

༥ ། ཚིང་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྒྲིམ་  
བཅུ་གཉི་ལྔ་། །

# "STEPS TO VALID REASONING" (A TREATISE ON LOGICS)

LOPEN KARMA PHUNTSHO

ॐ नमः शिवायः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

NGAGYUR NYINGMA INSTITUTE  
2007

Printed and donated for free distribution by

**The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation**

11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.

Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415

Email: [overseas@budaedu.org](mailto:overseas@budaedu.org)

Website: <http://www.budaedu.org>

**This book is strictly for free distribution, it is not for sale.**

ཕྱག་དཔེ་འདི་ཚོས་སྤྱོད་དུ་འབྲུལ་རྒྱུ་ལས། ཚོང་བསྐྱར་མི་ཚོགས་པ་དགོངས་འཇགས་ལུ།

གྲུང་བསྐྱེད།  
ACKNOWLEDGEMENT

ལྷ་ སྤྱན་རང་ཉིད་རྒྱུ་དྲུས་ཤེས་ཡོན་སྤྱི་དང་བྱུང་པར་མཚན་ཉིད་རིག་པ་ལ་མོས་  
 འདུན་ཆེ་ཞིང་། ལོ་བཅུ་ཙམ་སྤྱན་རང་ཉིད་རབ་ཏུ་བྱུང་ནས་བཤད་ཟུ་རྒྱུང་བ་ཞིག་ཏུ་སློབ་  
 གཉེར་བྱས་ཆོ་བཤེས་གཉེན་མཁས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་ལ་སྤྱན་པས་མཚན་ཉིད་དང་རིག་པ་ལ་མ་  
 སློབ་པར་ཁུས་སྐབས་བཤེས་གཉེན་ནས་གནང་ཡང་། ཆོས་གྲོགས་འགའ་ནས་མཚན་  
 ཉིད་ཅེས་པ་དབུ་མ་དང་པར་བྱིན་ཤེས་ཆར་ནས་སྤྱུང་བ་ཡིན་གྱི་སློབ་ཐུག་གསར་པ་ས་དེ་ལྟར་  
 མི་རྒྱས་ཞེས་འཕྲུ་སློད་བགྱིས་ཏེ། སྤྱན་པ་ལ་མཚན་ཉིད་སྤྱོད་མཁན་ཞེས་པའི་བརྟུས་མིང་  
 བཏགས་གནང་བྱུང་། དེ་ཆོ་སྤྱན་པ་སེམས་དགའ་སྤྱུག་འདྲེས་མའི་ངང་ནས་མཚན་ཉིད་  
 དེ་ཅི་འདྲ་ཡིན་མཁས་སྐམ་པ་དང་། རྒྱུ་རབ་གྲོགས་སུ་ཤར་ཏེ་ཆོད་མ་ཤེས་འདོད་དག་ཏུ་  
 སོང་།

དེའི་རྒྱུ་ལོ་ ༡༩༤༦ ལ་ཆོས་ཀྱི་བདུན་ཅི་ཁ་སློམ་ཆུ་ལྟར་འདོད་ནས་འཕགས་ཡུལ་དུ་  
སློབ་གཉེར་དུ་འབྱོར་ནས་བཟུང་། རིས་མེད་དགེ་བའི་མཁེས་གཉེན་ཆེས་མང་པོའི་ཞབས་  
སོར་སྤྱི་བོར་བསྟེན་ནས་མདོ་རྒྱུད་གཞུང་ཡུགས་སྤྱི་དང་ཁྱད་པར་ཚད་མ་རིགས་པའི་བཀའ་  
ཁྲིད་ཟབ་རྒྱས་ལུ་བའི་སྒྲུབ་བཟང་ཐོབ་ཅིང་། སྤར་གྱི་ཆོས་གྲོགས་རྣམས་ནས་བསྐྱེད་བའི་  
མིང་ཡང་དོན་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་། །

ལྷག་པར་དུ་ ལྷུག་མཆོག་ཉི་པའི་རིགས་བདག་མཚན་བརྟུན་པར་དཀའ་བ་གང་གི་  
 རྟུགས་བསྐྱེད་ཀྱི་ན་མེད་པའི་ཉེར་ལེན་ལས་བསྐྱུན་པའི་མཐོ་སློབ་མདོ་རྟུགས་རིག་པའི་  
 རྟུག་གནས་སྤྱིར་འདི་གར་ཆོས་དང་མཐུན་སྟེན་གྱི་དཀའ་ཆོག་ས་གང་ཡང་མེད་པར་མཁན་  
 སློབ་རྣམས་ལས་དམ་ཆོས་ཀྱི་སྟོན་མོ་ཅི་དགར་ཁྱེད་བ་ནི་བརྟུན་པར་མེད་པའི་སྤྱི་ཅིན་དུ་  
 མཆིས། དེ་ལྟར་བཤེས་གཉེན་རྣམས་ཀྱི་གདམས་པའི་རུ་ཞོ་བསྐྱུན་པ་ལས་རིག་པའི་སྟོབས་  
 རྩལ་རྒྱུད་ཟད་ནར་སོན་ནས་བརྟུན་གཞན་ལ་བཤད་ཀྱུ་ཡང་བྱས་ཤིང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧

ལ་དམ་ཆོས་སྒྲིབ་པའི་ཉེ་གྲོགས་སྒྲིབ་དཔོན་དེ་མེ་དབང་ལྷག་མཆོག་གི་ཐུགས་བཞེད་ལྟར་  
 རིགས་ལམ་སྐྱར་ཅུང་ཟད་བྲིས་འགོ་བཙུགས་ཤིང་། དེ་མེས་བཞེས་གཉེས་དམ་པ་ཆེ་  
 དབང་བསོད་ནམས་དང་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་གྲིས་གཙོས་ཆོས་གྲོགས་མང་པོ་ནས་གཞན་ལ་  
 བཅད་དེས་སུ་གཟིགས་ནས་ཨོགས་པར་བྲིས་དགོས་པའི་བཀའ་མཆིད་ལྷག་བསྐྱལ་གནང་བ་  
 བཞིན་བྱེ་ལོ་ ༡༩༤༦ ལ་རང་ཉིད་འདི་གའི་མཐོ་སྒྲིབ་ཆེན་མོར་རྒྱུད་སྡེ་གོང་འོག་འཛིན་གྱི་  
 དགུ་པའི་སྒྲིབ་སྒྲིབ་བྱས་སྐབས་ནར་ལས་སུ་བྲིས་པ་ཡིན།  
 འདིའི་བརྗོད་དོན་གཙོ་བོ་མེ་རྟོག་གའི་ཆོག་དོན་བརྒྱུད་པོ་དང་དེའི་ཆ་ལག་རྣམས་ཡིན་ཅིང་།  
 གཙོ་བོར་སྡེ་བདུན་མདོ་དང་བཅས་པའི་རྒྱ་གཞུང་རྣམས་ལ་ཁུངས་བཅོལ་བྱས་ཤིང་བོད་ཀྱི་  
 ཆོད་མ་ལ་མཁས་པ་ཆེན་པོ་པལ་མོ་ཆེའི་གཞུང་རྣམས་བལྟས་ནས་འཐད་པ་རྣམས་བདུས་པ་  
 ཡིན། དེ་ཡང་གཙོ་བོར་ཐོགས་སྐྱང་ཡབ་སྐུས་ཀྱི་དགོངས་པ་སྡེ་འགྲུར་བསྟན་པའི་ཤིང་རྩ་  
 མི་པམ་རྣམ་རྒྱལ་རྒྱལ་ཆོས་མེ་ལྟར་བཀའ་བ་གཞིར་བཟུང་བྱས་ཏེ་གསལ་ལ་བཤད་བྱེད་པ་ཡིན་  
 ལ། དེར་མ་ཟད་རྟོག་གའི་ཆོག་དོན་ཤིན་ཏུ་རྟོགས་དཀའ་བ་རྣམས་རང་འབྲའི་རིགས་ཅན་  
 ཀུན་གྲིས་བདེ་སྒྲིག་ཏུ་ཤེས་པའི་ཕྱིར་གང་ཐུབ་གོ་བདེ་བ་ཡང་བཟོས་ཡོད། དེབ་འདི་དཔེ་  
 ཆོན་གསུམ་ལ་ནང་གསེས་བརྟག་པ་བཅུ་བདུན་ཡོད་ཅིང་། སྐུས་ཀྱི་གདང་བུ་བཞིན་དུ་སྡོ་  
 གསར་རྣམས་མས་ཤིམ་ནས་འགོ་བརྩམ་སྟེ་མཐའ་ཨོགས་པར་སྦྱང་ན་ཆོད་མ་རིག་པའི་ཆོག་  
 དོན་ཡོངས་ཨོགས་ལ་ངེས་ཤེས་རྟེན་པ་འོང་སྟུམ། དཀར་ཆག་དང་ཟུར་བཀོད་ཆོག་ཐོ་དང་  
 གཞུང་ཐོ་ལ་བརྟེན་ནས་དེབ་འདི་ལྷག་པར་བལྟ་བདེ་བའི་རེ་བ་ཡོད།  
 ད་ལམ་དེབ་འདི་མཐའ་གྲུབ་ཡོང་བ་ཡང་ཐོག་མར་རང་ལ་རིགས་ལམ་སྟོན་པའི་བཞེས་  
 གཉེན་དམ་པ་རྣམས་ཀྱི་བཀའ་བྲིན་ཡིན་པས་དེ་དག་ལ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་རྒྱུ་དང་། ཆོས་  
 གྲོགས་རྣམས་དོར་དབང་སོགས་ཐུན་པ་བྱུང་འདི་ལ་བསྐྱལ་མཁན་རྣམས་དང་། ཀམ་ཕུ་ཏར་ལ་  
 བཙུགས་རིགས་གནང་མཁན་བསོད་ནམས་སྒྲིབ་ས་རྒྱས་སོགས་ལ་བཀའ་བྲིན་ཆེ་ཞུ།  
 གཞན་ཡང་ཆོས་གྲོགས་དུ་མ་ནས་ཡང་ཡང་ཞིབ་གཟིགས་གནང་སྟེ་ཆོག་དང་དོན་གྱི་ཆ་ལ་  
 འཁྲལ་སེལ་འཛུབ་སྟོན་གནང་བ་དང་། ལྷག་པར་སྒྲིབ་ཆེ་དབང་དང་དགོ་འདུན་རབ་རྒྱས་

གཉིས་ནས་ནན་གཟིགས་གནང་བ་ལ་བརྒྱན་གིན་ཏུ་ཆེ། དེ་བཞིན་སློབ་དཔོན་དག་དབང་སློ་  
བཟང་ནས་དཔར་བསྐྱུན་མཛད་པར་དགའ་ཆོར་ཡོད་ཅིང་། འདི་ལ་བརྟེན་ནས་རིག་པ་དོན་དུ་  
གཉེར་བའི་སྐྱེ་བོ་ཐམས་ཅད་རིགས་ལམ་ཚུལ་བཞིན་ཤེས་ནས་མཁས་པའི་གོ་སར་སོན་པའི་  
རེ་སློན་བཅས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ ཟླ་ ༥ ཚེས་ལ་ ༢༥ ལ།

རྩོམ་པ་པོས།



# སྔོན་བརྗོད།

## FOREWORD

ཕྱི་དེ་ཡང་བཅོམ་ལྷན་འདས་ཀྱི་ཞལ་སྒྲ་ནས། བྱང་རྒྱལ་སེམས་དཔའ་རིག་པའི་དངོས་པོ་  
ལྷ་མ་བསྐྱབས་ན་ནི་མཁ་ཡང་སྒྲ་ན་མེད་པར་ཡང་དག་པར་ཚོགས་པའི་བྱང་རྒྱལ་དུ་ཐམས་  
ཅད་མ་ཁྱེན་པའི་ཡེ་ཤེས་ཐོབ་པར་མི་རུས་སོ། །དེ་བས་ན་སྒྲ་ན་མེད་པའི་བྱང་རྒྱལ་ཐོབ་པར་  
བྱ་བའི་ཕྱིར་རིག་པའི་དངོས་པོ་ལྷ་ལ་བསྐྱབ་པར་བྱའོ། །ཞེས་དང་། རྒྱལ་ཚབ་བྱམས་  
མགོན་གྱིས། རིག་པའི་གནས་ལྷ་དག་ལ་མཁས་པར་མ་བྱས་ན། །འཕགས་མཆོག་གིས་  
གྲང་ཐམས་ཅད་མ་ཁྱེན་ཉིད་འཐོབ་མི་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་སྤྱིར་ཚོགས་པའི་  
སངས་རྒྱལ་གྱི་གོ་འཕང་འཐོབ་པ་ལ་རིག་པའི་གནས་ཀྱི་ལ་མཁས་དགོས་པ་དང་། བྱང་  
པར་རང་རེས་ངས་རྒྱལ་པའི་ལུང་རྟོགས་ཀྱི་ཆོས་ནི་དངོས་པོ་སྟོབས་ལུགས་ཀྱི་རིགས་པས་  
སྐྱབ་པ་འབའ་ཞིག་ཡིན་པས་ཐམས་ཅད་རིགས་པའི་རྗེས་སུ་འབྱངས་བའི་ཤེས་རབ་གྱིས་  
རྟོགས་དགོས་ཏེ། དེ་ཡང་སྟོན་པ་བཀྱིན་ཅན་གྱི་ཞལ་ནས། དག་གློང་དག་གམ་མཁས་  
རྣམས་གྱིས། །བསྐྱེད་བཅད་བདར་བའི་གསེར་བཞིན་དུ། །ལེགས་པར་བརྟག་ལ་ང་ཡི་  
བཀའ་། །སྒྲིང་བར་བྱ་ཡི་གུས་ཕྱིར་མིན། །ཞེས་གདམས་པ་བཞིན་ནོ། །  
དེས་ན་རྒྱལ་བའི་ལེགས་གསུང་དགོངས་འགྲེལ་དང་བཅས་པའི་བདུད་རྩི་མུང་བར་བྱ་བ་ལ་  
ཆོད་མ་རིག་པ་འདི་མེད་དུ་མི་རུང་བ་ཡིན་ཞིང་། རིགས་པ་དང་རིགས་པ་མིན་པ་འབྱེད་པའི་  
ཆོད་མའི་མིག་མཆོག་དང་ལྷན་ན་གསུང་རབ་མཐའ་དག་གི་བསྟན་དོན་བདེ་སྒྲག་དུ་ཁོང་དུ་  
རྒྱལ་ཅིང་ཞུམ་པ་མ་མཆིས་པའི་སྟོབས་པ་ལ་རང་དབང་འབྱོར་རུས་ཏེ། །འཇམ་མགོན་མི་  
པམ་པའི་ཞལ་ནས། ཆོད་མར་གྱུར་པ་རྒྱལ་བའི་གསུང་། །ཆོད་མ་དག་གིས་གྲུབ་པས་  
ན། ཆོད་མའི་ལམ་ནས་ངས་བསྐྱེད་པས། ཆོད་མའི་གསུང་གི་བདེན་འབྲས་མཐོང་། །  
ཞེས་པ་ལྟར་རོ། །

ཆོད་མའི་གཞུང་ཡང་འཕགས་བོད་ཀྱན་དུ་རྒྱས་བསྐྱུས་སྒྲ་ཆོགས་པ་ཡོད་ཅིང་། ད་ལམ་སྒྲ་  
འགྱུར་མཐོ་སྒོ་བ་མདོ་སྒྲགས་རིག་པའི་འབྱུང་གནས་སྤྱིར་དུ་སྟོབས་བསམ་ལེགས་པར་མཐར་

སོན་ནས་ངེས་གསང་ལེགས་བཤད་མཛོད་འཆང་གི་མཚན་གནས་བཞེས་པ་སྟོབ་དཔོན་ཀྲཱ་  
 ཡུན་ཚོགས་ནས་བརྒྱུམས་པའི་ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྐྱས་ཞེས་བྱ་བ་འདི་  
 ཉིད། རིགས་པའི་དབང་ཕྱག་རྣམས་ཀྱི་དགོངས་པའི་གསལ་བྱེད། ལེགས་བཤད་སྣང་  
 བའི་གཏེར་གྱི་ཉིང་བཅུད། དེང་དུས་རྩོམ་ཚུལ་གྱིས་བརྒྱན་པའི་ལེགས་བཤད། གློགས་ར་  
 རྣམས་ཀྱི་སྟོགས་ཀྱི་སྟོམ་འབྱེད་པའི་འཕུལ་གྱི་ལྷེ་མིག་ལྟ་བུར་གྱུར་པ་ནི། དེ་སྟོན་རྒྱ་གསུམ་  
 རིང་ལ་རྩོམ་པ་པོ་ཉིད་ནས་ཞུས་དག་དང་འབྲེལ་འདི་གའི་མཐོ་སྟོབ་ཀྱི་སྟོབ་གཏེར་བ་རྣམས་  
 ལ་ཟུར་དུ་ལྷགས་ཁྲིད་གནང་བའི་གྲུབ་འབྲས་མངོན་སུམ་དུ་གསལ་བ་སྟོས་མི་དགོས་སོ།  
 འདི་ཉིད་གློགས་ར་རྣམས་ལ་ཕན་ངེས་སུ་གཟིགས་ཏེ་སྟོབ་དཔོན་དག་དབང་གློ་བཟང་མཚོག་  
 རས་ཡོན་སྦྱར་ཏེ་དཔར་བསྐྱན་ཞུས་པ་ནི་བཀའ་དྲིན་གིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་། སྐབས་འདིར་བཤད་  
 པའི་རྟོག་གེ་ཆོག་དོན་བརྒྱད་པོ་ཁོ་ནར་ཐུགས་ཞེན་མ་ཆེ་བར་དངོས་པོའི་གཤིས་ལུགས་  
 དངོས་སྟོབས་ཀྱི་རིགས་པས་རྟོགས་ནས་སྟོན་པ་དང་བསྟན་པ་ཚད་མར་ཤེས་པ་ནི་ཚད་མའི་  
 གཞུང་ལུགས་རྒྱ་མཚོར་སྦྱངས་བརྩོན་བྱས་པའི་ཉིང་དགོས་ཡིན་པར་ཤེས་དགོས་  
 སོ། ཞེས་ཤུགས་འདི་དག་སྟོང་བྱུང་བ་སྟན་ཡེ་ཤེས་མགོན་པོས་སྟོན་པའི་འདས་ལོ་ ༡༧༥༡  
 ས་གཞུང་པའི་ཉིད་དུས་ཆོགས་བཟང་པོར་སྦྱར་བ་དགོའོ། །

# དཀར་ཆག

## CONTENTS

|                      |     |
|----------------------|-----|
| དཔར་བསྐྱེད་གསལ་བཤད།  | I   |
| སྤྱི་བསྐྱེད།         | II  |
| སྤྱི་བསྐྱེད།         | V   |
| དཀར་ཆག               | (i) |
| ཚུལ་ལ་འཇུག་པའི་བྱ་བ། | ?   |

༼དཔེ་མཚན་དང་པོ༽

ཡོད་པ་དང་མེད་པ་བརྟག་པ།

|                  |   |
|------------------|---|
| ཡོད་པ་བཤད་པ།     | 3 |
| མེད་པ་བཤད་པ།     | ༥ |
| ཚུན་སྤྱི་བསྐྱེད། | ༥ |
| ནང་སྤྱི་བསྐྱེད།  | 6 |

དངོས་པོ་དང་དངོས་པོ་མེད་པ་བརྟག་པ།

|                               |    |
|-------------------------------|----|
| དངོས་པོ་བཤད་པ།                | 6  |
| ཐེམ་པོ་བཤད་པ།                 | 6  |
| ཤེས་པ་བཤད་པ།                  | ༩  |
| ལྷན་མིན་འདུ་བྱེད་བཤད་པ།       | 10 |
| ཕྱང་པོའི་སྤྱོད་པ་ལྷན་པ་བཤད་པ། | 10 |
| དངོས་མེད་བཤད་པ།               | 11 |

ཚད་མའི་བསྐྱེད་བཅོམ་འི་གསལ་པའི་ཐེམ་སྐལ།

ཚྱེད་སྐྱོང་། ..... ༡༩

ནང་སྐྱོང་། ..... ༡༩

### གཅིག་དང་ཐད་དད་བརྟག་པ།

གཅིག་བཤད་པ། ..... ༡༩

ཐད་དད་བཤད་པ། ..... ༡༩

ཚྱེད་སྐྱོང་། ..... ༡༩

ནང་སྐྱོང་། ..... ༢༠

### མཚན་ཉིད་དང་མཚན་བྱ་དང་མཚན་གཞི་བརྟག་པ།

མཚན་ཉིད་བཤད་པ། ..... ༢༡

མཚན་བྱ་བཤད་པ། ..... ༢༡

མཚན་གཞི་བཤད་པ། ..... ༢༢

ཕྱི་གཅོད་ཕྱི་པ་གསུམ་བཤད་པ། ..... ༢༣

ཚྱེད་སྐྱོང་། ..... ༢༣

ནང་སྐྱོང་། ..... ༢༤

### སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་བརྟག་པ།

སྤྱི་བཤད་པ། ..... ༢༩

བྱེ་བྲག་བཤད་པ། ..... ༣༠

ཚྱེད་སྐྱོང་། ..... ༣༠

ནང་སྐྱོང་། ..... ༣༡

### ཐུ་རྒྱུན་འབྲས་གསུམ་བརྟག་པ།

|                              |    |
|------------------------------|----|
| སྒྲིབ་བྱེད་ཐུ་བཤད་པ།         | ༣༣ |
| གྲོགས་སྒྲིབ་པ་རྒྱུན་བཤད་པ།   | ༣༥ |
| བསྒྲིབ་བྱེད་འབྲས་བྱེད་བཤད་པ། | ༣༩ |
| ཚོད་སྒྲིབ་པ།                 | ༣༧ |

### འགལ་བ་དང་འབྲེལ་བ་བརྟག་པ།

|                |    |
|----------------|----|
| འགལ་བ་བཤད་པ།   | ༤༠ |
| འབྲེལ་བ་བཤད་པ། | ༤༡ |
| ཚོད་སྒྲིབ་པ།   | ༤༣ |

### དགག་པ་དང་སྒྲུབ་པ་བརྟག་པ།

|                           |    |
|---------------------------|----|
| སྒྲུབ་པ་བཤད་པ།            | ༤༥ |
| དགག་པ་བཤད་པ།              | ༤༥ |
| མེད་དགག་བཤད་པ།            | ༤༩ |
| མ་ཡིན་དགག་བཤད་པ།          | ༤༩ |
| རྣམ་གཅོད་ཡོངས་གཅོད་བཤད་པ། | ༤༧ |
| ཚོད་སྒྲིབ་པ།              | ༤༧ |

### སེལ་འཕྲུག་དང་སྒྲུབ་འཕྲུག་བརྟག་པ།

|                         |    |
|-------------------------|----|
| སྒྲུབ་འཕྲུག་བཤད་པ།      | ༥༠ |
| སྒྲུབ་བདེ་གཅིག་པ་བཤད་པ། | ༥༠ |

ཚད་མའི་བསྐྱེད་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྒྲིལ།

སེལ་འཕྲུག་བཤད་པ།..... ༡༡

ཚུད་སྒྲིང་།..... ༡༡

བཞི་དབྱེད་ཐོད་བྱེད་བརྟག་པ།

བཞི་དབྱེད་ཐོད་བྱེད་སྒྲིར་བཤད་པ།..... ༡༢

ཐོད་བྱེད་བྱེད་བྱུག་ཏུ་བཤད་པ།..... ༡༢

ཚུད་སྒྲིང་།..... ༡༢

༼དཔེ་ཚན་གཉིས་པ༽

རྟགས་ཡང་དག་དང་ལྷ་རྟུང་བརྟག་པ།

རྟགས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་བཤད་པ།..... ༡༤

ཚུད་གཞི་ཚོས་ཅན་བཤད་པ།..... ༡༤

བསྐྱེད་ཚོས་དགག་ཚོས་བཤད་པ།..... ༡༥

བསྐྱེད་བྱུད་དགག་བྱུད་བཤད་པ།..... ༡༥

མཐུན་སྒྲིགས་མི་མཐུན་སྒྲིགས་བཤད་པ།..... ༡༦

མཐུན་དཔེ་མི་མཐུན་དཔེ་བཤད་པ།..... ༡༦

རྟགས་ཡང་དག་བཤད་པ།..... ༡༦

ཚུལ་གསུམ་གྱི་མཚན་ཉིད་བཤད་པ།..... ༡༧

སྒྲིགས་ཚོས་རྒྱལ་པར་བཤད་པ།..... ༡༧

སྒྲིགས་སྤྱོད་བཤད་པ།..... ༡༨

རྒྱལ་ཁབ་རྒྱལ་པར་བཤད་པ།..... ༡༨

ལྷོ་གྲུབ་རྒྱལ་པར་བཤད་པ།..... ༡༩

|                                              |    |
|----------------------------------------------|----|
| ཚུལ་གསུམ་གྱི་གངས་ཤེས་བཤད་པ།                  | ༤༩ |
| ཚུལ་གསུམ་གྱི་ཤེས་ཚིག་བཤད་པ།                  | ༥༠ |
| ཚུལ་གསུམ་གྱི་སྒྲུབ་གཞི་བཤད་པ།                | ༥༠ |
| ཚུལ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཅོད་བྱུང་ཚུལ་བཤད་པ།        | ༥༠ |
| སྐྱབ་རྟགས་དགག་རྟགས་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་བཤད་པ།     | ༥༣ |
| འབྲས་རང་མ་དམིགས་པ་གསུམ་དུ་དབྱེ་བ་བཤད་པ།      | ༥༣ |
| འབྲས་བུའི་རྟགས་བཤད་པ།                        |    |
| འབྲས་བུའི་རྟགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་བཤད་པ།            | ༥༤ |
| འབྲས་བུའི་རྟགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་བཤད་པ།             | ༥༤ |
| རང་བཞིན་གྱི་རྟགས་བཤད་པ།                      |    |
| རང་བཞིན་གྱི་རྟགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་བཤད་པ།          | ༥༥ |
| གཏན་ཚིགས་ཀྱི་སྒྲོན་མ་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་བཤད་པ།   | ༥༥ |
| བསྐྱབ་ཚེས་ཀྱི་སྒྲོན་མ་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་བཤད་པ།  | ༥༠ |
| མ་དམིགས་པའི་རྟགས་བཤད་པ།                      |    |
| མི་སྣང་བ་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་བཤད་པ།             | ༥༣ |
| སྣང་རུང་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་བཤད་པ།              | ༥༤ |
| འབྲེལ་རྒྱུ་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་བཤད་པ།           | ༥༥ |
| འགལ་རྒྱུ་དམིགས་པའི་རྟགས་བཤད་པ།               | ༥༥ |
| ལྷན་ཅིག་མི་གནས་འགལ་ལ་བརྟེན་པ།                | ༥༤ |
| ལན་ཚུན་སྤངས་འགལ་ལ་བརྟེན་པ།                   | ༤༣ |
| བྱབ་བྱེད་དང་རྣམ་གཉིས་སུ་འཇུག་པའི་རྟགས་བཤད་པ། | ༤༥ |
| དངོས་སྤྱོད་སྡིད་ཆེས་བྲགས་པའི་རྟགས་བཤད་པ།     | ༤༤ |
| བརྗོད་ཐོགས་རྟགས་ལྟར་སྣང་བཤད་པ།               | ༧༣ |

ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྒྲུབ།

|                                           |     |
|-------------------------------------------|-----|
| ཀུན་བདུས་ལྟར་དུ་དྲུག་ཏུ་དབྱེ་བ།           | ༡༠༣ |
| རིགས་འཇུག་དང་ནཱ་འགྲེལ་ལྟར་གསུམ་དུ་དབྱེ་བ། | ༡༠༣ |
| མ་གྲུབ་པའི་རྟགས་བཤད་པ།                    | ༡༠༣ |
| མ་ངེས་པའི་རྟགས་བཤད་པ།                     | ༡༠༤ |
| རིགས་འཇུག་ལྟར་དུ་དྲུག་ཏུ་དབྱེ་བ།          | ༡༠༤ |
| རིགས་གཏེར་ལྟར་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ།             | ༡༠༥ |
| ཐུན་མོང་མིན་པའི་མ་ངེས་པ་བཤད་པ།            | ༡༠༥ |
| ཐུན་མོང་བའི་མ་ངེས་པ་བཤད་པ།                | ༡༠༥ |
| དངོས་གྱི་མ་ངེས་པ་བཤད་པ།                   | ༡༠༥ |
| ལྷག་ལྷན་མ་ངེས་པ་བཤད་པ།                    | ༡༡༠ |
| འགལ་བའི་རྟགས་བཤད་པ།                       | ༡༡༡ |
| མཐའ་གཞན་བཀག་ཚུལ་དང་རྩས་པ་བཤད་པ།           | ༡༡༣ |

### ལྷན་པ་ལྟར་དག་དང་ལྟར་ལྟར་བཤད་པ།

|                                             |     |
|---------------------------------------------|-----|
| གཞན་དོན་རྗེས་དཔག་བཤད་པ།                     | ༡༡༥ |
| ལྷན་པ་གི་མཚན་ཉིད་བཤད་པ།                     | ༡༡༥ |
| ལྷན་པ་ལྟར་དག་གི་དབྱེ་བ་བཤད་པ།               | ༡༡༤ |
| ལྷན་པ་ལྟར་ལྟར་གི་དབྱེ་བ་བཤད་པ།              | ༡༡༥ |
| ལྷན་པ་སྟོར་ཚུལ་གཞན་ལྷགས་བཤད་པ།              | ༡༡༥ |
| ལྷན་པ་སྟོར་ཚུལ་རང་ལྷགས་བཤད་པ།               | ༡༢༠ |
| ལྷན་པ་གི་བསྟན་བྱུང་གྱུར་པའི་ཚུལ་གསུམ་བཤད་པ། | ༡༢༡ |

## ཐལ་འབྱུར་ཡང་དག་དང་ལྷར་སྤང་བརྟག་པ།

|                                                  |     |
|--------------------------------------------------|-----|
| ཐལ་འབྱུར་གྱི་མཚན་ཉིད་བཤད་པ།                      | ༡༣༣ |
| ཐལ་འབྱུར་ལ་ཡང་དག་ལྷར་སྤང་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ།         | ༡༣༣ |
| ཐལ་འབྱུར་ལ་རང་རྒྱུད་འཕེན་མི་འཕེན་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ། | ༡༣༥ |
| རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་ཐལ་འབྱུར་བཤད་པ།                | ༡༣༥ |
| ཐོག་པ་རང་རིགས་འཕེན་པ་བཤད་པ།                      | ༡༣༥ |
| ཐོག་པ་གཞན་རིགས་འཕེན་པ་བཤད་པ།                     | ༡༣༦ |
| རང་རྒྱུད་མི་འཕེན་པའི་ཐལ་འབྱུར་བཤད་པ།             | ༡༣༣ |
| དགས་བྱེད་གྱི་སྒྲོན་ས་དབྱེ་བ་བཤད་པ།               | ༡༣༩ |
| ཚེད་པའི་གང་ཟག་བཤད་པ།                             | ༡༣༥ |
| རྒྱལ་པམ་གྱི་རྣམ་བཞག་བཤད་པ།                       | ༡༣༥ |
| ཚར་གཅོད་ལྷར་སྤང་བཤད་པ།                           | ༡༣༦ |
| ཚེད་པའི་རྩི་བ་རྩི་རྒྱལ་བཤད་པ།                    | ༡༣༦ |
| ཚེད་པའི་ལན་གདབ་རྒྱལ་བཤད་པ།                       | ༡༣༦ |
| ཚེད་པའི་ཀུན་སྟོད་བཤད་པ།                          | ༡༤༠ |
| ཚེད་པའི་རྒྱ་འབྲས་བཤད་པ།                          | ༡༤༣ |

༼དཔེ་མཚན་གསུམ་པ།༽

## ཡུལ་དང་ཡུལ་ཅན་བརྟག་པ།

|                            |     |
|----------------------------|-----|
| ཡུལ་གྱི་མཚན་ཉིད་བཤད་པ།     | ༡༤༥ |
| ཡུལ་གྱི་དབྱེ་བ་བཞིར་བཤད་པ། | ༡༤༦ |
| སྤང་ཡུལ་བཤད་པ།             | ༡༤༦ |

ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྒྲིལ།

|                                |     |
|--------------------------------|-----|
| གཟུང་ཡུལ་བཤད་པ།                | ༡༤༩ |
| ཞེན་ཡུལ་བཤད་པ།                 | ༡༥༠ |
| འཕྱག་ཡུལ་བཤད་པ།                | ༡༥༡ |
| ཡུལ་ལ་མངོན་སྟོག་གཉིས་སུ་བཤད་པ། | ༡༥༣ |
| ཡུལ་ལ་རང་སྤྱི་འཕེལ་བཤད་པ།      | ༡༥༥ |
| ཡུལ་ལ་རྒྱུ་མཐུན་གཉིས་སུ་བཤད་པ། | ༡༦༠ |
| ཡུལ་ཅན་བཤད་པ།                  | ༡༦༠ |
| ཡུལ་ཅན་སྤྱི་བཤད་པ།             | ༡༦༡ |
| ཡུལ་ཅན་སྤྱོད་བཤད་པ།            | ༡༦༣ |
| ཡུལ་ཅན་གང་ཟག་བཤད་པ།            | ༡༦༤ |

### ཚད་མ་དང་ཚད་མིན་བརྟག་པ།

|                             |     |
|-----------------------------|-----|
| ཚད་མ་བཤད་པ།                 | ༡༦༧ |
| ཚད་མའི་མཚན་ཉིད་བཤད་པ།       | ༡༦༧ |
| ཚད་མའི་ངེས་ཚིག་བཤད་པ།       | ༡༦༠ |
| ཚད་མའི་སྤྱི་ཡུལ་བཤད་པ།      | ༡༦༠ |
| ཚད་མའི་གྲངས་ངེས་བཤད་པ།      | ༡༦༡ |
| ཚད་མའི་དབྱེ་བ་བཤད་པ།        | ༡༦༣ |
| མངོན་སུམ་གྱི་མཚན་ཉིད་བཤད་པ། | ༡༦༣ |
| མངོན་སུམ་གྱི་ངེས་ཚིག་བཤད་པ། | ༡༦༤ |
| མངོན་སུམ་གྱི་དགོས་པ་བཤད་པ།  | ༡༦༥ |
| མངོན་སུམ་གྱི་དབྱེ་བ་བཤད་པ།  | ༡༦༥ |

|                                         |     |
|-----------------------------------------|-----|
| དབང་པོ་མངོན་སུམ་བཤད་པ།                  | ༡༢༥ |
| ཡིད་གྱི་མངོན་སུམ་བཤད་པ།                 | ༡༢༦ |
| རང་རིག་མངོན་སུམ་བཤད་པ།                  | ༡༥༠ |
| རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་བཤད་པ།               | ༡༥༣ |
| མངོན་སུམ་ལྟར་སྒྲུང་བཤད་པ།               | ༡༥༥ |
| རྗེས་དཔག་ཚད་མའི་མཚན་ཉིད་བཤད་པ།          | ༡༥༦ |
| རྗེས་དཔག་གི་ངེས་ཚིག་བཤད་པ།              | ༡༥༩ |
| རྗེས་དཔག་གི་རྒྱ་རྟགས་འཛིན་སེམས་བཤད་པ།   | ༡༥༩ |
| རྗེས་དཔག་གི་རྟེན་བཤད་པ།                 | ༡༥༩ |
| རྗེས་དཔག་གི་དགོས་པ་བཤད་པ།               | ༡༥༩ |
| རྗེས་དཔག་གི་དབྱེ་བ་བཤད་པ།               | ༡༥༩ |
| རྗེས་དཔག་ལྟར་སྒྲུང་བཤད་པ།               | ༡༥༩ |
| ཚམ་མ་ལ་རང་ངེས་གཞན་ངེས་གཉིས་སུ་བཤད་པ།    | ༡༥༩ |
| ཚད་མ་ལ་དོན་དམ་ཐ་སྐད་གཉིས་སུ་བཤད་པ།      | ༡༥༩ |
| དོན་དམ་ཚད་མ་བཤད་པ།                      | ༡༦༠ |
| ཐ་སྐད་ཚད་མ་བཤད་པ།                       | ༡༦༠ |
| ཚད་མའི་འབྲས་བུ་བཤད་པ།                   | ༡༦༡ |
| མངོན་སུམ་ཚད་མའི་འབྲས་བུ་བཤད་པ།          | ༡༦༡ |
| མ་བརྟགས་འཛིན་རྟེན་དང་མཐུན་པར་བཤད་པ།     | ༡༦༡ |
| བརྟག་ཅིང་བསྟན་བཅོས་དང་མཐུན་པར་བཤད་པ།    | ༡༦༡ |
| གནས་རྒྱལ་སེམས་ཚུལ་དང་མཐུན་པར་བཤད་པ།     | ༡༦༡ |
| སྒྲུང་རྒྱལ་མདོ་སྒྲེ་པ་དང་མཐུན་པར་བཤད་པ། | ༡༦༡ |
| རྗེས་དཔག་ཚད་མའི་འབྲས་བུ་བཤད་པ།          | ༡༦༡ |

ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྒྲམ།

|                                          |     |
|------------------------------------------|-----|
| སྡེ་བདུན་དང་མདོའི་དགོངས་པ་མཐར་ཐུག་བཤད་པ། | 304 |
| ཚད་མིན་གྱི་སྒྲོ་བཤད་པ།                   | 305 |
| སྤང་ལ་མ་ངེས་པ་བཤད་པ།                     | 306 |
| ཡིད་དཔྱོད་བཤད་པ།                         | 306 |
| མ་རྟོགས་པ་བཤད་པ།                         | 310 |
| ལོག་རྟོག་བཤད་པ།                          | 310 |
| ཐེ་ཚོམ་བཤད་པ།                            | 313 |
| བཅད་ཤེས་བཤད་པ།                           | 313 |
| སྒྲོ་རིགས་བཞིར་བསྟར་ཚུལ་བཤད་པ།           | 313 |
| སྒྲོ་རིགས་གཉིས་སུ་བསྟར་ཚུལ་བཤད་པ།        | 313 |

སེམས་དང་སེམས་འབྱུང་བརྟག་པ།

|                                |     |
|--------------------------------|-----|
| སེམས་བཤད་པ།                    | 314 |
| སེམས་ཀྱི་དབྱེ་བ་བཤད་པ།         |     |
| ཁྱེམ་དོ་ལྟར་དུག་ཏུ་བཤད་པ།      | 316 |
| དབྱེ་སེམས་ལྟར་བརྒྱུད་དུ་བཤད་པ། | 317 |
| སེམས་བྱུང་བཤད་པ།               | 317 |
| མདོན་པ་གོང་མ་ལྟར་བཤད་པ།        | 318 |
| ཀྱན་འགོ་ལྟར་བཤད་པ།             | 318 |
| ཡུལ་ངེས་ལྟར་བཤད་པ།             | 318 |
| དགེ་སེམས་བརྩུ་གཅིག་བཤད་པ།      | 319 |
| ཅ་ཉོན་དུག་བཤད་པ།               | 320 |

|                          |     |
|--------------------------|-----|
| ཉེ་ཉེ་ཉེ་བྱ་བཤད་པ།       | ༢༢༡ |
| གཞན་འགྱུར་བཞི་བཤད་པ།     | ༢༢༢ |
| མ་དོན་པ་འོག་མ་ལྟར་བཤད་པ། | ༢༢༣ |
| ཐུས་བདག་གི་དབྱེ་བཤད་པ།   | ༢༢༥ |
| མཚུངས་པ་ལྟ་མཚུངས་བཤད་པ།  | ༢༢༥ |

### རིགས་པ་རྣམས་པ་བཞི་བརྟག་པ།

|                                        |     |
|----------------------------------------|-----|
| རིགས་པ་འི་མཚན་ཉིད་བཤད་པ།               | ༢༢༧ |
| རིགས་པ་འི་ངེས་ཚིག་བཤད་པ།               | ༢༢༧ |
| རིགས་པ་འི་དབྱེ་བ་བཤད་པ།                | ༢༢༧ |
| གནས་པ་ཡུལ་གྱི་རིགས་པ་བཤད་པ།            | ༢༢༩ |
| རྒྱ་བ་བྱེད་པ་འི་རིགས་པ།                | ༢༢༩ |
| འབྲས་བུ་ལྟོས་པ་འི་རིགས་པ།              | ༢༢༩ |
| ངོ་བོ་ཚོས་ཉིད་གྱི་རིགས་པ།              | ༢༢༩ |
| འཐད་པ་སྐྱབ་པ་འི་རིགས་པ།                | ༢༢༩ |
| སྐྱབ་བྱེད་ཡུལ་ཅན་གྱི་རིགས་པ་བཞི་བཤད་པ། | ༢༣༠ |
| རྒྱ་བ་བྱེད་པ་འི་རིགས་པ།                | ༢༣༠ |
| འབྲས་བུ་ལྟོས་པ་འི་རིགས་པ།              | ༢༣༠ |
| ངོ་བོ་ཚོས་ཉིད་གྱི་རིགས་པ།              | ༢༣༠ |
| འཐད་པ་སྐྱབ་པ་འི་རིགས་པ།                | ༢༣༡ |
| རིགས་པ་བཞི་འི་བསྐྱེད་བཤད་པ།            | ༢༣༡ |
| རིགས་པ་བཞི་འི་སེལ་བ་བཤད་པ།             | ༢༣༡ |
| རིགས་པ་བཞི་འི་ཡུལ་དང་ཚད་བཤད་པ།         | ༢༣༢ |

ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྒྲིལ།

རིགས་པ་བཞིའི་ཐལ་བ་བཤད་པ།..... ༡༣༢

རིགས་པ་བཞིའི་དགོས་པ་བཤད་པ།..... ༡༣༣

འདུག་ཡོངས་སུ་ཐོགས་པའི་གདམས་པ་བཤད་པ།..... ༡༣༤

གྲུབ་མཐའ་དང་བདེན་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་མདོར་བསྟུན།..... ༡༣༥

ཟླ་བ་གྲགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་གསུམ་གྱི་སྒྲོར།..... ༡༣༥

ཟུར་བཀོད་ཚིག་ཐོ།..... ༡༣༧

གཞུང་ཁུངས་ཀྱི་མཚན་ཐོ།..... ༡༣༩

དཔེ་ཆེན་དང་པོ།

**PART-I**



2

ཨོཾ་བཤེས་པ་ལྷ་མོ་ལྷོ་མོ་ བཤེས་པ་ལྷ་མོ་ །

[illegible]

འགྲོ་ལ་ཕུན་བཞུང་ཐུགས་རྗེ་དབང་འབྱོར་ནས། །

དམ་ཆོས་སྟོན་པ་བདེ་གསལ་གསལ་ཆོས་ཀྱི་རྩེ།

འཇིག་རྟེན་གསུམ་གྱི་སྐྱོབ་པ་བླ་ན་མེད། །

ལྷ་ཡི་ལྷར་གྱུར་ཤྱག་འེད་བཅོམ་འདུད། །

བདུད་དང་མུ་སྟེགས་ཚོལ་བ་ངན་པའི་དབུང་། །

གསང་གསུམ་སྐྱུ་མའི་འཕུལ་ཐབས་གཅིག་གིས་གྲུང་།

རེ་ཞིག་སྐལ་ངན་བཟུང་པའི་མཐུ་སྟོབས་ཅན། །

འཇམ་དཔལ་སེང་གེ་སྐྱ་སྐྱོག་གཙུག་ན་མཆོད། ། བདག་གྲོ་དང་བའི་ཅུ་སྟེེས་ལ། །

རྒྱལ་ཡུལ་མཁུན་པའི་བདག་ཉིད་མ།

དབྱངས་ལྡན་སྒྲུལ་རིག་པ་ལྟུང་སྟེ།

ཆོས་རབ་འབྱེད་པའི་བློ་གྲོས་སྒྲུབ།

རིགས་པའི་ཤིང་རྟ་ཕྱོགས་སྒྲུང་དང་མི་ཚོས་གྱི་གྲགས་པའི་དཔལ་མངའ་བ།

རིགས་པའི་དབང་ཕྱུག་ཞི་བ་འཛོ་དང་གང་དག་འཕགས་པའི་ཡུལ་འདི་ན། །

རིགས་པའི་གཞུང་འཛིན་རིགས་པའི་ལྷགས་གྲིས་རྒྱལ་བསྟན་སྣང་བ་རྒྱས་མཛད་པ།

རིགས་པ་སྒྲ་བའི་པཎ་གྲུབ་ཡོངས་ལ་མཆོག་ཏུ་དང་པའི་ཕྱག་ཁྱུང་བཞུང་།

གངས་ལྷན་ལྗོངས་སུ་སྤྱོད་པའི་དཔལ་འཛིན་པ།

ངག་གི་དབང་པོ་ཁྱིམ་མེད་འོད་ཟེར་དང་།

ཆོས་ཀྱི་བཟང་པོ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཆོན་སྟོན།

རིས་མེད་བསྟན་པའི་རྩ་ལག་རྣམས་ལ་འདུད།



# ཡོད་པ་དང་མེད་པ་བརྟག་པ།

༥ ཡོད་པ་བཤད་པ། ཚད་མས་དམིགས་པ་ཡོད་པའི་མཚན་ཉིད། ཚད་མ་ཞེས་པ་ཡུལ་  
 ཚུལ་བཞིན་རྟོགས་པའི་སྒོ་མ་ཞོར་བཞིག་ཡིན། གང་ཚད་མས་དམིགས་ན་ཡོད་པ་ཡིན་  
 པས་བྱུང། དཔེར་ན་བུམ་པ་བཞིན། བུམ་པ་ཆོས་ཅན། ཡོད་པ་ཡིན་ཏེ། ཚད་མས་  
 དམིགས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཡོད་པ་དང་། གཞི་གྲུབ། གཞལ་བྱ། ཡུལ། ཤེས་བྱ།  
 ཆོས་རྣམས་དོན་གཅིག་ ཚད་མས་གྲུབ་པ་གཞི་གྲུབ་ཀྱི་མཚན་ཉིད། ཚད་མས་འཇལ་རུང་  
 བགཞལ་བྱའི་མཚན་ཉིད། སྒོ་ཡུལ་དུ་བྱུང་བ་ཤེས་བྱའི་མཚན་ཉིད། སྒོས་རིག་པར་བྱ་  
 བ་ཡུལ་གྱི་མཚན་ཉིད། རང་གི་དོ་བོའོ་ན་པ་ཆོས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། ཡོད་པ་དང་གཞི་གྲུབ་  
 ཆོས་ཅན། དོན་གཅིག་ཡིན་ཏེ། དོན་གཅིག་བྱུང་བ་སྒོ་བརྒྱུད་དེས་པའི་ཕྱིར། དེ་དེས་  
 ཏེ། ཡོད་པ་ཡིན་ན་གཞི་གྲུབ་ཡིན་པས་བྱུང། ཡོད་པ་མིན་ན་གཞི་གྲུབ་མིན་པས་བྱུང།  
 ཡོད་པ་ཡོད་ན་གཞི་གྲུབ་ཡོད་པས་བྱུང། ཡོད་པ་མེད་ན་གཞི་གྲུབ་མེད་པས་བྱུང། གཞི་  
 གྲུབ་ཡིན་ན་ཡོད་པ་ཡིན་པས་བྱུང། གཞི་གྲུབ་མིན་ན་ཡོད་པ་མིན་པས་བྱུང། གཞི་གྲུབ་  
 ཡོད་ན་ཡོད་པ་ཡོད་པས་བྱུང། གཞི་གྲུབ་མེད་ན་ཡོད་པ་མེད་པས་བྱུང། ཡང་ཡོད་པ་  
 དང་གཞི་གྲུབ་ཆོས་ཅན། དོན་གཅིག་ཡིན་ཏེ། མ་བྱུང་བྱུང་ཆེ་མི་སྲིད་གསུམ་གྱི་སྒྲིན་དང་  
 བྲལ་བའི་ཕྱིར། མ་བྱུང་བའི་སྒྲིན་དང་བྲལ་ཏེ། གཞི་གྲུབ་ཀྱིས་ཡོད་པ་མཐའ་དག་ལ་བྱུང་  
 པའི་ཕྱིར། བྱུང་ཆེ་བའི་སྒྲིན་དང་བྲལ་ཏེ། གཞི་གྲུབ་ཀྱིས་ཡོད་པ་མིན་པ་གཞན་ལ་མ་བྱུང་  
 པའི་ཕྱིར། མི་སྲིད་པའི་སྒྲིན་དང་བྲལ་ཏེ། གཞི་གྲུབ་ཡོད་པ་ལ་སྲིད་པའི་ཕྱིར། གཞན་  
 རྣམས་ལ་ཡང་དེ་དང་མཚུངས་པར་རིགས་བསྟེན་ས་ཤེས་པར་བྱའོ།།  
 ཡོད་པ་ལ་དབྱེ་ན། ཇོ་བོའི་སྒོ་ནས་འདུས་བྱས་དང་འདུས་མ་བྱས་གཉིས། །ཁམས་ཀྱི་སྒོ་  
 རས་བཅོ་བརྒྱུད་ཡོད་དེ། གཟུགས། སྒྲ། ཇི། རོ། རེག་བྱ། ཆོས་བཅས་ཕྱི་ཡུལ་གྱི་  
 །ཁམས་དུག་མིག་རྣ་བ། སྒྲ། ལྟེ། ལུས། ཡིད་བཅས་ནང་དབང་པོའི་ཁམས་དུག་  
 མིག་གི་རྣ་མ་ཤེས། རྣ་བའི་རྣ་མ་ཤེས། སྒྲའི་རྣ་མ་ཤེས། ལྟེའི་རྣ་མ་ཤེས། ལུས་ཀྱི་རྣ་མ་

ཤེས། ཡིད་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་བཅས་བར་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་དུག་གོ། ཡང་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་  
སྒོ་ནས་གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད། སྒྲུའི་སྐྱེ་མཆེད། དྲིའི་སྐྱེ་མཆེད། རོའི་སྐྱེ་མཆེད། རེག་  
བྱའི་སྐྱེ་མཆེད། ཆོས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་བཅས་ཕྱིའི་སྐྱེ་མཆེད་དུག མིག་གི་སྐྱེ་མཆེད། རྣ་བའི་  
སྐྱེ་མཆེད། སྒྲུའི་སྐྱེ་མཆེད། ལྷེའི་སྐྱེ་མཆེད། ལུས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད། ཡིད་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་  
བཅས་ནད་གི་སྐྱེ་མཆེད་དུག་ཡོད་དོ། །ཡང་ཡོད་པ་ལ་སྒྲུས་བརྗོད་རིགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་དབྱེ་  
ན། ཡོད་པ་དངོས་དང་གཞག་ཏུ་ཡོད་པ་གཉིས། དུམ་པ་དེ་ཡོད་པ་དང་གཞག་ཏུ་ཡོད་པ་  
གཉིས་ཀ་ཡིན། རི་བོང་གི་རྩ་དང་གང་ཟག་གི་བདག་དེ་གཞག་ཏུ་ཡོད་ཀྱང་ཡོད་པ་མ་  
ཡིན། རི་བོང་རྩ་དང་གང་ཟག་གི་བདག་ཆོས་ཅན། གཞག་ཏུ་ཡོད་པ་ཡིན་ཏེ། མེད་པའི་  
དཔེ་བཞག་པའི་ཕྱིར། ཡང་ཡོད་པ་འམ་ཤེས་བྱལ་དབྱེ་ན། ཡིན་པ་སྤྱིད་པའི་ཤེས་བྱ་དང་  
ཡིན་པ་མི་སྤྱིད་པའི་ཤེས་བྱ་གཉིས། ཆོས་གང་ཞིག་ བྱོར་ཀྱི་ཡིན་པ་ཡོད་པ་དེ་ཡིན་པ་  
སྤྱིད་པའི་ཤེས་བྱའི་མཚན་ཉིད། དཔེར་ན་དུམ་པ་དང་གཟུགས་བཞིན། ཆོས་གང་ཞིག་  
བྱོར་ཀྱི་ཡིན་པ་མེད་པ་དེ་ཡིན་པ་མི་སྤྱིད་པའི་ཤེས་བྱའི་མཚན་ཉིད། དཔེར་ན་རྟག་དངོས་  
གཉིས་དང་ཀ་དུམ་གཉིས་བཞིན་ནོ། །

༥ མེད་པ་བཤད་པ། ཚད་མས་མ་དམིགས་པ་མེད་པའི་མཚན་ཉིད། གང་ཚད་མས་མ་  
དམིགས་ན་མེད་པས་བྱལ། དཔེར་ན་རི་བོང་གི་རྩ་བཞིན། རི་བོང་རྩ་ཆོས་ཅན། མེད་  
དེ། ཚད་མས་མ་དམིགས་པའི་ཕྱིར། མེད་པ། གཞི་མ་གྲུབ་པ། ཤེས་བྱམ་ཡིན་པ་  
སོགས་དོན་གཅིག་བཞག རི་བོང་རྩ། གང་ཟག་གི་བདག་སོགས་མེད་པ་ཡིན་ཀྱང་  
གཞག་ཏུ་མེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། སྒོས་གཞག་ཏུ་ཡོད་པའི་ཕྱིར།

༦ ཚད་སྐྱོང་། ཁཅིག་ན་རེ། གཞལ་བྱ་ཡིན་ན་འདུས་བྱས་ཡིན་པས་བྱལ་ཅེ་ན། འགོག་  
བདེན་ཆོས་ཅན། འདུས་བྱས་ཡིན་པར་ཐལ། གཞལ་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། བྱལ་པ་ཁས་  
སྒྲུངས། རྟགས་མ་གྲུབ་ན། འགོག་བདེན་ཆོས་ཅན། གཞལ་བྱ་ཡིན་པར་ཐལ། ཚད་  
མས་འཇལ་རུང་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འགོག་བདེན་ཆོས་ཅན། ཚད་མས་འཇལ་རུང་བ་ཡིན་  
པར་ཐལ། ཀུན་མཁྱེན་ཚད་མས་གཟིགས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཀུན་མཁྱེན་ཚད་མས་བདེན་པ་

བཞི་གཟིགས་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ། གློ་གང་ཡང་རུང་བའི་ཡུལ་ཡིན་ན་ཡུལ་ཡིན་  
 པས་བྱབ་ཅེ་ན། གངས་རི་སེར་པོ་ཆོས་ཅན། ཡུལ་ཡིན་པར་ཐལ། གློ་གང་ཡང་རུང་  
 བའི་ཡུལ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། བྱབ་པ་ཁས་སྒྲུབ་ན། གངས་རི་སེར་པོ་  
 ཆོས་ཅན། གློ་གང་ཡང་རུང་བའི་ཡུལ་ཡིན་པར་ཐལ། གངས་རི་སེར་པོ་འཛིན་པའི་མིག་  
 གི་ཤེས་པའི་ཡུལ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་མ་གྲུབ་ན། གངས་རི་སེར་པོ་ཆོས་ཅན།  
 གངས་རི་སེར་པོ་འཛིན་པའི་མིག་གི་ཡུལ་ཡིན་པར་ཐལ། གངས་རི་སེར་པོ་འཛིན་  
 པའི་མིག་གི་ཤེས་པས་ཁྱོད་འཛིན་པའི་ཕྱིར། རྩ་བར་འདོད་ན། གངས་རི་སེར་པོ་ཆོས་  
 ཅན། ཡུལ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ཡོད་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། གངས་རི་སེར་པོ་ཆོས་ཅན།  
 ཡོད་པ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། མེད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཡང་ཁ་ཅིག་ན་རེ། གཞག་ཏུ་ཡོད་པ་  
 ཡིན་ན་ཡོད་པ་ཡིན་པས་བྱབ་ཟེར་ན། བདག་རྟག་པ་ཆོས་ཅན། ཡོད་པ་ཡིན་པར་ཐལ།  
 གཞག་ཏུ་ཡོད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་མ་གྲུབ་ན། བདག་རྟག་པ་ཆོས་ཅན། གཞག་ཏུ་  
 ཡོད་པ་ཡིན་པར་ཐལ། ཁྱོད་གྲུབ་མཐས་སྒྲོ་བ་རྟགས་ནས་བཞག་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཕྱི་རོལ་མུ་  
 སྟེགས་པས་སྒྲོ་བ་རྟགས་ནས་བཞག་པའི་ཕྱིར། རྩ་བར་འདོད་ན། བདག་རྟག་པ་ཆོས་  
 ཅན། ཡོད་པ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། གཞི་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་ཏེ། མེད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།  
 བདག་རྟག་པ་ཆོས་ཅན། མེད་པར་ཐལ། སངས་རྒྱལ་གྱིས་མེད་པ་ཡིན་པར་གསུངས་  
 པའི་ཕྱིར། མདོ་ལས་ཅེ་ ཆོས་རྣམས་སྟོང་ཞིང་བདག་མེད་པ། ཞེས་གསུངས་པའི་  
 ཕྱིར། ཡང་ཁ་ཅིག་ན་རེ། ཁྱོད་ཀྱི་ཡུལ་ཡིན་ན་ཁྱོད་ཀྱི་ཤེས་བྱ་ཡིན་པས་བྱབ་ཅེ་ན། ལུ་མ་  
 པ་ཞེས་བརྗོད་པའི་སྐྱའི་ཡུལ་ཆོས་ཅན། ལུ་མ་པ་ཞེས་བརྗོད་པའི་སྐྱའི་ཤེས་བྱ་ཡིན་པར་  
 ཐལ། ལུ་མ་པ་ཞེས་བརྗོད་པའི་སྐྱའི་ཡུལ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་མ་གྲུབ་ན། ལུ་མ་པ་ཞེས་  
 བརྗོད་པའི་སྐྱའི་ཡུལ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ལུ་མ་པ་ཞེས་བརྗོད་པའི་སྐྱའི་ཡུལ་ཡིན་པར་ཐལ།  
 ཁྱོད་ལུ་མ་པ་ཞེས་པའི་སྐྱས་ཡུལ་དུ་བྱས་པའི་ཕྱིར། རྩ་བར་འདོད་ན། ལུ་མ་པ་ཞེས་པའི་  
 སྐྱའི་ཡུལ་ཆོས་ཅན། ལུ་མ་པ་ཞེས་པའི་སྐྱའི་ཤེས་བྱ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ལུ་མ་པ་ཞེས་པའི་  
 སྐྱས་མ་ཤེས་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ། མེད་པ་མེད་པ་མ་ཡིན་ཞིང་ཡོད་པ་ཡིན་ཏེ།

མཚན་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཞེན། རང་ལུགས་ལ་མ་བྱུང་། ཁོ་རང་ལ་ཤེས་བྱ་མིན་པ་ཚོས་  
 ཅན། ཤེས་བྱ་ཡིན་པར་ཐལ། ཡོད་པའི་ཕྱིར། རྟགས་མ་གྲུབ་ན། ཤེས་བྱ་མིན་པ་ཚོས་  
 ཅན། ཡོད་པར་ཐལ། བྱེད་མེད་པ་དང་དོན་གཅིག་བཞག་པ་གང་ཞིག་ མེད་པ་ཡོད་པའི་  
 ཕྱིར། ཅུ་བར་འདོད་ན། ཤེས་བྱ་མིན་པ་ཚོས་ཅན། ཤེས་བྱ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། གློ་ཡུལ་  
 དུ་བྱ་རུང་བ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ། སྤྲིག་པ་ཚོས་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་འདོད་ན།  
 སྤྲིག་པ་ཚོས་ཅན། གཞི་མ་གྲུབ་པར་ཐལ། ཚོས་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། སྤྲིག་པ་  
 ཚོས་ཅན། གཞི་གྲུབ་པར་ཐལ། ཡོད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། བྱུང་སྟེ། གཞི་གྲུབ་དང་ཡོད་པ་  
 གཉིས་དོན་གཅིག་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་སྤྲིག་པ་ཚོས་ཡིན་ཀྱང་དམ་པའི་ཚོས་མ་ཡིན་  
 ནོ། སྤྱིར་ཚོས་ཞེས་པ་ལ་འཇུག་ཡུལ་བཅུ་ཡོད་དེ། རྣམ་བཤད་རིག་པ་ལས་ཅོས་ནི་  
 ཤེས་བྱ་ལམ་དང་ནི། བྱུང་ན་འདས་དང་ཡིད་གྱི་ཡུལ། ཁ་སོང་ན་མས་ཚོ་དང་གསུང་  
 རབ་དང་། འབྱུང་འགྱུར་ངེས་དང་ཚོས་ལུགས་ལ་འོ། ཞེས་སོ། གྲེད་གལ་མས་ཚོས་  
 ཤེས་བྱ་ལ་གོ་བའི་ཚོ་སྤྲིག་པ་འང་ཚོས་ཡིན་ནོ།

༥ བད་སྟོང་།

༼༡༽ ཡོད་པའི་དཔེ་ཉི་ལྟ་བུ་སྤྲིས།

༼༢༽ ཡོད་པ། མེད་པ། གཞལ་བ། ཤེས་བྱ། ཡུལ། དམིགས་པ། ཚོས། གཞི་  
 གྲུབ་རྣམས་ལས་འདེམས་ནས་གཤམ་གསལ་པ་སྟོང་ཁོངས་ཤིག

ཚད་མས་དམིགས་པ་.....མཚན་ཉིད། གློ་ཡུལ་དུ་བྱ་རུང་བ་.....མཚན་ཉིད།  
 རང་གི་ངོ་བོ་འཛིན་པ་.....མཚན་ཉིད། ཚད་མས་འཇལ་རུང་བ་.....མཚན་ཉིད།  
 ཚད་མས་གྲུབ་པ་.....མཚན་ཉིད། གློས་རིག་པར་བྱ་བ་.....མཚན་ཉིད།  
 ཚད་མས་མ་དམིགས་པ་.....མཚན་ཉིད།

༼༣༽ ཡུལ་དང་གཞལ་བུ་ལ་དོན་གཅིག་བྱུང་བ་སྟོང་བརྒྱུད་ཅིས།

༼༤༽ ཚོས་དང་ཤེས་བྱ་ལ་མ་བྱུང་བྱུང་ཆེ་མི་སྤྲིད་གསུམ་གྱི་སྟོན་བྲལ་ཚུལ་བྲིས།

༼༥༽ གཤམ་གསལ་ལས་ཡོད་པ་ལ་✓ དང་མེད་པ་ལ་✗ རྟགས་བྲིས།

མོ་གཤམ་གྱི་བྱ། ཐམས་ཅད་མ་ཁྱེན་པ། ལས་རྒྱ་འབྲས། ཡི་དྲགས། འདྲེ། བདག་ཆེན་  
 པོ། སྤྱོད་བྱིས། རྣམ་མཁའི་མེད་ཀྱི་གངས་རི་སྤྱོད་པོ། དཀོན་མཆོག་གསུམ། དཀོན་  
 མཆོག་གྲེད་པ་པོ། དབང་ལྷུག་རྟག་པ། དཔྱལ་བ། སངས་རྒྱལ་གྱི་གོ་འཕང་། ཐར་པ།  
 སེམས། ལྷ། ལས་གྱི་རྣམ་སྒྲིན། རྒྱ་ནང་གི་རྒྱལ་བ། མི་ལམ།  
 ། ཆོ་ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་དང་སྤྱོད་མཆོད་བཅུ་གཉིས་གྱི་གངས་ཀ་བྱིས།

ཆོད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྐྱས་ལས་ཡོད་མེད་བརྟག་པ་སྟེ་གང་བྱ་དང་  
 པོ། །

དངོས་པོ་དང་དངོས་མེད་བརྟག་པ།

༥ དངོས་པོ་བཤད་པ། ཡང་ཤེས་བྱ་ལ་དབྱེན་དངོས་པོ་དང་དངོས་མེད་གཉིས། རོན་བྱེད་  
 ལུས་པ་དངོས་པོའི་མཚན་ཉིད། རོན་བྱེད་པ་ཞེས་པ་གཙོ་བོར་རང་འབྲས་སྦྱེད་པ་དང་ཁྱད་  
 པར་གཏུང་མ་འདེགས་པ་དང་ཚུ་སྦྱར་བའི་བྱ་བ་སོགས་བྱེད་པ་ལ་གོ་དགོས། དངོས་པོ།  
 མི་རྟག་པ། བྱས་པ། འདུས་བྱས། སྤང་པོ། རང་མཚན་རྣམས་དོན་གཅིག་སྒྲ་ཅིག་  
 མ་མི་རྟག་པའི་མཚན་ཉིད། སྦྱེས་བ་བྱས་པའི་མཚན་ཉིད། རྒྱ་རྒྱུན་འདུས་པ་ལས་བྱུང་བ་  
 འདུས་བྱས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། དུམ་སྦྱངས་པ་ཡུང་པོའི་མཚན་ཉིད། ཡུལ་དུས་རང་བཞིན་  
 མ་འདྲེས་པར་གནས་པའི་དངོས་པོ་རང་མཚན་གྱི་མཚན་ཉིད། དངོས་པོ་ལ་དབྱེན་བེམ་  
 ཤེས་ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད་གསུམ་ཡོད།

༥ བེམ་པོ་བཤད་པ། རྩལ་དུ་སྒྲུབ་པ་བེམ་པོའི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེན་གཟུགས་སྒྲ་བྲི་  
 རེག་བྱའི་སྒྲེ་མཆེད་ལྟ་ཡོད། ༥ མིག་ཤེས་ཀྱིས་གཟུང་བྱ་གཟུགས་ཀྱི་སྒྲེ་མཆེད་ཀྱི་མཚན་  
 ཉིད། དེ་ལ་དབྱེན་ཁ་ཁོད་ག་དང་དབྱིབས་གཟུགས་གཉིས། མདོག་ཏུ་རུང་བ་ཁ་ཁོད་ག་  
 མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེན་གཉིས། ཚ་བའི་མདོག་ཏུ་རུང་བ་ཚ་བའི་ཁ་ཁོད་ག་མཚན་  
 ཉིད། ཡན་ལག་གི་མདོག་ཏུ་རུང་བ་ཡན་ལག་གི་ཁ་ཁོད་ག་མཚན་ཉིད། ཚ་བའི་ཁ་ཁོད་  
 ལ་སྒྲིན་པོ། སེར་པོ། དཀར་པོ། དམར་པོ་བཞི་དང་། ཡན་ལག་གི་ཁ་ཁོད་ལ་སྒྲིན་དང་  
 དུ་བ། རྩལ་དང་ཁྱག་སྒྲ། ཉི་འོད་དང་གི་བ་མ། སྤང་བ་དང་ལུན་པ་བརྒྱུད་དང་། གཞན་  
 ཡང་ཚ་བའི་ཁ་ཁོད་འདྲེས་པ་ལས་ཐུར་པ་མང་དུ་ཡོད། ཁ་ཁོད་ཡིན་ན་ཚ་བའི་ཁ་ཁོད་  
 དང་ཡན་ལག་གི་ཁ་ཁོད་གང་རུང་ཡིན་པས་བྱུང་། དབྱིབས་སུ་བཀོད་པ་དབྱིབས་ཀྱི་  
 མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེན་རིང་པོ་དང་སྤང་དུ། ལྷམ་པ་དང་རྒྱུམ་པོ། མཐོ་བ་དང་དམའ་  
 བ། སྤང་བ་དང་རྟགས་པ། སྤུལ་བ་དང་སྤུལ་བ་མིན་པའི་དབྱིབས་རྣམས་དང་། བྱ་  
 གསུམ། རྒྱ་གམ། འཛོང་མོ་སོགས་དུ་མ་ཡོད་དོ། ༥ རྣ་ཤེས་ཀྱིས་མཉན་བྱ་སྒྲུབ་སྒྲེ་  
 མཆེད་ཀྱི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེན་ཟིན་པའི་འབྱུང་བ་ལས་བྱུང་བའི་སྒྲ་སྒྲེས་བྱའི་རྟག་སྒྲ་

ལྟ་བུ་དང་། མ་ཟིན་པའི་འབྲུང་བ་ལས་བྱུང་བའི་སྐྱུ་རྒྱ་སྐྱ་དང་རྒྱུང་སྐྱ་ལྟ་བུ་དང་། གཉིས་  
 ཀ་ལས་བྱུང་བའི་སྐྱ་རྩ་བརྩུང་བའི་སྐྱ་ལྟ་བུ་ལོ། ཟིན་མ་ཟིན་ཞེས་པ་སྐྱེས་བུའི་ཤེས་རྒྱུད་  
 གྱིས་ཟིན་མ་ཟིན་ལ་བྱས་པ་ཡིན། ཡང་སྐྱ་ལ་དབྱེ་ན་སྟོན་པ་དང་མི་སྟོན་པ་དང་བར་མ་  
 གསུམ་ཡོད། ཡང་དོན་རྫོང་པར་བྱེད་པ་སེམས་ཅན་དུ་སྟོན་པ་དང་། དོན་རྫོང་པར་མི་བྱེད་  
 པ་སེམས་ཅན་དུ་མི་སྟོན་པ་གཉིས་སོ། །སེམས་ཅན་དུ་སྟོན་པའི་སྐྱ་དང་ལུང་བསྟན་པའི་  
 སྐྱ་དོན་གཅིག་སེམས་ཅན་དུ་མི་སྟོན་པའི་སྐྱ་དང་ལུང་མི་སྟོན་པའི་སྐྱ་དོན་གཅིག ༥ ལྟ་  
 ཤེས་གྱིས་བསྐྱེད་བྱུང་བའི་སྐྱེ་མཆེད་གྱི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེ་ན་དེ་ཞིམ་པ་དང་། མི་ཞིམ་  
 པ་དང་། ཆམ་ཉམ་པ་དང་། ལྷན་སྐྱེས་དང་། སྦྲུང་བྱུང་ལུང་། ༥ ལྟ་ཤེས་གྱིས་བྱུང་བུ་  
 རོའི་སྐྱེ་མཆེད་གྱི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེ་ན་མངར་བ་དང་། སྦྲུང་བ་དང་། ལན་ལྟ་བ་  
 དང་། ཁབ་དང་། ཚ་བ་དང་། བསྐྱེད་བྱུང་དང་དེ་དག་འབྲེལ་པ་ལས་ནང་གསེས་སུ་དུ་  
 མར་གྱུར་རོ། །ཡང་རོ་ལ་དབྱེ་ན་ཡིད་དུ་འོང་བ་དང་། ཡིད་དུ་མི་འོང་བ་དང་། བར་མ་  
 གསུམ་ཡོད་དོ། ༥ ལུས་ཤེས་གྱིས་བྱུང་བུ་རེ་ག་བྱུང་བའི་སྐྱེ་མཆེད་གྱི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་  
 དབྱེ་ན་རྒྱ་འབྲུང་བའི་རེ་ག་བྱུང་ས་རྒྱ་མེ་རྒྱུང་བཞི་དང་། འབྲས་བུ་འབྲུང་གྱུར་གྱི་རེ་ག་བྱུ་  
 འཇམ་པ་དང་། རྩུབ་པ་དང་། ལྷུ་བ་དང་། ཡང་བ་དང་། བགྲེས་པ་དང་། སྟོམ་པ་  
 དང་། གྲང་བ་བདུན་དང་། མཉེན་པ་དང་། ལྷོད་པ་དང་། དམ་པ་དང་། ཆོམ་པ་སོགས་  
 ལུས་གྱི་ཕྱི་ནང་གི་རེ་ག་བྱུང་མ་ཡོད་དོ། །སྔ་ཞིང་མ་ཕྱེགས་པ་སའི་མཚན་ཉིད། བྱེད་ལས་  
 གཞི་རྟེན་བྱེད་པ་ཡིན། རྒྱ་ཞིང་ག་ཤེར་བ་རྒྱུའི་མཚན་ཉིད། བྱེད་ལས་སྦྱད་པར་བྱེད་པ་  
 ཡིན། ཚ་ཞིང་བསྐྱེད་པ་མེད་པའི་མཚན་ཉིད། བྱེད་ལས་སྦྱིན་པར་བྱེད་པ་ཡིན། ཡང་ཞིང་  
 གཡོ་བ་རྒྱུང་གི་མཚན་ཉིད། བྱེད་ལས་འཕེལ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ།

༥ ཤེས་པ་བཤད་པ། གསལ་ཞིང་རེ་ག་པ་ཤེས་པའི་མཚན་ཉིད། རང་ལུལ་འཛིན་པ་སྟོའི་  
 མཚན་ཉིད། རོ་པོ་རང་གསལ་པ་རེ་ག་པའི་མཚན་ཉིད། སྟོ་རེ་ག་ཤེས་གསུམ་དོན་གཅིག་  
 དེ་ཡང་རེ་གསལ་ཐེགས་རྒྱ་ཆེར་འབྲེལ་ལས་ཤེས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རེ་ག་པ་སྟེ། སྟོ་ཞེས་བྱ་  
 བའི་ཐུགས་གོ་ཞེས་གསུངས། དེ་ལ་དབྱེ་ན་མིག་ཤེས། རྣ་ཤེས། ལྟ་ཤེས། ལྟེ་ཤེས།

ལུས་ཤེས། ཡིད་ཤེས་དྲུག་ཡོད། ཡང་མ་རྟོགས་པ་དང་། འོག་པར་རྟོག་པ་དང་། བོ་  
 ཚོམ་དང་། ཡང་དག་པར་རྟོགས་པ་བཞིར་དབྱེ་བ་དང་། སེམས་དང་སེམས་བྱུང་གཉིས་  
 སུ་དབྱེ་བ་རྣམས་འོག་ཏུ་ཚད་མ་ཚད་མིན་བརྟག་པ་དང་། སེམས་སེམས་བྱུང་བརྟག་པ་  
 ལས་ཤེས་དགོས་སོ།།

༥ ། ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད་བཤད་པ། བེམ་ཤེས་གང་ཡང་མ་ཡིན་པའི་འདུས་བྱས་ལྡན་མིན་འདུ་  
 བྱེད་གྱི་མཚན་ཉིད། ལྡན་མིན་ཞེས་པ་སེམས་དང་མཚུངས་ལྡན་མིན་པ་ལ་གོ་དགོས། དེ་  
 ལ་དབྱེ་ན་ཐོབ་པ། མ་ཐོབ་པ། གླུ་མ་ཉམ། འདུ་ཤེས་མེད་པ་བ། འདུ་ཤེས་མེད་པའི་  
 སྟོམས་འཇུག་ འགོག་པའི་སྟོམས་འཇུག་ སྟོག་ སྟེ་བ། གནས་པ། སྐྱབ་པ། མི་རྟག་  
 པ། མིང་གི་ཚོགས། ཚོགས་གི་ཚོགས། ཡི་གའི་ཚོགས་བཅས་མཛོད་ལས་གསུངས་པ་  
 བཅུ་བཞི་དང་། དེའི་སྟེང་དུ་མཛོད་པ་ཀུན་བརྟས་ལས་སོ་སྟེ། འཇུག་པ། སོ་སོར་དེས་  
 པ། འབྱོར་འབྲེལ། མཐུགས་པ། གོ་རིམ། དུས། ཡུལ། གངས། ཚོགས་པ་བཅས་  
 ཉེར་བཞི་གསུངས་པ་སོགས་ཤེས་ཤེས་མ་ཡིན་ཞིང་ཤེས་ཤེས་ཀྱི་གནས་སྐབས་ལ་བདགས་  
 པའི་འདུས་བྱས་ཐམས་ཅད་ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད་དུ་འདུའོ།།

༦ ། ལུང་པོའི་སྟོན་པ་ལྟར་བཤད་པ། ཡང་དངོས་པོ་ལ་ལུང་པོའི་སྟོན་པ་ལྟ་ཡོད་པ་ལས།  
 གཟུགས་སུ་རུང་བ་གཟུགས་ཀྱི་ལུང་པོའི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེ་ན་རྒྱ་གཟུགས་འབྱུང་བ་  
 ཚེན་པོ་བཞི་དང་། འབྲས་གཟུགས་དབང་པོ་ལྟ་དང་དོན་ལྟ་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པའི་  
 གཟུགས་བཅས་བཅུ་གཅིག་གོ། དབང་པོ་ལྟ་ནི། རང་གི་བདག་འབྲས་མིག་གི་ཤེས་པ་  
 སྐྱེད་པའི་ནང་གི་གཟུགས་ཅན་དང་བ་མིག་གི་དབང་པོའི་མཚན་ཉིད། རང་གི་བདག་  
 འབྲས་རྣ་པའི་ཤེས་པ་སྐྱེད་པའི་ནང་གི་གཟུགས་ཅན་དང་བ་རྣ་པའི་དབང་པོའི་མཚན་  
 ཉིད། རང་གི་བདག་འབྲས་སྒྲུབ་ཤེས་པ་སྐྱེད་པའི་ནང་གི་གཟུགས་ཅན་དང་བ་སྒྲུབ་ཤེས་པ་  
 པོའི་མཚན་ཉིད། རང་གི་བདག་འབྲས་སྒྲུབ་ཤེས་པ་སྐྱེད་པའི་ནང་གི་གཟུགས་ཅན་དང་བ་  
 སྒྲུབ་ཤེས་པ་པོའི་མཚན་ཉིད། རང་གི་བདག་འབྲས་ལུས་ཀྱི་ཤེས་པ་སྐྱེད་པའི་ནང་གི་  
 གཟུགས་ཅན་དང་བ་ལུས་ཀྱི་དབང་པོའི་མཚན་ཉིད། མིག་གི་དབང་པོ་ཤིང་ཟར་མའི་མོ་

ཏྲིག་ལྟ་བུ་དང་། རྒྱ་བའི་དབང་པོ་གྲོག་འཛིན་བྱ་གཞུས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ལྷའི་དབང་པོ་  
 ཟངས་ཀྱི་མོ་ཁབ་གཤིབས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ལྷའི་དབང་པོ་སྒྲ་བཟེད་བཀའ་པ་ལྟ་བུ་དང་།  
 ལུས་ཀྱི་དབང་པོ་བྱ་རིག་ན་འཇམ་གྱི་པགས་པ་ལྟ་བུ་ཞེས་མངོན་པའི་བསྟན་བཅས་ནས་  
 བཤད་དོ། འོན་ལྷན་གཞུགས་སྒྲིའི་རོ་རིག་བྱ་ལྟོ། རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པའི་  
 གཞུགས་ནི་བསྟན་མེད་ཐོགས་མེད་ཀྱི་གཞུགས་སྒྲོམ་པ་དང་སྒྲོམ་མིན་ལྟ་བུ་དང་། མངོན་  
 པ་ཀུན་བཏུས་ལས་ཆོས་ཀྱི་སྒྲུ་མ་ཆེད་པའི་གཞུགས་གསུངས་ཤིང་། དེ་ལ་ནང་གསེས་ལྟ་  
 ཡོད་དེ། བསྟན་པ་ལས་གྱུར་པ་དང་། མངོན་པར་སྒྲུབས་ཡོད་པ་དང་། ཡང་དག་པར་  
 གྲངས་པ་ལས་བྱུང་པ་དང་། ཀུན་བཏུགས་པ་དང་། དབང་འབྱོར་བའི་གཞུགས་བཅས་  
 སོ། རྒྱ་སྟོབས་ཀྱིས་ཉམས་སུ་རྩེད་པའི་ཤེས་པ་ཚོར་བའི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེ་ན།  
 བདེ་བ། ཡིད་བདེ། རྒྱལ་བསྐྱེལ། ཡིད་མི་བདེ། བཏང་སྒྲོམས་བཅས་ལྟ་ཡོད། བསྟན་  
 ཚོར་བ་བདེ་རྒྱལ་བཏང་སྒྲོམས་གསུམ་དང་། ཡང་ན་ལུས་ཚོར་དང་སེམས་ཚོར་གཉིས་  
 སོ། རྒྱ་སྟོབས་ཀྱིས་མཚན་མར་འཛིན་པའི་ཤེས་པ་འདུ་ཤེས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེ་  
 བ་དོན་ལ་མཚན་མར་འཛིན་པ་དང་། ཐ་སྐད་ལ་མཚན་མར་འཛིན་པ་གཉིས་སོ། །  
 གཞུགས་ཚོར་འདུ་ཤེས་རྣམ་ཤེས་བཞི་ལས་གཞན་པའི་འདུས་བྱས་འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཡུང་པོའི་  
 མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེ་ན་མཚུངས་ལྟ་བུ་ཀྱི་འདུ་བྱེད་སེམས་བྱུང་ལྟ་བུ་བཅུ་ཙམ་གཅིག་དང་།  
 མཚུངས་ལྟ་བུ་མིན་པའི་འདུ་བྱེད་ཐོབ་པ་དང་མ་ཐོབ་པ་སོགས་ལྟ་བུ་མིན་འདུ་བྱེད་ཐམས་  
 ཅད་དོ། རྒྱ་ཡུལ་གྱི་དོ་བོ་རྣམ་པར་རིག་པའི་ཆ་ནས་འཇོག་པའི་བློ་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་མཚན་  
 ཉིད། དེ་དང་སེམས། གཙོ་སེམས། ཡིད། ཡིད་དབང་རྣམས་དོན་གཅིག་ དེ་ལ་དབྱེ་ན་  
 མིག་གི་རྣམ་ཤེས། རྒྱ་བའི་རྣམ་ཤེས། ལྷའི་རྣམ་ཤེས། ལྷའི་རྣམ་ཤེས། ལུས་ཀྱི་རྣམ་  
 ཤེས། ཡིད་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་དུག་ཡོད་དོ། སེམས་ཙམ་པ་དང་དབྱུ་མ་པའི་ལུགས་ལ་ཀུན་  
 གཞིའི་རྣམ་ཤེས་དང་ཉོན་མོངས་པའི་ཡིད་བཅས་བརྒྱུད་ཡོད་དོ།

༥ དངོས་མེད་བཤད་པ། དོན་བྱེད་རྣམས་སྟོང་དངོས་མེད་ཀྱི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེ་ན་ཡོད་  
 པར་གྱུར་པའི་དངོས་མེད་རྣམས་ཁམས་ལྟ་བུ་དང་། མེད་པར་གྱུར་པའི་དངོས་མེད་རི་བོང་

རུ་ལྟ་བུའོ། །ཡོད་པར་གྱུར་པའི་དངོས་མེད་དང་། འདུས་མ་བྱས། མ་བྱས་པ། སྤྱི་  
མཚན། རྟག་པ་རྣམས་དོན་གཅིག་ རྒྱ་རྒྱུན་ལ་མ་ལྟོས་པའི་ཆོས་འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་མཚན་  
ཉིད། ཐུན་མོང་པར་སྒྲུང་བའི་སྟོབས་ལྡན་གསུང་གི་མཚན་ཉིད། འཛིག་པ་མེད་པའི་  
ཆོས་རྟག་པའི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་རྣམ་འགྲེལ་ལས་། གང་གི་རང་བཞིན་འཛིག་པ་  
མེད། རྟེན་ལ་མ་ཁས་རྣམས་རྟག་ཅེས་བརྗོད། རྟེན་གསུངས། དེ་ལ་དབྱེན་མཛོད་པ་ནས་  
ནམ་མཁའ། སོ་སོར་བརྟག་འགོག་ བརྟག་མིན་འགོག་པ་བཅས་གསུམ་ཡོད་པར་  
གསུངས། གོ་འབྱེད་ཅིང་མི་སྤྱི་བ་པ་ནམ་མཁའི་མཚན་ཉིད། སོ་སོར་བརྟག་པའི་ཤེས་  
རབ་སྒྲིགས་ལམ་སྟོན་སྟོབས་ཀྱིས་ཉོན་མོངས་སྒྲུངས་པའི་བྱལ་ཆ་བརྟག་འགོག་གི་མཚན་  
ཉིད། ལམ་གྱིས་ཉོན་མོངས་སྒྲུངས་པ་མིན་ཞིང་རྒྱ་རྒྱུན་མཚན་བསམ་གང་ན་གང་མེད་པའི་  
མེད་ཆ་བརྟག་མིན་འགོག་པའི་མཚན་ཉིད། དངོས་མེད་དང་འདུས་མ་བྱས་ལ་གཞི་མཐུན་  
ཡོད་དེ། ནམ་མཁའ་དེ་དངོས་མེད་ཀྱང་ཡིན། འདུས་མ་བྱས་ཀྱང་ཡིན་པའི་ཕྱིར།  
དངོས་པོ་དང་འདུས་མ་བྱས་ལ་གཞི་མཐུན་མེད་དེ། དེ་གཉིས་ཀ་ཡིན་པ་མི་སྤྱི་བ་པའི་  
ཕྱིར། དངོས་མེད་དང་འདུས་མ་བྱས་ལ་ཕྱུག་སྒྲིམ་ཡོད་དེ། དངོས་མེད་ཡིན་ལ་འདུས་མ་  
བྱས་མིན་པའི་ཕྱིར་ཐོང་རུ་ལྟ་བུའོ། །དངོས་མེད་དང་འདུས་མ་བྱས་གཉིས་ཀ་ཡིན་པའི་  
ཕྱུག་མཁའ་ལྟ་བུའོ། །དངོས་མེད་དང་འདུས་མ་བྱས་གཉིས་ཀ་མིན་པའི་ཕྱུག་མཁའ་ལྟ་  
བུའོ། །འདུས་མ་བྱས་ཡིན་ལ་དངོས་མེད་མིན་པའི་ཕྱུག་མེད་དེ། འདུས་མ་བྱས་ཡིན་ན་  
དངོས་མེད་ཡིན་པས་བྱབ་པའི་ཕྱིར། རྟེན་གཞི་མཐུན་དང་ཕྱུ་ཅིས་ཚུལ་གྱི་རྣམ་གཞག་  
གཞན་དང་གཞན་དུ་སྒྱུར་ནས་ཤེས་དགོས་སོ། །

༥ ཚད་སྟོང་། ཁ་ཅིག་ན་རེ། དངོས་པོ་ཡིན་ན་མི་རྟག་པ་ཡིན་པས་མ་བྱབ་སྟེ། ནམ་  
མཁའ་དེ་རྟག་པའི་དངོས་པོ་ཡིན་ན་ཞེ་ན། ནམ་མཁའ་ཆོས་ཅན། དངོས་པོ་མིན་པར་  
ཐལ། དོན་བྱེད་རྣམས་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། བྱབ་པ་ཁས། རྟག་པ་མ་བྱབ་ན། དེ་ཆོས་  
ཅན། དོན་བྱེད་རྣམས་པ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། རང་འབྲས་སྦྱེད་པའི་བྱ་བ་བྱེད་མི་རྣམས་པའི་  
ཕྱིར། མ་བྱབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། རང་འབྲས་སྦྱེད་པའི་བྱ་བ་བྱེད་མི་རྣམས་པར་ཐལ། རྟག་

པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཕ་བར་འདོད་ན། དེ་ཆོས་ཅན། རྟག་པའི་དངོས་པོ་མིན་པར་ཐལ།  
 དངོས་པོ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དངོས་པོ་མ་ཡིན་ན་རྟག་པའི་དངོས་པོ་མིན་པས་བྱབ་སྟེ།  
 ཁྱོད་རྟག་པའི་དངོས་པོ་ཡིན་ན་རྟག་པ་ཡང་ཡིན། དངོས་པོ་ཡང་ཡིན་དགོས་པའི་ཕྱིར།  
 ཁ་ཅིག་ན་རེ། ཁ་དོག་ཡིན་ན་ཕ་བ་དང་ཡན་ལག་གི་ཁ་དོག་བཙུག་ཉིས་པོ་གང་རུང་ཡིན་  
 པས་བྱབ་ཅེ་ན། འཇམ་དཔལ་དམར་སེར་གྱི་ཁ་དོག་ཆོས་ཅན། ཕ་བ་དང་ཡན་ལག་གི་ཁ་  
 དོག་བཙུག་ཉིས་པོ་གང་རུང་ཡིན་པར་ཐལ། ཁ་དོག་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟག་ས་མ་གྲུབ་ན།  
 དེ་ཆོས་ཅན། ཁ་དོག་ཡིན་པར་ཐལ། མ་དོག་ཏུ་རུང་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན།  
 མ་དོག་ཏུ་རུང་བ་ཡིན་པར་ཐལ། དམར་སེར་གྱི་མ་དོག་ཏུ་རུང་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཕ་བར་  
 འདོད་ན། དེ་ཆོས་ཅན། ཕ་བ་དང་ཡན་ལག་གི་ཁ་དོག་བཙུག་ཉིས་པོ་གང་རུང་མ་ཡིན་  
 པར་ཐལ། ཕ་བའི་ཁ་དོག་སྟེ་སེར་དཀར་དམར་བཞི་པོ་མ་ཡིན་པ་གང་ཞིག་ ཡན་ལག་གི་  
 ཁ་དོག་སྤྲིན་དང་དུ་བ། རུལ་དང་ཁྲག་སྟེ། ཉི་འོད་དང་གྲིབ་མ། སྤང་བ་དང་སྟུན་པ་  
 བརྒྱུད་པོ་འང་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ། ཕྱ་ལེ་བ་དང་ཕྱ་ལེ་བ་མ་ཡིན་པ་གང་རུང་  
 ཡིན་ན་གཟུགས་ཡིན་པས་བྱབ་ཅེ་ན། རིག་པ་ཆོས་ཅན། གཟུགས་ཡིན་པར་ཐལ། ཕྱ་ལེ་  
 བ་དང་ཕྱ་ལེ་བ་མ་ཡིན་པ་གང་རུང་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟག་ས་མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། ཕྱ་  
 ལེ་བ་དང་ཕྱ་ལེ་བ་མ་ཡིན་པ་གང་རུང་ཡིན་པར་ཐལ། ཕྱ་ལེ་བ་མ་ཡིན་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།  
 དེ་ཆོས་ཅན། ཕྱ་ལེ་བ་མ་ཡིན་པ་ཡིན་པར་ཐལ། ཁྱོད་དབྱིབས་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཕ་བར་  
 འདོད་ན། དེ་ཆོས་ཅན། གཟུགས་མ་ཡིན་པར་ཐལ། གཟུགས་སུ་རུང་བ་མ་ཡིན་པའི་  
 ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་གཟུགས་སུ་རུང་བ་མ་ཡིན་ན་གཟུགས་མ་ཡིན་པས་བྱབ་པར་  
 ཐལ། གཟུགས་སུ་རུང་བ་དང་གཟུགས་གཉིས་མཚོན་མཚན་གྱི་སྟོན་སྟབས་སྟོན་བརྒྱུད་  
 དེས་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། གཟུགས་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ཤེས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་  
 ཆོས་ཅན། ཤེས་པ་ཡིན་ན་གཟུགས་མ་ཡིན་དགོས་པར་ཐལ། གཟུགས་ཤེས་ལྡན་མིན་  
 འདུ་བྱེད་གསུམ་གཞི་མཐུན་པ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ། བྱེད་གསུམ་བའི་ལུགས་  
 ལ་གཟུགས་ཡིན་ན་བཅའ་པོ་ཡིན་པས་བྱབ་ཟེར་ན། རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པའི་

གཟུགས་ཆོས་ཅན། བེམ་པོ་ཡིན་པར་ཐལ། གཟུགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་མ་གྲུབ་  
ན། དེ་ཆོས་ཅན། གཟུགས་ཡིན་པར་ཐལ། འབྲས་གཟུགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། འབྲས་  
གཟུགས་བཅུ་གཅིག་པོ་ལས་གང་རུང་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཕྱབར་འདོད་ན། དེ་ཆོས་ཅན།  
བེམ་པོ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། རྟལ་དུ་གྲུབ་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། རྟལ་དུ་གྲུབ་  
པ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ཐོགས་པ་མེད་པའི་གཟུགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། བསྟན་མེད་ཐོགས་  
མེད་ཀྱི་གཟུགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ། ཡུལ་རིག་པ་སློབ་མཚན་ཉིད་ཅེ་ན།  
ཡུལ་མ་རྟོགས་པའི་སློ་ཆོས་ཅན། སློ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ཡུལ་རིག་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།  
ཡུལ་མ་རྟོགས་པའི་སློ་མེད་ཅེ་ན། གངས་རི་སེར་འཛིན་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ཀྱིས་ཡུལ་རྟོགས་  
པར་ཐལ། སློ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། གངས་རི་སེར་འཛིན་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ཡུལ་  
རྟོགས་པའི་སློ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ཁྱོད་ཀྱི་ཡུལ་མེད་པའི་ཕྱིར། ཡང་ཡུལ་མ་རྟོགས་པའི་  
གང་ཟག་གི་སློ་ཆོས་ཅན། སློ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ཡུལ་རིག་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཡུལ་  
མ་ཤེས་པའི་ཕྱིར། ཡུལ་མ་རྟོགས་པའི་གང་ཟག་མེད་ན་བདག་མེད་མ་རྟོགས་པའི་གང་  
ཟག་ཡང་མེད་པར་ཐལ་བ་མཚུངས་སོ། །ཡང་སོ་སོ་སྐྱེ་བའི་མིག་ཤེས་ཆོས་ཅན། སློ་མ་  
ཡིན་པར་ཐལ། ཡུལ་རིག་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། ཡུལ་རིག་པ་  
མ་ཡིན་པར་ཐལ། ཡུལ་མ་རྟོགས་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། ཡུལ་མ་རྟོགས་པར་ཐལ།  
ཡུལ་རྟག་པ་ཡིན་པ་གང་ཞིག་ ཁྱོད་ཀྱིས་རྟག་པ་རྟོགས་མི་རུས་པའི་ཕྱིར། རྟགས་བྲུབ་  
ཁས། ཁ་ཅིག་ན་རེ། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ཆོས་མེད་དོ་ཅེ་ན། མེ་ཆོས་  
ཅན། མེད་པར་ཐལ། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ཆོས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། བྲུབ་པ་  
ཁས་སྒྲངས། རྟགས་མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ཆོས་  
ཡིན་པར་ཐལ། ཁྱོད་རང་གི་མཚན་ཉིད་དོན་ལ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་  
ཅན། ཁྱོད་རང་གི་མཚན་ཉིད་དོན་ལ་གྲུབ་པར་ཐལ། ཁྱོད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཚེ་ཞིང་སྟག་པ་  
དོན་ལ་བསྟོན་མེད་དུ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར། ཕྱབར་འདོད་ན། དེ་ཆོས་ཅན། མེད་པ་མ་ཡིན་  
པར་ཐལ། ཡོད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཚད་མས་དམིགས་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ། ཤེས་

པ་སྐྱེད་ཅིག་ཆ་མེད་དང་གཟུང་བ་རྟུལ་སྒྲུན་ཆ་མེད་གཉིས་ཡུང་པོ་ཡིན་ལོ་ཞེན། ཆ་མེད་  
 གཉིས་པོ་ཆོས་ཅན། ཡུང་པོ་ཡིན་པར་ཐལ། རྟུལ་སྒྲུངས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་མ་  
 གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། རྟུལ་སྒྲུངས་པ་ཡིན་པར་ཐལ། ཡུལ་ཉེ་རིང་གི་ཆ་དང་། རྟུལ་  
 གསུམ་གྱི་ཆ་དང་། རྣམ་པ་བཟང་ངན་གྱི་ཆ་སོགས་རྟུལ་འདུས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། མདོ་  
 ལས་ཅིག་གཟུགས་གང་ཡིན་པ་ཅི་ཡང་རུང་། འདས་པ་འཇམ། མ་འོངས་པ་འཇམ། ད་ལྟར་  
 འབྱུང་བ་འཇམ། རྣང་གི་འཇམ། ཕྱི་ཡི་འཇམ། རྟགས་པ་འཇམ། སྤྱོད་པ་འཇམ། རྟུལ་པ་འཇམ། གྲུ་  
 རོལ་པ་འཇམ། ཐག་རིང་པོ་ན་ཡོད་པ་གང་ཡིན་པ་འཇམ། ཉེ་བ་ན་ཡོད་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་  
 ཐམས་ཅད་གཅིག་ཏུ་བསྐྱུས་ཏེ་གཟུགས་ཀྱི་ཡུང་པོ་ཞེས་བྱ་བའི་གྲངས་སུ་འགྲོ་ལོ། ཞེས་བྱ་  
 བ་ནས་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་བར་དུ་གསུངས་པའི་ཕྱིར། ཡང་ཆ་མེད་གཉིས་པོ་ཆོས་ཅན། ཡུང་པོ་  
 ཡིན་པར་ཐལ། དངོས་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། མ་བྱུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། བྱོང་དངོས་པོ་ཡིན་  
 ན་ཡུང་པོ་ཡིན་པས་བྱུབ་པར་ཐལ། དེ་གཉིས་དོན་གཅིག་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ།  
 ས་སེར་པོ་ཆོས་ཅན། གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ཡིན་པར་ཐལ། མིག་ཤེས་ཀྱིས་གཟུང་བྱ་  
 ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། མིག་ཤེས་ཀྱིས་གཟུང་བྱ་ཡིན་པར་  
 ཐལ། ས་མདོག་སེར་པོ་མཐོང་བའི་ཕྱིར། ཞེས་བཤྲོད་ན་ཁོ་རང་ལ་རྟ་དཀར་པོ་ཆོས་  
 ཅན། གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ཡིན་པར་ཐལ། མིག་ཤེས་ཀྱིས་གཟུང་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། མ་  
 གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། མིག་ཤེས་ཀྱིས་གཟུང་བྱ་ཡིན་པར་ཐལ། རྟ་མདོག་དཀར་པོ་  
 མཐོང་བའི་ཕྱིར། བྱུང་བ་སྐྱིག་སུ། རྟ་བར་འདོད་ན། རྟ་དཀར་པོ་ཆོས་ཅན། གང་ཟག་  
 མ་ཡིན་པར་ཐལ། བེམ་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། བེམ་པོ་ཡིན་པར་ཐལ།  
 གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ཡིན་པའི་ཕྱིར། གོང་རྟུལ་བྱུང་ཅེ་ན། གང་ཟག་དང་བེམ་པོ་གཉིས་  
 ཀ་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་ཡོད་པར་ཐལ། རྟ་དཀར་པོ་དེ་བེམ་པོ་དང་གང་ཟག་གཉིས་ཀ་  
 ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་རང་ལུགས་ལ་ས་སེར་པོ་རེག་བྱ་དང་རྟ་དཀར་པོ་གང་ཟག་ཡིན་  
 ཞིང་། དེའི་དབྱིབས་དང་ཁ་དོག་སེར་པོ་དང་དཀར་པོ་མཐོང་བ་ལ་ས་སེར་པོ་དང་རྟ་  
 དཀར་པོ་མཐོང་ཞེས་འཇིག་རྟེན་གྲགས་པ་ལྟར་བཤྲོད་པ་སྟེ། སངས་རྒྱས་གཉིས་པ་དབྱིག་

གཉིན་གྱིས་མངོན་པ་མཛོད་ལས་ཅེ་ལེག་རྟེན་གྱི་ཐེམ་སྐུལ་དུ། །ཁ་དོག་དབྱིབས་ལས་ཞེས་བཛོད། །ཅེས་སོ། །ཁ་ཅིག་ན་ཤེ། བེམ་ཤེས་གང་རུང་མ་ཡིན་པའི་འདུས་བྱས་ལྟ་མིན་འདུ་བྱེད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཅེན། །ག་བཙུག་ཅན། ལྟ་མིན་འདུ་བྱེད་ཡིན་པར་ཐལ། བེམ་ཤེས་གང་རུང་མ་ཡིན་པའི་འདུས་བྱས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་མ་གྲུབ་ཟེར་ན། དེ་ཚེས་ཅན། བེམ་ཤེས་གང་རུང་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ཤེས་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཕ་བར་འདོད་ན། དེ་ཚེས་ཅན། བེམ་པོ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ལྟ་མིན་འདུ་བྱེད་ཡིན་པར་ཕྱིར། འཁོར་གསུམ་མོ།

༥ བཙུག་ཅན།

༡༡། དོན་ལྟ་དང་ཕུང་པོ་ལྟ་ཡི་མཚན་ཉིད་གྱིས།

༡༢། ག་ཤེས་གསལ་ལས་སྟོང་ཁོངས། དཔེར་ན། སྟེ་བ་བྱས་པའི་མཚན་ཉིད།

༡༣། .....མི་རྟག་པའི་མཚན་ཉིད།

༡༤། .....འདུས་བྱས་ཀྱི་མཚན་ཉིད།

༡༥། ཁ་དོག་དང་དབྱིབས་.....སྟེ་མཆེད་ཡིན།

༡༦། སྟེ་རིག་.....གསུམ་དོན་གཅིག་

༡༧། རྟེན་མ་ལའི་མཚན་ཉིད་.....ཡིན།

༡༨། ག་རུང་བ་རྟུལ་སྒྲན་ཆ་མེད་.....སྟེ་མཆེད་ཡིན།

༡༩། ཞེས་པ་དང་མི་ཞེས་པ་.....དབྱེད་ཡིན།

༢༠། ག་རྟགས་ཕུང་ལ་དབྱེན་.....ཡོད།

༢༡། དངོས་པོ་ལ་དབྱེན་བེམ་ཤེས་.....གསུམ་ཡོད།

༢༢། ལྟས་ཤེས་ཀྱིས་ཡུལ་.....སྟོང་།

༢༣། ག་རྟགས་ཕུང་དང་རང་མཚན་གྱི་གཞི་མཐུན་བཅུ་གྲིས་ནས་གཞི་མཐུན་པའི་རྒྱ་མཚན་གྱིས།

༼ད༽ གཤམ་གསལ་དངོས་པོ་རྣམས་ཕུང་པོ་ལྷ་གང་ཡིན་ངོས་འཛིན། དཔེར་ན།  
ཆོས་དུང་དཀར་པོ་ནི་གཟུགས་ཡིན།

ཉོན་ཡིད་ནི་.....། སོ་སྤྱུ་ནི་.....། བསྟན་བཅོས་ནི་.....། སྤྱིན་ནི་.....། མཐོ་བ་  
ནི་.....། དད་པ་ནི་.....། རུ་ནི་.....། བདེ་བ་ནི་.....། བསྐྱེད་ལ་མཚན་མར་  
འཛིན་པ་ནི་.....། སྤྱོམ་པ་ནི་.....། ཞིམ་པ་ནི་.....། སེམས་ནི་.....།  
འཇམ་པ་ནི་.....། རྩ་སྤྱུ་ནི་.....། མི་རྟག་པ་ནི་.....། རམ་མཁའ་ནི་.....།  
དམར་པོ་ནི་.....། ལན་ཚུ་བ་ནི་.....། རྒྱ་གམ་ནི་.....། སྤྱེས་བུ་ནི་.....།

༼ཅ༽ གཤམ་གསལ་ཆོས་རྣམས་བཅའ་ཤེས་ལྷན་མིན་འདུ་བྱེད་འདུས་མ་བྱས་བཞི་དུ་བྱེས།  
ཀ་བ། རྒྱ་མ། འཕོག་བདེན། བག་ཡོད། རྒྱོ། རྒྱ། རྒྱ། རྒྱ། རྒྱ། རྒྱ། རྒྱ། རྒྱ། རྒྱ། རྒྱ།  
དུ། སྤྱོམ་པ། རྣམ་ཤེས། ཡི་གེ་ རམ་མཁའ། ལྷ། ཤེས་བུ། སེམས། རི་རུ་མེད་པ།  
མིག་ཤེས། སྤྱི་མཚན། བྱམས་པ། རོ། ལུས། རྟག་པ། དུང་སྤྱུ། འོག་ལྷ། དག་  
སེམས། ཆོས་པ། གཟུགས་ཀྱི་སྤྱེ་མཆེད། ཆ་མེད་པའི་རུལ། ཐར་པ། རྩང་དེ་འཛིན།  
སོ་སྤྱུ། འཇམ་པ། ཆོར་བ་བྱང་སྤོམས། ཤེས་རབ། བརྟག་འཕོག་ བྱང་འདས།

| ལེམ་པོ། | ཤེས་པ།  | ལྷན་མིན་འདུ་བྱེད། | འདུས་མ་བྱས། |
|---------|---------|-------------------|-------------|
| ཀ་བ།    | བག་ཡོད། | རྒྱ་མ།            | འཕོག་བདེན།  |

༼ཆ༽ ཤེས་པ་དང་འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཕུང་པོ་གཉིས་དང་། ཐོགས་མེད་དང་གཟུགས་གཉིས་  
དང་། གཟུགས་དང་རུལ་དུ་མ་གྲུབ་པ་ལ་ལྷ་བཞི་ཅུས།  
ཆོད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྐྱེས་ལས་དངོས་པོ་དང་དངོས་མེད་བརྟག་པ་སྟེ་  
གདང་བུ་གཉིས་པའོ། །

# གཅིག་དང་ཐ་དད་བརྟག་པ།

ཡང་ཤེས་བྱ་ལ་དབྱེན་གཅིག་དང་ཐ་དད་གཉིས། རྒྱ་གཅིག་བཟད་པ། སེམས་མཁྱེད་པའི་  
 ཆོས་གཅིག་གི་མཚན་ཉིད། དེ་དང་ལྷོག་པ་གཅིག་དོན་གཅིག་ མཚན་གཞིན་བྱས་པ་ལྟ་  
 བུའོ། བྱམ་པ་ཆོས་ཅན། གཅིག་ཡིན་ཏེ། སེམས་མཁྱེད་པའི་ཆོས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་  
 ལ་སྒྲུབ་བཟྃ་དེ་རིགས་ཀྱི་སྟོན་པ་དབྱེན། དོན་གཅིག་ རོ་བོ་གཅིག་ རྟེན་གཅིག་ ལྷོག་པ་  
 གཅིག་བཅས་ཡོད། རང་བཞིན་བྱུང་མཉམ་པར་དམིགས་པའི་ཆོས་དོན་གཅིག་གི་མཚན་  
 ཉིད། དཔེར་ན་བྱམ་མི་རྟག་ལྟ་བུའོ། །བདག་ཉིད་སེམས་མཁྱེད་པའི་ཆོས་རོ་བོ་གཅིག་  
 གི་མཚན་ཉིད། དཔེར་ན་བྱམ་པ་དང་བྱམ་པ་ལྟ་བུ། དེ་དང་བདག་ཉིད་གཅིག་དོན་  
 གཅིག་ རང་འགྲུབ་བྱེད་ཀྱི་རྟེན་སེམས་མཁྱེད་པའི་སྒྲུབ་པ་རྟེན་གཅིག་གི་མཚན་ཉིད།  
 དཔེར་ན་བྱམ་པ་དང་བྱམ་པའི་བྱམ་པ་ལྟ་བུའོ། །གང་གི་ཆ་ནས་འཛོག་པའི་ལྷོག་ཆོས་སོ་  
 སེམས་མཁྱེད་པའི་ཆོས་ལྷོག་པ་གཅིག་གི་མཚན་ཉིད། བྱམ་པ་དང་བྱམ་པ་ལྟ་བུའོ། །  
 གཅིག་ཡིན་ན་ལྷོག་པ་གཅིག་ རོ་བོ་གཅིག་ དོན་གཅིག་ཡིན་པས་བྱུང། ལྷོག་པ་གཅིག་  
 ཡིན་ན་གཅིག་ཡིན་པས་བྱུང་ཀྱང་རོ་བོ་གཅིག་དང་དོན་གཅིག་ཡིན་ན་གཅིག་ཡིན་པས་མ་  
 བྱུང་བོ། བྱམ་པ་དེ་ལྷོག་པ་ཐ་དད་དུ་མ་གྲུབ་པས་ལྷོག་པ་གཅིག་དང་། རོ་བོ་ཐ་དད་དུ་མ་  
 གྲུབ་པས་རོ་བོ་གཅིག་དང་། དོན་ཐ་དད་དུ་མ་གྲུབ་པས་དོན་གཅིག་ཏུ་འཛོག་གོ། །  
 རྒྱ་གཅིག་བཟད་པ། སེམས་མཁྱེད་པའི་ཆོས་ཐ་དད་ཀྱི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་སྒྲུབ་བཟྃ་དེ་རིགས་  
 ཀྱི་སྟོན་པ་དབྱེན། རོ་བོ་ཐ་དད། རྟེན་ཐ་དད། སྒྲུབ་ཐ་དད། ལྷོག་པ་ཐ་དད། གཅིག་པ་  
 བཀག་པའི་ཐ་དད་བཅས་ཡོད། བདག་ཉིད་སེམས་མཁྱེད་པའི་ཆོས་རོ་བོ་ཐ་དད་ཀྱི་མཚན་  
 ཉིད། དེ་དང་བདག་ཉིད་ཐ་དད་དོན་གཅིག་ རང་འགྲུབ་བྱེད་ཀྱི་རྟེན་སེམས་མཁྱེད་པའི་སྒྲུབ་  
 ཐ་དད་ཀྱི་མཚན་ཉིད། རྟེན་བྱེད་ཀྱི་མིང་ཆིག་སེམས་མཁྱེད་པའི་སྒྲུབ་ཐ་དད་ཀྱི་མཚན་ཉིད།  
 གང་གི་ཆ་ནས་འཛོག་པའི་ལྷོག་ཆོས་སེམས་མཁྱེད་པའི་ཆོས་ལྷོག་པ་ཐ་དད་པའི་མཚན་  
 ཉིད། དེ་ཡང་སྒྲུབ་པའི་ཆ་ནས་བྱམ་པ་དང་སྐད་ཅིག་གིས་འཛོག་པའི་ཆ་ནས་མི་རྟག་པ་

འཛིག་པ་ལ། སྤྱི་པ་འཛིག་པ་ནས་བྱས་པ་དང་སྐད་ཅིག་གིས་འཛིག་པ་འཛིག་པ་ནས་  
 མི་རྟག་པ་ཞེས་བརྗོད་པ་ལྟ་བུ་ལོ། །དོན་ལ་ཐ་དང་མ་ཡིན་ཀྱང་དོ་བོ་གཅིག་མིན་གྱི་སྒོ་ནས་  
 ཐ་དང་དུ་བཞག་པ་གཅིག་པ་ལ་གྲག་པའི་ཐ་དང་གྱི་མཚན་ཉིད། དཔེར་ན་བྱུ་མ་པ་དང་རི་རུ་  
 ལྟ་བུ། བདེན་གྲུབ་དང་བདེན་མེད་ལྟ་བུ། གཅིག་ཐ་དང་ལ་གཞི་མ་ཐུན་མེད་ཅིང་གཅིག་  
 ཡིན་ན་ཐ་དང་མ་ཡིན་པས་བྱུ་བ། ཐ་དང་ཡིན་ན་གཅིག་མ་ཡིན་པས་བྱུ་བ། དོན་ཀྱང་ཐ་  
 དང་ཡོད་ན་གཅིག་ཡོད་པས་བྱུ་བ། རྩལ་གཅིག་དང་དོ་བོ་གཅིག་ལ་ལྷ་གསུམ་སྟེ། དོ་བོ་  
 གཅིག་ཡིན་ལ་རྩལ་གཅིག་མ་ཡིན་པའི་ལྷ་ཤེས་བྱ་དང་རྟག་པ་ལྟ་བུ། གཉིས་ཀ་ཡིན་པའི་  
 ལྷ་བྱུ་མ་པ་དང་གཟུགས་ལྟ་བུ། གཉིས་ཀ་མིན་པའི་ལྷ་རྟག་མི་རྟག་ལྟ་བུ། རྩལ་གཅིག་  
 ཡིན་ལ་དོ་བོ་གཅིག་མ་ཡིན་པ་མེད་དེ། རྩལ་གཅིག་ཡིན་ན་དོ་བོ་གཅིག་ཡིན་དགོས་པའི་  
 ཕྱིར། དེ་བཞིན་དུ་རྩལ་ཐ་དང་དང་དོ་བོ་ཐ་དང་ལ་ཡང་ལྷ་གསུམ་ཡོད་དོ། །

༥ ཅོད་སྒྲོང་། ཁཅིག་ན་རེ། སྒྲོང་དང་ཤེས་པ་གཉིས་གཅིག་ཡིན་ཏེ། དོན་གཅིག་ཡིན་པའི་  
 ཕྱིར་ཞེན། བྱས་པ་དང་མི་རྟག་པ་ཆོས་ཅན། གཅིག་ཡིན་པར་ཐལ། དོན་གཅིག་ཡིན་  
 པའི་ཕྱིར། རྟགས་མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། དོན་གཅིག་ཡིན་པར་ཐལ། བན་ཚུན་རང་  
 བཞིན་བྱུ་བ་མཉམ་པར་དམིགས་པའི་ཆོས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། བྱུ་བ་སྒྲོ་བ་རྒྱུད་དེས་པའི་  
 ཕྱིར། ཅ་བར་འདོད་ན། དེ་ཆོས་ཅན། གཅིག་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ཐ་དང་ཡིན་པའི་  
 ཕྱིར། རྟགས་མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། ཐ་དང་ཡིན་པར་ཐལ། སོ་སོར་གྲུབ་པའི་ཆོས་  
 ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཡོད་པ་གང་ཞིག་ ཅིག་ཤོས་རྟགས་ནས་ཅིག་ཤོས་མ་རྟགས་པའི་གང་  
 ཟག་ཡོད་པའི་ཕྱིར། ཁཅིག་ན་རེ། སྤྱི་ཐ་དང་ཡིན་ན་ཐ་དང་ཡིན་པས་བྱུ་བ་ཅེན། རི་བོར་  
 རུ་དང་མོ་གཤམ་བྱ་ཆོས་ཅན། ཐ་དང་ཡིན་པར་ཐལ། སྤྱི་ཐ་དང་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།  
 རྟགས་མ་གྲུབ་ན། དེ་གཉིས་ཆོས་ཅན། སྤྱི་ཐ་དང་ཡིན་པར་ཐལ། ཁྱོད་གཉིས་རྫོང་བྱེད་  
 གྱི་སྤྱི་སོ་སོ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། རྩལ་མ་འབྲུ་པ་བས་སོ་སོར་ཐོས་པའི་ཕྱིར། གོང་དུ་  
 འདོད་ན། དེ་གཉིས་ཆོས་ཅན། ཐ་དང་མ་ཡིན་པར་ཐལ། སོ་སོར་གྲུབ་པའི་ཆོས་མ་ཡིན་  
 པའི་ཕྱིར་ཏེ། གཞི་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར། ཁཅིག་ན་རེ། དོ་བོ་སོ་སོར་མ་གྲུབ་པའི་ཆོས་དོ་བོ་

གཅིག་གི་མཚན་ཉིད་བཞག་པ་མི་འཐད་དེ། བུམ་པ་དེ་བོ་གཅིག་ཡིན་པར་ཐལ་ལོ་ཞེ་ན།  
 ཤིན་ཏུ་འདོད་དོ། །བུམ་པ་ཆོས་ཅན། དེ་བོ་གཅིག་ཡིན་པར་ཐལ། ཁྱོད་ཀྱི་དེ་བོ་གཞི་གྲུབ་  
 པ་གང་ཞིག་ ཐད་དམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། བུམ་པ་དེ་བོ་གཅིག་ཏུ་འཛོག་པ་ལ་བུམ་པ་གང་  
 དང་དེ་བོ་གཅིག་ཡིན་པའི་ཆོས་གཞན་བརྗོད་དགོས་སོ་ཞེ་ན། བུམ་པ་གཅིག་ཏུ་འཛོག་པ་  
 ལ་འད་བུམ་པ་གང་དང་གཅིག་ཡིན་པའི་ཆོས་གཞན་བརྗོད་དགོས་པར་ཐལ། མཚུངས་  
 པའི་ཕྱིར། ཁཅིག་ན་རེ། དེ་བོ་གཅིག་ཡིན་ན་ཇུས་གཅིག་ཡིན་པས་བྱུང་ཅེ་ན། འདུས་མ་  
 བྱས་དང་རྟག་པ་ཆོས་ཅན། ཇུས་གཅིག་ཡིན་པར་ཐལ། དེ་བོ་གཅིག་ཡིན་པའི་ཕྱིར།  
 རྟག་པ་མ་གྲུབ་ན། དེ་གཉིས་ཆོས་ཅན། དེ་བོ་གཅིག་ཡིན་པར་ཐལ། དོན་གཅིག་ཡིན་  
 པའི་ཕྱིར། རྩ་བར་འདོད་ན། དེ་གཉིས་ཆོས་ཅན། ཇུས་གཅིག་མ་ཡིན་པར་ཐལ། དེ་  
 གཉིས་ཇུས་སུ་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་གཉིས་ཆོས་ཅན། ཇུས་སུ་མ་གྲུབ་པར་  
 ཐལ། དདོས་པོ་ལས་ལོག་ཅམ་ལ་བཏགས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། དདོས་པོ་  
 ལས་ལོག་ཅམ་ལ་བཏགས་པ་ཡིན་པར་ཐལ། རྟག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

༥ བཤུགས་པ།

༡། གཅིག་ ལྷོག་པ་གཅིག་ དེ་བོ་གཅིག་ དོན་གཅིག་ གཅིག་པ་བཀག་པའི་ཐ་  
 དད། ཇུས་ཐད་དད། དེ་བོ་ཐད་དད། ཐད་དད། སྒྲ་ཐད་དད་ནམས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དང་། དཔེ་  
 གསུམ་རེ་གྲིས།

༢། བུམ་པ། ཀ་བ། བམ་མཁའ། མི་རྟག་པ་རྣམས་རེ་རེ་བཞིན་གཅིག་དང་། དེ་  
 བོ་གཅིག་ ཇུས་གཅིག་ཡིན་ནམ་མིན། རྩུ་མཚན་འཁོད།

༣། ཇུས་གཅིག་དང་གཅིག་ལ་སྤུ་ཡོད་དང་། ཐད་དད་དང་སྒྲ་ཐད་དད་ལ་སྤུ་ཡོད་  
 དང་། དེ་བོ་ཐད་དད་དང་ལྷོག་པ་ཐད་དད་ལ་སྤུ་ཡོད་ཅིས།

༤། སྒྲ་ཐད་དད་པའི་དཔེ་ལྷ་དང་གཅིག་པ་བཀག་པའི་ཐད་དད་ཀྱི་དཔེ་ལྷ་གྲིས།  
 ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྒྲུབ་ལས་གཅིག་དང་ཐད་དད་བརྟག་པ་སྟེག་དང་བྱ་  
 གསུམ་པའོ།

# མཚན་མཚན་གཞི་གསུམ་བརྟག་པ།

ཡང་ཤེས་བྱ་ལ་དབྱེན་མཚན་བྱ་དང་མཚན་ཉིད་གཉིས་ཡོད། ལྟ་ན་མཚན་ཉིད་བཤད་པ།  
 དངོས་འགལ་གཅོད་པའི་དོན་གྱི་ལྷོག་པ་མཚན་ཉིད་ཀྱི་མཚན་ཉིད། དོན་ལྷོག་ཅེས་པ་  
 མཚན་བྱའི་ཐ་སྐད་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་རྒྱ་མཚན་ལ་འཛིན་པ་ཡིན། མཚན་ཉིད་ཡིན་པ་ཡོད་  
 དེ། དོན་བྱེད་རྒྱས་པ་དེ་དེ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དོན་བྱེད་རྒྱས་པ་ཆོས་ཅན། མཚན་ཉིད་ཡིན་  
 ཏེ། དངོས་པོའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། དངོས་པོའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་  
 པར་ཐལ། དངོས་པོའི་དངོས་འགལ་གཅོད་པའི་དོན་ལྷོག་གྲུབ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་  
 ཅན། དངོས་འགལ་གཅོད་པའི་དོན་ལྷོག་གྲུབ་པ་ཡིན་པར་ཐལ། དངོས་པོའི་དངོས་  
 འགལ་གཅོད་པ་གང་ཞིག་དོན་ལྷོག་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། དངོས་པོའི་དངོས་  
 འགལ་གཅོད་པ་ཡིན་པར་ཐལ། དངོས་པོ་མ་ཡིན་པ་མཐའ་དག་གཅོད་པའི་ཕྱིར། དེ་  
 ཆོས་ཅན། དོན་གྱི་ལྷོག་པ་ཡིན་པར་ཐལ། གཞི་གྲུབ་པ་གང་ཞིག་རང་ལྷོག་མ་ཡིན་པའི་  
 ཕྱིར། མཚན་ཉིད་གཞན་ཀྱན་ལ་ཡང་རིགས་བསྐྱེད་པ་ཤེས་པར་བྱའོ། །མཚན་ཉིད་ལ་  
 དབྱེན་རིགས་མི་མཐུན་སེལ་བའི་མཚན་ཉིད་དང་ལོག་རྟོག་སེལ་བའི་མཚན་ཉིད་གཉིས་  
 ཡོད། དཔེར་ན་མ་འབྲུག་བའི་རིག་པ་དེ་མངོན་སུམ་གྱི་རིགས་མི་མཐུན་སེལ་བའི་མཚན་  
 ཉིད་ཡིན་ཏེ། དེ་གཞན་གྱི་ལོག་རྟོག་བསྐྱོད་མི་བསྐྱོད་ལ་མི་ལྟོས་པར་མངོན་སུམ་མིན་པ་  
 མཐའ་དག་གཅོད་པའི་དོན་ལྷོག་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟོག་བྲལ་མ་འབྲུག་བའི་མངོན་སུམ་གྱི་  
 ལོག་རྟོག་སེལ་བའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་ཏེ། དེ་མངོན་སུམ་མིན་པ་མཐའ་དག་གཅོད་པའི་དོན་  
 ལྷོག་ཡིན་པ་མ་ཟད་གཞན་ལྟ་སྟངས་པས་མངོན་སུམ་རྟོག་བཅས་སུ་འདོད་པའི་ལོག་རྟོག་  
 གྲུང་བསྐྱོད་རྒྱས་པའི་ཕྱིར།

ལྟ་ན་མཚན་བྱ་བཤད་པ། འཛིན་བྱེད་ཀྱི་རྒྱ་མཚན་དང་ལྷན་པའི་རང་ལྷོག་མཚན་བྱའི་མཚན་  
 ཉིད། རང་ལྷོག་ཅེས་པ་རྒྱ་མཚན་དང་ལྷན་པའི་སྟོན་པ་བརྟགས་པའི་ཤེས་བཞིན་འཇུག་  
 པའི་ཐ་སྐད་ལ་བཞག་གྲུང་མཚན་མཚན་གྱི་རྣམ་གཞག་བྱེད་ཆོ་རྟོག་པས་དོན་དང་ཐ་སྐད་

གཅིག་ཏུ་བསྐྱེད་ནས་འདུག་པ་ཡིན། མཚོན་བྱ་ཡིན་པ་ཡོད་དེ། དངོས་པོ་དེ་དེ་ཡིན་པའི་  
 ཕྱིར། དངོས་པོ་ཚོས་ཅན། མཚོན་བྱ་ཡིན་པར་ཐལ། དོན་བྱེད་རུས་པའི་མཚོན་བྱ་ཡིན་  
 པའི་ཕྱིར། དེ་ཚོས་ཅན། དོན་བྱེད་རུས་པའི་མཚོན་བྱ་ཡིན་པར་ཐལ། དོན་བྱེད་རུས་པའི་  
 འཛོག་བྱེད་ཀྱི་རྒྱ་མཚན་ལྡན་པའི་རང་ལྷོག་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཚོས་ཅན། དོན་བྱེད་རུས་  
 པའི་འཛོག་བྱེད་ཀྱི་རྒྱ་མཚན་དང་ལྡན་པའི་རང་ལྷོག་ཡིན་པར་ཐལ། དོན་བྱེད་རུས་པའི་  
 འཛོག་བྱེད་ཀྱི་རྒྱ་མཚན་དང་ལྡན་པ་གང་ཞིག་རང་ལྷོག་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཚོས་ཅན།  
 དོན་བྱེད་རུས་པའི་འཛོག་བྱེད་ཀྱི་རྒྱ་མཚན་དང་ལྡན་པར་ཐལ། མཚན་ཉིད་དོན་བྱེད་རུས་པ་  
 དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཚོས་ཅན། རང་ལྷོག་ཡིན་པར་ཐལ། གཞི་གྲུབ་པ་གང་ཞིག་ དོན་  
 ལྷོག་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་བཞིན་གཞན་ལ་ཡང་རིགས་བསྐྱེད་གོས་སོ། །མཚོན་བྱ་  
 མཚོན་བྱ་ཡིན་ཀྱང་མཚན་ཉིད་མཚན་ཉིད་མ་ཡིན། མཚན་ཉིད་ཡིན་ན་མཚན་ཉིད་ཡིན་  
 པས་ཀྱང། རྒྱུད་ལ་མཚོན་བྱ་ཡོད་ན་རྒྱུད་མཚན་ཉིད་ཡིན་པས་ཀྱང། རྒྱུད་ལ་མཚན་ཉིད་  
 ཡོད་ན་རྒྱུད་མཚོན་བྱ་ཡིན་པས་ཀྱང། སྐབས་འདིར་མཚོན་བྱ་དང་རང་ལྷོག་ མཚན་ཉིད་  
 དང་དོན་ལྷོག་ མཚན་གཞི་དང་གཞི་ལྷོག་དོན་གཅིག་ཏུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །

༥ མཚན་གཞི་བཤད་པ། མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མཚོན་བྱ་མཚོན་པའི་གཞིར་སྤྱད་པ་མཚན་གཞིའི་  
 མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ལ་སྐབས་སུ་བབ་པའི་མཚོན་བྱའི་ཐ་སྐད་སྐབ་པའི་མཚོན་སྦྱར་  
 རྣམ་དག་བཀོད་པ་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། གཏུང་འདེགས་ཀྱི་དོན་བྱེད་རུས་པ་མིག་གིས་  
 མཐོང་ནས་དེ་ལ་ཀ་བའི་ཐ་སྐད་སྦྱར་མ་ཤེས་པའི་གང་ཟག་ལ། མཏུན་གྱི་གཏུང་འདེགས་  
 ཀྱི་དོན་བྱེད་རུས་པ་མཚན་གཞི། ཀ་བ་ཡིན་པར་མཚོན། གང་གིས་ན་གཏུང་འདེགས་ཀྱི་  
 དོན་བྱེད་རུས་པས་སོ། །ཞེས་དང་། དེ་བཞིན་དུ་སྤྱི་མཚན་གཞི། དངོས་པོ་ཡིན་པར་  
 མཚོན། དོན་བྱེད་རུས་པས་སོ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །ཀམས་ཀྱི་བུམ་པ་མཚན་གཞི། བུམ་  
 པ་ཡིན་པར་མཚོན། ལྷོ་ལྷུང་ཞབས་ཞུམ་ཆུ་སྦྱར་དོན་བྱེད་རུས་པས་སོ་ཞེས་པ་མཚོན་སྦྱར་  
 རྣམ་དག་མ་ཡིན་ཏེ། ཀམས་ཀྱི་བུམ་པ་དེས་ན་བུམ་པའི་ཐ་སྐད་དེས་པས་ཀྱང་པའི་ཕྱིར་  
 ཏེ། རྒྱུད་བུམ་པ་རང་གི་ལྷོག་པས་ཀྱང་པར་དུ་བུམ་པའི་གསལ་བའི་དབྱེ་བ་ཡིན་པའི་

ཕྱིར། མཚན་ཉིད་དང་རང་གི་མཚོན་བྱ་གཉིས་ལ་རྣམ་གཅོད་རྣམ་པ་གསུམ་ཚང་དགོས།  
 དེ་ཡང་དཔེར་ན་གཟུགས་སུ་རུང་བ་ཚོས་ཅན། གཟུགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཡང་དག་ཡིན་  
 ཏེ། མཚན་མཚོན་གྱི་སྒོ་ནས་རྣམ་གཅོད་རྣམ་པ་གསུམ་ཚང་བའི་ཕྱིར། གཟུགས་སུ་རུང་  
 བ་ཚོས་ཅན། ཁྱོད་གཟུགས་ལ་མི་ལྟན་རྣམ་གཅོད་དུ་གྲུབ་པ་ཡིན་ཏེ། ཁྱོད་གཟུགས་  
 མཐའ་དག་ལ་ལྟན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཚོས་ཅན། ཁྱོད་གཟུགས་ལ་གཞན་དོན་རྣམ་གཅོད་དུ་  
 གྲུབ་པ་ཡིན་ཏེ། ཁྱོད་གཟུགས་མིན་པ་གཞན་ལ་མི་ལྟན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཚོས་ཅན། ཁྱོད་  
 གཟུགས་ལ་མི་སྲིད་རྣམ་གཅོད་དུ་གྲུབ་པ་ཡིན་ཏེ། ཁྱོད་གཟུགས་ལ་སྲིད་པའི་ཕྱིར། དེ་  
 བཞིན་དུ་གཟུགས་སུ་རུང་བ་དང་གཟུགས་གཉིས་ཚོས་ཅན། མཚོན་མཚན་ཡིན་ཏེ།  
 མཚོན་མཚན་གྱི་སྒོ་ནས་དོན་གཅིག་ཁྲུབ་པ་སྒོ་བརྒྱུད་དེས་པའི་ཕྱིར་ཞེས་དང་། མཚོན་  
 མཚན་གྱི་སྒོ་ནས་མ་ཁྲུབ་ཁྲུབ་ཆེ་མི་སྲིད་གསུམ་གྱི་སྒྲོན་དང་བལ་བའི་ཕྱིར། ཞེས་གྲང་  
 རུང་སྟེ། བཙུ་ལྟུ་གོང་དུ་བཤད་ཟིན་ཏོ།

༥ ཞར་ལ་རྣམ་གཅོད་རྣམ་པ་གསུམ་བཤད་པ། རྣམ་འགྲེལ་ལས། ཚོས་ཀྱི་ཚིག་མཐུན་ཐ་དང་  
 པར། ཁྱོད་པས་མི་ལྟན་གཞན་ལྟན་དང་། ཤིན་ཏུ་མི་སྲིད་རྣམ་གཅོད་བྱེད། ཁྱོད་པར་  
 ཁྱོད་པར་ཅན་དག་དང་། ཁྲུབ་དང་ནི་ལྟན་ཅིག་བརྟུན། ཁྱེས་གསུངས་པ་གསུམ་ལས།  
 ཁྱོད་བུམ་པ་དང་ཐ་དད་དུ་གྲུབ་པ་གང་ཞིག་བུམ་པ་མཐའ་དག་ལ་ལྟན་པའི་ཚོས་གྲང་  
 ཡིན་པ་ཁྱོད་བུམ་པ་ལ་མི་ལྟན་རྣམ་གཅོད་དུ་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད། ཁྱོད་བུམ་དང་ཐ་དད་དུ་  
 གྲུབ་པ་གང་ཞིག་བུམ་པ་ལས་གཞན་ལ་མི་ལྟན་པའི་ཚོས་གྲང་ཡིན་པ་བུམ་པ་ལ་གཞན་  
 དོན་རྣམ་གཅོད་དུ་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད། ཁྱོད་བུམ་པ་དང་ཐ་དད་དུ་གྲུབ་པ་གང་ཞིག་  
 བུམ་པ་ལ་སྲིད་པའི་ཚོས་གྲང་ཡིན་པ་ཁྱོད་བུམ་པ་ལ་མི་སྲིད་རྣམ་གཅོད་དུ་གྲུབ་པའི་མཚན་  
 ཉིད། མཚན་གཞི་རིམ་པ་ལྟར། ཤེས་བྱ་དང་དངོས་པོ་དང་གཟུགས་ལྟ་བུ་དང་པོ། ལྟོ་  
 ལྟོ་ཞེས་ཞབས་ཞུ་ཆུ་སྒྲིར་དོན་བྱེད་ལུས་པ་དང་བུམ་པའི་ཐུག་ལྟ་བུ་གཉིས་པ། གསེར་གྱི་ལྟོ་  
 ལྟོ་ཞེས་བ་དང་ཐ་བུམ་ལྟ་བུ་གསུམ་པའོ། །དེ་བཞིན་དུ་རྫོང་བྱེད་ལ་ཡང་གསུམ་སྟེ། གང་  
 ཞིག་གང་ལ་ལྟན་པར་སྟོན་པའི་སྒྲ་དེ་མི་ལྟན་རྣམ་གཅོད་ཀྱི་སྒྲ་འི་མཚན་ཉིད། གང་ཞིག་

གང་ལ་ལྷན་པ་མ་ཟད་དེ་ཁོ་ན་ལ་ལྷན་པར་སྟོན་པའི་སྒྲུབ་ཞན་ལྷན་མ་གཅོད་ཀྱི་སྒྲུབ་  
མཚན་ཉིད། གང་ཞིག་གང་ལ་སྟོན་པར་སྟོན་པའི་སྒྲུབ་དེ་མི་སྟོན་མ་གཅོད་ཀྱི་སྒྲུབ་  
མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་རིམ་པ་ལྟར། བླ་པ་འཕྲོངས་སྟེན་ཞེས་བྱེད་པར་ཅམ་བཟོད་པ་  
དང་། བླ་པ་ལས་སྟོན་སྒྲུབ་ཁོ་ན་འཕྲོངས་སྟེན་ཞེས་བྱེད་པར་དང་ངོས་བཟུང་གཉིས་ཀ་  
བཟོད་པ་དང་། སྟོན་པོ་མཚོ་སྟེན་འགྱུར་རོ་ཞེས་བྱེད་པར་དང་བྱ་བ་གཉིས་ཀ་བཟོད་པ་ལྟ་  
བུའོ་ཞེས་རྒྱུ་འགྲེལ་ལས་གསུངས་སོ། །ཤོ་སྒྲུབ་བར་བྱས་ན། སྒྲུབ་བྱས་པ་ཡོད་ལྟ་བུ་  
དང་པོ་དང་། སྒྲུབ་ཁོ་ན་ལ་ཉན་བྱ་ཡོད་ལྟ་བུ་གཉིས་པ་དང་། སྒྲུབ་ཁོ་ན་པོ་ཡོད་ལྟ་བུ་གསུམ་  
པ་ཡིན་ནོ།

༥ རྩོམ་སྒྲུབ། ཁ་ཅིག་ན་རེ། སྟོ་ཡུལ་དུ་བྱ་རུང་བ་ཡིན་ན་ཤེས་བྱའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་པས་  
བྱལ་ཅེན། བྱལ་པ་ཆོས་ཅན། ཤེས་བྱའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་པར་ཐལ། སྟོ་ཡུལ་དུ་བྱ་རུང་བ་  
ཡིན་པའི་ཕྱིར། བྱལ་པ་ཁས། རྟགས་མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། སྟོ་ཡུལ་དུ་བྱ་རུང་བ་  
ཡིན་པར་ཐལ། ཤེས་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྩ་བར་འདྲོད་ན། དེ་ཆོས་ཅན། ཤེས་བྱའི་  
མཚན་ཉིད་མ་ཡིན་པར་ཐལ། བྱེད་ཤེས་བྱའི་དོན་ལྟོགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན།  
བྱེད་ཤེས་བྱའི་དོན་ལྟོགས་ཡིན་པར་ཐལ། བྱེད་ཤེས་བྱ་དང་བྱལ་པ་སྟོ་བརྒྱུད་མ་ངེས་པའི་  
ཕྱིར་ཏེ། ཤེས་བྱ་ཡིན་ན་བྱེད་ཡིན་པས་མ་བྱལ་པའི་པའི་ཕྱིར། དེ་བཞིན་དུ་དེ་ཆོས་ཅན།  
བྱེད་དང་ཤེས་བྱ་གཉིས་མཚན་མཚོན་ཀྱི་སྟོ་ནས་རྒྱུ་གཅོད་རྒྱུ་པ་གསུམ་ཆར་བར་  
ཐལ། བྱེད་ཤེས་བྱའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདྲོད་ན། བྱལ་པ་ཆོས་ཅན། བྱེད་ཤེས་  
བྱུལ་མི་ལྷན་རྒྱུ་གཅོད་དུ་གྲུབ་པར་ཐལ། བྱེད་དང་ཤེས་བྱུལ་རྒྱུ་གཅོད་རྒྱུ་པ་གསུམ་  
ཆར་བའི་ཕྱིར། འདྲོད་ན། ཤེས་བྱུལ་ཐམས་ཅད་གསུམ་པ་ལྷན་པར་ཐལ་ལོ། ། ཁ་ཅིག་ན་  
རེ། མཚན་ཉིད་མཚན་ཉིད་ཡིན་ཞེན། མཚན་ཉིད་ཆོས་ཅན། བྱེད་ལ་མཚོན་བྱ་ཡོད་པར་  
ཐལ། བྱེད་མཚན་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འཁོར་གསུམ། དེས་ན་མཚན་ཉིད་ཆོས་ཅན།  
བྱེད་མཚན་ཉིད་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ཆོས་གང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱང་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ།  
བྱེད་ལ་མཚོན་བྱ་མེད་པའི་ཕྱིར། ཡང་མཚན་ཉིད་ཆོས་ཅན། བྱེད་མཚན་ཉིད་མ་ཡིན་པར་

ཐལ། མཚན་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་མ་གྲུབ་ན། དེ་ཚོས་ཅན། མཚན་བྱ་ཡིན་པར་  
ཐལ། ཁྱོད་ལ་མཚན་ཉིད་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དངོས་འགལ་གཅོད་པའི་དོན་གྱི་ལྷོག་པ་དེ་  
ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཡང་མཚན་ཉིད་ཚོས་ཅན། ཁྱོད་མཚན་ཉིད་མ་ཡིན་པར་ཐལ། དོན་ལྷོག་  
མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། རང་ལྷོག་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

ཁ་ཅིག་ན་རེ། རྣམ་ཡོད་ཚོས་གསུམ་མཚན་བ་མཚན་ཉིད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དང་། རྣམ་ཡོད་  
ཚོས་གསུམ་མཚན། ཁྱོད་མཚན་ཉིད་ཡིན་པ། རང་གི་མཚན་གཞིའི་སྤྱི་དབང་དུ་སྤྱིད་པ། རང་གི་  
མཚན་བྱ་དེ་ལས་གཞན་པའི་མཚན་ཉིད་མི་བྱེད་པ་ཡིན་ཞེས་འདོད་དོ། འོན་ཀྱང་། མཚན་ཉིད་  
ཚོས་ཅན། ཁྱོད་མཛྙགས་པའི་སྔོན་དུ་རྣམ་ཡོད་ཚོས་གསུམ་མཚན་བ་རྟགས་པའི་གང་ཟག་  
མི་སྤྱིད་པར་ཐལ། ཁྱོད་མཛྙགས་པའི་སྔོན་དུ་རྣམ་ཡོད་ཚོས་གསུམ་མཚན་བྱིད་དང་པོ་དེ་རྟགས་  
པ་མི་སྤྱིད་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། མཚན་ཉིད་ཚོས་ཅན། ཁྱོད་མཛྙགས་པའི་སྔོན་དུ་རྣམ་  
ཡོད་ཚོས་གསུམ་མཚན་བྱིད་དང་པོ་རྟགས་པ་མི་སྤྱིད་པར་ཐལ། རྣམ་ཡོད་ཚོས་གསུམ་མཚན་བྱིད་དང་པོ་  
དེ་ཁྱོད་བཞག་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་མཚན་ཉིད་ཚོས་ཅན། ཁྱོད་རྟགས་པའི་དབང་མི་སྤྱིད་པར་  
ཐལ། ཁྱོད་རྟགས་པ་ཁྱོད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་རྟགས་པ་ལ་ལྷོས་དགོས་པ་གང་ཞིག་ ཁྱོད་ཀྱི་  
མཚན་ཉིད་རྟགས་པ་ཁྱོད་རྟགས་པ་ལ་ལྷོས་དགོས་པའི་ཕྱིར། དེ་བཞིན་དུ། དོན་བྱེད་རྣམས་  
པ་མཚན་གཞི། མཚན་ཉིད་ཡིན་པར་མཚན། གང་གིས་ན་རྣམ་ཡོད་ཚོས་གསུམ་མཚན་  
བས་སོ། ཞེས་པའི་མཚན་སྤྱིར་རྣམ་དག་མི་སྤྱིད་པར་ཐལ། རྣམ་ཡོད་ཚོས་གསུམ་མཚན་  
བ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་ནས་དོན་བྱེད་རྣམས་པ་མཚན་ཉིད་ཡིན་པར་རྟགས་པ་མི་སྤྱིད་པའི་ཕྱིར།  
དེ་མི་སྤྱིད་པར་ཐལ། དོན་བྱེད་རྣམས་པ་རྣམ་ཡོད་ཚོས་གསུམ་མཚན་བ་ཡིན་པར་རྟགས་ན་  
དོན་བྱེད་རྣམས་པ་མཚན་ཉིད་ཡིན་པར་རྟགས་པས་བྱུང་པའི་ཕྱིར། ཡང་མཚན་ཉིད་ཀྱི་  
མཚན་ཉིད་ཚོས་ཅན། ཁྱོད་ལ་རྣམ་ཡོད་ཚོས་གསུམ་མཚན་བཞག་པ་དགོས་པ་མེད་པར་ཐལ།  
རིགས་མི་མཐུན་སེལ་བ་དང་ལོག་རྟགས་སེལ་བའི་དགོས་པ་གཉིས་པ་ཀུམ་པའི་ཕྱིར་ཏེ།  
རྣམ་ཡོད་ཚོས་གསུམ་མཚན་བྱིད་དང་པོ་དེ་ཁོ་ནས་གཅོད་བྱ་དང་ལོག་རྟགས་མཐའ་དག་སེལ་རྣམས་  
པའི་ཕྱིར། དེ་བཞིན་དུ་བརྟགས་ཡོད་ཚོས་གསུམ་མཚན་བ་མཚན་བྱའི་མཚན་ཉིད་དང་།

རྣམ་པར་འཛོག་བྱེད་ཆོས་གསུམ་ཚད་བ་མཚན་ཉིད་གྱི་མཚན་ཉིད་དང་། རྣམ་པར་གཞག་  
བྱའི་ཆོས་གསུམ་ཚད་བ་མཚན་བྱའི་མཚན་ཉིད་དུ་བཞེད་བ་རྣམས་ལ་ཡང་སྟོན་མཚུངས་  
སོ། །ཁ་ཅིག་ན་ཏེ། གཞི་བྱུང་ན་མཚན་མཚོན་གང་རུང་ཡིན་པས་མ་ཁྲབ་སྟེ་མཚན་གཞི་  
དེ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། མཚན་གཞི་ཆོས་ཅན། མཚོན་མཚན་གང་རུང་ཡིན་པར་ཐལ།  
མཚོན་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། མཚོན་བྱ་ཡིན་པར་ཐལ། ཁྱོད་ལ་  
མཚན་ཉིད་ཡོད་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ལ་མཚན་ཉིད་ཡོད་པར་  
ཐལ། མཚན་ཉིད་གྱིས་མཚོན་བྱ་མཚོན་པའི་གཞིར་གྱུར་པ་དེ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་  
ཏེ། ལུ་སྐྱ་དེ་སྐྱ་ཡིན་པར་སྐྱ་བ་པའི་མཚོན་སྟོར་རྣམ་དག་དགོད་རྒྱུ་ཡོད་དོ་ཞེ་ན། ལུ་སྐྱ་  
ཆོས་ཅན། ཁྱོད་སྐྱ་ཡིན་པར་སྐྱ་བ་པའི་མཚོན་སྟོར་རྣམ་དག་དགོད་མི་རུང་བར་ཐལ། ལུ་  
སྐྱའི་ལྷོག་པ་དེས་ན་ཁྱོད་སྐྱ་ཡིན་པར་དེས་པས་ཁྲབ་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་  
ཅན། ཁྱོད་དེས་ན་ཁྱོད་སྐྱ་ཡིན་པར་དེས་པས་ཁྲབ་པར་ཐལ། ཁྱོད་སྐྱའི་ལྷོག་པས་ཁྲབ་  
པར་དུ་བྱས་པའི་གསལ་བའི་དབྱེ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་ལུ་སྐྱའི་ལྷོག་པ་ཤེས་ན་སྐྱའི་  
ལྷོག་པ་ཡང་ཤེས་པ་དང་། གསེར་བུམ་གྱི་ལྷོག་པ་ཤེས་ན་བུམ་པའི་ལྷོག་པ་འདྲ་ཤེས་པ་  
སོགས་རྟོགས་པར་བྱའོ།

༥ བད་སྟོང་།

༼༡༽ འོག་གི་དོན་རྣམས་མཚན་ཉིད་དང་མཚོན་བྱ་གང་ཡིན་སོ་སོར་བྱེས། ཀ་བ།  
སྟེ་བ། ཚད་མས་དམིགས་པ། ཡུལ། རྫོ། དུམ་སྤངས་པ། གསལ་ཞིང་རིག་པ།  
གཟུགས་སུ་རུང་བ། དབྱིབས། དཀར་པོ། ས། ཡང་ཞིང་གཡོ་བ། མཚན་ཉིད།  
མཚན་གཞི། ມིག་པ། རུལ་དུ་གྲུབ་པ།

༼༢༽ གཤམ་གསལ་རྣམས་ལ་མཚན་ཉིད་ཡང་དག་གིས།

སྒྲ་མ། ལས། ཞལ། སངས་རྒྱས། སྤྱད་བསྟུལ། དམ་འཕྲོ་ཆོས། ཉིམ། མི། ལྷ།  
དུང་འགྲོ། བཀའ། ལམ། རི་ཞིམ་པ། ཉོན་མོངས་པ། དགོ་བ། དན་སོང་། དམུལ་  
བ། མཐོ་རིས། ມིག་གནས། མཁའ་པོ། སྤུལ་སྒྲ། ມིག་པ། དུབ། སྟོང་པ།

༼ག༽ ཁ་དོག་ལ་མ་དོག་ཏུ་བྱུང་བ། གསལ་ཞིང་རིག་པ་ལ་ཤེས་པ་དང་། མི་རྟག་ལ་  
རང་མཚན་རྣམ་གཅོད་རྣམ་པ་གསུམ་དུ་གྲུབ་ཚུལ་ཅིས།

༼ང༽ བུམ་པ་གཟུགས་ཀྱི་མཚན་གཞི་ཡིན་པ་དང་། གཟུགས་དངོས་པོའི་མཚན་གཞི་  
ཡིན་པ་དང་། དངོས་པོ་ཤེས་བྱའི་མཚན་གཞི་ཡིན་པར་སྒྲུབ་པའི་མཚན་སྟུང་རྣམ་དག་  
འཁོད།

༼ཅ༽ མི་སྲིད་མི་ལྡན་གཞན་ལྡན་རྣམ་གཅོད་ཀྱི་སྒྲུབ་པ་དཔེ་གསུམ་རེ་གྲིས།

ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྐྱུལ་ལས་མཚན་མཚན་གཞི་གསུམ་བརྟག་པ་སྟེ་  
གདང་བྱ་བཞི་པའོ།

### ༥ ། རྟུན་ཅིས་ཚུལ་གྱི་སྒྲུབ་པ་

ཚོས་གཉིས་པན་ཚུན་ཁྱབ་མཉམ་ཡིན་ན་ ..... རྟུན་གཉིས་བྱུང་། བུམ་མི་རྟག་ལྟ་བུ།  
ཚོས་གཉིས་པན་ཚུན་ཁྱབ་ཆེ་ཆུང་ཡོད་ན་ ..... རྟུན་གསུམ་བྱུང་། གཟུགས་དང་བུམ་པ་ལྟ་བུ།  
ཚོས་གཉིས་ཁྱབ་མཉམ་མི་མཉམ་མིན་ནིང་  
གཞི་མཐུན་པ་ཡོད་ན་ ..... རྟུན་བཞི་འབྱུང་།  
འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཕྱང་པོ་དང་ཤེས་པ་ལྟ་བུའོ།

## སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་བརྟག་པ།

ཡང་ཤེས་བྱུལ་དབྱེན་སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་གཉིས་ཡོད་པ་ལས། ༥ སྤྱི་བཟང་པ། སེལ་ངོར་ཐུན་  
 མོང་བར་སྤྱང་བའི་ཆོས་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད། སེལ་ངོར་ཞེས་པ་དོན་འོལ་སྤྱི་ཙམ་དུ་འཛིན་  
 བའི་སློང་རྟག་པ་ལ་བཟོད་པ་ཡིན། དེ་ལ་དབྱེན། རིགས་སྤྱི། དོན་སྤྱི། ཚྲིགས་སྤྱི།  
 གསུམ། སེལ་ངོར་རང་གི་གསལ་བ་དུམ་ལ་བྱབ་བྱེད་དུ་སྤྱང་བའི་ཆོས་རིགས་སྤྱིའི་  
 མཚན་ཉིད། ཡང་ན་སེལ་ངོར་ཐུན་མོང་བར་སྤྱང་བའི་ཆོས་གང་ཞིག་ རང་གི་རིགས་ཙན་  
 མཐར་དག་གི་རྗེས་སུ་འགོ་བ་རིགས་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད། དཔེར་ན་ཡུལ་དུས་རྣམ་པའི་བྱུང་  
 པར་མ་བྱེ་བར་གིང་ཙམ་འཛིན་པའི་རྟག་ཡུལ་གིང་ལྟ་བུའོ། །འཇམ་མགོན་མི་ཤམ་པས་སྤྱི་  
 འཛིན་གྱི་རྟག་པ་དེ་སྤྱི་སློང་པར་གསུམ་དང་ལྷན་པར་གསུངས་ཏེ། རྒྱུའི་བྱུང་པར་རང་  
 མཚན་མཐོང་གོམས་ཀྱི་བག་ཆགས་ལས་བྱུང་བ་དང་། འཛིན་ཚུལ་གྱི་བྱུང་པར་སྤྱང་  
 བརྟག་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེད་ནས་འཛིན་པ་དང་། ཡུལ་གྱི་བྱུང་པར་རང་མཚན་ལྟར་ཞེན་ནའང་  
 རང་མཚན་གྱིས་སྤོང་པ་ཡིན་ནོ། །རང་འཛིན་རྟག་པ་ལ་རང་ཉིད་དོན་དེམ་ཡིན་ཀྱང་ཡིན་  
 པ་ལྟར་སྤྱང་བའི་སློང་བརྟགས་རང་ཉིད་དོན་སྤྱི་ཡིན་པའི་མཚན་ཉིད། ཡང་ན་སྤྱང་བརྟག་  
 གཅིག་ཏུ་འབྱུལ་པའི་སློང་བརྟགས་དོན་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་གཞི་ལ་སྤྱར་ན། གིང་  
 འཛིན་རྟག་པ་ལ་གིང་མ་ཡིན་ཀྱང་ཡིན་པ་ལྟར་སྤྱང་བའི་རྣམ་པ་དེ་གིང་གི་དོན་སྤྱི་དང་།  
 ལ་རྒྱབ་གྱི་ཁང་པ་དེན་པའི་སློང་ལ་སྤྱང་བའི་ཁང་པའི་རྣམ་པ་དེ་ཁང་པའི་དོན་སྤྱི་ཡིན་པ་  
 བཞིན་ནོ། །སེལ་ངོར་ཆ་ཤས་དུམ་འདུས་པ་ལ་རགས་པར་སྤྱང་བའི་སློང་བརྟགས་ཚོགས་  
 སྤྱིའི་མཚན་ཉིད། དེ་ནི་ཡུལ་དུམ་པ་ལྟ་བུ་དུམ་ཐུམ་འདུས་པ་ལ་རགས་པ་དང་རིལ་  
 བུག་ཅིག་ཤུར་མ་གྲུབ་ཀྱང་རྟག་པས་སློང་བརྟགས་ནས་རགས་པ་རིལ་བུག་ཅིག་ཏུ་སྤྱང་བའི་  
 ཆ་དེ་ཡིན། ཡང་སྤྱི་ལ་དབྱེན། རྣམ་འགྲེལ་ལས། དངོས་དང་དངོས་མེད་གཉིས་ཀ་  
 ལ། བརྟེན་ཕྱིར་སྤྱི་དེ་རྣམ་པ་གསུམ། ཞེས་བྱེ་བྲག་དངོས་པོ་ཁོན་ལ་བརྟེན་པའི་སྤྱི་  
 དང་། བྱེ་བྲག་དངོས་མེད་ཁོན་ལ་བརྟེན་པའི་སྤྱི་དང་། གཉིས་ཀ་ལ་བརྟེན་པའི་སྤྱི་གསུམ་

དུག་སྤྱད་ས་པ་དང་། རིགས་གཏེར་ལས་དུས་འདས་མ་འོངས་དུ་ལྷ་གསུམ་གྱི་བྱུང་མ་ཕྱེ་  
བར་དུས་གསུམ་ཀའི་ཤིང་ལ་བྱུང་པའི་ཤིང་ཙམ་འཛིན་པའི་རྟོག་པའི་ཡུལ་ལྷ་བྱ་གོང་མའི་  
སྤྱི་དང་། དུས་དུ་ལྷ་བལ་ཡུལ་དང་རྣམ་པའི་བྱུང་བར་མ་ཕྱེ་བར་དུ་ལྷའི་ཤིང་ཐམས་ཅད་  
ལ་བྱུང་པའི་ཤིང་ཙམ་འཛིན་པའི་རྟོག་པའི་ཡུལ་ལྷ་བྱ་ཐང་ཀའི་སྤྱི་གཉིས་སུ་གསུངས་  
སོ། རྟོགས་སྤྱི་ཡིན་ན་རིགས་སྤྱི་མ་ཡིན་པས་བྱུང་བའི་རིགས་སྤྱི་དང་དོན་སྤྱི་ལ་སྤྱི་བཞི་  
ཡོད།

སྤྱི་བྱེ་བྲག་གི་སྐབས་རྟོག་རྟོག་མེད་གྱི་འཕྲུག་ཚུལ་ཤུག་ཕྱེ་བ་ཤིན་ཏུ་གཅེས་ཏེ། རྟོག་མེད་  
གྱི་ཡུལ་དོན་རང་མཚན་གྱི་སྤྱི་དང་ནགས་ལ་བ་ཐམས་ཅད་གྱི་རྒྱུ་སྤྱི་ལྟོ་བའི་ཐུན་མོང་བའི་  
ཆོས་ཞིག་མེད་པས་རིག་པའི་དབང་ཕྱག་རྣམ་གཉིས་གྱིས་ལན་གྲངས་དུ་མར་སྤྱི་རྒྱུ་སྤྱི་  
གྲུབ་པ་བཀག་ཡོད་པས་ན་དོན་རང་མཚན་དངོས་གྱི་སྤྱི་དང་དུ་སྤྱི་ཡིན་ལ་དངོས་པོ་ཡིན་པ་  
མེད་དོ། འོན་ཀྱང་རྒྱུར་མཐོང་གི་སྒྲོ་དོར་དགག་སྤྱི་བ་དང་འགལ་འབྲེལ། ཚད་མ་དང་  
ཚད་མིན་གྱི་རྣམ་གཞག་སོགས་བྱེད་སྐབས་སྒྲོ་རྟོག་པའི་སྒྲོ་ནས་འཛིན་དགོས་ཞིང་། སྒྲོ་  
རྟོག་པའི་དོར་དངོས་པོ་ཡིན་ལ་རང་གི་གསལ་བ་མཐའ་དག་ལ་རྒྱུ་སྤྱི་ལྟོ་བའི་མ་བཞག་  
ན་དགག་སྤྱི་བ་དང་རྟགས་ཡང་དག་སོགས་གྱི་རྣམ་གཞག་འཛིན་དཀའ་བས་རྟོག་དོར་སྤྱི་  
དང་རང་མཚན་གཞི་མཐུན་འདོད་དགོས་སོ། འདས་ན་འཇམ་མགོན་སྤྱི་མས་ཀྱང་མཁས་  
འཕྲུག་ལས་ཤེས་བྱ་དང་དངོས་པོ་ནི་བཅའ་པོ་སོགས་གྱི་སྤྱི་ཡིན་པ་དང་། བཅའ་པོ་སོགས་  
དེའི་བྱེ་བྲག་ཡིན་པ་དང་། ཞེས་དང་ཤེར་འབྲེལ་ཀེ་ཏ་ཀ་ལས་ཤེས་དེས་ན་ཆོས་བདག་མེད་  
རྟོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ནི་སྤྱི་ཡིན་ལ། གང་ཟག་བདག་མེད་རྟོགས་པའི་མཐུན་པ་ནི་དེའི་བྱེ་  
བྲག་སྤྱི་ཉི་ཆོ་བའོ། ཆོས་གྱི་བདག་འཛིན་ནི་སྤྱི་དང་ས་པ་སྤྱི་དང་། གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་  
ནི་དེའི་བྱེ་བྲག་སྤྱི་ཤིང་དང་པ་ལ་ཤ་བཞིན་ནོ། ཞེས་གསུངས་སོ། འདས་ན་དོན་ལ་སྤྱི་  
དངོས་པོ་མེད་ཅིང་རྟོག་དོར་སྤྱི་དངོས་པོ་ཡོད་དེ། རྣམ་འབྲེལ་ལས་ཤེས་དངོས་པོ་  
འགའ་ཞིག་གིས། ཐུང་མེད་པ་ལྷ་བྱ་སྤྱི་དང་། འདས་པས་མ་པའི་དབང་གིས་ན། སྤྱི་  
ཡོད་པར་ནི་རབ་ཏུ་བསྐྱགས། འདས་པའི་ལྷ་རྒྱུ་བཟགས་པ། འདས་པའི་དོན་དུ་

མེད། ཁྱེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་ཤན་མ་ཕྱེ་བར་གྲངས་ཅན་པ་ལྟར་དོན་རང་མཚན་  
དངོས་དང་སྤྱི་གཞི་མཐུན་དུ་འདོད་པ་ནི་ཤིན་ཏུ་ཐུགས་ཅད་པ་སྟེ་འགྲུ་འགོ་གསོ། །

༥ བྱེ་བྲག་བཤད་པ། སེལ་དོར་རིགས་དང་ལྷན་པའི་གསལ་པ་བྱེ་བྲག་གི་མཚན་ཉིད།

ཡང་ན་རང་གི་རིགས་ཀྱིས་བྱེ་བྲག་བྱེད་དུ་འཇུག་པའི་ཚོས་བྱེ་བྲག་གི་མཚན་ཉིད། དཔེར་ན་  
བུམ་པ་མི་རྟག་པའི་བྱེ་བྲག་ཡིན་པ་ལྟ་བུའོ། །དེ་ལ་དབྱེན་དངོས་པོ་དང་དངོས་མེད་དུ་  
གྱུར་པའི་བྱེ་བྲག་གཉིས་དང་། ད་ལྟ་ཡོད་པའི་ཤ་པ་དང་ཤུག་པ་སོགས་ཤིང་གི་ཐད་ཀའི་  
བྱེ་བྲག་དང་ཁ་སང་དང་དེ་རིང་གི་ཤ་པ་དང་ཤུག་པ་སོགས་གོང་མའི་བྱེ་བྲག་གཉིས་སོ། །

བུམ་པ་དང་ཤེས་བྱ་སྤྱི་བྱེ་བྲག་ཏུ་འཛོག་པ་ལ་རྒྱ་མཚན་གསུམ་ཚང་དགོས་ཏེ། བུམ་པ་  
ཤེས་བྱ་ཡིན་ཞིང་། བུམ་པ་ཤེས་བྱ་དང་བདག་གཅིག་ཏུ་འབྲེལ། བུམ་པ་མ་ཡིན་ཞིང་ཤེས་  
བྱ་ཡིན་པ་གཞན་ཡང་ཡོད་པའོ། །སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་ལ་མུ་བཞི་སྟེ། འཇམ་མགོན་མི་པམ་  
པའི་བསྐྱུས་ཚན་ལས་། ཤེས་བྱ་ལྟ་བུ་སྤྱི་འབའ་ཞིག་ཡིན་པའི་སྟེ། བེམ་སོགས་གཉིས་  
ཀ མདུན་གྱི་བུམ་སོགས་བྱེ་བྲག་འབའ་ཞིག རི་རྩ་གཉིས་མིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

༦ ཚུངསྟེང་། ཁ་ཅིག་ན་ཤེ། སྤྱི་དངོས་པོ་དོན་རང་མཚན་ལ་ཡོད་དེ། ཤ་ཤུག་ཐམས་ཅད་  
ལ་བྱབ་པའི་ཤིང་བཞིན་ནོ་ཞེན། དེ་འདྲའི་ཤིང་གསལ་ཐམས་ཅད་ལ་བྱབ་པའི་ཤིང་ཚོས་  
ཅན། དོན་ལ་ཤིང་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ཕྱོགས་གང་དུ་ཡང་མ་སྐྱེས་པའི་ཕྱིར། བྱབ་པ་སྐྱབ་  
སྟེ། ཤིང་དེ་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ནགས་སུ་སྐྱེས་སོ་ཞེན། དེ་ཚོས་ཅན། ལུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ནགས་  
སུ་མེད་པར་ཐལ། ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ནགས་སུ་སྐྱེས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། དེ་ཚོས་  
ཅན། ལུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཤིང་གི་སྟེང་དུ་མེད་པར་ཐལ། ལུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ནགས་སུ་མེད་པའི་  
ཕྱིར། འདོད་ན་ཤིང་དེ་ཤིང་གསལ་ཐམས་ཅད་ལ་བྱབ་པའི་དམ་བཅའི་ལྷན་པོ་རྩ་བ་ནས་  
འབྱེལ་ལོ། །ཡང་ན་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་དུ་སྐྱེས་པའི་ཡལ་གལ་འདབ་དང་ལྷན་པ་སུས་  
ཀྱང་མ་མཐོང་བ་ཞིག་ཁས་བླངས་པ་ལས་འོས་མེད་དོ། །ཡང་དེ་འདྲའི་ཤིང་གསལ་  
མཐའ་དག་ལ་བྱབ་པའི་ཤིང་དེ་ཚོས་ཅན། དོན་ལ་ཤིང་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ཤ་ཤུག་སོགས་  
བྱེ་བྲག་གང་གི་དོ་བོར་ཡང་མ་སྐྱེས་པའི་ཕྱིར། ཤ་པའི་དོ་བོར་སྐྱེས་སོ་ཞེན། དེ་ཚོས་  
ཅན། ཤུག་པ་ལ་དོ་བོ་གཅིག་པའི་སྟོན་མ་བྱབ་པར་ཐལ། ཤ་པའི་དོ་བོར་སྐྱེས་པ་ཡིན་

པའི་ཕྱིར། འདོད་ན་སྤྱི་ཡིན་པ་འབྱུང། འཕའི་དེ་བོར་སྤྱི་སྒྲུང་ལུག་པའི་དེ་བོར་མ་སྤྱི་སྒྲུང་  
 པས་མ་ཁྲབ་ཅན། འཕའི་དེ་བོར་སྤྱི་སྒྲུང་པའི་ཤིང་མཐའ་དག་ལ་ཁྲབ་པའི་ཤིང་དེ་ཆོས་  
 ཅན། ལུག་པ་སྤྱི་སྒྲུང་པའི་ཆོན་ཁྱོད་སྤྱི་སྒྲུང་པའི་ཐལ། ཁྱོད་ལུག་པའི་དེ་བོར་སྤྱི་སྒྲུང་པ་ཡིན་པའི་  
 ཕྱིར། འདོད་ན། འཕའི་ཆོས་ཅན། ལུག་པ་སྤྱི་སྒྲུང་པའི་མེད་པར་འབྱུར་པའི་ཆོན་ཁྱོད་ཡང་  
 མེད་པར་འབྱུར་པས་ཁྲབ་པར་ཐལ། ཁྱོད་དང་དེ་བོ་གཅིག་པར་སྤྱི་སྒྲུང་པའི་ཁྲབ་བྱེད་ཀྱི་  
 ཤིང་དེ་མེད་པར་འབྱུར་པའི་ཕྱིར། ལུག་པ་ཆོས་ཅན། འཕའི་སྤྱི་སྒྲུང་པའི་ཆོན་ཁྱོད་ཀྱང་སྤྱི་སྒྲུང་  
 པས་ཁྲབ་པར་ཐལ། ཁྱོད་ཀྱི་དེ་བོར་ལྷུང་པའི་ཤིང་དེ་སྤྱི་སྒྲུང་པའི་ཕྱིར། ཏེ། དེ་འཕའི་དེ་བོར་  
 སྤྱི་སྒྲུང་པའི་ཕྱིར། ཡང་ཁོ་ན་རེ། དེ་འབྲུའི་གསལ་ལ་བ་མཐའ་དག་ལ་ཁྲབ་པའི་ཤིང་དེ་ཤིང་  
 གསལ་ལ་རྣམས་ལས་ལོག་ན་ཡོད་དོ་ཞེན། འཕའི་ཕྱག་ཅན་དན་གསུམ་ལས་མེད་པའི་གླིང་ཀ་  
 ར་ཆོས་ཅན། ཤིང་བཞི་ཡོད་པར་ཐལ། འཕའི་ཕྱག་ཅན་དན་གསུམ་དང་དེ་གསུམ་ཀ་ཁྲབ་  
 བྱེད་ཀྱི་གླིང་ཀའི་ཤིང་བཅས་ཡོད་པའི་ཕྱིར། རྟགས་མ་བྱུང་ན་སྤྱི་ལོགས་སུ་འདོད་པ་  
 འབྱུང། འདོད་ན། དེར་ཆོས་ཅན། ཤིང་བཞི་མེད་པར་ཐལ། འཕའི་ཕྱག་ཅན་དན་གསུམ་  
 ལས་མེད་པའི་གླིང་ཀ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འཁོར་གསུམ་མོ། །དེ་བཞིན་ལག་པའི་སོར་མོ་  
 བཅུ་དང་ལྷན་པའི་ལྷས་སྤྱི་རྒྱུ་ཆོས་ཅན། སོར་མོ་བཅུ་གཅིག་དང་ལྷན་པར་ཐལ། གཡས་  
 ཀྱི་སོར་མོ་ལྷ་དང་གཡོན་གྱི་སོར་མོ་ལྷ། དེ་དག་ལ་ཁྲབ་བྱེད་ཀྱི་ལྷས་བྱིན་གྱི་སོར་མོ་  
 བཅས་དོན་ལ་ཡོད་པའི་ཕྱིར། བཅུ་གཅིག་པ་མེད་ན་ཐམས་ཅད་ལ་ཁྲབ་པའི་སོར་མོ་སོར་  
 མོ་ཡིན་པ་འབྱུང། སྤྱི་ལ་ཁྲབ་པ་དེ་ལག་པ་གཡས་པའི་སོར་མོ་ཡིན་ན་ལག་པ་གཡོན་པ་  
 ལ་ཁྲབ་པ་འགལ། ལག་པ་གཡོན་པའི་སོར་མོ་ཡིན་ན་ལག་པ་གཡས་པ་ལ་ཁྲབ་པ་  
 འགལ་ལོ། །ཁའི་གན་རེ། རང་མཆོན་དང་གསལ་བ་དུ་མ་ལ་ཁྲབ་པའི་སྤྱི་གཞི་མཐུན་པ་  
 རྟོག་དོར་ཡང་མེད་དོ་ཅེན། དུ་བ་ཆོས་ཅན། རང་གི་གསལ་བ་དུ་མ་ལ་ཁྲབ་པའི་སྤྱི་མ་  
 ཡིན་པར་ཐལ། རང་མཆོན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། དེ་ཆོས་ཅན། རང་གི་གསལ་བ་  
 དུ་མ་ལ་ཁྲབ་པ་ཡིན་པར་ཐལ། དུ་ལྷན་ལའི་དུ་བ་དང་ཆོང་མང་གི་དུ་བ་སོགས་དུ་མ་ལ་  
 ཁྲབ་པའི་ཕྱིར། དེ་ལྟར་ཁྲབ་པའི་དུ་བ་དེ་རྟོག་དོར་ཡང་རང་མཆོན་མ་ཡིན་ནོ་ཞེན།  
 གསལ་བ་དུ་མ་ལ་ཁྲབ་པའི་དུ་བ་ཆོས་ཅན། རྟོག་པའི་སྤྱོད་རྒྱུ་དང་མཆོན་ཡིན་པར་

ཐལ། མའི་འབྲས་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདིའི་དོན་འོག་ཏུ་རྟགས་རིགས་སྐབས་སུ་རྟགས་  
པར་འགྱུར་རོ། །ཁ་ཅིག་ན་རེ། བྱེ་བྲག་ཡིན་ན་རང་མཚན་ཡིན་པས་བྱབ་ཅེ་ན། འདུས་  
མ་བྱས་ན་མ་མཁའ་ཚོས་ཅན། རང་མཚན་ཡིན་པར་ཐལ། བྱེ་བྲག་ཡིན་པའི་ཕྱིར།  
རྟགས་མ་གྲུབ་ན། དེ་ཚོས་ཅན། བྱེ་བྲག་ཡིན་པར་ཐལ། ཤེས་བྱའི་བྱེ་བྲག་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར། དེ་ཡིན་ཏེ། ཤེས་བྱ་དང་ན་མ་མཁའ་ལ་སྟེ་བྱེ་བྲག་གི་འགྲོ་ཚུལ་གསུམ་ཚང་བའི་  
ཕྱིར་ཏེ། ན་མ་མཁའ་ཤེས་བྱ་ཡིན། ན་མ་མཁའ་དང་ཤེས་བྱ་དང་བདག་གཅིག་ཏུ་  
འབྲེལ། ན་མ་མཁའ་མ་ཡིན་ཞིང་ཤེས་བྱ་ཡིན་པའི་གཞི་མ་ཐུན་པ་གཞན་ཡང་ཡོད་པའི་  
ཕྱིར། ཕྱ་བར་འདོད་ན། ན་མ་མཁའ་ཚོས་ཅན། རང་མཚན་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ཡུལ་  
དུས་རང་བཞིན་མ་འདྲེས་པར་གནས་པའི་དངོས་པོ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། འདུས་མ་བྱས་  
ཡིན་པའི་ཕྱིར།

༥ རང་སྟོང་།

༼༡༽ གཤམ་གསལ་རྣམས་ལས་སྟི་དང་བྱེ་བྲག་དང་གཉིས་ཀ་ཡིན་པ་སོསོར་བྱེས། ཀ  
བ། རྒྱལ་རྒྱལ་ཁབ། ཤེས་བྱ། དཀར་པོ། ལྷ་ས། དངོས་པོ། སྟོབ་དཔོན་སྒྲུ་སྒྲུབ།  
བེམ་པོ། ཡུལ། མི་རྟག་པ། ཚོས། སངས་རྒྱས། དོན་སྟེ། གཅིག་ ཁམས། སྤང་  
པོ། བསྐྱེད་བྱུང་གནས། ཁ་དོག་ ས། གཟུགས།

༼ཁ༽ དོན་སྟེ་དང་རིགས་སྟེ་ལ་སྟེ་དུ་ཡོད་ཅིས། སྟི་དང་བྱེ་བྲག་ལ་སྟེ་དུ་ཡོད་ཅིས།  
དངོས་པོ་དང་སྟེ་ལ་སྟེ་དུ་ཡོད་ཅིས།

༼ག༽ བྱེ་བྲག་གི་མཚན་ཉིད་དང་བྱེ་བྲག་གི་དཔེ་བཅུ་གྲིས།

༼ང༽ ཀ་བ་དང་གཟུགས། དངོས་པོ་དང་ཤེས་བྱ། དད་པ་དང་ཤེས་པ་ལ་སྟེ་བྱེ་བྲག་  
གི་འགྲོ་ཚུལ་རྒྱ་མཚན་གསུམ་ཅིས།

༼ཅ༽ ཡོད་པ་དང་སྟེ། རྟག་པ་དང་གཅིག་ གཟུགས་དང་ཐ་དད། ཡུལ་དང་བྱེ་བྲག་  
འདུས་བྱས་དང་རྟག་གཅིག་ སྟེ་མཆེད་དང་བེམ་པོ་རྣམས་ཀྱི་གཞི་མ་ཐུན་གསུམ་རེ་གྲིས།  
ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྐྱེས་ལས་སྟི་དང་བྱེ་བྲག་བརྟག་པ་སྟེ་གདང་བྱ་ལྟ་  
པ་འོ། །

# ཕུ་རྒྱུན་འབྲས་གསུམ་བརྟག་པ།

སྤྱིར་ཕུ་རྒྱུན་གྱི་རྣམ་གཞག་ལ་ས་བོན་དང་ལྷ་ལྷ་བྱ་བ་སྤྱིད་བྱ་སྤྱིད་བྱི་ཕུ་རྒྱུན་  
 དང་། ས་འོ་ལ་དང་ལྷ་འོ་ལ་བྱ་རྣམ་པར་གཞག་འཛིག་གི་ཕུ་རྒྱུན་དང་། ལུག་འང་གི་  
 གཟུགས་དང་མར་མེ་ལྷ་བྱ་གསལ་བྱ་གསལ་བྱེད་ཀྱི་ཕུ་རྒྱུན་བཅས་ཡོད་པ་ལས་འདྲིར་  
 བསྤྱིད་བྱ་སྤྱིད་བྱི་ཕུ་རྒྱུན་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ནས་ཕུ་རྒྱུན་འབྲས་གསུམ་ལས།  
 ལྟ་སྤྱིད་བྱེད་ཕུ་རྒྱུན་ཕྱི་མཆོན་ཉིད། ཡང་ན་ཕན་འདོགས་བྱེད་ཕྱི་མཆོན་  
 ཉིད། དེ་ཡང་རྣམ་འགྲེལ་ལས་ཕན་འདོགས་བྱེད་པ་སྤྱིད་བྱེད་ཡིན། ཁེས་སོ། ཁྱེ་ལ་  
 དབྱེན་དངོས་ཀྱི་དང་བརྒྱད་ཀྱི་གཉིས་ཡོད། དངོས་སུ་སྤྱིད་བྱེད་དངོས་ཀྱི་མཆོན་ཉིད།  
 བརྒྱད་ནས་སྤྱིད་བྱེད་བརྒྱད་ཕྱི་མཆོན་ཉིད། གཞི་ལ་སྤྱིར་ན། དུ་བསྤྱིད་བྱེད་དུ་བའི་ཕྱི་  
 མཆོན་ཉིད། མཆོན་གཞི་མེ་ལྷ་བྱ། དུ་བ་དངོས་སུ་སྤྱིད་བྱེད་དུ་བའི་དངོས་ཀྱི་མཆོན་  
 ཉིད། མཆོན་གཞི་དུ་བ་སྤྱིད་ཅིག་དང་པོ་ལ་མེ་ལྷ་བྱ། དུ་བ་བརྒྱད་ནས་སྤྱིད་བྱེད་དུ་བའི་  
 བརྒྱད་ཕྱི་མཆོན་ཉིད། མཆོན་གཞི་བྱེད་ཤིང་ལྷ་བྱ། ཡང་ཕུ་ལ་དབྱེན་གཉིས་ཡོད།  
 རང་འབྲས་རང་འབྲེལ་རིགས་ཀྱི་དུ་གཙོ་བོར་སྤྱིད་བྱེད་ཉིད་ལོན་གྱི་ཕྱི་མཆོན་ཉིད།  
 མཆོན་གཞི་གཟུགས་སྤྱིད་ཅིག་ཕྱི་མ་ལ་སྤྱི་མ་ལྷ་བྱ། རང་འབྲས་རང་དང་རིགས་ཀྱི་མི་  
 འབྲེལ་བ་གཙོ་བོར་སྤྱིད་བྱེད་ལྷན་ཅིག་བྱེད་ཕྱི་མཆོན་ཉིད། གཟུགས་འཛིན་ཤེས་པ་ལ་  
 གཟུགས་ལྷ་བྱ། གཟུགས་ཆོས་ཅན། ཁྱིད་གཟུགས་སྤྱིད་ཅིག་ཕྱི་མའི་ཉིད་ལོན་གྱི་ཕྱི་མཆོན་  
 ཉིད། རང་འབྲས་གཟུགས་སྤྱིད་ཅིག་ཕྱི་མ་རང་འབྲེལ་རིགས་སུ་གཙོ་བོར་སྤྱིད་པར་བྱེད་  
 པའི་ཕྱིར། གཟུགས་ཆོས་ཅན། ཁྱིད་གཟུགས་འཛིན་ཤེས་པའི་ལྷན་ཅིག་བྱེད་རྒྱུན་ཡིན་  
 ཉིད། རང་འབྲས་གཟུགས་འཛིན་ཤེས་པ་རང་དང་རིགས་མི་འབྲེལ་བ་གཙོ་བོར་སྤྱིད་པར་  
 བྱེད་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་ཉིད་ལོན་དང་ལྷན་ཅིག་བྱེད་རྒྱུན་ཡིན་མིན་འབྲས་བུ་སོ་སོ་ལ་ལྷོས་  
 བས་འཛིག་དགོས། ཁྱིད་པོ་ལོན་ན་ཀྱི་དང་། དངོས་ཀྱི་དང་། བརྒྱད་ཀྱི་དང་། ལྷན་  
 ཅིག་བྱེད་རྒྱུན་ཡིན་པས་བྱེད། དངོས་པོ་ལོན་ན་ཉིད་ལོན་གྱི་ཕྱི་མཆོན་པས་མ་བྱེད།

མར་མེ་སྐད་ཅིག་མཐའ་མ་བཞིན།

ཡང་རྒྱལ་སྐུས་བཞེད་རིགས་ཀྱི་སློན་ས་དབྱེ་ན་དུག་ཡོད་པར་མདོ་ལས་གསུངས་པ་དང་  
དེ་བཞིན་མཛོད་ལས་= བྱེད་རྒྱུ་ལྟན་ཅིག་འབྱུང་བ་དང་། །སྐལ་མཉམ་མཚུངས་པར་ལྟན་  
པ་དང་། །ཀུན་ཏུ་འགྲོ་དང་རྣམ་སྤྲིན་ཏེ། རྒྱུ་ནི་རྣམ་པ་དུག་ཏུ་འདོད། །ཅེས་གསུངས།  
ཆོས་གཞན་ཞིག་སྐྱེ་བ་ལ་མི་སྐྱེ་བ་པའི་ཆོས་བྱོད་རྒྱུ་འཆམ་ཉིད། མཆོན་གཞི་བྱ་བྱ་སྐྱེ་བ་  
ལ་རྣམ་མཁའ་ལྟ་བུ། བྱེད་རྒྱུ་ལ་དབྱེ་ན་འབྲས་བུ་ལ་ཕན་འདོགས་པའི་རྣམ་པ་ཡོད་མེད་  
ཀྱིས་བྱེད་རྒྱུ་རྣམ་བཅས་དང་རྣམ་མེད་གཉིས་ཡོད། གཞན་ཡང་བྱེད་རྒྱུ་ལ་བརྩ་དང་ཉི་ཤུར་  
དབྱེ་བ་མཁའ་འཇུག་དང་ཀུན་བརྟུས་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །རང་དང་གྲུབ་བདེ་གཅིག་པའི་  
ཆོས་གཞན་དང་ཕན་ཚུན་རྒྱུ་འབྲས་སུ་བཞག་པ་ལྟན་ཅིག་འབྱུང་རྒྱུ་འཆམ་ཉིད། མཆོན་  
གཞི་ཆོས་ཀྱིས་པ་གཅིག་པའི་འབྱུང་བ་བཞི་དང་། སེམས་དང་སེམས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འཇུག་པ་ལྟ་  
བུ། གྲུབ་བདེ་གཅིག་ཅེས་པ་སྐྱེ་འགག་གནས་གསུམ་པོ་དུས་མཉམ་པའི་དངོས་པོ་ལ་  
འཇོག་པ་འོད། ཏུ་བ་ལྟན་པར་བྱའོ། །རང་འབྲས་རང་དང་རྣམ་པ་འདྲ་བར་སྐྱེད་བྱེད་སྐལ་  
མཉམ་རྒྱུ་འཆམ་ཉིད། མཆོན་གཞི་བྱ་མ་པ་སྐད་ཅིག་དང་པོ་དང་དགོ་བ་སྐད་ཅིག་དང་པོ་  
ལྟ་བུ། རྣམ་པ་འདྲ་བ་ཞེས་པ་ཟག་བཅས་ལས་ཟག་བཅས་དང་། ཟག་མེད་ལས་ཟག་མེད་  
དང་། ལུང་མ་བསྟན་ལས་ལུང་མ་བསྟན། ཉོན་མོངས་ཅན་ལས་ཉོན་མོངས་ཅན་ལྟ་བུ་  
རིགས་མཚུངས་པ་ལ་བཞེད་དོ། །རང་དང་མཚུངས་པ་ལྟ་མཚུངས་ཀྱི་ཆོས་གཞན་དང་  
ཕན་ཚུན་རྒྱུ་འབྲས་སུ་བཞག་པ་མཚུངས་ལྟན་ཀྱི་རྒྱུ་འཆམ་ཉིད། མཆོན་གཞི་ཡིད་ཀྱི་  
རྣམ་ཤེས་དང་དེའི་འཁོར་དུ་བྱུང་བའི་སེམས་བྱུང་ལྟ་བུ། མཚུངས་ལྟན་རྣམ་པ་ལྟ་  
མཚུངས་ནི། དམིགས་པ། རྣམ་པ། རྟེན། དུས། རྗེས་མཚུངས་པའོ། །མཚུངས་ལྟན་  
ཀྱི་རྒྱུ་ཡིན་ན་ལྟན་ཅིག་འབྱུང་རྒྱུ་ཡིན་པས་བྱུང། ཉོན་མོངས་ཅན་གང་ཞིག་རང་འབྲས་  
རང་དང་ས་གཅིག་པའི་ཀུན་འགྲོར་གྱུར་པའི་ཉོན་མོངས་པ་སྐྱེད་བྱེད་ཀུན་འགྲོའི་རྒྱུ་  
མཆོན་ཉིད། མཆོན་གཞི་འདོད་ཆགས་ལྟ་བུ། རང་འབྲས་རྣམ་སྤྲིན་སྐྱེད་བྱེད་དགོ་བ་ཟག་  
བཅས་དང་མི་དགོ་བས་བསྐྱུས་པ་རྣམ་སྤྲིན་རྒྱུ་འཆམ་ཉིད། ཤོག་གཙོད་པ་དང་རྩལ་སྤྲོ་

བའི་ལས་ལྟ་བུ། རྣམ་སྤྲིན་རྒྱུ་ལ་ལུང་མ་བསྟན་མེད་དེ། དེས་རྣམ་སྤྲིན་གྱི་འབྲས་ལྟ་བུ་འབྱིན་  
མི་རུས་པའི་ཕྱིར། དཔེར་ན་ས་བོན་རུལ་བ་ལས་སྒྱུ་གུ་མི་སྐྱེ་བ་བཞིན། རྣམ་སྤྲིན་གྱི་རྒྱུ་ལ་  
ཟག་མེད་མེད་དེ། དེས་རྣམ་སྤྲིན་གྱི་འབྲས་ལྟ་བུ་འབྱིན་པའི་ཕྱིར། དཔེར་ན་རྒྱུན་དང་བྲལ་  
བའི་ས་བོན་བཞིན་ནོ།།

༥ རྟོགས་བྱེད་པ་རྒྱུན་ལྡན་པ། སྐྱེ་བ་ལ་གྲོགས་བྱེད་པ་རྒྱུན་གྱི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེ་ན་  
བཞི་ཡོད། རང་འབྲས་སྐྱེ་བ་ལ་ཕན་འདོགས་བྱེད་རྒྱུ་འབྱིན་གྱི་མཚན་ཉིད། རྒྱུ་དང་།  
རྒྱུན་དང་། རྒྱུ་འབྱིན་དོན་གཅིག་གང་ལ་དམིགས་ནས་ཤེས་པ་སྐྱེ་རུང་བ་དམིགས་རྒྱུན་  
གྱི་མཚན་ཉིད། བྱམ་པ་དང་ཡུལ་དུས་རང་བཞིན་གང་ལ་ལྟོས་ཀྱང་གྲུབ་བདེ་ཐུག་གཅིག་  
པའི་ཆོས་ཡིན་ན་བྱམ་འཛིན་མཛོན་སུམ་གྱི་དམིགས་རྒྱུན་ཡིན་པས་ཁྱབ། དམིགས་རྒྱུན་  
ཡིན་ན་རྒྱུན་མཚན་ཉིད་པ་ཡིན་པས་མ་ཁྱབ། རང་གི་དེམ་ཐག་འབྲས་གསལ་རིག་གི་དོ་  
བོར་དངོས་སུ་སྐྱེད་པའི་སྒྲོམ་རྒྱུ་དང་པ་དེམ་ཐག་རྒྱུན་གྱི་མཚན་ཉིད། དབྱ་བཅོམ་སྐྱེད་  
ཅིག་མཐའ་མའི་ཤེས་པ་ལས་གཞན་པའི་སེམས་སེམས་སུ་ཡིན་ན་མཚན་དང་པ་དེམ་ཐག་  
རྒྱུན་ཡིན་པས་ཁྱབ། མཚན་དང་པ་ཞེས་པ་རང་དང་རང་འབྲས་གསལ་རིག་ཅམ་དུ་  
མཚན་དང་པ་ཡོ། །གཞན་སྐྱེ་བ་ལ་གྲོགས་མི་བྱེད་པའི་ཆོས་བདག་རྒྱུན་གྱི་མཚན་ཉིད། བྱེད་  
རྒྱུ་དང་བདག་རྒྱུན་དོན་གཅིག་ དེ་ལ་དབྱེ་ན་གཉིས། རང་འབྲས་རང་དབང་གི་རྒྱུ་ལ་དུ་  
སྐྱེད་བྱེད་ཐུན་མོང་མིན་པའི་བདག་རྒྱུན་གྱི་མཚན་ཉིད། རང་འབྲས་སྐྱེ་བ་ལ་གྲོགས་མི་  
བྱེད་པ་ཅམ་གྱིས་རྒྱུན་དུ་བཞག་པ་ཐུན་མོང་པའི་བདག་རྒྱུན་གྱི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་  
མིག་ཤེས་ལ་མིག་དབང་ལྟ་བུ་དང་པོ་དང་། ཡིད་དབང་ལྟ་བུ་གཉིས་པ། ཤེས་པ་རྣམས་  
རྒྱུན་བཞི་ལས་སྐྱེས་ཏེ། གཟུགས་འཛིན་མིག་ཤེས་ལྟ་བུ་ལ་གཟུགས་དམིགས་རྒྱུན། ཤེས་  
པ་སྤྲེལ་གསུ་བྱུང་བ་མཚན་དང་པ་དེམ་ཐག་རྒྱུན། རྟེན་མིག་གི་དབང་པོ་བདག་རྒྱུན། དེ་  
གསུམ་ཀ་རྒྱུ་འབྱིན་ནོ། །དེ་གསུམ་ཀ་ཐུན་མོང་པའི་བདག་རྒྱུན་ཡང་རུང་ངོ་། །སེམས་  
མེད་པའི་སྒྲོམ་པ་འདུག་གཉིས་དམིགས་རྒྱུན་མ་གཏོགས་པ་གསུམ་དང་། འདུས་བྱས་  
གཞན་རྣམས་རྒྱུ་འབྱིན་དང་བདག་རྒྱུན་གཉིས་ལས་སྐྱེས་སོ།།

༥། བསྐྱེད་བྱ་འབྲས་ལུ་བཤད་པ། བསྐྱེད་བྱ་འབྲས་བུའི་མཚན་ཉིད། རང་རྒྱུས་དངོས་སུ་  
བསྐྱེད་བྱ་དངོས་འབྲས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། རང་རྒྱུས་བརྒྱུད་ནས་བསྐྱེད་བྱ་བརྒྱུད་འབྲས་ཀྱི་  
མཚན་ཉིད། རང་གི་རྒྱུད་དང་རིགས་རྒྱུན་མཚུངས་པར་སྐྱེས་པ་ཉེར་འབྲས་ཀྱི་མཚན་ཉིད།  
རང་གི་རྒྱུད་དང་རིགས་རྒྱུན་མི་འདྲ་བར་སྐྱེས་པ་ལྟ་བུ་ཅིག་བྱེད་འབྲས་ཀྱི་མཚན་ཉིད།  
འབྲས་བུ་ལ་སྐྱས་བཅོམ་རིགས་ཀྱིས་དབྱེན་ལྟ་ཡོད། རྣམ་སྒྲིན་རྒྱུའི་བརྒྱུད་འབྲས་སུ་སྐྱར་  
པའི་མ་བསྐྱེད་པས་ལུང་མ་བསྟན་གང་ཞིག་ཤེས་རྒྱུད་དང་འབྲེལ་བ་རྣམ་སྒྲིན་འབྲས་བུའི་  
མཚན་ཉིད། རྣམ་སྒྲིན་རྒྱ་ཞེས་པས་རྒྱས་བྱུང་སོགས་དང་། བརྒྱུད་འབྲས་ཞེས་པས་སྐུལ་  
སེམས་དང་། ལུང་མ་བསྟན་ཞེས་པས་དག་བསྐྱེད་ཅིག་གཉིས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཤེས་རྒྱུད་  
དང་འབྲེལ་བ་ཞེས་པས་ཐུན་མོང་གི་ཡུལ་རྣམས་རྣམ་སྒྲིན་གྱི་འབྲས་བུ་ཡིན་པ་བཅད། གོ་  
བདེར་བྱས་ན། དག་མི་དག་གང་རུང་ལས་སྐྱེས་པའི་རྣམ་སྒྲིན་རྣམ་སྒྲིན་གྱི་འབྲས་བུའི་  
མཚན་ཉིད། རང་གི་རྒྱུད་དང་རིགས་མཐུན་པར་སྐྱེས་པ་རྒྱུ་མཐུན་འབྲས་བུའི་མཚན་ཉིད།  
འདི་ལ་ནང་གསལ་གཉིས་ཏེ། ཆོ་སྤྱུ་མར་མ་སྐྱེན་པར་ལེན་པའི་འབྲས་བུ་ཆོ་འདིར་དབུལ་  
པོར་སྐྱེས་པ་ལྟ་བུ་སྤོང་བ་རྒྱུ་མཐུན་དང་། ཆོ་འདིར་མ་སྐྱེན་ལེན་ལ་དག་འབར་བྱེད་པ་ལྟ་  
བུ་བྱེད་པ་རྒྱུ་མཐུན་གྱི་འབྲས་བུ་ལོ། །རང་རྒྱུའི་སྤོན་དུ་མ་བྱུང་བའི་འདུས་བྱས་བདག་  
འབྲས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། ཡང་ན། ཆོས་གཞན་གྱིས་རང་ཉིད་སྐྱེ་བ་ལ་གཤམ་མི་བྱེད་པ་ཙམ་  
གྱིས་རང་ཉིད་ཆོས་དེའི་འབྲས་བུར་བཞག་རུང་བའི་དངོས་པོ་བདག་འབྲས་ཀྱི་མཚན་  
ཉིད། སོ་སོར་བརྟག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་སྟོབས་ཀྱིས་སྤང་བུ་བྲལ་བའི་ཆ་བྲལ་འབྲས་ཀྱི་  
མཚན་ཉིད། དེ་དང་སོ་སོར་བརྟག་འགོག་དོན་གཅིག་ རང་གི་བྱེད་པ་ལ་ལྟོས་སྟོབས་  
ཀྱིས་སྐྱེས་པ་སྐྱེས་བུའི་བྱེད་འབྲས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། དབྱེན་པན་ཚུན་དུས་མཉམ་པའི་བྱེད་  
འབྲས་ཆོགས་པ་གཅིག་པའི་འབྱུང་བ་ཞི་དང་། སེམས་སེམས་ཀྱི་རྣམས་དང་། དུས་སྤུ་  
ཕྱིས་སུ་སྐྱར་པའི་བྱེད་འབྲས་ཞིང་པའི་ལོ་རྟོག་ལྟ་བུ་ལོ། །སྐྱེས་བུའི་བྱེད་འབྲས་ཞེས་པ་རྒྱ་  
སྐྱེས་བུ་ཡིན་དགོས་པའི་དོན་མ་ཡིན་གྱི་འདྲ་བའི་སྟོན་སེམ་མིང་དེ་ལྟར་བཏགས་པ་ཡིན་  
ནོ། །འབྲས་བུ་དང་། བདག་འབྲས་དང་། སྐྱེས་བུའི་བྱེད་འབྲས་དང་། རྒྱུ་འབྲས་རྣམས་

ཕལ་ཆེར་དོན་གཅིག་ཀྱང་སོ་སོར་བཞག་པ་ནི་དགོས་པའི་དབང་གིས་ཡིན་ཞིང་དགོས་པ་  
དེ་དག་མངོན་པའི་གཞུང་ལས་རྟོགས་པར་བྱའོ།

༥ ཚུངསྟེང་། ཁ་ཅིག་ན་རེ། རྒྱ་ཡིན་ན་འབྲས་བུ་མ་ཡིན་པས་བྲལ་ཅེན། མེ་ཆོས་ཅན།  
སྤྱོད་འབྲས་བུ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། རྒྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་  
ཐལ། རྩ་བའི་རྒྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། རྩ་བའི་སྤྱོད་བྱེད་  
ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྩ་བར་འདོད་ན། མེ་ཆོས་ཅན། འབྲས་བུ་ཡིན་པར་ཐལ། རང་གི་རྒྱར་  
གྲུར་པའི་བྱེད་ཤིང་གི་འབྲས་བུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། རང་གི་རྒྱར་  
གྲུར་པའི་བྱེད་ཤིང་ལས་སྦྱེས་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ། རྣམ་པར་གཞག་འཛོག་གི་རྒྱ་  
འབྲས་ཡིན་ན་རྒྱ་འབྲས་མཚན་ཉིད་པ་ཡིན་པས་བྲལ་ཅེན། རིང་པོ་དང་ཐུང་དུ་ཆོས་ཅན།  
རྒྱ་འབྲས་མཚན་ཉིད་པ་ཡིན་པར་ཐལ། རྣམ་པར་གཞག་འཛོག་གི་རྒྱ་འབྲས་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། ལྟོས་ས་ལྟོས་འཛོག་གིས་རྒྱ་འབྲས་སུ་  
བཞག་པའི་ཕྱིར་ཏེ། རིང་པོ་ལ་ལྟོས་ནས་ཐུང་དུ་དང་ཐུང་དུ་ལ་ལྟོས་ནས་རིང་པོ་བཞག་  
པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། དེ་ཆོས་ཅན། རྒྱ་འབྲས་མཚན་ཉིད་པ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། སྤྱོད་  
གཉིས་དུས་མཉམ་དུ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར། ཁོ་ན་རེ། རིང་པོ་དང་ཐུང་དུ་གཉིས་རྒྱ་འབྲས་  
མཚན་ཉིད་པ་ཡིན་ཏེ། རིང་པོ་རྒྱ་མཚན་ཉིད་པ་ཡིན་པ་གང་ཞིག་ ཐུང་དུ་འབྲས་བུ་མཚན་  
ཉིད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཟེར་ན། མ་བྲལ་བོ། ཁ་ཅིག་ན་རེ། ཉེར་ལེན་གྱི་རྒྱ་ཉིད་མཚན་ཉིད་ལ་  
རང་གི་རྣམས་རྒྱ་དུ་གཙོ་བོར་སྤྱོད་བྱེད་དང་། བྱེད་རྒྱ་དང་ལྷན་ཅིག་འབྱུང་རྒྱ་ཉིད་མཚན་ཉིད་  
གྱི་ཐུར་དུ་རྣམས་ཐ་དད་ཀྱང་ཡིན་ཞེས་པ་བཤེད་ན། ལྷན་བྱེན་དང་དེའི་མི་རྟག་པ་ཆོས་ཅན།  
ཉེར་ལེན་གྱི་རྒྱ་དང་ལྷན་ཅིག་འབྱུང་རྒྱ་དང་བྱེད་རྒྱ་གསུམ་གང་ཡང་མ་ཡིན་པར་ཐལ།  
རྣམས་སུ་གྲུབ་པ་མེད་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། ལྷན་མིན་འདུ་བྱེད་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར། བྲལ་སྟེ། མདོ་སྟེ་པའི་ལུགས་འདིར་ལྷན་མིན་འདུ་བྱེད་ཡིན་ན་བདག་ས་ཡོད་ཡིན་  
པས་བྲལ་པའི་ཕྱིར། རྩ་བར་འདོད་ན། དེ་ཆོས་ཅན། རྒྱ་གསུམ་དེ་ཀྱི་ཡིན་པར་ཐལ།  
ཉེར་ལེན་གྱི་རྒྱ་ཡིན་གང་ཞིག་ བྱེད་རྒྱ་དང་ལྷན་ཅིག་འབྱུང་རྒྱ་ཡང་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་

ཅོས་ཅན། ཉེར་ལོན་གྱི་རྒྱུ་ཡིན་པར་ཐལ། རང་གི་རིགས་རྒྱུན་སྤྱི་མ་ཡོད་པའི་ཕྱིར། དེ་  
 ཅོས་ཅན། བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པར་ཐལ། བུམ་པའི་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་སྐྱེ་བལ་  
 ཀེགས་མི་བྱེད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཅོས་ཅན། ལྷན་ཅིག་འབྱུང་རྒྱུ་ཡིན་པར་ཐལ། གྲུབ་  
 བདེ་གཅིག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ། ཚོར་བའི་ལྷན་ཅིག་འབྱུང་རྒྱུ་དང་མཚུངས་  
 ལྷན་གྱི་རྒྱུ་ཡིན་ན་ཚོར་བའི་རྒྱུ་ཡིན་པས་བྱུང་བའི་ཅན། ཚོར་བ་དང་གྲུབ་བདེ་གཅིག་པའི་རྣམ་  
 ཤེས་ཅོས་ཅན། དེར་ཐལ། དེའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཅོས་ཅན། ཚོར་བའི་ལྷན་ཅིག་  
 འབྱུང་རྒྱུ་ཡིན་པར་ཐལ། ཚོར་བ་དང་གྲུབ་བདེ་གཅིག་པའི་སྒོ་ནས་ཕན་ཚུན་རྒྱུ་འབྲས་སུ་  
 བཞག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཅོས་ཅན། ཚོར་བའི་མཚུངས་ལྷན་གྱི་རྒྱུ་ཡིན་པར་ཐལ།  
 ཚོར་བ་དང་མཚུངས་པ་ལྷ་མཚུངས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཅུ་བར་འདོད་ན། དེ་ཅོས་ཅན།  
 ཚོར་བའི་རྒྱུ་ཡིན་པར་ཐལ། ཚོར་བའི་རྒྱུ་ཡིན་ན་དེའི་སྤྱོད་ཀྱིས་སྤྱུང་དགོས་པ་གང་  
 ཞིག་ བྱེད་ཚོར་བ་དང་དུས་མཉམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཡང་རྣམ་འབྲེལ་ལས་རྒྱུ་རྣམས་  
 ཐམས་ཅད་སྤར་ཡོད་ཡིན། ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ། རྒྱུ་ཡིན་པ་མི་  
 སྤྱིད་དེ་ཞེ་ན། སྤྱུག་བསྐྱེད་མ་ཐོང་སྤང་དུ་གྱུར་པའི་མ་རིག་པ་ཅོས་ཅན། བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ་  
 ཡིན་པར་ཐལ། བྱེད་རྒྱུ་དང་ལྷན་ཅིག་འབྱུང་རྒྱུ་དང་མཚུངས་ལྷན་གྱི་རྒྱུ་ཡིན་པ་གང་  
 ཞིག་ སྐལ་མཉམ་དང་ཀུན་འགྲོ་དང་རྣམ་སྤྲིན་གྱི་རྒྱུ་ཡང་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དང་པོ་གསུམ་  
 སྐབས་སྤྱི། དེ་ཅོས་ཅན། སྐལ་མཉམ་གྱི་རྒྱུ་ཡིན་པར་ཐལ། རང་གི་འབྲས་བུ་སྤྱི་མ་རང་  
 དང་ཆ་འདྲ་བར་སྦྱེད་པའི་ཕྱིར། དེ་ཅོས་ཅན། ཀུན་འགྲོའི་རྒྱུ་ཡིན་པར་ཐལ། ཉོན་མོངས་  
 ཅན་ཡིན་པ་གང་ཞིག་ རང་དང་ས་གཅིག་པའི་ཀུན་འགྲོ་སྦྱེད་པའི་ཕྱིར། དེ་ཅོས་ཅན།  
 རྣམ་སྤྲིན་གྱི་རྒྱུ་ཡིན་པར་ཐལ། རང་འབྲས་རྣམ་སྤྲིན་སྤྱུག་བསྐྱེད་སྦྱེད་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་  
 ན་རེ། བྱེད་ལ་ཕན་འདོགས་ན་བྱེད་གྱི་རྒྱུ་རྒྱེན་ཡིན་པས་བྱུང་བའི་ཅན། དམ་པའི་ཅོས་ཅོས་  
 ཅན། སེམས་ཅན་གྱི་རྒྱུ་རྒྱེན་ཡིན་པར་ཐལ། སེམས་ཅན་ལ་ཕན་འདོགས་པའི་ཕྱིར།  
 ཉམས་གྲུབ། འདོད་ན། དེ་ཅོས་ཅན། སེམས་ཅན་གྱི་རྒྱུ་རྒྱེན་མ་ཡིན་པར་ཐལ། སེམས་  
 ཅན་གྱི་སྦྱེད་བྱེད་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ། འདུས་བྲས་ཡིན་ན་རྒྱུ་རྒྱེན། བདག་

རྒྱུ་རྒྱུན་དང་བདག་རྒྱུན་དང་དམིགས་རྒྱུན་གསུམ་ཀ་ཡིན་པར་ཐལ། རྒྱ་རྒྱུན་ཡིན་པ་གང་  
 ཞིག་བདག་རྒྱུན་དང་དམིགས་རྒྱུན་ཡང་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དང་པོ་མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་  
 ཅན། དེར་ཐལ། རང་འབྲས་ཡོད་པའི་ཕྱིར། གཉིས་པ་མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན།  
 བདག་རྒྱུན་ཡིན་པར་ཐལ། རང་གི་བདག་འབྲས་ཡོད་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། དམིགས་  
 རྒྱུན་ཡིན་པར་ཐལ། རང་གི་རྣམ་ལྟན་དུ་སྐྱེས་པའི་རང་འཛིན་མངོན་སུམ་ཡོད་པའི་ཕྱིར།  
 རྒྱབ་སྟེ། རང་འཛིན་མངོན་སུམ་རང་གི་རྣམ་ལྟན་དུ་སྐྱེད་བྱེད་ཡིན་ན་དམིགས་རྒྱུན་ཡིན་  
 དགོས་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ། རྣམ་སྤྲིན་གྱི་རྒྱུ་འབྲས་བྱ་ཡིན་ན་རྣམ་སྤྲིན་གྱི་འབྲས་བྱ་  
 ཡིན་པས་ཁྱབ་ཅེན། དག་སེམས་སྐྱད་ཅིག་གཉིས་པ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། དེའི་ཕྱིར།  
 མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། དག་སེམས་སྐྱད་ཅིག་དང་པོའི་དངོས་འབྲས་ཡིན་  
 པའི་ཕྱིར། ཅ་བར་འདོད་ན། དེ་ཆོས་ཅན། རྣམ་སྤྲིན་གྱི་འབྲས་བྱ་མ་ཡིན་པར་ཐལ།  
 ལུང་དུ་བསྟན་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དག་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྒྱབ་སྟེ། མངོན་པ་མཛོད་  
 ལས་རྣམ་སྤྲིན་ལུང་དུ་མ་བསྟན་ཆོས། ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ།  
 གཅེར་བྱ་པས་ཐམས་ཅད་སྔོན་གྱི་ལས་ཀྱི་རྣམ་སྤྲིན་དུ་འདོད་པའི་གཉིན་པོར་སྐྱེས་བྱའི་བྱེད་  
 འབྲས་གསུངས་པ་ཡིན་ལ། དེས་ན་སྐྱེས་བྱའི་བྱེད་འབྲས་ཡིན་ན་སྔོན་གྱི་ལས་ཀྱི་རྣམ་སྤྲིན་  
 མ་ཡིན་པས་ཁྱབ་ཅེན། དཔྱད་པའི་སྤྱད་བསྟུན་ལ་ཆོས་ཅན། སྐྱེས་བྱའི་བྱེད་འབྲས་མ་ཡིན་  
 པར་ཐལ། སྔོན་གྱི་ལས་ཀྱི་རྣམ་སྤྲིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་གྲུབ། འདོད་ན། དེ་ཆོས་  
 ཅན། སྐྱེས་བྱའི་བྱེད་འབྲས་ཡིན་པར་ཐལ། རང་གི་རྒྱུ་འབྲས་པ་ལ་ལྟོས་སྟོབས་ཀྱིས་སྐྱེས་  
 པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།

ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྐྱས་ལས་རྒྱ་རྒྱུན་འབྲས་གསུམ་བརྟག་པ་སྟེ་  
 གདང་བུ་དུག་པོ། །

འགལ་བ་དང་འབྲེལ་བ་བརྟག་པ།

༥ འགལ་བ་བཤད་པ། སེལ་ངོར་ཐད་དག་ཞིག་གཞི་དབུགས་ཞིང་ཕྱི་རྒྱུ་པ་འགལ་བའི་མཚན་ཉིད། ཡང་ན་སེལ་ངོར་ཚོས་གང་ཞིག་ཚོས་གཞན་ལ་གཞན་དེ་པར་བྱེད་པ་ཚོས་གཞན་དེ་དང་འགལ་བའི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་ཚད་མ་མདོ་ལས་ཅེ་བསྟན་བྱུང་ལ་གཞི་དབུགས་པའི་ཕྱིར། གཞི་དབུགས་པ་བྱེད་པ་འགལ་ཉིད་ཡིན། ཞེས་པའི་འབྲེལ་བར། བསྟན་བྱུང་པར་བྱུང་ལ་ནི་འདིར་ཚོས་སུ་ཚོས་ཅན་ཡང་རུང་སྟེ། དེ་གཞི་དབུགས་པ་ན་དེ་འགལ་བ་ཉིད་ཡིན་ནོ། ཞེས་གསུངས་སོ། འགལ་བ་ལ་དབྱེན་ལྷན་ཅིག་མི་གནས་འགལ་དང་ཕན་ཚུན་སྤངས་འགལ་གཉིས་ཡོད། དེ་ཡང་རྣམ་འབྲེལ་རང་འབྲེལ་ལས་ཅེ་འདི་ལྟར་རྒྱུ་མ་གཞུགས་པ་ཅན་འབྱུང་བ་གཞན་ཡོད་ན་མེད་པའི་འགལ་བར་རྟོགས་ལ། ཞེས་དང་། ཕན་ཚུན་དམིགས་པ་སྤང་སྟེ་དམིགས་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱང་འགལ་བ་ཡིན་ཏེ། རྟག་པ་དང་མི་རྟག་པ་བཞིན་ནོ། ཞེས་གསུངས་སོ། སེལ་ངོར་ཐད་དག་ཞིག་རྒྱུ་ལྷན་མཚུངས་སུ་འགྲོགས་སུ་མི་རུང་བ་ལྷན་ཅིག་མི་གནས་འགལ་གྱི་མཚན་ཉིད། འདི་ལ་འང་སྤང་བ་དང་སྤྱན་པ་ལྟ་བུ་དོན་འགལ་དང་། བདག་འཛིན་དང་བདག་མེད་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ལྟ་བུ་སྟོང་འགལ་གཉིས་ཡོད། སེལ་ངོར་ཐད་དག་ཞིག་གཞི་མཐུན་དང་ཕྱང་གསུམ་མི་སྤྱིད་པ་ཕན་ཚུན་སྤང་འགལ་གྱི་མཚན་ཉིད། ཡང་ན་ངོ་པོ་ཐད་དག་ཞིག་ཕྱང་གསུམ་མི་སྤྱིད་པ་ཕན་ཚུན་སྤངས་འགལ་གྱི་མཚན་ཉིད། ཕན་ཚུན་སྤང་འགལ་ལ་ཐད་དག་ཞིག་གཞི་མཐུན་མི་སྤྱིད་པ་ཡོངས་གྲགས་ལྟར་ཡིན་ལ། ཕྱང་གསུམ་མི་སྤྱིད་པའི་བྱུང་པ་ནི་མ་ཐན་ཆེན་ཞི་བ་འཆོས་རྩྭ་དཔའི་རིགས་པའི་འབྲེལ་བ་ལས་ཅེ་རིམ་པ་དང་རིམ་པ་མ་ཡིན་པ་ཕན་ཚུན་སྤངས་ཏེ་གནས་པའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཕྱང་པོ་གསུམ་པ་སྤངས་པ་ཡིན་ཏེ། དངོས་པོ་དང་དངོས་པོ་མེད་པ་བཞིན་ནོ། ཞེས་གསུངས་པ་དང་། འཇམ་མགོན་ལྷ་མ་མི་པམ་པས་དབུ་མ་རྒྱན་འབྲེལ་དུ་ཕན་ཚུན་སྤང་འགལ་འགལ་སྒྲིབ་དངོས་མེད་ཡིན་པར་གསུངས་པ་ལས་རང་ལུགས་དེ་ལྟར་ཁས་ལེན་ནོ།

དེ་ལ་དབྱེན་གཉིས། སྤངས་འགལ་གང་ཞིག་ཡན་ཚུན་དངོས་སུ་འགལ་སྒྲར་གྱུར་པ་  
 དངོས་འགལ་གྱི་མཚན་ཉིད། སྤངས་འགལ་གང་ཞིག་ཡན་ཚུན་བརྒྱུད་ནས་འགལ་སྒྲར་  
 གྱུར་པ་བརྒྱུད་འགལ་གྱི་མཚན་ཉིད། ཡང་ན་སྤངས་འགལ་གང་ཞིག་གཞི་མཐུན་དང་  
 ཡུང་གསུམ་དངོས་སུ་ལེགས་པ་དངོས་འགལ་གྱི་མཚན་ཉིད། སྤངས་འགལ་གང་ཞིག་  
 གཞི་མཐུན་དང་ཡུང་གསུམ་བརྒྱུད་ནས་ལེགས་པ་བརྒྱུད་འགལ་གྱི་མཚན་ཉིད། མཚན་  
 གཞི་ནི། མི་རྟག་པ་དང་རྟག་པ། སྡོན་པོ་དང་སྡོ་མིན་ལྟ་བུ་དང་པོ་དང་། བྱས་པ་དང་རྟག་  
 པ། མི་རྟག་པ་དང་འདུས་མ་བྱས་ལྟ་བུ་གཉིས་པའོ། །དངོས་འགལ་ལ་འགལ་སྒྲུའི་ལྷོག་  
 པ་དང་དངོས་སུ་འགལ་བར་གྱུར་ལ། བརྒྱུད་འགལ་སྐྱབས་བྱས་པ་ལྟ་བུ་དེ་རང་གི་དངོས་  
 གྱི་འགལ་སྒྲུའི་མ་བྱས་པ་དེ་བརྒྱུད་ནས་རྟག་པ་དང་འགལ་བ་ཡིན་ནོ།།

༥ འབྲེལ་བ་བཤད་པ། སེལ་དོར་ཐད་དག་ཞིག་མི་འདོར་བ་འབྲེལ་བའི་མཚན་ཉིད།  
 ཡང་ན་ཆོས་གང་ཞིག་ཆོས་གཞན་མི་འདོར་བ་ཆོས་གཞན་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་མཚན་  
 ཉིད། དེ་ལ་དབྱེན་གཉིས། འབྲེལ་བ་གང་ཞིག་དོ་བོ་གཅིག་པའི་སྟོབས་ཀྱི་སྟོན་མི་  
 འདོར་བ་བདག་གཅིག་འབྲེལ་གྱི་མཚན་ཉིད། འབྲེལ་བ་གང་ཞིག་བསྐྱེད་བྱ་སྐྱེད་བྱེད་ཀྱི་  
 སྟོན་མི་འདོར་བ་དེ་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི། བྱས་པ་དང་མི་རྟག་པ་  
 ལྟ་བུ་དང་པོ་དང་། དུ་བ་དང་མེ་ལྟ་བུ་གཉིས་པའོ། །ཆོས་གཉིས་རྒྱ་འབྲས་ཡིན་ན་དེ་བྱུང་  
 འབྲེལ་ཡིན་པས་བྱབ། ཆོས་གཉིས་སྤྱི་བྱེ་བྱག་ཡིན་ན་བདག་གཅིག་འབྲེལ་ཡིན་པས་  
 བྱབ། སྤྱིར་འབྲེལ་བ་ལ། འདུ་འབྲེལ། ལྷན་འབྲེལ། སྦྱར་འབྲེལ། སྤང་པའི་འབྲེལ་  
 བ། བྱང་པར་བྱེད་ཆོས་འབྲེལ་བ་སོགས་སྤྱི་རྣམས་འདོད་པ་དང་། བདག་པོ་དང་ནོར་  
 གྱི་འབྲེལ་བ། ཡན་ལག་དང་ཡན་ལག་ཅན་གྱི་འབྲེལ་བ། རྟེན་དང་བརྟེན་པའི་འབྲེལ་  
 བ། བརྗོད་བྱ་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་སོགས་སྤུང་མོང་སྤྱི་གཞི་པའི་སྐྱབས་སུ་འབྱུང་ཡང་  
 རང་ལུགས་ལ་ཆོས་ཐད་དཔ་འབྲེལ་བ་ན་དོ་བོ་གཅིག་ཐད་དག་རུང་འབྲེལ་དགོས་པས་  
 འབྲེལ་བ་མཚན་ཉིད་པའང་གཉིས་ཁོན་སྟེ། དིགས་ཐེགས་ལས་ཅེ་རང་བཞིན་འབྲེལ་བ་  
 མེད་ན་ནི་ཅིག་གོས་ལོག་པས་གཞན་དཔུང་པར་ལྷོག་པ་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཡང་རྣམ་པ་ཐམས་

ཅད་ཀྱི་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། དེའི་བདག་ཉིད་དང་དེ་ལས་བྱུང་བ་ཞེས་སྒྲོས་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་  
 དང་། དེའི་རྒྱ་ཆེར་འགྲེལ་ལས་ཅེ་ དེ་ལྟ་བུས་ན་དེའི་བདག་ཉིད་དང་དེ་ལས་བྱུང་བ་གཉིས་  
 ཁོ་ནས་འབྲེལ་བ་ཉིད་དུ་བརྩོད་པར་བྱའི། གཞན་དུ་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །  
 འགལ་འབྲེལ་གྱི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ཟུར་དུ་སེལ་དོར་སྒྲོས་པ་ནི་འགལ་འབྲེལ་གྱོད་ཀྱི་པའི་དོར་  
 བཞག་པ་ལས་དོན་ལ་མ་གྲུབ་པ་བསྐྱེད་པ་སྟེ། འབྲེལ་བ་བརྟག་པའི་རང་འགྲེལ་ལས་  
 འབྲེལ་བ་ཡང་དག་པ་ནི་འགལ་ཡང་མེད་ཀྱི། དངོས་པོ་དེ་དག་འབྲེལ་པ་མེད་ཀྱང་རྟོག་  
 པས་འབྲེལ་པར་བྱེད། གཞན་ལ་རག་ལས་པའི་དོ་བོ་ལྟ་བུ་མཚན་མ་འགལ་ཞིག་སྟོན་པ་  
 ཟུང་། ཞེས་དང་། དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོ་བོ་ཐ་དད་པ་ལས་རྟོག་པས་སྒྲོ་བརྟགས་པ་  
 མ་གཏོགས་པར་འབྲེལ་བ་ཡང་དག་པ་ཉིད་དུ་མེད་པའོ། །ཞེས་དང་། རྣམ་འགྲེལ་  
 ལས་ཅེ་ དངོས་པོའི་དོ་བོ་ཐ་དད་ཕྱིར། འབྲེལ་བ་རྟོག་པས་བྱས་པ་ཡིན། ཞེས་གསུངས་  
 བྱིང་། རིགས་གཏེར་ལས་ཅེ་ དངོས་པོའི་དོན་ལ་འབྲེལ་བ་མེད། འབྲེལ་བ་གཉིས་ཀྱང་  
 སྒྲོ་བརྟགས་ཡིན། སྒྲུ་ཡི་དོན་ལ་རང་མཚན་དུ། འབྲེལ་བས་འབྲེལ་བའི་རྟོག་པ་སྟེ། །  
 ཞེས་དང་། འབྲེལ་བ་བཞེན་དུ་འགལ་བ་ཡང་། དངོས་པོའི་དོན་ལ་གྲུབ་པ་མེད། རྣམ་  
 པར་རྟོག་པས་སྒྲོ་བརྟགས་ནས། འགལ་བ་ཉིད་དུ་རྣམ་པར་བཞག ཁྱེད་གསུངས་སོ། །  
 ༥ ཚད་སྒྲིང་། ཁ་ཅིག་ན་རེ། འབྲེལ་བ་རང་ལྟོག་འབྲེལ་བ་ཡིན་ཞེ་ན། འབྲེལ་བ་ཆོས་  
 ཅན། འབྲེལ་བ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ཐ་དད་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ།  
 གཅིག་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ལྟོག་པ་གཅིག་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཕ་བར་མ་ཁྱབ་ན། འབྲེལ་བ་  
 ཆོས་ཅན། ཐ་དད་མ་ཡིན་ན་འབྲེལ་བ་མ་ཡིན་པས་ཁྱབ་པར་ཐལ། འབྲེལ་བ་ཡིན་ན་ཐ་  
 དད་ཡིན་པས་ཁྱབ་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ཡིན་ན་ཐ་དད་ཡིན་པས་ཁྱབ་པར་  
 ཐལ། ཆོས་གཅིག་ལ་འབྲེལ་བ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། འབྲེལ་བ་བརྟག་པ་ལས་ཅེ་ གཅིག་  
 ལ་གནས་པ་འབྲེལ་བ་མེད། ཁྱེད་དང་། དེའི་འགྲེལ་པར་ཅེ་ དོན་ཐ་དད་པ་མ་ཡིན་པའི་  
 ཕྱོགས་ལ་ནི་འབྲེལ་བ་དང་འབྲེལ་ཅན་གྱི་གང་ཡང་མེད་དོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར།  
 ཡང་ཁ་ཅིག་ན་རེ། མེད་ན་མི་འབྱུང་འབྲེལ་བའི་མཚན་ཉིད་ཞེ་ན། བཤོལ་དང་ཚུ་རོལ་  
 ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། དེའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། བཅ་ཚུ་ན་

བསྐྱེས་གྲུབ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཕ་བར་འདོད་ན། དེ་ཚོས་ཅན། འབྲེལ་བ་མ་ཡིན་པར་  
 གསལ། བདག་གཅིག་འབྲེལ་དང་དེ་བྱུང་འབྲེལ་གང་ཡང་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཚོས་  
 ཅན། བདག་གཅིག་འབྲེལ་མ་ཡིན་པར་གསལ། དེ་བོ་གཅིག་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཚོས་  
 ཅན། དེ་བྱུང་འབྲེལ་མ་ཡིན་པར་གསལ། ཕན་ཚུན་དུས་མཉམ་དུ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་  
 ར་རེ། རང་བཞིན་ཐ་དད་པའི་སྒོ་ནས་རྗེས་སུ་འགྲོ་ཞེས་མི་འབྲུལ་བ་དེ་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་  
 མཚན་ཉིད་ཅེ་ན། ཚོགས་པ་གཅིག་ལ་གནས་པའི་རོག་བྲག་ས་གཉིས་ཚོས་ཅན། དེར་  
 གསལ། དེའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཚོས་ཅན། དེར་གསལ། རང་བཞིན་ཐ་དད་པ་གང་ཞིག་  
 མེད་ན་མི་འབྱུང་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་དང་པོ་གྲུབ། གཉིས་པ་མ་གྲུབ་ན། དེ་ཚོས་  
 ཅན། དེར་གསལ། གྲུབ་བདེ་གཅིག་པའི་ཚོས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཚོས་ཅན། གྲུབ་བདེ་  
 གཅིག་པ་ཡིན་པར་གསལ། སྐྱེ་འགག་གནས་གསུམ་དུས་མཉམ་པའི་ཚོས་ཡིན་པའི་ཕྱིར།  
 ཕ་བར་འདོད་ན། དེ་ཚོས་ཅན། དེ་བྱུང་འབྲེལ་མིན་པར་གསལ། ཚོགས་པ་གཅིག་པའི་  
 གཟུགས་ལས་རོམ་བྱུང་བ་གང་ཞིག་ རོམ་ལས་གཟུགས་ཀྱང་མ་བྱུང་བའི་ཕྱིར་ཏེ། ཕན་  
 ཚུན་དུས་མཉམ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ལྷན་སྐྱེ། དུས་མཉམ་པ་ལས་འབྲེལ་བ་མེད། ཁ་ཅིག་  
 གསུངས་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ར་རེ། ཐ་དད་གང་ཞིག་ གཞི་མཐུན་མི་སྲིད་པ་འགལ་བའི་  
 མཚན་ཉིད་ཅེ་ན། འདུས་བྱས་ཐམས་ཅད་མི་རྟག་པ། ཟག་བཅས་ཐམས་ཅད་སྐྱག་  
 བསྐྱེལ་བ། ཚོས་རྣམས་སྣང་ཁྱེད་བདག་མེད་པ། ཟུང་ན་ལས་འདས་ན་ཁྱེད་པོ། ཁྱིས་  
 པའི་ཚོགས་སྐྱེ་ཕྱི་རྣམས་ཚོས་ཅན། འགལ་བ་ཡིན་པར་གསལ། ཐ་དད་གང་ཞིག་གཞི་མཐུན་  
 མི་སྲིད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཚོས་ཅན། དེར་གསལ། ཚོགས་སྐྱེ་མ་དང་ཕྱི་མ་  
 གཉིས་ཀ་ཡིན་པ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར། ཕ་བར་འདོད་ན། དེ་ཚོས་ཅན། དཔུང་གསུམ་གྱིས་  
 དག་པའི་ལུང་ཚད་མ་མ་ཡིན་པར་གསལ། ཡིད་ཆེས་གྱིས་གཞོད་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཏེ།  
 ཚོགས་སྐྱེ་ཕྱི་རྣམས་འགལ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ལུང་རིགས་གྱི་གཞོད་པ་གཞན་ཡང་།  
 འདོད་ཆགས་དང་ཞེ་སྤང་ཚོས་ཅན། འགལ་བ་ཡིན་པར་གསལ། ཐ་དད་གང་ཞིག་ གཞི་  
 མཐུན་མི་སྲིད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཚོས་ཅན། གཞི་མཐུན་མེད་པར་གསལ།  
 གཉིས་ཀ་ཡིན་པ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར། ཕ་བར་འདོད་ན། དེ་ཚོས་ཅན། འགལ་བ་མིན་པར་

ཐལ། འགལ་བ་མིན་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། རྣམ་འགྲེལ་ལས་མཉམས་ཀྱི་དང་འབྲས་བུ་  
 དངོས་པོའི་ཕྱིར། འདོད་ཆགས་ཁོང་ཁྱོད་པན་ཚུན་དུ། ཐད་དུ་འགྲོ་བའི་མཉམ་པ་ལོ། །  
 ཞེས་དང་། དེའི་འགྲེལ་པར་སྟོབ་དཔོན་ལྷ་དབང་སྟོས་མཉམས་ཀྱི་དང་འབྲས་བུའི་དོ་བོའི་ཕྱིར་  
 པན་ཚུན་འགལ་བ་ཡོད་པ་མཉམ་པ་ལོ། །གང་ལ་བདག་ཏུ་ཆགས་པ་དེ་ཉིད་ལ་ཡང་དེ་ལ་  
 གཞོད་པ་བྱེད་པ་ལ་ཞེས་པར་འགྱུར་པ་དེ་ལྟར་ན། འདོད་ཆགས་ཞེས་པ་གི་རྒྱ་ཡིན་ཏེ།  
 གང་ཞིག་གང་གི་རྒྱ་མཚན་ཡིན་པ་དེ་ནི་དེ་དང་འགལ་བ་མཉམ་པ་ལོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་  
 ཕྱིར། ལུང་འདིས་རྒྱ་འབྲས་ཡིན་ན་འགལ་བ་མཉམ་པ་སྟབས་ཤེས་ཀྱིས་སོ། །དེ་  
 བཞིན་དུ་བྱམས་པ་དང་རྫོངས་པ་ཆོས་ཅན། འགལ་བ་ཡིན་པར་ཐལ། ཐད་དུ་གང་ཞིག་  
 གཞི་མཐུན་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར། འདོད་མི་རིགས་ཏེ། རྣམ་འགྲེལ་ལས་མཉམས་སོགས་  
 རྫོངས་དང་འགལ་མེད་ཕྱིར། ཤིན་ཏུ་ཉེས་པ་ཆར་གཅོད་མིན། ཞེས་དང་། དེའི་འགྲེལ་  
 པར་ལྷ་དབང་སྟོས་མཉམས་སོགས་རྫོངས་དང་འགལ་མེད་ཕྱིར། གཏི་མུག་ཉེས་པ་  
 རྣམས་ཀྱི་རྒྱ་དང་སེམས་ཅན་ལ་དམིགས་པའི་བྱམས་ལ་སོགས་དང་འགལ་བ་ཡོད་པ་མཉམ་  
 པ་ལོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །བཅོམ་ལྷན་འདས་ཀྱི་བཀའ་ཐོག་མཐའ་གཉིས་  
 ཆོས་ཅན། འགལ་བ་ཡིན་པར་ཐལ། ཐད་དུ་གང་ཞིག་གཞི་མཐུན་མི་སྲིད་པ་ཡིན་པའི་  
 ཕྱིར། འདོད་ན། འདོད་མི་རིགས་ཏེ། སྟོབ་ལས་དེ་ཉིད་དང་བརྟན་དང་། ཞེས་པའི་  
 འགྲེལ་པར་དཀའ་འགྲེལ་སྟོང་ཕྱག་བརྩུ་གཉིས་པ་ལས་ཤེ། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མ་ཁྱེན་པ་ནི་ཆད་  
 མས་མི་བསྟུ་བ་དང་། བརྟན་པ་མ་ཁྱེན་པ་ནི་ལམ་ངེས་པ་ལམ་བཀའ་སྲུ་ཕྱི་འགལ་བ་མེད་  
 པ་སྟེ། ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར། སྟོན་གཞན་ཡང་མང་སྟེ། སྟོན་པ་དང་བསྟན་པ།  
 བཀའ་དང་བསྟན་བཅོས། སྟོབ་དཔོན་དང་སྟོབ་མ། ལྷ་བ་དང་སྟོབ་པ། ལམ་དང་འབྲས་  
 བུ་རྣམས་ཆོས་ཅན། འགལ་བ་ཡིན་པར་ཐལ། ཐད་དུ་གང་ཞིག་གཞི་མཐུན་མི་སྲིད་པ་  
 ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། སྟོགས་སྤང་ཡབ་སྐུ་གསུང་དང་ཁྱོད་ཀྱི་བསྟུས་གཞུང་  
 ཆོས་ཅན། འགལ་བ་ཡིན་པར་ཐལ། རྟགས་དེའི་ཕྱིར། ཤིན་ཏུ་འདོད་རིགས་སོ། །  
 ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྐྱུལ་ལས་འགལ་བ་དང་འགྲེལ་བ་བརྟག་པ་སྟེ་  
 གང་དུ་བདུན་པའོ། །

དགག་པ་དང་སྐྱབ་པ་བརྟག་པ།

༥ སྐྱབ་པ་བཤད་པ། རྟོག་པས་དགག་བྱ་དངོས་སུ་བཅད་པ་ལ་མི་ལྟོས་པར་རྟོགས་སུ་རུང་བ་སྐྱབ་པ་འཛིན་ཏེ། སྐྱབ་པ་ཐམས་ཅད་དགག་བྱ་དངོས་སུ་བཅད་མ་བཅད་ལ་མི་ལྟོས་པར་རང་དབང་དུ་འཆར་རུང་བ་ཡིན་པས་སྐྱབ་པ་ཡིན་ན་དངོས་པོ་ཡིན་པས་བྱུང་། མཚན་གཞི་བྱམ་པ་ལྟ་བུའོ། །བྱམ་པ་ཆོས་ཅན། སྐྱབ་པ་ཡིན་ཏེ། རྟོག་པས་དགག་བྱ་དངོས་སུ་བཅད་པ་ལ་མི་ལྟོས་པར་རྟོགས་སུ་རུང་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། རྟོག་པས་དགག་བྱ་དངོས་སུ་བཅད་པ་ལ་མི་ལྟོས་པར་རྟོགས་སུ་རུང་བ་ཡིན་ཏེ། ཁྱོད་འཛིན་རྟོག་པས་ཁྱོད་ཀྱི་དགག་བྱ་བྱམ་མིན་དངོས་སུ་མ་བཅད་པར་ཁྱོད་རྟོགས་རུང་བའི་ཕྱིར་ཏེ། ཁྱོད་འཛིན་རྟོག་པས་ཁྱོད་རང་དངོས་སུ་རྟོགས་ནས་ཁྱོད་ཀྱི་དགག་བྱ་ཤུགས་ལ་བཅད་པའི་ཕྱིར།

༦ དགག་པ་བཤད་པ། རྟོག་པས་རང་གི་དགག་བྱ་དངོས་སུ་བཅད་ནས་རྟོགས་སུ་རུང་བ་དགག་པའི་མཚན་ཉིད། དེ་དང་གཞན་སེལ་དོན་གཅིག་རྟོག་པ་ཐམས་ཅད་དངོས་པོ་བཅད་ཅོམ་གྱི་ཆ་ལ་བརྟགས་པ་ཡིན་པས་དེ་རྟོགས་པའི་ཆོ་དངོས་པོ་དངོས་སུ་བཅད་དགོས་ལ་དེས་ན་རྟོག་པ་ཡིན་ན་དགག་པ་ཡིན་པས་བྱུང་། དགག་པ་ལ་དབྱེ་ན་གཉིས་ཏེ། ཚད་མ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་བསྐྱས་པ་ལས་ཅེ་འདིར་ནི་སེལ་བ་རྣམས་གཉིས་ཏེ། མ་ཡིན་དགག་དང་མེད་པའོ། མ་ཡིན་དགག་པ་འང་རྣམས་གཉིས་ཏེ། ཁྱོད་དང་དོན་གྱི་དབྱེ་བས་སོ། །ཞེས་གསུངས་། ལེགས་བཤད་སྤང་བའི་གཏེར་ལས་ཀྱང་ཅེ་སྤྱིར་སེལ་བ་ལ་གཉིས་ཏེ་མེད་དགག་དང་མ་ཡིན་དགག་པའོ། །དང་པོ་ནི། དགག་བྱ་གང་ཡིན་པ་རྣམས་པར་བཅད་ནས་གཞན་མི་འཕྲེན་པ་སྟེ་བདག་མེད་ཅེས་པ་ལྟ་བུའོ། །གཉིས་པ་ནི། དགག་བྱ་དེ་མེད་པའི་དགག་གཞི་འཕྲེན་པ་སྟེ་བདག་མ་ཡིན་ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་དང་དོན་རྣམས་དེས་ཤེས་རབ་རལ་གྱི་ལས་ཀྱང་ཅེ་དགག་པའི་རྣམས་པའི་སྟེང་པ། མེད་དང་མ་ཡིན་དགག་པས་བསྐྱས། ཞེས་སོ། །

༥ མེད་དགག་གི་གཞན་སེལ་བཤད་པ། དགཤ་པ་གང་ཞིག་རང་ལོན་རྟོག་པ་ལ་དགཤ་བུ་  
བཅད་ལུ་དུ་སྒྲུབ་ཆོས་གཞན་མི་འཕེན་པ་མེད་དགཤ་གི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་རྟོག་གི་  
འབར་བ་ལས་མེད་པར་དགཤ་པ་ནི་དངོས་པོའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཅམ་ཞིག་འགོག་པར་བྱད་  
གྱི། དེ་དང་འབྲེལ་བ་དེ་མ་ཡིན་པ་གཞན་གྱི་དངོས་པོ་སྒྲུབ་པར་མི་བྱེད་དེ། དཔེར་ན། བྲམ་  
ཟེ་ཆང་བཏུང་བར་མི་བྱེད། ཞེས་པ་དེ་ཅམ་ཞིག་འགོག་པར་བྱད་གྱི། དེ་ལས་གཞན་པའི་  
བཏུང་བ་བཏུང་ངོ་ཞེས་སམ་མི་བཏུང་ངོ་ཞེས་མི་བཟོད་པ་ལྟ་བུའོ། ཞེས་གསུངས་སོ། །  
མཚན་གཞི་ནི། བདག་མེད། བདེན་པ་མེད་ལྟ་བུ་དགཤ་བུ་ཤེས་བུ་ལ་མི་སྲིད་པའི་མེད་  
དགཤ་དང་། བྲམ་པ་མེད། སྟོམ་པ་མེད་ལྟ་བུ་དགཤ་བུ་ཤེས་བུ་ལ་སྲིད་པའི་མེད་དགཤ་  
གཉིས་སོ། །མེད་དགཤ་ཡིན་ན་རྟོག་པ་ཡིན་པས་བྱུབ།

༥ མ་ཡིན་དགཤ་གི་གཞན་སེལ་བཤད་པ། དགཤ་པ་གང་ཞིག་རང་ལོན་རྟོག་པ་ལ་དགཤ་བུ་  
བཅད་ལུ་དུ་སྒྲུབ་ཆོས་གཞན་འཕེན་པ་མ་ཡིན་དགཤ་གི་མཚན་ཉིད། དེ་དང་མ་ཡིན་  
དགཤ་གི་གཞན་སེལ་དོན་གཅིག་ དེ་ཡང་རྟོག་གི་འབར་བ་ལས་མ་ཡིན་པར་དགཤ་པ་  
ནི་དངོས་པོའི་ངོ་བོ་ཉིད་བཀག་པས་དེ་དང་འབྲེལ་བར་དེ་ལས་གཞན་པའི་དངོས་པོའི་ངོ་བོ་  
ཉིད་སྒྲུབ་བར་བྱེད་པས་ཏེ། དཔེར་ན། འདི་བྲམ་ཟེའི་མིན་ཞེས་བཀག་པས་བྲམ་ཟེ་འབྲེལ་  
དེ་ལས་གཞན་པ་བྲམ་ཟེ་མ་ཡིན་པ་དཀའ་ལུ་བྱད་དང་ཐོས་པ་ལ་སོགས་པས་དམན་པའི་  
དམངས་རིགས་ཡིན་པར་སྒྲུབ་པ་ལྟ་བུའོ། ཞེས་གསུངས། མཚན་གཞི་ནི། བདེན་གྲུབ་  
མ་ཡིན། བྲམ་པས་དགཤ་པའི་ས་ཕྱོགས་ལྟ་བུའོ། མ་ཡིན་དགཤ་ལ་དབྱེན་གཉིས་ཡོད།  
མ་ཡིན་དགཤ་གང་ཞིག་ དགཤ་བུ་བཅད་ལུ་དུ་སྒྲུབ་ཆོས་རང་མཚན་གྱི་དངོས་པོ་འཕེན་  
པ་དོན་རང་མཚན་གྱི་གཞན་སེལ་གྱི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི། སྟོ་མིན་ལས་ལོག་པའི་  
སྟོན་པོ་དང་། བྲམ་པས་དགཤ་པའི་ས་ཕྱོགས་ལྟ་བུའོ། །རང་ལོན་རྟོག་པ་ལ་རང་ཉིད་དོན་  
དེ་མ་ཡིན་ཞིང་དོན་དེ་ཡིན་པ་ལྟར་སྒྲུབ་པའི་སྒྲོ་བཏགས་སྟོའི་གཞན་སེལ་གྱི་མཚན་ཉིད།  
དེ་དང་དོན་སྒྲི་དོན་གཅིག་གོ།

ཡང་དགཤ་པ་ལ་དབྱེན། དགཤ་ཆོག་ཡོད་པའི་དགཤ་པ་དང་། དགཤ་ཆོག་མེད་པའི་

དགག་པ་གཉིས། རྟག་པ་མ་ཡིན། བདག་མེད། བདེན་པ་མེད་པ་ལྟ་བུ་དང་པོ། བུམ་  
པས་དག་པ། སྤྱོད་ཉིད། རང་བྱུང་། སྒྲོས་བྲལ། ཤེས་བྲ། རྣམ་མཁའ་ལྟ་བུ་གཉིས་  
པའི་མཚན་གཞིའོ། །རྒྱས་པར་ལེགས་བཤད་སྤང་བའི་གཏེར་ལེའུ་དང་པོ་ལས་རྟོགས་  
པར་བྱའོ། །ཁྱེད་དགག་པ་ཡིན་ན་ཁྱེད་འཛིན་རྟོག་པ་དགག་རྟོག་ཡིན་པས་བྱབ་སྟེ། དེ་ལ་  
ཁྱེད་དགག་པའི་རྣམ་པ་ཤར་དགོས་པའི་ཕྱིར། ཁྱེད་སྐྱབ་པ་ཡིན་ན་ཁྱེད་འཛིན་རྟོག་པ་སྐྱབ་  
རྟོག་ཡིན་པས་བྱབ་སྟེ། དེ་ལ་ཁྱེད་སྐྱབ་པའི་རྣམ་པ་ཤར་དགོས་པའི་ཕྱིར།

༥ ཞར་བྱུང་རྣམ་གཅོད་དང་ཡོངས་གཅོད་བཤད་པ། སྒྲོད་རང་མིན་བསལ་བའི་ཚུལ་གྱིས་རང་  
གི་དོ་བོ་ཤེས་པར་བྱ་བ་རང་ཉིད་རྣམ་གཅོད་དུ་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད། སྒྲོད་རང་གི་དོ་བོ་  
སྐྱབ་པའི་ཚུལ་གྱིས་རང་མིན་མཐའ་དག་བསལ་བ་རང་ཉིད་ཡོངས་གཅོད་དུ་གྲུབ་པའི་  
མཚན་ཉིད། མཚན་གཞིན། རྣམ་མཁའ་དང་། འགོག་བདེན་ལྟ་བུ་དང་པོ། བུམ་པ་དང་  
ཤེས་པ་ལྟ་བུ་གཉིས་པའོ། །དེ་ཡང་འཇམ་མགོན་མི་ཤམ་པའི་དབུ་མ་རྒྱན་འགྲེལ་ལས་  
དེའང་རང་མིན་པ་བསལ་བའི་ཚུལ་གྱིས་དེའི་དོ་བོ་ཤེས་པར་བྱ་བ་རྣམ་གཅོད་དང་། རང་  
གི་དོ་བོ་སྐྱབ་པའི་ཚུལ་གྱིས་རང་མིན་མཐའ་དག་བསལ་བ་ཡོངས་གཅོད་དེ། ཞེས་  
གསུངས་སོ། །དགག་པ་དང་རྣམ་གཅོད་དུ་གྲུབ་པ་དོན་གཅིག་ རྟག་པ་ཡིན་ན་རྣམ་གཅོད་  
དུ་གྲུབ་པ་ཡིན་པས་བྱབ། སྐྱབ་པ་དང་ཡོངས་གཅོད་དུ་གྲུབ་པ་དོན་གཅིག་ དངོས་པོ་ལ་  
རྣམ་གཅོད་དང་ཡོངས་གཅོད་དུ་གྲུབ་པ་གཉིས་ཀའི་ཆ་ཡོད། དངོས་པོ་ཡིན་ན་རང་ཉིད་  
དངོས་སུ་ཡོངས་གཅོད་དུ་གྲུབ་པའི་ཆོ་ཤུགས་ལ་རང་མིན་རྣམ་པར་བཅད་པ་དང་། རང་  
མིན་དངོས་སུ་རྣམ་པར་བཅད་ན་ཤུགས་ལ་རང་ཉིད་ཡོངས་གཅོད་དུ་གྲུབ་པས་བྱབ། དེ་  
ལ་དབྱེན་སྐྱེད་དང་དོན་གྱི་རྣམ་གཅོད་གཉིས་སོགས་རྒྱན་འགྲེལ་ལས་རྟོགས་པར་བྱའོ། །

༦ ཚད་སྤྱོད། ཁཅིག་ན་རེ། རང་འཛིན་རྟོག་པས་རང་གི་དགག་བྱ་བཅད་པའི་སྒྲོན་ས་  
དངོས་སུ་རྟོགས་པར་བྱ་བ་དགག་པའི་མཚན་ཉིད་ཅེན། སྤྲུལ་རྟག་པ་ཆོས་ཅན། དགག་  
པ་ཡིན་པར་ཐལ། མཚན་ཉིད་དེའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། ཁྱེད་  
རྟོགས་པའི་རྗེས་དཔག་ཚད་མས་རང་གི་དགག་བྱ་སྤྲུལ་རྟག་པ་རྣམ་པར་བཅད་པའི་སྒྲོན་ས་

དངོས་སུ་རྟོགས་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། སྒྲུམ་རྟག་པར་རྟོགས་པའི་རྗེས་དཔག་ཆོས་  
 ཅན། རྟོང་གིས་སྒྲུམ་རྟག་པའི་དགག་བྱ་རྣམ་པར་བཅད་པའི་སྒྲོན་སྒྲུམ་རྟག་དངོས་སུ་  
 རྟོགས་པར་ཐལ། རྟོང་སྒྲུམ་རྟག་པའི་རྣམ་པ་འཆར་བའི་རྗེས་དཔག་ཚད་མ་ཡིན་པའི་  
 ཕྱིར། ཅ་བར་འདོད་ན། སྒྲུམ་རྟག་པ་ཆོས་ཅན། དགག་པ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། སྒྲུབ་པ་  
 ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ། རང་གི་དགག་བྱ་རྣམ་པར་བཅད་ན་དགག་པ་ཡིན་པས་  
 རྩལ་ཅེ་ན། སྒྲོན་པོ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། དེའི་ཕྱིར། རྩལ་པ་ཁས། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་  
 ཅན། རང་གི་དགག་བྱ་རྣམ་པར་བཅད་པར་ཐལ། དངོས་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྩལ་སྟེ།  
 དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་རང་གི་དོ་བོ་གྲུབ་ཅིང་ནས་རང་མིན་མཐའ་དག་རྣམ་པར་བཅད་ནས་  
 གནས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། རྣམ་འགྲེལ་ལས་ཅེ་གང་ཕྱིར་དངོས་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས། །  
 རང་རང་དོ་བོ་ལ་གནས་ཕྱིར། །མཐུན་དངོས་གཞན་གྱི་དངོས་དག་ལས། །ཕྱོག་པ་ལ་ནི་  
 རྟེན་པ་ཅན། །ཞེས་དང་། དེའི་རང་འགྲེལ་ལས་ཅེ་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་ནི་རང་གི་དོ་བོ་  
 ལ་གནས་པ་ཞོན་ཡིན་ནོ། །དེ་དག་ནི་རང་དང་གཞན་དུ་འབྲེལ་བར་མི་བྱེད་དེ། །ཞེས་སྟེ།  
 རྣམ་པ་དེ་ལྟ་བུས་ན་དངོས་པོ་འདི་དག་ནི་རིགས་མི་མཐུན་པར་འདོད་པ་དང་། གཞན་  
 ལས་ལོག་པ་ཡིན་ཏེ། རང་གི་དོ་བོས་དོ་བོ་གཅིག་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་  
 ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ། དངོས་པོ་ཡིན་ན་རྟོང་མེད་པ་མེད་དགག་ཡིན་པས་རྩལ་ཅེར་ན།  
 གཏི་མུག་ཆོས་ཅན། རྟོང་མེད་པ་མེད་དགག་ཡིན་པར་ཐལ། དངོས་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།  
 རྟགས་ཁས། འདོད་ན། གཏི་མུག་ཆོས་ཅན། རྟོང་མེད་པ་མེད་དགག་མ་ཡིན་པར་  
 ཐལ། རྟོང་མེད་པ་སེམས་བྱུང་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། གཏི་མུག་མེད་པ་དགོ་བའི་སེམས་བྱུང་  
 ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ། སྒྲུབ་པ་ཡིན་པ་ཡུལ་དུ་བྱས་པའི་རྟོག་པ་སྒྲུབ་རྟོག་དང་།  
 དགག་པ་ཡིན་པ་ཡུལ་དུ་བྱས་པའི་རྟོག་པ་ཡིན་ན་དགག་རྟོག་ཡིན་པས་རྩལ་ཅེ་ན། བུམ་  
 འཛིན་རྟོག་པ་ཆོས་ཅན། དགག་རྟོག་ཡིན་པར་ཐལ། དགག་པ་ཡིན་པ་ཡུལ་དུ་བྱས་པའི་  
 ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། བུམ་པ་མ་ཡིན་པ་ལས་ལོག་པ་ཡུལ་དུ་བྱས་  
 པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེར་ཐལ། བུམ་པ་མ་ཡིན་པ་ལོག་པ་ཤུགས་ལ་རྟོགས་པའི་

ཕྱིར། ཅུ་བར་འདོད་ན། དེ་ཚོས་ཅན། དགག་རྟོག་མ་ཡིན་པར་ཐལ། རང་ཡུལ་དགག་  
 པའི་ནམ་པ་མ་ཤར་བའི་ཕྱིར་ཏེ། སྐྱབ་པ་བྱམ་པའི་དོན་སྤྱི་ཤར་བའི་ཕྱིར། ཡང་བྱམ་པས་  
 དག་པའི་ས་ཕྱོགས་འཛིན་པའི་རྟོག་པ་ཚོས་ཅན། སྐྱབ་རྟོག་མ་ཡིན་པར་ཐལ། སྐྱབ་པ་ཡིན་  
 པ་ཡུལ་དུ་བྱས་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཚོས་ཅན། དེར་ཐལ། ས་ཕྱོགས་ཡུལ་དུ་བྱས་  
 པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། དེ་ཚོས་ཅན། སྐྱབ་རྟོག་མ་ཡིན་པར་ཐལ། དགག་པ་འཛིན་པའི་  
 རྟོག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།

ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྐྱས་ལས་དགག་པ་དང་སྐྱབ་པ་བརྟག་པ་སྟེ་  
 གདང་བུ་བརྒྱད་པའོ། །

## སེལ་འཕྲུག་དང་སྐྱབ་འཕྲུག་བརྟག་པ།

༥ སྐྱབ་འཕྲུག་བཤད་པ། རང་ཡུལ་ལ་ཁྱད་པར་མ་བྱེས་ནས་འཕྲུག་པའི་ཡུལ་ཅན་སྐྱབ་འཕྲུག་གི་མཚན་ཉིད། དེ་དང་སྤྱང་བའི་ཡུལ་ཅན་དོན་གཅིག་ རྟོག་མེད་གྱི་ཤེས་པས་རང་ཡུལ་མཐོང་ཚུལ་གྱི་ཁྱད་པར་སྤྱང་བའི་མཚན་ཉིད། འདིར་སྤྱང་བ་ཞེས་པ་ཡུལ་གྱི་དོ་བོར་སྤྱང་བ་ཙམ་མིན་པར་སྟོས་ཡུལ་རྟོགས་ཚུལ་གྱི་བྱེ་བྲག་ཞིག་ཡིན། དེ་ལ་དབྱེ་ན། རྟོག་མེད་འབྲུལ་ཤེས་དང་མ་འབྲུལ་བའི་ཤེས་པ་གཉིས། སྐྱབ་འཕྲུག་ནི་རྣམ་འགྲེལ་ལས་དོན་གྱི་རང་གི་དོ་བོ་གཅིག་ །བདག་ཉིད་མ་དོན་སྐྱུལ་ཡིན་པ་ལ། །ཚད་མ་རྣམས་གྱིས་བརྟག་བྱ་གང་། །མ་མཐོང་ཆ་གཞན་ཅི་ཞིག་ཡོད། །ཅེས་དང་། དེ་ཕྱིར་དངོས་པོ་མཐོང་བ་ཡིས། །ཡོན་ཏན་མཐའ་དག་མཐོང་བ་ཉིད། །འབྲུལ་པས་ངེས་པར་མི་བྱེད་པས། །སྐྱབ་པ་རབ་ཏུ་འཕྲུག་པ་ཡིན། །ཞེས་སོ། །འདིའི་དོན་ཅུང་ཟད་བཤད་ན། སྤྱང་བའི་སྟོན་ནས་འཕྲུག་པའི་ཡུལ་ཅན་རྣམས་རང་ཡུལ་ལ་དངོས་དབང་གིས་འཕྲུག་པ་ཡིན་པས་རང་གི་སྤྱང་ཡུལ་དུ་གྱུར་པའི་སྟེ་མཆེད་གྱི་ཐུས་དང་གྲུབ་བདེ་དོ་བོ་དབྱེར་མེད་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཐམས་ཅད་མཐོང་བ་ཡིན་ནོ། །བྱམ་འཛིན་མིག་ཤེས་ལྟ་བུལ་མཚོན་ན། བྱམ་འཛིན་མིག་ཤེས་གྱིས་རང་གི་ཡུལ་བྱམ་པ་མཐོང་བ་ན་བྱམ་པ་དང་གྲུབ་བདེ་ཐུས་གཅིག་པའི་མི་རྟག་པ་དང་བྱམ་པ་སོགས་ཐམས་ཅད་མཐོང་བས་ཁྱབ། འོན་ཀྱང་དེས་བྱམ་པ་དང་གྲུབ་བདེ་གཅིག་པའི་དྲི་དང་དོ་སོགས་ཐམས་ཅད་མཐོང་བས་མ་ཁྱབ།

༦ ཇེ་ལ་གྲུབ་བདེ་གཅིག་པའི་དོན་བཤད་པ། ཡན་ཚུན་སྐྱེད་གཤམ་གནས་གསུམ་དུས་མཉམ་པར་ངེས་པའི་ཚོགས་པ་གཅིག་པའི་ཚོས་གྲུབ་བདེ་གཅིག་པའི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི། ཚོགས་པ་གཅིག་པའི་འབྲུང་བ་བཞི་ལྟ་བུའོ། །ཚོགས་པ་གཅིག་པའི་བྱར་དོ་དང་བྱར་གཟུགས་ཆོས་ཅན། གྲུབ་བདེ་གཅིག་པ་ཡིན་ཏེ། ཡན་ཚུན་སྐྱེད་དུས་མཉམ་པ་གནས་པ་དུས་མཉམ་པ་དགག་པ་དུས་མཉམ་པའི་ཚོགས་པ་གཅིག་གི་ཚོས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དོ་བོ་གཅིག་པ་གང་ཞིག་ ཡན་ཚུན་སྐྱེད་གཤམ་གནས་གསུམ་དུས་མཉམ་པར་ངེས་པ་གྲུབ་བདེ་

རྣམ་གཅིག་པའི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི། བུམ་པའི་མི་རྟག་པ་དང་བྱས་པ། བུམ་  
འཛིན་མིག་གི་རྣམ་ཤེས་དང་དེ་འཁོར་དུ་བྱུང་བའི་ཚོར་བ་ལྟ་བུའོ།།

༥ སེལ་འཇུག་བཤད་པ། རང་ཡུལ་ལ་ཁྱུང་པར་བྱེས་ནས་འཇུག་པའི་ཡུལ་ཅན་སེལ་འཇུག་  
གི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་རྣམ་འགྲེལ་ལས་མཐོང་བ་འགའ་ལ་འང་ཤེས་པ་གང་། སྦྱི་ཡི་  
དོན་ཅན་རྣམ་རྟོག་པ། གཞན་གྱི་ཆ་སྦྱོར་བརྟགས་པ། དེ་ཅམ་སེལ་བའི་སྤྱོད་ཡུལ་  
ཅན། ཞེས་དང་། བྱེ་བྲག་ཁྱུང་པར་མང་པོ་རྣམས། དེ་གཅིག་ལ་ནི་མི་རུང་བྱིར། དེ་  
ཡི་ངོ་བོ་ཀུན་ལས་ལོག་ དེ་དེ་བཞིན་དུ་རྟོགས་བྱེད་པའི། སྦྱ་ཡོང་མ་ཡིན་རྟོག་པ་  
ཡང་། སྦྱི་ཉིད་དུ་ནི་འཇུག་བྱིར་རོ། ཞེས་སོ། སེལ་འཇུག་ལ་དབྱེན་རྟོག་པ་དང་།  
བརྗོད་བྱེད་གྱི་སྦྱ་གཉིས་ཡོད། གང་ཟག་ནི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་ཀྱང་སྐྱབ་འཇུག་དང་སེལ་  
འཇུག་གང་ཡང་མི་འཛོག་གོ།

༦ ཚད་སྤྱོད། ཁ་ཅིག་ན་རེ། རྟོག་པ་ཆོས་ཅན། སེལ་འཇུག་མ་ཡིན་ཏེ། སྐྱབ་པ་ཡིན་  
པའི་བྱིར། སྐབ་སྟེ། དགག་སྐྱབ་བགཉིས་གྱི་ནང་ནས་སྐྱབ་པ་ཡིན་པའི་བྱིར་ཟེར་ན། གོང་  
དུ་མ་བྱུང་བོ། ཁོར་ང་ལ། སྐྱུས་བྱའི་དག་སྦྱ་ཆོས་ཅན། སེལ་འཇུག་མ་ཡིན་པར་ཐལ།  
སྐྱབ་པ་ཡིན་པའི་བྱིར། མ་སྐབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། དགག་སྐྱབ་གང་རུང་ཡིན་  
པ་གང་ཞིག་དགག་པ་མ་ཡིན་པའི་བྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། རང་འཛིན་རྟོག་པ་  
དགག་རྟོག་མ་ཡིན་པའི་བྱིར་ཏེ། ཁྱོད་ཁྱོད་རང་འཛིན་པའི་རྟོག་པ་ལ་དགག་པའི་རྣམ་པ་  
མ་ཤར་བའི་བྱིར། རྟགས་མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། རང་འཛིན་རྟོག་པ་ལ་དགག་པའི་རྣམ་  
པ་མ་ཤར་བར་ཐལ། ཁྱོད་འཛིན་རྟོག་པ་སྐྱབ་རྟོག་ཡིན་པའི་བྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ། སྦྱ་  
དངོས་དབང་གིས་འཇུག་པ་ཡིན་གྱི་སེལ་འཇུག་མིན་ལོ་ཞེས། བུམ་པ་ཞེས་པའི་སྦྱ་ཆོས་  
ཅན། བུམ་པའི་མི་རྟག་པ་དང་བྱས་པ་ལ་འཇུག་པར་ཐལ། ཁྱོད་བུམ་པ་ལ་སྐྱབ་འཇུག་  
ཡིན་པའི་བྱིར། འདོད་ན། བུམ་པ་ཞེས་པའི་སྦྱ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་གྱིས་བུམ་པ་དཔྱེ་མི་རྟག་  
པ་དང་བྱས་པ་ཡུལ་དུ་བྱས་པར་ཐལ། དེ་ལ་འཇུག་པའི་བྱིར། འདོད་ན། དེ་ཆོས་ཅན།  
ཁྱོད་གྱིས་བུམ་པའི་མི་རྟག་པ་དང་བྱས་པ་བརྗོད་བྱུར་བྱས་པར་ཐལ། བརྗོད་བྱེད་གྱི་སྦྱ་

ཡིན་པ་གང་ཞིག་ དེ་ཡུལ་དུ་བྱས་ནས་འཇུག་པའི་ཕྱིར། དེ་ལྟར་འདོད་ན། བུམ་པའི་མི་  
 རྟག་པ་ཞེས་པའི་སྤྱོད་ཆས་ཅན། ཁྱོད་ཀྱིས་བུམ་པའི་བྱས་པ་སྟོན་པར་ཐལ། དེ་ཡུལ་དུ་  
 བྱས་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། བུམ་པ་ཞེས་པ་དང་། བུམ་པའི་མི་རྟག་པ་ཞེས་པ་དང་། བུམ་  
 པའི་བྱས་པ་ཞེས་པའི་སྤྱོད་ཆས་ཅན། དོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་པར་ཐལ། ཁྱོད་  
 གསུམ་ཀའི་བཅོམ་བྱུང་བྱུང་མེད་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན་མི་འཐད་དེ། རྣམ་འགྲེལ་ལས་  
 གཞན་དུ་དངོས་པོ་གཅིག་ལུ་བ། སྤྱོད་ཆས་སྟོན་གཅིག་གིས་བྱུང་ན། གཞན་ཡུལ་མ་ཡིན་དེ་  
 ཡི་ཕྱིར། རྣམ་གྲངས་པ་ནི་ཉིད་དུ་འགྱུར། ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར། དེ་བཞིན་དུ།  
 ཡུལ་དུ་མ་ལ་གཅིག་གི་སྤྱོད་དང་། གཅིག་ལ་དུ་མའི་སྤྱོད་དང་། རྣམ་དབྱེ་སོ་སོའི་སྤྱོད་དང་།  
 ཆོས་གཞན་སྟོང་མི་སྟོང་གི་སྤྱོད་རྣམས་ཀྱང་མི་འཐད་པར་ཐལ་ཏེ། དངོས་དབང་གིས་  
 འཇུག་པའི་ཕྱིར། དེ་ཡང་རྣམ་འགྲེལ་ལས་  
 གང་དག་གི་ཆོག་དངོས་པོའི་དབང་། །  
 ལྟར་བཅོམ་བཅོམ་འདོད་མི་བརྟེན་པ། །དེ་དག་ལ་ཞི་དུག་པ་དང་། །ཆོག་དབྱེ་ལ་སོགས་  
 གྲུབ་ཀྱི་རིགས། ཞེས་གསུངས་སོ། །དེས་ན་རང་ལུགས་ནི་སྤྱོད་ཆས་པའི་ཆོག་རྣམས་བཅོམ་  
 འདོད་ཀྱི་དབང་གིས་འཇུག་པ་སྟེ། ཕྱི་རོལ་དོན་ལ་མི་ལྟོས་པའི། ཆོག་གང་སྤྱོད་པོས་ཇི་ལྟ་  
 བུར། རྫོང་བྱེད་ཉིད་དུ་དེས་བྱེད་པ། །དེ་དེ་བཞིན་དུ་རྫོང་བྱེད་ཡིན། ཞེས་གསུངས་སོ། །  
 ཁ་ཅིག་ན་རེ། སྤྱོད་ཆས་ཡིན་ན་མ་འཁྲུལ་བ་ཡིན་པས་བྱུང་ཅེ་ན། སྤྱོད་ཆས་སྤྱང་གི་  
 དབང་ཤེས་ཆོས་ཅན། མ་འཁྲུལ་པ་ཡིན་པར་ཐལ། སྤྱོད་ཆས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་  
 བ། དེ་ཆོས་ན། དེར་ཐལ། རྟོག་མེད་ཀྱི་ཤེས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། མིག་ཤེས་ཡིན་པའི་  
 ཕྱིར། འདོད་ན། དེ་ཆོས་ཅན། མ་འཁྲུལ་པ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། འཁྲུལ་ཤེས་ཡིན་པའི་  
 ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། མེད་པ་གསལ་སྤྱང་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །  
 ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྐྱེས་ལས་སེལ་འཇུག་དང་སྤྱོད་ཆས་འཇུག་པ་  
 སྟེ་གང་དང་བྱུང་གུ་པའོ། །

# བཤོད་བྱ་དང་རྫོད་བྱེད་བརྟག་པ།

༥ བཤོད་བྱ་རྫོད་བྱེད་སྒྲིམ་བཤད་པ། བརྟག་པས་གོ་བར་བྱ་བའི་དོན་བཤོད་བྱའི་མཚན་ཉིད།  
བརྟག་པའི་དབང་གིས་དོན་གོ་བར་བྱེད་པ་རྫོད་བྱེད་ཀྱི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་སྤྱན་མོང་དུ་དབྱེ་ན་  
དངོས་དང་ཞེན་པའི་བཤོད་བྱ་གཉིས་དང་། དངོས་དང་ཞེན་པའི་རྫོད་བྱེད་གཉིས། རང་  
བཤོད་པའི་སྒྲིམ་དངོས་ལུལ་དུ་བྱས་ནས་བཤོད་པར་བྱ་བ་དངོས་ཀྱི་བཤོད་བྱའི་མཚན་  
ཉིད། རང་བཤོད་པའི་སྒྲིམ་ཞེན་ནས་བཤོད་པར་བྱ་བ་ཞེན་པའི་བཤོད་བྱའི་མཚན་ཉིད།  
རང་གི་བཤོད་བྱའི་དོན་གོ་བར་བྱེད་པའི་སྒྲིམ་སྒྲིམ་དངོས་ཀྱི་རྫོད་བྱེད་ཀྱི་མཚན་ཉིད། རང་གི་  
བཤོད་བྱའི་དོན་གོ་བར་བྱེད་པའི་མཉན་བྱ་ཞེན་པའི་རྫོད་བྱེད་ཀྱི་མཚན་ཉིད། གཞི་གྲུབ་ན་  
དངོས་དང་ཞེན་པའི་བཤོད་བྱ་གང་རུང་ཡིན་པས་ཁྱབ། དོན་རང་མཚན་ཡིན་ན་སྒྲིམ་ཞེན་  
ནས་བཤོད་པར་བྱ་བ་ཡིན་པས་ཁྱབ། དོན་རང་མཚན་ཡིན་ན་སྒྲིམ་སྒྲིམ་དངོས་ཀྱི་བཤོད་བྱ་མིན་  
པས་ཁྱབ། ལུང་བསྟན་པའི་སྒྲིམ་ཡིན་ན་ཞེན་པའི་རྫོད་བྱེད་ཡིན་པས་ཁྱབ། བཤོད་བྱ་རྫོད་  
བྱེད་ཀྱི་ཚུལ་རྣམས་འཇམ་མགོན་མི་པམ་སྒྲུ་མའི་ལེགས་བཤད་སྤྱང་བའི་གཏེར་ལས་  
དེས་ན་རྣམ་པར་བྱེད་ཅིང་དབྱེད་ན། སྒྲིམ་དངོས་ཀྱི་བཤོད་བྱ་སྒྲིམ་མཚན་དང་ཞེན་པས་བཤོད་  
བྱ་རང་མཚན། དངོས་ཀྱི་རྫོད་བྱེད་སྒྲིམ་སྤྱང་བ་སྒྲིམ་སྒྲིམ་དང་། ཞེན་པའི་རྫོད་བྱེད་སྒྲིམ་  
གྲགས་པ་སྒྲིམ་རང་མཚན་ནོ། །བརྟག་པ་འཇུག་པའི་དུས་ནི་སྤྱང་བརྟག་མི་བྱེད་པར་གཅིག་ཏུ་  
འཇུག་ནས་བཤོད་བྱ་རྫོད་བྱེད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་འགྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་དང་། མཁས་འཇུག་  
ལས་ཀྱང་འདི་དང་ཚུལ་མཐུན་པར་གསུངས་སོ། །

༦ རྫོད་བྱེད་བྱེད་གཏུ་བཤད་པ། རྫོད་བྱེད་ལ་དབྱེ་ན་དོ་བའི་སྒྲིམ་ནས་ཡིག་ མིང་། ཚིག་ རྫོད་  
པ་བཅས་བཞེ་ལས། མིང་ཚིག་གཉིས་ཀྱི་རྩོམ་གཞིར་གྱུར་པའི་གོ་བྱེད་གང་ཞིག་ སྒྲིམ་  
སྤྱང་ཅིག་དུ་མ་འདུས་པ་ཡིག་འཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེ་ན། ཨ་ཨུ་སོགས་དབྱེད་ས་  
དང་། ཀ་ཀ་སོགས་གསལ་བྱེད་གཉིས། ཡང་ཡིག་ལ་དབྱེ་ན། ཡིག་གཅིག་ལ་བྱི་མོ་  
གཅིག་ཡོད་པ་ལ་ལྟ་བུ། གཉིས་ཡོད་པ་མི་ལྟ་བུ། གསུམ་ཡོད་པ་དཔལ་ལྟ་བུ། བཞི་ཡོད་

པ་སྤོང་ལྟ་བུ། ལྟ་ཡོད་པ་རྫོགས་ལྟ་བུ། རྟག་ཡོད་པ་བསྐྱེད་ལྟ་བུ་ཡོད་པར་ཡིད་བཞིན་  
མཛོད་དང་ཡོན་ཏན་མཛོད་རྣམས་ལས་གསུངས་ཀྱང་མིང་དང་ཤེན་འབྱེད་དཀར་བས་  
དབྱེད་ལྟར་རྣམས་ནས་བརྟག་པར་བྱའོ། །

དོན་གྱི་དོ་ཙམ་སྟོན་པའི་གོ་བྱེད་གང་ཞིག་ ཡིག་དུམ་འདུས་པ་མིང་གི་མཚན་ཉིད། དེ་  
ལ་དབྱེན་དངོས་མིང་དང་བརྟགས་མིང་གཉིས། དོན་དེ་ལ་འདོད་རྒྱལ་བས་ཐོག་མར་བརྒྱ་  
སྒྲུབ་པའི་མིང་གང་ཞིག་ སྤྱིས་ཐ་སྙད་ཀྱི་དུས་སུ་དོན་དེ་འབྲུལ་མེད་དུ་གོ་བྱས་པ་དངོས་  
མིང་གི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེན་རྒྱ་བཤད་དུ་ཡོད་པའི་དངོས་མིང་དང་། འཇུག་པ་ཁོན་  
ཡིན་པའི་དངོས་མིང་གཉིས། བཤད་པ་དང་འཇུག་པ་ལ་མུ་བཞི་ཡོད་དེ། རྒྱ་སྤྱོས་ཞེས་  
པའི་མིང་དེ་མཚོ་ལས་སྤྱོས་པའི་པར་ལ་བཤད་འཇུག་གཉིས་ཀ་ལྟར་པའི་མུ། མཚོ་ལས་  
སྤྱོས་པའི་ཉ་ལ་བཤད་པ་ཡོད་ཀྱང་འཇུག་པ་མེད་པའི་མུ། སྤང་ལས་སྤྱོས་པའི་པར་ལ་  
འཇུག་པ་ཡོད་ཀྱང་བཤད་པ་མེད་པའི་མུ། སྤང་ལས་སྤྱོས་པའི་ཤིང་ལ་བཤད་འཇུག་  
གཉིས་ཀ་མེད་པའི་མུ་སྟེ་བཞིའོ། །

སྤྱར་གཞན་ལ་གསལ་པའི་མིང་གང་ཞིག་ འདྲ་འབྲེལ་གང་རུང་རྒྱ་མཚན་དུས་ཏེ་སྤྱིས་  
གཞན་ལ་སྒྲུབ་པ་བརྟགས་མིང་གི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེན་འདྲ་བ་རྒྱ་མཚན་དུས་ཏེ་  
བརྟགས་པ་དང་འབྲེལ་བ་རྒྱ་མཚན་དུས་ཏེ་བརྟགས་པ་གཉིས། དང་པོ་ལ་ཡང་།  
དབྱིབས་འདྲ་བ་ལས་བྲམ་ཟེའི་བྲ།ཁ་ཆེ་བ་སྟུགས་པ་ལ་སང་གེ་ཞེས་བརྟགས་པ་ལྟ་བུ། ཁ་  
དོག་འདྲ་བ་ཁྱི་དཀར་པོ་ལ་སང་གེ་བརྟགས་པ་ལྟ་བུ། བྱེད་ལས་འདྲ་བ་སྤྱོས་བྱེད་པར་  
རྩལ་ལྟར་པ་ལ་སང་གེ་ཞེས་བརྟགས་པ་ལྟ་བུའོ། འབྲེལ་བ་རྒྱ་མཚན་དུས་ཏེ་ལ་ཡང་དེ་  
བྱུང་འབྲེལ་དང་བདག་གཅིག་འབྲེལ་གཉིས་ལས། དེ་བྱུང་འབྲེལ་རྒྱ་མཚན་དུས་ཏེ་རྒྱ་  
མིང་འབྲས་ལ་བརྟགས་པ་ཉི་མའི་འོད་ཟེར་ལ་ཉི་མ་དང་། ར་སྤྱལ་ར་བརྟགས་པ་ལྟ་བུ།  
འབྲས་མིང་རྒྱ་ལ་བརྟགས་པ་གཞན་དོན་རྗེས་དཔག་ལ་རྗེས་དཔག་དང་། དེས་འབྱུང་གི་  
བསམ་པ་ལ་ངས་འབྱུང་དང་། དགོ་བ་ལ་བདེ་བ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ། བདག་གཅིག་འབྲེལ་རྒྱ་  
མཚན་དུས་ཏེ་ལ་སྤྱི་མིང་བྱེད་གསལ་བ་བརྟགས་པ་གཟུགས་ཀྱི་སྤྱོ་མཆེད་ལ་གཟུགས་

དང་། ཤེས་རབ་ལ་རིག་པ་བརྟག་པ་ལྟ་བུ། བྱེད་གཤིམ་མིང་སྤྱི་ལ་བརྟག་པ་ཤེས་བྱ་  
ལ་དངོས་པོ་དང་རབ་འབྱུང་ལ་དགེ་སྤོང་ཞེས་བརྟག་པ་ལྟ་བུ། ཚོགས་པའི་མིང་ཡ་  
གྲུལ་ལ་བརྟག་པ་རས་ཡུག་གི་ཕྱོགས་གཅིག་ལ་རས་ཡུག་དང་། བུམ་པའི་ངོས་གཅིག་  
ལ་བུམ་པ་བརྟག་པ་ལྟ་བུ། ཡ་གྲུལ་གྱི་མིང་ཚོགས་པ་ལ་བརྟག་པ་རྒྱ་དང་ལག་དབྱུག་  
ལས་སྐྱེས་པའི་སྤྱི་ལ་རྒྱ་སྤྱད་དང་། བས་ཀྱིས་བོན་ཚུ་ལུང་བྱོད་གཤེར་ལས་སྐྱེས་པ་ལ་བས་  
ཀྱི་མིང་བརྟག་པ་ལྟ་བུའོ། །ཡང་བཤེད་བྱེད་མིང་ཤིང་བྱེད་ལ་བརྟག་པ་པོགས་ཀྱང་  
ཡོད་དོ། །

དོན་གྱི་ངོ་བོ་ཁྱད་པར་སྤྱར་ནས་སྟོན་པའི་གོ་བྱེད་གང་ཞིག་ མིང་དུ་མ་འདུས་པ་ཚོགས་གི་  
མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེན་ཚོགས་བཅད། ཚོགས་ལྷན་ སྤེལ་མ་གསུམ། དོན་གྱི་ངོ་བོ་དང་  
ཁྱད་པར་དུ་མ་སྟོན་པའི་དགཤི་རྒྱུན་གང་ཞིག་ ཚོགས་དུ་མ་འདུས་པ་ཤིང་པའི་མཚན་ཉིད།  
དེ་ལ་དབྱེན་གཉིས། རང་གི་ཞེན་དོན་ཇི་སྐད་བཤེད་པ་ལྟར་ཡུལ་ལ་གྲུབ་པའི་ཤིང་པ་དོན་  
མཐུན་དང་། རང་གི་ཞེན་དོན་ཇི་སྐད་བཤེད་པ་ལྟར་ཡུལ་ལ་མ་གྲུབ་པ་ཤིང་པ་དོན་མི་  
མཐུན་པའོ། །

༥ ཤིང་བྱེད་ལ་བཤེད་ཚུལ་གྱི་སྒྲོ་ནས་ཚོས་དང་ཚོས་ཅན། ཚོགས་དང་ཚོགས་ཅན།  
རིགས་དང་རིགས་ཅན་བཤེད་པའི་སྤྱད་ཀྱི་ཡོད། ཁྱད་པར་གྱི་ཚོས་གང་ཡང་མི་སྤྱོད་པར་  
ཁྱད་གཞི་ཙམ་གོ་བར་བྱེད་པའི་ཤིང་བྱེད་ཚོས་ཅན་བཤེད་པའི་སྤྱི་ལ་མཚན་ཉིད། ཁྱད་ཚོས་  
གཞན་སྤྱོད་ནས་ཁྱད་གཞི་དེའི་ཁྱད་ཚོས་འགའ་ཞིག་གོ་བར་བྱེད་པའི་ཤིང་བྱེད་ཚོས་བཤེད་  
པའི་སྤྱི་ལ་མཚན་ཉིད། རིགས་མི་མཐུན་པའི་རྩལ་ཇུས་དུ་མ་འདུས་པའི་ཚོགས་པ་ཙམ་གོ་  
བར་བྱེད་པའི་ཤིང་བྱེད་ཚོགས་བཤེད་ཀྱི་སྤྱི་ལ་མཚན་ཉིད། ཆ་ཤས་གཞན་སྤྱངས་ནས་རྩལ་  
ཇུས་དུ་མ་འདུས་པའི་ཚོགས་པའི་ཆ་ཤས་འགའ་ཞིག་གོ་བར་བྱེད་པའི་ཤིང་བྱེད་ཚོགས་ཅན་  
བཤེད་པའི་སྤྱི་ལ་མཚན་ཉིད། རིགས་ཅན་དུ་མ་ལ་ཇུས་སུ་འགྲོ་བར་བྱེད་པའི་རིགས་ཙམ་  
གོ་བར་བྱེད་པའི་ཤིང་བྱེད་རིགས་བཤེད་པའི་སྤྱི་ལ་མཚན་ཉིད། རིགས་ཅན་གཞན་སྤྱངས་  
ནས་རིགས་ཅན་འགའ་ཞིག་གོ་བར་བྱེད་པའི་ཤིང་བྱེད་རིགས་ཅན་བཤེད་པའི་སྤྱི་ལ་མཚན་

ཉིད། མཚན་གཞི་ནི་རིམ་པ་བཞིན། སྤྲོད་སྤྲོ་མི་རྟག་པ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་པོ། སྤྲོ་མི་  
རྟག་པ་དང་བུམ་པའི་མི་རྟག་པ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་གཉིས་པ། བུམ་པ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་གསུམ་པ།  
བུམ་པའི་དབྱིབས་དང་བུམ་པའི་མཚུ་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་བཞི་པ། ཤེས་བྱ་དང་དངོས་པོ་ལྟ་བུ་  
པ། དངོས་པོར་གྱུར་པའི་བུམ་དང་དངོས་པོའི་ནང་ནས་སྒྲོ་ལྟ་བུ་དྲུག་པ་ཡིན་ནོ།།

༥ ཚུངསྟོང་། ཁ་ཅིག་ན་རེ། རྫོང་བྱེད་ཀྱི་སྤྲོ་ཡིན་ན་ཁྱོད་ཀྱི་ཞེན་པའི་བརྫོང་བྱལྟོད་པས་  
བྱབ་ཅེན། རི་བོང་རུ་ཞེས་པའི་སྤྲོ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ཀྱི་ཞེན་པའི་བརྫོང་བྱལྟོད་པར་ཐལ།  
རྫོང་བྱེད་ཀྱི་སྤྲོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། རང་གི་བརྫོང་བྱ་གོ་  
བར་བྱེད་པའི་མིང་ཡིན་པའི་ཕྱིར། གྲུབ་སྟེ། རི་བོང་རུ་ཞེས་བརྫོང་པས་རང་གི་ཡུལ་གྱི་  
དོན་སྤྱོད་ལ་ཤར་བའི་ཕྱིར། ཅ་བར་འདོད་ན། དེ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ཀྱི་ཞེན་པའི་བརྫོང་བྱ་  
མེད་པར་ཐལ། ཁྱོད་དག་དོན་མི་མཐུན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། བྱབ་སྟེ། རང་གི་ཞེན་དོན་ཡུལ་ལ་  
ལ་གྲུབ་པའི་རྫོང་བྱེད་དག་དོན་མཐུན་གྱི་མཚན་ཉིད་དང་། རང་གི་ཞེན་དོན་ཡུལ་ལ་  
གྲུབ་པའི་རྫོང་བྱེད་དག་དོན་མི་མཐུན་གྱི་མཚན་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག་ན་རེ། རྫོང་  
བྱེད་ཀྱི་སྤྲོ་ཡུལ་ལ་དངོས་དབང་གིས་འཇུག་སྟེ། རང་མཚན་དངོས་ཡུལ་དུ་བྱས་ནས་  
བརྫོང་པའི་ཕྱིར་ཞེན། བུམ་པ་ཞེས་པའི་སྤྲོ་ཆོས་ཅན། རང་མཚན་དངོས་ཡུལ་དུ་བྱས་ཏེ་  
བརྫོང་པར་ཐལ། རང་མཚན་བརྫོང་པའི་སྤྲོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། བུམ་པ་ཞེས་པའི་  
བརྫོང་ཆོས་ཅན། ཕྱིས་ཐ་སྐད་ཀྱི་དུས་སུ་བརྫོང་བྱ་འབྱུང་མེད་དུ་གོ་མི་རུས་པར་ཐལ། རང་  
མཚན་དངོས་ཀྱི་བརྫོང་བྱར་བྱས་པ་གང་ཞིག་ དེ་འབྲུའི་རང་མཚན་ཞིག་ནས་མེད་པའི་  
ཕྱིར། དེ་ཡང་རྣམ་འགྲེལ་ལས་༖ སྤྲོ་རྣམས་ཀྱི་ནི་བརྟུན་བྱུགས་དོན། །དེ་ནི་ཐ་སྐད་ཆེད་  
དུ་བྱས། །དེ་ཆོ་རང་གི་མཚན་ཉིད་མེད། །དེས་ན་དེ་ལ་བརྟུན་མ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་  
སོ། །དེ་བཞིན་དུ། འདས་པ་དང་མ་འོངས་པའི་དངོས་པོ་རྣམས་ཆོས་ཅན། སྤྲོས་བརྫོང་  
མི་རུང་བར་ཐལ། སྤྲོས་བརྫོང་ན་དངོས་ཡུལ་རང་མཚན་བརྫོང་དགོས་པ་གང་ཞིག་ དེ་  
དག་གི་རང་མཚན་མེད་པའི་ཕྱིར། རྟགས་ཕྱི་མ་གྲུབ་སྟེ། དས་པ་འགས་ཟིན་པ་དང་མ་  
འོངས་པའི་དངོས་པོ་མ་སྤྲོས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་སྤྲོད་དུ་ཡང་། གལ་ཏེ་དོན་དང་འབྲེལ་

ལྷན་འགྱུར། །འདས་དང་མ་འོངས་བཤེད་བྱ་མིན། །དོན་དང་དེ་ནི་ཟད་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་  
གསུངས། །གོང་དུ་འདོད་ན་མི་རིགས་ཏེ། །འདས་པ་བསྐྱལ་པ་དང་པོའི་མི་དང་མ་འོངས་  
པ་ཆོལ་བཅུ་པའི་མི་སྐྱུས་བཤེད་རུང་བའི་ཕྱིར་ཏེ། །དེ་བཤེད་པའི་སྐྱུས་བྱའི་དག་ཡོད་པའི་  
ཕྱིར་ཏེ། །དེ་སྟོན་པའི་བཀའ་དང་བསྟན་བཅོས་ཡོད་པའི་ཕྱིར། །ཡང་ཁོ་ན་རེ། །བུམ་པ་  
རང་མཚན་ཆོས་ཅན། །རང་བཤེད་པའི་སྐྱའི་དངོས་ཡུལ་ཡིན་པར་ཐལ། །རང་བཤེད་པའི་  
སྐྱས་དངོས་སུ་བཤེད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། །དངོས་བསྟན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཟེར་ན་གོང་དུ་མ་བྱལ།  
དེས་ན་སྐྱས་བཤེད་ན་དངོས་ཤུགས་གང་རུང་བཤེད་པས་བྱལ་བྱུང་དངོས་སུ་བཤེད་ན་  
དངོས་ཀྱི་བཤེད་བྱ་ཡིན་མི་དགོས་སོ། །ཁ་ཅིག་ན་རེ། །མིང་ཚིག་དག་དང་ཡི་གེ་སྐྱ་རང་  
མཚན་པ་ཡིན་པར་འདོད་ཅིང་དེ་དག་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ཟུར་དུ་སྐྱ་ཡིན་པར་བཤེད་པ་མི་  
འཐད་དེ། །མིང་ཚིག་ཡི་གེ་རྣམས་ཆོས་ཅན། །གཟུགས་ཡིན་པར་ཐལ། །མཉན་བྱ་ཡིན་  
པའི་ཕྱིར། །རྟགས་བྱལ་བྱལ་འདོད་ན། །དེ་ཆོས་ཅན། །གཟུགས་མ་ཡིན་པར་ཐལ།  
བརྟགས་ཡོད་ཡིན་པའི་ཕྱིར། །དེ་ཆོས་ཅན། །དེར་ཐལ། །ལྷན་མིན་འདུ་བྱེད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་  
ཏེ། །ལྷན་མིན་འདུ་བྱེད་བཅུ་བཞི་པོ་གང་རུང་ཡིན་པའི་ཕྱིར། །ཡང་མིང་ཚིག་ཡི་གེ་རྣམས་  
བརྟགས་ཡོད་ཡིན་པ་གྲུབ་སྟེ། །རྣམ་འགྲེལ་ལས་ཅི། །ཡི་གེ་དོན་མེད་ཅན་འགྱུར་ཞིང་། །  
ཚིག་སོགས་ཀུན་བརྟགས་དངོས་མེད་ལ། །ཞེས་དང་། །དག་ནི་ཡི་གེ་ལས་ཐད་དད། །ཡོད་  
པ་མིན་ཏེ་མ་དམིགས་ཕྱིར། །ཡམ་ལག་དུ་མའི་བདག་ཉིད་མིན། །དེ་རྣམས་ཐད་དད་དོན་  
མེད་ཉིད། །ཅེས་སོགས་ཀྱི་སྐུངས་སུ་མིང་ཚིག་ཡི་གེ་རྣམས་ཐུག་གྲུབ་པར་ཡང་ཡང་  
གསུངས་པའི་ཕྱིར། །རང་ལུགས་དེ་དག་ལྷན་མིན་འདུ་བྱེད་ཡིན་པས་བརྟགས་ཡོད་ཡིན་  
ཅིང་དངོས་མེད་ཅེས་གསུངས་པ་ཐུག་གྲུབ་པ་ལ་དགོངས་པར་གཤེས་པར་བྱའོ། །

ཆོད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྐྱས་ལས་བཤེད་བྱ་དང་ཤོད་བྱེད་བརྟག་པ་སྟེ་  
གདང་བྱ་བཅུ་པའོ། །



དཔེ་ཚན་གཉིས་པ།

**PART-II**



# རྟགས་ཡང་དག་དང་ལྷར་སྤྲང་བརྟག་པ།

༥ རྟགས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་མཁའ་པ། དེ་ཡང་ཕྱོགས་ཀྱི་སྤྱང་པོས་། རྩེས་དཔག་རྣམ་གཉིས་རང་  
 དོན་ནི། རྟཿ་གསུམ་རྟགས་ལས་དོན་མཐོང་བ། ཞེས་དང་། ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པས་།  
 རྩེས་སྤྱང་པག་པ་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། རང་གི་དོན་དང་གཞན་གྱི་དོན་ནི། དེ་ལ་རང་གི་དོན་  
 ཀྱི་རྩེས་སྤྱང་པག་པར་བྱ་བ་ལ་རྟཿ་གསུམ་པའི་རྟགས་ལས་ཤེས་པ་གང་ཡིན་པའོ། ཞེས་  
 གསུངས་པ་ལྷར་གཞལ་བྱ་ལྟོག་གྱུར་རྟགས་པའི་རྩེས་དཔག་གི་རྟེན་རྟགས་ཡང་དག་ཡིན་  
 པས་དེའི་དོན་རྣམ་པར་གཞག་པ་ལ། རྟགས་སུ་བཀོད་པ་རྟགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། རྟཿ་མཚན་  
 དུ་བཀོད་པ་གཏན་ཚིགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། རྟགས། གཏན་ཚིགས། རྟཿ་མཚན་རྣམས་དོན་  
 གཅིག་ གཞི་གྲུབ་མ་གྲུབ་གང་རུང་ཡིན་ན་རྟགས་སུ་དགོད་རུང་བས་བྱུང་། དེ་ལ་དབྱེ་ན་  
 རྟགས་ཡང་དག་དང་རྟགས་ལྷར་སྤྲང་གཉིས། མཚན་གཞི་ནི། སྤྱོད་ཚུལ་མ། མི་རྟག་སྟེ།  
 བྱས་པའི་ཕྱིར། ཞེས་བཀོད་པའི་བྱས་པ་ལྟ་བུའོ། དབྱེ་བ་རྒྱས་པར་འོག་ནས་འཆད་དོ།  
 ༦ ཚུད་གཞི་ཆོས་ཙན་མཁའ་པ། སྤྱིར་བ་སྤྱིར་གཅིག་ལ་ཆོས་ཙན་དང་བསྐྱབ་ཆོས་སོགས་ཆོང་  
 དགོས་པས་དེ་དག་གི་དོན་རུང་ཟད་གཏན་ལ་དབབ་ན། དེ་སྐྱབ་ཀྱི་ཚུད་གཞིར་བཟུང་བ་ཚུད་  
 གཞི་ཆོས་ཙན་གྱི་མཚན་ཉིད། དེ་སྐྱབ་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས་ཀྱི་དཔག་གཞིར་བཟུང་བ་དཔག་  
 གཞི་ཆོས་ཙན་གྱི་མཚན་ཉིད། དཔག་གཞི། ཚུད་གཞི། དཔག་གཞི་ཆོས་ཙན། ཚུད་གཞི་  
 ཆོས་ཙན། རྟགས་ཀྱི་ལྟོས་གཞི། ཕྱོགས་ཆོས་ཀྱི་ལྟོས་གཞི། བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས་ཙན། ཤེས་  
 འདོད་ཆོས་ཙན་རྣམས་དོན་གཅིག་ མཚན་གཞི་ནི། སྤྱོད་ཚུལ་མ། མི་རྟག་སྟེ། བྱས་པའི་  
 ཕྱིར། ཞེས་པའི་སྐབས་སྤྱི་ལྟ་བུའོ། ཡོད་མེད་གང་རུང་ཡིན་ན་ཚུད་གཞིར་གཟུང་རུང་བས་  
 བྱུང་། དེ་སྐྱབ་ཀྱི་ཚུད་གཞིར་བཟུང་བ་གང་ཞིག་ ཆོང་མས་གྲུབ་བསལ་མེད་པའི་བསྐྱབ་  
 བྱའི་ཆོས་ཀྱི་དཔག་གཞིར་གྱུར་པའེས་འདོད་ཆོས་ཙན་སྤྱོད་མེད་ཀྱི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་  
 ནི། སྤྱི་མི་རྟག་པ་ཡིན་མིན་ལ་ཤེས་འདོད་ཞུགས་པའི་རྟཿ་བ་ལ་སྤྱི་ལྟ་བུའོ། དེ་སྐྱབ་ཀྱི་  
 ཚུད་གཞིར་བཟུང་བ་གང་ཞིག་ ཆོང་མས་གྲུབ་བསལ་མེད་པའི་བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས་ཀྱི་དཔག་

གཞིར་མ་གྱུར་པའེས་འདོད་ཆོས་ཅན་སྟོན་ཅན་གྱི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི། སྤྱི་མི་རྟག་  
པར་རྟོགས་ཟིན་པའི་ཚོལ་བ་ལ་སྤྱི་ལྟ་བུའོ། །

༥ བསྐྱབ་ཆོས་དགག་ཆོས་བཤད་པ། དེ་སྐྱབ་གྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས་སུ་བབྱུང་བ་བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས་  
གྱི་མཚན་ཉིད། དེ་སྐྱབ་གྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས་སུ་དངོས་སུ་བབྱུང་བ་དངོས་གྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས་  
གྱི་མཚན་ཉིད། དེ་སྐྱབ་གྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས་སུ་ལྷགས་ལ་བབྱུང་བ་ལྷགས་གྱི་བསྐྱབ་བྱའི་  
ཆོས་གྱི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི། བྱས་པའི་རྟགས་གྱིས་སྤྱི་མི་རྟག་པར་སྐྱབ་པའི་ཆེ་མི་  
རྟག་པ་ལྟ་བུ་གཉིས་པ། མི་རྟག་པ་མ་ཡིན་པ་ལས་ལོག་པ་ལྟ་བུ་གསུམ་པ། དེ་གཉིས་ཀ་  
དང་པོ་ཡིན་ནོ། །དེ་སྐྱབ་གྱི་དགག་བྱའི་ཆོས་སུ་བབྱུང་བ་དགག་བྱའི་ཆོས་གྱི་མཚན་ཉིད། དེ་  
སྐྱབ་གྱི་དགག་བྱའི་ཆོས་སུ་དངོས་སུ་བབྱུང་བ་དངོས་གྱི་དགག་བྱའི་ཆོས་གྱི་མཚན་ཉིད། དེ་  
སྐྱབ་གྱི་དགག་བྱའི་ཆོས་སུ་ལྷགས་ལ་བབྱུང་བ་ལྷགས་གྱི་དགག་བྱའི་ཆོས་གྱི་མཚན་ཉིད།  
མཚན་གཞི་ནི། བྱས་རྟགས་གྱིས་སྤྱི་མི་རྟག་པར་སྐྱབ་པའི་ཆེ་རྟག་པ་ལྟ་བུ་གཉིས་པ། རྟག་  
པ་མ་ཡིན་པ་ལས་ལོག་པ་ལྟ་བུ་གསུམ་པ། དེ་གཉིས་ཀ་དང་པོ་ཡིན་ནོ། །

༦ བསྐྱབ་བྱུང་དགག་བྱུང་པ། དེ་སྐྱབ་གྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས་གྱིས་ཁྱད་པར་དུ་བྱས་པའི་ཆོས་  
ཅན་བསྐྱབ་བྱའི་མཚན་ཉིད། རྗེས་སུ་དཔག་བྱ། རྟོགས་པ། བསྐྱབ་བྱུང་མས་དོན་གཅིག་  
མཚན་གཞི་ནི། བྱས་རྟགས་གྱིས་སྤྱི་མི་རྟག་པར་སྐྱབ་པའི་ཆེ་སྤྱི་མི་རྟག་པ་ལྟ་བུའོ། །དེ་  
ཡང་ཚད་མ་ཀུན་བརྟམས་རང་འགྲེལ་ལས་མེས་སུ་དཔག་པར་བྱ་བ་ནི་ཆོས་གྱི་ཁྱད་པར་དུ་  
བྱས་པའི་ཆོས་ཅན་ནོ། །ཞེས་དང་། རིགས་པ་ལ་འཇུག་པ་ལས་མེས་འདིར་བསྐྱབ་བྱའི་  
མཚན་ཉིད་ནི་སྐྱབ་པའི་ཆོས་ཅན་ལ་ཆོས་གྱི་ཁྱད་པར་སྐྱབ་པར་བྱེད་པ་སྟེ། རང་གིས་བསྐྱབ་  
པར་བྱ་བར་འདོད་པ་འདི་ནི་བསྐྱབ་བྱ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །ཚད་མས་གྲུབ་བསམ་ལ་  
མེད་པའི་དཔག་བྱ་སྟོན་མེད་ཉིད་དུ་གྱུར་པ་བསྐྱབ་བྱུང་དག་གི་མཚན་ཉིད། ཚད་མས་  
གྲུབ་བསམ་ལ་མེད་ཅིང་འེས་འདོད་ཉིད་དུ་བབྱུང་བའི་ཆོག་ས་དོན་རྟོགས་ལང་དག་གི་མཚན་  
ཉིད། བསྐྱབ་བྱུང་དག་དང་རྟོགས་ལང་དག་དོན་གཅིག་མཚན་གཞི་ནི། སྤྱི་མི་རྟག་པ་  
ལ་འེས་འདོད་ཞུགས་པའི་ཚོལ་བ་ལ་སྤྱི་མི་རྟག་པ་ལྟ་བུའོ། །ཚད་མས་གྲུབ་བསམ་ལ་སོགས་

གྱི་སྒྲུབ་དང་བཅས་པ་བསྐྱབ་བྱ་ལྟར་སྒྲུང་གི་མཚན་ཉིད། །བསལ་གྲུབ་སོགས་གྱི་སྒྲུབ་གང་  
 རུང་དང་བཅས་པའི་ཚོགས་དོན་ཕྱོགས་ལྟར་སྒྲུང་གི་མཚན་ཉིད། །བསྐྱབ་བྱ་ལྟར་སྒྲུང་དང་  
 ཕྱོགས་ལྟར་སྒྲུང་དོན་གཅིག་མཚན་གཞིའི། སྒྲུ་མི་རྟག་པར་རྟོགས་ཟིན་པ་ལ་སྒྲུ་མི་རྟག་པ་  
 ལྟ་བུའོ། །བསྐྱབ་བྱ་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད་ལ་བྱུར་ལྟ་གསུངས་ཏེ། ཚད་མ་མདོ་ལས་  
 རོ་བོ་ཁོ་ན་བསྟན་བྱ་བ། །བདག་ཉིད་འདོད་དང་མ་བསལ་བ། །ཞེས་པའི་དོན་ནི་རོ་བོ་ཞེས་  
 པས་ཕྱིར་ཚོལ་གྱིས་གྲུབ་ཟིན་པ་བསྐྱབ་བྱ་ཡིན་པ་བཅད་ནས་དེ་ཡིན་ན་ཕྱིར་ཚོལ་གྱིས་མ་  
 གྲུབ་པ་ཞིག་དགོས་པར་བསྟན། །ཁོ་ན་ཞེས་པས་སྐྱབ་བྱེད་དུ་འགོད་བཞིན་པ་བསྐྱབ་བྱ་ཡིན་  
 པ་བཅད་ནས་དེ་ཡིན་ན་སྐྱབ་བྱེད་དུ་མ་བཀོད་པ་ཞིག་དགོས་པར་བསྟན། །བདག་ཉིད་ཅེས་  
 པས་ཕྱིར་ཚོལ་གྱིས་བསྐྱབ་བྱུར་ཁས་མ་སྒྲུངས་པ་བསྐྱབ་བྱ་ཡིན་པ་བཅད་ནས་དེ་ཡིན་ན་ཕྱིར་  
 ཚོལ་གྱིས་ཁས་སྒྲུངས་པ་ཞིག་དགོས་པར་བསྟན། །འདོད་ཅེས་པས་ཕྱིར་ཚོལ་གྱིས་ཤེས་  
 འདོད་གྱི་ཡུལ་དུ་མ་བྱས་པ་བསྐྱབ་བྱ་ཡིན་པ་བཅད་ནས་དེ་ཡིན་ན་ཕྱིར་ཚོལ་གྱིས་ཤེས་འདོད་  
 གྱི་ཡུལ་དུ་གྱུར་པ་ཞིག་དགོས་པ་བསྟན། །མ་བསལ་བ་ཞེས་པས་མདོན་སྐྱུ་སོགས་གྱིས་  
 བསལ་བ་ཡོད་པ་བསྐྱབ་བྱ་ཡིན་པ་བཅད་ནས་མ་བསལ་བ་ཞིག་དགོས་པར་བསྟན་པའོ། །  
 བསལ་བ་དང་མ་གྲུབ་པ་ལ་ནད་གསེས་མདོན་སྐྱུ་གྱིས་བསལ་བ། རྗེས་དཔག་གིས་  
 བསལ་བ། ཡིད་ཆེས་པས་བསལ་བ། གྲགས་པས་བསལ་བ། རང་རྟོག་གིས་བསལ་  
 བ། བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་ཅན་མ་གྲུབ་པ། བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་མ་གྲུབ་པ། བཀྲིས་ཀམ་གྲུབ་པ།  
 ཕན་ཚུན་གྲུབ་པ་བཅས་དགུ་ཡོད་པར་རིགས་པ་ལ་འཇུག་པ་ལས་གསུངས་སོ། །དེ་སྐྱབ་ཀྱི་  
 དགག་བྱའི་ཚོས་གྱི་ཁྱད་པར་དུ་བྱས་པའི་ཚོས་ཅན་དགག་བྱའི་མཚན་ཉིད། རྟགས་ཡང་དག་  
 གི་དགག་བྱ་ཡིན་ན་གཞི་མ་གྲུབ་པས་ཁྱབ། མཚན་གཞིའི། བྱས་རྟགས་གྱིས་སྒྲུ་མི་རྟག་  
 པར་སྐྱབ་པའི་ཆེ་སྒྲུ་རྟག་པ་ལྟ་བུའོ། །

ལྟ་ མཐུན་ཕྱོགས་དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལས་ཀྱང་། དེ་སྐྱབ་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་གྱིས་མི་སྟོང་པ་མཐུན་  
 ཕྱོགས་གྱི་མཚན་ཉིད། མཐུན་ཕྱོགས་གང་ཞིག་ཁྱོད་དང་ཆེད་གཞི་གཉིས་དེ་སྐྱབ་ཀྱི་བསྐྱབ་  
 བྱའི་ཚོས་གྱིས་མི་སྟོང་པ་ལ་དོན་མཐུན་པར་ངེས་སུ་རུང་བ་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་དགག་གི་མཚན་

ཉིད། མཐུན་ཕྱོགས་གང་ཞིག་ རྩོད་དང་ཚྱོད་གཞི་གཉིས་དེ་སྐྱབ་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས་ཀྱིས་  
མི་སྟོང་པ་ལ་དོན་མཐུན་པར་ངེས་སུ་མི་རུང་བ་མཐུན་ཕྱོགས་ལྟར་སྟང་གི་མཚན་ཉིད།  
མཚན་གཞི་ནི། སྐྱམ་རྟག་པར་སྐྱབ་པའི་ཆོ་བུམ་པ་ལྟ་བུ་གཉིས་པ། སྐྱ་རྟག་པར་སྐྱབ་པའི་  
ཆོ་མཁ་མཁའ་ལྟ་བུ་གསུམ་པ། དེ་གཉིས་ཀ་དང་པོ་ཡིན་ནོ། །མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐྱབ་པ་འདྲ་  
ཡོད་ན་མཐུན་ཕྱོགས་ཡང་དག་ཡིན་པས་ཁྱབ། མཐུན་ཕྱོགས་ལྟར་སྟང་ཡིན་ན་མཐུན་ཕྱོགས་  
ཀྱི་སྐྱབ་པ་འདྲ་མེད་པས་ཁྱབ། དེ་སྐྱབ་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས་ཀྱིས་སྟོང་པ་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱི་  
མཚན་ཉིད། དེ་ལ་ཡང་ཡང་དག་དང་ལྟར་སྟང་གཉིས་སུ་དབྱེར་རུང་ཡང་ཡོངས་གྲགས་ལ་  
འགལ་བ་མི་མཐུན་ཕྱོགས། གཞན་པ་མི་མཐུན་ཕྱོགས། མེད་པ་མི་མཐུན་ཕྱོགས་གསུམ་དུ་  
དབྱེ། དེ་ལྟར་དབྱེ་བ་ཡོད་ཀྱང་ཐམས་ཅད་དབྱེ་བ་མཚན་ཉིད་པ་མིན། མཚན་གཞི་ནི། བྱས་  
རྟགས་ཀྱིས་སྐྱམ་རྟག་པར་སྐྱབ་པའི་ཆོ་རྟག་པ་དང་པོ། ཤེས་བྱ་གཉིས་པ། རི་བོང་རུ་  
གསུམ་པ་པོ། མཐུན་ཕྱོགས་དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱང་རིགས་པ་ལ་འབྲུག་པ་ལས་མཐུན་  
ཕྱོགས་མི་མཐུན་ཕྱོགས་གང་ཞེ་ན། བསྐྱབ་པར་བྱ་བའི་ཆོས་ཀྱི་སྤྱིས་མཐུན་པ་ནི་མཐུན་  
ཕྱོགས་སུ་བརྩོད་དོ། །དཔེར་ན་མི་རྟག་པ་སྐྱབ་པ་ལ་བུམ་པ་ལ་སོགས་པ་འདྲ་མི་རྟག་པ་ཡིན་  
པས་མཐུན་ཕྱོགས་ཡིན་ནོ། །མི་མཐུན་ཕྱོགས་ནི་བསྐྱབ་པར་བྱ་བའི་ཆོས་ཀྱི་སྤྱིས་དོན་མཐུན་  
པ་མ་ཡིན་ནོ། །དཔེར་ན་གང་རྟག་པ་ཡིན་པ་དེ་བྱས་པ་མ་ཡིན་པས་ཁྱབ། བུམ་མཁའ་ལ་  
སོགས་པ་བཞིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ མཐུན་དཔེ་དང་མི་མཐུན་དཔེ་བཞད་པ། ཆོས་མཐུན་པའི་དཔེར་བཟུང་བ་མཐུན་དཔེའི་མཚན་  
ཉིད། དེ་སྐྱབ་ཀྱི་ཆོས་བསམ་བསྐྱབ་བྱ་རྟོགས་པའི་སྟོན་དུ་རྟེན་ཁྱབ་ངེས་པའི་རྟེན་དུ་གྱུར་པ་  
མཐུན་དཔེ་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། ཆོས་མི་མཐུན་པའི་དཔེར་བཟུང་བ་མི་མཐུན་དཔེའི་  
མཚན་ཉིད། དེ་སྐྱབ་ཀྱི་ཆོས་བསམ་བསྐྱབ་བྱ་རྟོགས་པའི་སྟོན་དུ་རྟེན་ཁྱབ་ངེས་པའི་རྟེན་དུ་  
གྱུར་པ་མི་མཐུན་དཔེ་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི། བྱས་རྟགས་ཀྱིས་སྐྱམ་རྟག་  
པར་སྐྱབ་པའི་ཆོ་བུམ་པ་ལྟ་བུ་དང་པོ། བུམ་མཁའ་ལྟ་བུ་གཉིས་པ་པོ། །བསྐྱབ་བྱ་རྟོགས་  
པའི་སྟོན་དུ་རྟེན་ཁྱབ་ངེས་པའི་རྟེན་དུ་མི་རུང་བའི་དཔེ་མཐུན་དཔེ་ལྟར་སྟང་གི་མཚན་ཉིད།

བསྐྱབ་བྱུང་གིས་པའི་སྒྲིབ་དུ་སྟོན་ཀྱིས་ཁྱེད་པའི་རྟེན་དུ་མི་རུང་བའི་དཔེ་མི་མཐུན་དཔེ་ལྟར་  
 ལྟར་གི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི། བྱས་པའི་རྟགས་ཀྱིས་སྒྲིབ་མི་རྟགས་པར་སྐྱབ་པའི་ཆོ་མས་  
 མཁའ་ལྟ་བུ་དང་པོ། བྱས་པ་ལྟ་བུ་གཉིས་པའོ། །དེ་དག་དབྱེ་ན། རིགས་པ་ལ་འཇུག་པ་  
 ལས་ཆོས་མཐུན་པའི་དཔེ་ལྟར་སྒྲུབ་བ་ལྟ་ཡོད་དེ། སྐྱབ་བྱེད་ཆོས་མ་གྲུབ་པ་དང་།  
 བསྐྱབ་བྱེད་ཆོས་མ་གྲུབ་པ་དང་། གཉིས་ཀ་མ་གྲུབ་པ་དང་། མ་སྐྱར་བ་དང་། ཕྱིན་ཅི་  
 ལོ་གཏུ་སྐྱར་བའོ། །མི་མཐུན་དཔེ་ལྟར་སྒྲུབ་བ་ལ་འང་ལྟ་ཡོད་དེ། བསྐྱབ་པར་བྱ་བ་ལྟོག་པ་  
 མེད་པ་དང་། སྐྱབ་པར་བྱེད་པ་ལྟོག་པ་མེད་པ་དང་། གཉིས་ཀ་ལྟོག་པ་མེད་པ་དང་། ལྟོག་  
 པ་མ་བསྐྱན་པ་དང་། ལྟོག་པ་ཕྱིན་ཅི་ལོ་གཏུ་སྐྱར་བའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ རྟགས་ཡང་དག་ལག་དང་། རྟགས་ཡང་དག་གི་རྣམ་གཞག་རྒྱས་པར་བྱེ་བ་ལ། ཚུལ་  
 གསུམ་ཚང་བའི་གཏན་ཆོག་གསུམ་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་ཚད་མ་མཐོའི་རང་  
 འགྲེལ་ལས་ཆུལ་གསུམ་པའི་རྟགས་ཞེས་གང་བཟོད་པ་དེ་བཟོད་པར་བྱ་སྟེ། རྟེན་  
 དཔག་བྱ་དང་དེ་མཐུན་ལ། ཡོད་དང་མེད་ཉིད་ལ་མེད་པའོ། །ཞེས་དང་། རིགས་པ་ལ་  
 འཇུག་པ་ལས་གཏན་ཆོག་གསུམ་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཆུལ་གསུམ་ཚང་བའོ། །ཆུལ་གསུམ་གང་ཞེ་  
 བ། ལྟོགས་ཀྱི་ཆོས་ཀྱི་ལྟོས་གཞི་ལ་ཡོད་པ་དང་། མཐུན་ལྟོགས་ལ་ཡོད་པ་དང་། མི་མཐུན་  
 ལྟོགས་ལ་མེད་པའོ། །ཞེས་གསུངས། ལུང་གཉིས་ཀས་དང་པོ་ལྟོགས་ཆོས། གཉིས་པ་  
 རྟེན་ཁྱེད། གསུམ་པ་ལྟོག་ཀྱིས་གསུམ་པའི་བཞེད་བསྐྱར་ཏོ། །ལུང་ཕྱི་མས་ཁ་ཅིག་རྟགས་  
 ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད་ལ་ཆུལ་གསུམ་ཚང་བ་བཀག་ནས་ཆུལ་གསུམ་ཡིན་པ་བཞག་པ་འང་  
 བསལ་ལོ། །དེ་བཞེད་དུ་རྣམ་འགྲེལ་ལས་ཆུལ་གསུམ་ཚང་དེ་ཆས་ཁྱེད་པ་ཡི། །གཏན་  
 ཆོག་དེ་མི་རྣམ་གསུམ་ཉིད། མེད་ན་མི་འབྱུང་དེས་པའི་ཕྱིར། །གཏན་ཆོག་ལྟར་སྒྲུབ་དེ་  
 ལས་གཞན། ཞེས་ལྟོགས་ཆོས་ཞེས་པས་ཆུལ་དང་པོ། དེ་ཆས་ཁྱེད་པ་ཞེས་པས་དེས་  
 སུ་ཆུལ་གཉིས་པ། ལུགས་ལ་ཆུལ་གསུམ་པ་དང་། གཏན་ཆོག་ཞེས་པས་མཚན་བྱ་  
 རྟགས་ཡང་དག་ རྣམ་གསུམ་ཉིད་ཅེས་པས་ཆུལ་གསུམ་ཚང་བའི་རྟགས་ཀྱི་གངས་དེས།  
 ཆོག་རྒྱུ་གསུམ་པས་དེའི་རྒྱ་མཚན། བཞེ་པས་བརྒྱུ་གཏུགས་རྟགས་ལྟར་སྒྲུབ་བསྐྱར་

པའོ། རྣམ་འགྲེལ་རང་འགྲེལ་དང་། རིགས་ཐེགས་དང་། གཏན་ཚིགས་ཐེགས་པ་རྣམས་  
སུ་ཕྱོགས་ཚོས་དེ་ཚོས་ཞེས་འདུག་པ་དོན་ལ་འགལ་བ་མེད་དོ། ། ཚུལ་གསུམ་བཤད་པ་  
ལ། མཚན་ཉིད། གྲངས་ངེས། རེས་ཚིག་ ལྷོས་གཞི། རྣམ་གཅོད་གྲུབ་ཚུལ། ཚུལ་  
གསུམ་ཚང་བའི་རྟགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་བཅས་ཡོད་པ་ལས།

༥ ཚུལ་གསུམ་གྱི་མཚན་ཉིད་བཤད་པ། དེ་སྐབས་ཀྱི་ཤེས་འདོད་ཚོས་ཅན་སྦྱོན་མེད་ཀྱི་སྟངས་  
དང་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་ངེས་པའི་གཏན་ཚིགས་ཕྱོགས་ཚོས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། དེ་  
སྐབས་ཀྱི་མཐུན་ཕྱོགས་ཁོན་ལ་ཡོད་པར་ངེས་པའི་གཏན་ཚིགས་ཐེམ་ཁྲུབ་ཀྱི་མཚན་ཉིད། དེ་  
སྐབས་ཀྱི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་མེད་པ་ཉིད་དུ་ངེས་པའི་གཏན་ཚིགས་ལྷོག་ཁྲུབ་ཀྱི་མཚན་ཉིད།  
མཚན་གཞི་ནི། དུ་བའི་རྟགས་ཀྱིས་དུ་ལྟན་ལ་ལ་མེ་ཡོད་པར་སྐབས་པའི་ཚོད་བཤེད་གསུམ་གྱི་  
ཡིན་ཏེ། རིགས་གཏེར་ལས་། ཚུལ་གསུམ་དུ་བཞུགས་པའི་ཚོས། །དབྱེར་མེད་ཡིན་གྱི་ཚོས་  
གཞན་མེད། །ཅེས་གསུངས་སོ། །

༦ ཕྱོགས་ཚོས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་རྒྱས་པར་བཤད་པ། ༡། ཕྱོགས་ཚོས་ཀྱི་བྱུར་ལ་ཤེས་འདོད་ཚོས་  
ཅན་སྦྱོན་མེད་ཀྱི་སྟངས་ཞེས་པས་ཕྱོགས་ཚོས་གྲུབ་ན་དེ་སྐབས་ཀྱི་ཚུལ་བའི་ངོར་ཤེས་འདོད་  
ཚོས་ཅན་སྦྱོན་མེད་གྲུབ་དགོས་པ་སྦྱོན་ཅིང་། ཤེས་འདོད་ཚོས་ཅན་སྦྱོན་མེད་མ་གྲུབ་པ་ལ་  
ཕྱོགས་ཚོས་གྲུབ་པ་བཅད། སྐབས་རྟགས་ཡང་དག་ཡིན་ན་ཚོས་ཅན་ཡོད་པས་ཁྲུབ་ཀྱང་  
དགག་རྟགས་ཡང་དག་ཡིན་ན་ཚོས་ཅན་ཡོད་པས་མ་ཁྲུབ།

༢། ཐད་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཞེས་པས་གཞི་ཚོས་རྟགས་གསུམ་ལྷོག་པ་གཅིག་མ་ཡིན་  
དགོས་པར་སྦྱོན་ཞིང་། ལྷོག་པ་གཅིག་ཡིན་པ་རྣམས་བཅད། དེ་ལ་ནང་གསེས་གཞི་ཚོས་ཐ་  
དད་མེད་ནས་མ་གྲུབ་པ། ཚོས་རྟགས་ཐད་མེད་ནས་མ་གྲུབ་པ། གཞི་རྟགས་ཐད་མེད་  
ནས་མ་གྲུབ་པ་གསུམ་ཡོད་ཅིང་། དང་པོ་གཉིས་བྱུར་དང་པོས་གཅོད་རྣམས་ལ། འདིར་གཙོ་  
བོ་སྐྱེ་ཚོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། སྐྱེ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ལྷ་བྱུ་ཅོད་གཞི་དང་རྟགས་ཐད་མེད་ནས་  
མ་གྲུབ་པ་བཅད་པ་ཡིན། གཞུང་གཞན་དུ་འགོད་ཚུལ་མཐུན་པ་ཞེས་པའི་བྱུར་འདིར་ལོགས་  
སུ་མི་བཞག་སྟེ། འགོད་ཚུལ་མ་མཐུན་ཀྱང་ཕྱོགས་ཚོས་གྲུབ་དུང་བའི་ཕྱིར། དེ་ལ་འགོད་

ཚུལ་མཐུན་པ་ཞེས་པ་ཡོད་འགོད་ལ་རྟགས་ཚོས་ཅན་ལ་ཡོད་དགོས་པ་དང་། ཡིན་འགོད་  
ལ་ཚོས་ཅན་དེ་རྟགས་དེ་ཡིན་དགོས་པའི་དོན་ཡིན་མོད་ཀྱང་། ཚིག་གིས་འགོད་ཚུལ་ལ་  
ངེས་པ་མེད་དེ། སྒྲུའོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། དངོས་པོར་ཡོད་པའི་ཕྱིར། ལྷ་བུ་དོན་ལ་ཡིན་  
འགོད་དུ་སོང་བ་དང་། དུ་ལྷན་ལ་ལ་ཚོས་ཅན། མེ་ཡོད་དེ། དུ་བ་དམིགས་པ་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར། ལྷ་བུ་དོན་ལ་ཡོད་འགོད་དུ་སོང་བའི་ཕྱིར། ཡང་འགའ་ཞིག་དུ་བསྐྱབ་བུའི་ཚོས་ཡོད་  
དེ་ཞེས་བརྗོད་པ་ལྷ་བུ་ཡོད་འགོད་ལ་རྟགས་ཀྱང་ཡོད་འགོད། བསྐྱབ་ཚོས་ཡིན་འགོད་ལ་  
རྟགས་ཡིན་འགོད་དུ་མཐུན་པའི་དོན་ལ་ལག་དུང་དེ་ཙམ་མ་མཐུན་ཡང་ཕྱོགས་ཚོས་གྲུབ་  
ཅུས་ཏེ་གོང་དུ་བཀོད་པ་ལྷ་བུའོ། །

༣། ཡོད་པ་ཞེས་པས་རྟགས་དེ་སྐྱབ་ཀྱི་ཤེས་འདོད་ཚོས་ཅན་ལ་ཡོད་དགོས་པ་སྟོན་ཞིང་དེ་  
སྐྱབ་ཀྱི་ཤེས་འདོད་ཚོས་ཅན་ལ་མེད་པ་བཅད། དེ་ལ་ནང་གསལ་ས་རྟགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཡོད་ཀྱང་  
ཚོས་ཅན་ལ་མ་གྲུབ་པ་དང་། རྟགས་ཀྱི་ངོ་བོ་མེད་ནས་མ་གྲུབ་པ་གཉིས། མཚན་གཞི་ནི།  
སྒྲུའོས་རྟག་པར་སྐྱབ་པ་ལ་མིག་ཤེས་ཀྱིས་གཟུང་བུ་དང་། ཇི་བོང་རུ་བཀོད་པ་བཞིན་ནོ། །  
༤། ཉིད་དུ་ཞེས་པས་རྟགས་དེ་སྐྱབ་ཀྱི་ཤེས་འདོད་ཚོས་ཅན་ལ་ཡོད་པ་ཁོན་ཡིན་དགོས་  
པ་སྟོན་ཞིང་རྟགས་ཚོས་ཅན་ལ་ཡོད་ཀྱང་དེ་སྐྱབ་ཀྱི་ཤེས་འདོད་ཚོས་ཅན་མཐའ་དག་ལ་མེད་  
པ་བཅད། དཔེར་ན་གཅེར་བུ་པས་སངས་རྒྱས་པ་ལ་སྟོན་ཤིང་ཚོས་ཅན། སེམས་ལྷན་ཡིན་  
ཏེ། མཚན་མོ་ལོ་མ་ཁུམས་ནས་ཉལ་བའི་ཕྱིར། ཞེས་བཀོད་པ་ལྷ་བུའོ། །རྟགས་ཁྱབ་ཁྱང་  
ལ་ཚོས་ཅན་ཁྱབ་ཆེ་བ་ཐམས་ཅད་འདིའི་ཁོངས་སུ་འདུའོ། །

༥། ཉིད་ཡོད་པའི་རྗེས་སུ་སྒྲོས་ནས་སྤར་མ་སྒྲོས་པ་ནི་རྟགས་དེ་སྐྱབ་ཀྱི་ཤེས་འདོད་ཚོས་ཅན་  
ལ་མི་ལྷན་ནམ་གཅོད་དུ་གྲུབ་དགོས་ཀྱང་གཞན་ལྷན་ནམ་གཅོད་དུ་གྲུབ་མི་དགོས་པ་སྟོན་ཞིང་  
རྟགས་དེ་སྐྱབ་ཀྱི་ཤེས་འདོད་ཚོས་ཅན་ཁོན་ལ་ཡོད་དགོས་པ་བཅད། མཚན་གཞི་ནི། མཉམ་  
བུ་སྒྲུའོས་རྟག་པར་སྐྱབ་པའི་ཕྱོགས་ཚོས་ཡིན་ཀྱང་མཉམ་བུ་དེ་ཁོན་དེ་མ་ཡིན་པ་ལྷ་བུའོ། །

༦། ངེས་པ་ཞེས་པས་གང་ལ་རྟགས་སུ་སོང་བའི་རྒྱལ་བ་དེས་རྟགས་དེ་སྐྱབ་ཀྱི་ཤེས་  
འདོད་ཚོས་ཅན་སྟོན་མེད་ཀྱི་སྟངས་དུ་ཡོད་པ་ཉིད་ཡིན་པ་ལ་དེ་ལྷར་རྟགས་དགོས་པར་སྟོན་

ཞིང་། མཐའ་གཅིག་ཏུ་ལོག་པར་འཛིན་པ་དང་ཐེ་ཚོམ་དང་བཅས་པ་རྣམས་བཅད། དཔེར་ན། སྒྲུ་མི་རྟག་པ་ཡིན་མིན་ལ་ཤེས་འདོད་ཞུགས་ཤིང་སྒྲུ་མ་བྱས་པར་འདོད་པའམ་ཐེ་ཚོམ་ན་བའི་ཚྲོལ་བ་ལ་སྒྲུ་ཚོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། བྱས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཞེས་བཀོད་པ་ལྟ་བུ་ལོ། །

༥། གཏན་ཚིགས་ཞེས་པས་ཕྱོགས་ཚོས་ཡིན་ན་རྟགས་སུ་བཀོད་དགོས་པར་སྟོན་ཞིང་རྟགས་སུ་འགོད་བྱ་དེ་སྒྲུབ་ཀྱི་ཤེས་འདོད་ཚོས་ཅན་ལ་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་དེས་པའི་ཚྲོལ་བ་དང་སྟོ་སོགས་རྟགས་སུ་མ་བཀོད་པ་རྣམས་བཅད་དེ། རྟགས་ཀྱི་དོ་བོར་གྱུར་པའི་ཚུལ་གསུམ་གྱི་སྐབས་འདིར་ཕྱོགས་ཚོས་ཡིན་ན་རྟགས་ཡིན་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ།

༦། ཕྱོགས་ཚོས་ཀྱི་ཕྱོགས་སྒྲུབ་པའདུང་། ཕྱོགས་ཚོས་ཞེས་པའི་ཕྱོགས་སྒྲུ་དེ་བསྒྲུབ་བྱ་ལ་དངོས་མིང་དང་ཚུངས་གཞི་དང་བསྒྲུབ་བྱའི་ཚོས་ལ་བཏགས་མིང་དུ་འཇུག་པ་ཡིན་ཏེ། གཏན་ཚིགས་ཐིགས་པའི་རྒྱ་ཆེར་འབྲེལ་ལས་ཕྱོགས་ཞེས་བྱ་བ་སྒྱི་ལ་ཡན་ལག་གཉིས་ཡོད་དེ། ཚོས་དང་ཚོས་ཅན་ནོ། །དེ་བས་ན་འདིར་ཚོས་ཅན་ཅམ་འབའ་ཞིག་ལ་སྒྱི་ཉེ་བར་བཏགས་ནས་ཚོས་ཅན་ལ་ཕྱོགས་ཀྱི་སྒྲུར་བཤད་དོ། ཞེས་དང་། རིགས་གཏེར་ལས་ཕྱོགས་ནི་ཚོས་དང་ཚོས་ཅན་གྱི། ཚོགས་པ་བཟོད་ལ་དངོས་མིང་དང་། དེ་ཡི་ཕྱོགས་རེ་འཛིན་པའི་ཕྱིར། །ཡ་བྱལ་གཉིས་ལ་བཏགས་ནས་འཇུག་ཅེས་གསུངས། ཚུལ་དང་པོའི་སྐབས་འདིར་ཕྱོགས་སྒྲུ་ཚུངས་གཞི་ཚོས་ཅན་ལ་བཏགས་མིང་དུ་འཇུག་པའི་དབང་དུ་བྱས་པ་ཡིན་ཞིང་དེ་ལ་འང་བཏགས་པའི་རྒྱ་མཚན་དགོས་པ་དངོས་ལ་གནོད་བྱེད་གསུམ་ཡོད། ཚུངས་གཞི་ཚོས་ཅན་ཚོས་ཅན། ཁྱེད་ལ་ཕྱོགས་ཞེས་བཏགས་པའི་རྒྱ་མཚན་ཡོད་དེ། ཁྱེད་ཕྱོགས་མཚན་ཉིད་པའི་ཕྱོགས་རེ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་འདི་ནི་འབྲེལ་བ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་ནས་ཚོགས་པའི་མིང་ཡ་བྱལ་ལ་བཏགས་པ་སྟེ། དཔེར་ན་རས་ཡུག་ཕྱོགས་གཅིག་ཚིག་པ་ལ་རས་ཡུག་ཚིག་ཅེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། བུམ་པའི་ཕྱོགས་གཅིག་མཐོང་བ་ལ་བུམ་པ་མཐོང་ཞེས་བཟོད་པ་ལྟ་བུ་ལོ། ཚུངས་གཞི་ཚོས་ཅན་ཚོས་ཅན། ཁྱེད་ལ་ཕྱོགས་ཞེས་བཏགས་པའི་དགོས་པ་ཡོད་དེ། འབྲེལ་གཞི་མེད་ཅིང་སྟེབ་སྒྱུར་ཉམས་པ་སྤངས་ཏེ་རྟགས་ཚུལ་དང་པོ་བདེ་བླག་

ཏུ་རྟགས་ནུས་པའི་ཕྱིར། དེ་ཡང་རིགས་གཏེར་ལས་ཆོས་ཅན་བཟོད་ན་འབྲུག་གཞི་  
 ཡོད་ཀྱི་མཐའ་རྣམས་བཀག་ན་ཡུན་རིང་འགོར། །དངོས་མིང་བཟོད་ན་སྤེལ་སྤྱོད་ཉམས་ཀྱི།  
 བདེ་སྤྱོད་རྟགས་ཕྱིར་ཕྱོགས་ཞེས་བཟོད། །ཅེས་གསུངས་ཀྱི་རྟགས་ཅན་ཆོས་ཅན་ཅན།  
 རྟོན་ལ་ཕྱོགས་ཞེས་བཀག་སྤྱོད་པ་ལ་དངོས་ལ་གཞི་བྱེད་ཡོད་དེ། ཕྱོགས་མཚན་ཉིད་པ་ཡིན་  
 བ་རྟགས་དོན་ཡིན་དགོས་པ་གང་ཞིག་རྟོན་ཆོས་དོན་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཡང་རིགས་  
 གཏེར་ལས་ཆོས་དང་ཆོས་ཅན་བསྐྱབ་བྱ་ཉིད། །མ་ཡིན་མཚན་ཉིད་མེད་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་  
 སོ། །ཕྱོགས་ཆོས་ཞེས་པའི་ཕྱོགས་སྤྱོད་ཆོས་ཅན། རྟོན་རྟོན་གཞི་ཁོ་ན་ལ་གོ་དགོས་ཏེ།  
 རྟོན་རྟོན་པ་ཞི་ལ་འབྲུག་པ་མཐའ་པ་རྣམས་ལ་ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་ཕྱིར། དཔེར་ན་ལག་  
 ལུན་ཞེས་པ་སྐྱེད་ཆེན་ལ་གོ་བ་བཞིན། དེ་བཞིན་སྤྱི་བསྐྱེད་བཅོས་ལས་མཚོ་ལྷུང་ལ་ནི་  
 མཚོ་སྤྱོད་ཞེས། །རྒྱ་མཚན་སྤྱོད་ནས་འདིར་མི་བཅུད། །དོན་གྱི་རྒྱ་མཚན་མཚུངས་ན་  
 ཡང་། །སྤྱོད་པའི་སྤྱོད་ནས་མཚུངས་མ་ཡིན། །ཞེས་སོ། །ཕྱོགས་བཞིན་བསྐྱབ་བྱ་ཡང་  
 ཆོས་དོན་ལ་དངོས་མིང་དང་ཡ་གྲུལ་ཆོས་ཅན་གཉིས་ལ་བཀག་སྤྱོད་མིང་དུ་འབྲུག་པ་ཡོད་  
 དེ། ཆོད་མ་མདོ་ལས་བསྐྱབ་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། །ཆོས་དང་ཆོས་ཅན་པ་ཡང་  
 བ། །དངོས་སུ་མིན་ཡང་དེའི་ཕྱོགས་གཅིག་ཡིན་ཕྱིར་བསྐྱབ་བྱུང་བཀག་སྤྱོད་ནས་  
 བཟོད། །ཅེས་དང་རིགས་གཏེར་ལས་ཆོས་ལ་བསྐྱབ་བྱ་མིང་བཀག་སྤྱོད་ཀྱི། །འགའ་བའི་  
 གཏན་ཆོག་ལ་ཡང་དག་ཏུ། །ལོག་པར་རྟོག་པ་སྤྱོད་ཕྱིར་རམ། །སྤེལ་སྤྱོད་དོར་བྱས་  
 བཀག་སྤྱོད་པ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །

༥ རྟེན་འབྲེལ་གྱི་མཚན་ཉིད་རྒྱུ་པར་བཤད་པ། ༡ རྟེན་འབྲེལ་གྱི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་རྒྱུ་ལ་དེ་སྤྱོད་  
 ཀྱི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་པ་ཞེས་པས་རྟགས་དེ་སྤྱོད་ཀྱི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་དགོས་པར་  
 སྟོན་ཞིང་དེ་སྤྱོད་ཀྱི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་མེད་པ་རྣམས་རྟེན་འབྲེལ་གྲུབ་པ་བཅད། དཔེར་ན་སྤྱོད་  
 ཆོས་ཅན། རྟག་སྤྱོད། བྱས་པའི་ཕྱིར། །ལྷ་བུའི་འགའ་རྟགས་རྣམས་སོ། །

༢ ཁོ་ན་ལ་ཡོད་པ་ཞེས་པས་རྟགས་དེ་སྤྱོད་ཀྱི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་གཞན་ལུན་རྣམས་གཅོད་  
 དུ་གྲུབ་དགོས་པར་སྟོན་ཞིང་རྟགས་མཐུན་ཕྱོགས་དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱི་ལ་ཞུགས་

པའི་ཐུན་མོང་བའི་མ་ངེས་པ་རྣམས་བཅད། དཔེར་ན་སྤྱོད་ཆས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། གཞལ་བྱ་  
ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །

༣༽ ཁོ་ན་ཡོད་པའི་སྤར་སྟོས་ནས་ཕྱིས་སུ་མ་སྟོས་པས་རྟགས་དེ་སྤྱབ་ཀྱི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་  
གཞན་ལྟར་རྣམ་གཅོད་དུ་གྱུབ་ཀྱང་མི་ལྟར་རྣམ་གཅོད་དུ་གྱུབ་མི་དགོས་པར་སྟོན་ཞིང་མཐུན་  
ཕྱོགས་ལ་ཁྱབ་བྱེད་དུ་འཇུག་པའི་རྟགས་དེ་ཁོ་ན་མེས་ཁྱབ་གྱུབ་པ་བཅད། དཔེར་ན། དུང་  
སྤྱོད་ཆས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། བྱས་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་ཁྱབ་བྱེད་དུ་འཇུག་པ་མེས་ཁྱབ་ཡིན་ཀྱང་དེ་  
ཁོ་ན་མ་ཡིན་ཏེ། གཟུགས་སུ་རུང་བ་དང་ཚོལ་བ་ལས་བྱུང་བ་ཡང་དེ་ཡི་མེས་ཁྱབ་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར།

༤༽ རེས་པ་ཞེས་པས་གང་ལ་རྟགས་སུ་སོང་བའི་ཚོལ་བས་རྟགས་དེ་སྤྱབ་ཀྱི་མཐུན་  
ཕྱོགས་ཁོ་ན་ལ་ཡོད་པ་ཡིན་པ་ལ་དེ་ལྟར་རྟགས་དགོས་པར་སྟོན་ཞིང་། མཐའ་གཅིག་ཏུ་  
ལོག་པར་འཛིན་པ་དང་ཐེ་ཚོམ་དང་བཅས་པའི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་མ་ངེས་པའི་རྟགས་  
རྣམས་བཅད། དཔེར་ན། སྤྱད་པ་མཉམ་བྱུ་མཚན་མཚན་གྱི་འབྲེལ་བ་ངེས་ནས་སྤྱི་རྟགས་  
མ་རྟགས་པའི་ཚོལ་བ་ལ་སྤྱོད་ཆས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། མཉམ་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཞེས་བཀོད་  
པ་ལྟ་བུའོ། །

༥༽ གཏམ་ཚིགས་ཞེས་པས་མེས་ཁྱབ་ཡིན་ན་རྟགས་ཡིན་དགོས་པར་སྟོན་ཞིང་རྟགས་སུ་  
མ་བཀོད་པ་རྣམས་མེས་ཁྱབ་ཡིན་པ་བཅད་དོ། །

༦༽ ལྟོག་ཁྱབ་ཀྱི་མཚན་ཉིད་རྒྱས་པར་བཤད་པ། ༡༽ ལྟོག་ཁྱབ་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ཟུར་དུ་དེ་སྤྱབ་  
ཀྱི་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་མེད་པ་ཞེས་པས་རྟགས་དེ་སྤྱབ་ཀྱི་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་མེད་དགོས་  
པར་སྟོན་ཞིང་དེ་སྤྱབ་ཀྱི་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་པའི་ཐུན་མོང་བའི་མ་ངེས་པ། འགལ་བ་  
ལྟག་ལྟར་དང་འགལ་རྟགས་རྣམས་ལྟོག་ཁྱབ་གྱུབ་པ་བཅད། དཔེར་ན། གཞལ་བྱ་དང་  
བྱས་རྟགས་ཀྱིས་སྤྱར་རྟགས་པར་སྤྱབ་པ་ལྟ་བུའོ། །

༢༽ ཉིད་དུ་ཞེས་པས་རྟགས་དེ་སྤྱབ་ཀྱི་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་མེད་པ་ཁོ་ན་ཡིན་དགོས་པར་  
སྟོན་ཞིང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་རྣམ་གཉིས་སུ་འཇུག་པའི་མ་ངེས་པ་དང་འགལ་རྟགས་རྣམས་

བཅད། དེ་དག་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱི་ཕྱོགས་གཅིག་ལ་མེད་ཀྱང་མེད་པ་ཁོ་ན་མ་ཡིན་པའི་  
 ཕྱིར། དཔེར་ན། མིག་ཤེས་ཆོས་ཅན། ལུས་ཅན་ཡིན་ཏེ། ཤེས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། མི་  
 རྟག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །

༣༽ ཉིད་མེད་པའི་རྗེས་སུ་སྒྲོས་ནས་སྒྲུབ་མ་སྒྲོས་པ་ནི་རྟགས་དེ་སྐབས་ཀྱི་མི་མཐུན་ཕྱོགས་  
 ལ་མེད་པ་ཁོ་ན་ཡིན་དགོས་ཀྱང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཁོ་ན་ལ་མེད་པ་ཡིན་མི་དགོས་པར་སྟོན་  
 བྱེད་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་རྣམ་གཉིས་སུ་འབྱུག་པའི་རྟགས་ཡང་དག་ལྟོག་བྱུང་མ་གྲུབ་པ་བཅད་  
 དོ། མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་མེད་པ་མ་ཆད་མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱི་ཕྱོགས་གཅིག་ལ་མེད་ཀྱང་ལྟོག་  
 བྱུང་གྲུབ་པའི་ཕྱིར། དཔེར་ན། དུང་སྐྱེ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། ཚེ་ལ་བྱུང་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་  
 བུའོ། །

༤༽ དེས་པ་ཞེས་པས་གང་ལ་རྟགས་སུ་སོང་བའི་རྟོག་བས་རྟགས་དེ་སྐབས་ཀྱི་མི་མཐུན་  
 ཕྱོགས་ལ་མེད་པ་ཉིད་ཡིན་པ་ལ་དེ་ལྟར་རྟོགས་དགོས་པར་སྟོན་ཞིང་། མཐའ་གཅིག་ཏུ་  
 འོག་པར་འཛིན་པ་དང་ཐེ་ཆོས་དང་བཅས་པའི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་མ་དེས་པ་དང་ཡང་དག་  
 ལྟ་བུ་རྣམས་བཅད། དཔེར་ན། སྐྱེ་ཆོས་ཅན། རྟག་སྟེ། མཉན་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་  
 དང་། བྱས་པ་དང་རྟག་པ་འགལ་བར་མ་ཤེས་པའི་ངོར་སྐྱེ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། བྱས་  
 པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །

༥༽ གང་ན་ཆོག་སྟེ་ཞེས་པས་ལྟོག་བྱུང་ཡིན་ན་རྟགས་སུ་བཀོད་དགོས་པར་སྟོན་ཞིང་།  
 རྟགས་སུ་མ་བཀོད་པ་ལྟོག་བྱུང་ཡིན་པ་བཅད་དོ། །

༦༽ ཚུལ་གསུམ་གྱི་གངས་དེས་བཤད་པ། རིགས་གཉེར་ལས་ཚུལ་གཅིག་ནས་ནི་དུག་གི་  
 བར། ཉི་ཆོའི་ཚུལ་གཞན་འདོད་པ་འབྱུང་། ཞེས་པ་ལྟར་མུ་སྟེགས་ཁ་ཅིག་སྟོད་ཀྱི་རྗེ་  
 གཞན་དུ་མི་འཐད་པའི་ཡན་ལག་ཅེས་བྱ་བའི་ཚུལ་གཅིག་དང་། ཁ་ཅིག་ཕྱོགས་ཆོས་དང་  
 རྗེས་འགོ་འཕྲུག་སྟེ་ཆོས་དང་ལྟོག་བྱུང་གཉིས་ཁོ་ན་འདོད་པ་དང་། ཡང་རིགས་པ་ཅན་པ་  
 འགལ་ཞིག་ཆོས་ཅན་ལ་གྲུབ་པ་སྒྲུབ་མ་ཅན་དང་། མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་པ་ལྟག་མ་ཅན་  
 དང་། མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་མེད་པ་སྐྱིལ་མ་མཐོང་བ་དང་། མཛོན་སུམ་དང་ལུང་གིས་མི་



མ་གྲུབ་ཀྱང་རུང་གཞན་ལྟར་རྟམ་གཅོད་དང་མི་སྲིད་རྟམ་གཅོད་དུ་གྲུབ་དགོས། ལྷོག་ཁྱབ་  
 གྲུབ་པ་ལ་རྟགས་དེ་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་རྟམ་གཅོད་གསུམ་ཀར་མ་གྲུབ་པ་དགོས། ཁ་ཅིག་  
 རྩེས་ཁྱབ་དེས་པ་ལ་ཚད་མ་གསུམ་སྟོན་དུ་འགྲོ་དགོས་ཞིང་དེ་གསུམ་ནི་རྟགས་ཀྱི་མཚན་  
 གཞི་དེས་པའི་ཚད་མ། དགག་ཆོས་བསྐྱབ་ཆོས་དངོས་འགལ་དེས་པའི་ཚད་མ། དགག་  
 བྱའི་ཆོས་དང་རྟགས་ཀྱི་གཞི་མཐུན་འགོག་པའི་ཚད་མ་ཡིན་གསུངས། འོན་སྐྱེའོ་ཅན།  
 རྟག་སྟེ། གཞལ་བྱ་མིན་པའི་ཕྱིར། ཞེས་པའི་རྟགས་གཞལ་བྱ་མིན་པ་ཆོས་ཅན། རྩོད་རྩེས་  
 ཁྱབ་མ་གྲུབ་པ་ཡིན་པར་ཐལ། རྟགས་ཀྱི་མཚན་གཞི་དེས་པའི་ཚད་མ་མེད་པའི་ཕྱིར་ཏེ།  
 གཞལ་བྱ་མ་ཡིན་པ་དེས་པའི་ཚད་མ་མེད་པའི་ཕྱིར། རྟགས་གྲུབ། འདོད་ན། དེ་ཆོས་  
 ཅན། རྩེས་ཁྱབ་གྲུབ་པར་ཐལ། ལྷོག་ཁྱབ་གྲུབ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཁྱབ་པ་རྩོད་རང་གི་  
 ལུགས་ལ་ཁས་སྐྱངས། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། ལྷོག་ཁྱབ་གྲུབ་པར་ཐལ། ཕྱོགས་ཀྱི་  
 སྒྲུང་པོས་ལྷོག་ཁྱབ་ཁོན་གྲུབ་པའི་རྟགས་སུ་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཚད་མ་མེད་ལས་  
 རྩེས་པེ་མེད་དང་གཉིས་གཉིས་པ། རྟགས་དོན་མིན་པར་དོན་གྱིས་བྱས། སྐྱེ་རྟག་བྱས་པའི་  
 ཕྱིར་ལུས་ཅན། ཕྱིར་དང་གཞལ་བྱ་མིན་ཕྱིར་རོ། ཞེས་སོ། འདིས་རྩེས་ཁྱབ་གྲུབ་ན་  
 ཕྱོགས་ཆོས་དང་ལྷོག་ཁྱབ་གྲུབ་པའི་ཁྱབ་པ་མེད་པ་ཡང་ཤེས་རྣམས་ཤིང་འདིའི་སྒྲོར་རྩེས་པར་  
 གཏན་ཆོགས་ལྟར་སྦྲེང་སྐབས་འོང་ངོ། །ཡང་བྱས་རྟགས་ཀྱིས་སྐྱེ་མི་རྟག་པར་སྐྱབ་པའི་ཆོ་  
 སྐྱེ་ཆོས་ཅན། ཆོལ་བ་རྟམ་དག་དེས་རྟག་མི་རྟག་གང་རུང་དུ་དེས་པར་ཐལ། རྩོད་གྱིས་དེ་  
 སྐྱབ་ཀྱི་དགག་ཆོས་དང་བསྐྱབ་ཆོས་དངོས་འགལ་དུ་དེས་པའི་ཕྱིར། ཁྱབ་སྟེ། དངོས་  
 འགལ་དུ་དེས་པ་ལ་ཐུང་གསུམ་ཁོགས་དགོས་པའི་ཕྱིར། ཅུབར་འདོད་ན། རྩེས་ཁྱབ་གྲུབ་  
 ན་བསྐྱབ་བྱ་གྲུབ་པར་ཐལ་སྟེ། ཡང་དུ་བའི་རྟགས་ཀྱིས་དུ་ལྟན་ལ་མེ་ཡོད་པར་སྐྱབ་པའི་  
 རྟགས་ཆོས་ཅན། རྩེས་ཁྱབ་མ་གྲུབ་པར་ཐལ། དེ་སྐྱབ་ཀྱི་དགག་བྱའི་ཆོས་དང་རྟགས་ཀྱི་  
 གཞི་མཐུན་འགོག་པའི་ཚད་མ་མེད་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེར་ཐལ། དེ་སྐྱབ་ཀྱི་དགག་  
 ཆོས་མེ་མིན་དང་རྟགས་དུ་བ་གཉིས་ཀྱི་གཞི་མཐུན་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དུ་བ་ཁོ་རང་དེ་ཡིན་  
 པའི་ཕྱིར། དེས་ན་ཚད་མ་གསུམ་ཀལ་དགོས་པའི་སྤྱིང་པོ་མ་མཐོང་ངོ། །

༥ རྟགས་ཡང་དགག་དབྱེ་བ་ལས་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་ཀྱི་སྒྲོ་ནས་དབྱེ་བ་གཉིས་སུ་བཤད་པ། རྟགས་ཡང་  
 དགག་དཔེ་གཞི་ དེ་སྐྱབ་ཀྱི་དངོས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་སྐྱབ་པ་ཡིན་པ་སྐྱབ་རྟགས་ཡང་དགག་  
 མཚན་ཉིད། རྟགས་ཡང་དགག་དཔེ་གཞི་ དེ་སྐྱབ་ཀྱི་དངོས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་དགག་པ་  
 ཡིན་པ་དགག་རྟགས་ཡང་དགག་གི་མཚན་ཉིད། གཉིས་ཀའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ཟུར་དང་པོས་  
 རྟགས་སུ་མ་བཀོད་པ་དང་རྟགས་ལྟར་སྤར་བཅད། དང་པོའི་ཟུར་གཉིས་པས་གཉིས་པ་  
 བཅད། གཉིས་པའི་ཟུར་གཉིས་པས་དང་པོ་བཅད། མཚན་གཞི་ནི། སྐྱེ་ཚོས་ཅན། མི་རྟག་  
 སྟེ། བྱས་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་པོ་དང་། སྐྱེ་ཚོས་ཅན། རྟག་པ་མ་ཡིན་ཏེ། བྱས་པའི་ཕྱིར་ལྟ་  
 བྱ་གཉིས་པ་ལོ། །བྱས་རྟགས་ཀྱིས་སྐྱེ་མི་རྟག་པར་སྐྱབ་པའི་རྟགས་བྱས་པ་ཚོས་ཅན། དེ་  
 སྐྱབ་ཀྱི་སྐྱབ་རྟགས་ཡིན་ཏེ། རྟགས་ཡང་དགག་དཔེ་གཞི་ དེ་སྐྱབ་ཀྱི་དངོས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱའི་  
 ཚོས་སྐྱབ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་སྐྱབ་ཀྱི་དངོས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་སུ་མི་རྟག་པ་བཟུང་བ་  
 གང་ཞིག དེ་སྐྱབ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། མི་རྟག་པ་ཚོས་ཅན། སྐྱབ་པ་ཡིན་པར་  
 ཐལ། རྟག་པས་དགག་བྱ་དངོས་སུ་བཅད་པ་ལ་མི་ལྟོས་པར་རྟགས་སུ་རྟུང་བ་ཡིན་པའི་  
 ཕྱིར། བྱས་རྟགས་ཀྱིས་སྐྱེ་རྟག་པ་མ་ཡིན་པར་སྐྱབ་པའི་རྟགས་བྱས་པ་ཚོས་ཅན། དེ་སྐྱབ་  
 ཀྱི་དགག་རྟགས་ཡིན་ཏེ། རྟགས་ཡང་དགག་དཔེ་གཞི་ དེ་སྐྱབ་ཀྱི་དངོས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་  
 དགག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་སྐྱབ་ཀྱི་དངོས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་སུ་རྟག་པ་མ་ཡིན་པ་བཟུང་  
 བ་གང་ཞིག དེ་དགག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། རྟག་པ་མ་ཡིན་པ་ཚོས་ཅན། དགག་  
 པ་ཡིན་པར་ཐལ། མ་ཡིན་དགག་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ལྟར་དགག་རྟགས་དང་སྐྱབ་རྟགས་  
 གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་ཡང་མ་བཅོམ་ཆེན་ཞིབ་འཚོས་རྩོད་རིགས་རྒྱ་ཆེར་འབྲེལ་ལས་མེད་ གང་གི་  
 ཕྱིར་སྐྱབ་པ་དང་དགག་པའི་དོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་བསྐྱབ་པར་བྱ་བ་རྣམས་པ་གཉིས་སུ་རྣམས་པར་  
 གཞག་ལ། སྐྱབ་པའི་དོ་བོ་ཡང་རང་བཞིན་གྱི་དོ་བོ་དང་རྒྱུའི་དོ་བོར་འབྱུར་ཏེ། དེ་ལ་གཏན་  
 ཚིགས་འབྲེལ་བ་ལྟན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་གསུངས་ཏེ། དེའི་དོན་ནི་འདིར་བསྐྱབ་པར་བྱ་བ་ཞེས་  
 པ་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་ལ་བསྐྱབ་བྱའི་མིང་གིས་བསྟན་པ་སྟེ། དེ་འདྲའི་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་ལ་  
 དགག་པ་དང་སྐྱབ་པའི་དོ་བོ་གཉིས་སུ་དཔེ་ཤིང་། སྐྱབ་པ་ལ་རྟགས་ཀྱི་རང་བཞིན་བསྐྱབ་

བྱེ་ཆོས་སུ་བཟུང་བ་རང་བཞིན་གྱི་རྟགས་དང་། རྟགས་ཀྱི་རྒྱུ་འབྲས་ལྟ་བུ་ཆོས་སུ་བཟུང་བ་འབྲས་རྟགས་གཉིས་སུ་ངེས་པ་སྟེ། འབྲེལ་བ་གཉིས་ཡོད་པའི་དབང་གིས་དེ་ལྟར་འཐད་པ་ལོ། །དེ་ལྟར་མ་ཐན་ཆེན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་དགོངས་པ་དང་མཐུན་པ་དང་འོག་ཏུ་འབྲས་རང་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་གོ་བ་དེ་བའི་ཆེད་དུ་སྐྱབ་རྟགས་དང་དགག་རྟགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་སྟོན་ལ་བཤད་པ་ཡིན་ནོ། །ཁ་ཅིག་སྐྱབ་རྟགས་དང་དགག་རྟགས་ཡིན་མིན་གཏན་ཚིགས་དེ་སྐྱབ་པ་ཡིན་ན་སྐྱབ་རྟགས་དང་དགག་པ་ཡིན་ན་དགག་རྟགས་ཡིན་པར་འདོད་པ་མི་འཐད་དེ། མེས་ཁྲབ་པའི་ལ་ལ་ཆོས་ཅན། གྲང་རེག་མེད་དེ། མེས་ཁྲབ་པའི་ཕྱིར། ཞེས་པ་ལྟ་བུའི་འགལ་སྐྱེད་མིགས་པའི་དགག་རྟགས་རྣམས་ཆོས་ཅན། སྐྱབ་རྟགས་ཡིན་པར་ཐལ། དེ་སྐྱབ་ཀྱི་གཏན་ཚིགས་དེ་སྐྱབ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེར་ཐལ། ཡོད་པ་གང་ཞིག་དགག་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། མ་ཡིན་དགག་དང་མེད་དགག་གང་ཡང་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་བཞིན་དུ་སྐྱ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། བདག་མེད་པའི་འདུས་བྱས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཞེས་བཀོད་པའི་རྟགས་ཆོས་ཅན། དགག་རྟགས་ཡིན་པར་ཐལ། དེ་སྐྱབ་ཀྱི་རྟགས་དེ་དགག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། མ་ཡིན་དགག་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་མི་རིགས་ཏེ། སྐྱ་མི་རྟག་པར་སྐྱབ་པའི་རྟགས་ཡིན་ན་སྐྱབ་རྟགས་ཡིན་པས་ཁྲབ་པའི་ཕྱིར། ཡང་འགའ་ཞིག་བསྐྱབ་བྱ་སྐྱབ་པ་ལ་ཚུལ་གསུམ་ཆོང་བ་སྐྱབ་རྟགས་དང་། དགག་བྱ་འགོག་པ་ལ་ཚུལ་གསུམ་ཆོང་བ་དགག་རྟགས་ཀྱི་དོན་དུ་བཤད་ཀྱང་རྟགས་ཡང་དག་ཡིན་ན་རང་གི་བསྐྱབ་བྱ་སྐྱབ་པ་དང་དགག་བྱ་འགོག་པས་ཁྲབ་པ་ཡིན་པས་འཐད་ལྟར་དུ་མ་མཐོང་ངོ་། །

༥ རྟགས་ཡང་དག་ལ་ངོ་མཐོང་སྒོ་ནས་དབྱེ་བ་གསུམ་དུ་བཤད་པ། ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པས་རྣམ་འབྲེལ་ལས་གཏན་ཚིགས་འདི་ནི་རྣམ་གསུམ་ཉིད། ཅེས་དང་། རྣམ་ངེས་ལས་མཚན་ཉིད་དེ་དང་ལྟན་པ་པའི། གཏན་ཚིགས་དེ་ནི་མི་དམིགས་དང་། བདག་དང་འབྲས་བྱ་ཞེས་བྱ་གསུམ། ཁོ་ཅོད་ཀྱི་ཞེས་དང་། རྟགས་ནི་གསུམ་སྟེ། མི་དམིགས་པ་དང་རང་བཞིན་དང་འབྲས་བྱ་ལོ། ཞེས་པ་ལྟར་གསུམ་ཡོད། གཏན་ཚིགས་ཡང་དག་ལ་གསུམ་དུ་གྲངས་ངེས་པའི་རྒྱ་མཚན་ནི་བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས་ཀྱི་དབང་གིས་སྐྱབ་རྟགས་དང་དགག་རྟགས་གཉིས་



རང་གི་དངོས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས་ཡིན་ན་རང་གི་རྒྱ་ཡིན་པས་བྱུང་པར་འདོད་པ་མི་འབྲང་པ་  
 ཡིན་ཏེ། བྱར་གོང་གི་སྤྲོད་གི་རོས་རང་དང་ཆོག་ས་པ་གཅིག་པའི་གཟུགས་དཔོན་གཤམ་པའི་ཆོད་  
 རྒྱུ་བ་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས་གཟུགས་ཆོས་ཅན། ཆོག་ས་པ་གཅིག་པའི་རོ་ཡི་རྒྱ་ཡིན་པར་  
 ཐལ། དེ་རྒྱུ་བ་ཀྱི་དངོས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས་སུ་བཟུང་བའི་ཕྱིར། འདོད་མི་རིགས་ཏེ། དེ་  
 གཉིས་དུས་མཉམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་འདྲ་དེ་འབྲས་རྟགས་མིན་པར་ཡང་འདོད་མི་རིགས་  
 ཏེ། རྣམ་འགྲེལ་ལས་ཆོག་ས་པ་གཅིག་ལ་རག་ལུས་པའི། གཟུགས་ལ་སོགས་པ་རོས་  
 རྟགས་པ། རྒྱུ་བ་ཀྱི་ཆོས་རྗེས་སུ་དཔག་པ་སྟེ། འདྲ་བས་བྱུང་བའི་འབྱུར་བ་བཞིན། ཞེས་  
 གསུངས་པའི་ཕྱིར། འདིའི་འགྲེལ་བཤད་འགའ་ཞིག་ཏུ་འཛད་བྱུར་གོང་གི་སྤྲོད་དུ་ཆོས་  
 ཅན། བྱར་རོ་སྤྲུམས་བྱུར་གཟུགས་ཕྱི་མ་སྤྱོད་བའི་རུས་པ་ཡོད་དེ། བྱར་རོ་ད་ལྟ་བ་ཡོད་  
 པའི་ཕྱིར། ཞེས་ལོག་པར་འགྲེལ་བ་མི་རིགས་ཏེ། རྣམ་འགྲེལ་རང་འགྲེལ་དུ་སྤྱོགས་སྤྱ་  
 བྱངས་པའི་སྐབས་སུ་ འོ་ན་རྒྱ་དང་འབྲས་བྱུར་མ་གྱུར་པ་གཞན་རོ་ལ་སོགས་པས་  
 གཟུགས་ལ་སོགས་པ་རྟགས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཇི་ལྟར་ཡིན་ཞེན། ཞེས་རྒྱ་འབྲས་སུ་མ་གྱུར་  
 པའི་རོས་གཟུགས་དཔོན་གཤམ་མི་དཔོན་སྟུང་པའི་དོགས་པ་དེ་བསུས་ནས་དེ་རྒྱ་ཆོས་རྗེས་  
 དཔག་གི་རྟགས་ཡང་དག་ཡིན་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར། དེ་མིན་པར་ཁྱོད་ལྟར་བྱས་ན་  
 གཞན་གྱིས་དྲིས་པའི་དོགས་པ་ལ་འགྲེལ་མེད་ཀྱི་ལན་གཞན་གསུངས་པར་ཐལ་ལོ། འདྲེ་  
 ཤར་དུ་གནས་པ་ལ་སྤྱད་རུབ་ཏུ་འཕངས་པའི་རྫོངས་པའི་ཉེས་པ་འདི་འདྲ་བ་བདག་ཉིད་ཆེན་  
 པོ་ལ་ག་ལ་མང་འཕྲོམས་ཞིག་ འདིའི་དོན་འདི་ཡིན་ཏེ། ལེགས་བཤད་སྤང་བའི་གཏེར་  
 ལས་བཤད་པ་ལྟར་དངོས་རྒྱ་ཆོག་ས་པ་གཅིག་ལས་འབྱུང་བའི་ཆོག་ས་པ་གཅིག་པའི་རོ་  
 གཟུགས་གཉིས་གྲུབ་བདེ་གཅིག་པས་མེད་ན་མི་འབྱུང་ཡིན་ཞིང་། གཟུགས་སྤྲུལ་གཟུགས་  
 ཕྱི་མའི་ཉེར་ལེན་དང་རོ་ཕྱི་མའི་ལྷན་ཅིག་བྱེད་རྒྱུ་དུ་གྱུར་པ་ཡིན་ལ། རོ་སྤྲུལ་རོ་ཕྱི་མའི་  
 ཉེར་ལེན་དང་གཟུགས་ཕྱི་མའི་ལྷན་ཅིག་བྱེད་རྒྱུ་དུ་གྱུར་པ་ཡིན་ལ། ད་ལྟ་བའི་རོ་དེ་  
 གཟུགས་སྤྲུལ་དང་དེ་བྱུང་འགྲེལ་ངེས་པ་དང་། གཟུགས་ད་ལྟ་བ་དང་གྲུབ་བདེ་གཅིག་ཏུ་  
 ངེས་པས་ད་ལྟ་བའི་གཟུགས་དེ་ཡོད་པར་རྟགས་སྤྱབ་པའི་སྤྱབ་རྟགས་སུ་གྱུར་པ་ཡིན་

ཞིང་། རོང་ལྟ་བུ་དང་གཞུགས་དྲུག་ལྟ་བུ་ཐང་དང་ཡིན་པས་རང་བཞིན་གྱི་རྟགས་སུ་བསྟར་  
མི་རུང་བས་འབྲས་རྟགས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་བཞག་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་འབྲས་རྟགས་ཐམས་ཅད་  
ལ་དེ་བྱུང་འབྲེལ་དངོས་སུ་ངེས་པའི་ཁྱབ་པ་མེད་ཅིང་སྒྲུབ་ས་འགར་དེ་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་སྟོབས་  
ལས་རྗེས་ཁྱབ་པ་ངེས་པ་ཡོད་དེ། ལེགས་བཤད་སྟངས་པའི་གཏེར་ལས་། ཚུལ་དེ་ལྟ་བུ་ནི་དེ་  
བྱུང་གི་འབྲེལ་བ་ངེས་པའི་འབྲས་བྱུང་རྟགས་ལས་སྐྱེས་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། ཞེས་དང་། དེ་  
དངོས་སུ་དེ་བྱུང་འབྲེལ་མིན་གྱང་པམ་རྩུན་མེད་ན་མི་འབྱུང་གི་འབྲེལ་བ་ལས་རྟགས་པ་ཡིན་  
པས་ན་འབྲས་བྱུང་རྟགས་ལས་སྐྱེས། ཞེས་གསུངས་ཏེ། དེ་བྱུང་གི་འབྲེལ་བ་ལས་འདི་  
ངེས་པ་ཡིན་པས་སོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ འབྲས་བྱུང་རྟགས་ཡང་དག་གི་དབྱེ་བ་ལྟར་པ། དེ་ལ་དབྱེ་ན་རྩུ་དངོས་སྟབས། རྩུ་སྟོན་སོང་།  
རྩུ་སྟོན་སྟབས། རྩུ་ཁྱེད་པར་སྟབས། རྩུ་ཆོས་རྗེས་དཔག་བཅས་ལྟ་ཡོད།

༡། རྩུ་དངོས་སྟབས་ཀྱི་འབྲས་རྟགས་ནི། དུ་ལྷན་ལ་ལ་ཆོས་ཅན། མེ་ཡོད་དེ། དུ་བ་ཡོད་  
པའི་ཕྱིར་ཞེས་དང་། བྱང་སེམས་ཆོགས་ལམ་ཐོབ་མ་ཐག་པའི་རྩུ་ལ་ཆོས་ཅན། གཞན་  
དོན་དོན་གཏེར་གྱི་སྟོང་རྗེ་ཡོད་དེ། བསམ་པ་བྱུང་རྩུབ་ཀྱི་སེམས་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་ཡིན།  
དུ་བའི་རྟགས་ཀྱིས་དུ་ལྷན་ལ་ལ་མེ་ཡོད་པར་སྟབས་པའི་རྟགས་དུ་བ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ལ་རྩུ་  
དངོས་སྟབས་ཀྱི་འབྲས་རྟགས་ཞེས་བརྗོད་རིགས་ཏེ། ཁྱོད་འབྲས་རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་  
རང་གི་དངོས་རྩུ་དངོས་ཀྱི་བསྟན་བྱུང་བའི་ཆོས་སུ་བཟུང་བའི་ཕྱིར།

༢། རྩུ་སྟོན་སོང་སྟབས་ཀྱི་འབྲས་རྟགས་ནི། བར་སྟངས་གི་དུ་བ་སྟོན་སོང་སོ་ཆོས་ཅན། རང་  
རྩུ་མེ་སྟེ་སྟོན་དུ་སོང་བ་ཡིན་ཏེ། དུ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་དང་། ཐམ་ལ་སྐྱེས་མ་ཐག་  
པའི་ཕྱིར་སོ་ཆོས་ཅན། རང་རྩུ་འཕེན་བྱེད་ཀྱི་ལས་སྟེ་སྟོན་སོང་ཡིན་ཏེ། ཐག་བཅས་ཀྱི་  
ཕུང་སོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་ཡིན། དུ་བའི་རྟགས་ཀྱིས་བར་སྟངས་གི་དུ་བ་རང་རྩུ་མེ་སྟེ་སྟོན་  
དུ་སོང་བ་ཡིན་པར་སྟབས་པའི་རྟགས་དུ་བ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ལ་རྩུ་སྟོན་སོང་སྟབས་པའི་འབྲས་  
རྟགས་ཞེས་བརྗོད་རིགས་ཏེ། ཁྱོད་འབྲས་རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་ རང་རྩུ་སྟེ་སྟོན་  
སོང་དངོས་ཀྱི་བསྟན་བྱུང་བའི་ཆོས་སུ་བཟུང་བའི་ཕྱིར།

༣༥ རྒྱ་སྤྱི་སྤྱུབ་ཀྱི་འབྲས་རྟགས་ནི། ཟག་བཅས་ཉེར་ལེན་གྱི་ཕུང་པོ་ཚོས་ཙན། རང་རྒྱ་  
དང་བཅས་པ་ཡིན་ཏེ། རེས་འགའ་བའི་དངོས་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་དང་། ཟས་མི་ཞེས་  
པའང་རོམ་ཆོག་ཏུ་སྤྱོད་བའི་སྟོན་པའི་ཚོར་བ་ཚོས་ཙན། རྒྱ་དགེ་བ་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་ཏེ།  
བདེ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་ཡིན། རེས་འགའ་བའི་དངོས་པོའི་རྟགས་ཀྱིས་ཟག་བཅས་ཉེར་  
ལེན་གྱི་ཕུང་པོ་རང་རྒྱ་དང་བཅས་པར་སྤྱབ་པའི་རྟགས་རེས་འགའ་བའི་དངོས་པོ་ཚོས་  
ཙན། རྒྱ་སྤྱི་སྤྱུབ་ཀྱི་འབྲས་རྟགས་ཞེས་བཞེད་རིགས་ཏེ། འབྲས་རྟགས་ཡང་དག་གང་  
ཞིག་རང་གི་རྒྱ་སྤྱིར་བཏང་དངོས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་སུ་བཟུང་བའི་ཕྱིར།

༣༦ རྒྱ་ཁྱད་པར་སྤྱུབ་ཀྱི་འབྲས་རྟགས་ནི། སྤྱོ་སྒྲུང་དབང་ཤེས་ཚོས་ཙན། དམིགས་རྒྱུན་  
དང་བཅས་པ་ཡིན་ཏེ། དབང་ཤེས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་དང་། རྒྱལ་པོ་ཟས་གཙང་གི་སྤྲས་  
ཚོས་ཙན། ཡུམ་ཡོད་པ་ཡིན་ཏེ། མངལ་ནས་སྤྱེས་པའི་བུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་ཡིན། དབང་  
ཤེས་ཀྱི་རྟགས་ཀྱིས་སྤྱོ་སྒྲུང་དབང་ཤེས་དམིགས་རྒྱུན་དང་བཅས་པར་སྤྱབ་པའི་རྟགས་དབང་  
ཤེས་ཚོས་ཙན། ཁྱོད་ལ་རྒྱ་ཁྱད་པར་སྤྱུབ་ཀྱི་འབྲས་རྟགས་ཞེས་བཞེད་རིགས་ཏེ། འབྲས་  
རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་རང་རྒྱ་བྱེད་གཤམ་ཞིག་དངོས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་སུ་བཟུང་བའི་  
ཕྱིར།

༣༧ རྒྱ་ཚོས་རྗེས་དཔག་གི་འབྲས་རྟགས་ནི། དུ་ལྷན་ལ་ལ་ཚོས་ཙན། བྱུང་ཤིང་གི་འགྱུར་  
བ་ཡོད་དེ། དུ་བ་འཕྱུར་བའི་ཕྱིར་ཞེས་དང་། ལུང་སྤྱེ་སྤྱོད་གསུམ་ཚོས་ཙན། སངས་རྒྱས་  
ཀྱི་བྱིན་རྒྱབས་དང་ལྷན་ཏེ། དམ་པའི་ཚོས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་ཡིན། ཁ་ནང་བྱུར་གོང་གི་  
སྤྱིང་དུ་ཚོས་ཙན། བྱུར་གཟུགས་ད་ལྟ་བཡོད་དེ། བྱུར་རོད་ལྟ་བཡོད་པའི་ཕྱིར། ལྟ་བུར་  
རྒྱ་ཚོས་རྗེས་དཔག་གི་ཁོངས་སུ་འདུ་བར་གསུངས་སོ། །དུ་བ་འཕྱུར་བའི་རྟགས་ཀྱིས་དུ་  
ལྷན་ལ་ལ་བྱུང་ཤིང་གི་འགྱུར་བ་སྤྱབ་པའི་རྟགས་དུ་བ་འཕྱུར་བ་ཚོས་ཙན། རྒྱ་ཚོས་རྗེས་  
དཔག་གི་འབྲས་རྟགས་ཞེས་བཞེད་རིགས་ཏེ། འབྲས་རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་རང་གི་  
རྒྱའི་ཁྱད་ཚོས་རྗེས་སུ་དཔག་པའི་ཕྱིར་ཏེ། རང་གི་རྒྱའི་ཁྱད་པར་གྱི་ཚོས་དངོས་སུ་བསྐྱབ་  
བྱའི་ཚོས་སུ་བཟུང་ནས་དེ་ཙྰ་དག་ཞིའི་སྤྱིང་དུ་རྗེས་སུ་དཔག་པའི་ཕྱིར།

འབྲས་བུའི་རྟགས་ནི་རྣམ་འགྲེལ་ལས་མུ་ལ་རང་བཞིན་དེ་སྟེད་ཅིག །མེད་ལ་མི་འབྱུང་  
འབྲས་བུ་ནི། །གཏན་ཚིགས་་་་། །ཞེས་པའི་གཞུང་གིས་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །

༥ རང་བཞིན་གྱི་གཏན་ཚིགས་བཤད་པ། སྐུ་རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག དེ་སྐུ་བུའི་བསྐུ་བ་བུའི་  
ཚོས་རང་དང་ངོ་བོ་དབྱེར་མེད་དུ་གྱུར་པ་རང་བཞིན་གྱི་རྟགས་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། དེ་  
ཡང་རྒྱས་པའི་རང་འགྲེལ་ལས་མུ་ལ་མུ་ལ་གཉིས་ནི་དངོས་པོ་སྐུ་བ་པ་ཡིན་ལ། གཅིག་ནི་  
དག་ག་པའི་གཏན་ཚིགས་ཡིན་ཏེ། ཞེས་དང་རིགས་ཐིགས་ལས་མུ་ལ་གཉིས་ནི་དངོས་  
པོ་སྐུ་བ་པ་འོ། །གཅིག་ནི་དག་ག་པའི་གཏན་ཚིགས་སོ། །ཞེས་པས་ཟུར་དང་པོ་སྐུ་བ་རྟགས་  
ཡིན་པ་བསྟན་ལ། གཏན་ཚིགས་ཐིགས་པ་ལས་མུ་ལ་སྐུ་བ་པའི་ཚོས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཅུམ་དང་  
ལྷན་པ་ཅན་ནི་བསྐུ་བ་པར་བྱ་བའི་ཚོས་ཀྱི་རང་བཞིན་གྱི་གཏན་ཚིགས་ཡིན་ནོ། །ཞེས་དང་།  
རིགས་ཐིགས་རྒྱ་ཆེར་འགྲེལ་ལས་མུ་ལ་དེའི་བདག་ཉིད་དང་། དེ་ལས་བྱུང་བ་དེ་གཉིས་ཀ་  
རང་བཞིན་དང་འབྲས་བུ་ཁོ་ན་ཡིན་ཞེས་བྱ་བ་སྟོས་ཏེ། དེའི་བདག་ཉིད་ནི་རང་བཞིན་གྱི་  
གཏན་ཚིགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་པས་ཟུར་གཉིས་པ་བསྟན། ཟུར་དང་པོ་སྐུ་བ་  
རྟགས་ཡང་དག་ཅེས་པས་རྟགས་སུ་མ་བཀོད་པ། རྟགས་ལྟར་སྟངས་། དག་ག་རྟགས་རྣམས་  
བཅད། ཟུར་གཉིས་པ་དེ་སྐུ་བ་ཀྱི་བསྐུ་བ་ཚོས་རང་དང་ངོ་བོ་དབྱེར་མེད་པ་ཞེས་པས་འབྲས་  
རྟགས་རྣམས་བཅད།

༦ གཏན་ཚིགས་ཀྱི་སྟོན་པ་དབྱེད་བཤད་པ། རང་བཞིན་གྱི་རྟགས་ལ་གཏན་ཚིགས་ཀྱི་སྟོན་པ་  
དབྱེད་ཀྱིས་ཐུག་པའི་རྟགས་དང་། རྟུང་པར་དག་པ་བའི་རྟགས་གཉིས་ཡོད། དང་པོ་  
རྟུང་པར་ལྟོས་པའི་རང་བཞིན་གྱི་རྟགས་ཡང་དག་ནི། སྐྱེ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། བྱས་པའི་  
ཕྱིར་ཞེས་དང་། ལྟོན་ལོང་ཆོས་ཅན། དངོས་པོ་ཡིན་ཏེ། རྒྱ་རྒྱུ་འདུས་ནས་བྱས་པའི་ཕྱིར་  
ལྟོས་པའི། བྱས་རྟགས་ཀྱི་སྐྱེ་མི་རྟག་པར་སྐུ་བ་པའི་རྟགས་བྱས་པ་ཆོས་ཅན། རྟུང་པར་ལྟོས་  
པའི་རང་བཞིན་གྱི་རྟགས་ཞེས་བཤེད་རིགས་ཏེ། རང་བཞིན་གྱི་རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག  
རང་བཤེད་པའི་སྐྱས་རང་ཉིད་རྒྱ་རྒྱུ་ཀྱི་རྟུང་པར་ལ་ལྟོས་པར་སྟོན་པའི་ཕྱིར།  
གཉིས་པ་རྟུང་པར་དག་པ་བའི་རང་བཞིན་གྱི་རྟགས་ཡང་དག་ནི། སྐྱེ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་

སྟེ། དངོས་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་བཞིན་དུ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཞེས་དང་། བྱམ་པ་ཆོས་ཅན།  
 ཡོད་དེ། ཤེས་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །དངོས་པོའི་རྟགས་གྱིས་སྒྲུ་མི་རྟག་པར་སྒྲུབ་པའི་  
 རྟགས་དངོས་པོ་ཆོས་ཅན། བྱད་པར་དག་པ་བའི་རང་བཞིན་གྱི་རྟགས་ཞེས་བཟློན་རྟགས་  
 ཏེ། རང་བཞིན་གྱི་རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་ རང་བཟློན་པའི་སྒྲུ་མ་རང་ཉིད་རྒྱ་རྒྱུན་གྱི་བྱད་  
 པར་གཞན་ལ་ལྟོས་པ་སྟོན་མི་རུས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དངོས་པོ་ཞེས་པའི་སྒྲུ་མ་སྒྲུ་དངོས་པོ་ཡིན་  
 པའི་རྣམ་གཞག་ཅུ་ལས་རྒྱ་རྒྱུན་ལ་ལྟོས་པ་ཡིན་པར་སྟོན་མི་རུས་པའི་ཕྱིར། འདི་ལ་  
 འབའ་ཞིག་པའི་རྟགས་ཀྱང་བཟློན། ཁ་ཅིག་འདིར་སྒྲ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། ཡོད་པའི་  
 ཕྱིར། ཞེས་པ་རྟགས་ཡང་དག་མིན་པར་སྒྲ་ཡང་གྱིན་སྟེ། ཚད་མ་རྒྱས་པ་ལས་འཇིག་  
 དང་འབྲས་ལ་ཡོད་ཉིད་བཞིན། ཞེས་དང་། གཏན་ཆོག་གསལ་གསལ་པ་ལས་འཇིག་ཆོག་གསལ་  
 བེ་རྣམ་པ་གསུམ་ཁོན་སྟེ། རང་བཞིན་དང་འབྲས་བྱ་དང་མི་ངམིགས་པ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་  
 འགའ་ཞིག་མི་རྟག་པར་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བ་ལ་ཡོད་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར། དེ་  
 ལ་བོད་སྐད་རབས་པ་ཕལ་ཆེ་བས་གཏན་ཆོག་གསལ་འདི་ཉིད་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་ཁས་ལེན་པ་ལ་བྱི་  
 རབས་པ་རྣམས་ཡོད་ན་མི་རྟག་པ་ཡིན་པས་མ་བྱུང་བས་དངོས་པོར་ཡོད་པ་ཞེས་བཀའ་བ་  
 གཉིས་ཀྱི་འདུལ་བ་མེད་མོད། ཁོ་བོ་ནི་འཇམ་མགོན་ཨ་ཇི་ཏའི་དགོངས་པ་དང་མཐུན་  
 པར་འདི་ལྟར་སྒྲ་སྟེ། ལེགས་སྒྱུར་སྐད་དུ་བྱ་བ་ཞེས་པ་ཡོད་པ། དངོས་པོ། རྣམ་སོགས་  
 ལ་སྐད་དོད་ཐུན་མོང་བ་ཡིན་པས་ཡོད་པའི་ཐ་སྐད་དེ་བཟློན་དང་ཐ་སྐད་གྱིས་བཞག་པའི་ཡོད་པ་  
 ཅུ་དང་རང་མཚན་ཡོད་པ་གཉིས་ཀྱི་ལ་འཇུག་པ་ལས་འདིར་བསྐྱུན་བཅོས་མ་ཁན་པོའི་ཞེ་  
 འདོད་རང་མཚན་དུ་ཡོད་པ་ལ་བྱས་པ་ཡིན་ཏེ། རྒྱས་པའི་རང་འབྲེལ་ལས་སྒྲ་ལ་ཡོད་པ་  
 ཉིད་དུ་རྣམ་པར་བཞག་པ་ནི་རང་གི་བདག་ཉིད་ཡོད་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་བྱུང་བས་ཞེས་  
 གསུངས་པ་དང་། གཏན་ཆོག་གསལ་འདི་བཤད་པའི་སྐབས་གཏན་ཆོག་གསལ་གསལ་པའི་རྒྱ་ཆེར་  
 འབྲེལ་ལས་ཡོད་པ་ནི་དོན་བྱེད་རུས་པའི་མཚན་ཉིད་ཅན་དུ་འདོད་ན། གལ་ཏེ་སྐད་ཅིག་  
 མ་མ་ཡིན་པ་རྣམས་ལ་དོན་བྱེད་རུས་པ་མེད་ན་དེ་དག་གལ་ལས་ཡོད་དེ། ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་  
 བཞིན་དུ་བྱམ་པ་ཡོད། དུ་བ་ཡོད་ཅེས་དང་། གང་ཞིག་ཡོད་ན་གང་སྟེ་བའམ། །ལྟ་བུའི་

སྐུ་བསྐྱེད་ཡོད་པ་བཟོད་ཀྱང་དོན་ལ་རང་མཚན་ཡོད་པ་ལ་གོ་དགོས་ལ། དངོས་པོ་ཀུན་གྱི་  
སྟོང་པ་ཉིད། །གཞན་གྱི་དངོས་པོར་རབ་ཏུ་བསྐྱབས། །ཞེས་དང་། དངོས་ཀུན་ཡང་དག་  
རྒྱུ་པ་མཐོང་བ་ཡིས། །ཞེས་དང་། །ཤེས་བྱའི་དངོས་པོ་ཀུན་མཁྱེན་ལྟ་བུ་ལ་ཆོག་དངོས་  
པོ་ཞེས་བཟོད་ཀྱང་དོན་བདུན་དང་ཐ་སྐྱད་གྱིས་བཞག་པའི་ཡོད་པ་ཙམ་ལའང་འཇུག་པ་ཡོད་  
པས་ཆོག་ལ་མི་རྟོན་པར་དོན་ལ་རྟོན་པར་བྱའོ། །

༥ བསྐྱེད་ཆོས་ཀྱི་སྟོན་པ་བྱེད་བཤད་པ། ཡང་རང་བཞིན་གྱི་རྟུགས་ལ་བསྐྱེད་བྱའི་ཆོས་ཀྱི་སྟོ་  
ནས་དོན་སྐྱབ་དང་། ཐ་སྐྱད་འབའ་ཞིག་སྐྱབ་པའི་རྟགས་གཉིས་ཡོད། རྟགས་ཡང་དག་  
གང་ཞིག རང་གི་བསྐྱེད་བྱའི་ཆོས་སུ་བཟུང་བ་ཡང་ཡིན། དོན་ལྟོག་ཀྱང་ཡིན་པའི་གཞི་  
མཐུན་མིགས་པ་དོན་སྐྱབ་ཀྱི་རྟགས་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་  
རང་གི་བསྐྱེད་བྱའི་ཆོས་སུ་མཚན་བྱ་ཡིན་པ་ཁོ་ན་བཟུང་བ་ཐ་སྐྱད་འབའ་ཞིག་སྐྱབ་པའི་  
རྟགས་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི། སྐྱེས་ཙམ། མི་རྟག་སྟེ། བྱས་པའི་ཕྱིར་  
ལྟ་བུ་དང་པོ། སྐྱེས་ཙམ། མི་རྟག་སྟེ། སྐྱད་ཅིག་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་གཉིས་པའོ། །  
སྐྱེ་མི་རྟག་པར་སྐྱབ་པའི་རྟགས་བྱས་པ་ཆོས་ཙམ། དོན་སྐྱབ་ཀྱི་རྟགས་ཞེས་བཟོད་རིགས་  
ཏེ། རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་ རྟོད་གཞིའི་སྟེང་དུ་ཞེ་འདོད་ཀྱི་བསྐྱེད་ཆོས་དོན་ལྟོག་ཡིན་  
པ་ཞིག་སྐྱབ་པའི་ཕྱིར་ཏེ། མི་རྟག་པའི་མཚན་ཉིད་སྐྱད་ཅིག་མ་དེ་སྐྱབ་པའི་ཕྱིར། སྐྱེ་མི་རྟག་  
པར་སྐྱབ་པའི་རྟགས་སྐྱད་ཅིག་མ་ཆོས་ཙམ། ཐ་སྐྱད་འབའ་ཞིག་སྐྱབ་པའི་རྟགས་ཞེས་བཟོད་  
རིགས་ཏེ། རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་ རྟོད་གཞིའི་སྟེང་དུ་ཞེ་འདོད་ཀྱི་བསྐྱེད་ཆོས་མཚན་  
བྱའི་ཐ་སྐྱད་ཡིན་པ་འབའ་ཞིག་སྐྱབ་པའི་ཕྱིར།

ཁ་ཅིག་མཚན་བྱ་རྟགས་སུ་བཀོད་ནས་མཚན་ཉིད་ཁོ་ན་བསྐྱེད་བྱའི་ཆོས་སུ་བཟུང་བ་དོན་སྐྱབ་  
ཀྱི་རྟགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཅེས་བཤད་དོ། །འོ་ན། བྱས་རྟགས་ཀྱིས་སྐྱེ་མི་རྟག་པར་སྐྱབ་པ་  
དང་། དུ་བའི་རྟགས་ཀྱིས་དུ་ལྟན་ལ་ལ་མེ་ཡོད་པར་སྐྱབ་པའི་རྟགས་ཆོས་ཙམ། ཐ་སྐྱད་  
འབའ་ཞིག་སྐྱབ་པའི་རྟགས་ཡིན་པར་ཐལ། རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་ དེ་ལ་དོན་སྐྱབ་དང་  
ཐ་སྐྱད་སྐྱབ་གཉིས་སུ་ཁ་མཚན་ས་ཆོད་པའི་ནང་ནས་དོན་སྐྱབ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་

གྲུབ་སྟེ། མཚན་ཉིད་ཁོ་ན་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་སུ་མ་བཟུང་བའི་ཕྱིར་ཏེ། མཚན་གྱི་ཡིན་པ་  
 བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་སུ་བཟུང་བའི་ཕྱིར། ཅུ་བར་འདོད་ན། དེ་ཚོས་ཅན། ཐ་སྙད་འབའ་ཞིག་  
 སྐྱབ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། མཚན་གྱི་ཁོ་ན་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་སུ་མ་བཟུང་བའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་  
 ན། དེ་ཚོས་ཅན། མཚན་གྱི་ཁོ་ན་བསྐྱབ་ཚོས་སུ་མ་བཟུང་བར་ཐལ། མཚན་ཉིད་ཡིན་པ་  
 ཡང་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་སུ་བཟུང་བའི་ཕྱིར། དེས་ན་ཐ་སྙད་འབའ་ཞིག་སྐྱབ་ཡིན་ན་མཚན་གྱི་  
 ཡིན་པ་ཁོ་ན་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་སུ་བཟུང་བས་ཁྱབ་ཁྱང། དོན་སྐྱབ་ཡིན་ན་མཚན་ཉིད་ཡིན་པ་  
 ཁོ་ན་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་སུ་བཟུང་བས་ཁྱབ། མཚན་ཉིད་ཡིན་པ་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་སུ་བཟུང་  
 བ་དོན་སྐྱབ་ཡིན་པས་ཁྱབ་ཁྱང། མཚན་གྱི་ཡིན་པ་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་སུ་བཟུང་བ་ཐ་སྙད་  
 འབའ་ཞིག་སྐྱབ་ཡིན་པས་ཁྱབ། དེ་བཞིན་གང་ལ་རྟགས་སུ་སོང་བའི་ཚོལ་བས་དེ་སྐྱབ་  
 གྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་སུ་མཚན་ཉིད་དམ་དོན་ལྡོག་ཡིན་པ་ཞིག་བཟུང་ན་རྟགས་དོན་སྐྱབ་ཏུ་  
 འགྱུར་པ་དང་། དེ་སྐྱབ་གྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་སུ་མཚན་གྱི་འཕམ་ཐ་སྙད་ཁོ་ན་ལས་མཚན་ཉིད་  
 ཡིན་པ་མ་བཟུང་ན་ཐ་སྙད་སྐྱབ་ཏུ་འགྱུར་པའོ། །དེ་ལྟར་ན་སྤྲོ་ཚོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། བྱས་  
 པའི་ཕྱིར། ལྟ་བུ་ལ་མཚན་ན་ཚོལ་བ་ཐ་དད་པ་ལ་ལྟོས་ནས་རྣམ་པ་གཉིས་སུ་འགྱུར་ཏེ། སྤྱ་  
 མི་རྟག་པར་ཡང་མ་རྟོགས་སྐྱད་ཅིག་མ་ཡིན་པར་ཡང་མ་རྟོགས་པའི་ཚོལ་བ་ལ་དོན་སྐྱབ་ཏུ་  
 འགྱུར་ཏེ། ཞེ་འདོད་གྱི་བསྐྱབ་ཚོས་མཚན་ཉིད་ཡིན་པ་བཟུང་བའི་ཕྱིར། ཡང་སྤྲོ་སྐྱད་ཅིག་  
 མ་ཡིན་པར་རྟོགས་ནས་མི་རྟག་པའི་ཐ་སྙད་མ་ཤེས་པའི་ཚོལ་བ་ལ་ཐ་སྙད་འབའ་ཞིག་སྐྱབ་  
 ཏུ་འགྱུར་ཏེ། ཞེ་འདོད་གྱི་བསྐྱབ་ཚོས་ལ་མཚན་གྱི་ཡིན་པ་ཁོ་ན་བཟུང་བའི་ཕྱིར། དེ་བཞིན་  
 དུག་ཅིག་དུ་བྲལ་གྱི་རིགས་པ་སོགས་གཞན་ལ་འད་སྤྱར་ནས་ཤེས་དགོས་སོ། །

དོན་སྐྱབ་ལ་དབྱེ་ན་གཉིས་ཡོད་དེ། མཚན་མཚན་གཉིས་ཀ་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་སུ་བཟུང་བ་སྤྱ་  
 མི་རྟག་པ་དང་སྐྱད་ཅིག་མར་ཤེས་འདོད་ལྟགས་པའི་ཚོལ་བ་ལ་སྤྲོ་ཚོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ།  
 བྱས་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་། མཚན་ཉིད་ཁོ་ན་བསྐྱབ་བྱའི་ཚོས་སུ་བཟུང་བའི་དོན་སྐྱབ་མི་རྟག་  
 པ་དང་སྐྱད་ཅིག་མའི་མཚན་མཚན་གྱི་འབྲེལ་བ་མ་ཤེས་ཤིང་། སྤྱ་མི་རྟག་པ་ཡིན་མིན་ལ་  
 ཤེས་འདོད་མེད་པར་སྤྲོ་སྐྱད་ཅིག་མ་ཡིན་མིན་ལ་ཤེས་འདོད་ལྟགས་པའི་ཚོལ་བ་ལ། སྤྱ་

ཆོས་ཙན། སྐད་ཅིག་མ་ཡིན་ཏེ། འདུས་བྱས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །རང་བཞིན་གྱི་རྟགས་  
ནི་རྣམ་འགྲེལ་ལས་སུ་འདྲ་བའི་ཆོས་ཀྱི་འོ་བོ་ཡང་། འབྲེལ་བ་ཙན་གྱི་ངོ་བོ་ཡང་། ཞེས་  
པས་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །

༥ དགག་རྟགས་ལས་མི་སྤྱད་བཅའ་དམིགས་པའི་རྟགས་བཤད་པ། མ་དམིགས་པའི་རྟགས་ཀྱི་མཚན་  
ཉིད་གོང་དུ་དགག་རྟགས་སྐབས་བཤད་ཟིན་ལ། རང་གསལ་དབྱེ་བ་ལ་མི་སྤྱད་བཅའ་  
དམིགས་པ་དང་། སྤྱད་རུང་མ་དམིགས་པ་གཉིས་ཡོད། དགག་རྟགས་ཡང་དགག་པར་  
ཞེས། རང་གི་དགག་བྱའི་ཆོས་སུ་བཞག་པའི་དོན་དེ་སྐབས་སུ་བཤད་པའི་རྟགས་ལ་སྤྱད་མི་  
རུང་བཅའ་སྤྱད་བཅའ་དམིགས་པའི་རྟགས་ཡང་དགག་གི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་རྣམ་འགྲེལ་རང་  
འགྲེལ་ལས་སུ་དགག་པ་གང་ཇི་སྟེད་པ་ཐམས་ཅད་ནི་མི་དམིགས་པ་ཡིན་ནོ། ཞེས་པས་  
ཟུར་དང་པོ་དང་། ཡང་རང་འགྲེལ་ལས་སུ་ཚད་མ་རྣམས་ནི་མི་འཇུག་པ་མི་དམིགས་པ་  
ཡིན་ཏེ། མེད་ལ་མི་འཇུག་འབྲས་བུ་ཙན། ཡོད་པའི་ཤེས་པ་དང་། སྤྱད་པ་སྟེད་དགག་  
པའི་འབྲས་བུ་ཙན་ཡིན་ཏེ། ཞེས་པས་ཟུར་གཉིས་པ་བསྟན་ཏེ། ཟུར་དང་པོ་དགག་རྟགས་ཡང་  
དགག་གིས་སྐྱབ་རྟགས། རྟགས་ལྟར་སྤྱད། རྟགས་སུ་མ་བཞོན་པ་རྣམས་བཅད། གཉིས་  
པས་སྤྱད་རུང་མ་དམིགས་པ་རྣམས་བཅད། དེ་ཡང་ཡུལ་གྱི་བསྐྱལ་བ་བྱུང་སྤྱུ་མི་སྟན་གྱི་  
དཔག་བསམ་གྱི་ཤིང་ལྟ་བུ། དུས་གྱི་བསྐྱལ་བ་བསྐྱལ་བ་ཆགས་པའི་སྐབས་གྱི་སྤྱིན་གསེར་  
གྱི་སྟོང་པོ་ཙན་ལྟ་བུ། ངོ་བོ་སྤྱད་པའི་བསྐྱལ་བ་ཤ་བཅད་བར་སྤྱིད་སོགས་དང་གང་ཟག་པ་  
རོལ་པོའི་རྒྱུད་ཚོད་རྣམས་གང་ཟག་པ་ལ་ལ་སྟོག་གྱུར་ཡིན་པས་དེ་མ་དམིགས་པ་ཙན་  
གྱིས་ཡོད་ངེས་མེད་ངེས་གྱི་ཐ་སྟོན་བརྟུན་མི་རྣམས་པས་ཚུལ་མིན་གྱི་སྟོན་སྤྱད་པའི་ཆེད་དུ་  
རྟགས་འདི་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །རིགས་ཐེགས་ལས་སུ་བསྐྱལ་བའི་ཡུལ་མི་དམིགས་པའི་  
མ་དོན་སུམ་དང་རྗེས་སུ་དཔག་པའི་མཚན་ཉིད་ནི་ཐེ་ཆོམ་གྱི་རྒྱུ་ཡིན་ཏེ། ཚད་མ་ལོག་གྱུར་  
དོན་མེད་པར་མི་འགྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ། ཞེས་གསུངས། འདིར་བསྐྱལ་དོན་ཞེས་པ་ཡུལ་དུས་  
ངོ་བོའི་དབང་གིས་རྟོགས་མི་རྣམས་པ་གང་ཟག་གཞན་གྱི་བསམ་སྟོན་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། དེ་མ་དོན་  
སུམ་མཐུ་མཚན་ལ་བརྟེན་པའི་རྗེས་དཔག་གིས་རྟོགས་པའི་ཆོ་བསྐྱལ་དོན་མིན་པར་གྱུར་

པ་སྟེ། དཔེར་ན་མོ་གལ་བུས་སྤར་རང་གི་མ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་འོད་ཟེར་ཅན་དུ་སྐྱེས་པ་མ་  
ཤེས་པས་བསྐྱལ་བ་ཡིན་ལ། སྤྱིས་སྟོན་པ་བཀའ་རྒྱུན་ཅན་གྱིས་གསུངས་ནས་དེར་བྱོན་པའི་  
ཆོ་རང་གི་མ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་འོད་ཟེར་ཅན་དུ་སྐྱེས་པ་མ་བྱེད་པས་བསྐྱལ་བ་མིན་པར་གྱུར་  
པའོ། རྟེན་ན་བསྐྱལ་དོན་ཡིན་ན་ལྟོག་གྱུར་ཡིན་པས་བྱུང་གྱུར་ལྟོག་གྱུར་ཡིན་ན་བསྐྱལ་དོན་  
ཡིན་པས་མ་བྱུང་བོ། །མཚན་གཞིན། འཇམ་བསྐྱལ་དོན་དུ་སོང་བའི་གང་ཟག་གི་ངོར་མ་དུན་  
གྱི་གཞི་འདིར་ཆོས་ཅན། འཇམ་ཡོད་པར་མི་ངེས་ཏེ། དེ་ལ་འཇམ་མི་སྤྲོད་བསམ་དམིགས་  
པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན་མི་སྤྲོད་བམ་དམིགས་པའི་རྟགས་ཞེས་བརྗོད་རིགས་ཏེ། དགག་  
རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག རང་གི་དགག་བྱའི་ཆོས་སུ་བཞག་པའི་དོན་དེ་སྐབས་སུ་བབ་  
པའི་ཚྲོལ་བ་དེ་ལ་སྤྲོད་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་ཏེ། རང་གི་དགག་བྱའི་ཆོས་སུ་བཞག་པའི་དོན་འག་  
ཟད་དེ་སྐབས་སུ་བབ་པའི་ཚྲོལ་བ་འཇམ་བསྐྱལ་དོན་དུ་སོང་བའི་གང་ཟག་ལ་སྤྲོད་མི་རུང་བ་  
ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ལ་དབྱེན་ལུལ་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ཏེ། བདེ་ཅན་ཡོད་པར་མ་ཤེས་པའི་གང་  
ཟག་གི་ངོར་ལུབ་སྟོགས་ཀྱི་འཛིག་རྟེན་ན་ཆོས་ཅན། ཁྱེད་ཀྱིས་བདེ་ཆེན་ཞིང་ཁམས་མེད་པར་  
ངེས་མི་རུས་ཏེ། དེ་ཡོད་མེད་ཁྱེད་ལ་བསྐྱལ་དོན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དུས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ཏེ།  
ཁྱིམ་བདག་དཔལ་སྐྱེས་ཀྱིས་ཐར་པའི་ས་བོན་འཛོགས་པ་མི་ཤེས་པའི་གང་ཟག་གི་ངོར་ཁྱིམ་  
བདག་དཔལ་སྐྱེད་ཀྱི་རྒྱུད་ལ་ཆོས་ཅན། སྟོན་དུས་ཐར་པའི་ས་བོན་བཞག་ཡོད་མེད་མི་ཤེས་  
ཏེ། སྟོན་དུས་ཐར་པའི་ས་བོན་འཛོགས་པ་ཁྱེད་ལ་དུས་ཀྱི་བསྐྱལ་པའི་ཆོས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རོ་  
བོ་སྤྲོ་བའི་དབང་དུ་བྱས་ཏེ། ལྟས་བྱིན་གྱི་བསམ་པ་མ་རྟོགས་པའི་གང་ཟག་གི་ངོར་ཁྱེད་རང་  
གི་རྒྱུད་ཀྱི་ཆོད་མ་ཆོས་ཅན། ལྟས་བྱིན་ལ་ཆོས་སྤྱིན་གསོད་པའི་སེམས་ཡོད་མེད་མི་ཤེས་  
ཏེ། ལྟས་བྱིན་གྱི་བསམ་པ་མི་ཤེས་པའི་ཕྱིར།

སྐབས་འདིར་ཁ་ཅིག་གིས། དེ་སྐབས་ཀྱི་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་ཡང་དག་གྱུར་ཡིན། རང་  
ཉིད་ཀྱི་རྟགས་ཀྱི་དེ་སྐབས་ཀྱི་དགག་བྱའི་ཆོས་སུ་བཞགས་པའི་དོན་དེ་སྤྱིར་ཡོད་ཀྱང་། རང་  
ཉིད་དེ་སྐབས་ཀྱི་སྟོགས་ཆོས་ཅན་དུ་སོང་བའི་གང་ཟག་གི་ཆོད་མ་ལ་མི་སྤྲོད་བདེ། ཁྱེད་དེ་  
སྐབས་ཀྱི་མི་སྤྲོད་བམ་དམིགས་པའི་རྟགས་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད་ཅེས་དང་། འཇམ་དང་དེ་

དེས་པའི་བཅད་ཤེས་དོན་མཐུན་གཉིས་ཅེ་རེ་ནས་དེ་སྐབས་ཀྱི་དགག་བྱའི་ཆོས་སུ་བཏགས་  
 པའི་དོན་ཡིན་ཀྱང་། དེ་དགག་བྱའི་ཆོས་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་གསུངས་པ་དང་། མི་སྣང་  
 བ་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་ཀྱི་མཚན་གཞིར་མཛུན་གྱི་གཞི་འདིར་ཆོས་ཅན། འཁྱབ་སྒྲུལ་དོན་  
 ཏུ་སོང་བའི་གང་ཟག་གི་རྒྱུད་ལ་འཁྱབ་དེས་པའི་བཅད་ཤེས་དོན་མཐུན་མེད་དེ། འཁྱབ་སྒྲུལ་  
 དོན་ཏུ་སོང་བའི་གང་ཟག་གི་རྒྱུད་ལ་འཁྱབ་དམིགས་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མ་མེད་པའི་ཕྱིར། ཞེས་  
 བཀོད་པ་ནང་འགལ་བར་མཐོང་སྟེ། ཕྱིར་ཆོལ་གྱི་ཚད་མ་ལ་མི་སྣང་བ་ཞེས་པ་མངོན་སུམ་  
 ལ་གསལ་པོར་མི་སྣང་བ་ལ་འཛོག་གས། རྗེས་དཔག་ལ་དོན་སྤྱི་མི་སྣང་བ་ལ་འཛོག་ དང་  
 པོ་ལྟར་ན་དགག་བྱའི་ཆོས་སུ་བཏགས་པའི་དོན་དེ་མངོན་སུམ་ལ་གསལ་པོར་མི་སྣང་བ་ཅམ་  
 གྱིས་རྟགས་དེ་མི་སྣང་བ་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་སུ་བཞག་ན། ལུ་སྟེགས་བྱེད་བྱ་པ་ལ་སྐྱ་  
 ཆོས་ཅན། རྟག་པ་མ་ཡིན་ཏེ། སྐྱེས་པའི་ཕྱིར། ཞེས་བཀོད་པའི་སྣང་རུང་འགལ་དམིགས་  
 ཀྱི་རྟགས་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་མི་སྣང་བ་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་ཡིན་པར་ཐལ། མཚན་ཉིད་  
 དེའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། དགག་རྟགས་ཡང་དག་ཡིན་པ་གང་  
 ཞིག་དེ་སྐབས་ཀྱི་དགག་བྱའི་ཆོས་སུ་བཏགས་པའི་དོན་རྟག་པ་དེ་ཕྱིར་ཡོད་ཀྱང་དེ་སྐབས་ཀྱི་  
 ཕྱོགས་ཆོས་ཅན་ཏུ་སོང་བའི་ཆོལ་བ་ལ་མངོན་སུམ་ཏུ་མི་སྣང་བའི་ཕྱིར། རྩ་བར་འདོད་ན།  
 དེ་ཆོས་ཅན། མི་སྣང་བ་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་མ་ཡིན་པར་ཐལ། སྤངས་འགལ་ལ་བརྟེན་  
 པའི་སྣང་རུང་མ་དམིགས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་བྱུང་ཁས་བླངས། ཕྱོགས་གཉིས་པ་  
 ལྟར་དོན་སྤྱི་ཅམ་ཡང་མི་སྣང་བ་ལ་བྱས་ན། གང་ལ་རྟགས་སུ་སོང་བའི་དེ་སྐབས་ཀྱི་ཆོལ་བ་  
 ཡང་དག་ཆོས་ཅན། དེ་སྐབས་ཀྱི་དགག་བྱའི་ཆོས་སུ་བཏགས་པའི་དོན་གཉིས་ཀ་ཕྱིར་ཡོད་  
 ཀྱང་ཁྱོད་ཀྱི་ཚད་མ་ལ་དོན་སྤྱི་ཅམ་ཡང་མི་སྣང་བ་ཡིན་པར་ཐལ། ཁྱོད་དེ་སྐབས་ཀྱི་ཕྱོགས་  
 ཆོས་ཅན་ཏུ་སོང་བའི་གང་ཟག་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཕྱིར་ཆོལ་ལྷན་དག་ཡིན་པའི་ཕྱིར།  
 རྟགས་ཁས། འདོད་ན། ཆོལ་བ་དེ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ཡིན་ན་འཁྱབ་དང་དེ་དེས་པའི་བཅད་  
 ཤེས་དོན་མཐུན་ལུ་ལ་ཏུ་མ་བྱས་པས་བྱུང་བར་ཐལ། འཁྱབ་དང་དེ་དེས་པའི་བཅད་ཤེས་དོན་  
 མཐུན་ཁྱོད་ཀྱི་ཚད་མ་ལ་མི་སྣང་བའི་ཕྱིར། འདོད་ན། ཆོལ་བ་དེ་ཆོས་ཅན། མཛུན་གྱི་གཞི་

འདིར་ཤེས་པའི་བཅད་ཤེས་དོན་མཐུན་ཡོད་མེད་ལ་ཤེས་འདོད་ཞུགས་པ་མ་ཡིན་པར་  
 ཐལ། སྤྱིར་ཤེས་པའི་བཅད་ཤེས་དོན་མཐུན་ཙམ་ཡང་མ་དེས་པའི་ཕྱིར། ཡང་དེ་འབྲེལ་  
 མི་སྤང་བ་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་དེ་ཆོས་ཅན། རྗེས་ཁྱབ་མ་གྲུབ་པར་ཐལ། ཆད་མ་  
 གསུམ་སྟོན་དུ་མ་འགྲོ་བའི་ཕྱིར། ཁྱབ་པ་ཁས། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། དེ་  
 སྐབས་ཀྱི་ཆོས་བ་ཡང་དག་གིས་དགག་ཆོས་བསྐྱབ་ཆོས་དངོས་འགལ་དུ་མ་དེས་པའི་ཕྱིར།  
 དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། དེ་སྐབས་ཀྱི་ཆོས་བ་ཡང་དག་གིས་ཤེས་པའི་བཅད་ཤེས་དོན་  
 མཐུན་ཡོད་པ་དང་ཤེས་པའི་བཅད་ཤེས་དོན་མཐུན་མེད་པ་གཉིས་ཐད་དུ་མ་དེས་པའི་  
 ཕྱིར་ཏེ། ཤེས་པའི་བཅད་ཤེས་ཡོད་པ་མ་དེས་པའི་ཕྱིར། དེ་བཞིན་དུ་དེ་འབྲེལ་མི་སྤང་བ་མ་  
 དམིགས་པའི་རྟགས་ཆོས་ཅན། ཕྱོགས་ཆོས་མ་གྲུབ་པར་ཐལ། དེ་སྐབས་ཀྱི་ཆོས་བས་མདུན་  
 གྱིག་ཞི་འདིར་ཤེས་བསྐྱལ་དོན་དུ་སོང་བའི་གང་ཟག་གི་རྒྱུད་ལ་ཤེས་པའི་རྟགས་བྱེད་ཀྱི་ཆད་མ་  
 མེད་པ་མ་རྟགས་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ། མདུན་གྱི་གཞི་འདིར་ཤེས་བསྐྱལ་  
 དོན་དུ་སོང་བའི་གང་ཟག་གི་རྒྱུད་ལ་ཤེས་པའི་རྟགས་བྱེད་ཀྱི་ཆད་མ་མེད་པ་རྟགས་པ་ལ་སྤྱིར་  
 འབྲེལ་ཐོབ་ཡོད་པ་ཙམ་རྟགས་དགོས་པ་གང་ཞིག་ དེ་སྐབས་ཀྱི་ཆོས་བ་ཡང་དག་གིས་དེ་མ་  
 རྟགས་པའི་ཕྱིར།

ཡང་གཏན་ཆོག་པས་འདིའི་ཕྱིར་ཆོས་རྣམ་དག་ཤེས་བསྐྱལ་དོན་དུ་སོང་བའི་གང་ཟག་དེ་ཡིན་  
 བམ། དེ་ལས་གཞན་པའི་གང་ཟག་ཞིག་ཡིན། དང་པོ་ལྟར་ན། ཕྱི་ཆོས་རྣམ་དག་དེ་ཆོས་  
 ཅན། ཁྱོད་ཀྱིས་དེ་སྐབས་ཀྱི་དགག་བྱའི་ཆོས་སུ་བཏགས་པའི་དོན་འབྲེལ་ཤེས་པའི་  
 དབྱེད་ཤེས་དོན་མཐུན་ཡོད་པ་ཙམ་ཡང་མི་ཤེས་པར་ཐལ། ཁྱོད་དེ་སྐབས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཆོས་ཅན་  
 དུ་སོང་བའི་གང་ཟག་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན་གོང་གི་རིགས་པས་གཞོད། སྤྱིར་ཤེས་པའི་  
 དེ་ཤེས་པའི་དབྱེད་ཤེས་དོན་མཐུན་ཡོད་པ་ཙམ་དེས་ཀྱང་རང་རྒྱུད་ལ་ཡོད་མེད་ཐེ་ཆོས་ཟེ་བ་  
 ཡིན་ཞེན། ཤེས་པའི་བཅད་ཤེས་དོན་མཐུན་ཆོས་ཅན། དེ་སྐབས་ཀྱི་དགག་བྱའི་ཆོས་སུ་  
 བཏགས་པའི་དོན་མ་ཡིན་པར་ཐལ། དེ་སྐབས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཆོས་ཅན་དུ་སོང་བའི་གང་ཟག་གི་  
 ཆད་མ་ལ་སྤང་བའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་ཡི་ཆད་མས་ཤེས་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན་དམ་བཅའ་འབུད།

མ་ཁྱབ་ན་རང་ཚིག་དང་འགལ་ལོ། །ཡང་དེ་སྐབས་ཀྱི་ཕྱིར་ཚོལ་རྣམ་དག་ཚེས་ཅན། རང་སྟོ་  
རང་ལ་ལྟོག་གྱུར་ཡིན་པར་ཐལ། སྤྱིར་གཞན་རྒྱུད་ལ་ཤ་བཅའ་དེས་པའི་བཅད་ཤེས་དོན་མཐུན་  
ཡོད་པར་རྟོགས་པ་གང་ཞིག་རང་རྒྱུད་ལ་དེ་ཡོད་མེད་མི་ཤེས་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། དེ་ཚེས་  
ཅན། རང་རྒྱུད་ལ་ཤ་བཅའ་མིགས་པའི་ཚད་མ་མེད་པ་འདུག་མི་རྣམས་པར་ཐལ། མཚུངས་  
པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། དེ་ཚེས་ཅན། ཕྱིར་ཚོལ་རྣམ་དག་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ཕྱོགས་ཚེས་མ་  
དེས་པའི་ཕྱིར།

ཕྱོགས་གཉིས་པ་དེ་སྐབས་ཀྱི་ཕྱིར་ཚོལ་རྣམ་དག་དེ་གང་ཟག་གཞན་ཡིན་ཞེས། དེ་འདྲའི་ཕྱིར་  
ཚོལ་རྣམ་དག་ཚེས་ཅན། དེ་སྐབས་ཀྱི་དགག་བྱའི་ཚེས་སུ་བཏགས་པའི་དོན་ཤ་བཅའ་དེ་དེས་  
པའི་བཅད་ཤེས་དོན་མཐུན་གཉིས་ཀ་སྤྱིར་ཡོད་ཀྱང་ཁྱེད་ལ་མི་སྤྱང་བ་ཡིན་པ་ཐལ། ཁྱེད་  
ཕྱོགས་ཚེས་ཅན་དུ་སོང་བའི་གང་ཟག་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། རིགས་པ་སྤྱུ་མ་དང་  
མཚུངས་། དེར་མ་ཟད་དེ་འདྲའི་ཕྱིར་ཚོལ་རྣམ་དག་དེ་ཡིས་པ་རོལ་ཤ་བསྐྱལ་དོན་དུ་སོང་  
བའི་གང་ཟག་དེ་ཤ་བཅའ་བསྐྱལ་དོན་ཡིན་པ་དང་། ཤ་བཅའ་མིགས་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མ་མེད་པ་ཇི་  
ལྟར་དེས། འདིར་བདག་ཅག་གི་སྟོན་པས་: ར་དང་ར་འདྲ་བས་མ་གཏོགས་གང་ཟག་གིས་  
གང་ཟག་གི་ཚོད་གཟུང་བར་མི་བྱ་སྟེ། ཉམས་པར་འགྱུར་ཏེ། ཞེས་གསུངས་པ་དང་།  
སྟོབ་དཔོན་བདག་ཉིད་ཆེན་པོས་རྒྱས་པའི་རང་འགྲེལ་ལས་: ཚད་མ་རྣམས་ནི་མི་འཇུག་  
པ། ཁྱེད་ལ་མི་འཇུག་འབྲས་བུ་ཅན། །ཡོད་པའི་ཤེས་པ་དང་སྤྱད་པ་སྦྲེད་འགོག་པའི་  
འབྲས་བུ་ཅན་ཡིན་ཏེ། ཞེས་གང་ཟག་གཞན་གྱི་རྒྱུད་ཚོད་མ་མཐོང་བ་ཅམ་གྱིས་མེད་པ་  
སོགས་སྟོསྟེ་བྱ་མི་རིགས་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་གཏན་ཚིགས་འདི་གསུངས་པ་ཡིན་ལ།  
ཁྱེད་ཀྱི་གཏན་ཚིགས་ལ་དཔག་ན་ལུང་དོན་ཡང་མ་ལོན་པར་སྤྱང་ངོ་།།

མི་སྤྱང་བ་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་ནི་རྣམ་འགྲེལ་ལས་: ཚད་མ་རྣམས་ནི་མི་འཇུག་  
པ། ཁྱེད་ལ་མི་འཇུག་འབྲས་བུ་ཅན། ཞེས་པས་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །

༥ སྤྱང་རུང་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་བཤད་པ། དགག་རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་རང་གི་དགག་  
བྱའི་ཚེས་སུ་བཞག་པའི་དོན་དེ་སྐབས་སུ་བབ་པའི་ཚོལ་བ་ལ་སྤྱང་དུ་རུང་བ་སྤྱང་རུང་མ་

དམིགས་པའི་ཏྲགས་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། རྒྱས་པའི་རང་འགྲེལ་ལས་། དགག་པ་  
གང་ཇི་སྟེད་པ་ཐམས་ཅད་ནི་མི་དམིགས་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་པས་ཟུར་དང་པོ་བསྟན་པ་དང་།  
ཡང་རང་འགྲེལ་ལས་། གཏན་ཚིགས་བྱེ་བྲག་ལ་ལྷོས་ནས། །ལ་ལ་མེད་ཤེས་འབྲས་བྱ་  
ཅན། །གཏན་ཚིགས་ནི་མི་དམིགས་པའོ། །ཞེས་པས་ཟུར་གཉིས་པ་བསྟན། ཟུར་དང་པོ་  
དགག་ཏྲགས་ཡང་དག་ཅེས་པས་ཏྲགས་སྤྱུ་མ་བཞོད་པ་དང་། ཏྲགས་ལྷར་སྒྲུང་དང་།  
སྒྲུབ་ཏྲགས་རྣམས་བཅད། ཟུར་གཉིས་པས་མི་སྤྱང་བ་མ་དམིགས་པའི་ཏྲགས་རྣམས་  
བཅད། དེ་ལ་དབྱེ་ན། ཚད་མ་རྒྱས་པ་ལས་སྤྱང་རུང་མ་དམིགས་པའི་ཏྲགས་སྤྱོར་བ་རྒྱད་  
དང་། འབྲིང་པོ་ལས་ཏྲགས་སྤྱོར་བ་ཅུ་དང་། བསྐྱས་པ་ལས་ཏྲགས་སྤྱོར་བ་ཅུ་གཅིག་  
གསུངས་སོ། །དེ་དག་ཀུན་གྱི་འབྲེལ་རྒྱུ་མ་དམིགས་པ་དང་འགལ་རྒྱུ་དམིགས་པའི་སྤྱང་  
རུང་མ་དམིགས་པའི་ཏྲགས་གཉིས་སྤྱུ་འདུས་པ་ཡིན་ཏེ། རྣམ་འགྲེལ་རང་འགྲེལ་ལས་།  
འདི་ལྷར་དེ་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་ཀྱིས་བྱེད་དེ། འགའ་ཞིག་སྒྲུབ་པས་སམ་དགག་པས་སོ། །  
ཞེས་སོ། །

ལྷ འབྲེལ་རྒྱུ་མ་དམིགས་པའི་ཏྲགས་ལག་དཔ། སྤྱང་རུང་མ་དམིགས་པའི་ཏྲགས་ཡང་དག་གང་  
ཞིག དེ་སྒྲུབ་ཀྱི་དགག་བྱའི་ཚོས་ཀྱི་འབྲེལ་རྒྱུ་མ་དམིགས་པ་ཏྲགས་སྤྱུ་བཞོད་པ་འབྲེལ་རྒྱུ་  
མ་དམིགས་པའི་ཏྲགས་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། ཟུར་དང་པོས་སྤྱང་རུང་མིན་པའི་ཏྲགས་  
ཡང་དག་མིན་པ་ཐམས་ཅད་བཅད། ཟུར་གཉིས་པས་འགལ་རྒྱུ་དམིགས་པའི་སྤྱང་རུང་མ་  
དམིགས་པའི་ཏྲགས་རྣམས་བཅད། འབྲེལ་རྒྱུ་མ་དམིགས་པའི་ཏྲགས་ལ་དབྱེ་ན་བཞི་སྟེ།  
རང་བཞིན་མ་དམིགས་པ་དང་། རྒྱུ་མ་དམིགས་པ་དང་། རྒྱབ་བྱེད་མ་དམིགས་པ་དང་།  
དངོས་འབྲས་མ་དམིགས་པའོ། །

མཚན་གཞི་ནི་རིམ་པ་ལྟར། བྱམ་པས་དག་པའི་གཞི་དེར་ཚོས་ཅན། བྱམ་པ་མེད་དེ།  
དམིགས་པའི་རིག་བྱར་གྱུར་པའི་བྱམ་པ་མ་དམིགས་པའི་ཕྱིར། ཞེས་རང་བཞིན་མ་  
དམིགས་པ་དང་། མེ་མེད་མཚན་མེའི་རྒྱུ་མཚར་ཚོས་ཅན། དུ་བ་མེད་དེ། མེ་མེད་པའི་  
ཕྱིར། ཞེས་རྒྱུ་མ་དམིགས་པ་དང་། ཤིང་གིས་དབེན་པའི་བྲག་ཇོང་ན་ཚོས་ཅན། ཤལ་མེད་

དེ། ཤིང་མེད་པའི་ཕྱིར། ཞེས་བྱ་བ་བྱེད་མ་དམིགས་པ་དང་། ཏུ་བ་མེད་པའི་གཞི་དེར་ཚོས་  
ཅན། ཏུ་བའི་དངོས་རྒྱུ་མེ་མེད་དེ། དངོས་འབྲས་ཏུ་བ་མེད་པའི་ཕྱིར། ལྷ་བུ་དངོས་འབྲས་  
མ་དམིགས་པ་ལོ། །དམིགས་པའི་རིག་བྱར་གྱུར་པའི་བྱམ་པ་མ་དམིགས་པ་ཚོས་ཅན།  
བྱམ་པས་དག་པའི་ས་ཕྱོགས་ལ་བྱམ་པ་མེད་པར་སྐྱབ་པའི་རང་བཞིན་མ་དམིགས་པའི་  
རྟགས་ཞེས་བརྗོད་རིགས་ཏེ། ཁྱོད་འབྲེལ་རྒྱུ་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་གང་ཞིག་ ཁྱོད་ཀྱི་  
ཚོས་ལོག་ལ་བྱམ་པ་དེ་སོང་ཞིང་། དེའི་རང་བཞིན་ལ་དམིགས་པའི་རིག་བྱར་གྱུར་པ་དེ་  
སོང་ལ། དམིགས་པའི་རིག་བྱར་གྱུར་པའི་བྱམ་པ་མ་དམིགས་པ་རྟགས་སུ་བཀོད་པའི་  
ཕྱིར། ཤིང་མེད་པ་ཚོས་ཅན། ཤིང་གིས་དབེན་པའི་བྲག་རྫོང་ལ་གཤམ་མེད་པར་སྐྱབ་པའི་  
བྱ་བ་བྱེད་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་ཞེས་བརྗོད་རིགས་ཏེ། ཁྱོད་འབྲེལ་རྒྱུ་མ་དམིགས་པའི་  
རྟགས་གང་ཞིག་ ཁྱོད་ཀྱི་ཚོས་ལོག་ལ་གཤམ་པ་དེ་སོང་ཞིང་། དེའི་བྱ་བ་བྱེད་ལ་ཤིང་དེ་སོང་  
ལ། ཤིང་མ་དམིགས་པ་རྟགས་སུ་བཀོད་པའི་ཕྱིར། གཞན་ལ་འང་རིགས་བསྐྱེད་ནས་ཤེས་  
པར་བྱལོ། །རང་བཞིན་མ་དམིགས་པ་འདི་ཐ་སྟོན་འབའ་ཞིག་སྐྱབ་པའི་རྟགས་ཡིན་ནོ། །  
༥ འགལ་རྒྱུ་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་ལག་དཔ། སྤྱང་རུང་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་ཡང་དག་གང་  
ཞིག་ དེ་སྐྱབ་ཀྱི་དགག་བྱའི་ཚོས་ཀྱི་འགལ་རྒྱུ་མ་དམིགས་པ་རྟགས་སུ་བཀོད་པ་འགལ་རྒྱུ་  
མ་དམིགས་པའི་རྟགས་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། ཟུར་དང་པོས་སྤྱང་རུང་མ་དམིགས་པའི་  
རྟགས་ཡང་དག་མིན་པ་མཐའ་དག་བཅད། ཟུར་གཉིས་པས་འབྲེལ་རྒྱུ་མ་དམིགས་པ་མཐའ་  
དག་བཅད། དེ་ལ་དབྱེན་ལྷན་ཅིག་མི་གནས་འགལ་ལ་བརྟེན་པ་དང་། བན་རྩྭན་སྤངས་  
འགལ་ལ་བརྟེན་པ་གཉིས་ཡོད་དེ། རྣམ་ངེས་དང་རྒྱས་པའི་རང་འབྲེལ་ལས་འགལ་བ་  
ཡང་མི་དམིགས་པ་མེད་པར་འགལ་བ་མི་རྟོགས་ཏེ། འདི་ལྟར་རྒྱུ་མ་གཏུགས་པ་ཅན་འབྱུང་  
བ་གཞན་ཡོད་ན་མེད་པའི་ཕྱིར་འགལ་བར་རྟོགས་ལ། དེ་ཡང་མི་དམིགས་པ་ལས་ཡིན་  
ནོ། །པན་རྩྭན་སྤངས་ཏེ་གནས་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱང་འགལ་བ་ཡིན་ཏེ། རྟག་པ་དང་མི་རྟག་  
པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལ་ཡང་གཅིག་དམིགས་པས་གཞན་མི་དམིགས་པ་ཁོ་ནར་བརྗོད་དོ། །དེ་  
ལྷ་མ་ཡིན་ན་དམིགས་པ་མ་བཀག་པ་ཅན་མེད་པ་མི་འགྲུབ་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་གསུངས་

སོ། །འགལ་སྒྲིབ་མིགས་པའི་རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་ དེ་སྤྱབ་ཀྱི་རྟགས་དང་ཚོས་ལོག་  
གཉིས་ལྟན་ཅིག་མིགས་འགལ་དུ་གྲུབ་པ་ལྟན་ཅིག་མིགས་འགལ་ལ་བརྟེན་པའི་འགལ་  
དམིགས་ཀྱི་རྟགས་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། འགལ་སྒྲིབ་མིགས་པའི་རྟགས་ཡང་དག་གང་  
ཞིག་ དེ་སྤྱབ་ཀྱི་རྟགས་དང་ཚོས་ལོག་གཉིས་ཕན་ཚུན་སྤངས་འགལ་དུ་གྲུབ་པ་ལམ་དེ་ལ་  
བརྟེན་པ་ཕན་ཚུན་སྤངས་འགལ་ལ་བརྟེན་པའི་འགལ་དམིགས་ཀྱི་རྟགས་ཡང་དག་གི་མཚན་  
ཉིད།

༥ ། ལྟན་ཅིག་མིགས་འགལ་ལ་བརྟེན་པའི་རྟགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་བཤད་པ། ལྟན་ཅིག་མིགས་འགལ་ལ་  
བརྟེན་པའི་འགལ་དམིགས་ལ་དབྱེ་ན། ཚད་མ་རྒྱས་འབྲིང་བསྐྱུས་གསུམ་ནས་ལྔ་དང་དུག་  
དང་བདུན་སོགས་མི་འབྲ་བར་གསུངས་ཀྱང་འདིར་གོ་བདེ་བའི་ཕྱིར་སློབ་དཔོན་ཇོ་ཏ་རི་དང་  
ཚོས་ཇེ་ས་པའ་དང་། བྱམས་མགོན་མི་པམ་པའི་རྒྱས་འགྲེལ་ལས་གསུངས་པའི་ཇེ་ས་སུ་  
འབྲངས་ཏེ་བཤད་ན་བཅུ་གཉིས་ཏེ། རིགས་གཏེར་ལས་། གཞུང་ལས་རྣམ་གཞག་མང་  
བཤད་ཀྱང་། །འགོག་རྩས་སྤྲ་མ་བཅུ་གཉིས་ཡིན། །ཞེས་པ་ལྟར་རོ། །དེ་ལ་བཅུ་གཉིས་  
ནི། འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ་བཞི། འགལ་བའི་བྱབ་བྱ་དམིགས་པ་བཞི།  
འགལ་བའི་འབྲས་བྱ་དམིགས་པ་བཞི་ལོ། །

འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ་བཞི་ལ། ༡ ། རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་  
དམིགས་པ་ནི། མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་བྱབ་པའི་གཞི་དེར་ཚོས་ཅན། གྲང་བའི་རིག་པ་མེད་  
དེ། མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་བྱབ་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་།

༢ ། རྒྱ་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ་ནི། མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་བྱབ་པའི་གཞི་དེར་  
ཚོས་ཅན། གྲང་འབྲས་སྤྱོད་པའི་བྱེད་མེད་དེ། མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་བྱབ་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་།

༣ ། འབྲས་བྱ་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ་ནི། མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་བྱབ་པའི་  
གཞི་དེར་ཚོས་ཅན། གྲང་རིག་གི་དངོས་རྒྱུ་མེད་དེ། མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་བྱབ་པའི་ཕྱིར་ལྟ་  
བུ་དང་།

༤ ། བྱབ་བྱེད་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ་ནི། མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་བྱབ་པའི་

གཞི་དེར་ཚོས་ཅན། བཅའི་རེག་པ་མེད་དེ། མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་བྱུང་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །  
གཞུང་གཞན་དུ་འདིར་བཤད་པའི་རྒྱ་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ་ལ་འབྲས་བུ་  
དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ་དང་། འདི་ཡི་འབྲས་བུ་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་  
དམིགས་པ་ལ་རྒྱ་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ་དང་། འདིའི་བྱུང་བྱེད་དང་འགལ་  
བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ་ལ་བྱུང་བྱེད་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ་སོགས་སྟུང་  
བ་དུ་མར་སྒྲུབས་འཆོལ་ནས་གསུངས་པ་ནི་ཚད་མ་རྒྱས་འབྲིང་བསྟན་པ་ལས་གསུངས་པ་  
དང་མི་མཐུན་པ་ཡིན་ནོ། །མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་བྱུང་པའི་གཞི་དེར་གྲང་བའི་རེག་པ་མེད་པར་  
སྒྲུབ་པའི་ཉགས་མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་བྱུང་པ་ཚོས་ཅན། ཁྱོད་རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་རང་  
བཞིན་དམིགས་པའི་ཉགས་ཡང་དག་ཅེས་བརྗོད་རིགས་ཏེ། འགལ་རྒྱ་དམིགས་པའི་ཉགས་  
ཡང་དག་གང་ཞིག་ཁྱོད་དེ་སྒྲུབ་ཀྱི་དགག་ཆོས་ཀྱི་རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་  
དམིགས་པ་ཉགས་སུ་བཀོད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་  
དམིགས་པ་ཉགས་སུ་བཀོད་ཚུལ་ཅིས་ཞེ་ན། ཉགས་མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་བྱུང་པ་དེ་སྒྲུབ་ཀྱི་  
ཆོས་ལོག་ལ་གྲང་བའི་རེག་པ་དེ་སོང་། དེའི་རང་བཞིན་ལ་བསེལ་བའི་རེག་པ་དེ་སོང་། དེ་  
དང་འགལ་བ་ལ་ཆ་བའི་རེག་པ་དེ་སོང་། དེའི་རང་བཞིན་ལ་མེ་སྟོབས་ཆེན་པོ་དེ་སོང་། མེ་  
སྟོབས་ཆེན་པོས་བྱུང་པ་ཉགས་སུ་བཀོད་པས་ཁྱོད་རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་  
དམིགས་པའི་གཏན་ཆོགས་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་བཞིན་དུ་མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་བྱུང་པའི་  
གཞི་དེར་གྲང་འབྲས་སུ་ལོང་བྱེད་མེད་པར་སྒྲུབ་པའི་ཉགས་མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་བྱུང་པ་ཚོས་  
ཅན། ཁྱོད་རྒྱ་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པའི་ཉགས་ཡང་དག་ཅེས་བརྗོད་རིགས་  
ཏེ། འགལ་རྒྱ་དམིགས་པའི་ཉགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་ཁྱོད་དེ་སྒྲུབ་ཀྱི་དགག་ཆོས་ཀྱི་རྒྱ་  
དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ་ཉགས་སུ་བཀོད་པའི་ཕྱིར། རྒྱ་དང་འགལ་བའི་རང་  
བཞིན་དམིགས་པ་ཉགས་སུ་བཀོད་ཚུལ་ཅིས་ཞེ་ན། ཉགས་མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་བྱུང་པ་དེ་  
སྒྲུབ་ཀྱི་ཆོས་ལོག་ལ་གྲང་འབྲས་སུ་ལོང་བྱེད་དེ་སོང་། དེའི་རྒྱ་ལ་གྲང་བའི་རེག་པ་དེ་  
སོང་། དེ་དང་འགལ་བ་ལ་ཆ་རེག་དེ་སོང་། དེའི་རང་བཞིན་ལ་མེ་སྟོབས་ཆེན་པོ་དེ་སོང་།

མེ་སྤྲོ་བས་ཆེན་པོས་བྱུང་བ་རྟགས་སུ་བཀོད་པས་ཁྱོད་རྒྱ་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་  
དམིགས་པའི་རྟགས་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །གཞན་གཉིས་ལ་དེ་ལྟར་རིགས་བསྐྱེད་གོས།  
འགལ་བའི་བྱུང་བ་དམིགས་པ་བཞི་ལ། ༡༽རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་བྱུང་བ་དམིགས་  
པ་ནི། ཚན་དན་གྱི་མེས་ཁྱབ་པའི་གཞི་དེར་ཆོས་ཅན། གྲང་བའི་རིག་པ་མེད་དེ། ཚན་དན་གྱི་  
མེས་ཁྱབ་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་།

༢༽རྒྱ་དང་འགལ་བའི་བྱུང་བ་དམིགས་པ་ནི། ཚན་དན་གྱི་མེས་ཁྱབ་པའི་གཞི་དེར་ཆོས་  
ཅན། གྲང་འབྲས་སུ་ལོང་བྱེད་མེད་དེ། ཚན་དན་གྱི་མེས་ཁྱབ་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་།

༣༽འབྲས་བུ་དང་འགལ་བའི་བྱུང་བ་དམིགས་པ་ནི། ཚན་དན་གྱི་མེས་ཁྱབ་པའི་གཞི་དེར་  
ཆོས་ཅན། གྲང་རིག་གི་དངོས་རྒྱ་མེད་དེ། ཚན་དན་གྱི་མེས་ཁྱབ་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་།

༤༽བྱུང་བྱེད་དང་འགལ་བའི་བྱུང་བ་དམིགས་པ་ནི། ཚན་དན་གྱི་མེས་ཁྱབ་པའི་གཞི་དེར་  
ཆོས་ཅན། བཟའི་རིག་པ་མེད་དེ། ཚན་དན་གྱི་མེས་ཁྱབ་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་ལོ། །ཚན་དན་གྱི་  
མེས་ཁྱབ་པའི་གཞི་དེར་གྲང་རིག་གི་དངོས་རྒྱ་མེད་པར་སྒྲུབ་པའི་རྟགས་ཚན་དན་གྱི་མེས་  
ཁྱབ་པ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་འབྲས་བུ་དང་འགལ་བའི་བྱུང་བ་དམིགས་པའི་རྟགས་ཡང་དག་  
ཅས་བརྗོད་རིགས་ཏེ། འགལ་བྱུང་དམིགས་པའི་རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་ཁྱོད་དེ་སྒྲུབ་ཀྱི་  
དགག་ཆོས་ཀྱི་འབྲས་བུ་དང་འགལ་བའི་བྱུང་བ་དམིགས་པ་རྟགས་སུ་བཀོད་པ་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར། དེ་ལྟར་བཀོད་ཚུལ་ཅིས་ཞེན། རྟགས་ཚན་དན་གྱི་མེས་ཁྱབ་པའི་དེ་སྒྲུབ་ཀྱི་ཆོས་  
ལོག་ལ་གྲང་རིག་གི་དངོས་རྒྱ་དེ་སོང་། དེའི་འབྲས་བུ་ལ་གྲང་བའི་རིག་པ་དེ་སོང་། དེ་  
དང་འགལ་བ་ལ་ཆ་བའི་རིག་པ་དེ་སོང་། དེའི་བྱུང་བུ་ལ་ཚན་དན་གྱི་མེ་དེ་སོང་། ཚན་དན་  
གྱི་མེས་ཁྱབ་པ་རྟགས་སུ་བཀོད་པས་ཁྱོད་འབྲས་བུ་དང་འགལ་བའི་བྱུང་བ་དམིགས་པའི་  
གཏན་ཆོག་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །

འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པ་བཞི་ལ། ༡༽རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་  
དམིགས་པ་ནི། དུབ་དྲག་ཏུ་ཕྱར་བས་བྱུང་བའི་གཞི་དེར་ཆོས་ཅན། གྲང་བའི་རིག་པ་མེད་  
དེ། དུབ་དྲག་ཏུ་ཕྱར་བས་བྱུང་བའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་།

༡༽ རྒྱ་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པ་ནི། དུ་བ་དག་ཏུ་ཕུར་བས་བྱབ་པའི་གཞི་དེར་  
ཚོས་ཅན། གང་འབྲས་སྤྱོད་ཀྱི་མེད་དེ། དུ་བ་དག་ཏུ་ཕུར་བས་བྱབ་པའི་ཕྱིར་ལྟ་  
དང་།

༢༽ འབྲས་བུ་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པ་ནི། དུ་བ་དག་ཏུ་ཕུར་བས་བྱབ་པའི་  
གཞི་དེར་ཚོས་ཅན། གང་རེག་གི་དངོས་རྒྱ་མེད་དེ། དུ་བ་དག་ཏུ་ཕུར་བས་བྱབ་པའི་ཕྱིར་ལྟ་  
བུ་དང་།

༣༽ རྒྱ་བ་བྱེད་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པ་ནི། དུ་བ་དག་ཏུ་ཕུར་བས་བྱབ་པའི་  
གཞི་དེར་ཚོས་ཅན། བ་མའི་རེག་པ་མེད་དེ། དུ་བ་དག་ཏུ་ཕུར་བས་བྱབ་པའི་ཕྱིར་ལྟ་  
བུ་ལོ། རྒྱ་བ་དག་ཏུ་ཕུར་བས་བྱབ་པའི་གཞི་དེར་བ་མའི་རེག་པ་མེད་པར་སྒྲུབ་པའི་རྟགས་  
དུ་བ་དག་ཏུ་ཕུར་བས་བྱབ་པ་ཚོས་ཅན། རྒྱུད་ལྱེད་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་  
པའི་རྟགས་ཡང་དག་ཅེས་བརྗོད་རིགས་ཏེ། འགལ་རྒྱ་དམིགས་པའི་རྟགས་གང་ཞིག་ རྒྱུད་  
དེ་སྒྲུབ་ཀྱི་དགག་ཚོས་ཀྱི་རྒྱ་བ་བྱེད་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པ་རྟགས་སུ་བཀོད་པ་  
ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཅིས་ཞེ་ན། དུ་བ་དག་ཏུ་ཕུར་བས་བྱབ་པའི་དེ་སྒྲུབ་ཀྱི་ཚོས་ལོག་ལ་བ་  
མའི་རེག་པ་དེ་སོང་། དེའི་རྒྱ་བ་བྱེད་ལ་གང་བའི་རེག་པ་དེ་སོང་། དེ་དང་འགལ་བ་ལ་ཆ་  
བའི་རེག་པ་དེ་སོང་། དེའི་འབྲས་བུ་ལ་དུ་བ་དག་ཏུ་ཕུར་བ་དེ་སོང་། དུ་བ་དག་ཏུ་ཕུར་བས་  
བྱབ་པ་རྟགས་སུ་བཀོད་པས་རྒྱུད་ལྱེད་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པའི་རྟགས་  
ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །འགལ་བའི་རྒྱ་དམིགས་པ་ལ་འང་བཞི་མ་བཤད་པ་ཅི་ཡིན་ཞེ་ན། མའི་  
རྒྱ་དམིགས་པ་ཙམ་གྱིས་གང་རེག་འགོག་པའི་ངེས་པ་མེད་པས་འགལ་བའི་རྒྱ་དམིགས་  
པའི་རྟགས་མ་གསུངས་ཏེ། རྣམ་འགྲེལ་ལས་: དེ་དང་འགལ་བ་ཡིན་ཀྱི་རྒྱ་དམིགས་པའི་  
སྒྱུར་བ་གང་ཡིན་དེ། རྒྱ་མཚན་དག་ནི་འགལ་བ་ཉིད། མེད་ན་འབྲུལ་པ་ཅན་ཡིན་ནོ། །  
ཞེས་དང་། རྣམ་ངེས་ལས་: གལ་ཏེ་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པས་ཀྱང་མེད་པར་  
གྱུབ་ན། དེའི་རྒྱ་དམིགས་པས་ཅི་སྟེ་མི་འགྲུབ་ཅེ་ན། མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་འབྲུལ་བའི་ཕྱིར་  
ཏེ། དཔེར་ན་འདི་ན་གང་བའི་རེག་པ་མེད་དེ། ཤིང་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་བུ་ལོ། །

ཞེས་གསུངས་སོ། །ཡང་མཁའ་པ་ཁ་ཅིག་མེད་དངོས་རྒྱ་རྩལ་པ་ཐོགས་མེད་ཏྲགས་སུ་  
བཀོད་ནས་འགལ་བའི་རྒྱ་དམིགས་པ་བཞི་འདོད་པ་ལ་མཁའ་པ་ཁ་ཅིག་གིས་དགག་པ་  
མཛད་ལ། འཇམ་མགོན་མི་པམ་པས་འདི་ལྟར་བཞེད་དེ། མཁའ་འཇུག་ལས་ཡང་བོད་  
གྱི་མཁའ་པ་དག་མེད་དངོས་རྒྱ་རྩལ་པ་ཐོགས་མེད་གྱིས་གཞོན་པ་ཏྲགས་སུ་བཀོད་ནས། སྒྲ་  
མ་ལྟར་བཞི་པོ་འགོག་པ་བསྒྲུན་ཏེ། འགལ་དམིགས་གྱི་སྒྲིབ་བ་བཅུ་དྲུག་ཏུ་བཞེད་པ་ལ།  
མཁའ་པ་གཞན་གྱིས་མེད་དངོས་རྒྱ་མེ་མིན་ལ་དངོས་འབྲས་བསྐྱེད་མ་རག་པའི་སྐད་ཅིག་  
མ་ཡིན་པས་ཏྲགས་སུ་ངེས་མི་རྩལ་ཞེས་ནན་ཏན་དུ་དགག་པར་མཛད་པ་དེ་ལྟར་ཡིན་ཀྱང་།  
སྒྲིབ་མེད་དངོས་རྒྱ་རྩལ་པ་མཐུ་ཅན་ཡོད་པར་གང་རེག་གི་དངོས་རྒྱ་མེད་པས་གཞན་གསུམ་  
ཡང་མེད་པར་གྱུར་པས་ན་སྒྲིབ་བ་དེ་ལྟ་བུ་ལ་དོན་གྱི་འགལ་བ་མེད་པ་ཙམ་ཡོད་ཀྱང་། སྒྲ་  
མ་ལྟར་སྒྲིབ་བ་བཅུ་གཉིས་སུ་འཇུག་བདེ་བས་སྐབས་འདིར་དེ་ལྟར་གཟུང་བར་བྱའོ། །ཞེས་  
གསུངས་སོ། །

༥ བན་རྒྱུན་སྒྲུབ་འགལ་ལ་བརྟེན་པའི་ཏྲགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་བཤད་པ། བན་རྒྱུན་སྒྲུབ་འགལ་ལ་བརྟེན་  
པའི་སྒྲུབ་རུང་མ་དམིགས་པའི་ཏྲགས་ལ་དབྱེ་ན་ལྟེ་ས་མེད་གྱི་གཏན་ཚིགས་དང་གཞོད་པ་ཙན་  
གྱི་གཏན་ཚིགས་གཉིས་ཡོད། དེ་ཡང་འཇམ་མགོན་མི་པམ་པས་དབུ་མ་རྒྱན་འགེལ་དུ་  
གསུངས་པ་ལྟར་བཀོད་ན། དང་པོ་ལྟེ་ས་མེད་གྱི་གཏན་ཚིགས་ནི། སྒྲ་ཆོས་ཙན། འཇིག་རྒྱ་  
གཞན་ལ་ལྟེ་ས་པ་མེད་པར་རང་གི་ངང་གིས་འཇིག་པ་ཡིན་ཏེ། དངོས་པོར་ཡོད་པ་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར། ཞེས་དང་། གཞོད་པ་ཙན་གྱི་གཏན་ཚིགས་ནི། དབང་ཕུག་ཏྲག་པ་ཆོས་ཙན། དངོས་  
པོ་མ་ཡིན་ཏེ། ཇི་མ་དང་ཅིག་ཅར་བའི་དོན་བྱེད་རྩལ་པས་སྒྲིབ་པའི་ཏྲག་པར་བཞག་པའི་  
ཕྱིར། སྒྲ་འཇིག་རྒྱ་གཞན་ལ་ལྟེ་ས་པ་མེད་པར་རང་གི་ངང་གིས་འཇིག་པར་སྒྲུབ་པའི་ཏྲགས་  
དངོས་པོར་ཡོད་པ་ཆོས་ཙན། བྱེད་ལྟེ་ས་མེད་གྱི་གཏན་ཚིགས་ཞེས་བཟྍ་དེ་རིགས་ཏེ། བན་  
རྒྱུན་སྒྲུབ་འགལ་ལ་བརྟེན་པའི་འགལ་རྒྱ་དམིགས་པའི་ཏྲགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་གང་  
དངོས་པོར་ཡོད་པ་ཡིན་ན་འཇིག་རྒྱ་གཞན་ལ་ལྟེ་ས་པ་མེད་པར་རང་གིས་འཇིག་པ་ཡིན་པར་  
སྒྲུབ་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་སྒྲུབ་གྱི་ཤེས་འདོད་ཆོས་ཙན་འཇིག་རྒྱ་གཞན་ལ་ལྟེ་ས་པ་མེད་པ་ཡིན་

པར་སྐྱབ་པའི་ཕྱིར། དབང་ཕྱག་རྟག་པ་དངོས་པོ་མ་ཡིན་པར་སྐྱབ་པའི་རིམ་དང་ཅིག་ཅར་  
 བས་དེན་བྱེད་ཀྱས་པས་སྟོང་པའི་རྟག་པར་བཞག་པ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་གཞོད་པ་ཅན་གྱི་གཏན་  
 རྟགས་ཞེས་བརྗོད་རིགས་ཏེ། བན་ཚུན་སྤངས་འགལ་ལ་བརྟེན་པའི་འགལ་བླ་དམིགས་  
 པའི་རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་དེ་སྐྱབ་གྱི་ཤེས་འདོད་ཆོས་ཅན་དངོས་པོ་མ་ཡིན་པ་ལ་ཚད་  
 མས་གཞོད་པ་ལྟན་པར་སྐྱབ་པའི་ཕྱིར། མཚན་གཞི་གཞན་ཡང་། དངོས་པོ་ཆོས་ཅན།  
 ཁྱོད་ཡིན་ན་འཇིག་རྒྱ་གཞན་ལ་མི་ལྟོས་པར་ངང་གིས་འཇིག་པའི་མི་རྟག་པ་ཡིན་པས་བྱབ་  
 སྟེ། རང་གྲུབ་ཙམ་ནས་འཇིག་ངེས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ལྟ་བུ་ལྟོས་མེད་ཀྱི་རྟགས་དང་། དངོས་  
 པོ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ཡིན་ན་རྟག་པས་སྟོང་པས་བྱབ་སྟེ། བྱས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ལྟ་བུ་གཞོད་  
 པ་ཅན་གྱི་རྟགས་ཡིན། ལྟོས་མེད་ཀྱི་རྟགས་འདིས་དངོས་པོའི་རྟགས་གྱིས་སྐྱ་མི་རྟག་པར་  
 སྐྱབ་པའི་རྗེས་བྱབ་སྐྱབ་པར་བྱེད་པ་དང་། གཞོད་པ་ཅན་གྱི་རྟགས་འདིས་དངོས་པོའི་རྟགས་  
 གྱིས་སྐྱ་མི་རྟག་པར་སྐྱབ་པའི་ལྟོག་བྱབ་སྐྱབ་པར་བྱེད་པ་ཡིན། དེ་ཡང་རང་སྟེ་དང་གཞན་  
 སྟེ་ཁ་ཅིག་སྐྱ་དངོས་པོ་ཡིན་ཀྱང་དངོས་པོ་ཡིན་ན་མི་རྟག་པ་ཡིན་པས་མ་བྱབ་པར་འཇིག་པའི་  
 རྒྱ་གཞན་ཁས་ལེན་ཅིང་དེ་དང་མ་ཕྱད་བར་དུ་རྟག་པ་དང་། འཇིག་རྒྱ་དང་འཕྱད་པའི་ཆོ་མི་  
 རྟག་པར་འདོད་པའི་ལོག་རྟོག་བསལ་ནས་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་རང་གྲུབ་ཙམ་ནས་འཇིག་  
 ངེས་ཡིན་པའི་རྟགས་གྱིས་འཇིག་རྒྱ་གཞན་ལ་ལྟོས་མི་དགོས་པར་རང་གི་ངང་གིས་སྤང་  
 ཅིག་སྤང་ཅིག་ལ་འཇིག་པའི་མི་རྟག་པར་སྐྱབ་པར་བྱེད་དོ། །དེ་བཞིན་གཞན་སྟེ་དང་རང་སྟེ་  
 ཁ་ཅིག་དངོས་པོ་པལ་ཆེར་མི་རྟག་པ་ཡིན་ཀྱང་དབང་ཕྱག་རྟག་པ་དང་འགོག་བཞེན་ལྟ་བུ་  
 རྟག་པའི་དངོས་པོ་ཡོད་པར་འདོད་པའི་ལོག་རྟོག་བསལ་ནས་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་རྒྱ་རྒྱེན་  
 གྱིས་བྱས་པའི་རྟགས་གྱིས་རྟག་པའི་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་ཞིང་མི་རྟག་པས་བྱབ་པ་སྐྱབ་པར་  
 བྱེད་དོ། །

ཆོས་རྗེ་ས་པ་ཆ་གྱིས་འདི་ལ་བྱབ་བྱེད་འགལ་བ་དམིགས་པ་དང་། ཚད་མས་གཞོད་པའི་  
 འགལ་བ་དམིགས་པ་གཉིས་གསུངས་ཏེ། དང་པོ་ནི། སྐྱ་ཆོས་ཅན། རྟག་པའི་དངོས་པོས་  
 སྟོང་སྟེ། བྱས་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་སྟེ། རྟག་པའི་དངོས་པོ་ལ་མ་བྱས་པ་བྱབ་བྱེད་དང་དེ་དང་

འགལ་བའི་བྱས་པ་རྟགས་སུ་བཀོད་པས་བྱབ་བྱེད་འགལ་དམིགས་ཞེས་བརྗོད་དོ། གཉིས་  
 པ་ལ་ལྟོས་པས་ངེས་པ་འགོག་པ་དང་། ངེས་པས་ལྟོས་པ་འགོག་པ་གཉིས་བཤད། དང་པོ་  
 རྟོ། གོས་དཀར་པོ་ཆོས་ཅན། རང་གྲུབ་ཙམ་ནས་རྩེ་གི་མདོག་དང་ལྷན་པར་མ་ངེས་  
 ཏེ། རང་ཉིད་རྩེ་གི་མདོག་ཏུ་བསྐྱར་བ་ཕྱི་འབྱུང་གི་རྒྱ་གཞན་ལ་ལྟོས་དགོས་པའི་ཕྱིར་  
 ལྷ་བྱ་དང་། གཉིས་པ་ཟི། བྱས་པ་ཆོས་ཅན། འཛིག་རྒྱ་གཞན་ལ་མི་ལྟོས་པར་དང་གིས་  
 འཛིག་སྟེ། རང་གྲུབ་ཙམ་ནས་འཛིག་ངེས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྷ་བྱ་ལོ། །ཤམ་ཚུན་སྤངས་འགལ་  
 ལ་བརྟེན་པའི་རྟགས་སྒྱུར་གཞན་ཡང་། བྱས་པ་ཆོས་ཅན། བདེན་མེད་ཡིན་ཏེ། རྟེན་འབྲེལ་  
 ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་དང་། བྱས་པ་ཆོས་ཅན། གཅིག་བདེན་དང་བྲལ་ཏེ། ཆ་བཅས་ཡིན་  
 པའི་ཕྱིར་ལྷ་བྱ་དབྱུ་མའི་གཏན་ཆོག་ས་དང་། སྒོན་པོ་དང་སྒོ་འཛིན་ཤེས་པ་གཉིས་ཆོས་  
 ཅན། རྩིས་ཐད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ལྷན་ཅིག་དམིགས་པ་ངེས་པའི་ཕྱིར་། ལྷ་བྱ་སེམས་ཙམ་  
 པའི་གཏན་ཆོག་ས་དང་། བྱས་པ་ཆོས་ཅན། བདག་མེད་ཡིན་ཏེ། གཞི་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་།  
 རྒྱང་འདས་ཆོས་ཅན། ཟག་མེད་ཡིན་ཏེ། དམིགས་པ་དང་མཚུངས་ལྷན་གྱི་སྒྲོན་ས་ཟག་པ་  
 རྒྱས་སུ་མི་རུང་བའི་ཆོས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་། ལྷ་བྱ་ཐམས་ཅད་འདིར་འདུས་པ་ཡིན་ནོ།།  
 སྤང་རུང་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་ནི་རྣམ་འགྲེལ་ལས་ཅེ་འགལ་དང་འབྲས་བྱ་དག་གྲུབ་  
 དང་། རྒྱུད་དོ་བོ་བལྟར་རུང་བའི། །བདག་ཉིད་བདག་ནི་མ་གྲུབ་པ། མེད་དོན་ཅན་མི་  
 དམིགས་རྣམ་བཞི། ཞེས་དང་། དེ་ལྟར་མི་དམིགས་འདི་རྣམ་གསུམ། །བཤད་ཀྱང་རྣམ་  
 པ་དུ་མ་སྟེ། དེ་དང་དེ་འགལ་ལ་སོགས་པ། མ་རྟོགས་རྟོགས་དབྱེད་སྒྱུར་སྒྲོན་ས། ཞེས་  
 པས་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ།།

༥ བྱབ་བྱེད་དང་རྣམ་གཉིས་སུ་འཇུག་པའི་རྟགས་བཤད་པ། ཡང་རྟགས་ཡང་དག་ལ་འཇུག་རྒྱུ་ལ་གྱི་  
 སྒྲོན་ས་དབྱེན། མཐུན་ཕྱོགས་ལ་བྱབ་བྱེད་དུ་འཇུག་པ་དང་རྣམ་གཉིས་སུ་འཇུག་པ་གཉིས་  
 ཡོད། རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག དེ་སྐབས་ཀྱི་མཐུན་ཕྱོགས་མཐོང་དགལ་ཡོད་པར་མཐོང་  
 བ་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་བྱབ་བྱེད་དུ་འཇུག་པའི་རྟགས་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། རྟགས་ཡང་  
 དག་གང་ཞིག དེ་སྐབས་ཀྱི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་མེད་ཆ་གཉིས་སུ་མཐོང་བ་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་

རྣམ་གཉིས་སུ་འཕྱག་པའི་རྟགས་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། དང་པོའི་མཚན་གཞིན། ཉེར་  
ལོན་གྱི་བྱང་པོ་ཆོས་ཅན། རང་རྩ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ཏེ། རེས་འགའ་བའི་དངོས་པོ་ཡིན་  
པའི་ཕྱིར། ལྷ་བྱ་འབྲས་རྟགས་དང་། སྒྲ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། བྱས་པའི་ཕྱིར། ལྷ་བྱ་  
རང་བཞིན་གྱི་རྟགས་དང་། མདུན་གྱི་གཞི་འདིར་ཆོས་ཅན། བྱམ་པ་མེད་དེ། བྱམ་པ་ཚད་  
མས་མ་དམིགས་པའི་ཕྱིར་ཞེས་དང་། བྱམ་པ་ཆོས་ཅན། བདེན་མེད་ཡིན་ཏེ། བདེན་པའི་  
གཅིག་དང་དུ་མ་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར། ལྷ་བྱ་མ་དམིགས་པའི་རྟགས་ཡོད། གཉིས་པའི་  
མཚན་གཞིན། དུ་ལྷན་ལ་ལ་ཆོས་ཅན། མེ་ཡོད་དེ། དུ་བ་ཡོད་པའི་ཕྱིར། ལྷ་བྱ་འབྲས་  
རྟགས་དང་། དུ་སྒྲ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། ཚྱེ་བྱང་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ལྷ་བྱ་རང་བཞིན་  
གྱི་རྟགས་དང་། ཤིང་གིས་དབེན་པའི་བྲག་ཚྲོད་ན་ཆོས་ཅན། ཤུལ་མེད་དེ། ཤིང་མེད་པའི་  
ཕྱིར་ཞེས་དང་། བྱམ་པ་ཆོས་ཅན། བདེན་མེད་ཡིན་ཏེ། རྟེན་འབྲེལ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ལྷ་བྱ་  
མ་དམིགས་པའི་རྟགས་ཡོད་དོ། ། བྱམ་པ་བདེན་མེད་དུ་སྒྲུབ་པའི་རྟགས་བདེན་པའི་གཅིག་  
དང་དུ་མ་དང་བྲལ་བ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཁྱབ་བྱེད་དུ་འཕྱག་པའི་རྟགས་ཞེས་  
བརྗོད་རིགས་ཏེ། རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་ ཁྱོད་རང་གི་མཐུན་ཕྱོགས་མཐའ་དག་ལ་ཁྱབ་  
པར་དམིགས་པའི་ཕྱིར། བྱམ་པ་བདེན་མེད་དུ་སྒྲུབ་པའི་རྟགས་རྟེན་འབྲེལ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་  
མཐུན་ཕྱོགས་ལ་རྣམ་གཉིས་སུ་འཕྱག་པའི་རྟགས་ཞེས་བརྗོད་རིགས་ཏེ། རྟགས་ཡང་དག་  
གང་ཞིག་ ཁྱོད་རང་གི་མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱི་ཕྱོགས་གཅིག་ལ་ཡོད་ཕྱོགས་གཅིག་ལ་མེད་པ་རྣམ་  
པ་གཉིས་སུ་དམིགས་པའི་ཕྱིར། དེ་ཡང་བདེན་མེད་ཀྱི་ཕྱོགས་གཅིག་ཤེས་བྱ་རྣམས་ལ་རྟེན་  
འབྲེལ་ཡོད་པ་དང་། བདེན་མེད་ཀྱི་ཕྱོགས་གཅིག་མི་ལམ་གྱི་རྟགས་དང་སྒྲ་ཤད་དང་གངས་  
རི་སེར་པོ་ལྷ་བྱ་རྣམས་ལ་རྟེན་འབྲེལ་མེད་པ་ཡིན་ནོ། །

༥ དངོས་སྟོབས་ཡིད་ཆེས་གྲགས་པའི་རྟགས་བཤད་པ། ཡང་རྟགས་ཡང་དག་ལ་དབྱེན། དངོས་  
སྟོབས་རྗེས་དཔག་ ཡིད་ཆེས་རྗེས་དཔག་ གྲགས་པའི་རྗེས་དཔག་གསུམ་ཡོད། ༥  
རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་ དེ་སྒྲུབ་ཀྱི་བསྒྲུབ་བྱ་དངོས་སྟོབས་ཀྱི་རིགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་  
རྗེས་སུ་དངོས་པ་དངོས་སྟོབས་ཀྱི་རྟགས་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞིན། སྒྲ་ཆོས་

ཅན། མི་རྟག་སྟེ། བྱས་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་། ལུང་པོ་ཆོས་ཅན། རང་རྒྱུ་དང་བཅས་ཏེ།  
 རེས་འགའ་བའི་དངོས་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ལྟ་བུ་ལོ། ༥ རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་དེ་  
 སྤྱུ་བ་ཀྱི་བསྐྱུ་བ་བྱུ་ལྷན་ཏུ་སྒྲོག་གམ་དཔོག་པ་ལ་ལུང་ཆོག་རྟགས་སུ་སོང་བ་ཡིད་ཆེས་པའི་  
 རྟགས་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི། ལྟའི་ལོངས་སྤྱོད་ཆོས་ཅན། རང་རྒྱུ་སྤྲུམ་  
 སྤྱིན་པ་བཏང་བའི་འབྲས་བུ་ཡིན་ཏེ། སྤྱིན་པས་ལོངས་སྤྱོད་ཁྲིམས་ཀྱིས་བདེ། ཁེས་ཁྱོད་  
 སྤྱིན་པ་ལས་བྱུང་བར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་། ལུས་ཅན་གྱི་ལས་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་  
 ལྟར་དུ་སྤྱིན་པ་མ་མཐོང་ཡང་རྒྱུད་ཟ་བར་མི་འགྱུར་ཏེ། ལུས་ཅན་དག་གི་ལས་རྣམས་ནི།  
 བསྐྱུ་ལ་པ་བརྒྱུར་ཡང་རྒྱུད་མི་ཟ། ཁྲོགས་ཤིང་དུས་ལ་བབས་པ་ན། འབྲས་བུ་ཉིད་དུ་སྤྱིན་  
 པར་འགྱུར། ཁེས་ཁྱོད་ཡུན་རིང་ལོན་གྱིང་རྒྱུད་མི་ཟ་བར་གསུངས་པའི་ཕྱིར། སྤྱུ་བས་  
 འདིར་མཁས་པ་ཁ་ཅིག་གིས་ལུང་ཆོག་རྟགས་སུ་བཀོད་ན་སྒྲོགས་ཆོས་མ་གྲུབ་པ་དང་།  
 སྒྲོགས་ཆོས་རེས་ན་བསྐྱུ་བ་བྱུ་བ་པའི་ཐལ་བ་སོགས་སུ་འགྱུར་བས་རྟགས་ཡང་དག་ཏུ་མི་  
 རུང་བའི་དགག་པ་མཛད་དེ། ལུང་ཚད་མ་དབྱུང་གཞིར་བྱས་ཏེ་འདིའི་གཏན་ཆོགས་དངོས་  
 ལ། སྤྱིན་པས་ལོངས་སྤྱོད་ཁྲིམས་ཀྱིས་བདེ། ཁེས་པའི་ལུང་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་རང་གི་  
 བསྐྱུ་ནོན་ལ་མི་བསྐྱུ་བ་ཡིན་ཏེ། དབྱུང་པ་གསུམ་གྱིས་དག་པའི་ལུང་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཁེས་  
 པ་ཉིད་ཁ་ན་མ་ཐོབ་མེད་པ་ཡིན་ནོ། ཁེས་གསུངས། ལུང་ཆོག་རྟགས་སུ་བཀོད་ན་ལུང་དེ་  
 ཆོས་ཅན་གྱི་སྤྱེད་དུ་ཡིན་པའི་རྩལ་དང་ཡོད་པའི་རྩལ་གང་གིས་གྲུབ། ཡིན་པའི་རྩལ་གྱིས་  
 གྲུབ་ན་ཆོས་ཅན་དེ་ལུང་ཡིན་པར་ཐལ་བ་དང་། ཡོད་པའི་རྩལ་གྱིས་གྲུབ་ན་ལུང་དེའི་བསྐྱུ་ན་  
 དོན་ཐམས་ཅད་ལ་ལུང་ཡོད་དགོས་ལ། དེ་ལྟར་ན་ལུང་གི་བསྐྱུ་ན་དོན་ཐམས་ཅད་ལ་སངས་  
 རྒྱས་ཀྱི་གསུང་ཡོད་པར་ཐལ་བ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་ཡིད་ཤེས་ཀྱི་ཡུལ་ཐམས་ཅད་ལ་འང་ཡིད་  
 ཤེས་ཡོད་པར་ཐལ་བ་གསུངས་པ་ནི་གྱིན་སྟེ། ལྟའི་ལོངས་སྤྱོད་ཆོས་ཅན། རང་རྒྱུ་སྤྲུམ་  
 སྤྱིན་པ་བཏང་བའི་འབྲས་བུ་ཡིན་ཏེ། སྤྱིན་པས་ལོངས་སྤྱོད་ཁྲིམས་ཀྱིས་བདེ། ཁེས་ཁྱོད་  
 སྤྱིན་པའི་འབྲས་བུ་ཡིན་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར། ཁེས་པ་ལ་མཚན་ན་རྟགས་ཡིན་འགོད་  
 ཡིན་གྱིང་ལུང་ཡིན་པར་མི་འགྱུར་ཏེ། ལུང་ལས་གསུངས་པ་རྟགས་སུ་བཀོད་པ་ཡིན་གྱི་

ལུང་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་བཀོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། ཡོད་འགོད་ཡིན་ཀྱང་མཚུངས་ཏེ། ལུང་  
ལས་གསུངས་པ་ཚོས་ཅན་དེའི་སྟེང་དུ་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། ཁྱོད་ཀྱིས་བརྗོད་པ་ནི་ལྷག་ཆོད་དུ་  
སྒྲུང་སྟེ། ཆོས་དེ་ལ་རྗོད་བྱེད་ཡོད་ན་དེའི་སྟེང་དུ་ཡོད་དགོས་ན་ཆོས་དེ་རྟོགས་མ་ཁན་ཡོད་ན་  
ཡང་ཆོས་དེའི་སྟེང་དུ་ཡོད་པར་ཐལ་བ་དང་། ཆོས་དེ་ལ་དམིགས་བྱེད་ཡུལ་ཅན་ཡོད་ན་འང་  
དེའི་སྟེང་དུ་ཡོད་དགོས་པས་མཐར་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྟེང་དུ་གང་ཟག་དང་སྒྲ་སྒྲོ་ཁས་སྒྲུང་  
དགོས་པར་འགྱུར་རོ། བྱོགས་ཆོས་གྲུབ་པས་བསྐྱབ་བྱ་གྲུབ་པའི་སྒྲིམ་མེད་དེ། དེ་འབྲའི་  
ཕྱིར་རྟོག་དེས་བྱོགས་ཆོས་དེས་པའི་ཆོ་རྟགས་སྒྲིམ་པས་ལོངས་སྟོན་ཁྱིམ་ས་ཀྱིས་བདེ། །  
ཞེས་ཁྱོད་སྒྲིམ་པའི་འབྲས་བུར་གསུངས་པ་དེ་ཆོས་ཅན་གྱི་སྟེང་དུ་དེས་པ་ཡིན་ལ་དེའི་སྐབས་  
སུ་ལུང་ཚད་མ་ལས་གསུངས་པ་ཅམ་དེས་ཀྱི་ལུང་དོན་ཡོངས་རྗོགས་དེས་མི་དགོས་སོ། །  
ཁྱོད་རང་ལ་ཡང་སྒྲིམ་པའི་ལོངས་སྟོན་ཁྱིམ་ས་ཀྱིས་བདེ། ཞེས་པའི་ལུང་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་  
རང་གི་བསྟན་དོན་ལ་མི་བསྐྱེད། དབྱེད་པ་གསུམ་གྱིས་དག་པའི་ལུང་ཡིན་པའི་ཕྱིར།  
ཞེས་པ་བཀོད་པའི་ཆོ་བྱོགས་ཆོས་གྲུབ་ན་བསྐྱབ་བྱ་གྲུབ་པའི་སྒྲིམ་ཡོད་པར་ཐལ། ལུང་དེ་  
དབྱེད་པ་གསུམ་གྱིས་དག་པ་དེས་ན་དེའི་ཆོག་དངོས་ལུགས་དང་སྒྲ་བྱེ་ཐམས་ཅད་དོན་མི་  
འགལ་བར་བསྟན་པ་དེས་དགོས་ལ། དེ་ལྟར་ན་ལུང་དེའི་བསྟན་དོན་འགལ་བ་མེད་པར་  
ཡང་དག་པ་ཡིན་པར་དེས་དགོས་ལ། དེའི་བསྟན་དོན་ཡང་དག་ཡིན་པར་དེས་ན་མི་བསྐྱེད་  
ཡིན་པར་ཡང་དེས་པར་འགྱུར་བས་བྱོགས་ཆོས་གྲུབ་ན་བསྐྱབ་བྱ་གྲུབ་པའི་དགག་པ་རང་ལ་  
འཁོར་བ་ཡིན་པས་འདི་ནི་ལྷག་ཆོད་གཉིས་པའོ། །དེ་བཞིན་དུ་སྒྲིམ་པ་ལས་ལོངས་སྟོན་བྱུང་  
བ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་བསྐྱབ་བྱུང་བ་བྱུང་ནས་སྐྱབ་བྱེད་ཀྱི་རྟགས་ཡང་དག་མི་མྱིན་པ་ཐལ།  
ལུང་རྟགས་སུ་བཀོད་པའི་རྟགས་ཡང་དག་མེད་པ་གང་ཞིག དེ་ལས་གཞན་པའི་རྟགས་  
ཡང་དག་ཀྱང་མི་རུང་བའི་ཕྱིར། རྟགས་ཟུར་དང་པོ་ཁས་སྒྲུངས། རྟགས་ཟུར་གཉིས་པ་  
གྲུབ་སྟེ། རྣམ་འབྲེལ་ལས་: སྤྱི་ལས་དེ་ཡུལ་ལྟོག་གྲུར་ནང་། ཁོ་སྐབས་མེད་པའི་ཕྱིར་  
རྟོམ། ཁྱིམ་ས་དཔག་པ་ཉིད་གསུངས། ཞེས་གཞན་ལ་བྱ་མིན་ལྟོག་དཔོག་པ་ལ་རྒྱུ་མཚན་  
ལུང་ལས་གཞན་གོ་སྐབས་མེད་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར། ཅུ་བར་འདོད་ན། སྒྲིམ་པ་ལས་

ཡོངས་སྤྱོད་བྱུང་བརྟགས་པའི་ཆེས་དཔག་མེད་པར་ཐལ་བ་དང་། དེ་ལ་སྒྲོ་འདྲགས་གཙོད་  
མི་སྤྱིད་པར་ཐལ་བ་དང་། གཞལ་བྱ་ལོན་ལྟོག་ཐམས་ཅད་སོ་སྐྱུ་ཡིས་མི་རྟགས་པར་ཐལ་བ་  
སོགས་མཐར་ལས་རྒྱ་འབྲས་རྟགས་པའང་མེད་པར་འབྱུར་བས་རང་ཉིད་ཀྱིས་གཞན་ལ་  
བརྟེན་པའི་སྒྲོན་ཐམས་ཅད་རང་ཐོག་ཏུ་བབ་པ་ཡིན་པས་འདི་ནི་ལྟག་ཆོད་གསུམ་པའོ། །  
ཡུང་རྟགས་སུ་སོང་བ་མེད་ན་སྒོན་བྱོན་དམ་པ་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱལ་བའི་ཡུང་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་  
ནས་རྒྱབ་པའི་དོན་ཐམས་ཅད་ལྟར་སྒྲུབ་དུ་ལས་སྒྲུབ་དགོས་པས་སྒྲུར་འདེབས་འདི་ལས་ཆེ་  
བ་ཤེས་བྱར་མི་སྤྱིད་དོ། །

ཡང་ཁྱེད་ཀྱིས་བཤད་པ་དེ་གཞུང་གི་བབ་དང་མི་མཐུན་ཏེ། རྣམ་འགྲེལ་དུ་རིག་བྱེད་པས་  
མངོན་ཆེས་ལས་འདས་པའི་ཡུང་ཆོད་མ་རྒྱབ་བྱེད་དུ་བྱས་ཆོ། སྒྲ་རྣམས་དངོས་དང་ལྟན་  
ཅིག་ཏུ། མེད་ན་མི་འབྱུང་ཉིད་མེད་ཕྱིར། །དེ་ལས་དོན་གྲུབ་མིན་དེ་དག་སྤྱོད་པའི་བསམ་  
པ་སྒོན་པར་བྱེད། ཅེས་ཡུང་ཙམ་ལས་ཆེས་སུ་དཔོག་མི་རྣམས་པར་གསུངས་ཤིང་། ཡང་པ་  
རོལ་པོས་སྒྲོབ་དཔོན་སྤྱོད་པ་ཀྱི་སྒྲུང་པོས་གྲུང་། ཡིད་ཆེས་ཆོག་ནི་མི་བསྐྱུ་བའི། སྤྱི་ལས་  
ཆེས་སུ་དཔག་པ་ཉིད། ཅེས་ཡུང་ལས་ཆེས་སུ་དཔག་པར་གསུངས་པ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེས་  
དྲིས་པའི་ལན་དུ། ཡིད་ཆེས་ཆོག་ནི་མི་བསྐྱུ་བའི། སྤྱི་ལས་ཆེས་སུ་དཔག་པ་ཉིད། །  
འབྲེལ་བ་དང་ནི་ཆེས་མཐུན་ཐབས། སྤྱིས་བུའི་དོན་ནི་རྟོག་བྱེད་དག་ཡོངས་བརྟགས་  
དབང་དུ་བྱས་ཡིན་གྱི། །དེ་ལས་གཞན་པའི་དབང་བྱས་མིན། ཞེས་སོགས་ཡོངས་སུ་  
བརྟག་པའི་བྱུང་པར་གསུམ་ལྟན་པའི་ཡུང་རྟགས་སུ་བཀོད་པ་ཡིན་གྱི་ཡུང་ཙམ་མིན་ནི་ཞེས་  
ལན་མཛད་པ་དང་། ཡོངས་སུ་བརྟགས་པའི་ཡུང་བྱུང་པར་གསུམ་ལྟན་བསྐྱུབ་བྱ་ཆེས་སུ་  
དཔོག་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཡང་དག་ཡིན་པ་ཡང་། སྤྱི་ལས་འདི་ཡུལ་ལྟོག་གྱུར་ན་འང་། ལོ་  
སྐབས་མེད་པའི་ཕྱིར་སྒྲོ་ནི། ཆེས་སུ་དཔག་པ་ཉིད་དུ་གསུངས། ཞེས་གཞལ་བྱ་ལོན་ལྟོག་  
རྟགས་དགོས་པ་དང་དེ་ཡུང་ལ་མ་བརྟེན་པའི་མངོན་ཆེས་ཀྱིས་རྟགས་པའི་གོ་སྐབས་མེད་  
པས་ཡུང་གིས་རྟགས་དགོས་པ་དང་། སྒྲུང་དང་འདོར་བྱའི་དེ་ཉིད་ནི། ཐབས་བཅས་རབ་  
ཏུ་རེས་པ་ཡིས། །གཙོ་བོའི་དོན་ལ་མི་བསྐྱུ་བའི་ཕྱིར། །གཞན་ལ་ཆེས་སུ་དཔག་པ་ཡིན། །

ཞེས་སྐྱེས་བུའི་མངོན་འདོད་གྱི་དོན་གྱི་གཙོ་བོ་ལ་མི་བསྐྱེད་པ་ལུང་ཡིན་པས་ལུང་ལས་ཐེས་སུ་  
དཔག་པར་གསུངས་པས་གཞུང་སྤྱིའི་བབ་དང་མི་མཐུན་པར་ལུང་རྟགས་ཡང་དག་ཏུ་འགོད་  
མི་རུང་བར་སྐྱབས་པར་མི་བྱའོ། །དག་གི་ཁྱད་པར་གསུམ་ནི། བསྟན་བུའི་དོན་དང་འབྲེལ་བ་  
ཡོད་པ། སྐྱེས་བུས་སྐྱབས་ཕུས་དང་ཐེས་སུ་མཐུན་པའི་ཐབས་སྟོན་པ། སྐྱེས་བུའི་མངོན་  
འདོད་གྱི་དོན་གཙོ་བོ་རྗེས་པར་བྱེད་པ་གསུམ་མོ། །དེ་ཡང་རྣམ་འགྲེལ་ལས་འབྲེལ་བ་  
དང་ནི་ཐེས་མཐུན་ཐབས། སྐྱེས་བུའི་དོན་ནི་རྗེས་བྱེད་དག་ཅེས་གསུངས། དབྱེད་པ་  
གསུམ་མ་མ་ཡོངས་སུ་བརྟག་པ་གསུམ་ནི། གཞལ་བྱ་མངོན་གྱུར་ལ་འཇལ་བྱེད་མངོན་  
སུམ་ཚད་མས་གཞོད་པ་མེད་པ། རྟོག་གྱུར་ལ་འཇལ་བྱེད་ཐེས་དཔག་ཚད་མས་གཞོད་པ་  
མེད་པ། འིན་ཏུ་རྟོག་གྱུར་ལ་འཇལ་བྱེད་ཡིད་ཆེས་ཚད་མས་གཞོད་པ་མེད་པ་སྟེ་རང་ཆོག་  
སྤྱི་བྱེད་དངོས་ལུགས་འགལ་བ་མེད་པ་ལ་བྱའོ། །དེ་ལྟར་ཡོངས་སུ་བརྟགས་པའི་ལུང་  
ཁྱད་པར་གསུམ་ལྟན་ལས་གཞལ་བྱ་འིན་ཏུ་དཔོག་ཕུས་ཀྱི་ལུང་ཙམ་ལས་མིན་ཏེ། རྣམ་  
འགྲེལ་ལས་འདི་ལ་བརྟག་པ་པལ་ཆེར་ནི། །དགལ་བ་བརྗོད་ཡིན་འདི་ལྟ་སྟེ། །ཆགས་  
སོགས་ཆོས་མིན་ཅུང་དང་། །བྱས་ཀྱིས་ཆོས་མིན་དག་འགྱུར་བའོ། །མཐོང་དང་མ་མཐོང་  
བ་དག་ལ། །རིགས་པས་གྲུབ་དང་རང་ཆོག་གིས། །གཞོད་མེད་བསྟན་བཅོས་གང་ཡིན་  
དེ། །ཀུན་བར་བྱ་ཕྱིར་དཔྱིད་འཇུག་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ རྟགས་ཡང་དག་གང་ཞིག་འཛིན་རྟེན་ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་རང་གི་  
བསྐྱེད་བྱ་སྐྱབས་ཕུས་པ་གྲགས་རྟགས་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི། མདུན་གྱི་  
དཀར་ཟལ་ཆོས་ཅན། རྩ་ཅན་ཡིན་ཏེ། འགྲོ་ལྟན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་། ས་སྤྱང་གི་བུ་  
ཆོས་ཅན། སྤང་པོ་ཆེ་ཡིན་ཏེ། ལག་ལྟན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་། མཚན་མེད་འོད་དཀར་  
ལྟན་པའི་གོང་བུ་ཆོས་ཅན། རི་བོང་ཅན་ཡིན་ཏེ། ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་རྒྱ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་  
ལྟ་བུ་སྟེ། འགྲོ་བ་དང་ལྟན་ཚད་དང་འགྲོ་ལྟན་གྱི་ཐ་སྐད་བརྗོད་འདོད་ཀྱིས་བརྗོད་པའི་ཆོ་ཐ་  
སྐད་དེ་འདྲ་འཇུག་རུང་བའི་ཡུལ་ཐམས་ཅད་ལ་མི་བྱ་བར་འཛིན་རྟེན་ཡོངས་སུ་གྲགས་པ་  
ཙམ་ལ་གཟུང་ན་སྐྱབས་བྱེད་འབྲེལ་བ་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། རྣམ་འགྲེལ་ལས་འགྲོ་བའི་ཕྱིར་དང་

ལག་ལྷན་ཕྱིར། །རྩ་ཅན་གྲུང་པོ་ཞེས་སྒྲུབ་བྱེད། །འདི་ཡི་སྒྲུབ་ཡི་བཟོད་བྱ་ནི། །གྲགས་པ་  
 ཡིན་གྱི་བཟོད་འདོད་མིན། །ཞེས་གསུངས་སོ། །འདིར་གྲགས་པ་ཞེས་པ་ལ། །གྲགས་པ་  
 དངོས་སྒྲུབ་གྲགས་པ་དང་གྲགས་པ་བཏགས་པ་བསྒྲུབ་ལས་བྱུང་བའི་གྲགས་པ་གཉིས་ཡོད་  
 དེ། དང་པོ་ནི། །འདོད་རྒྱལ་བས་ཐོག་མར་བརྟུག་བའི་ཐ་སྐད་གང་ཞིག་འཛིག་རྟེན་ན་  
 གོམས་པ་ལས་རྣམ་རྟོག་གཏིང་རྟགས་པ་སྒྲུབ་ནས་དེ་ལྟར་ཡོངས་སུ་གྲགས་པ་སྒྲེ། གྲུང་  
 ཆེན་ལ་ལག་ལྷན་ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །གཉིས་པ་ནི། །སྒྲུབ་མས་ཅད་བཟོད་འདོད་ཀྱི་གཞན་  
 དབང་ཅན་ཡིན་པས་རྟོག་ཡུལ་ན་གནས་པའི་དོན་གང་ལ་ཐ་སྐད་ཇི་འདྲ་གྲགས་ཀྱང་གྲགས་  
 ཤིང་བཏགས་རུང་བ་ཡིན་པ་ལ་ཐ་སྐད་དེ་གཞོད་མེད་སྒྲུབ་རུང་བའི་ཆ་ནས་གྲགས་པར་  
 བཞག་པ་ཡིན་ནོ། །རྣམ་འགྲེལ་ལས་སྒྲུབ་ཀྱི་བརྟུག་པ་བརྟེན་པ་ཅན། །དེ་ཡང་འདོད་ཅུ་  
 བརྟེན་པ་ཡིན། །སྒྲུབ་ཡིས་གྲུབ་པ་མི་འགྲུབ་མིན། །དེ་ལྟར་སྒྲུབ་ཀྱང་གྲགས་པ་གསུངས། །  
 ཞེས་སོ། །དང་པོ་ལ་ཐ་སྐད་ཀྱི་གྲགས་པ་ཞེས་ཀྱང་བྱ་ཞིང་ཡོངས་སུ་གྲགས་པ་ཡིན་ལ། །ཕྱི་  
 མ་སྒྲུབ་ལས་བྱུང་བའི་གྲགས་པ་ཞེས་བྱ་ཞིང་གྲགས་རུང་བ་ཅུ་ཡིན་ནོ། །  
 །འཕྱི་གིས་གྲགས་རྟགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། །དེ་སྒྲུབ་ཀྱི་རྩལ་གསུམ་ཚང་བའི་གཏན་ཚིགས་  
 གང་ཞིག་ །དེ་སྒྲུབ་ཀྱི་བསྒྲུབ་བྱ་ཡིན་ན་འདོད་པས་བཞག་པ་ཅུ་ཀྱི་ཚོས་ཡིན་པ་ཞེས་དང་།  
 མཚན་གཞི་ལ་རྟོག་ཅན་ཆོས་ཅན། །སྒྲུབ་ཀྱི་སྒྲུབ་བཟོད་རུང་ཡིན་ཏེ། །རྟོག་ཡུལ་ན་ཡོད་  
 པའི་ཕྱིར། །ཞེས་གསུངས་འདུག་ཀྱང་གྲགས་པའི་རྟེན་དཔག་ཐམས་ཅད་མི་འདོད་བཞིན་དུ་  
 དངོས་སྒྲོབས་རྟེན་དཔག་ཏུ་ཐལ་བ་དང་། །དངོས་སྒྲོབས་རྟེན་དཔག་གི་གཏན་ཚིགས་  
 གྲགས་པའི་རྟེན་དཔག་ཏུ་ཐལ་བ་འབྱུང་ཞིང་། །གཏན་ཚིགས་འདི་ནི་རྟོག་ཅན་སྒྲུབ་མིན་  
 ཅེས་པ་ལྟ་བུའི་རྟོགས་ལ་འཛིག་རྟེན་པའི་གྲགས་པའི་བསལ་བའམ་གཞོད་པ་ཡོད་པར་སྒྲོན་  
 པའི་ཆེད་དུ་གསུངས་ལ། །འདི་གྲགས་པའི་རྟེན་དཔག་ཏུ་བཞག་ན་མི་རུང་བའི་མིའི་མགོ་  
 ཐོད་གཙང་ངོ་ཞེས་པའི་རྟོགས་ལ་གྲགས་པའི་བསལ་བ་སྒྲོན་པའི་གཏན་ཚིགས་མིའི་མགོ་  
 ཐོད་ཆོས་ཅན། །གཙང་བ་མ་ཡིན་ཏེ། །ལུས་ཀྱི་ཆ་གསལ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་བཞོད་པ་འང་  
 གྲགས་པའི་རྟེན་དཔག་ཡིན་དགོས་པར་ཐལ། །མཚུངས་པའི་ཕྱིར། །འདོད་ན་མཚན་ཉིད་

ཤོར་ཏེ། མིའི་མགོ་ཐོད་མི་གཅང་བ་འདོད་པས་བཞག་པ་ཙམ་གྱི་ཆོས་མིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ།  
མཛོན་སུམ་དང་དངོས་སྟོབས་རྗེས་དཔག་ཚད་མས་གྲུབ་པའི་ཕྱིར། །

༥། བསྐྱེད་ཕྱོགས་གཏན་ཆོགས་ལྟར་སྤང་བཤད་པ། ཚུལ་གསུམ་མ་ཚང་བའི་གཏན་ཆོགས་རྟགས་  
ལྟར་སྤང་གི་མཚན་ཉིད། གཏན་ཆོགས་ལྟར་སྤང་ལ་ཕྱོགས་ཀྱི་གྲང་པོས་ཚད་མ་མཛོད་  
གསུངས་པ་ལྟར་བྱག་ཏུ་དབྱེད་དེ་ཉིད་ལས་ཀྱི་ཚུལ་རེ་རེ་དང་གཉིས་གཉིས་པ། རྟགས་  
དོན་མིན་པར་དོན་གྱིས་བྱས། སྤྲུག་བྱས་པའི་ཕྱིར་ལུས་ཙན། ཕྱིར་དང་གཞུག་བྱ་མིན་  
ཕྱིར་རོ། ལུས་ཙན་མིན་ཕྱིར་མཉན་བྱའི་ཕྱིར། ཁྱིམ་གསུང་བྱའི་ཕྱིར་མི་རྟག་ ཅེས་  
གསུངས་སོ། །

༦། ཕྱོགས་ཆོས་ཁོན་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། སྒྲུ་ཆོས་ཙན། རྟག་སྟེ། བྱས་པ་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར། ལྟ་བུ་རྟགས་ཤེས་འདོད་ཆོས་ཙན་ལ་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་ངེས་ཀྱང་མཐུན་ཕྱོགས་ཁོན་ལ་  
ཡོད་པ་དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་མེད་པ་ངེས་མི་རུང་བའོ། །

༧། རྗེས་ཐུབ་ཁོན་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། བྱེད་བྱག་པའི་རྒྱལ་བ་ལ་ལྟོས་ནས་སྒྲུ་ཆོས་ཙན།  
རྟག་སྟེ། ལུས་ཙན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ལྟ་བུ་རྟགས་མཐུན་ཕྱོགས་ཁོན་ལ་ཡོད་པར་ངེས་ཀྱང་  
ཤེས་འདོད་ཆོས་ཙན་ལ་ཡོད་པ་དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་མེད་པར་ངེས་མི་རུང་བའོ། །

༨། ལྟོག་ཐུབ་ཁོན་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། སྒྲུ་ཆོས་ཙན། རྟག་སྟེ། གཞུག་བྱ་མ་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར། ལྟ་བུ་རྟགས་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་མེད་པར་ངེས་ཀྱང་ཤེས་འདོད་ཆོས་ཙན་དང་མཐུན་  
ཕྱོགས་ལ་ཡོད་པར་ངེས་མི་རུང་བའོ། །

༩། ཕྱོགས་ཆོས་དང་རྗེས་ཐུབ་ཙམ་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། བྱེད་བྱག་པའི་རྒྱལ་བ་ལ་ལྟོས་  
ནས་སྒྲུ་ཆོས་ཙན། མི་རྟག་སྟེ། ལུས་ཙན་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ལྟ་བུ་རྟགས་ཤེས་འདོད་ཆོས་  
ཙན་དང་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་པར་ངེས་ཀྱང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་མེད་པར་ངེས་མི་རུང་  
བའོ། །

༡༠། ཕྱོགས་ཆོས་དང་ལྟོག་ཐུབ་ཙམ་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། སྒྲུ་ཆོས་ཙན། མི་རྟག་སྟེ།  
མཉན་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ལྟ་བུ་རྟགས་ཤེས་འདོད་ཆོས་ཙན་ལ་ཡོད་པ་ཉིད་དང་མི་མཐུན་

ཕྱོགས་ལ་མེད་པར་ངེས་ཀྱང་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་པར་ངེས་མི་རུང་བའོ། །

༡༥། རྟེན་བྱུང་དང་ལྟོག་བྱུང་ཙམ་གྱུ་བ་པ་ནི་དཔེར་ན། སྤྲོའོས་ཙན། མི་རྟག་སྟེ། མིག་ཤེས་ཀྱིས་གཟུང་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ལྟ་བུ་རྟགས་ཤེས་འདོད་ཆོས་ཙན་ལ་ངེས་མི་རུང་ཡང་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་པ་དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་མེད་པ་ཉིད་དུ་ངེས་རུང་བའོ། །གསུམ་ཀ་མ་གྱུ་བ་པ་ནི་གཏན་ཆོགས་ལྟར་སྒྲུབ་ཡིན་པ་གོ་སྤྲོ་བས་མ་གསུངས་སོ། །ཁོང་ཁ་ཅིག་རྟེན་བྱུང་གྱུ་བ་པ་ལ་ཕྱོགས་ཆོས་སྟོན་དུ་འགྲོ་དགོས་པ་དང་། རྟེན་བྱུང་གྱུ་བ་ན་ལྟོག་བྱུང་གྱུ་བ་པའི་བྱུང་བ་དང་། ལྟོག་བྱུང་གྱུ་བ་ན་རྟེན་བྱུང་གྱུ་བ་པའི་བྱུང་བ་དང་། རྟེན་བྱུང་གྱུ་བ་ལ་ཆད་མ་གསུམ་སྟོན་དུ་འགྲོ་དགོས་པར་འདོད་པ་ནི། ལེགས་གསུང་གི་སྒྲུབ་བ་འདི་འདྲ་འཆར་ཆོ་འབྱུང་པའི་འདབ་ཆགས་བཞིན་དུ་རིགས་པའི་འདྲེན་བྱེད་ལྟོངས་པར་འགྱུར་རོ། །

༡༦། རིགས་པ་ལ་འཇུག་པ་ལྟར་གསུམ་དུ་དབྱེན་དེ་ཉིད་ལས་མ་གྱུ་བ་པ་དང་། མ་ངེས་པ་དང་། འགལ་བ་འདི་རྣམས་གཏན་ཆོགས་ལྟར་སྒྲུབ་རོ། །ཞེས་དང་རྣམ་འགྲེལ་ལས་དེ་ཡི་མ་གྱུ་བ་བརྟུག་དོན་དང་། འབྲུལ་པ་ཙན་གྱི་གཉེན་པོར་ནི། ཞེས་སོགས་གསུངས་སོ། །  
༡༧། མ་གྱུ་བ་པའི་རྟགས་བཤད་པ། ཕྱོགས་ཆོས་མ་གྱུ་བ་པའི་གཏན་ཆོགས་མ་གྱུ་བ་པའི་རྟགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་རིགས་པ་ལ་འཇུག་པ་ལས་གསུངས་པ་ལྟར་དབྱེན་བཞི་སྟེ། རིགས་པ་ལ་འཇུག་པ་ལས་མ་གྱུ་བ་པ་དང་བཞི་ཡོད་དེ། གཉིས་ཀ་ལ་མ་གྱུ་བ་པ་དང་། གང་རུང་གཅིག་ལ་མ་གྱུ་བ་པ་དང་། ཐེ་ཆོས་ཟན་མ་གྱུ་བ་པ་དང་། གཞི་མ་གྱུ་བ་པའོ། །ཞེས་གསུངས།

༡༨། གཉིས་ཀ་ལ་མ་གྱུ་བ་པ་ནི་དཔེར་ན། སྤྲོའོས་ཙན། མི་རྟག་སྟེ། མིག་ཤེས་ཀྱིས་གཟུང་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །དེ་ཆོས་ཙན། གཉིས་ཀ་ལ་མ་གྱུ་བ་པ་ཞེས་བརྟེན་རིགས་ཏེ། སྤྲོའོས་དང་ཕྱིར་ཆོས་གཉིས་ཀ་ལ་སྤྲོ་མིག་ཤེས་ཀྱིས་གཟུང་བྱ་ཡིན་པར་མ་གྱུ་བ་པའི་ཕྱིར།

༡༩། གང་རུང་གཅིག་ལ་མ་གྱུ་བ་པ་ནི་དཔེར་ན། སངས་རྒྱུས་པས་སྤྲུམ་པར་མ་ངེས་པའི་གང་ཟག་ལ་སྤྲོའོས་ཙན། མི་རྟག་སྟེ། བྱས་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །དེ་ཆོས་ཙན། གང་

རུང་གཅིག་ལ་མ་གྲུབ་པ་ཞེས་བཞུགས་ཏེ། དེ་སྐབས་ཀྱི་ཕྱིར་ཚོལ་ལ་སྐྱབས་པ་ཡིན་པར་  
མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར།

༣༽ ཐེ་ཚོམ་ཟ་ནས་མ་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། རྒྱངས་པ་དང་དུ་བ་གང་ཡིན་མ་ཤེས་པའི་ཚོལ་  
བ་ལ་ལ་ལ་ཆོས་ཅན། མེ་ཡོད་དེ། དུ་བ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །དེ་ཆོས་ཅན། ཐེ་ཚོམ་ཟ་  
ནས་མ་གྲུབ་པ་ཞེས་བཞུགས་ཏེ། དེ་སྐབས་ཀྱི་ཚོལ་བས་ལ་ལ་དུ་བ་ཡོད་མེད་ཐེ་ཚོམ་ཡིན་  
པས་དུ་བ་ཡོད་པར་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར།

༤༽ གཞི་མ་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། རྣམ་མཁའ་མེད་པར་འདོད་པའི་གང་ཟག་ལ་རྣམ་མཁའ་  
ཆོས་ཅན། དངོས་པོར་ཡོད་དེ། ཡོན་ཏན་གྱི་རྟེན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །དེ་ཆོས་ཅན།  
གཞི་མ་གྲུབ་པ་ཞེས་བཞུགས་ཏེ། ཚོལ་བ་དེ་ལ་ཆོས་ཅན་གཞི་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར།

༥༽ ཡང་མ་གྲུབ་པའི་རྟགས་ལ་དབྱེན། རོན་ལ་ལྟོས་ཏེ་མ་གྲུབ་པ་དང་སྟོལ་ལ་ལྟོས་ཏེ་མ་གྲུབ་  
པ་གཉིས་ཡོད། དང་པོ་ལ་འདྲ་བ་སྟེ། ༡༽ ཆོས་ཅན་མ་གྲུབ་པ་དཔེར་ན། བདག་ཆོས་  
ཅན། ཟ་བ་པོ་ཡིན་ཏེ། རོན་ལ་ལོངས་སྟོང་པའི་ཕྱིར་དང་། གཞན་རོན་བྱས་པའི་མིག་  
སོགས་ཆོས་ཅན། ཡོད་དེ། འདུས་བསགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །

༢༽ རྟགས་མ་གྲུབ་པ་དཔེར་ན། སྐྱེས་བུ་འདི་ཆོས་ཅན། ཡོན་ཏན་ལྡན་ཏེ། བདག་གི་ཡོན་  
ཏན་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་དང་། ཚངས་པ་ཆོས་ཅན། རྟག་སྟེ། སྟོང་བཅུད་ཀྱི་བྱེད་པ་པོ་ཡིན་  
པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །

༣༽ གཉིས་ཀ་མ་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། དབང་ཕུག་རྟག་པ་ཆོས་ཅན། འཛིག་རྟེན་གྱི་རྒྱ་ཡིན་  
ཏེ། སྟོང་བཅུད་ཀྱི་བྱེད་པ་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། སྟོལ་མ་ཆེན་པོ་ཆོས་ཅན། འབྲས་བུ་ཡིན་  
ཏེ། སྐྱི་གཙོ་བོའི་འབྲས་བུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །

༤༽ རྟགས་ཆོས་ཅན་ལ་མི་སྲིད་རྣམས་གཙོད་དུ་མ་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། སྤྲ་ཆོས་ཅན། མི་  
རྟག་སྟེ། མིག་ཤེས་ཀྱི་གཟུང་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། རུལ་སྤུན་ཆོས་ཅན། སྐྱེ་འཛིག་མེད་  
དེ། རྟག་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །

༥༽ རྟགས་ཆོས་ཅན་ལ་མི་ལྡན་རྣམས་གཙོད་དུ་མ་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། ལྟོན་གིང་ཆོས་ཅན།

སེམས་ལྷན་ཡིན་ཏེ། ལོ་མ་ཁུམས་ནས་ཉལ་བའི་ཕྱིར་དང་། སྒྲུ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ།  
ཚུ་ལ་བྱུང་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །

༦། རྟགས་ཆོས་རྣམས་ཐ་དད་མེད་ནས་མ་གྲུབ་པ་དཔེར་ན། སྒྲུ་ཆོས་ཅན། སྒྲུ་ཡིན་ཏེ།  
བྱས་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་གཞི་ཆོས་ཐ་དད་མེད་པ་དང་། སྒྲུ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། སྒྲུ་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར་ལྟ་བུ་གཞི་རྟགས་ཐ་དད་མེད་པ་དང་། སྒྲུ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། མི་རྟག་པའི་ཕྱིར་ལྟ་  
བུ་ཆོས་རྟགས་ཐ་དད་མེད་ནས་མ་གྲུབ་པའོ། །

སྒྲོ་ལ་སྒྲོས་ཏེ་མ་གྲུབ་པ་ལ་འདུག་སྟེ།

༧། ཆོས་ཅན་མ་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། ཤ་ཟེའི་བུམ་པ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། བྱས་པའི་ཕྱིར་  
ལྟ་བུ་ཆོས་ཅན་དེ་དཔག་གཞིར་མ་བཟུང་བས་མ་གྲུབ་པའོ། །

༨། རྟགས་མ་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། དུབ་དང་རྒྱངས་པ་གང་ཡིན་མི་ཤེས་པ་ལ། ལ་ལ་ཆོས་  
ཅན། མེ་ཡོད་དེ། དུབ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་ཐེ་ཆོས་ཟེ་ནས་མ་གྲུབ་པ་དང་། རྒྱང་འཕེན་པ་  
ལ་ལྡན་ཐུབ་པ་ཆོས་ཅན། ཚད་མའི་སྒྲེས་བྱ་ཡིན་ཏེ། སངས་རྒྱས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་  
དང་། ཟག་བཅས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཆོས་ཅན། རང་རྒྱ་དང་བཅས་པ་ཡིན་ཏེ། ཆོ་སྤྲུམ་འི་ཕུང་པོའི་  
འབྲས་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་མེད་པར་བལྟས་ནས་མ་གྲུབ་པའོ། །

༩། གཉིས་ཀ་མ་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། དུབ་དང་རྒྱངས་པ་གང་ཡིན་མི་ཤེས་པ་ལ་དུ་ལྟ་ན་ལ་  
ལ་ཆོས་ཅན། མེ་ཡོད་དེ། དུབ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་ཐེ་ཆོས་ཟེ་ནས་མ་གྲུབ་པ་དང་། ལམ་  
དང་ཐར་པ་མེད་པར་ལྟ་བའི་གང་ཟག་ལ་ཐར་པ་ཆོས་ཅན། དོན་གཉིས་ཅན་གྱིས་འཕྲོ་བ་རུང་  
ཡིན་ཏེ། ལམ་བདག་མེད་སྒྲོམ་པའི་འབྲས་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་མེད་པར་  
བལྟས་ནས་མ་གྲུབ་པའོ། །

༡༠། རྟགས་ཆོས་ཅན་ལ་མི་སྲིད་རྣམ་གཅིད་དུ་མ་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། རིག་བྱེད་པ་ལ་རིག་  
བྱེད་ཆོས་ཅན། བསྟན་བཅོས་གཞན་དང་མཚུངས་ཏེ། སྒྲེས་བྱས་བྱས་པའི་ཆོག་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་། སྒྲུ་བྱས་པར་མ་དེས་པའི་གང་ཟག་ལ་སྒྲུ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། བྱས་  
པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །

༥༥ རྟགས་ཚོས་ཅན་ལ་མི་ལྷན་ནས་གཅོད་དུ་མ་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། བྱེ་བྲག་སྤྲ་བ་ལ་  
གཟུགས་ཚོས་ཅན། བདེན་པ་མེད་དེ། ཆ་བཅས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་། བྱེ་བྲག་པ་ལ་  
བཅའ་པོ་ཚོས་ཅན། སྤྱི་འཇིག་ཅན་ཡིན་ཏེ། མི་རྟག་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་འོ། །

༥༦ ཤེས་འདོད་མེད་ནས་མ་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། ཚོས་ཀྱི་གྲགས་པ་ལ་སྤྲ་ཚོས་ཅན། མི་  
རྟག་སྟེ། བྱས་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དཔག་གཞིར་བབྱུང་ཡང་ཤེས་འདོད་ཚོས་ཅན་སྟོན་མེད་དུ་མ་  
གྲུབ་པའོ། །

༥༧ མ་ངེས་པའི་རྟགས་ལག་དཔ། ཕྱོགས་ཚོས་གྲུབ་པའི་རྟགས་གང་ཞིག་གང་ལ་རྟགས་སུ་  
སོང་བའི་རྟོལ་བས་དེ་སྒྲུབ་ཀྱི་རྟགས་ཚོས་ཀྱི་བྱབ་པ་ཇེས་བྱུང་དང་འགལ་བྱུང་གང་དུ་འང་  
མ་ངེས་པ་མ་ངེས་པའི་རྟགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། མཚན་ཉིད་ཀྱི་ཟུར་དུ་བྱུབ་པའི་ཚུལ་ནལ་མ་  
དང་ཕྱིན་ཅི་ལོག་མ་ངེས་པ་ཞེས་བརྗོད་པར་མི་བྱ་སྟེ། ཟུར་བྱུབ་ནལ་མ་ངེས་པ་དང་། ལྷོག་  
བྱུབ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་དང་། ཟུར་བྱུབ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ངེས་པའི་མ་ངེས་པའི་རྟགས་ཡོད་པའི་ཕྱིར།  
ཟུར་དང་པོས་ཕྱོགས་ཚོས་མིན་པ་ཐམས་ཅད་དང་། གཉིས་པས་ཡང་དག་དང་འགལ་བའི་  
རྟགས་ནམས་བཅད། དེ་ལ་དབྱེན་རིགས་པ་ལ་འཇུག་པ་ལས་མ་ངེས་པ་ལ་དུག་ཡོད་  
དེ། ལྷན་མོང་བ་དང་། ལྷན་མོང་མ་ཡིན་པ་དང་། མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱི་ཕྱོགས་གཅིག་ལ་འཇུག་  
ལ་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་བྱུབ་པར་འཇུག་པ་དང་། མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱི་ཕྱོགས་གཅིག་ལ་  
འཇུག་ལ་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་བྱུབ་པར་འཇུག་པ་དང་། གཉིས་ཀའི་ཕྱོགས་རེ་ལ་འཇུག་པ་  
དང་། འགལ་བ་མི་འབྱུང་བའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥༨ ལྷན་མོང་བའི་མ་ངེས་པ་ནི་དཔེར་ན། སྤྲ་ཚོས་ཅན། རྟག་སྟེ། གཞལ་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་  
ལྟ་བུ། དེ་ཚོས་ཅན། ལྷན་མོང་བའི་མ་ངེས་པ་ཞེས་བརྗོད་རིགས་ཏེ། རྟགས་གཞལ་བྱ་དེ་  
མཐུན་ཕྱོགས་དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་གཉིས་ཀ་ལ་བྱུབ་པར་དམིགས་པས་ལྷན་མོང་བ་ཡིན་  
པའི་ཕྱིར།

༥༩ ལྷན་མོང་མ་ཡིན་པ་ནི་དཔེར་ན། མཉན་བྱ་རྟག་མི་རྟག་གང་དུ་འང་མ་ངེས་པའི་རྟོལ་བ་  
ལ་སྤྲ་ཚོས་ཅན། རྟག་སྟེ། མཉན་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ། དེ་ཚོས་ཅན། ལྷན་མོང་མ་ཡིན་

པའི་རྟགས་ཞེས་བཞེད་རིགས་ཏེ། རྟགས་མཉམ་བྱ་དེ་མཐུན་ཕྱོགས་དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་གང་ལ་འང་མ་དེས་པར་ཆོས་ཅན་སྒྲུབ་ཁོའི་སྟེང་དུ་དམིགས་པས་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

༣༽ མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱི་ཕྱོགས་གཅིག་ལ་འཇུག་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཁྲབ་པར་འཇུག་པ་ནི་དཔེར་ན། སྒྲུའོ་ཆོས་ཅན། ཆོལ་བྱུང་མ་ཡིན་ཏེ། མི་རྟག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ། དེ་ཆོས་ཅན། མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱི་ཕྱོགས་གཅིག་ལ་འཇུག་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཁྲབ་པར་འཇུག་པ་ཞེས་བཞེད་རིགས་ཏེ། རྟགས་མི་རྟག་པ་དེ་མཐུན་ཕྱོགས་ཆོལ་བྱུང་མ་ཡིན་པ་ལ་ཡོད་མེད་ཕྱོགས་གཉིས་སུ་གྱུར་ཅིང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཆོལ་བྱུང་མཐའ་དག་ལ་ཁྲབ་པར་འཇུག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

༤༽ མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱི་ཕྱོགས་གཅིག་ལ་འཇུག་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཁྲབ་པར་འཇུག་པ་ནི་དཔེར་ན། སྒྲུའོ་ཆོས་ཅན། ཆོལ་བྱུང་ཡིན་ཏེ། མི་རྟག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ། དེ་ཆོས་ཅན། མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱི་ཕྱོགས་གཅིག་ལ་འཇུག་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཁྲབ་པར་འཇུག་པ་ཞེས་བཞེད་རིགས་ཏེ། རྟགས་མི་རྟག་པ་དེ་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཆོལ་བྱུང་མ་ཡིན་པ་ལ་ཡོད་མེད་གཉིས་སུ་གྱུར་ཅིང་མཐུན་ཕྱོགས་ཆོལ་བྱུང་མཐའ་དག་གི་སྟེང་དུ་ཁྲབ་པར་འཇུག་པའི་ཕྱིར།

༥༽ གཉིས་ཀའི་ཕྱོགས་རེ་ལ་འཇུག་པ་ནི་དཔེར་ན། བྱེད་གསལ་པའི་དོར་སྒྲུའོ་ཆོས་ཅན། རྟག་སྟེ། ཐོགས་པ་དང་བཅས་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ། དེ་ཆོས་ཅན། གཉིས་ཀའི་ཕྱོགས་རེ་ལ་འཇུག་པ་ཞེས་བཞེད་རིགས་ཏེ། རྟགས་ཐོགས་བཅས་དེ་མཐུན་ཕྱོགས་རྟག་པ་ལ་ཡོད་མེད་ཆ་གཉིས་དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་མི་རྟག་པ་ལ་ཡོད་མེད་ཆ་གཉིས་སུ་འཇུག་པའི་ཕྱིར། རྟག་པ་ལ་ཐོགས་བཅས་ཡིན་པ་རྟུལ་ཕྱུང་དང་མ་ཡིན་པ་ནམ་མཁའ་ལྟ་བུ། མི་རྟག་པ་ལ་ཐོགས་བཅས་ཡིན་པ་བྱམ་པ་ལྟ་བུ་དང་མ་ཡིན་པ་ཤེས་པ་ལྟ་བུ་འོ། །

༦༽ འགལ་བ་ལ་མི་འབྲུལ་བ་ནི་དཔེར་ན། བྱས་པ་དང་རྟག་པ་འགལ་བར་མ་ཤེས་པའི་གང་ཟག་གི་དོར་སྒྲུའོ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། བྱས་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ། དེ་ཆོས་ཅན། འགལ་བ་ལ་མི་འབྲུལ་བ་ཞེས་བཞེད་རིགས་ཏེ། ཁྱོད་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་མེད་པར་མ་མཐོང་ཡང་

མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་པར་མཐོང་བས་འགལ་བའི་རྟགས་ཡིན་པ་མི་འབྱུང་པའི་ཕྱིར།  
 ལྟ་ ཡང་མ་དེས་པའི་གཏན་ཚིགས་ལ་རིགས་གཏེར་ལས་གསུངས་པ་ལྟར་དབྱེན་ཅ་བའི་  
 དབྱེ་བ་གཉིས་ཡོད། ལྟ་ ཐུན་མོང་མིན་པའི་མ་དེས་པའི་རྟགས་བཤད་པ། གང་ལ་རྟགས་སུ་སོང་  
 བའི་ཚོལ་བས་མཐུན་ཕྱོགས་དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་གཉིས་ཀར་མ་མཐོང་བའི་མ་དེས་པའི་  
 གཏན་ཚིགས་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་མ་དེས་པའི་རྟགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞིན། སྤྱོད་  
 ཚེས་ཅན། རྟག་སྟེ། མཉན་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་། བྱེ་བྱག་པས་གསོན་ལུས་ཚེས་  
 ཅན། བདག་དང་བཅས་ཏེ། སྟོག་དང་ལྟན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །དེ་ཚེས་ཅན། ཐུན་མོང་མ་  
 ཡིན་པའི་མ་དེས་པའི་རྟགས་ཞེས་བཞེད་རིགས་ཏེ། མ་དེས་པའི་རྟགས་གང་ཞིག་གང་ལ་  
 རྟགས་སུ་སོང་བའི་ཚོལ་བས་རྟགས་དེ་མཐུན་ཕྱོགས་དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་གཉིས་ཀ་ལ་མ་  
 མཐོང་བར་ཚེས་ཅན་ཁོ་ནའི་སྟངས་དུ་དེའི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཚེས་སུ་དེས་པའི་ཕྱིར།  
 འདིར་དབྱེད་པའི་ས་བོན་རྩེ་བཟང་སྟོས་ན་རིགས་པ་ལ་འཇུག་པ་དང་། ཕྱོགས་ཚེས་འཁོར་  
 ལོ་དང་། རིགས་ཐེགས་དང་། རྣམ་འགྲེལ་རྣམས་ལས། སྤྱོད་ཚེས་ཅན། རྟག་སྟེ། མཉན་  
 བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཞེས་པ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་མ་དེས་པའི་གཏན་ཚིགས་སུ་གསུངས་ཤིང་  
 ཚད་མ་མདོ་ལས། སྤྱོད་ཚེས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། མཉན་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཞེས་པ་དེ་ཕྱོགས་  
 ཚེས་དང་ལྟོག་ཁྱབ་ཅམ་གྱུ་བྱེད་ཀྱིས་ཁྱབ་པའི་གཏན་ཚིགས་སུ་གསུངས་སོ། །  
 མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྤྱོད་ཚེས་ཅན། རྟག་སྟེ་འམ་མི་རྟག་སྟེ། ཞེས་གང་སྐྱར་ཡང་ཐུན་མོང་  
 མ་ཡིན་པའི་མ་དེས་པའི་རྟགས་སུ་རུང་བར་གསུངས་པས། སྤྱོད་ཚེས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ།  
 མཉན་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་པ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་མ་དེས་པར་འགྱུར་ཚུལ་བཤད་ན།  
 དང་པོ་ཕྱོགས་ཚེས་གྱུ་བྱེད་ཚུལ་ནི། སྤྱོད་ཚེས་ཅན་དུ་བཟུང་བ་ན་སྤྱོད་རྟགས་དགོས་ལ་སྤྱོད་རྟགས་  
 བ་སྤྱི་དོན་ལྟོག་མཉན་བྱ་ཡང་རྟགས་ཤིང་དེ་གཉིས་མཚན་མཚན་གྱི་འབྲེལ་བ་དེས་པར་  
 འགྱུར་ལ། དེས་ན་སྤྱོད་ཚེས་ཅན་དུ་བཟུང་བའི་གང་ཟག་དེས་སྤྱོད་རྟགས་པས་ན་སྤྱོད་  
 མཉན་བྱ་ཡིན་པར་ཡང་རྟགས་པས་ཁྱབ་སྟེ་དེ་གཉིས་མཚན་མཚན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་  
 རྟགས་མཉན་བྱ་ཚེས་ཅན་སྤྱི་སྟངས་དུ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཚེས་སུ་གྱུ་བ་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་འདྲའི་སྤྱོད་མཉན་

བྱ་ཡིན་པར་ངེས་ཤིང་མི་རྟག་པ་ཡིན་མིན་ལ་ཤེས་འདོད་ཞུགས་པའི་རྟོག་པ་དེས་མཉན་བྱ་མི་  
 རྟག་པར་རྟོགས་མི་རུས་ཤིང་། གལ་སྲིད་མཉན་བྱ་མི་རྟག་པ་ཡིན་པར་ངེས་ན་སྐྱ་ཡང་མི་  
 རྟག་པ་ཡིན་པར་ངེས་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རྟེ། སྐྱ་དང་མཉན་བྱ་གཉིས་མཚན་མཚན་དུ་ངེས་  
 པས་ཅིག་ཤོས་ཡིན་ན་ཅིག་ཤོས་ཡིན་པ་དང་། མིན་ན་མིན་པ་དང་། ཡོད་ན་ཡོད་པ་དང་།  
 མེད་ན་མེད་པས་བྱུང་བ་དེས་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་ཕྱོགས་ཆོས་ཅན་གྱི་རྟོག་པ་དེས་མཉན་བྱ་  
 མཐུན་ཕྱོགས་མི་རྟག་པ་ལ་མི་ངེས་ཤིང་། མི་མཐུན་ཕྱོགས་རྟག་པ་ལ་ཡང་ངེས་མི་རུང་བས་  
 ཐུན་མོང་མིན་པའི་མ་ངེས་པར་གྱུར་པ་ཡིན་ནོ། རྟོག་པ་དེས་སྐྱ་མི་རྟག་པ་ཡིན་མིན་ཤེས་  
 འདོད་ཞུགས་ཤིང་མཉན་བྱ་སྐྱའི་སྤྱི་དུ་ངེས་ནས་ཕྱོགས་ཆོས་གྲུབ་པ་ཡིན་ན་མཉན་བྱ་མཐུན་  
 ཕྱོགས་མི་རྟག་པར་ངེས་མི་རུས་པ་དང་། མཉན་བྱ་མཐུན་ཕྱོགས་མི་རྟག་པ་ལ་ཡོད་པར་  
 ངེས་ན་སྐྱ་ཡང་མི་རྟག་པར་ངེས་པར་འགྱུར་བས་རྟགས་དེ་མ་གྲུབ་པ་དང་མ་ངེས་པ་གང་  
 རུང་ལས་མ་འདས་སོ། །འདིར་མ་ངེས་པར་འཛིག་པ་ནི་སྐྱ་མི་རྟག་པ་ཡིན་མིན་ཤེས་འདོད་  
 ཡོད་པའི་གང་ཟག་གི་དོར་བྱས་ནས་བཞག་གོ། འདི་བཞིན་གཟུགས་དང་གཟུགས་སུ་རུང་  
 བ་ལ་མཚན་མཚན་གྱི་འབྲེལ་བ་དེས་ཤིང་གཟུགས་དངོས་པོ་ཡིན་མིན་ལ་ཐེ་ཚོམ་ཟ་བའི་གང་  
 ཟག་གི་དོར་གཟུགས་ཆོས་ཅན། དངོས་པོ་ཡིན་རྟེ། གཟུགས་སུ་རུང་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ལྷ་  
 བྱ་མཚན་བྱ་ཆོས་ཅན་དང་དེའི་མཚན་ཉིད་རྟགས་སུ་བཀོད་པ་ཐམས་ཅད་འདི་དང་ཚུལ་  
 མཚུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

༥ ཐུན་མོང་བའི་མ་ངེས་པའི་རྟགས་བཤད་པ། གང་ལ་རྟགས་སུ་སོང་བའི་རྟོག་པས་མཐུན་  
 ཕྱོགས་དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་གཉིས་ཀའམ་གང་རུང་ལ་མཐོང་བའི་མ་ངེས་པའི་གཏན་  
 ཚིགས་ཐུན་མོང་བའི་མ་ངེས་པའི་རྟགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེན། དངོས་ཀྱི་མ་ངེས་པ་  
 དང་ལྷག་ལྷན་མ་ངེས་པ་གཉིས་ཡོད། གང་ལ་རྟགས་སུ་སོང་བའི་རྟོག་པས་མཐུན་ཕྱོགས་  
 དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་གཉིས་ཀ་ལ་མཐོང་བའི་མ་ངེས་པའི་གཏན་ཚིགས་དངོས་ཀྱི་མ་ངེས་  
 པའི་རྟགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། གང་ལ་རྟགས་སུ་སོང་བའི་རྟོག་པས་མཐུན་ཕྱོགས་དང་མི་  
 མཐུན་ཕྱོགས་གང་རུང་ལ་མཐོང་བའི་མ་ངེས་པའི་གཏན་ཚིགས་ལྷག་ལྷན་མ་ངེས་པའི་

རྟགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། དང་པོའི་མཚན་གཞི་ལ་ནང་གསེས་བཞི་ཡོད་པ་ལས་མཐུན་ཕྱོགས་  
དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་གཉིས་ཀ་ལ་བྱབ་བྱེད་དུ་འཇུག་པ་ནི་དཔེར་ན། སྤྱོད་ཆས་ཅན། མི་རྟག་  
སྟེ། གཞལ་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་། མཐུན་ཕྱོགས་ལ་བྱབ་བྱེད་དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་  
ལ་ནམ་གཉིས་སུ་འཇུག་པ་ནི་དཔེར་ན། སྤྱོད་ཆས་ཅན། ཚྲི་བྱུང་ཡིན་ཏེ། མི་རྟག་པ་ཡིན་  
པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་། མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ནམ་གཉིས་དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་བྱབ་བྱེད་དུ་  
འཇུག་པ་ནི་དཔེར་ན། སྤྱོད་ཆས་ཅན། ཚྲི་བྱུང་མ་ཡིན་ཏེ། མི་རྟག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་  
དང་། མཐུན་ཕྱོགས་དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་གཉིས་ཀ་ལ་ནམ་གཉིས་སུ་འཇུག་པ་ནི་དཔེར་  
ན། བྱེད་བྱག་པའི་ངོར་སྤྱོད་ཆས་ཅན། རྟག་སྟེ། ལུས་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་། བྱེད་སྤྱོད་  
བྱམ་པ་ཆོས་ཅན། གཟུགས་ཅན་ཡིན་ཏེ། ཟག་བཅས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་འོ། །གཞལ་བྱ་  
ཆོས་ཅན། ཁྱོད་སྤྱི་མི་རྟག་པར་སྐྱུ་བ་པའི་དངོས་ཀྱི་ཐུན་མོང་བའི་མ་ངེས་པའི་རྟགས་ཞེས་  
བརྗོད་རིགས་ཏེ། མ་ངེས་པའི་རྟགས་གང་ཞིག་ ཆོལ་བ་དེའི་ངོར་ཁྱོད་མཐུན་ཕྱོགས་དང་  
མི་མཐུན་ཕྱོགས་གཉིས་ཀ་ལ་ཐུན་མོང་དུ་ཡོད་པ་དངོས་གནས་པ་དེ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

༥ གཉིས་པ་ལྷག་ལྷན་མ་ངེས་པའི་རྟགས་ལ་དབྱེན། ཡང་དག་ལྷག་ལྷན་དང་འགལ་བ་  
ལྷག་ལྷན་གཉིས་ཡོད། ཐུན་མོང་བའི་མ་ངེས་པའི་གཏན་ཚིགས་གང་ཞིག་ གང་ལ་རྟགས་  
སུ་མོང་བའི་ཆོལ་བས་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་པར་མཐོང་ཞིང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་མེད་  
མ་ངེས་པ་ཡང་དག་ལྷག་ལྷན་གྱི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི། མཐུན་ཕྱོགས་ལ་བྱབ་བྱེད་དུ་  
འཇུག་པ་བྱས་པ་དང་རྟག་པ་འགལ་བ་མ་ངེས་པའི་ངོར་སྤྱོད་ཆས་ཅན། མི་རྟག་ཏེ། བྱས་  
པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་། ཅུང་དགའ་བོ་ཟས་གཙང་སྤྱས་ཡིན་མིན་མ་ཤེས་པའི་ངོར་སྤྱེས་བུ་  
བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདི་ཆོས་ཅན། དོན་ཀུན་གྲུབ་པ་ཡིན་ཏེ། ཟས་གཙང་གི་སྤྱས་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་། མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ནམ་གཉིས་སུ་འཇུག་པ་ནི་དཔེར་ན། ཀུན་མཁྱེན་དག་སྤྱོད་  
བམ་ཤེས་པའི་ངོར་སྤྱེས་བུ་འདི་ཆོས་ཅན། ཀུན་མཁྱེན་མ་ཡིན་ཏེ། དག་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་  
དང་། སྤྱོད་ཆས་ལྷས་བྱིན་གྱི་བུ་ཡིན་མིན་མ་ཤེས་པའི་ངོར་ཁ་ཕྱིར་བལྟས་ཀྱི་གང་ཟག་འདི་  
ཆོས་ཅན། སྤྱོད་ཆས་མ་ཡིན་ཏེ། ལྷས་བྱིན་གྱི་བུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་འོ། །དེ་ཆོས་ཅན།

ཡང་དག་ལྷག་ལྷན་ཞེས་བཞེད་རིགས་ཏེ། རྟམ་མོང་བའི་མ་དེས་པའི་རྟགས་གང་ཞིག  
རྟགས་ཡང་དག་ཏུ་འགྱུར་བ་ལ་ཐེ་ཚོམ་གྱི་ལྷག་མ་ཙམ་ཞིག་ལྷན་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། མི་  
མཐུན་ཕྱོགས་ལ་མེད་པར་མཐོང་ན་ཁྱེད་ཡང་དག་ཏུ་འགྱུར་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

རྟམ་མོང་བའི་མ་དེས་པའི་གཏན་ཚིགས་གང་ཞིག་གང་ལ་རྟགས་སུ་སོང་བའི་རྟོལ་བས་མི་  
མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་པར་མཐོང་ཞིང་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་མེད་གང་དུ་འང་མ་དེས་པ་  
འགལ་བ་ལྷག་ལྷན་གྱི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི། མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཁྱབ་བྱེད་དུ་འཇུག་  
པ་དཔེར་ན། བྱས་པ་དང་རྟག་པ་འགལ་བ་མ་དེས་པ་ལ་སྒྲ་ཚོས་ཙན། རྟག་སྟེ། བྱས་པའི་  
ཕྱིར་ལྷ་བྱ་དང་། ཅུང་དགའ་བོ་ཟས་གཙང་གི་སྤྲས་ཡིན་པ་མི་ཤེས་པའི་ངོར་སྤྱེས་བྱ་བ་དག་  
ཉིད་ཆེན་པོ་འདི་ཚོས་ཙན། དོན་ཀུན་གྱུ་བ་པ་མ་ཡིན་ཏེ། རྒྱལ་པོ་ཟས་གཙང་མའི་སྤྲས་ཡིན་  
པའི་ཕྱིར་ལྷ་བྱ་དང་། མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ནམ་གཉིས་སུ་འཇུག་པ་དཔེར་ན། ཀུན་མཁྱེན་  
ངག་སྤྲ་བ་མི་ཤེས་པའི་ངོར་སྤྱེས་བྱ་བའི་ཚོས་ཙན། ཀུན་མཁྱེན་ཡིན་ཏེ། ངག་སྤྲ་བའི་ཕྱིར་  
ལྷ་བྱ་དང་། སྤྲ་སངས་ལྷས་བྱིན་གྱི་བྱ་ཡིན་པ་མི་ཤེས་པའི་ངོར་ཁ་ཕྱིར་བ་ལྷས་ཀྱི་གང་ཟག་  
འདི་ཚོས་ཙན། སྤྲ་སངས་ཡིན་ཏེ། ལྷས་བྱིན་གྱི་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྷ་བྱའོ། །དེ་ཚོས་ཙན།  
འགལ་བ་ལྷག་ལྷན་ཞེས་བཞེད་རིགས་ཏེ། རྟམ་མོང་བའི་མ་དེས་པ་གང་ཞིག་འགལ་  
རྟགས་སུ་འགྱུར་བ་ལ་ཐེ་ཚོམ་གྱི་ལྷག་མ་ཙམ་ལྷན་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། མཐུན་ཕྱོགས་ལ་  
མེད་པར་མཐོང་ན་ཁྱེད་འགལ་རྟགས་སུ་འགྱུར་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

༥ འགལ་བའི་རྟགས་བཤད་པ། ཕྱོགས་ཚོས་གྲུབ་པའི་རྟགས་གང་ཞིག་གང་ལ་རྟགས་སུ་  
སོང་བའི་རྟོལ་བས་ཁྱབ་པའི་རྟོལ་འགལ་ཁྱབ་དུ་དེས་པ་འགལ་རྟགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད།  
འདིར་ཁྱབ་པའི་རྟོལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་དེས་པ་ཞེས་གསུངས་པ་ནི། རྗེས་ཁྱབ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་  
དེས་པ་ལ་བྱས་པ་ཡིན་གྱི་གཞན་དུ་མི་གཟུང་ངོ་། ཟུར་དང་པོས་རྟགས་སུ་བཀོད་པ་དང་མ་  
གྲུབ་པའི་རྟགས་ཏེ་ཕྱོགས་ཚོས་མིན་པ་ཐམས་ཅད་དང་། གཉིས་པས་མ་དེས་པ་དང་ཡང་  
དག་གཉིས་བཅད་དོ། །དེ་ལ་དབྱེན། རིགས་པ་ལ་འཇུག་པ་ལས་ཅེ་འགལ་བ་ལ་བཞི་  
སྟེ། ཚོས་ཀྱི་ངོ་བོ་དང་འགལ་བའི་གཏན་ཚིགས་དང་། ཚོས་ཀྱི་ཁྱེད་པར་དང་འགལ་བའི་

གཏན་ཚིགས་དང་། ཚེས་ཅན་རང་ལྷོག་དང་འགལ་བའི་གཏན་ཚིགས་དང་། ཚེས་ཅན་གྱི་  
འབྲུལ་པ་དང་འགལ་བའི་གཏན་ཚིགས་སོ། ། ཞེས་གསུངས་སོ། །

༡༽ ཚེས་ཀྱི་ངོ་བོ་དང་འགལ་བའི་གཏན་ཚིགས་ནི་དཔེར་ན། དུང་སྤྱ་ཚེས་ཅན། རྟག་  
སྟེ། བྱས་པའི་ཕྱིར་ཞེས་དང་། ཚུལ་བྱང་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། ། དེ་ཚེས་ཅན། ཚེས་ཀྱི་ངོ་  
བོ་དང་འགལ་བ་ཞེས་བརྗོད་རིགས་ཏེ། འགལ་རྟགས་གང་ཞིག དེ་སྤྱབ་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱའི་  
ཚེས་ཀྱི་ངོ་བོ་དང་འགལ་བྱབ་ཏུ་ངེས་པའི་ཕྱིར།

༢༽ ཚེས་ཀྱི་བྱང་པར་དང་འགལ་བའི་གཏན་ཚིགས་ནི་དཔེར་ན། བྱངས་ཅན་པས་མིག་  
སོགས་ཚེས་ཅན། གཞན་དོན་བྱེད་དེ། འདུས་བསགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་། སྤྱ་ཚེས་  
ཅན། གཙོ་བོའི་འབྲས་བུ་ཡིན་ཏེ། གཟུང་དོན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། ། དེ་ཚེས་ཅན། ཚེས་  
ཀྱི་བྱང་པར་དང་འགལ་བ་ཞེས་བརྗོད་རིགས་ཏེ། འགལ་རྟགས་གང་ཞིག དེ་སྤྱབ་ཀྱི་  
བསྐྱབ་བྱའི་ཚེས་ཀྱི་བྱང་པར་དང་འགལ་བྱབ་ཏུ་ངེས་པའི་ཕྱིར། དེ་ཡང་བྱངས་ཅན་པས་རྣམ་  
འགྱུར་ཐམས་ཅད་གཙོ་བོའི་གྲོང་ནས་འབྱུང་བར་སྤྱ་ཞིང་རྣམ་འགྱུར་ཐམས་ཅད་བདག་རྟག་  
པས་ལོངས་སྟོན་པར་སྤྱ་བས་འདིར་མིག་སོགས་ཚེས་ཅན་དུ་བཟུང་ཆོག་ཙོ་རྣམ་འགྱུར་  
དང་བཅས་པ་ཐམས་ཅད་ཚེས་ཅན་དུ་སོང་ལ། དེ་ལས་གཞན་པ་བདག་ཤེས་རིག་ལས་མེད་  
པས་བསྐྱབ་བྱའི་ཚེས་སུ་གཞན་དོན་བྱེད་ཅེས་པའི་གཞན་བདག་ཤེས་རིག་གི་སྤྱིས་བྱ་དེ་ལ་ཞེ་  
ཕུག་གཏད་པ་ཡིན་པས་རྟགས་འདི་འགལ་རྟགས་སུ་འགྱུར་ཏེ། འདུས་བསགས་ཡིན་ན་  
གཞན་བདག་ཤེས་རིག་གི་སྤྱིས་བྱའི་དོན་མ་བྱས་པས་བྱབ་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་རྟགས་དེ་སྤྱིར་  
དོན་བྱེད་པ་དང་མི་འགལ་ཡང་བྱང་པར་དེ་ལྟར་གྱི་དོན་བྱེད་པ་འགལ་བས་ཚེས་ཀྱི་བྱང་པར་  
དང་འགལ་བ་ཡིན་ནོ། །

༣༽ ཚེས་ཅན་རང་ལྷོག་དང་འགལ་བའི་གཏན་ཚིགས་ནི་དཔེར་ན། རྒྱས་དང་ལས་དང་  
ཡོན་ཏན་གསུམ་ཚེས་ཅན། སོ་སོར་མེད་དེ། རྒྱས་གཅིག་པ་ཅན་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་  
དང་། ཡོན་ཏན་དང་ལས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། ། གཞན་ཡང་རྟག་མི་རྟག་གི་  
ལྷོག་པ་ཚེས་ཅན། གཅིག་ཡིན་ཏེ། སན་རྩལ་སྤངས་པའི་ཤེས་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །

དེ་ཚོས་ཅན། ཚོས་ཅན་རང་ལྟོག་དང་འགལ་བའི་གཏན་ཚིགས་ཞེས་བཞེད་རིགས་ཏེ།  
 འགལ་རྟགས་གང་ཞིག་ ཚོས་ཅན་གྱི་རང་ལྟོག་བཞེད་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་དེ་སྐབས་ཀྱི་རྟགས་  
 ཚོས་འགལ་བྱུང་བ་ལྟར་ལུས་པའི་ཕྱིར། གཞན་ཡང་ཡོད་པ་ཚོས་ཅན། རྟགས་དང་ཡོན་ཏན་  
 ལས་ནམས་མ་ཡིན་ཏེ། རྟགས་གཅིག་ཡོད་པའི་ཕྱིར་དང་། ཡོད་པའི་ལས་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་  
 བྱའོ། །

༧། ཚོས་ཅན་གྱི་བྱུང་པར་དང་འགལ་བའི་གཏན་ཚིགས་ནི་དཔེར་ན། རྟེན་གྱིས་བྱས་  
 པའི་ཡོད་པ་ཚོས་ཅན། རྟགས་དང་ཡོན་ཏན་ལས་མ་ཡིན་ཏེ། རྟགས་གཅིག་ཏུ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་ལྟ་  
 བྱ་དང་། དེས་འགལ་བའི་སྐྱེ་ཚོས་ཅན། རྟགས་སྟེ། བྱས་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བྱའོ། །དེ་ཚོས་ཅན།  
 ཚོས་ཅན་གྱི་བྱུང་པར་དང་འགལ་བའི་གཏན་ཚིགས་ཞེས་བཞེད་རིགས་ཏེ། ཚོས་ཅན་གྱི་བྱུང་  
 པར་གྱི་ཚོས་བཞེད་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་དེ་སྐབས་ཀྱི་རྟགས་ཚོས་འགལ་བྱུང་བ་ལྟར་ལུས་པའི་ཕྱིར།  
 ༡༥ ཡང་འགལ་རྟགས་ལ་དབྱེ་ན། འབྲས་རྟགས། རང་བཞིན་རྟགས། མ་དམིགས་པའི་  
 རྟགས་འགལ་བ་གསུམ་དུ་བྱེད་ཅུང་། འབྲས་རྟགས་འགལ་བ་ནི་དཔེར་ན། ཟག་བཅས་  
 ཉེར་ལེན་གྱི་ཕུང་པོ་ཚོས་ཅན། རྒྱ་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། དེས་འགལ་བའི་དངོས་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་  
 ལྟ་བྱ་དང་། བར་སྒྲུབ་གི་དུ་བ་ཚོས་ཅན། རང་རྒྱ་མེ་སྒྲུབ་ལྟར་དུ་མ་སོང་སྟེ། དུ་བ་ཡིན་  
 པའི་ཕྱིར་ལྟ་བྱའོ། །རང་བཞིན་རྟགས་འགལ་བ་ནི་དཔེར་ན། སྐྱེ་ཚོས་ཅན། རྟགས་སྟེ། བྱས་  
 པའི་ཕྱིར་ཞེས་དང་། བྱམ་པ་ཚོས་ཅན། མ་བྱས་པ་ཡིན་ཏེ། ཚུལ་བྱུང་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་  
 བྱའོ། །རྟགས་རྟགས་འགལ་བ་ནི་དཔེར་ན། བྱམ་པ་ཚོས་ཅན། བདེན་མེད་མ་ཡིན་ཏེ།  
 ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བྱ་དང་། ཤིང་གིས་དབེན་པའི་བྲག་མེད་ན་ཚོས་ཅན། ཤིང་མེད་པ་མིན་  
 ཏེ། ཤིང་མེད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བྱའོ། །རྟགས་ལྟར་སྒྲུབ་བཤད་ཟིན་ཏོ། །

༡༦ མཐའ་གཞན་འགོ་ཚུལ་དང་རྟུལ་པ་བཤད་པ། དེ་ལྟར་རྟགས་ལ་མ་གྲུབ་པ་དང་། མ་དེས་པ་  
 དང་། འགལ་བ་དང་། ཡང་དག་བཅས་བཞིར་བཞག་པ་ནི་མཐའ་གཞན་འགོ་གསུམ་དང་།  
 དེ་དག་གི་རྟུལ་པའི་སྟོན་པ་བཞིར་ཡོད་པས་ཡིན་ཏོ། །མཐའ་གཞན་བཀག་ཚུལ་ནི། རྟགས་  
 ལ་སྟོགས་ཚོས་གྲུབ་མ་གྲུབ་གཉིས་ལས་མ་གྲུབ་ན་མ་གྲུབ་པའི་གཏན་ཚིགས་སུ་འགྱུར།

ཕྱོགས་ཚོས་གྲུབ་པ་ལ་བསྐྱབ་བྱ་སྐྱབ་ངེས་དང་། འགོག་ངེས་དང་། གཉིས་ཀའ་མ་ངེས་པ་  
གསུམ་ལས་དང་པོ་ཡང་དག གཉིས་པ་འགལ་རྟགས། གསུམ་པ་མ་ངེས་པ་ཡིན། ཡང་  
ན་ཕྱོགས་ཚོས་གྲུབ་པ་ལ་འང་བྱབ་པ་གྲུབ་པ་དང་མ་གྲུབ་པ་གཉིས་ལས་གྲུབ་པ་ཡང་དག  
དང་མ་གྲུབ་པ་མ་ངེས་པ་དང་འགལ་བ། བྱབ་པ་མ་གྲུབ་པ་ལ་འང་བྱབ་པ་མ་གྲུབ་པ་ཚམ་  
དང་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་གྲུབ་པ་གཉིས་ལས་དང་པོ་མ་ངེས་པ་དང་གཉིས་པ་འགལ་བ་ཡིན་ནོ། །  
རྩས་པའི་སྒོ་ནས་བཞིན། མ་གྲུབ་པས་ཚོས་ཅན་གྱི་སྟེང་དུ་ཐེ་ཚོམ་ཚམ་ཡང་སྐྱེད་མི་རྩས་པ་  
དང་། མ་ངེས་པས་ཐེ་ཚོམ་ཚམ་སྐྱེད་ཅིང་། འགལ་བས་མི་འདོད་པའི་ངེས་པ་སྐྱེད་པ་  
དང་། ཡང་དག་གིས་འདོད་པའི་ངེས་པ་སྐྱེད་པ་སྟེ། རྟོག་གེ་རྣམས་ཀྱི་གཙུག་གི་ནོར་  
བུས་ ཕྱོགས་ལ་མཐུ་མེད་སོམ་ཉི་དང་། །མི་འདོད་འདོད་པའི་ངེས་འབྲུབ་བྱེད། །ཅེས་  
གསུངས་སོ། །

ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྐྱུལ་ལས་རྟགས་ཡང་དག་དང་ལྟར་སྒྲུབ་བརྟག་པ་  
སྟེ་གདང་བྱ་བཅུ་པའོ། །

# སྐྱབ་ངག་ཡང་དག་དང་ལྟར་སྒྲུང་བརྟག་པ།

༥ གཞན་དོན་མེས་དཔག་བཤད་པ། རང་གི་དོན་མེས་སུ་དཔག་པ་གྲུབ་པའི་མེས་སུ་གཞན་གྱི་དོན་  
 མེས་སུ་དཔག་པ་དབྱེ་བར་བྱ་སྟེ། དེ་ཡང་ཚད་མ་མདོ་ལས་ཅི་གཞན་དོན་མེས་སུ་དཔག་པ་  
 མི། རང་གིས་མཐོང་དོན་རབ་གསལ་བྱེད། ཅེས་གསུངས་ཏེ། དེ་ལ་མཚན་ཉིད་དང་དབྱེ་  
 བ་གཉིས་ཡོད། རང་གིས་མཐོང་བའི་རྟགས་ཀྱི་དོན་ཚོལ་བ་གཞན་ལ་སྟོན་པའི་ངག་གཞན་  
 དོན་མེས་དཔག་གི་མཚན་ཉིད། འདིར་རྟགས་ཀྱི་དོན་ཞེས་པ་ནི་ཚུལ་གསུམ་ལ་བྱ་བ་ཡིན་  
 ལ། ཚུལ་གསུམ་དངོས་སུ་སྟོན་པས་བྱུང་བར་ལྷ་དང་ལྷན་པའི་བསྐྱབ་བྱ་ལུགས་ལ་བསྟན་  
 སྟེ། ཚད་མ་མདོ་ལས་ཅི་དེ་ལ་དཔག་བྱ་བསྟན་པ་ནི། རྟགས་ཀྱི་དོན་གྱི་ཡུལ་དུ་འདོད། །  
 རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་དང་ལྷན། རང་དང་འདོད་འགྱུར་མ་བསལ་བ། ཞེས་སོ། མེས་དཔག་  
 ཅེས་པ་ནི་འདི་ཡི་འབྲས་བུར་གྱུར་པའི་མེས་དཔག་ཚད་མ་ཡོད་པས་འབྲས་བུའི་མིང་རྒྱུ་ལ་  
 བརྟགས་པ་སྟེ། ཚད་མ་མདོའི་རང་འགྲེལ་ལས་ཅི་ ཇི་ལྟར་རང་གི་ཚུལ་གསུམ་པའི་  
 རྟགས་ལས་རྟགས་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་སྐྱེས་པ་དེ་བཞིན་དུ་གཞན་ལ་རྟགས་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་སྐྱེད་  
 པར་འདོད་ནས་ཚུལ་གསུམ་པའི་རྟགས་བཞིན་པ་ནི་གཞན་གྱི་དོན་གྱི་མེས་སུ་དཔག་པ་སྟེ།  
 རྒྱུ་ལ་འབྲས་བུས་བརྟགས་པའི་ཕྱིར་རོ། ཞེས་དང་དེ་དང་ཚུལ་མཚུངས་པར་ཚད་མ་རྒྱས་  
 འབྲིང་བསྟུས་གསུམ་ལས་ཀྱང་གསུངས། དེ་ལ་དབྱེ་ན་སྐྱབ་ངག་དང་སུན་འབྲིན་གཉིས་  
 ཡོད་དེ། རིགས་པ་ལ་འབྲུག་པ་ལས་ཅི་ སྐྱབ་པ་དང་ནི་སུན་འབྲིན་དག ལྟར་སྒྲུང་བཅས་  
 པ་གཞན་གོ་བྱེད། ཅེས་གསུངས་སོ།

༦ སྐྱབ་ངག་གི་མཚན་ཉིད་དང་དབྱེ་བ་བཤད་པ། རང་གིས་མཐོང་བའི་རྟགས་ཀྱི་ཚུལ་ཚོལ་བ་  
 གཞན་ལ་སྟོན་པའི་ངག་སྐྱབ་ངག་གི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེ་ན་གཉིས། རང་གི་མཐོང་བའི་  
 རྟགས་ཀྱི་ཚུལ་ཚོལ་བ་གཞན་ལ་སྟོན་གསུམ་དང་བྲལ་བར་སྟོན་པའི་ངག་སྐྱབ་ངག་ཡང་  
 དག་གི་མཚན་ཉིད། རང་གི་མཐོང་བའི་རྟགས་ཀྱི་ཚུལ་ཚོལ་བ་གཞན་ལ་སྟོན་པའི་ངག་སྟོན་  
 ཅན་སྐྱབ་ངག་ལྟར་སྒྲུང་གི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི་རིམ་པ་ལྟར། གང་བྱས་ན་མི་རྟག་

པས་ཁྱབ། དཔེར་ན་བུམ་པ་བཞིན། སྒྲ་ཡང་བྱས་སོ་ལྟ་བུ་དང་པོ་དང་། ཚྲིལ་བ་ནུམ་དག་  
ལ་དུ་བ་ཡོད་ན་མེ་ཡོད་པས་ཁྱབ། དཔེར་ན་ཚང་མ་དང་བཞིན། དུ་ལྟན་ལ་ལའང་དུ་བ་ཡོད་ལྟ་  
བྱ་གཉིས་པ་དང་། སྒྲ་བྱས་པར་མ་ངེས་པ་ལ་གང་བྱས་ན་མི་རྟག་པས་ཁྱབ། དཔེར་ན་བུམ་  
པ་བཞིན། ལྟ་བུ་ལ་ན་ལག་མ་ཚང་བ་གསུམ་པའི་མཚན་གཞིའོ། །དེ་ཡང་ཚད་མ་མ་དོ་  
ལས་། རང་གི་མཐོང་དོན་རབ་གསལ་ལ་བྱེད། ཅེས་པས་སྒྲུབ་དག་ཡང་དག་བསྐྱེད་ཏེ།  
མཐོང་བ་ཞེས་པའི་ཚིག་གིས་ཚྲིལ་བ་གཞན་གྱི་ལུང་དང་ཁས་སྒྲུངས་ཙམ་མིན་པར་ཚྲིལ་བ་  
རང་གི་ཚད་མས་མཐོང་དགོས་པས་སྒྲོ་སྒྲོན་དང་བྲལ་ཚུལ་བསྟན། དོན་ཞེས་པའི་ཚིག་གིས་  
ཚིག་ཙམ་དང་རྟོག་པས་བཏགས་པ་ཙམ་མིན་པར་ཚྲིལ་བ་རང་གི་ངོར་ཚུལ་གསུམ་ཚང་  
དགོས་པས་དོན་སྒྲོན་དང་བྲལ་ཚུལ་བསྟན། རབ་གསལ་བྱེད་ཅེས་པའི་ཚིག་གིས་ཡན་ལག་  
མ་ཚང་བ་དང་ལྟག་པ་སོགས་མིན་པར་བརྗོད་ཚུལ་ལྟག་ཆད་མེད་པ་དགོས་པས་སྒྲ་སྒྲོན་དང་  
བྲལ་ཚུལ་བསྟན་ཏོ།

༥ སྒྲུབ་དག་ཡང་དག་གི་དབྱེ་བ་བཤད་པ། སྒྲུབ་དག་ཡང་དག་ལ་དབྱེ་ན་རིགས་ཐེགས་ལས་།  
སྒྲུར་བའི་བྱེ་བྲག་གིས་དེ་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། ཚེས་མཐུན་པ་ཉིད་ཅན་དང་། ཚེས་མི་མཐུན་  
པ་ཉིད་ཅན་ནོ། །སྒྲུར་བས་བྱེ་བྲག་མ་གཏོགས་པར་འདི་གཉིས་དོན་དུ་ནི་བྱེ་བྲག་ཅི་ཡང་མེད་  
དོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཚེས་མཐུན་སྒྲུར་དང་ཚེས་མི་མཐུན་སྒྲུར་གྱི་སྒྲུབ་དག་ཡང་དག་  
གཉིས་ཡོད། སྒྲུབ་དག་ཡང་དག་གང་ཞིག་ རྗེས་ཁྱབ་དངོས་སུ་སྒྲོས་པའི་དག་ཚེས་མཐུན་  
སྒྲུར་གྱི་སྒྲུབ་དག་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། སྒྲུབ་དག་ཡང་དག་གང་ཞིག་ ལྟོག་ཁྱབ་དངོས་  
སུ་སྒྲོས་པའི་དག་ཚེས་མི་མཐུན་སྒྲུར་གྱི་སྒྲུབ་དག་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི་  
རིམ་པ་ལྟར། གང་བྱས་ན་མི་རྟག་པས་ཁྱབ། དཔེར་ན་བུམ་པ་བཞིན། སྒྲ་ཡང་བྱས་སོ། །  
ཞེས་དང་། གང་གི་ང་མེད་ན་ཤ་བ་མེད་པས་ཁྱབ། དཔེར་ན་རྒྱུ་མཚོ་བཞིན། གིང་གིས་  
དབེན་པའི་ཕྱོགས་སུ་གིང་མེད་དོ་ལྟ་བུ་ཚེས་མཐུན་སྒྲུར་དང་། གང་རྟག་ན་མ་བྱས་པས་  
ཁྱབ། དཔེར་ན་ནུམ་མཁའ་བཞིན། སྒྲ་ནི་བྱས་སོ་ཞེས་དང་། གང་ཤ་བ་ཡོད་ན་གིང་ཡོད་  
པས་ཁྱབ། དཔེར་ན་ཤར་གྱི་ནགས་བཞིན། གིང་གིས་དབེན་པའི་ཕྱོགས་སུ་གིང་མེད་དོ་

ལྷ་བྱ་ཚོས་མི་མཐུན་སྦྱོར་གྱི་སྐྱབ་ངག་གོ། །ཡང་སྐྱབ་ངག་བཟོད་ཚུལ་གྱི་དབང་གིས་བྱུང་བ་  
སྲོན་འགྲོ་ཅན་དང་ཕྱིགས་ཚོས་སྲོན་འགྲོ་ཅན་གཉིས་སུ་གསུངས་ཏེ། རྩོད་རིགས་ལས་  
བསྐྱབ་པར་བྱ་བ་བྱུང་བ་རབ་དུ་བསྐྱབས་ནས། ཚོས་ཅན་ལ་ཡོད་པར་སྐྱབ་པར་བྱེད་པ་སྟེ།  
འདི་ལྟར་གང་ཡོད་པའམ་བྱས་པ་དེ་ཐམས་ཅད་མི་རྟག་པ་སྟེ། དཔེར་ན་བུམ་པ་ལ་སྟོགས་  
པ་ལྷ་བྱུའོ། །སྐྱ་ཡང་ཡོད་པའམ་བྱས་པའི་ཞེས་བྱ་བ་ལྷ་བྱུའོ། །འདི་ལ་གོ་རིམ་གྱི་རེས་པ་  
འགའ་ཡང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། འདོད་པའི་དོན་སྐྱབ་པར་གཉི་ག་བྱེ་བྱག་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །  
ཚོས་ཅན་ལ་དང་པོར་ཡོད་པ་ཉིད་རབ་དུ་བསྐྱབས་ནས། ཕྱིས་ཀྱང་བྱུང་བ་རབ་དུ་བསྐྱབས་  
པ་ཉིད་ནི། དཔེར་ན་སྐྱ་ནི་ཡོད་པའམ་བྱས་པ་ཡིན་ལ་དེ་ལྷ་བྱུ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཐམས་ཅད་ནི་མི་  
རྟག་པ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་བུམ་པ་ལ་སོགས་པ་ལྷ་བྱུའོ། །ཞེས་སོ། །དབུ་མའི་གཏན་  
ཚིགས་ལ་སྦྱར་ན། གང་རྟེན་འབྲེལ་ཡིན་པ་དེ་བདེན་མེད་ཡིན་པས་བྱུང། དཔེར་ན་གཟུགས་  
བརྟན་བཞིན། བུམ་པ་འང་རྟེན་འབྲེལ་ལོ། །ལྷ་བྱུ་བྱུང་བ་སྲོན་དུ་སྦྱོས་པ་དང་། བུམ་པ་རྟེན་  
འབྲེལ་ཡིན། གང་རྟེན་འབྲེལ་ཡིན་ན་བདེན་མེད་ཡིན་པས་བྱུང། དཔེར་ན་གཟུགས་བརྟན་  
བཞིན། ལྷ་བྱུ་སྟོགས་ཚོས་སྲོན་དུ་སྦྱོས་པའོ། །དེ་བཞིན་ཚོས་མི་མཐུན་སྦྱོར་ལ་ཡང་སྦྱར་  
རོ། །ཡང་རིགས་ཐིགས་ལས་འབྲས་རང་མ་དམིགས་པའི་གཏན་ཚིགས་གསུམ་དུ་  
གསུངས་ཏེ། འབྲས་བུའི་གཏན་ཚིགས་བཟོད་པའི་ངག་ནི་དཔེར་ན། གང་དུ་བ་ཡོད་ན་མེ་  
ཡོད་པས་བྱུང། དཔེར་ན་ཆང་མང་བཞིན། དུ་ལྷན་ལ་ལའང་དུ་བ་ཡོད་དོ། །ཞེས་པ་ལྷ་བྱུ་  
མཐུན་སྦྱོར་དང་། མེ་མེད་ན་དུ་བ་མེད་དགོས། དཔེར་ན་རྒྱ་མཚོ་བཞིན། དུ་ལྷན་ལ་ལ་ནི་  
དུ་བ་ཡོད་དོ། །ཞེས་པ་ལྷ་བྱུ་ཚོས་མི་མཐུན་སྦྱོར་རོ། །རང་བཞིན་གྱི་རྟགས་བཟོད་པའི་ངག་  
ནི་དཔེར་ན། ཚྱུ་ལ་བ་ལས་བྱུང་བ་ཐམས་ཅད་མི་རྟག་སྟེ། དཔེར་ན་བུམ་པ་བཞིན། སྐྱ་ཡང་  
ཚྱུ་ལ་བ་ལས་བྱུང་དོ། །ལྷ་བྱུ་མཐུན་སྦྱོར་དང་། རྟག་པ་ཡིན་པ་ཚྱུ་ལ་བ་ལས་མི་འབྱུང་  
སྟེ། དཔེར་ན་ནམ་མཁའ་བཞིན། སྐྱ་ནི་ཚྱུ་ལ་བྱུང་དོ། །ལྷ་བྱུ་མི་མཐུན་སྦྱོར་རོ། །མ་  
དམིགས་པའི་རྟགས་བཟོད་པའི་ངག་ནི་དཔེར་ན། དམིགས་པའི་རིག་བྱུར་བྱུར་པའི་བུམ་པ་  
གང་མ་དམིགས་ན་བུམ་པ་མེད་པའི་ཐ་སྐད་སྐྱབ་སྟེ། དཔེར་ན་རི་བོང་རུ་བཞིན། སྟོགས་

དེར་ཡང་དམིགས་པས་རིག་བྱར་བྱུར་པའི་བུམ་པ་མ་དམིགས་པའོ། །ཞེས་མཐུན་སྦྱར་  
དང་། བུམ་པ་དམིགས་པས་རིག་བྱར་བྱུར་པ་ཡོད་ན་དམིགས་པས་རིག་བྱར་བྱུར་པའི་  
བུམ་པ་དམིགས་པས་བྱུབ། དཔེར་ན་སྒྲ་ཁང་བཞིན། སྟོགས་དེར་ནི་དམིགས་པས་རིག་  
བྱར་བྱུར་པའི་བུམ་པ་མ་དམིགས་སོ། །ལྟ་བུམི་མཐུན་སྦྱར་རོ། །

༥ སྐབ་དག་ལྟར་སྒྲ་མི་དབྱེ་བ་ལྟར་པ། མཚན་ཉིད་བཤད་ཟིན་ནས་སྐབ་དག་ལྟར་སྒྲ་མི་དབྱེ་  
བ་ལ་རིགས་གཏེར་ལས་: དོན་གྲོ་སྒྲ་ཡི་དབྱེ་བ་ཡིས། །ལྟར་སྒྲ་དེ་ཡང་ནམ་པ་  
གསུམ། །ཞེས་པ་ལྟར་སྒྲ་སྟོན། གྲོ་སྟོན། དོན་སྟོན་ཡོད་པ་གསུམ་ཡོད། མཚན་གཞི་ནི་  
རིམ་པ་ལྟར། བུམ་པ་མི་རྟག་སྟེ། བུམ་པ་ཐམས་ཅད་བྱས་པས་སོ། །ལྟ་བུ་བཟོད་ན་སྐབ་  
དག་དེ་སྒྲ་སྟོན་དང་ལྟར་ཏེ། ཡན་ལག་མཚང་བ་དང་ལྷག་པ་བཟོད་པའི་ཕྱིར། གྲོ་སྟོན་  
ནི། རྟོལ་བ་རང་གིས་མ་མཐོང་བར་གཞན་གྱི་ཁས་སྒྲངས་དང་ལུང་ཙམ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་པ་  
སྟེ། དཔེར་ན་གངས་ཅན་པས་གང་སྟེ་བ་དང་མི་རྟག་པ་ཡིན་ན་སེམས་མེད་པ་ཡིན་པས་  
བྱུབ། དཔེར་ན་དེ་ཙམ་ལྟ་བཞིན། གྲོ་དང་བདེ་བ་ཡང་སྟེ་བ་ཅན་དང་མི་རྟག་པའོ། །ཞེས་  
བཀོད་ཆོ་གྲོ་དང་བདེ་བ་སྟེ་འཇིག་ཅན་ཡིན་པ་སངས་རྒྱས་པའི་ལུང་ལས་གྲུབ་པར་འདོད་པ་  
ལྟ་བུའོ། །དོན་སྟོན་ནི། ཚུལ་གསུམ་དོན་ལ་མ་གྲུབ་པར་རང་གི་ཞེ་འདོད་དང་ལུང་ཆོག་  
ཙམ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་པ་སྟེ། གཅེར་བྱ་པས་ལུན་པ་བལྟས་ནས་འཆིན་སེམས་ལྟན་ཡིན་པས་  
བྱུབ། དཔེར་ན་བ་ལང་བཞིན། རྟོན་གིང་ཡང་ལུན་པ་བལྟས་ན་འཆིབས་སོ། །ཞེས་བཀོད་  
པ་དང་། བམ་མཁའི་ཡོན་ཏན་ཡིན་ན་རྟག་པ་ཡིན་དགོས། སྒྲ་ཡང་ནམ་མཁའི་ཡོན་ཏན་  
ནོ། །ལྟ་བུ་ཚུལ་གསུམ་ཚད་མས་མ་གྲུབ་པར་གྲུབ་མཐའི་ཞེ་འདོད་ཙམ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་  
པའོ། །

༦ སྐབ་དག་སྦྱོར་ཚུལ་གཞན་ལུགས་ལྟར་པ། གསུམ་པ་སྦྱོར་ཚུལ་ལ་ཡན་ལག་ཚང་མ་ཚང་  
དང་ལྷག་མ་ལྷག་དབྱེད་པ་ལ། གངས་ཅན་པ་དང་རིགས་པ་ཅན་པ་སོགས་བྱི་བ་དང་། ཚུད་  
སྐབ་ཐེས་འབྲངས་སོགས་རང་སྟེ་སྒྲ་རབས་པ་ནམས་སྐབ་དག་ཡན་ལག་ལྟ་ལྟར་འདོད་དེ།  
ཡན་ལག་ལྟ་ནི། དམ་བཅའ་བཟོད་པ། གཏན་ཆོགས་བཟོད་པ། དཔེ་བཟོད་པ། ཉེར་སྦྱོར་

བཟླ་པ། མཐུག་སྐད་བཟླ་པ་བཅས་སོ། །དེ་ཡང་མཚན་གཞི་དཔེར་ན། སྐྱམ་ཏྱག་སྟེ།  
 བྱས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། བྱམ་པ་བཞིན། སྐྱ་ཡང་བྱས་པས། སྐྱམ་ཏྱག་གོ། ཞེས་དང་།  
 ལ་ལ་མེ་ཡོད་དེ། དུ་བ་ཡོད་པའི་ཕྱིར། ཚང་མང་བཞིན། ལ་ལ་ཡང་དུ་བ་ཡོད་པས། ལ་  
 ལ་མེ་ཡོད། ཅེས་སོ། །དེ་ལྟར་ཡན་ལག་ལྔ་བཟླ་པ་མི་འཐད་དེ། ལྷག་པ་དང་ཆད་པའི་  
 སྐྱོན་ཡོད་པའི་ཕྱིར། ལྷག་པའི་སྐྱོན་ཡོད་དེ། ཉེར་སྒྲུར་གཏན་ཚིགས་བཟླ་པ་དང་སྐྱོས་པ་  
 ཡིན་པས་ལྷག་པ་དང་། མཐུག་སྐད་དམ་བཅའ་བཟླ་པ་དང་སྐྱོས་པས་ལྷག་པ་དང་། ཚུལ་  
 གསུམ་ལས་བསྐྱབ་བྱ་གོ་རུས་པས་དམ་བཅའ་བཟླ་པ་དགོས་རུས་མེད་པས་ལྷག་པ་ཡིན་  
 བོ། །དེས་ན་རྣམ་འགྲེལ་ལས་མ་ཤོད་ཀྱིས་དོན་རྟོགས་ཕྱིར་དོན་ལ། བྱོམ་པ་དང་གཏན་  
 ཚིགས་བཟླ་པ་མེད། ཅེས་དང་། བསྐྱབ་པར་བྱ་བ་བཟླ་པ་ཡིས། བརྒྱད་པ་ཡིས་  
 གྲུང་རུས་པ་མེད། ཅེས་གསུངས་སོ། །མ་ཚང་བ་ཆད་པའི་སྐྱོན་ཡོད་དེ། བསྐྱབ་བྱ་དེས་པ་  
 ལ་བྱབ་པ་རྟོགས་དགོས་པ་གང་ཞིག་བྱབ་པ་བཟླ་པ་མ་ཚང་བའི་ཕྱིར་ཉེ། དཔེའི་སྟེང་དུ་  
 ཏྱག་པ་དང་བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་མ་བསྐྱར་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་རྣམ་འགྲེལ་ལས་མ་  
 གསུམ་ལས་ཚུལ་གང་རུང་བ་ཉིད། མ་བསྐྱར་མ་ཚང་ཡིན་པར་བཟླ་པ། ཅེས་གསུངས།  
 ཡང་རང་སྟེལ་ཅིག་སྐབ་ངག་ཡན་ལག་གསུམ་པ་འདོད་དེ། དམ་བཅའ་བཟླ་པ། གཏན་  
 ཚིགས་བཟླ་པ། དཔེ་བཟླ་པ་སྟེ། དཔེར་ན། སྐྱམ་ཏྱག་སྟེ། བྱས་པའི་ཕྱིར། བྱམ་པ་  
 བཞིན། ཞེས་པའོ། །དེང་སང་གི་གངས་ཅན་པ་རྣམས་ཀྱང་ཕལ་ཆེར་ཏྱགས་ཚིག་འདི་དང་  
 མཐུན་པ་བཞིན་དེ། དཔེར་ན། སྐྱེའོ་ཅན། མི་ཏྱག་སྟེ། བྱས་པའི་ཕྱིར། བྱམ་པ་བཞིན་  
 ལྷ་བྱའོ། །འདི་ལ་དམ་བཅའ་ལ་ཐུག་འབྲེན་པ་ཞེས་གསུངས། སྐབ་ངག་ཡན་ལག་གསུམ་  
 ལྷན་དེ་ཡང་མི་འཐད་དེ། མ་ཚང་བ་དང་ལྷག་པའི་སྐྱོན་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཉེ། གོང་བཞིན་དམ་  
 བཅའ་བཟླ་པ་ལྷག་པ་དང་བྱབ་པ་བཟླ་པ་མ་ཚང་བའི་སྐྱོན་ཡོད་པར་རྟོག་གའི་གཙུག་གི་  
 བོར་བྱས་གཞན་དོན་རྟོགས་དཔག་སྐབས་རྒྱས་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར། ཡང་ཁ་བ་ཅན་པ་ཁ་  
 ཅིག་སྐབ་ངག་ཡན་ལག་གཉིས་ལྷན་བཞིན་ཆོ། གང་བྱས་ན་མི་ཏྱག་པས་བྱབ། དཔེར་ན་  
 བྱམ་པ་བཞིན། སྐྱ་ཡང་བྱས་པས་ཞེས་གཏན་ཚིགས་བཟླ་པ་ལ་རྣམ་དབྱེ་གསུམ་པ་དང་།

སྒྲུབ་པ་ལས་ཞེས་དང་། སྒྲུབ་པའི་ཕྱིར་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ནམ་དགྲེ་ལྟ་བུ་སྒྱུར་  
རོ། །དེ་མི་རིགས་ཏེ། དག་འཕྲོ་ཅན་དེ་ཡིས་དམ་བཅའ་འདྲན་པར་འགྱུར་བའམ་ཡང་ན་ཅི་  
འདྲན་པ་ཡིན་ཞེས་དེ་དགོས་པར་འགྱུར་ལ། དེ་ལྟར་ན་དག་སྒྲུབ་ཅན་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་  
ཏེ། ཚོལ་བའི་དག་མ་རྫོགས་པ་ལ་ཕྱིར་ཚོལ་གྱི་དག་ཞུགས་ན་སྒྲུབ་པའི་སྒྲུབ་དུ་ཚད་རིགས་  
ལས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ནི་རིགས་གཏེར་ལས་ཡན་ལག་གཉིས་པའང་གསུམ་པ་  
དང་། རྩ་བ་སྒྱུར་ན་དམ་བཅའ་འདྲན། གཤམ་ཏེ་དམ་བཅའ་མ་བཟོད་ན། དག་མ་རྫོགས་  
ཕྱིར་དེ་དགོས་འགྱུར། ཞེས་སོ།

༥ ལྷ་བ་དག་སྒྱུར་ཚུལ་རང་ལུགས་བཤད་པ། སྒྲོབ་དཔོན་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་ཡབ་སྐུ་མཁས་  
ཀྱིས་སྒྲུབ་དག་ཡན་ལག་གཉིས་ལྟ་བུ་བཞེད་དེ། ཚད་མ་མདོ་ལས་རང་གི་ངེས་བཞིན་  
གཞན་དག་ལ། ངེས་པ་བསྐྱེད་པར་འདོད་པ་ཡིས། བློགས་ཆོས་བསྐྱབ་བྱ་འབྲེལ་བ་  
དག་བཟོད་པ་ལས་གཞན་སྤང་བར་བྱ། ཞེས་བློགས་ཆོས་དང་རྟགས་དང་བསྐྱབ་བྱའི་  
ཆོས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་བཟོད་པའི་ཡན་ལག་གཉིས་སུ་ལྟན་པ་དང་། རྒྱས་པ་ལས་རང་གི་ཡན་  
ལག་ཞུས་པ་ནི། ཚུལ་གསུམ་དག་ལ་ཡང་དག་གནས། དེ་ལ་བྲན་པ་བསྐྱེད་པ་ནི། དེ་  
ཉིད་ཆོག་ལ་ཡང་དག་གནས། ཞེས་ནང་གི་ཡན་ལག་བསྐྱབ་བྱ་རྟོགས་པ་དེ་ཚུལ་གསུམ་  
ཚད་བལ་ཡང་དག་པར་གནས་པ་དང་། ཚུལ་གསུམ་དེ་ལ་བྲན་པ་བསྐྱེད་པ་རྟགས་དེ་ཉིད་  
ཀྱི་བློགས་ཆོས་དང་བྱབ་པ་བཟོད་པའི་ཆོག་ལ་ཡང་དག་པར་གནས་པར་གསུངས་སོ། །  
མཁས་པ་ཁ་ཅིག་བློགས་ཀྱི་སྤང་པོས་མདོ་ལས་རང་གིས་ངེས་བཞིན་གཞན་དག་ལ། ངེས་  
པ་བསྐྱེད་པར་འདོད་པ་ཡིས། བློགས་ཆོས་བསྐྱབ་བྱ་འབྲེལ་བ་དག་བཟོད་པ་ལས་  
གཞན་སྤང་བར་བྱ། ཞེས་གསུངས་པས་སྒྲུབ་དག་ཡན་ལག་དུ་བསྐྱབ་བྱ་བཟོད་དགོས་སོ་  
ཞེས་བཤད་ཀྱང་ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པས་རྒྱས་པ་ལས་རང་གཏན་ཆོགས་དོན་གྱི་ལུལ་ཉིད་  
ཀྱིས་ཁྱུས་མེད་འདི་ནི་བཟོད་པར་བཤད། ཅིས་བསྐྱབ་བྱ་ཡན་ལག་དུ་བཟོད་པ་ལ་ཞུས་པ་  
མེད་པ་དང་། བློགས་ཆོས་བསྐྱབ་བྱ་འབྲེལ་བ་དག་ཅིས་པའི་བསྐྱབ་བྱ་དེ་བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས་  
ལ་གོ་དགོས་པར་གསུངས་སོ། །སྒྲུབ་དག་ཡན་ལག་གཉིས་པ་དེ་སྒྱུར་ཚུལ་ནི། ཕྱི་ཚོལ་

གང་ལ་རྟགས་དེ་འགལ་བར་དོགས་པ་ཆེ་བ་ལ་ཆོས་མཐུན་སྦྱོར་གྱི་སྐབ་དག་དང་། མ་དེས་  
 པར་དོགས་པ་ཆེ་བ་ལ་ཆོས་མི་མཐུན་སྦྱོར་བསྟན་པ་དང་། དབང་རྒྱལ་རྗེས་འགོ་དངོས་སུ་  
 བརྗོད་པས་ལྷོག་པ་གོ་མི་རུས་པ་དང་། ལྷོག་པ་དངོས་སུ་བརྗོད་པས་རྗེས་འགོ་གོ་མི་རུས་པ་  
 ལ་ཆོས་མཐུན་སྦྱོར་དང་མི་མཐུན་སྦྱོར་གཉིས་ཀ་བསྟན་དགོས་པ་དང་། དབང་ཚོན་གང་རུང་  
 བརྗོད་པས་གཞན་གོ་རུས་པ་ལ་ནི་གཅིག་བརྗོད་པས་ཀྱང་ཆོག་པ་ཡིན་ཏེ། རྒྱས་པ་ལས་མ་  
 དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་འབྲེལ་ཤེས་ན། གཉིས་ལས་གང་ཡང་རུང་སྒྲིམ་པས། འོན་ཀྱི་གོ་བས་  
 གཅིག་ཤོས་ལ། འཛུགས་པ་ཡང་དག་སྐྱེ་བར་འགྱུར། ཞེས་གསུངས་པས་སོ། །ཡང་ཁྱབ་པ་  
 སྟོན་ནས་ཤེས་པའི་མཁས་པ་འགའ་ཞིག་ལ་ནི་ཡན་ལག་གཉིས་ཀ་བརྗོད་མི་དགོས་པར་  
 གཏན་ཆོགས་བརྗོད་པ་ཁོ་ནས་འཕྲས་པ་ཡིན་ཏེ། རྒྱས་པ་ལས་མ་ཁམས་པ་རྣམས་ལ་  
 རི། གཏན་ཆོགས་འབངས་ཞིག་བརྗོད་པར་ཟད། ཅེས་གསུངས་སོ། །དེ་བཞིན་དུ་མཐུན་  
 དཔེ་དང་མི་མཐུན་དཔེ་སྦྱོར་བ་ཡང་ཆོས་བ་བློན་པོ་ལ་ཁྱབ་པ་དེས་པའི་རྟེན་དུ་གྱུར་ཀྱང་ཁྱབ་  
 པ་ཤེས་པའི་ཆོས་བ་མཁས་པ་རྣམས་ལ་ནི་དཔེ་དེ་དག་དེས་པར་སྦྱོར་དགོས་པ་མེད་དེ།  
 རྒྱས་པ་ལས་མ་དཔེ་ལ་དེ་ཡི་རོ་བོ་དང་། རྒྱ་དངོས་དེ་དག་མི་ཤེས་ལ། སྟོན་ཏེ་མཁས་པ་  
 རྣམས་ལ་ནི། གཏན་ཆོགས་འབངས་ཞིག་བརྗོད་པར་ཟད། ཅེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །  
 ༥ སྐབ་དག་གི་བསྟན་པར་གྱུར་པའི་རྒྱལ་གསུམ་ལག་དཔ། གང་བྱས་ན་མི་རྟག་པས་ཁྱབ། དཔེར་  
 བ་བྱས་པ་བཞིན། སྐྱལ་དང་བྱས་སོ། །ལྷ་བྱའི་དག་ལ་མཆོར་ན། སྐྱབས་པ་ཡིན་པའི་ཆ་དེ་  
 རྟོགས་ཆོས། བྱས་ན་མི་རྟག་པས་ཁྱབ་པ་དེ་རྗེས་ཁྱབ། རྟག་ན་མ་བྱས་པས་ཁྱབ་པ་དེ་  
 ལྷོག་ཁྱབ་བོ། རྟགས་རིགས་ཀྱི་རྟགས་ཀྱི་རོ་བོར་གྱུར་པའི་རྒྱལ་གསུམ་སྐབས་སུ་རྒྱལ་  
 གསུམ་ཀ་རྟགས་ཡང་དག་དེ་ཉིད་ཡིན་ལ། སྐབ་དག་གི་བསྟན་པར་གྱུར་པའི་རྒྱལ་གསུམ་  
 སྐབས་ཆོས་ཅན་ལ་རྟགས་ཡོད་པའི་ཆ་དེ་རྟོགས་ཆོས། རྟགས་དེ་ཡིན་ན་བསྐབ་བྱའི་ཆོས་དེ་  
 ཡིན་པས་ཁྱབ་པའི་ཁྱབ་པ་དེ་རྗེས་ཁྱབ། བསྐབ་བྱའི་ཆོས་ལྷོག་ན་རྟགས་ལྷོག་པས་ཁྱབ་པ་  
 དེ་ལྷོག་ཁྱབ་ཡིན་ནོ། སྦྱིར་རྟགས་ཡང་དག་དང་སྐབ་དག་ཡང་དག་གི་ཁྱད་པར་ཡང་ཆོས་  
 བ་གཞན་གྱིས་བཞོད་ཀྱང་རུང་མ་བཞོད་ཀྱང་རུང་ཕྱིར་ཆོས་རྣམ་དག་རང་གི་སྒྲིང་རྒྱ་

མཚན་དུ་བབྱུང་བ་དེ་ཕྱིར་ཚོལ་རང་ལ་ལྟོས་ནས་རྟགས་ཡང་དག་ཡིན་ལ་སྐྱབ་ངག་ཡང་དག་  
 མིན། རང་ཉིད་ཀྱིས་བསྐྱབ་བྱ་ངེས་ཚར་ནས་གཞན་ལ་བསྟན་པའི་རྟགས་ཚོག་བརྗོད་ན་དེ་  
 བརྗོད་མ་བན་རང་ལ་ལྟོས་ནས་སྐྱབ་ངག་ཡང་དག་ཡིན་ཀྱང་རྟགས་ཡང་དག་མིན། དེས་ན་  
 གང་ཟག་ལྟས་བྱིན་གཅིག་ལ་ལྟོས་ནས་རྟགས་ཡང་དག་ཡིན་ལ་སྐྱབ་ངག་ཡང་དག་ཏུ་མ་  
 གྱུར་བ་ཡོད་དེ། ཚོལ་བ་གཞན་གྱིས་བཀོད་པ་མིན་པའི་རང་དོན་སྐབས་ཀྱི་རྟགས་ཡང་དག་  
 བཞིན། སྐྱབ་ངག་ཡང་དག་ཡིན་ལ་ལྟས་བྱིན་རང་ཉིད་ལ་རྟགས་ཡང་དག་ཏུ་མ་གྱུར་པ་ཡོད་  
 དེ། ལྟས་བྱིན་གྱིས་སྐྱམ་རྟགས་པར་ངེས་ཚར་ནས་གཞན་ལ་སྟོན་པའི་ངག་རྣམ་དག་བཞིན་  
 བོ། །དེས་ན་སྟོར་བ་གཅིག་ལའང་སྔ་ཚོལ་ལ་ལྟོས་ནས་སྐྱབ་ངག་ཡང་དག་དང་ཕྱིར་ཚོལ་  
 ལ་ལྟོས་ནས་རྟགས་ཡང་དག་ཏུ་འགྱུར་བ་སོགས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྐུལ་ལས་སྐྱབ་ངག་ཡང་དག་དང་ལྟར་སྐྱབ་བརྟག་  
 པ་སྟེ་གདང་བྱ་བཅུ་གཉིས་པའོ། །

ཐལ་འགྱུར་ཡང་དག་དང་ལྟར་སྒྲུང་བརྟག་པ།

༥ དནི་གཞན་དོན་མེས་དཔག་ལ་སྒྲུབ་པ་དང་སུན་འབྱིན་གཉིས་སུ་དབྱེ་བའི་སུན་འབྱིན་  
བཤད་པ་ལ། དེ་ཡང་ཚད་མ་མདོ་ལས་: ཐལ་འགྱུར་ཕྱོགས་ཆོས་ཅན་མིན་མྱོང་། །ལས་  
བླངས་སྒྲིན་དུ་སོང་བ་ལས། །དེ་བཞིན་རྟགས་དང་དམ་བཅའ་ཡིས། །སྒྲིན་བརྗོད་སུན་  
འབྱིན་དུ་ཤེས་བྱ། །ཞེས་དང་། རྣམ་འགྲེལ་གཞན་དོན་ལེན་ལས་: .....གཞན་གྱིས་  
བརྟགས་པ་ཡི། ཐལ་བ་འགྲུབ་པ་གཉིས་འབྲེལ་མྱོང་། །གཅིག་མེད་ན་ཡང་གཞན་དགག་  
མྱོང་། །ཞེས་པ་སོགས་གྱིས་བསྟན་ཏོ། །དེ་ལ་མཚན་ཉིད། དབྱེ་བ། ཚུད་པའི་གང་ཟག་  
དང་རྒྱལ་པམ་གྱི་རྣམ་གཞག་ ཚུད་པའི་རྒྱལ་བཅས་ཡོད་པ་ལས།

༥ ཐལ་འགྱུར་གྱི་མཚན་ཉིད་བཤད་པ། ཐལ་དག་ཏུ་བཀོད་པ་ཐལ་འགྱུར་གྱི་མཚན་ཉིད། སུན་  
འབྱིན་དུ་བཀོད་པ་སུན་འབྱིན་གྱི་མཚན་ཉིད། ཐལ་འགྱུར་དང་སུན་འབྱིན་གཉིས་དོན་  
གཅིག་ མཚན་གཞི་ནི་དཔེར་ན། སྒྲ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་པ་ཡིན་པར་ཐལ། བྱས་པ་ཡིན་  
པའི་མྱོང་ལྟ་བུ། །དེ་ལ་དབྱེ་ན་ཡང་དག་དང་ལྟར་སྒྲུང་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་དང་། རང་རྒྱུད་  
འཕེན་མི་འཕེན་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་དང་། རྟགས་བྱུང་གི་སྒྲོན་མ་བཅུ་བཞིར་དབྱེ་བ་བཅས་  
ཡོད་པ་ལས།

༥ ཡང་དག་ལྟར་སྒྲུང་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་བཤད་པ། གང་ལ་ཐལ་དག་ཏུ་སོང་བའི་རྟོག་པས་ལན་  
དོན་མཐུན་མི་ཐེབས་པའི་ཐལ་དག་རྣམ་དག་དེ་ཐལ་འགྱུར་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། ཡང་  
ན། །ལས་བླངས་རྟགས་སུ་བཀོད་ཅིང་མི་འདོད་པའི་ཐལ་བ་འཕེན་པའི་སྒྲོན་མ་རྟོག་པའི་  
གྲུབ་མཐའ་སྒྲིན་ཅན་སུན་འབྱིན་རྣམས་པའི་ཐལ་དག་དེ་ཐལ་འགྱུར་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད།  
སྒྲིན་ལ་སྒྲིན་དུ་གོ་བར་བྱེད་པའི་སུན་འབྱིན་སུན་འབྱིན་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་  
རིགས་པ་ལ་འརྟག་པ་ལས་: དེས་ན་གལ་ཏེ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ་པོའི་སྒྲིན་རྣམས་ཡང་དག་  
པར་རྗོད་པར་བྱེད་པ་ནི་སུན་འབྱིན་ཡང་དག་གོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །མཚན་གཞི་ནི་དཔེར་  
ན། སྒྲ་བྱས་པར་ལས་བླངས། རྟག་ན་མ་བྱས་པས་བྱུང་བ་དེས་ཤིང་། སྒྲ་རྟག་པར་འདོད་

པའི་ཁོ་ལ་བ་ལ། སྒྲ་ཚོས་ཅན། མ་བྱས་པར་ཐལ། རྟག་པའི་ཕྱིར། ཞེས་བཀོད་པ་ལྟ་བུ་  
 དང་། བྱམ་པ་འདུས་བྱས་ཡིན་པར་ཁས་བླངས། འདུས་བྱས་ཐམས་ཅད་སྐྱེ་འཇིག་ཅན་དུ་  
 དེས་ཤིང་། བྱམ་པ་སྐྱེ་འཇིག་ཅན་དུ་མི་འདོད་པའི་གང་ཟག་ལ་བྱམ་པ་ཚོས་ཅན། སྐྱེ་འཇིག་  
 ཅན་ཡིན་པར་ཐལ། འདུས་བྱས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་འོ། །གང་ལ་ཐལ་དག་ཏུ་སོང་བའི་  
 ཁོ་ལ་བས་ལན་གྱིས་བསྒྲོག་པར་རུས་པའི་ཐལ་དག་དེ་ཐལ་འགྱུར་ལྟར་སྒྲར་གི་མཚན་ཉིད།  
 སྒྲོན་ལ་སྒྲོན་དུ་གོ་བར་བྱེད་མི་རུས་པའི་སུན་འབྱེན་སུན་འབྱེན་ལྟར་སྒྲར་གི་མཚན་ཉིད། དེ་  
 ཡང་རིགས་པ་ལ་འཇུག་པ་ལས་། གལ་ཏེ་སྐྱབ་བྱེད་ཀྱི་སྒྲོན་རྣམས་གསལ་བར་མི་བཟོད་  
 པའམ། སྒྲོན་མ་ཡིན་པ་བཟོད་པ་ནི་སུན་འབྱེན་ལྟར་སྒྲར་སྟེ། ཞེས་གསུངས་སོ། །མཚན་  
 གཞི་ནི་དཔེར་ན། ཚོས་ཀྱི་བྲགས་པ་ལ་སྒྲ་ཚོས་ཅན། མི་རྟག་པར་ཐལ། བྱས་པའི་ཕྱིར་  
 ཞེས་བཟོད་པ་ལྟ་བུ་དང་། སངས་རྒྱས་པ་ལ་ལྟ་བུ་བྱས་པ་ཚོས་ཅན། དག་མི་སྒྲ་བར་ཐལ།  
 ཀུན་མཁུན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཞེས་བཀོད་པ་ལྟ་བུ་འོ། །ཐལ་འགྱུར་ལ་རང་རྒྱུད་འཕེན་མི་  
 འཕེན་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་ལ་མཚན་ཉིད་དང་ནང་གསེས་ཀྱི་དབྱེ་བ་གཉིས་ཡོད།

༥ རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་ཐལ་འགྱུར་ལག་དང་། བསྒྲོག་དོན་རྩལ་གསུམ་འཕེན་རུས་པའི་ཐལ་དག་  
 དེ་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་ཐལ་འགྱུར་གྱི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི་དཔེར་ན། སྒྲ་ཚོས་ཅན།  
 མ་བྱས་པར་ཐལ། རྟག་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་། མེས་བྱབ་པའི་གཞི་དེར་ཚོས་ཅན། མི་  
 སྟོབས་ཆེན་པོ་མེད་པར་ཐལ། གྲང་བའི་རིག་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་འོ། །དེ་ལ་བསྒྲོག་དོན་  
 རྩལ་གསུམ་ཚང་བ་ནི་ཐལ་འགྱུར་གྱི་རྟགས་ལོག་ཚོས་སུ་སོང་། ཚོས་ལོག་རྟགས་སུ་སོང་  
 བའི་ཚོ་རྩལ་གསུམ་ཚང་བའི་རྟགས་ཡང་དག་ཏུ་འགྱུར་བའི་དོན་ནོ། །དཔེར་ན་གོང་གི་ཐལ་  
 འགྱུར་གཉིས་པོས། སྒྲ་ཚོས་ཅན། མི་རྟག་སྟེ། བྱས་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་རང་བཞིན་རྟགས་  
 ཡང་དག་དང་། མེས་བྱབ་པའི་གཞི་དེར་ཚོས་ཅན། གྲང་རིག་མེད་དེ། མི་སྟོབས་ཆེན་པོ་  
 ཡོད་པའི་ཕྱིར། ལྟ་བུ་དག་ག་རྟགས་ཡང་དག་འཕེན་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ན་རང་རྒྱུད་འཕེན་  
 པའི་ཐལ་འགྱུར་ཡིན་ན་རྟགས་པ་རོལ་པོས་བདེན་ཞེན་གྱིས་ཁས་བླངས་ཞིང་། ཚད་མས་མ་  
 གུབ་པ་ཞིག་དགོས་ཏེ། རྟགས་ཚད་མས་གུབ་ན་རང་རྒྱུད་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱ་སྐྱབ་མི་རུས་པའི་

ཕྱིར། བྱུང་པ་ཚད་མས་གྲུབ་པ་ཞིག་དགོས་ཏེ། བྱུང་པ་ཚད་མས་མ་གྲུབ་ན་རང་རྒྱུད་ཀྱི་  
བྱུང་པ་སྐབས་མི་རྣམས་པའི་ཕྱིར། དམ་བཅའ་ལ་ཚད་མས་བསལ་བ་ཞུགས་པ་ཞིག་དགོས་  
ཏེ། དམ་བཅའ་ཚད་མས་མ་བསལ་ན་རང་རྒྱུད་ཀྱི་ཕྱོགས་ཚོས་སྐབས་མི་རྣམས་པའི་ཕྱིར། དེ་  
ཉིད་ཀྱང་ཚད་མ་མ་དེའི་རང་འགྲེལ་ལས་མེད་པ་གང་ཞིག་གཉིས་ཀྱིས་ཀྱང་། རབ་ཏུ་དེས་  
པ་གང་ཡིན་པ། །དེ་ཁོ་ན་སྐབས་པའམ་སུན་འབྱིན་པ་ཡིན་གྱི། གང་ཡང་རུང་བ་ལ་ནི་མ་གྲུབ་  
པ་དང་། ཐེ་ཚོམ་ཟ་བ་ལ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། ཡང་བསྐྱབ་པར་བྱ་བ་ནི་ལྟོས་པའི་ཕྱིར་ཞེས་དང་  
རིགས་གཏེར་ལས་མེད་སྐབས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ཚོས་གསུམ་ལྟར། །ཞེས་གསུངས་སོ།།

༥ རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་དབྱེ་བ་བཤད་པ། ནང་གསེས་ཀྱི་དབྱེ་བ་ལ་ལྟོག་པ་རང་རིགས་འཕེན་པའི་  
ཐལ་འགྱུར་དང་ལྟོག་པ་གཞན་རིགས་འཕེན་པའི་ཐལ་འགྱུར་གཉིས་ཡོད། བརྒྱུ་ཤོད་ན་རང་  
དང་རིགས་གཅིག་པའི་ཚུལ་གསུམ་འཕེན་རྣམས་པའི་ཐལ་དག ལྟོག་པ་རང་རིགས་འཕེན་  
པའི་ཐལ་འགྱུར་གྱི་མཚན་ཉིད། བརྒྱུ་ཤོད་ན་རང་དང་རིགས་མི་གཅིག་པའི་ཚུལ་གསུམ་  
འཕེན་རྣམས་པའི་ཐལ་དག ལྟོག་པ་གཞན་རིགས་འཕེན་པའི་ཐལ་འགྱུར་གྱི་མཚན་ཉིད།  
ལྟོག་པ་རིགས་གཅིག་པ་འཕེན་ཞེས་པ་ཐལ་འགྱུར་རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་  
དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་གྱིས་རང་རྒྱུད་ཀྱང་རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་  
དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པ་ལྟ་བུ་དང་། རྒྱུད་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པའི་  
ཐལ་འགྱུར་གྱིས་རྒྱུད་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པ་ལྟ་བུ་འོ། །  
ལྟོག་པ་རིགས་མི་གཅིག་པ་ནི། རྒྱུད་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་  
གྱིས་རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པ་ལྟ་བུ་འོ།།

༦ ལྟོག་པ་རང་རིགས་འཕེན་པའི་དབྱེ་བ་བཤད་པ། ལྟོག་པ་རང་རིགས་འཕེན་པའི་ཐལ་འགྱུར་ལ་  
བཞེར་བྱེ་ནས་བཤད་པར་བྱ་སྟེ། རིགས་གཏེར་ལས་མེད་སྐབས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ལ་  
བཞེན། །ཞེས་གསུངས་སོ།། རིགས་གཏེར་དཔར་འགའ་ཞིག་ཏུ་བརྒྱུག་པ་རང་རིགས་  
འཕེན་པ་ལྟ། །ཞེས་བཀོད་འདུག་པ་ཡི་གེ་མ་དག་པར་ཤེས་པར་བྱ་འོ། །དེ་བཞིན་ནི། རང་  
བཞིན་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་རང་བཞིན་དང་འགལ་

བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར། རྒྱ་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པའི་རང་  
རྒྱ་དང་འཕེན་པའི་རྒྱ་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར། རྒྱ་བྱེད་དང་  
འགལ་བའི་རྒྱ་བུ་དམིགས་པའི་རང་རྒྱ་དང་འཕེན་པའི་རྒྱ་བྱེད་དང་འགལ་བའི་རྒྱ་བུ་  
དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར། འགལ་བའི་རྒྱ་བུ་དམིགས་པའི་རང་རྒྱ་དང་འཕེན་པའི་འགལ་  
བའི་རྒྱ་བུ་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་བཞིའོ། །

༡༽ དང་པོའི་དཔེ་ནི། མེས་རྒྱལ་བའི་གཞི་དེར་ཆོས་ཅན། མེ་སྟོབས་ཆེན་པོ་མེད་པར་  
ཐལ། གྲང་བའི་རེག་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །དེ་ཆོས་ཅན། རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་  
རང་བཞིན་དམིགས་པའི་རང་རྒྱ་དང་འཕེན་པའི་རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་  
དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ཞེས་བརྗོད་རིགས་ཏེ། ཁྱོད་ཀྱིས་འཕེན་པའི་རང་རྒྱ་དེ་རང་  
བཞིན་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པའི་འགལ་རྒྱ་དམིགས་པའི་དགག་རྟགས་ཡིན་  
པ་གང་ཞིག་ ཁྱོད་རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ཡིན་  
པའི་ཕྱིར། རྟགས་དང་པོ་གྲུབ་སྟེ། ཁྱོད་ཀྱིས་འཕེན་པའི་རང་རྒྱ་དེ་མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་  
རྒྱལ་བའི་གཞི་དེར་ཆོས་ཅན། གྲང་བའི་རེག་པ་མེད་དེ། མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་རྒྱལ་བའི་ཕྱིར་  
ཞེས་པའི་གཏན་ཆོག་ས་ཡིན་པ་གང་ཞིག་ དེ་རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་  
དམིགས་པའི་རྟགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ལྷུ་ཚུལ་གོང་དུ་རྟགས་རིགས་སྐབས་སོང་། ཅ  
བའི་རྟགས་གཉིས་པ་མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་  
དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ཡིན་ཏེ། ཁྱོད་ཐལ་ངག་ཏུ་བཀོད་པ་གང་ཞིག་ ཁྱོད་ཀྱི་ཆོས་ལོག་  
ལ་མེ་སྟོབས་ཆེན་པོ་དེ་སོང་། དེའི་རང་བཞིན་ལ་ཆ་བའི་རེག་པ་དེ་སོང་། ཆ་རེག་དང་  
འགལ་བ་ལ་བསེལ་བའི་རེག་པ་དེ་སོང་། དེའི་རང་བཞིན་ལ་གྲང་བའི་རེག་པ་དེ་སོང་།  
གྲང་བའི་རེག་པ་དམིགས་པ་རྟགས་སུ་བཀོད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་མཐུས་སྒྲུབ་སྟེ།  
༢༽ གཉིས་པའི་དཔེ་ནི། དུ་བ་དག་ཏུ་ཕྱིར་བའི་གཞི་དེར་ཆོས་ཅན། དུ་བ་མེད་པར་ཐལ།  
གྲང་འབྲས་སུ་ལོང་བྱེད་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །དེ་ཆོས་ཅན། རྒྱ་དང་འགལ་བའི་འབྲས་  
བུ་དམིགས་པའི་རང་རྒྱ་དང་འཕེན་པའི་རྒྱ་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་

ཞེས་བཟློག་རིགས་ཏེ། རྟོན་གྱིས་འཕེན་པའི་རང་རྒྱུད་དེ་རྒྱུ་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་  
དམིགས་པའི་འགལ་སྒྲུབ་དམིགས་པའི་དགག་རྟགས་ཡིན་པ་གང་ཞིག་ རྟོན་རྒྱུ་དང་འགལ་  
བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པའི་ཐུལ་འགྱུར་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་དང་པོ་གྲུབ་སྟེ། རྟོན་གྱིས་  
འཕེན་པའི་རང་རྒྱུད་དེ་དུ་བ་དྲག་ཏུ་སྦྱར་བས་ཁྲབ་པའི་གཞི་དེར་ཆོས་ཅན། གྲང་འབྲས་སྦྱ་  
ལོང་བྱེད་མེད་དེ། དུ་བ་དྲག་ཏུ་སྦྱར་བས་ཁྲབ་པའི་ཕྱིར་ཞེས་པའི་གཏན་ཆོག་པ་ཡིན་པ་གང་  
ཞིག་ དེ་རྒྱུ་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པའི་རྟགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། སྦྱ་བ་རྩལ་གོང་  
དུ་རྟགས་རིགས་སྐབས་སོང་། ཅུ་བའི་རྟགས་གཉིས་པ་མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། རྟོན་རྒྱུ་  
དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པའི་ཐུལ་འགྱུར་ཡིན་ཏེ། རྟོན་ཐུལ་དག་ཏུ་བཞོན་པ་  
གང་ཞིག་ རྟོན་གྱི་ཆོས་ལོག་ལ་དུ་བ་དེ་སོང་། དེའི་རྒྱུ་ལ་མེད་སོང་། དེ་དང་འགལ་བ་ལ་  
གྲང་བའི་རིག་པ་དེ་སོང་། གྲང་རིག་གི་འབྲས་བུ་ལ་གྲང་འབྲས་སྦྱ་ལོང་བྱེད་དེ་སོང་།  
གྲང་འབྲས་སྦྱ་ལོང་བྱེད་དམིགས་པ་རྟགས་སུ་བཞོན་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་རྣམས་སྦྱ་བ་  
སྟེ།

༡༽ གསུམ་པའི་དཔེ་ནི། ཅན་དན་གྱི་མེས་ཁྲབ་པའི་གཞི་དེར་ཆོས་ཅན། ཅན་དན་གྱི་མེ་  
སྟོབས་ཆེན་པོ་མེད་པར་ཐུལ། ཁ་བའི་རིག་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྷ་བུའོ། དེ་ཆོས་ཅན། རྟོན་  
ཁྲབ་བྱེད་དང་འགལ་བའི་ཁྲབ་བྱེད་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་ཁྲབ་བྱེད་དང་འགལ་  
བའི་ཁྲབ་བྱེད་དམིགས་པའི་ཐུལ་འགྱུར་ཞེས་བཟློག་རིགས་ཏེ། རྟོན་གྱིས་འཕེན་པའི་རང་རྒྱུད་  
དེ་ཁྲབ་བྱེད་དང་འགལ་བའི་ཁྲབ་བྱེད་དམིགས་པའི་འགལ་སྒྲུབ་དམིགས་པའི་དགག་རྟགས་  
ཡིན་པ་གང་ཞིག་ རྟོན་ཁྲབ་བྱེད་དང་འགལ་བའི་ཁྲབ་བྱེད་དམིགས་པའི་ཐུལ་འགྱུར་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར། རྟགས་དང་པོ་གྲུབ་སྟེ། རྟོན་གྱིས་འཕེན་པའི་རང་རྒྱུད་དེ་ཅན་དན་གྱི་མེས་ཁྲབ་པའི་  
གཞི་དེར་ཆོས་ཅན། ཁ་བའི་རིག་པ་མེད་དེ། ཅན་དན་གྱི་མེས་ཁྲབ་པའི་ཕྱིར་ཞེས་པའི་  
གཏན་ཆོག་པ་ཡིན་པ་གང་ཞིག་ དེ་ཁྲབ་བྱེད་དང་འགལ་བའི་ཁྲབ་བྱེད་དམིགས་པའི་རྟགས་  
ཡིན་པའི་ཕྱིར། སྦྱ་བ་རྩལ་རྟགས་རིགས་སྐབས་སོང་། ཅུ་བའི་རྟགས་གཉིས་པ་མ་གྲུབ་  
ན། དེ་ཆོས་ཅན། ཁྲབ་བྱེད་དང་འགལ་བའི་ཁྲབ་བྱེད་དམིགས་པའི་ཐུལ་འགྱུར་ཡིན་ཏེ།

ཁྱོད་ཐལ་ངག་ཏུ་བཀོད་པ་གང་ཞིག་ ཁྱོད་ཀྱི་ཚེས་ལོག་ལ་ཙན་དན་གྱི་མེ་དེ་སོང་། དེའི་ཁྱབ་  
བྱེད་ལ་མེ་དེ་སོང་། དེ་དང་འགལ་བ་ལ་གང་བའི་རེག་པ་དེ་སོང་། དེའི་ཁྱབ་བྱེད་ལ་ཁ་བའི་  
རེག་པ་དེ་སོང་། ཁ་བའི་རེག་པ་དམིགས་པ་དེ་རྟགས་སུ་བཀོད་པའི་ཕྱིར།

༧༽ བཞི་པའི་དཔེ་ནི། སྤྱི་ཚེས་ཙན། མ་བྱས་པ་ཐལ། རྟག་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །དེ་ཚེས་  
ཙན། འགལ་བའི་ཁྱབ་བྱེད་མིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་འགལ་བའི་ཁྱབ་བྱེད་མིགས་  
པའི་ཐལ་འགྱུར་ཞེས་བཟོད་རིགས་ཏེ། ཁྱོད་ཀྱིས་འཕེན་པའི་རང་རྒྱུད་དེ་འགལ་བའི་ཁྱབ་བྱེད་  
མིགས་པའི་འགལ་རྒྱུད་མིགས་པའི་དགག་རྟགས་ཡིན་པ་གང་ཞིག་ ཁྱོད་འགལ་བའི་  
ཁྱབ་བྱེད་མིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་དང་པོ་གྲུབ་སྟེ། ཁྱོད་ཀྱིས་འཕེན་  
པའི་རང་རྒྱུད་དེ་སྤྱི་ཚེས་ཙན། རྟག་པ་མ་ཡིན་ཏེ། བྱས་པའི་ཕྱིར་ཞེས་པའི་གཏན་ཚིགས་དེ་  
ཡིན་པ་གང་ཞིག་ དེ་འགལ་བའི་ཁྱབ་བྱེད་མིགས་པའི་རྟགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་  
གཉིས་པ་མ་གྲུབ་ན། སྤྱི་ཚེས་ཙན། རྟག་པ་མ་ཡིན་ཏེ། བྱས་པའི་ཕྱིར་ཞེས་པའི་རྟགས་  
ཚེས་ཙན། འགལ་བའི་ཁྱབ་བྱེད་མིགས་པ་ཡིན་ཏེ། དགག་རྟགས་གང་ཞིག་ ཁྱོད་ཀྱི་ཚེས་  
ལོག་ལ་རྟག་པ་དེ་སོང་། དེ་དང་འགལ་བ་ལ་མི་རྟག་པ་དེ་སོང་། མི་རྟག་པའི་ཁྱབ་བྱེད་ལ་  
བྱས་པ་དེ་སོང་། བྱས་པ་དེ་རྟགས་སུ་བཀོད་པའི་ཕྱིར། ཅུ་བའི་རྟགས་གཉིས་པ་མ་གྲུབ་  
ན། དེ་ཚེས་ཙན། འགལ་བའི་ཁྱབ་བྱེད་མིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ཡིན་ཏེ། ཐལ་ངག་ཏུ་  
བཀོད་པ་གང་ཞིག་ ཁྱོད་ཀྱི་ཚེས་ལོག་ལ་བྱས་པ་དེ་སོང་། བྱས་པ་དང་འགལ་བ་ལ་མ་  
བྱས་པ་དེ་སོང་། མ་བྱས་པའི་ཁྱབ་བྱེད་ལ་རྟག་པ་དེ་སོང་། རྟག་པ་དེ་རྟགས་སུ་བཀོད་པ་ཡིན་  
པའི་ཕྱིར། རྟགས་རྣམས་སྒྲུབ་སྟེ།

༡༥༽ ལྷོག་པ་གཞན་རིགས་འཕེན་པའི་ཐལ་འགྱུར་བཤད་པ། ལྷོག་པ་གཞན་རིགས་འཕེན་པའི་ཐལ་  
འགྱུར་ལ་རིགས་གཏིར་ནས་བཅུ་དྲུག་ཏུ་ཕྱེ་ནས་གསུངས་ཏེ། གཞན་རིགས་འཕེན་པ་བཅུ་  
དྲུག་ཡོད། ཅེས་སོ། །བཅུ་དྲུག་ནི།

༡༽ འབྲས་བྱེད་མིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་རྒྱུ་མ་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ནི་དཔེར་  
ན། དུ་ལྟན་ལ་ལ་ཚེས་ཙན། དུ་བ་མེད་པར་ཐལ། མེ་མེད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །

༣༧ གཉིས་པ་རྒྱུ་མ་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་འབྲས་བྱུང་མིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་  
ནི་དཔེར་ན། མེ་མེད་མཚན་མོའི་རྒྱུ་མཚར་ཆོས་ཅན། མེ་ཡོད་པར་ཐལ། ཏུ་བ་ཡོད་པའི་  
ཕྱིར་ལྷ་བྱའོ། །

༣༧ བྱེད་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་རང་བཞིན་  
དང་འགལ་བའི་བྱེད་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ནི་དཔེར་ན། མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་བྱེད་  
པའི་གཞི་དེར་ཆོས་ཅན། མེ་སྟོབས་ཆེན་པོ་མེད་པར་ཐལ། བ་མོའི་རེག་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྷ་  
བྱའོ། །

༣༧ རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་བྱེད་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་བྱེད་དང་  
འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ནི་དཔེར་ན། བ་མོའི་རེག་པས་བྱེད་པའི་  
གཞི་དེར་ཆོས་ཅན། བ་མོའི་རེག་པ་མེད་པར་ཐལ། མེ་སྟོབས་ཆེན་པོ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྷ་  
བྱའོ། །

༣༧ བྱེད་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བྱུང་མིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་རྒྱུད་དང་འགལ་  
བའི་བྱེད་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ནི་དཔེར་ན། ཏུ་བ་བྱུང་ཏུ་ཕྱུར་བའི་གཞི་དེར་ཆོས་  
ཅན། ཏུ་བ་ཕྱུར་བ་མེད་པར་ཐལ། བ་མོའི་རེག་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྷ་བྱའོ། །

༣༧ རྒྱུད་དང་འགལ་བའི་བྱེད་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་བྱེད་དང་འགལ་  
བའི་འབྲས་བྱུང་མིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ནི་དཔེར་ན། བ་མོའི་རེག་པས་བྱེད་པའི་གཞི་དེར་  
ཆོས་ཅན། བ་མོའི་རེག་པ་མེད་པར་ཐལ། ཏུ་བ་བྱུང་ཏུ་ཕྱུར་བས་བྱེད་པའི་ཕྱིར་ལྷ་བྱའོ། །

༣༧ རྒྱུད་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་རང་བཞིན་དང་  
འགལ་བའི་འབྲས་བྱུང་མིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ནི་དཔེར་ན། མེ་སྟོབས་ཆེན་པོས་བྱེད་པའི་  
གཞི་དེར་ཆོས་ཅན། མེ་སྟོབས་ཆེན་པོ་མེད་པར་ཐལ། གྲང་འབྲས་སྤྱོད་ཀྱི་ཡོད་པའི་  
ཕྱིར་ལྷ་བྱའོ། །

༣༧ རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བྱུང་མིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་རྒྱུད་དང་  
འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ནི་དཔེར་ན། གྲང་འབྲས་སྤྱོད་ཀྱི་ཡོད་པའི་

ཁྱབ་པའི་གཞི་དེར་ཚོས་ཅན། གྲང་འབྲས་སྤྱོད་བྱེད་མེད་པར་ཐལ། མེསྟོབས་ཆེན་པོས་  
ཁྱབ་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །

༩། རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བྱ་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་རྒྱུ་དང་  
འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ནི་དཔེར་ན། དུ་བ་དྲག་ཏུ་ཕྱུར་བའི་གཞི་  
དེར་ཚོས་ཅན། དུ་བ་དྲག་ཏུ་ཕྱུར་བ་མེད་པར་ཐལ། གྲང་བའི་རེག་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་  
བུའོ། །

༡༠། རྒྱུ་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་རང་བཞིན་དང་  
འགལ་བའི་འབྲས་བྱ་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ནི་དཔེར་ན། གྲང་རེག་གིས་ཁྱབ་པའི་གཞི་  
དེར་ཚོས་ཅན། གྲང་བའི་རེག་པ་མེད་པར་ཐལ། དུ་བ་དྲག་ཏུ་ཕྱུར་བས་ཁྱབ་པའི་ཕྱིར་ལྟ་  
བུའོ། །

༡༡། རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་ཁྱབ་བྱ་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་ཁྱབ་བྱེད་དང་  
འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ནི་དཔེར་ན། ཅན་དན་གྱི་མེས་ཁྱབ་པའི་  
གཞི་དེར་ཚོས་ཅན། ཅན་དན་གྱི་མེ་མེད་པར་ཐལ། གྲང་བའི་རེག་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་  
བུའོ། །

༡༢། ཁྱབ་བྱེད་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་རང་བཞིན་  
དང་འགལ་བའི་ཁྱབ་བྱ་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ནི་དཔེར་ན། གྲང་རེག་གིས་ཁྱབ་པའི་  
གཞི་དེར་ཚོས་ཅན། གྲང་རེག་མེད་པར་ཐལ། ཅན་དན་གྱི་མེ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །

༡༣། རྒྱུ་དང་འགལ་བའི་ཁྱབ་བྱ་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་ཁྱབ་བྱེད་དང་འགལ་  
བའི་འབྲས་བྱ་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ནི་དཔེར་ན། ཅན་དན་གྱི་མེས་ཁྱབ་པའི་གཞི་དེར་  
ཚོས་ཅན། ཅན་དན་གྱི་མེ་མེད་པར་ཐལ། གྲང་འབྲས་སྤྱོད་བྱེད་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །

༡༤། ཁྱབ་བྱེད་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བྱ་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་རྒྱུ་དང་  
འགལ་བའི་ཁྱབ་བྱ་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ནི་དཔེར་ན། གྲང་འབྲས་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་ཁྱབ་  
པའི་གཞི་དེར་ཚོས་ཅན། གྲང་འབྲས་སྤྱོད་བྱེད་མེད་པར་ཐལ། ཅན་དན་གྱི་མེ་ཡིས་ཁྱབ་

པའི་ཕྱིར་ལྷ་བུའོ། །

༡༤༽ ལྷ་བུ་བྱེད་མ་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་ལྷ་བུ་བྱེད་མ་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ནི་  
དཔེར་ན། ཤིང་གིས་དཔེན་པའི་བྲག་རྫོང་ན་ཆོས་ཅན། ཤིང་ཡོད་པར་ཐལ། ཤིང་ཡོད་པའི་  
ཕྱིར་ལྷ་བུའོ། །

༡༥༽ ལྷ་བུ་བྱེད་མ་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་ལྷ་བུ་བྱེད་མ་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་ནི་  
དཔེར་ན། ཤིང་ལྷ་བུ་སྐྱེས་པའི་ནགས་ལ་ཆོས་ཅན། ཤིང་མེད་པར་ཐལ། ཤིང་མེད་པའི་ཕྱིར་ལྷ་  
བུའོ། ། དེ་ལྷ་རྒྱུ་རིགས་གཏེར་རང་འགྲེལ་ལས་དབྱེ་བ་བཅུ་དྲུག་གསུངས་ཀྱང་ཐལ་འགྱུར་  
གསུམ་པ་དང་བཅུ་གཉིས་པ། བཞི་པ་དང་བཅུ་གཅིག་པ། ལྷ་པ་དང་བཅུ་བཞི་པ། དྲུག་པ་  
དང་བཅུ་གསུམ་པ། བདུན་པ་དང་བཅུ་པ། བརྒྱད་པ་དང་དགུ་པ་རྣམས་མཚན་གཞི་མི་འདྲ་  
བ་ཙམ་མ་གཏོགས་ཐལ་འགྱུར་རིགས་མི་གཅིག་པ་མེད་པས་བསྐྱེད་བརྒྱུར་འགྱུར་རོ། ། དེ་  
བཞིན་འབྲས་བུ་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་རང་བཞིན་  
དང་འགལ་བའི་རྒྱུ་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་དང་། འབྲས་བུ་དང་འགལ་བའི་ལྷ་བུ་བྱེད་  
དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་ལྷ་བུ་བྱེད་དང་འགལ་བའི་རྒྱུ་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་  
དང་། འབྲས་བུ་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པའི་རང་རྒྱུད་འཕེན་པའི་རྒྱུ་དང་འགལ་  
བའི་རྒྱུ་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར་གསུམ་པ་གསུངས་པ་ནི་ཐལ་འགྱུར་འདི་གསུམ་གྱི་ལྷ་བུ་  
པ་དེས་མི་རྣམས་པས་ཡིན་པར་སྤྲང་ལ་དེ་ལྷ་རྒྱུ་ན་ཐལ་འགྱུར་འདི་གསུམ་གྱིས་འཕེན་པའི་རང་  
རྒྱུད་གསུམ་གྱི་ལྷ་བུ་ལྷ་བུ་ལྷ་བུ་དེས་དགའ་བས་རྟགས་ཡང་དག་མིན་པར་འགྱུར་ཉེན་ཆེ་བས་  
དབྱེད་པར་བྱ་དགོས་སོ། ། སྤྱིར་བཏང་བསྐྱོད་དོན་རང་རྒྱུད་ལ་བསྐྱེས་ནས་གཞག་ན་རང་  
བཞིན་གྱི་གཏན་ཆོག་ས། མི་སྤྲང་བ་མ་དམིགས་པའི་གཏན་ཆོག་ས། རང་བཞིན་མ་  
དམིགས་པའི་གཏན་ཆོག་ས། རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ། ལྷ་བུ་  
བྱེད་དང་འགལ་བའི་ལྷ་བུ་བྱེད་དམིགས་པ། རྒྱུ་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པ་དང་།  
པན་རྒྱུ་སྤྲང་འགལ་ལ་བརྟེན་པའི་འགལ་རྒྱུ་དམིགས་པའི་རྟགས་རྣམས་འཕེན་པའི་ཐལ་  
འགྱུར་པ་ལ་ཆེ་བ་ལྷོག་པ་རང་རིགས་འཕེན་པའི་ཐལ་འགྱུར་དང་། དེ་ལས་གཞན་པའི་རང་

རྒྱུད་ཀྱི་རྟགས་ཡང་དག་ནམས་འཕེན་པའི་ཐལ་འགྱུར་ལྷོག་པ་གཞན་རིགས་འཕེན་པར་  
འགྱུར་བ་ཡིན་ནོ།

༥ རང་རྒྱུད་མི་འཕེན་པའི་ཐལ་འགྱུར་བཤད་པ། བརྒྱུ་དོན་ཚུལ་གསུམ་འཕེན་མི་རུས་པའི་ཐལ་  
དག་དེ་རང་རྒྱུད་མི་འཕེན་པའི་ཐལ་འགྱུར་གྱི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེན་གསུམ་སྟེ། འབྲས་  
བུའི་གཏན་ཚིགས་སུ་གྱུར་པ་ནི་དཔེར་ན། ཏུ་ལྷན་ལ་ལ་ཆོས་ཅན། མེ་ཡོད་པར་ཐལ། ཏུ་བ་  
ཡོད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་། རང་བཞིན་གྱི་གཏན་ཚིགས་སུ་གྱུར་པ་ནི་དཔེར་ན། སྤྱུ་ཆོས་  
ཅན། མི་རྟག་པ་ཡིན་པར་ཐལ། བྱས་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་དང་། མ་དམིགས་པའི་གཏན་ཚིགས་  
སུ་གྱུར་པ་ནི་དཔེར་ན། ཤིང་མེད་པའི་གཞི་དེར་ཆོས་ཅན། ཤིང་གི་བྱེ་བྲག་ག་པ་མེད་པར་  
ཐལ། ཤིང་མེད་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་འོ། །ནང་གསལ་དབྱེན། རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྟགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་དང་  
མཉམ་པར་འགྱུར་རོ།

༦ རྟགས་བྱུང་གི་སྒྲིམ་དབྱེ་བ་ཤད་པ། ཁ་བ་ཅན་གྱི་སྤྲེའ་བས་པ་འགའ་ཞིག་ཐལ་འགྱུར་བཞི་  
ལས་དབྱེ་བས་བརྩ་བཞི་ཡོད་པར་བཞེད་དོ། རིགས་གཏྲེར་ལས་: ཐལ་འགྱུར་བཞི་ལས་  
བརྩ་བཞི་ཞེས། གངས་ཅན་པ་དག་དེ་ལྟར་འདོད། བརྒྱུ་གཤམ་རུས་དང་མི་རུས་ལས། །  
ཡང་དག་ལྟར་སྤང་བ་དུན་དུན་ཡིན། རྟག་དང་བྱེད་གྱིས་མི་འཕེན་ལ། བདུན་པའི་བྱུང་  
གྱིས་འཕེན་ཞེས་ཟེར། ཞེས་སོ། ཁྱེད་ཤེས་པ་ལ་དང་པོ་ཐལ་འགྱུར་ལ་རྟགས་དང་བྱུང་པ་  
གཉིས་ཀ་མ་གྲུབ་པ་དང་། རྟགས་འབའ་ཞིག་མ་གྲུབ་པ་དང་། བྱུང་པ་འབའ་ཞིག་མ་གྲུབ་  
པ་དང་། རྟགས་བྱུང་གཉིས་ཀ་གྲུབ་པ་བཞི་འོ། །

༡། དང་པོ་རྟགས་བྱུང་གཉིས་ཀ་མ་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པའི་ངོར་སྤྱུ་ཆོས་  
ཅན། གཞལ་བྱུམ་ཡིན་པར་ཐལ། རྟག་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་འོ། །

༢། གཉིས་པ་རྟགས་འབའ་ཞིག་མ་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པའི་ངོར་སྤྱུ་ཆོས་  
ཅན། མ་བྱས་པར་ཐལ། རྟག་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་འོ། །

༣། གསུམ་པ་བྱུང་པ་འབའ་ཞིག་མ་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པའི་ངོར་སྤྱུ་ཆོས་  
ཅན། རྟག་པར་ཐལ། གཞལ་བྱུམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་འོ། །

༧ བཞི་པ་ལ་དབྱེ་བ་བཞི་སྟེ། རྟགས་བྱུང་གཉིས་ཀ་ཚད་མས་གྲུབ་པ་དང་། གཉིས་ཀ་  
 ཁས་སྒྲངས་གྲིས་གྲུབ་པ་དང་། རྟགས་ཚད་མས་བྱུང་པ་ཁས་སྒྲངས་གྲིས་གྲུབ་པ་དང་།  
 རྟགས་ཁས་སྒྲངས་བྱུང་པ་ཚད་མས་གྲུབ་པ་བཞི་འོ། ། ༡ རྟགས་བྱུང་གཉིས་ཀ་ཚད་མས་  
 གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། སངས་རྒྱལ་པ་ལ་སྤྲོལ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་པར་ཐལ། བྱས་པའི་ཕྱིར་ལྟ་  
 བྱུང་། ༢ རྟགས་བྱུང་གཉིས་ཀ་ཁས་སྒྲངས་གྲིས་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་ན། བྱངས་ཅན་པ་ལ་  
 བདག་ཤེས་རིག་གི་སྤྱོད་བྱུལ་ཆོས་ཅན། འགྱུར་བ་མེད་པ་ཐལ། རྟག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་  
 དང་། སྤྲོ་མིག་ཤེས་གྲིས་གཟུང་བྱུར་ཁས་སྒྲངས་ཤིང་དེ་ཡིན་ན་རྟག་པ་ཡིན་པས་བྱུང་པ་  
 ཁས་སྒྲངས་པའི་གང་ཟག་ལ་སྤྲོལ་ཆོས་ཅན། རྟག་པ་ཡིན་པར་ཐལ། མིག་ཤེས་གྲིས་གཟུང་  
 བྱུལ་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བྱུང་། ༣ རྟགས་ཚད་མས་བྱུང་པ་ཁས་སྒྲངས་གྲིས་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་  
 བྱ། བྱས་ན་རྟག་པས་བྱུང་པ་ཁས་སྒྲངས་པའི་གང་ཟག་ལ་སྤྲོལ་ཆོས་ཅན། རྟག་པར་ཐལ།  
 བྱས་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བྱུང་། ། ༤ རྟགས་ཁས་སྒྲངས་དང་བྱུང་པ་ཚད་མས་གྲུབ་པ་ནི་དཔེར་  
 བྱ། སྤྲོ་རྟག་པར་སྤྲོ་བ་ལ་སྤྲོལ་ཆོས་ཅན། མ་བྱས་པར་ཐལ། རྟག་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བྱུང་། ། དེ་  
 ལྷར་ཐལ་འགྱུར་བ་དུན་ཡོད་པ་ལས་ནང་གསེས་དབྱེ་བ་བཅུ་བཞི་སྟེ། ལྷར་སྒྲུབ་བ་དུན་ནི།  
 རྟགས་བྱུང་གཉིས་ཀ་མ་གྲུབ་པ་དང་། རྟགས་རྒྱང་པ་མ་གྲུབ་པ་དང་། བྱུང་པ་རྒྱང་པ་མ་  
 གྲུབ་པ་དང་། རྟགས་བྱུང་གཉིས་ཀ་ཚད་མས་གྲུབ་ཀྱང་དམ་བཅའ་ལ་བསལ་བ་མེད་པ་  
 དང་། རྟགས་བྱུང་གཉིས་ཀ་ཁས་སྒྲངས་གྲིས་གྲུབ་ཀྱང་དམ་བཅའ་ལ་བསལ་བ་མེད་པ་  
 དང་། རྟགས་ཚད་མས་གྲུབ་ལ་བྱུང་པ་ཁས་སྒྲངས་གྲིས་གྲུབ་ཀྱང་དམ་བཅའ་ལ་བསལ་བ་  
 མེད་པ་དང་། རྟགས་ཁས་སྒྲངས་གྲིས་གྲུབ་ལ་བྱུང་པ་ཚད་མས་གྲུབ་ཀྱང་དམ་བཅའ་ལ་  
 བསལ་བ་མེད་པ་བཅས་བདུན་ནི་ཐལ་འགྱུར་ལྷར་སྒྲུབ་པོ། ། ཡང་དག་བདུན་ནི། རྟགས་  
 བྱུང་ཚད་མས་གྲུབ་ལ་དམ་བཅའ་ལ་ཁས་སྒྲངས་གྲིས་པས་ལ་བ་ཡོད་པ་དང་། རྟགས་བྱུང་  
 ཁས་སྒྲངས་གྲིས་གྲུབ་ལ་དམ་བཅའ་ལ་ཁས་སྒྲངས་གྲིས་པས་ལ་བ་ཡོད་པ་དང་། རྟགས་བྱུང་  
 ཁས་སྒྲངས་གྲིས་གྲུབ་ལ་དམ་བཅའ་ཚད་མས་པས་ལ་བ་ཡོད་པ་དང་། རྟགས་ཚད་མས་  
 དང་བྱུང་པ་ཁས་སྒྲངས་གྲིས་གྲུབ་ལ་དམ་བཅའ་ལ་ཁས་སྒྲངས་གྲིས་པས་ལ་བ་ཡོད་པ་དང་།

རྟགས་ཚད་མས་དང་བྱུང་བ་ལས་སྒྲུབ་ཀྱིས་གྲུབ་ལ་དམ་བཅའ་ཚད་མས་བསལ་བ་ཡོད་  
 པ་དང་། རྟགས་ལས་སྒྲུབ་དང་བྱུང་བ་ཚད་མས་གྲུབ་ལ་དམ་བཅའ་ལ་ལས་སྒྲུབ་ཀྱི་  
 བསལ་བ་ཡོད་པ་དང་། རྟགས་ལས་སྒྲུབ་དང་བྱུང་བ་ཚད་མས་གྲུབ་ལ་དམ་བཅའ་ལ་  
 ཚད་མས་བསལ་བ་ཡོད་པ་བཅས་ཡང་དག་བདུན་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་བཅུ་བཞི་ཡོད་པ་ལས་  
 ལྟར་སྒྲུབ་དང་པོ་རྟགས་ལས་སྒྲུབ་དོན་རང་རྒྱུད་མི་འཕེན་ལ་བདུན་པའི་སྤྱེད་ཀྱིས་རང་རྒྱུད་མི་  
 འཕེན་པ་དང་སྤྱེད་ཀྱིས་འཕེན་པ་ཡིན་ཏེ། རྟག་པའི་སྤྱེད་ཀྱིས་པར་ལས་སྒྲུབ་པའི་ངོར་རྟག་  
 པའི་སྤྱེད་ཚོས་ཅན། མི་རྟག་པར་ཐལ། བྱས་པའི་སྤྱིར་ཞེས་པ་ལྟ་བུས་རང་རྒྱུད་མི་འཕེན་  
 ལ། སྤྱེད་རྟག་པར་སྤྱེད་པ་ལ་སྤྱེད་ཚོས་ཅན། མ་བྱས་པར་ཐལ། རྟག་པའི་སྤྱིར་ཞེས་པ་ལྟ་བུས་  
 རང་རྒྱུད་འཕེན་པ་ཡིན། དེ་གཉིས་ཀའང་རྟགས་ལས་སྒྲུབ་དང་བྱུང་བ་ཚད་མས་གྲུབ་ཅིང་  
 དམ་བཅའ་ལ་བསལ་བ་མེད་པའི་ཐལ་ངག་ཡིན་པས་ཐལ་འགྱུར་བདུན་པ་དེ་ཡིན་ནོ། །ཐལ་  
 འགྱུར་ལྟར་སྒྲུབ་བདུན་པ་དེའི་སྤྱེད་དང་ལྟག་མ་ཡང་དག་བདུན་གྱིས་བསྒྲིག་དོན་རང་རྒྱུད་  
 འཕེན་པ་ཡིན་པས་རྟག་དང་སྤྱེད་ཀྱིས་སྤྱེད་ཀྱིས་སྤྱེད་མི་འཕེན་པ་དང་། བདུན་དང་སྤྱེད་ཀྱིས་སྤྱེད་  
 བྱེད་འཕེན་པར་འདོད་པའོ། །དེ་དག་མི་འཐད་པར་རིགས་གཏེར་ལས་དགག་པ་མཛད་དེ།  
 དེ་ཉིད་ལས་རང་རྒྱུད་ལ་ཡང་མཚུངས་སྤྱིར་དང་། རྟགས་མེད་བྱུང་བ་འགལ་སྤྱིར་  
 དང་། །རྟག་ཚད་ངེས་པ་མི་རུང་སྤྱིར། ཐལ་འགྱུར་བཞིར་དབྱེ་མི་འཐད་དོ། །མ་གྲུབ་  
 གཉིས་སུ་སྤྱེད་ལྟག །འགལ་བའི་ཐལ་འགྱུར་ལྟར་སྒྲུབ་ཅད། རྟགས་མེད་བྱུང་བ་གྲུབ་པ་  
 འབྱུལ། །དེས་ན་ཐལ་འགྱུར་བཅུ་བཞི་མིན། །ཞེས་སོ།

༥ ཚུད་པའི་གང་ཟག་ལས་ལྟར་པ། ཚུད་པའི་གང་ཟག་ལ་གསུམ་ཡོད། སྤྱེད་བྱེད་བཞི་དཔར་ལས་  
 ལེན་པའི་གང་ཟག་སྤྱོད་ཀྱིས་མཚན་ཉིད། སུན་འབྱེད་བཞི་དཔར་ལས་ལེན་པའི་གང་ཟག་  
 སྤྱིར་ཚོལ་གྱི་མཚན་ཉིད། རྒྱལ་པོས་བདེ་སྤྱོད་པར་ལས་ལེན་པའི་གང་ཟག་དཔང་པོའི་  
 མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་རིགས་གཏེར་ལས་ཚོལ་དང་སྤྱིར་ཚོལ་དཔང་པོ་གསུམ། །སྤྱེད་  
 དང་སུན་འབྱེད་བདེ་སྤྱོད་པའོ། །ཞེས་སོ། །དེ་དག་ལ་ནང་གསེས་ཡང་དག་ལྟར་སྒྲུབ་  
 གཉིས་གཉིས་ཡོད།

ལྟ་ རྒྱལ་པམ་གྱི་རྣམ་གཞག་བཤད་པ། རྒྱལ་པམ་གྱི་རྣམ་གཞག་ལ་རྩོད་རིགས་ལས་སྐྱུ་བའི་ཡན་ལག་མི་བཟོད་ཅིང་། སྒྲོན་མི་བཟོད་པ་གཉིས་པོ་དག ཆར་གཅད་པ་ཡི་གནས་ཡིན་གྱི། གཞན་ནི་མི་རིགས་ཤིང་མི་འདོད། ཅེས་ཐོག་མར་བསྟུས་ཏེ་བསྟན་ནས་དེ་ལས་རྒྱ་ཆེར་བཤད་པ་ལྟར་ན། སྤྱོད་པ་དང་ཕྱིར་ཆོས་ལ་ཆར་གཅད་པའི་སྒྲོན་ནི་གཉིས་གཉིས་ཏེ། སྤྱོད་པ་སྐྱུ་བ་བྱེད་ཡང་དག་མི་བཟོད་པ་དང་། སྐྱུ་བ་བྱེད་མིན་པ་བཟོད་པའོ། ཕྱིར་ཆོས་ལ་སུན་འབྲིན་ཡང་དག་མི་བཟོད་པ་དང་། སུན་འབྲིན་མིན་པ་བཟོད་པའོ། སྐྱུ་བ་བྱེད་མིན་པ་བཟོད་པ་དང་། སུན་འབྲིན་མིན་པ་བཟོད་པ་གཉིས་ཀྱང་སྐྱུ་བ་བྱེད་དང་སུན་འབྲིན་ཡང་དག་མ་བཟོད་པ་ཡིན་པས་ཆོས་གྲགས་གྱིས་གཅིག་ཏུ་བསྟུས་ནས་གསུངས་པོ། རྟེན་ཡང་ཕྱིར་ཆོས་གྱིས་སྐྱུ་བ་བྱེད་ཀྱི་བ་ལ་སྤྱོད་པ་གྱིས་སྐྱུ་བ་བྱེད་བཟོད་མ་རྟུས་པ་དང་། སྤྱོད་པ་གྱིས་སྐྱུ་བ་བྱེད་ལྟར་སྒྲུབ་བཟོད་པ་ལ་ཕྱིར་ཆོས་གྱིས་སུན་འབྲིན་རྟུས་ན་སྤྱོད་པམ་ལ་ཕྱིར་ཆོས་རྒྱལ་བ་དང་། སྤྱོད་པ་གྱིས་བཟོད་པའི་སྐྱུ་བ་བྱེད་ཡང་དག་ལ་སུན་འབྲིན་བཟོད་མ་རྟུས་པ་དང་། སྐྱུ་བ་བྱེད་ཡང་དག་ལ་སུན་འབྲིན་ལྟར་སྒྲུབ་བཟོད་ན་ཕྱིར་ཆོས་པམ་ལ་སྤྱོད་པ་རྒྱལ་བ་དང་། སྤྱོད་པ་གྱི་སྐྱུ་བ་བྱེད་ལྟར་སྒྲུབ་ལ་སུན་འབྲིན་བཟོད་མི་རྟུས་པ་དང་། སུན་འབྲིན་མིན་པ་བཟོད་ན་གཉིས་ཀ་སྒྲོན་ལྟན་ཡིན་པས་རྒྱལ་པམ་མེད་པ་དང་། ཕྱིར་ཆོས་བས་སུན་འབྲིན་ལྟར་སྒྲུབ་བཟོད་པ་ལ་སྤྱོད་པ་གྱིས་ཆར་མ་འབྲིན་མ་ཤེས་ན་འང་རྒྱལ་པམ་མེད་པ་ཡིན་ནོ། གང་པམ་པ་དེ་ཆར་གཅད་པའི་གནས་དང་གང་རྒྱལ་བ་དེ་ཇེས་སུ་གཟུང་བའི་གནས་ཡིན་ནོ། །

དེར་སང་གི་ཁ་བ་ཅན་པའི་རྩོད་གྲ་རྣམས་སུ་ནི་སྤྱོད་པ་གྱིས་དམ་བཅའ་བཞག་ཅིང་སྐྱུ་བ་བྱེད་བཟོད་པ་ལ་ཕྱིར་ཆོས་བས་རིགས་པའི་སྒྲོན་སུན་འབྲིན་སྐབས། སྐྱུ་བ་བྱེད་སྒྲོན་ཅན་ཏུ་འབྱུང་ཆེ་ཆར་ཞེས་བཟོད་པ་དང་། དྲགས་བྱུང་ཤེས་ཤིང་དམ་བཅའ་ལ་ཆར་མས་བསལ་བ་བབ་ཆེ་འཁོར་གསུམ་ཞེས་བཟོད་པ་དང་། སྐྱུ་བ་བྱེད་རྣམས་སུན་སྒྲུང་ནས་རྩ་བའི་དམ་བཅའ་འབྱུང་ཆེ་རྩ་བའི་དམ་བཅའ་ཆར་ཞེས་བཟོད་ད། སྤྱོད་པམ་པ་དང་ཕྱིར་ཆོས་རྒྱལ་བ་ཡིན་ལ། སྤྱོད་པས་དམ་བཅའ་དང་སྐྱུ་བ་བྱེད་བཟོད་པ་ལ་ཕྱིར་ཆོས་བས་སུན་འབྲིན་བཟོད་མ་

ལུས་ན་ཕྱིར་རྒྱལ་པམ་པའི་གསུ་སྤྱུ་བཞག་གོ། རྒྱལ་པམ་གྱི་ཤུན་འབྲེད་ཚུལ་ལ་འཛམ་གླིང་  
 ལུབ་ཕྱོགས་པའི་ཚུལ་ལེགས་ཏེ། དཔེར་ན་བསྐྱབ་བྱ་སྤྱུ་རྟག་པ་དང་མི་རྟག་པ་ཡིན་མིན་ལ་  
 རྒྱལ་བ་གཉིས་རྩྭ་དཔེ་ཆོ་སོ་སོ་ནས་སྤྱུ་རྟག་པ་དང་མི་རྟག་པར་སྐྱབ་བྱེད་རེས་མོས་སྤྱུ་  
 འགོད་ཅིང་གཅིག་གིས་སྐྱབ་བྱེད་བཀོད་པ་ལ་གཞན་གྱི་སུན་འབྲིན་པར་བྱེད་དེ། མཐར་སུན་  
 འབྲིན་གྱིས་གཞོད་པ་མེད་པའི་སྐྱབ་བྱེད་ཡང་དག་བཀོད་པ་རྣམས་བསྡོམས་པས་སྤྱུ་མང་བ་  
 དེ་དང་སྤྱུ་འཐད་པ་དེ་རྒྱལ་བ་དང་གཞན་པམ་པ་ཡིན་ནོ།

ལྷ་ ཆར་གཙོད་ལྟར་སྤང་བཤད་པ། བོང་གི་ཆོག་རྒྱང་མཐའ་མ། གཞན་ནི་མི་རིགས་ཕྱིར་མི་  
 འདོད། ཁྱེས་པ་དེས་ཆར་གཙད་པའི་གནས་མ་ཡིན་པ་བསྟན་ཏེ། འཛིག་རྟེན་པའི་ཆར་  
 གཙོད་པ་གཡོ་དང་སྤྱུ། རྩལ་དང་ཕྱ་མ། མཚོན་དང་རྩྭ་བཟེག་གཤེ་བ་དང་བརྟམས་པ་  
 སོགས་གྱི་སྒྲོ་ནས་གཞན་ཆར་གཙོད་པ་རྣམས་འདིར་ཆར་གཙད་པའི་གྲངས་སྤྱི་འགྲོ་སྟེ།  
 རིགས་པའི་ལམ་དང་མི་མཐུན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཡང་རྩྭ་རིགས་ལས་ཤིང་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་བསྐྱུང་  
 བའི་དོན་དུ་དམ་པ་རྣམས་ཀྱང་རྒྱལ་བར་འདོད་པས་གཡོ་སྤྱུ་ལ་སོགས་པ་དག་གིས་ཆར་  
 གཙད་པར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས། མ་ཡིན་ཏེ། ལྷ་ཆུར་དང་། ཐལ་ལྷག་དང་། མཚོན་སྤུན་པ་  
 དང་། མེ་ལ་སོགས་པས་ཀྱང་ཞེས་བཟོད་པར་བྱེད་ན། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་བསྐྱུང་བའི་ཐབས་དམ་  
 པ་མ་ཡིན་ཏེ། དམ་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྐྱབ་པར་བྱེད་པར་བརྟ་སྟོན་པར་བྱེད་པ་དང་སྐྱབ་པར་  
 བྱེད་པ་ལྟར་སྤང་བ་ནི་སུན་འབྲིན་པར་བྱེད་པ་ནི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་བསྐྱུང་བའི་ཐབས་ཡིན་ནོ། ཞེས་  
 སོ། རྟེན་བཞིན་ཐུབ་པ་རྒྱང་མིག་པའི་ཆར་གཙད་པའི་གནས་ཉི་ཤུ་ཅུ་གཉིས་ཀྱང་ཐམས་ཅད་  
 ཆར་གཙད་པའི་གནས་མ་ཡིན་པར་བསྟན་ཏེ། རྩྭ་རིགས་རྒྱ་ཆེར་འགྲེལ་ལས་ཤིང་ གཞན་ནི་  
 མི་རིགས་ཕྱིར་མི་འདོད། ཁྱེས་བྱ་བ་ནི་རྒྱང་མིག་ཆར་གཙད་པའི་གནས་ཉི་ཤུ་ཅུ་གཉིས་ཇི་  
 སྐད་བཤད་པ་ཡིན་ཏེ། དམ་བཅའ་བ་ལ་གཞོད་པ་དང་། དམ་བཅའ་བ་གཞན་དང་། དམ་  
 བཅའ་བ་དང་འགལ་བ་དང་། དམ་བཅའ་བ་བཀག་པ་དང་། གཏན་ཆོགས་གཞན་དང་།  
 དོན་གཞན་པ་དང་། དོན་མེད་པ་དང་། རྣམ་པར་མི་རིགས་པའི་དོན་དང་། འབྲས་བུ་མེད་པ་  
 དང་། དུས་མ་ཡིན་པ་དང་། མ་ཆང་བ་དང་། ལྷག་པ་དང་། རློས་པ་དང་། རྩེས་སུ་མ་

བཟློན་པ་དང་། མི་ཤེས་པ་དང་། དགོས་པ་མེད་པ་དང་། སྤངས་པ་དང་། ཁོང་དུ་མ་ཆུང་  
པ་དང་། བརྒྱལ་ཞིང་བརྟག་པ་ལ་བལྟོས་པ་དང་། རྗེས་སུ་མ་སྦྱོར་བ་ལ་སྦྱོར་བ་དང་།  
གྲུབ་པའི་མཐའ་དང་། གཏན་ཆོག་ལ་ལྷན་སྦྲེང་བ་རྣམས་ཚར་གཅད་པའི་གནས་ཡིན་ཏེ།  
རྣམ་པ་ཉི་ཤུ་ཅུ་གཉིས་པོ་འདིས་རྣམ་པར་དབྱེ་བ་རྟོགས་པར་བྱའོ། །ཞེས་སོ། །དེ་དག་གི་  
དོན་དང་འགོག་བྱེད་རྣམས་ཚུད་རིགས་འགྲེལ་པ་དེ་དང་རིགས་གཏེར་རང་འགྲེལ་རྣམས་  
ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

མདོ་དང་རིགས་བརྟག་ལས་བཤད་པའི་ཐུ་སྟེགས་པ་དག་གིས་སྤང་པ་མཆུངས་པ་ལ་  
སོགས་ཉི་ཤུ་ཅུ་ལྟེ་སྟོན་ཚར་གཅོད་པར་བྱེད་པ་དེ་དག་གྲུང་ཚར་གཅོད་ཀྱི་རིགས་པ་ཡང་  
དག་མ་ཡིན་ཏེ། ལྷག་ཆོད་སྤྲོ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ལྷག་ཆོད་ཀྱི་རིགས་པ་ཉི་ཤུ་ཅུ་ལྟེ་  
དག་ནི། སྤང་པ་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད། མ་སྤང་པ་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད། གཏན་  
ཆོག་ལ་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད། རྟག་པ་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད། མ་སྤྲོས་པ་མཆུངས་  
པའི་ལྷག་ཆོད། མ་སྤྲོས་པ་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད། འབྲས་བུ་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད།  
ཆོས་མཐུན་པ་དང་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད། ཆོས་མི་མཐུན་པ་དང་མཆུངས་པའི་ལྷག་  
ཆོད། རྣམ་རྟོག་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད། བྱུང་པར་མེད་པ་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད།  
དམིགས་པ་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད། ཐེ་ཚོམ་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད། དོན་གྱི་གོ་བར་  
མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད། གལ་འབྱུར་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད། འཕེལ་བ་དང་མཆུངས་  
པའི་ལྷག་ཆོད། འགོ་བ་དང་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད། བཟློན་པ་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད།  
མ་བཟློན་པ་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད། རིགས་པ་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད། སོ་སའི་དཔེ་དང་  
མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད། བསྐྱུབ་བྱ་དང་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད། མི་རྟག་པ་དང་མཆུངས་  
པའི་ལྷག་ཆོད། རབ་བྱེད་དང་མཆུངས་པའི་ལྷག་ཆོད། དུས་ལས་འདས་པ་མཆུངས་པའི་  
ལྷག་ཆོད་རྣམས་ཡིན་ལ། གོ་དོན་རྒྱས་པར་མདོ་དང་རིགས་པ་བརྟག་པ་དང་རིགས་གཏེར་  
རང་འགྲེལ་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

ཡང་གངས་ཅན་ལྟོངས་ཀྱི་སྤྲ་རབས་པ་འགའ་ཞིག་གིས་ཚར་གཅད་ཀྱི་གནས་བཅུ་དྲུག་ཏུ་

འདོད་དེ། རིགས་གཏེར་ལས་ཆོལ་བ་ལ་ནི་གསུམ་གཉིས་དུག །ཕྱིར་ཆོལ་ལ་ཡང་  
གསུམ་གཉིས་དུག །དཔང་པོ་ལ་གསུམ་ཀུན་ལ་གཅིག །གངས་ཅན་པ་རྣམས་བཅུ་དུག  
འདོད། ཁྱིམ་གསུངས། དེ་ཡང་སྤྱ་ཆོལ་ལ་དྲིས་པའི་ལན་མི་བཟོད་པ་དང་། ལན་སྒྱུ་ན་  
ཅན་བཟོད་པ་དང་། མ་དྲིས་པ་དང་། སྒྱུ་སྒྲོང་བའི་ཆོ་མི་སྤང་བ་དང་། ལན་ལྷར་སྤང་བ་  
དང་། སྐབས་སུ་མ་བབ་པའི་ལན་བཟོད་པ་སྟེ་དུག་དང་། ཕྱི་ཆོལ་ལ་དྲི་བའི་ཆོ་མི་དྲི་བ་  
དང་། མི་འོས་པ་དྲི་བ་དང་། མ་འབྲེལ་བ་དྲི་བ་དང་། སྒྱུ་ན་བཟོད་པའི་ཆོ་སྒྱུ་ན་མི་བཟོད་པ་  
དང་། སྒྱུ་ན་ལྷར་སྤང་བཟོད་པ་དང་། སྐབས་སུ་མ་བབ་པའི་སྒྱུ་ན་བཟོད་པ་སྟེ་དུག་དང་།  
དཔང་པོ་ལ་ཤན་མི་འབྱེད་པ་དང་། ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་འབྱེད་པ་དང་། སྐབས་མ་ཡིན་པར་  
བཟོད་པ་སྟེ་གསུམ་དང་། བུན་མོང་དུ་རྒྱ་བམ་གཏང་པ་བཅས་བཅུ་དུག་ཡོད་པར་འདོད་  
པའོ། །དེ་དག་མི་འཐད་ཚུལ་ཡང་རིགས་གཏེར་ལས་ཆོང་གཅད་ཡིན་ན་སྤྱ་མར་  
འདུས། ཁྱིམ་ན་ཆོང་གཅད་ཉིད་མ་ཡིན། དཔང་པོ་ལ་ནི་ཆོང་གཅད་མེད། ཁྱིམ་གྱེད་ན་  
ཏུ་ཅད་ཐལ། །ཞེས་པས་བགག་གོ།

༥ ཆོང་པའི་དྲི་བ་དྲི་ཚུལ་བཤད་པ། དྲི་བ་དྲི་ཚུལ་གྱི་རྣམ་པ་མ་དེས་པར་སྤྱ་ཆོགས་ཡོད་པ་འདིར་  
གཙོ་ཆེ་རྣམས་བཤེར་བྱས་ན། ཆོས་ཅན་གྱི་སྤྱང་དུ་རྟགས་དྲི་བ་ནི་དཔེར་ན། སྤྱ་ཆོས་ཅན།  
མི་རྟག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་བཟོད་པ་དང་། ཆོས་ཅན་གྱི་སྤྱང་དུ་རྟགས་ལ་བ་དྲི་བ་ནི་དཔེར་  
ན། སྤྱ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་པ་ཡིན་པར་ཐལ་ལྟ་བུ། རྩལ་བ་དྲི་བ་དཔེར་ན། མི་རྟག་པ་ཆོས་  
ཅན། ཁྱེད་ཡིན་ན་བྱས་པ་ཡིན་པས་རྩལ་བར་ཐལ་ལྟ་བུ། སྤྱལ་བྱེད་དྲི་བ་དཔེར་ན། སྤྱ་ཆོས་  
ཅན། མི་རྟག་པ་ཡིན་ཏེ། ཞེས་པ་ལྟ་བུ། ཐལ་བ་འཕེན་པ་དཔེར་ན། སྤྱ་ཆོས་ཅན། མ་  
བྱས་པ་ཡིན་པར་ཐལ། རྟག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུའོ། །ཡང་མི་རྟག་པའི་སྤྱ་ཆོས་ཅན།  
བྱས་པ་ཡིན་པར་ཐལ། ལྟ་བུ་རྩལ་གཞི་དྲི་བ་དང་། སྤྱི་མི་རྟག་པ་ཆོས་ཅན། བྱས་པ་ཡིན་  
པར་ཐལ་ལྟ་བུ་རྩལ་དྲི་བ་སོགས་རྣམས་གངས་མང་ངོ་།

༦ ཆོང་པ་ལ་ལན་གང་བ་ཚུལ་བཤད་པ། ལན་གང་བ་ཚུལ་ལ་སྤྱོད་དཔོན་དབྱིག་གཉེན་ཞབས་  
གྱིས་མངོན་པ་མཛོད་ལས་མགོ་གཅིག་པ་དང་རྣམས་སྤྱེད་དང་། དྲི་དང་གཞག་པར་ལུང་

བསྟན་པ། །འཆི་དང་སྤྱི་དང་བྱུང་པར་འཕགས། །བདག་གཞན་ལ་སོགས་ལྟ་བུ་ཡིན། །  
 ཞེས་བཞིར་གསུངས་ཏེ། མགོ་གཅིག་པའི་ལན་ནི་དཔེར་ན། སེམས་ཅན་སྤྱི་བཟའ་ས་ཅན་  
 འཆི་འཕམ་ཞེན། འཆི་བ་འདོད་ཅེས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་འདེབས་པ་དང་། རྣམ་པར་བྱེ་བའི་ལན་  
 ནི་དཔེར་ན། འཆི་བ་ཐམས་ཅད་སྤྱིར་སྤྱི་འཕམ་ཞེན། ཉོན་མོངས་པ་མ་སྤངས་པ་ནི་སྤྱི་ལ་  
 སྤངས་པ་རྣམས་མི་སྤྱི་ཞེས་ཤན་བྱེ་ནས་ལན་འདེབས་པ་དང་། ཇི་ནས་ལན་འདེབས་པ་ནི་  
 དཔེར་ན། ལྷས་བྱིན་བྱུང་པར་འཕགས་པ་ཡིན་ནམ་ན། སུ་ལ་ལྟོས་ནས། དན་སོང་ལ་  
 བལྟོས་ནས་འདོད་པ་དང་། འཕགས་པ་ལ་བལྟོས་ན་བྱུང་པར་མི་འཕགས་ཞེས་བརྗོད་པ་  
 དང་། བཞག་པ་ནི་དཔེར་ན། གང་ཟག་གི་བདག་ཕྱང་པོ་དང་གཅིག་གམ་གཞན་གང་ཡིན་  
 ཞེན། བདག་མེད་བསྟན་པའི་སྤྱོད་དུ་མ་གྱུར་པ་ལ་ལན་གང་ཡང་མ་བརྗོད་པ་ལྟ་བུ་བཞག་  
 པ་འཕམ་ལུང་མ་བསྟན་པའི་ལན་ཡིན་ནོ། །སྤྱིར་བས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཐལ་འགྱུར་  
 ཀྱི་ལན་ལ་རྟགས་མ་གྲུབ་པ་དང་། རྒྱབ་པ་མ་གྲུབ་པ་དང་། འདོད་ཐོག་ཅེས་པ་གསུམ་ལས་  
 མི་སྤྱི་དོ་ཞེས་འདོད་པ་ལ་ཆོས་རྗེ་ས་པཎ་གྱིས་དགག་པ་མཛད་དེ་ཐལ་འགྱུར་གྱི་ལན་ལ་  
 འགལ་བ་དང་། མ་དེས་པ་དང་། མ་གྲུབ་པ་དང་། འདོད་པ་བཅས་སྒོ་བཞིར་གསུངས་  
 མོ། །འདམ་མགོན་མི་པམ་པས་ནི་བསྐྱུས་ཆོན་ལས་ཐལ་འགྱུར་ལ་ལན་སྒོ་བཞི་  
 གསུངས་ཀྱང་སྒོ་གསུམ་གྱིས་རུང་ཚུལ་དངོས་སྟོབས་ཀྱི་ལམ་ནས་རྩོད་པ་དང་པོ་ལ་དེ་ལྟར་  
 ཡིན་ཀྱང་། ཆོག་གི་ལམ་ནས་སྤྱིར་ལན་འདེབས་ལུགས་ལ་དུ་མ་ཡོད་ཚུལ་གཙོ་བོར་བྱས་ཏེ་  
 གོ་དགོས། ཞེས་དང་། མདོར་ན་ཐལ་ངག་ལ་འདོད། ཅིའི་ཕྱིར། རྟགས་མ་གྲུབ། རྒྱབ་པ་  
 མེད་པའི་ལན་བཞི་ཁོ་ནས་གདབ་པར་སྤྱིར་དེས་ཀྱང་། དེ་འབའ་ཞིག་བཏབ་ན་ལན་མི་ཐེབ་  
 པ་འོང་ཆོ་ཆོག་གི་ཤན་མ་བྱེས་པར་རྩོད་པ་འབྱུང་པར་དེས་པས། རང་ཡང་དེ་འབའ་ཞིག་གི་  
 ལམ་ལ་གནས་ན་ལན་མི་ཐེབ་པའོ། །དེས་ན་འདོད་ཆོག་གི་གནོད་པ་ལ་ནི་ཆོག་ཤན་འབྱེད་པ་  
 གལ་ཆེད་ ཞེས་གསུངས་མོ། །

དེང་སང་ཁ་བ་ཅན་པའི་རྩོད་གྲུ་པལ་ཆེ་བ་རྣམས་སུ་ཐལ་འགྱུར་ལ་ལན་བཞི་གདབ་སྟེ།  
 རྟགས་དང་གསལ་བ་གྲུབ་པ་ལ་འདོད་ཐོག་ཅེས་དང་། རྟགས་མ་གྲུབ་པ་ལ་རྟགས་མ་གྲུབ་

ཅེས་བཅོལ་བ་དང་། རྩལ་པ་མ་གྲུབ་པ་ལ་མ་རྩལ་བམ་རྩལ་པ་མ་བྱུང་ཞེས་བཅོལ་བ་དང་།  
གསལ་པ་མ་གྲུབ་པ་ལ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེས་བཞི་དང་། རྩལ་པ་མ་གྲུབ་པ་འང་རྩལ་པ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་  
དུ་གྱུར་ཆོ་རྩལ་ལོག་གམ་འགལ་རྩལ་ཅེས་བཅོལ་བ་དང་། གཞན་ཡང་ཆོས་ཅན་སྦྱོན་དང་  
བཅས་པ་ན་ཆོས་ཅན་སྦྱོན་ཅན་ཞེས་དང་། རྩལ་སྤྱི་རྟགས་དང་ཆོས་ཅན་དུ་བཟུང་ཆོ་རྩལ་སྤྱི་  
སྤྱད་ནས་རྩལ་ལྟ་བུ་ཡན་ལག་གི་རྣམ་གྲངས་མང་ངོ་། །དེ་ལྟར་ན་ལན་གདབ་ཚུལ་ནི་པོ་ལ་  
ཕྱིར་ཆོ་ལ་གྱི་དྲི་བ་གང་དྲིས་པ་དང་བསྟན་ནས་གདབ་དགོས་པ་ཡིན་པས། མ་དེས་པ་སྤྱི་  
ཆོགས་པ་འོང་སྤྱིད་ཀྱི་མཐའ་གཅིག་དུ་དེས་པ་མེད་དོ། །དྲི་བ་དང་ལན་བཅོལ་བ་གང་གི་  
སྒྲུབས་སུ་ཡང་། ཆོག་ལྟག་ཆད་མེད་པར་བཅོལ་དགོས་པ་གལ་ཆེ་སྟེ། རྣམ་དེས་ལས་  
གཞན་གྱི་དོན་གྱི་རྩལ་སྤྱད་པ་གཤམ་ནི་ཆོག་གི་སྦྱོན་ཡོན་གཙོ་བོར་བྱེད་པ་ཡིན་གྱི། དོན་གྱིས་  
མ་ཡིན་ཏེ། དོན་ཇི་ལྟ་བུ་བཞིན་མ་ཡིན་པ་བཅོལ་བས་སྤྱི་བཤོ་ལ་གྲུན་ཀར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་  
རོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ རྩལ་པའི་ཀུན་སྦྱོང་བཤད་པ། སྒོ་གསུམ་གྱི་ཀུན་སྦྱོང་ལས་ཡིད་ཀྱི་ཀུན་སྦྱོང་ལ་པོ་ལ་པོ་  
པམ་འདོད་ཀྱི་ཞེ་སྤང་། རང་ཉིད་རྒྱལ་འདོད་ཀྱི་ཆགས་པ། རིགས་ལ་མ་དང་འགལ་བའི་  
གཡོ་སྒྱུ། གཞན་བརྟན་པར་འདོད་པའི་ཁེངས་པ། ཐོས་པ་ཆེ་བར་རྫོམས་པའི་རྒྱགས་པ་  
སོགས་མི་དགོ་བ་རྣམས་སྤངས་ནས་རང་ཉིད་ཤེས་འདོད་ཀྱི་དོན་གཉེར། གཞན་ལ་བསྐྱབ་  
འདོད་ཀྱི་སྦྱིང་རྩེ། བསྟན་པ་ལ་སྦྱན་པའི་ལྟག་བསམ། རུམ་པ་མེད་པའི་བརྩོན་འགྲུས།  
གཞོན་པ་ལྟར་ལེན་གྱི་དྲན་ཤེས་བག་ཡོད། རང་ཉིད་ལ་ལྟོས་པའི་ངོ་ཆ་ཤེས་པ། གཞན་ལ་  
ལྟོས་པའི་བྲོལ་ཡོད་པ། ཆོས་རབ་རྣམས་འབྱེད་ཀྱི་ཤེས་རབ་རྣམས་ཀྱིས་རང་གི་ཡིད་བརྒྱན་  
དགོས་པ་སྟེ། རྩལ་པ་དོན་དང་དོན་མ་ཡིན་པ་འགྱུར་མི་འགྱུར་དེ་ལྟར་སྤང་དོར་ཚུལ་བཞིན་  
བྱེད་པ་ལ་རག་ལས་པའི་ཕྱིར། དེ་ཡང་ཇི་སྐད་དུ་ བསམ་པ་དགོ་དང་མི་དགོའི་བྱེད་ག་  
ལས། །དགོ་སྤྱིག་གཟུགས་བརྟན་ཆེ་ཆུང་རྩེས་མི་འབྱངས། །ཞེས་དང་། གྲུ་སྤྱབ་ཞབས་  
ཀྱིས་ འདོད་ཆགས་ཞེ་སྤང་གཉི་མུག་གསུམ། །དེས་བསྐྱེད་ལས་ནི་མི་དགོ་བ། །མ་  
ཆགས་མ་སྤང་གཉི་མུག་མེད། །དེས་བསྐྱེད་ལས་ནི་དགོ་བའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དག་

གི་སྒོ་ནས་བདག་བསྟོད་གཞན་སྤངས་ཀྱི་ཀུ་ཚེ་དང་བཀྲལ་པ། སྤིང་ལ་བྱག་པའི་ཚིག་ལྷུ་བ་དང་  
 ཟུར་བ། བསྐྱུ་བྱིད་བྱེད་པའི་བཞད་གད་དང་མཚར་གཏམ། དོན་མེད་གྱི་ཚེ་ཚེ་དང་ཁུར་སྤྱ།  
 དོན་མི་གསལ་བའི་ཚིག་ལྷག་དང་ཚིག་ཆད་རྣམས་སྤངས་ནས། ཚིག་དག་པ། དོན་གསལ་  
 བ། དབྱངས་སྒྲན་པ། ལྷག་ཆད་མེད་པ། སྐལ་ས་དོན་དང་མཐུན་པ། ཞེས་དང་བཅས་པ་  
 བརྗོད་དགོས་ཏེ། དེ་ཡང་སྤྱོད་འཇུག་ལས་སྤྱོད་ཡིད་མེད་པས་འབྲེལ་བ་དང་། དོན་  
 གསལ་ཡིད་དུ་འོང་བ་དང་། ཆགས་དང་ཞེས་སྤངས་སྤངས་པ་དང་། འཇམ་ཞིང་རན་པར་སྤྱ་  
 བར་བྱ། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །ལུས་ཀྱི་རྣམ་འགྱུར་ནི། ཞེས་དག་གི་མེ་ལྷུས་བྱུང་བའི་  
 བཞིན་གྱི་དཀྱིལ་ལ་ཁོར་བ་སྤྲར་ག་ལྟར་དམར་བ་དང་། ཡིད་འཇུག་པའི་སྤྲུལ་སྤྲེད་ཞེས་གྱི་  
 མཚུ་སྒོ་བྱུ་མཚོའི་ན་སྤྲུལ་ལྟར་གཡོ་བ་དང་། སེམས་ཚིག་པས་བཞུས་པའི་རྩལ་ནག་གི་  
 ཐིག་པ་དབྱར་གྱི་ཆར་རྒྱུན་ལྟར་བབ་པ་དང་། ལུས་བསྐྱེད་སྤངས་པའི་ཐལ་འདེབས་དང་རྐང་  
 པའི་འདེགས་འཛོག་འཇུག་སྒྱར་འགྲན་པ་དང་། ལུང་རིགས་ཀྱི་གཞོད་པ་བྲལ་ཆོད་ངོས་སུ་  
 བརྟུང་བརྟེན་བྱེད་པ་ནི་དེ་དུས་ཀྱི་ཚོད་ཟླ་ཆེན་པོར་གྲགས་པའི་ཁྱོད་ལ་མཐོང་ཆེ་ཡང་།  
 གཟུར་གནས་ཀྱི་སྒོ་གསལ་རྣམས་སྤྲུགས་ཁྲེལ་བའི་གནས་ཡིན་པས་སྤང་དགོས་པ་དང་།  
 འཇུམ་པའི་བཞིན་དང་ལྷན། མཛེས་པའི་མིག་གིས་ལྷ། གུས་པའི་ལུས་ཀྱིས་གནས་ནས་  
 ཚོད་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །བོད་ཀྱི་ལུགས་སུ་བྱ་པ་ཆོས་སེང་གི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་ཕྱིར་  
 ཆོལ་ལངས་ནས་སྤྱོད་ཆོལ་གྱི་མདུན་དུ། རྗེ་ཇི་ལྟར་ཆོས་འཇུག། ཞེས་བརྗོད་ཅིང་ལག་  
 པས་ཐལ་འདེབས་དང་རྐང་པའི་འདེགས་འཛོག་བསྒྲན་ནས་ཚོད་པའི་སྤོལ་དར་ཡང་། ཡོན་  
 ཏན་དུ་མ་མཐོང་སྟེ། ལུས་དག་གི་དལ་དུ་བཞེད་པ་དང་། དཔང་པོ་རྒྱལ་ལྷན་མེད་པ་དང་།  
 རྒྱལ་པམ་ཇི་བཞིན་པ་བརྗོད་དཀའ་བ་འདུག་ཅིང་། རིགས་པའི་ལམ་ལས་བརྒྱལ་ཏེ་སྤྱ་ལྷུ་  
 སུ་བདེ། གཏམ་སུ་མཁས། ལུ་རྒྱལ་སུ་ཆེ། ཁུར་སྤྱ་སུ་ཆེ། རྒྱལ་བ་ལྟ་བུར་འཛིན་པ་མང་  
 རོ། །ཁ་དོར་ན་ཚོད་པ་ཡང་དག་ནི་ཆོས་རབ་རྣམ་འབྱེད་ཀྱི་ཤེས་རབ་དཔང་པོར་བཞག་ རྟོན་  
 པ་རྣམ་བཞི་གོགས་སུ་བསྟེན་ནས་རིགས་པའི་ལམ་ཇི་བཞིན་དུ་ཚོད་པ་ཞིག་དགོས་ཏེ།  
 བདག་གི་བླ་མ་དམ་པའི་ཞལ་ནས་མཚན་ཉིད་པ་རིགས་ལམ་གྱི་ཁྲིམས་ལ་གནས་

དགོས། ཞེས་གསུངས་པ་དང་། ཚྱོད་རིགས་ལས་། དམ་པ་གཞན་རྗེས་སུ་འཛོལ་པས་  
འཇུག་པ་དག་ནི་ལོག་པར་རྟོག་པ་བདག་གིས་ཁོང་དུ་རྒྱུད་པར་བྱེད་པ་ན། ཡང་དག་པའི་  
སྒྱུ་བ་པར་བྱེད་པ་བརྟེན་པ་ལམ། ཡང་དག་པའི་སྦྱོན་བརྟེན་པའི་སྦྱོན་ས། རིགས་པའི་རྗེས་  
སུ་འཇུག་པར་འགྱུར་ཏེ། དབང་པོའི་མདོན་སུམ་ཉིད་གོ་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ན་  
དམ་པ་རིགས་པའི་རྗེས་སུ་འབྱུང་བའི་ཚྱོད་པའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ ཚྱོད་པའི་རྒྱ་འབྲས་ལམ་པ། ཚྱོད་པའི་རྒྱ་དང་འབྲས་བྱ་གཉིས་ལས། ཚྱོད་པ་ཕུན་སུམ་  
ཚོགས་པའི་རྒྱ་ནི། རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པའི་སྒྲོབས་པ་མི་དམན་པ་དང་། སྒྲ་ཚད་སོགས་  
ཐུན་མོང་དང་ཐུན་མིན་རིགས་པའི་གནས་ཀྱང་ལ་སྒྲུང་པ་མི་དམན་པ་དགོས་པ་དང་། རྒྱད་  
པར་དུ་ཚྱོད་པ་གང་ལ་འབྱུང་བའི་གཞི་དེ་ལ་མཁས་པ་དཔེར་ན། ཕྱི་རོལ་པ་དང་ཚྱོད་པ་ཡིན་  
ན་གཞན་ཕྱི་རོལ་པའི་གྲུབ་མཐའ་ལ་མཁས་པ་ཞིག་དགོས་པ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་བ་ཡིན། དེ་  
ལ་འང་བསྐྱར་པ་དཔེར་དུ་བཅུ་གསུམ་ནས་ཚྱོད་པ་ཡིན་ན། རབ་ཤེས་བྱའི་གནས་ལ་མི་ཚོངས་  
པའི་སོ་སོར་ཡང་དག་པའི་རིག་པ་བརྟེན་པའི་གང་ཟག་དགོས་པ་སྟེ། དཔེར་ན་བདག་ཅག་  
གི་སྦྱོན་པས་མཉན་ཡོད་དུ་སྒྲུ་སྟེགས་སྦྱོན་པ་དུག་ཚར་བཅད་པ་བཞིན་དང་། འབྲིང་ཡི་དམ་  
ལྷའི་བྱིན་རྒྱལ་ས་ལས་རྩ་འབྲུལ་དང་དག་ལ་དབང་བསྐྱར་བ་ཞིག་དགོས་ཏེ། དཔེར་ན་  
སྟོགས་སྒྲུང་ཚོས་གྲགས་དང་འཕགས་པ་ལྟ་བཞིན་ནོ། །ཐུ་མ་ཡང་རིག་པའི་གནས་ལ་  
མཁས་པ་ཞིག་དགོས་ཏེ། དཔེར་ན་ཚོས་རྗེས་པམ་ཀུན་དག་འརྒྱལ་མཚན་གྱིས་ལུ་སྟེགས་  
འཕྲོག་བྱེད་དག་འབོ་པམ་པར་བྱེད་པ་བཞིན་ནོ། །

ཚྱོད་པའི་འབྲས་བྱ་ལ། རང་དོན་དང་གཞན་དོན་གཉིས་ལས། རང་དོན་ནི་དོན་དང་དོན་མ་  
ཡིན་པ་རྣམ་པར་འབྱེད་པའི་འཇུག་ལྟོག་གི་གནས་རྒྱལ་བཞིན་དུ་ཤེས་པ་དང་། ཤེས་རབ་  
ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་སྒྲུང་བ་འཕྲོབ་པར་བྱེད་པ་དང་། ཐེ་ཚོམ་དང་ལོག་རྟོག་གི་སྒྲུག་རུམ་  
འཛོམས་པ་དང་། གཞན་གྱིས་མི་འཕྲོག་ཅིང་གཞན་བྱིང་མི་འཛོག་པའི་སྒྲོབས་པ་ཐོབ་པ་  
དང་། མཁས་པའི་ལས་བྱེད་པར་འགྱུར་བ་ཡིན་ལ། གཞན་དོན་དུ་གཞན་རྟོལ་བའི་ལོག་  
རྟོག་སེལ་བ་དང་། ཚོས་དང་མཐུན་པའི་ཚྱོད་པའི་བ་དན་བསྐྱེད་བ་དང་། བདག་ཅག་གི་

བསྟན་པ་ནི། མོངས་དང་ཙམ་མིན་པར་དངོས་སྟོབས་རིགས་པའི་ལམ་དང་མཐུན་པ་ཡིན་  
 པས། བསྟན་པ་སྟེལ་བ་དང་བསྐྱུང་བའི་མཐུ་འཐོབ་པར་འགྱུར་ཏེ། མོས་རྩེ་ས་པར་གྱི་ཞལ་  
 བས་། དེ་ལྷ་ར་སྣང་དང་སྟན་འབྱིན་གྱི། རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་གང་གིས་ཤེས། །  
 མཁས་པ་དེ་ནི་རྩེ་གས་པ་ཡི། །སངས་རྒྱས་ཀྱི་ནི་བསྟན་པ་འཛིན། །ཞེས་གསུངས་སོ། །  
 ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྐྱས་ལས་ཐལ་འགྱུར་ཡང་དག་དང་ལྷ་ར་སྣང་  
 བརྟག་པ་སྟེ་གདང་བྱ་བཅུ་གསུམ་པའོ། ། །



དཔེ་ཆོན་གསུམ་པ།

**PART-III**



# ཡུལ་དང་ཡུལ་ཙན་བརྟག་པ།

༥ ཡུལ་གྱི་མཚན་ཉིད་ལག་དང་། སྒྲོས་རིག་པར་བྱ་བ་ཡུལ་གྱི་མཚན་ཉིད། གཞི་གྲུབ་ན་ཡུལ་  
ཡིན་པས་ཁྲུབ། ཡུལ་ཡིན་ན་ཤེས་བྱ་ཡིན་པས་ཁྲུབ། འདི་ལ་ཁ་ཅིག་སྒྲོ་དེའི་ཡུལ་ཡིན་ན་སྒྲོ་  
དེའི་ཤེས་བྱ་ཡིན་པས་ཁྲུབ་པར་བསམ་པ་ལ། གངས་རི་སེར་པོ་ཚོས་ཅན། གངས་རི་སེར་  
འཛིན་གྱི་ཤེས་བྱ་ཡིན་པར་ཐལ། དེའི་ཡུལ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། དེ་ཚོས་ཅན།  
གངས་རི་སེར་འཛིན་གྱིས་ཤེས་པར་བྱ་བ་ཡིན་པར་ཐལ། དེའི་ཤེས་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།  
འདོད་ན། དེ་ཚོས་ཅན། གངས་རི་སེར་འཛིན་གྱིས་ཤེས་པར་ཐལ། འདོད་ན། གངས་རི་  
སེར་འཛིན་གྱིས་རྟོགས་པར་ཐལ། གངས་རི་སེར་འཛིན་གྱིས་ཤེས་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན།  
གངས་རི་སེར་པོ་གཞི་གྲུབ་པ་དང་། གངས་རི་སེར་འཛིན་ཡུལ་རྟོགས་པའི་ཤེས་པར་ཐལ་  
ལོ། །

ཡུལ་ཡིན་ན་གཞི་གྲུབ་པས་ཁྲུབ་ཅེས་པ་ལ་ཁ་ཅིག་སྒྲོ་དེའི་ཡུལ་ཡིན་ན་ཡང་ཡུལ་ཡིན་དགོས་  
པས་གཞི་གྲུབ་པས་ཁྲུབ་སྒྲུལ་ན། རི་བོང་རྩ་འཛིན་རྟོག་པའི་ཞེན་ཡུལ་ཚོས་ཅན། གཞི་གྲུབ་  
པར་ཐལ། ཡུལ་ཡིན་པར་ཐལ། སྒྲོ་དེའི་ཡུལ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཚོས་ཅན།  
སྒྲོ་དེའི་ཡུལ་ཡིན་པར་ཐལ། རི་བོང་རྩ་འཛིན་རྟོག་པའི་ཡུལ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་ཁས།  
རྩ་བར་འདོད་ན། རི་བོང་རྩ་ཡོད་པ་ཡིན་པ་དང་། ཡུལ་ཡིན་པར་ཐལ་ལོ། །ཁ་ཅིག་རྟོག་  
མེད་འབྲུལ་ཤེས་ཐམས་ཅད་ཡུལ་མེད་པར་སྒྲུ་ན། རྒྱ་གཅིག་རྒྱ་གཉིས་སུ་སྒྲུང་བའི་དབང་  
ཤེས་ཚོས་ཅན། ཁྱོད་ལ་ཡུལ་མེད་པར་ཐལ། རྟོག་མེད་འབྲུལ་ཤེས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་  
ན། རྒྱ་གཅིག་རྒྱ་གཉིས་སུ་སྒྲུང་བའི་དབང་ཤེས་ཚོས་ཅན། ཁྱོད་ལ་ཡུལ་ཡོད་པར་ཐལ།  
རྒྱ་གཅིག་དེ་ཁྱོད་ཀྱི་སྒྲུང་ཡུལ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། རྒྱ་གཅིག་རྒྱ་གཉིས་སུ་སྒྲུང་བའི་དབང་  
ཤེས་ལ་རྒྱ་གཅིག་སྒྲུང་བ་གང་ཞིག་དེ་ཡོད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཡང་ཁ་ཅིག་ཤེས་པ་ཐམས་  
ཅད་ལ་ཡུལ་ཡོད་པར་འདོད་པ་ལ། སྒྲུ་གང་འཛིན་པར་སྒྲུང་བའི་དབང་ཤེས་ཚོས་ཅན།  
ཁྱོད་ལ་ཡུལ་ཡོད་པར་ཐལ། ཤེས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། དེ་ཚོས་ཅན། ཁྱོད་ལ་

ཡུལ་མེད་པར་ཐལ། ཡུལ་མེད་གྱི་ཤེས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཁྱོད་གྱི་ཡུལ་སྐྱེ་ཤད་དེ་མེད་པ་  
འབའ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། གཞལ་བྱ་རང་མཚན་དང་སྤྱི་མཚན་གང་ཡང་མ་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར། རྣམ་འགྲེལ་ལས་སྐྱར་སྐྱར་དོན་མེད་ཅན་ཡིན་ནོ། ཞེས་དང་། སྐྱེ་ཤད་ལ་སོགས་  
དོན་མིན་ཏེ། འོན་དུ་མོས་པ་མེད་ཕྱིར་རོ། སྐྱེ་ཤད་སོགས་ནི་སྤྱི་མིན་ཏེ། འོན་དུ་ཞེན་པ་  
མེད་ཕྱིར་རོ། ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ ཡུལ་གྱི་དབྱེ་བ་བཤད་པ། ཡུལ་ཅན་འཇུག་ཚུལ་གྱི་སྒྲོན་ནས་བཞིར་དབྱེ་བ། རྟོགས་ཚུལ་གྱི་  
སྒྲོན་ནས་མངོན་ལྟོགས་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ། མཚན་ཉིད་གྱི་སྒྲོན་ནས་རང་སྤྱི་གཉིས་སམ་བདེན་པ་  
གཉིས་སུ་དབྱེ་བ། རོ་བོའི་སྒྲོན་ནས་རྩལ་བཏགས་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་བཅས་ཡོད་པ་ལས།  
དང་པོ་བཞིར་དབྱེ་ན། སྤྱང་ཡུལ། གཟུང་ཡུལ། ཞེན་ཡུལ། འཇུག་ཡུལ་བཞི་ཡོད།

༦ སྤྱང་ཡུལ་བཤད་པ། རང་འཛིན་ཤེས་པ་ལ་རྣམ་པ་འཆར་བའི་ཡུལ་སྤྱང་ཡུལ་གྱི་མཚན་  
ཉིད། མཚན་གཞི་དཔེར་ན། བུམ་འཛིན་མིག་ཤེས་ལ་དངོས་སུ་འཆར་བའི་བུམ་པ་དང་།  
བུམ་འཛིན་རྟོག་པ་ལ་འཆར་བའི་བུམ་པའི་དོན་སྤྱི་ལྟ་བུའོ། འདྲེ་བ་དབྱེ་ན། མངོན་སུམ་གྱི་  
སྤྱང་ཡུལ་དུ་གྱུར་པ་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་དང་། རྟོག་པའི་སྤྱང་ཡུལ་དུ་གྱུར་པ་དོན་སྤྱི་རྣམས་  
སོ། རང་འཛིན་ཤེས་པ་ལ་ཆེན་ཅེར་དུ་འཆར་བ་རང་རིག་གི་མྱུང་བྱ་འཛིན་རྣམ། ཕྱི་དོན་  
གྱིས་གཏོད་པའི་རྣམ་པ་དོན་འདྲ་རྣམས་དང་། ཆེན་ཅེར་དུ་མི་འཆར་བ་རང་གིས་གཏོད་པའི་  
རྣམ་པ་བརྒྱུད་ནས་འཆར་བའི་ཕྱི་དོན་ལྟོག་ནམོ་དང་དོན་སྤྱི་རྣམས་སོ། ཕྱི་དོན་ལྟོག་ནམོ་  
ཞེས་པ་འདི་མདོ་སྤྱི་པའི་གྲུབ་མཐའི་གནད་འགག་ཞིག་སྟེ། ཡུལ་ཅན་ཤེས་པས་ཡུལ་ཆེན་  
ཅེར་དུ་འཇུག་པ་ལ་རོ་བོ་གཅིག་པའི་འབྲེལ་བ་ངེས་དགོས་པ་དང་། ཕྱི་དོན་དང་ཤེས་པ་  
གཉིས་ལ་རོ་བོ་གཅིག་པའི་འབྲེལ་བ་མེད་པའི་གནད་གྱིས་ཕྱི་དོན་འཛིན་པའི་ཤེས་པས་ཕྱི་དོན་  
ཐད་ཀར་ཡུལ་དུ་བྱས་ནས་རྟོགས་མི་རུས་པར་ཕྱི་དོན་ལྟོག་ནམོ་ཡོད་པར་འདོད་ལ། ཕྱི་དོན་དེ་  
དང་འདྲ་བའི་ཤེས་པའི་རྣམ་པ་ཞིག་ཐད་ཀར་མྱོང་བར་འདོད་ཅིང་། ཕྱི་དོན་ངེས་གཏོད་པའི་  
རྣམ་པ་དེ་མྱོང་ཞིང་། རྟོགས་ན་ཕྱི་དོན་རྟོགས་པའི་གོ་ཚད་པ་ཡིན་ནོ། ཚུལ་དེ་ཡང་མ་ཐན་  
ཆེན་ཞིབ་འཆོས་ཆུ་དང་འབྲས་བུར་གྱུར་པ་ཡང་། ཤེས་པ་འབའ་ཞིག་ཁོན་སྟེ། རང་

གིས་གྲུབ་པ་གང་ཡིན་པ། །དེ་ནི་ཤེས་པར་གནས་པ་ཡིན། །ཞེས་དང་། རོན་གྱི་རང་བཞིན་  
གཞན་དག་ལ། །དེ་ཡིས་ཇི་ལྟར་ཤེས་པར་འགྱུར། །དེ་ཡི་རང་བཞིན་གཞན་ལ་མེད། །  
གང་གིས་དེ་ཤེས་གཞན་ཡང་ཤེས། །ཤེས་དང་ཤེས་པར་བྱ་བའི་དོན། །ཐ་དད་པར་ནི་འདོད་  
ཕྱིར་རོ། །ཞེས་པས་རྣམ་བཅས་པའི་འདོད་ཚུལ་བསྟན་པ་དང་མཚུངས་ཤིང་། །འཇམ་  
མགོན་མི་པམ་པས་དབྱུང་ཆུན་འགྲེལ་ལས་ཤིང་། དེས་ན་བདག་གཅིག་གི་འགྲེལ་བ་མེད་པ་ན་  
ཆད་ཡུལ་མྱོང་བར་མི་འཐད་དེ། །ཤེས་པའི་ངོན་གང་སྤྲང་སྤྲང་དང་གང་ཉམས་སུ་མྱོང་མྱོང་  
ཐམས་ཅད་ཤེས་པ་གསལ་འིག་གི་རང་བཞིན་ཁོ་ན་ཡིན་དགོས་པའི་ཕྱིར། །སོགས་དང་། དེ་  
ལ་དེ་ཡི་རྣམ་པ་འབྱུང་བ་ནི། །རྒྱལ་ས་རྒྱའི་འབྱར་ལྟ་བུ་ལ། །གཟུགས་ལས་གཟུགས་བརྒྱན་  
ལྟ་བུ་སྟེ། དཔེར་ན། །མེ་ལོང་གི་ནང་དུ་གཟུགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཤིར་བ་ན། །གཟུགས་དངོས་ནི་  
མེ་ལོང་ལ་རྣམ་ཡང་འཆར་མི་སྲིད་ཀྱང་། །གཟུགས་ལ་ཇི་ལྟར་ཡོད་པ་ལྟར་སྤྲང་བ་བཞིན་  
དུ། །རང་སེམས་ལ་གང་སྤྲང་བ་དེ་ནི་ཕྱི་དོན་གྱི་རྣམ་པ་ལས་འོས་མེད་ཀྱང་རྣམ་པ་དེ་ལ་ཇི་  
ཡོད་པ་མ་ལྟག་མ་ཆད་པར་ཕྱི་རོལ་ལ་འང་ཡོད་དགོས་ལ། །དེ་ལྟར་རང་གི་སློང་ལ་སྤྲང་  
བའི་རྣམ་པ་དང་། །རྣམ་པ་གཏོད་བྱེད་ཀྱི་ཕྱི་དོན་གཉིས་གཅིག་ཏུ་འབྱུལ་པ་ཡིན་གྱི། །དོན་དུ་  
སྤྲང་ངོའི་འདི་རྣམ་པ་ཡིན་གྱི་དོན་དངོས་མིན་ལ། །ཕྱི་དོན་དངོས་ནི་ལྟོག་ན་མའི་ཚུལ་ཏེ་རྣམ་  
པ་དེའི་ཕག་ཏུ་ཡིབ་པ་ལྟ་བུའི་ཚུལ་གྱིས་མཐོང་བ་མེད་པར་འདོད། །ལུགས་འདིར་ཕྱི་དོན་  
ཡོད་པར་འདོད་པ་ན་ཆད་འདི་ལྟར་ཁས་ལེན་པ་ལས་འོས་མེད་པས་ཤིན་ཏུ་འཐད་ཅེས་  
གསུངས་སོ། །

དེས་ན་མདོ་སྟེ་པའི་སྐབས་འདིར་སྤྲང་བ་སློང་འདོད་པས་རང་མཚན་དང་དོན་སྤྱི་དང་མེད་  
པར་གསལ་སྤྲང་སོགས་གང་སྤྲང་ཡང་དེ་སྤྲང་བ་སློང་ཡིན་ལ། །སྤྲང་ཡུལ་སློང་ཡིན་པས་མ་  
བྱུང་སྟེ་ཕྱི་དོན་ལ་ལྟོག་ན་མེ་ཡོད་ཅིང་། །དོན་སྤྱི་བཏགས་ཅམ་ཡོད་པ་དང་། །མེད་པ་གསལ་  
སྤྲང་མེད་པའོ། །འོན་ཀྱང་ཕྱི་དོན་ལྟོག་ན་མེ་ཡོད་པ་དེ་རང་འཛིན་མདོན་སུ་མ་ལ་མདོན་གྱིར་  
ཡིན་གྱི་ལྟོག་གྱིར་མ་ཡིན་པ་དང་། །རྗེ་ཅེར་རམ་ཐད་ཀར་མ་རྟོགས་ཞེས་བྱ་ཡི་དངོས་སུ་མ་  
རྟོགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། །མདོན་སུ་མ་གྱིས་དངོས་ཡུལ་དུ་བྱས་པའི་ཕྱིར། །གཞན་དུ་ན་ཕྱི་དོན་དེ་

དེ་འཛིན་མངོན་སུམ་གྱིས་དོན་སྤྱི་སྤྱང་ཡུལ་དུ་བྱས་ནས་རྟོགས་དགོས་པ་དང་། དེ་དེ་འཛིན་མངོན་སུམ་གྱི་དངོས་ཡུལ་མིན་པ་དང་མ་རྟོགས་པར་ཐལ་ལོ། །ཁར་ལ་འོང་བས་ཆོག་གོ། །ཁ་ཅིག་སྤྱི་དོན་སྟོགས་ན་མོའི་ཚུལ་འདི་མི་འདོད་པ་ནི་དཔེ་སྟོན་པའི་གྲུབ་མཐའི་གཏིང་མ་འཛིན་པ་ཡིན་ཞིང་། འགའ་ཞིག་སྐད་ཅིག་དང་པོ་སྤྱང་ཞིང་། སྐད་ཅིག་གཉིས་པ་ཕན་ཆད་སྟོགས་ན་མོར་འདོད་ན་འང་སྐད་ཅིག་དང་པོ་ལ་ཡུལ་ཟུན་ཅེར་སྤྱང་ན་གཉིས་པ་སོགས་སུ་ཟུན་ཅེར་མི་སྤྱང་བའི་རྒྱ་མཚན་གང་ཡང་མི་རྟེན་དོ། །

བོད་ཀྱི་མཁས་པ་ཁ་ཅིག་གིས་སྤྱང་ཡུལ་ཤེས་པ་ཀུན་ལ་ཡོད། །ཅེས་འདོན་པར་མཛད་དེ། འོ་ན། སྤྱ་ཤད་འཛིན་སྤྱང་གི་དབང་ཤེས་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ལ་སྤྱང་ཡུལ་ཡོད་པར་ཐལ། ཤེས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། དེ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ལ་སྤྱང་ཡུལ་མེད་པར་ཐལ། ཁྱོད་ཡུལ་མེད་ཀྱི་ཤེས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཁྱོད་ཀྱི་ཡུལ་སྤྱ་ཤད་ཡིན་པ་གང་ཞིག་དེ་ཤེས་བྱ་ལ་མེད་པའི་ཕྱིར། ཤེས་པ་ཀུན་ལ་སྤྱང་ཡུལ་ཡོད་ཀྱང་ཤེས་པ་ཀུན་གྱི་སྤྱང་ཡུལ་ཡོད་པས་མ་ཁྲབ་ཅེན། ཡོད་པ་མ་ཡིན་པའི་སྤྱང་ཡུལ་དེ་ཤེས་པ་ལ་ཡོད་རུང་ན་ཤེས་པ་ཀུན་ལ་རི་བོང་རུའང་ཡོད་པར་ཐལ་ལོ། །

མཁས་པ་ཁ་ཅིག་དོན་སྤྱི་ཡུལ་དང་གཞལ་བྱ་མ་ཡིན་པར་བཤད་དོ། །དེ་ནི་ལུང་རིགས་དང་འགལ་བར་མཐོང་སྟེ། ལུང་ནི་མདོའི་རང་འགྲེལ་ལས་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་དོན་གྱི་བདག་ཉིད་མངོན་སུམ་གྱི་ཡུལ་ཡིན་ཞིང་སྤྱི་ཟུང་སུ་དབག་པའི་ཡུལ་ཉིད་དུ་མངོན་པར་བཟོད་པས་མངོན་པར་བཟོད་དོ། །ཞེས་དང་། རིགས་ཐེགས་ལས་གཞན་ནི་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་དེ། དེ་ཉིད་ཟུང་སུ་དབག་པའི་ཡུལ་ཡིན་ལོ། །སོགས་སྟེ་བདུན་མདོ་དང་བཅས་པ་ནས་ཟུང་སུ་དབག་སྤྱིའི་སྤྱོད་ཡུལ་ཅན་ཡིན་པ་དང་། ཟུང་སུ་དབག་གི་སྤྱང་ཡུལ་དོན་སྤྱི་ཡིན་པར་གསུངས་པ་དང་འགལ་བ་དང་། རིགས་པ་ནི་དོན་སྤྱི་ཡུལ་མ་ཡིན་ན་ཟུང་སུ་དབག་ཚད་མ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ཀྱི་སྤྱང་ཡུལ་མེད་པར་ཐལ། ཁྱོད་ཀྱི་སྤྱང་ཡུལ་དོན་སྤྱི་ཡིན་པ་གང་ཞིག་དེ་མེད་པའི་ཕྱིར། རྟོགས་དང་པོ་གཞལ་བྱ་གཉིས་ཕྱིར་ཚད་མ་གཉིས། ཞེས་པའི་ལུང་གིས་གྲུབ། རྟོགས་ཟུར་ཕྱི་མ་ཁས་བླངས། འདོད་ན། ཟུང་སུ་དབག་ཚད་མ་ཆོས་ཅན། ཚད་མ་མ་ཡིན་པར་

ཐལ། སྤང་ཡུལ་མེད་པའི་སྒོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཡང་རྗེས་དཔག་ཚད་མ་ཆོས་ཅན། རྟོང་གི་  
 སྤང་ཡུལ་སྤྱི་མཚན་མ་ཡིན་པར་ཐལ། མེད་པའི་ཕྱིར། རྩབ་པ་གྲུབ་སྟེ། སྤྱི་མཚན་ཡིན་ན་  
 ཀུན་རྫོབ་བདེན་པ་ཡིན་དགོས་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། རྣམ་འགྲེལ་ལས་མ་གཞི་ལ་གཉིས་  
 ཕྱིར་ཚད་མ་གཉིས། རྟོན་བྱེད་རྣམས་དང་མི་རྣམས་ཕྱིར། ཞེས་དང་། འབྲ་དང་མི་འབྲ་ཉིད་  
 ཕྱིར་དང་། སྤྱི་ཡི་ཡུལ་དང་ཡུལ་མིན་ཕྱིར། རྒྱུ་མཚན་གཞན་ནི་ཡོད་པ་ན། རྟོན་མི་ཡོད་  
 དང་མེད་ཕྱིར་རོ། ཞེས་ཚད་མ་གཉིས་ཀྱི་སྤང་ཡུལ་རང་སྤྱི་གཉིས་སུ་ཡོད་པར་གསུངས་པ་  
 ཐམས་ཅད་དང་འགལ་བར་འགྱུར་རོ། །

༥ གཟུང་ཡུལ་བཤད་པ། རང་འཛིན་མངོན་སུམ་ལ་རང་འབྲའི་རྣམ་པ་གཏོད་བྱེད་ཀྱི་ཕྱི་དོན་  
 གཟུང་ཡུལ་གྱི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི་དཔེར་ན། བུམ་འཛིན་མིག་ཤེས་ལ་སྤང་བའི་  
 བུམ་པ་ལྟ་བུ་དང་། སྤྱི་འཛིན་ཉན་ཤེས་ལ་སྤང་བའི་སྤྱི་ལྟ་བུ་རོ། རྟེན་དང་ཕྱི་དོན། གཟུང་དོན་  
 རྣམས་དོན་གཅིག་དེ་ལ་དབྱེན། གཟུགས། སྤྱི། དེ། རོ། དེག་བྱའི་སྤྱི་མཚན་དང་ཆོས་  
 ཀྱི་སྤྱི་མཚན་དུ་གྱུར་པའི་རྒྱལ་ཕན་བཅས་དུག་ཡོད། ཁཅིག་སྤང་ཡུལ་དང་གཟུང་ཡུལ་དོན་  
 གཅིག་ཏུ་སྤྱི་བར་བྱེད་ན། དེ་བོད་རྩ་འཛིན་རྟོག་པ་ཆོས་ཅན། རྟོང་ལ་གཟུང་ཡུལ་ཡོད་པར་  
 ཐལ། སྤང་ཡུལ་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་རྩབ་ཁས་སྤངས། འདོད་ན། དེ་  
 ཆོས་ཅན། རྟོང་གི་གཟུང་ཡུལ་མཐོང་རུང་ན་གནས་པའི་གང་ཟག་གཞན་གྱིས་རྟོགས་པར་  
 ཐལ། རང་ལས་ཐ་དད་པའི་རྣམ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་གྲུབ་སྟེ། གཞི་གྲུབ་པ་གང་  
 ཞིག་རང་དང་རྣམ་པ་གཅིག་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྩབ་པ་གྲུབ་སྟེ། རྣམ་འགྲེལ་ལས་མ་གཞི་  
 པ་དེ་ནི་ཐ་དད་ན། གཞན་གྱིས་ཀྱང་ནི་རྟོགས་པར་འགྱུར། ཞེས་གསུངས་སོ། རང་དང་  
 འགྲེལ་བས་གཞན་གྱིས་མཐོང་རུང་མིན་ནི་ཞེན། རང་ཁོ་ན་དང་རྟག་ཏུ་འགྲེལ་བ་ཡིན་ན་  
 གཞན་ལ་བསྟན་ཀྱང་འདི་དག་གཟུང་ཡུལ་ཡིན་པར་གོ་བར་མི་འགྱུར་ཏེ། རྣམ་འགྲེལ་  
 ལས་མ་གཞི་བདག་ལ་རྟག་ཏུ་འགྲེལ་ཡིན་ན། བརྗོད་ཀྱང་རྟོགས་པར་མི་འགྱུར་རོ། ཞེས་  
 གསུངས་སོ། ཡང་ན་དེ་བོད་རྩ་འཛིན་རྟོག་པའི་སྤང་ཡུལ་ཆོས་ཅན། དེའི་གཟུང་ཡུལ་མ་  
 ཡིན་པར་ཐལ། དེའི་རྒྱུ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་གྲུབ་སྟེ། རྩབ་པ་དེས་ཏེ། རྣམ་འགྲེལ་

ལས་། རྒྱལ་འོ་བོ་མ་གཏོགས་པའི། གཞུང་བཞེས་བྱ་ཅི་ཡང་མེད། ཅེས་གསུངས་པའི་  
ཕྱིར་རོ། ཡང་དེ་ཚོས་ཅན། གཞུང་ཡུལ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། རྣམ་པ་གཏོད་རུས་པའི་རྒྱུ་  
ཡིན་པའི་ཕྱིར། འབྲེལ་སྟེ། རྣམ་ངེས་ལས་། རྣམ་པར་གཏོད་པར་རུས་པའི་ཕྱིར་ཤེས་པའི་  
ཡུལ་ནི་རྒྱུ་ཡིན་ནེས་སུ་འགོ་བ་དང་ལྷོག་པའི་ཐེས་སུ་མི་བྱེད་པ་ནི་རྒྱུ་མ་ཡིན་ནོ། རྒྱུ་  
ཡིན་པ་ནི་ཡུལ་མ་ཡིན་ནོ། ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ ཞེན་ཡུལ་བཤད་པ། རང་འཛིན་རྟོག་པས་ཞེན་ནས་རྟོགས་པར་བྱ་བ་ཞེན་ཡུལ་གྱི་མཚན་  
ཉིད། འདིར་ཞེན་ནས་རྟོགས་པར་བྱ་བ་ཞེས་པ་སྒྲ་དོན་འདྲེས་རུང་འཛིན་པའི་རྟོག་པས་དོན་  
སྒྲི་དངོས་ཡུལ་དུ་བྱས་ནས་འཛིན་པའོ། ཞེན་ཡུལ་གྱི་མཚན་གཞི་ངོས་འཛིན་པ་ལ་བོད་སྐད་  
རབས་པ་རྣམས་ནི་སྒྲ་རྟག་འཛིན་རྟོག་པའི་ཞེན་ཡུལ་སྒྲ་རྟག་པ་དང་གང་ཟག་བདག་འཛིན་གྱི་  
ཞེན་ཡུལ་གང་ཟག་གི་བདག་ཏུ་འདོད་ལ། ཚད་མ་ཕྱི་རབས་པ་རྣམས་ནི། རེས་དང་སྒྲོ་  
འདོགས་ཞེན་ཡུལ་གཅིག་ ཞེན་སྣངས་ཐད་དུ་ཕྱིར་ན་བསལ། ཞེས་གསུངས་ནས་སྒྲ་རྟག་  
མི་རྟག་ཏུ་འཛིན་པ་གཉིས་ཀའི་ཞེན་ཡུལ་སྒྲ་དང་། ཕུང་པོ་ལ་བདག་དང་བདག་མེད་དུ་འཛིན་  
པ་གཉིས་ཀའི་ཞེན་ཡུལ་ཕུང་པོ་བཞག་གོ། འཇམ་མགོན་མི་པམ་པས་ནི། གཉིས་ཀ་ལྟར་  
བཞེད་པར་སྒྲུང་སྟེ། རྣམ་འགྲེལ་གྱི་རྩ་ཆོག་ འདི་ཡུལ་སུན་ཕུང་མེད་པར་ནི། དེ་སྟོང་བ་ནི་  
རུས་མ་ཡིན། ཞེས་པའི་འགྲེལ་པའི་ཐད་ལེགས་བཤད་སྒྲུང་བའི་གཏེར་ལས་། བདག་ཏུ་  
ཆགས་པ་འདི་ཡི་ཡུལ་བདག་དེ་ཉིད་སུན་ཕུང་བ་མེད་པར་ནི་ཡུལ་ཅན་ཆགས་པ་དེ་སྟོང་བར་  
ནི་རུས་པ་མིན་ནོ། ཞེས་དང་། ཆགས་པའི་རྒྱ་བདག་མེད་པར་སུན་ཕུང་ནས་མ་སྤངས་པ་  
དེས་ཡུལ་ཅན་ཆགས་པ་ཡང་མི་སྟོང་སྟེ། ཡུལ་སྒྲོན་མེད་པའི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར།  
ཞེས་དང་། ཤེར་འགྲེལ་ཀེ་ཏ་ཀ་ལས་། དེས་ན་ངར་འཛིན་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་ཞེན་ཡུལ་དུ་གྱུར་  
པའི་བདག་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པ་མེད་པའི་སྟོང་པ་ཉིད་ཁོང་དུ་རྒྱུད་པའི་བདེན་པ་མཐོང་བ་  
ལས་ཉོན་མོངས་སྟོང་གི་གཞན་དུ་ན་མི་འཐད་དོ། ཞེས་གསུངས་པས་བདག་འཛིན་གྱི་ཞེན་  
ཡུལ་བདག་ཡིན་པར་བཞེད་པ་དང་། བུམ་པ་ལྟ་བུ་གཅིག་ལ་དངོས་པོ་མེད་པར་རྟོགས་པའི་  
ངེས་ཤེས་དང་དངོས་པོ་ཡོད་པར་འཛིན་པའི་སྒྲོ་འདོགས་གཉིས་ཡུལ་གཅིག་མི་གཅིག་གང་

ཞེས་ངེས་པའི་ལན་དུ། དབུ་མ་རྒྱན་འགྲེལ་ལས་པ་ དངོས་དངོས་མེད་ཀྱིས་བྱུང་པར་དུ་མ་  
བྱས་པའི་གཞན་སེལ་གྱི་སྒྲོམ་བཟུང་བའི་བུམ་པ་ཙམ་ཞིག་ཡུལ་གཞལ་བྱ་ཡིན་པས་ཞེན་  
ཡུལ་གཅིག་པས་བསལ་བྱ་སེལ་བྱེད་དུ་མི་འཐད་པའི་སྒྲིན་མེད་ལ། ཞེན་སྒྲུངས་ཐད་དང་དེ་སོ་  
སོར་ཡོད་པས་ཚད་མ་དང་ཚད་མིན་དུ་འཛོག་པ་འཐད་དོ། ཞེས་གསུངས་པས་ལྷགས་སྤྱི་  
མ་ལྟར་ངེས་ཤེས་དང་སྒྲོ་འདོགས་ཞེན་ཡུལ་གཅིག་ཏུ་འདྲ་བ་ཞེད་དོ། །

༥ འཇུག་ཡུལ་བཤད་པ། ཡུལ་ཅན་གྱི་བྱེད་པ་འཇུག་པའི་ཡུལ་གཙོ་བོ་འཇུག་ཡུལ་གྱི་མཚན་  
ཉིད། མཚན་གཞིན་དཔེར་ན། བུམ་འཛིན་མིག་ཤེས་ལ་བུམ་པ་དང་བུམ་འཛིན་རྟོག་པ་ལ་  
བུམ་པ་ལྟ་བུའོ། །དབྱེན་སྒྲོའི་འཇུག་ཡུལ། རྫོང་བྱེད་སྒྲོའི་འཇུག་ཡུལ། སྤྱིས་བྱེད་འཇུག་  
ཡུལ་དང་གསུམ་ཡོད། ཡང་ན་དོན་རིག་མཛོན་སུམ་གྱི་འཇུག་ཡུལ་ཕྱི་དོན་དང་། རང་རིག་  
མཛོན་སུམ་གྱི་འཇུག་ཡུལ་ཤེས་པ་དང་། རྣལ་འབྱོར་མཛོན་སུམ་གྱི་འཇུག་ཡུལ་བདག་  
གིས་སྒྲོང་པའི་འདུས་བྱས་དང་། རྗེས་དཔག་གི་འཇུག་ཡུལ་དུ་ལྟན་ལའི་མེ་ལྟ་བུ་གཞལ་བྱ་  
ལྟོག་གྱུར་རྣམས་སོ། །ཚད་མའི་འཇུག་ཡུལ་ལ་དངོས་ཀྱི་འཇུག་ཡུལ་དང་ལྷགས་ཀྱི་འཇུག་  
ཡུལ་གཉིས་ཡོད། བུམ་པ་བདག་མེད་པར་རྟོགས་པའི་རྣལ་འབྱོར་མཛོན་སུམ་ལ་བུམ་པ་དེ་  
དེའི་དངོས་ཀྱི་འཇུག་ཡུལ་དང་། དགག་གཞི་བུམ་པའི་སྤང་གི་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་དེ་  
དེའི་ལྷགས་ཀྱི་འཇུག་ཡུལ་ཡིན། སྤྱི་མི་རྟག་པར་རྟོགས་པའི་རྗེས་དཔག་ཚད་མ་ལ་སྤྱི་མི་  
རྟག་པ་དེ་དེའི་དངོས་ཀྱི་འཇུག་ཡུལ་དང་། སྤྱི་རྟག་པས་སྤྱོད་པ་དེ་དེའི་ལྷགས་ཀྱི་འཇུག་  
ཡུལ་ཡིན། དངོས་ཀྱི་འཇུག་ཡུལ་དང་ལྷགས་ཀྱི་འཇུག་ཡུལ་དུ་གྱུར་པའི་བྱུང་པར་ནི་དངོས་  
སུ་རྟོགས་པ་དང་ལྷགས་ལ་རྟོགས་པའི་དབང་གིས་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་མཛོན་སུམ་གྱིས་དངོས་  
སུ་རྟོགས་པའི་དོན་ནི། ཡུལ་དེའི་རྣམ་པ་དངོས་སུ་སྤང་བའི་སྒྲོན་མས་རྟོགས་པ་དང་། མཛོན་  
སུམ་གྱིས་ལྷགས་ལ་རྟོགས་པའི་དོན་ནི། ཚས་གཞན་གྱི་རྣམ་པ་དངོས་སུ་སྤང་ནས་རྟོགས་  
པའི་སྤྱོད་པ་གྱིས་རང་ཉིད་རྟོགས་པའོ། །རྗེས་དཔག་གིས་དངོས་སུ་རྟོགས་པའི་དོན་ནི།  
ཡུལ་ཅན་རྗེས་དཔག་ཚད་མ་ལ་རང་གི་དོན་སྤྱི་ཤར་བའི་སྒྲོན་མས་རང་ཉིད་རྟོགས་པ་དང་།  
རྗེས་དཔག་གིས་ལྷགས་ལ་རྟོགས་པའི་དོན་ནི་ཚས་གཞན་ཞིག་གི་དོན་སྤྱི་ཤར་བའི་སྒྲོན་མས་

རྟོགས་པའི་སྟོབས་གྱིས་རང་ཉིད་རྟོགས་པའོ། མངོན་སུམ་གྱི་སྒྲུང་ཡུལ་ཡིན་ན་དེའི་འཇུག་  
ཡུལ་ཡིན་པས་ཁྱབ། རྗེས་དཔག་གི་སྒྲུང་ཡུལ་ཡིན་ན་དེའི་འཇུག་ཡུལ་མ་ཡིན་པས་ཁྱབ།  
མངོན་སུམ་གྱི་གཟུང་ཡུལ་ཡིན་ན་དེའི་དངོས་གྱི་འཇུག་ཡུལ་ཡིན་པས་ཁྱབ། རྗེས་དཔག་གི་  
ཞེན་ཡུལ་ཡིན་ན་དེའི་འཇུག་ཡུལ་ཡིན་པས་ཁྱབ། རྟུན་མཐོང་མངོན་སུམ་གྱི་འཇུག་ཡུལ་  
ཡིན་ན་རང་མཚན་ཡིན་པས་ཁྱབ།

འོ་ན་སོ་སྟེའི་མངོན་སུམ་གྱིས་མདུན་གྱི་གཞིར་བུམ་པ་མེད་པ་རྟོགས་པ་མིན་ནམ་ཞེན། མ་  
ཡིན་ཏེ། སོ་སོ་སྟེའི་མངོན་སུམ་གྱིས་མདུན་གྱི་གཞི་བུམ་པ་མེད་པ་འདི་རྟོགས་ཀྱང་མདུན་  
གྱི་གཞི་འདིར་བུམ་པ་མེད་པ་མི་རྟོགས་ཏེ་དེ་མེད་དགག་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་རྟོགས་པའི་སོ་  
སྟེའི་སྒྲོ་མི་རྟོག་པ་ཡིན་ནོ། །སྒྲུ་མ་མདུན་གྱི་གཞི་བུམ་པ་མེད་པ་འདི་རྟོགས་པའི་སྟེའི་ཡུལ་ནི་  
བུམ་པས་སྟོང་པའི་གཞི་དེ་ཡིན་པས་རྟུན་མཐོང་མངོན་སུམ་གྱི་གཞལ་བྱར་རུང་ལ། ཕྱི་མ་  
མདུན་གྱི་གཞི་འདིར་བུམ་པ་མེད་པ་རྟོགས་པའི་སྟེའི་ཡུལ་ནི་མདུན་གྱི་གཞིའི་སྟེང་གི་བུམ་  
པ་མེད་པའི་མེད་དགག་དེ་ཡིན་པས་རྟུན་མཐོང་མངོན་སུམ་གྱི་ཡུལ་དུམི་རུང་ངོ་། །དེས་ན་  
རྟུན་མཐོང་མངོན་སུམ་གྱི་འཇུག་ཡུལ་ཡིན་ན་རང་མཚན་ཡིན་པས་ཁྱབ་བོ། །དེ་ལྟར་ཞིབ་ཏུ་  
ཤེན་ཕྱེ་བ་གལ་ཆེད། །དེ་བཞིན་སྟེས་བུའི་འཇུག་ཡུལ་ཡིན་ན་རང་མཚན་ཡིན་པས་ཁྱབ་  
སྟེ། རྣམ་འགྲེལ་ལས་ཀྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་གཅིག་གཞལ་བྱ། །ཡོད་མེད་ཉིད་དུ་བྱེད་  
རྣམས་ཀྱི། །དོན་བྱ་དེ་ལས་གྲུབ་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་དང་། སྒྲ་དོན་བསྟོན་པ་མེད་རྣམས་  
གྱིས། །ཡོད་མེད་ཕྱོགས་ཀྱི་བྱེ་བྲག་གིས། །དངོས་པོ་ཉིད་ནི་དབྱེད་བྱ་སྟེ། །འདི་ལས་  
འབྲས་བྱུང་རག་ལས་ཕྱིར། །དོན་བྱེད་རྣམས་པ་མ་ཡིན་ལ། །དོན་གཉེར་བརྟགས་པས་ཅི་  
ཞིག་བྱ། །མ་ནིང་གཟུགས་བཟང་མི་བཟང་ཞེས། །འདོད་ལྷན་རྣམས་གྱིས་བརྟག་ཅི་པམ། །  
ཞེས་དང་། རྣམ་འགྲེལ་ལས་ཀྱི་འདི་ནི་རྒྱ་དང་འབྲས་བྱར་བཤད། །དེ་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་  
འདོད། །དེ་ནི་སྒྲ་དོར་འབྲས་ཅན་པས། །སྟེས་བུ་ཐམས་ཅད་འཇུག་པ་ཡིན། །ཞེས་  
དང་། །དེའི་འགྲེལ་པར་འཇམ་མགོན་མི་པམ་པས་ཀྱི་དེ་ནི་དོན་བྱེད་པས་ན་རྒྱ་དང་འབྲས་  
བྱར་གྱི་པའང་ཡིན་པར་བཤད་ཅིང་། །དེ་ནི་གཞན་དང་མཉམ་བྲེས་པ་འཇམ། །བསྐྱེད་པས་སྟོམ་

བརྟག་པ་པ་ཆོས་རང་གི་མཚན་ཉིད་དུ་འདོད་ལ། དེ་ནི་རྩི་ལྟར་བཅད་ནས་ཞུགས་པ་ལྟར་སྒྲང་  
 དང་དོར་བྱའི་འབྲས་བུ་སྟེ་དགོས་པ་ཐོབ་ཅུས་པ་ཙན་ཡིན་པ་སྟེས་བུ་ཐུམས་ཅད་འཇུག་པའི་  
 ཡུལ་དངོས་ཀྱང་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་འདྲེས་པར་གྱུར་པའི་སྤྱི་ནི་དེ་ལས་བསྒྲིག་སྟེ་དོན་གྱི་  
 དངོས་པོ་མ་ཡིན་པ་དང་། འདྲེས་པ་དང་། རྒྱ་འབྲས་གྱི་དོན་མི་བྱེད་པ་དང་། རང་མཚན་  
 མེད་པ་དང་། འཇུག་ལྷོག་གི་ཡུལ་དངོས་མིན་ནོ། །ཞེས་སོ། །

༥ ཡུལ་ལ་རྟོགས་ཚུལ་གྱི་སྒྲོན་ནས་མངོན་སྟོན་གཉིས་བཤད་པ། དེ་ཡང་རྣམ་འགྲེལ་ལས་མངོན་  
 སུམ་སྟོན་དུ་གྱུར་པ་ལས། །གཞལ་བྱ་གཞན་ནི་ཡོད་མ་ཡིན། །ཞེས་དང་། རྣམ་ངེས་  
 ལས་དོན་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་ཉིད་དེ། མངོན་སུམ་དང་སྟོན་དུ་གྱུར་པའོ། །ཞེས་གསུངས་  
 སོ། །དོན་སྤྱི་མ་ལྟོས་པར་རྟོགས་པར་བྱ་བ་མངོན་གྱུར་གྱི་མཚན་ཉིད། དོན་སྤྱི་སྣང་ཡུལ་  
 དུ་བྱས་ནས་རྟོགས་པར་བྱ་བ་སྟོན་གྱུར་གྱི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི་དཔེར་ན། བུམ་འཛིན་  
 མངོན་སུམ་ལ་བུམ་པ་དང་པོ་དང་། བུམ་པ་རྟོགས་པའི་རྗེས་དཔག་ལ་བུམ་པ་གཉིས་  
 པའོ། །ཁའི་གྲུབ་ན་མངོན་གྱུར་དང་སྟོན་གྱུར་གཉིས་ཀ་ཡིན་པ་སུམ་ལྟུང་། སློང་ལ་མངོན་  
 གྱུར་ཡིན་ན་སློང་ལ་སྟོན་གྱུར་མ་ཡིན་པ་སུམ་ལྟུང་། སློང་ལ་སྟོན་གྱུར་ཡིན་ན་སློང་ལ་མངོན་  
 གྱུར་མ་ཡིན་པ་སུམ་ལྟུང་། དེ་བཞིན་གང་ཟག་ལ་འདྲ་གྱུར་རོ། །སློང་གང་ཟག་སོ་སོ་ལ་ལྟོས་  
 ན་མངོན་སྟོན་གཉིས་ཀ་ཡིན་པ་ཡོད་དེ་ལའི་སྤྱི་གི་གང་ཟག་ལ་ལའི་མེ་དེ་མངོན་གྱུར་  
 དང་། ཐག་རིང་གི་གང་ཟག་ལ་མེ་དེ་སྟོན་གྱུར་ཡིན་པ་བཞིན། དེས་ན་གང་ཟག་གི་སློལ་  
 ལྟོས་ནས་མངོན་གྱུར་དང་སྟོན་གྱུར་བཞག་པ་ཡིན་ཏེ། སློབ་དཔོན་ལྟ་དབང་སྟོས་མངོན་  
 སུམ་དང་སྟོན་དུ་གྱུར་པའི་མཚན་ཉིད་དེ་ཡང་རྟོགས་པ་པོ་དང་ད་ལྟར་གྱི་གནས་སྐབས་ལ་  
 བལྟོས་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་མིན་ན། ལྟ་བུ་པོ་དང་སྣང་བ་དག་གི་གནས་སྐབས་ཀྱི་བྱེད་པར་  
 གཞན་དུ་གྱུར་པ་ན་མངོན་སུམ་དང་སྟོན་དུ་གྱུར་པ་དག་རྣམ་པ་གཞན་དུ་གྱུར་པའི་ཕྱིར་མཚན་  
 ཉིད་འཆོལ་བ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་དང་། སློབ་དཔོན་ལྟ་སྟོས་འཆོལ་བར་སྣང་བ་ཡིན་ཏེ།  
 མངོན་སུམ་ཡང་སྟོན་དུ་གྱུར་པའི་ཕྱིར་དང་། སྟོན་དུ་གྱུར་པ་ཡང་གཞན་དུ་མངོན་སུམ་ཉིད་  
 དུ་འགྱུར་བའི་ཕྱིར། ཞེས་གསུངས་སོ། །

ཁ་ཅིག་རྣམ་པ་ལ་མ་ལྟོས་པར་རྟོགས་པ་མངོན་གྱུར་དང་རྣམ་པ་ལ་ལྟོས་ནས་རྟོགས་པ་ལྟོག་  
 གྱུར་དུ་བཞག་པ་འང་མི་འཐད་དེ། བུམ་པ་ཆོས་ཅན། བུམ་ལའི་རྩ་མངོན་སུམ་ལ་ལྟོག་གྱུར་  
 ཡིན་པར་ཐལ། རྣམ་པ་ལ་ལྟོས་ནས་རྟོགས་དགོས་པའི་ཕྱིར། དེར་ཐལ། ཕྱི་དོན་ལྟོག་ན་མོ་  
 ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཕྱི་དོན་ལྟོག་ན་མོ་དང་དེ་རྟོགས་པ་ལ་རང་འདྲའི་རྣམ་པ་གཏོང་དགོས་པའི་  
 རྩལ་མདོ་སྤེལ་པའི་ལུགས་ཡིན་པར་གོང་དུ་བཤད་ཟིན་ཏེ། །ཡང་ཁ་ཅིག་མངོན་གྱུར་གྱི་མཆོན་  
 ཉིད། མངོན་སུམ་ཚད་མས་དངོས་སུ་རྟོགས་པར་བྱ་བ་དང་། ལྟོག་གྱུར་གྱི་མཆོན་ཉིད།  
 རྩལ་དཔག་ཚད་མས་དངོས་སུ་རྟོགས་པར་བྱ་བ་ཞེས་འདོད་དོ། །འོན་ཀྱང་གང་ཟག་གི་བདག་  
 མེད་ཆོས་ཅན། ཁྱེད་ཁྱེད་རྟོགས་པའི་རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་ལ་མངོན་གྱུར་མ་ཡིན་པར་  
 ཐལ། རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་དེས་དངོས་སུ་རྟོགས་པར་བྱ་བ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་  
 གྲུབ་སྟེ། བདག་གིས་སྟོང་པའི་འདུས་བྱས་དེ་དངོས་སུ་རྟོགས་པའི་ལུགས་ལ་གང་ཟག་གི་  
 བདག་མེད་རྟོགས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་ཁས་སྒྲངས་གྱིས་གྲུབ། འདོད་ན། གང་ཟག་  
 གི་བདག་མེད་ཆོས་ཅན། ཁྱེད་ཁྱེད་རྟོགས་པའི་རྣལ་འབྱོར་ལ་ལྟོག་གྱུར་ཡིན་པར་ཐལ།  
 ཡུལ་ཡིན་པ་གང་ཞིག་མངོན་གྱུར་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། གང་ཟག་བདག་མེད་  
 ཆོས་ཅན། ཁྱེད་རྟོགས་པའི་རྣལ་འབྱོར་རྩལ་མེད་ཚད་མ་ཡིན་པར་ཐལ། རང་གི་གཞལ་  
 བྱ་ལྟོག་གྱུར་ཡུལ་དུ་བྱས་པའི་ཚད་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ལྟར་སྟེ། རྣམ་འགྲེལ་ལས་མངོན་  
 སུམ་ལྟོག་དུ་གྱུར་པ་ལས། །གཞལ་བྱ་གཞན་ནི་ཡོད་མ་ཡིན། །དེ་ཕྱིར་གཞལ་བྱ་གཉིས་  
 ཉིད་གྱིས། །ཚད་མ་གཉིས་སུ་བཞེད་པ་དང་། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་བཞིན་དུ་སྒྲུ་  
 མི་རྟག་པ་མ་ཡིན་པ་ལས་ལོག་པ་ཆོས་ཅན། སྒྲུ་མི་རྟག་རྟོགས་པའི་རྩལ་དཔག་ཚད་མ་ལ་  
 ལྟོག་གྱུར་མ་ཡིན་པར་ཐལ། སྒྲུ་མི་རྟག་རྟོགས་པའི་རྩལ་དཔག་ཚད་མས་དངོས་སུ་རྟོགས་  
 པར་བྱ་བ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་གྲུབ་སྟེ། ལུགས་ལ་རྟོགས་པར་བྱ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་  
 ཏེ། ལུགས་གྱི་བསྐྱབ་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། གོང་གི་རིགས་པས་གཞོད། །ཡང་ཁ་  
 ཅིག་རྩུར་མཐོང་གིས་ཐོག་མར་རྟགས་ལ་བརྟེན་ནས་རྟོགས་པར་བྱ་བ་ལྟོག་གྱུར་དང་། དེ་མི་  
 དགོས་པ་མངོན་གྱུར་དུ་འདོད་པ་འང་མི་འཐད་དེ། བདེན་པ་མངོན་སུམ་རྟོགས་པའི་གང་

ཟག་ལ་ལྟེས་ནས་བདེན་བཞི་དེ་མངོན་ལྟོག་གང་ཡིན། མངོན་གྱི་ཡིན་ན་ཁོ་ལ་ལྟེས་ན་  
 བདེན་བཞི་དེ་རྒྱུར་མཐོང་གིས་ཐོག་མར་རྟགས་ལ་བརྟེན་ནས་རྟོགས་པ་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་  
 ལ། དེ་མི་རིགས་ཏེ་རྟགས་ལ་མ་བརྟེན་པར་བདེན་བཞི་ཐོག་མར་རྟོགས་པའི་གང་ཟག་མི་  
 སྲིད་པའི་ཕྱིར། ཁོ་ལ་ལྟེས་ན་བདེན་བཞི་དེ་ལྟོག་གྱུར་ཡིན་ན་བདེན་བཞི་མངོན་སུམ་རྟོགས་  
 པའི་གང་ཟག་དང་སྟོ་ལ་ལྟེས་ཀྱང་བདེན་བཞི་ལྟོག་གྱུར་ཡིན་ན་བདེན་བཞི་མངོན་གྱི་རྟུ་  
 འཇལ་བའི་གང་ཟག་དང་སྟོ་མེད་པར་ཐལ་ལོ། །དེ་ལྟར་ན་བདེན་བཞིའི་གནས་ལུགས་དེ་  
 རྣམ་མཁུན་ལ་ལྟེས་ཀྱང་ལྟོག་གྱུར་དུ་འགྱུར་བས་རྣམ་མཁུན་ཡེ་ཤེས་ལ་ལྟོག་དུ་གྱུར་པའི་  
 ཆོས་ཡོད་པར་ཐལ་ལོ། །དེ་བཞིན་གོང་གི་ལུང་། མངོན་སུམ་ལྟོག་དུ་གྱུར་པ་ལས། །  
 གཞལ་བྱ་གཞན་ནི་ཡོད་མ་ཡིན། །དེ་ཕྱིར་གཞལ་བྱ་གཉིས་ཉིད་ཀྱིས། །ཆོད་མ་གཉིས་སུ་  
 བཞེད་པ་དང་། །ཞེས་དང་། དེའི་འགྲེལ་པར་སྟོ་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་ངེ་སྐད་གསུངས་པ་  
 ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྐབས་ཀྱི་དོན་དང་འགལ་བར་འགྱུར་རོ། །

༥ ཡུལ་ལ་མཚན་ཉིད་ཀྱི་སྟོན་སྲུང་མཚན་དང་སྟོ་མཚན་གཉིས་སམ་བདེན་པ་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་བཤད་པ།  
 རྣམ་འགྲེལ་ལས་། དོན་དམ་དོན་བྱེད་རུས་པ་གང་། །དེ་འདིར་དོན་དམ་ཡོད་པ་ཡིན། །  
 གཞན་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཡོད་པ་སྟེ། །དེ་དག་རང་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་བཤད། །ཅེས་དང་། དོན་བྱེད་  
 རུས་པ་གང་ཡིན་པ། །དེ་ཉིད་དོན་དམ་ཡོད་པ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་མདོ་སྡེ་པའི་  
 བདེན་གཉིས་རྣམ་པར་གཞག་ན། དོན་དམ་པར་དོན་བྱེད་རུས་པ་དོན་དམ་བདེན་པའི་མཚན་  
 ཉིད། དོན་དམ་པར་དོན་བྱེད་མི་རུས་པའི་ཆོས་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པའི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་  
 བྱིད་པེར་ན། བུམ་པ་ལྟ་བུ་དང་པོ་དང་། འགོ་ག་བདེན་ལྟ་བུ་གཉིས་པ། དོན་དམ་བདེན་  
 པ། དངོས་པོ། རང་མཚན། འདུས་བྱས། མི་རྟག་པ་རྣམས་དོན་གཅིག་ ཀུན་རྫོབ་བདེན་  
 པ། རྟག་པ། སྤྱི་མཚན། འདུས་མ་བྱས། ཡོད་པར་གྱུར་པའི་དངོས་མེད་རྣམས་དོན་  
 གཅིག་ གྲུབ་མཐའ་གོང་འོག་གི་བདེན་གཉིས་ཤེས་པར་འདོད་ན་ཁོ་བོས་བྱས་པའི་གྲུབ་  
 མཐའ་དང་བདེན་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ལ་བལྟ་བར་བྱའོ། །ཡུལ་དུས་རང་བཞིན་མ་འདྲེས་  
 པར་གནས་པའི་དངོས་པོ་རང་མཚན་གྱི་མཚན་ཉིད། ལྷན་མོང་བར་སྒྲུབ་པའི་སྟོ་བརྟགས་སྤྱི་

མཚན་གྱི་མཚན་ཉིད། དོན་དམ་དང་རང་མཚན་དོན་གཅིག་ ཀུན་རྫོབ་དང་སྤྱི་མཚན་དོན་  
གཅིག་ མཚན་གཞི་ནི་དཔེར་ན། བུམ་པ་ལྟ་བུ་རང་མཚན་དང་། ཤེས་བྱ་ལྟ་བུ་སྤྱི་མཚན་  
ནོ། །ཡུལ་དུས་རང་བཞིན་མ་འདྲེས་པའི་དོན་ནི། ཡུལ་མ་འདྲེས་པ་ཤར་སྤྱོད་གསལ་ཡོད་པ་  
རྒྱབ་སྤྱོད་གསལ་ལ་མེད་པ་དང་ཤར་སྤྱོད་གསལ་གྱི་བུམ་པ་རྒྱབ་སྤྱོད་གསལ་གྱི་བུམ་པ་མ་ཡིན་པ་ལྟ་བུ་  
དང་། དུས་མ་འདྲེས་པ་ཁ་སང་ཡོད་པ་དེ་རིང་མེད་པ་དང་ཁ་སང་གི་བུམ་པ་དེ་རིང་གི་བུམ་  
པ་མ་ཡིན་པ་ལྟ་བུ་དང་། རང་བཞིན་མ་འདྲེས་པ་གསེར་བུམ་གྱི་ངོ་བོ་ཐུག་པ་མེད་པ་དང་  
གསེར་བུམ་ཡིན་པ་ཐུག་པ་མ་ཡིན་པ་ལྟ་བུ་ལོ། །སྤྱི་མཚན་ནི་རྟོག་པའི་ངོར་སྤུང་མོང་བར་  
སྤང་བའི་སྤོ་བ་ཉག་མ་ཡིན་པས་འདྲེས་པ་ཡིན་ནོ། །བྱུང་པར་གཞན་ཡང་། རང་མཚན་དོན་  
བྱེད་རྒྱས་པ་དང་། སྤྱི་མཚན་དོན་བྱེད་མི་རྒྱས་པ་དང་། རང་མཚན་སྤྱོད་གཉིག་གི་དངོས་ཡུལ་མ་  
ཡིན་པ་དང་། སྤྱི་མཚན་སྤྱོད་གཉིག་གི་དངོས་ཡུལ་ཡིན་པ་དང་། རང་མཚན་བརྟན་དང་ཡིད་བྱེད་  
གྱི་རྒྱ་མཚན་ཡོད་པ་ཙམ་གྱིས་མི་གྲུབ་པ་དང་། སྤྱི་མཚན་བརྟན་དང་ཡིད་བྱེད་ཡོད་པ་ཙམ་  
གྱིས་གྲུབ་པ་ལོ། །

ཁ་ཅིག་མདོ་སྤེལ་པའི་ལུགས་གྱི་རང་མཚན་དེ་དབུམ་ཐལ་འགྱུར་པའི་དོན་དམ་དབྱེད་བྱེད་གྱི་  
རིགས་པའི་དགག་བྱ་གཙོ་བོ་ཡིན་པས་ཐལ་འགྱུར་པས་ཐ་སྐད་དུ་འང་གཞི་མ་གྲུབ་པར་  
བཞེད་དགོས་ལ། རང་མཚན་གྱི་དོན་ཡུལ་དུས་རང་བཞིན་མ་འདྲེས་པ་ཙམ་ཐལ་འགྱུར་  
པས་ཀྱང་འདོད་པས་མདོ་སྤེལ་པའི་རང་མཚན་དེ་ཡུལ་དུས་རང་བཞིན་མ་འདྲེས་པའི་དངོས་པོ་  
ཙམ་ལ་མི་གཞག་པར་རང་མཚན་གྱི་མཚན་ཉིད་རྟོག་པས་བཏགས་པ་མིན་པར་རང་ངོས་  
ནས་སྤུང་མོང་མ་ཡིན་པའི་རང་བཞིན་དུ་གནས་པའི་དངོས་པོ་ལོ། །ཞེས་བརྗོད་དོ། །དེ་ལྟར་  
ན་མདོ་སྤེལ་པའི་ལུགས་ལ་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པའི་དངོས་པོ་ཐལ་འགྱུར་པས་ཐ་སྐད་དུ་འང་  
གྲུབ་པར་ཁས་མི་ལེན་པར་ཐལ། ཐལ་འགྱུར་པའི་དོན་དབྱེད་རིགས་པའི་དགག་བྱ་གཙོ་བོ་  
ཞིག་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དོན་དམ་པར་གྲུབ་པ་དང་རང་མཚན་གྱི་གྲུབ་པའི་དངོས་པོ་འཇོག་  
བྱེད་དོན་གཅིག་པའི་ཕྱིར། ཐལ་འགྱུར་པས་ཐ་སྐད་དུ་འང་ཁས་མ་བླངས་པར་འདོད་ན།  
ཐལ་འགྱུར་པས་རང་འབྲས་སྤྱེད་པའི་དོན་བྱེད་པའི་དངོས་པོ་ཐ་སྐད་དུ་འང་ཁས་མི་ལེན་པར་

ཐལ་ཏེ། མདོ་སྡེ་པས་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པའི་དངོས་པོའི་ཚད་རང་འབྲས་སྐྱེད་པའི་དོན་བྱེད་  
པ་དེ་ཙམ་ལ་བྱས་པའི་ཕྱིར། གལ་ཏེ་རང་འབྲས་སྐྱེད་པའི་དོན་བྱེད་པར་ཁས་སྒྲུབ་ས་ཀྱང་  
དོན་དམ་པར་གྲུབ་པའི་ཐ་སྐད་ཙམ་མི་འདོད་པ་ཡིན་ན་ཁྱད་པར་མིང་ཙམ་ལས་དོན་གྱིས་ཁས་  
སྒྲུབ་པར་འགྱུར་རོ། །དེས་ན་ཐ་སྐད་གཤམ་རུང་མ་གཤམ་རུང་དོན་བྱེད་ལུས་པ་དང་ཡུལ་  
དུས་རང་བཞིན་མ་འདྲེས་པའི་དོན་འདི་ཙམ་གྲུབ་མཐའ་ཐམས་ཅད་གྱིས་ཁས་སྒྲུབ་པ་མདོ་  
སྡེ་པས་བཞག་པའི་དོན་དམ་དང་རང་མཚན་ཡང་ཐལ་འགྱུར་པས་བཞེད་མོད་དེ་དག་དོན་ལ་  
གྲུབ་མ་གྲུབ་ལ་གྲུབ་མཐའ་གོང་འོག་རྩྭ་ད་པ་ཡིན་ནོ། །

ཁ་ཅིག་རིགས་པས་དབྱུང་བཟོད་པའི་ཆོས་མདོ་སྡེ་པའི་དོན་དམ་དང་རིགས་པས་དབྱུང་མི་  
བཟོད་པའི་ཆོས་ཀུན་ཐོབ་གྱི་མཚན་ཉིད་དུ་བཞེད་ནས་དོན་དམ་ཆ་མེད་གཉིས་ལས་མེད་པར་  
བཤད་དོ། །འོན་ཀྱང་བྱམ་འཛིན་མིག་ཤེས་ལ་སྒྲུང་བའི་བྱམ་པ་ཆོས་ཅན། རིགས་པས་དབྱུང་  
བཟོད་པའི་ཆོས་ཡིན་པར་ཐལ། དོན་དམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེར་ཐལ། དོན་དམ་པར་དོན་བྱེད་  
ལུས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། རང་མཚན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེར་ཐལ། བྱམ་འཛིན་མངོན་སུམ་གྱི་གཟུང་  
ཡུལ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྟགས་དང་ཁྲབ་པ་ཐམས་ཅད་ཚད་མ་དང་ཁས་སྒྲུབ་ས་གྱིས་སོང་། ཅ  
བར་འདོད་ན་བྱམ་འཛིན་མིག་ཤེས་ལ་སྒྲུང་བའི་བྱམ་པ་ཆོས་ཅན། ཆ་མེད་གཉིས་གང་རུང་  
དུ་ཐལ། རིགས་པས་དབྱུང་བཟོད་པའི་ཆོས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཁྲབ་པ་ཁས་སྒྲུབ་ས་གྱིས་  
གྲུབ། ཡང་བྱམ་འཛིན་མངོན་སུམ་གྱི་ཡུལ་ཆོས་ཅན། དོན་དམ་དང་རང་མཚན་མ་ཡིན་པར་  
ཐལ། ཆ་མེད་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཁྲབ་པ་ཁས་སྒྲུབ་ས་ རྟགས་གྲུབ་སྟེ། དམིགས་པ་  
བརྟག་པ་ལས་། དབང་པོ་རྣམ་པར་རིག་པའི་རྒྱ། །ཕྱ་རབ་རྒྱལ་དག་ཡིན་མོད་གྱི། དེར་མི་  
སྒྲུང་ཕྱིར་དེའི་ཡུལ་ནི། །རྒྱལ་ཐུན་མ་ཡིན་དབང་པོ་བཞིན། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར།  
འདོད་ན་བྱམ་འཛིན་མངོན་སུམ་གྱི་ཡུལ་ཀུན་ཐོབ་དང་སྤྱི་མཚན་དུ་ཁས་སྒྲུབ་པ་ལས་འོས་  
མེད་དོ། །དེ་ལྟར་ན་མངོན་སུམ་གྱི་དངོས་ཡུལ་ཐམས་ཅད་རང་མཚན་དང་། རང་མཚན་  
ཐམས་ཅད་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་དང་། དེ་ཐམས་ཅད་རིགས་པས་དབྱུང་བཟོད་པའི་ཆོས་  
ཡིན་པ་དང་། དེ་ཆ་མེད་ལས་གཞན་མེད་པར་འདོད་པས་ཁས་སྒྲུབ་ས་ནང་འགལ་བ་དང་།

ཆ་མེད་མིན་པ་ཐམས་ཅད་ཀུན་རྫོབ་དང་། དེ་ཐམས་ཅད་སྤྱི་མཚན་དང་། དེ་ཐམས་ཅད་དོན་  
བྱེད་མི་རྒྱས་པར་ཁས་ལེན་པ་དང་། དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་དོན་བྱེད་རྒྱས་པར་ཁས་སྒྲུབ་པ་  
ནང་འགལ་བར་འགྱུར་རོ། །

རང་ལུགས་ནི་དོན་དམ་པར་དོན་བྱེད་རྒྱས་པ་ཞེས་པ་རང་འབྲས་སྐྱེད་པའི་དོན་བྱེད་རྒྱས་པ་ལ་  
རྒྱ་གཞུང་པ་ལ་ཆེ་བས་བཀའ་བ་དང་མཐུན་པར་རང་འབྲས་སྐྱེད་པའི་དོན་བྱེད་རྒྱས་པ་ཐམས་  
ཅད་དོན་དམ་བདེན་པ་ཡིན་ནོ། ། རྣམ་འགྲེལ་དུ་བདེན་གཉིས་བསྐྱེད་པའི་རྗེས་སུ་དེ་བཞིན་  
མེད་པར་སྤྱོད་པས་དོན་དམ་པར་དོན་བྱེད་རྒྱས་པ་མེད་དེ་ཞེས་རྩོད་པའི་ལན་དུ་དེ་ཉིད་ལས་

གལ་ཏེ་ཐམས་ཅད་རྒྱས་མེད་ན། ། ས་བོན་སོགས་ནི་ལྷག་སོགས་ལ། ། རྒྱས་མཐོང་..... ། །  
ཞེས་ས་བོན་ལ་ལྷག་སྐྱེད་པའི་རྒྱས་པ་ཡོད་པས་དོན་དམ་པར་དོན་བྱེད་རྒྱས་པར་བསྐྱབས་  
པས་དངོས་པོ་ཡིན་ན་དོན་དམ་ཡིན་པས་བྱུང་བ་ཤེས་རྒྱས་སོ། ། དེ་བཞིན་དུ་རྣམ་འགྲེལ་  
ལས་: .....དེ་ཉིད་དོན། ། དེ་ནི་གཞན་ལས་ལོག་པ་ཡིན། ། དེ་ནི་རྒྱ་དང་འབྲས་བྱ་བཤད། །  
དེ་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་འདོད། ། དེ་ནི་སྒྲུང་དོར་འབྲས་ཅན་པས། ། སྐྱེས་བྱ་ཐམས་ཅད་འཇུག་  
པ་ཡིན། ། ཞེས། ལྷ། འབྲས་བྱ། རང་མཚན། འཇུག་ལུལ། དོན་དམ། ལོག་པ་རྣམས་  
དོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་སུ་གསུངས་སོ། ། དེ་བཞིན་འཇམ་མགོན་མི་པམ་པས་ཀྱང་  
ལེན་དང་པོའི་.....དོན་བྱེད་རྒྱས་པ་གང་ཡིན་པ། ། དེ་ཉིད་དོན་དམ་ཡོད་པ་ཡིན། ། ཞེས་པའི་  
འགྲེལ་པ་ལས་: དེའི་ཕྱིར་ན་རང་འབྲས་སྐྱེད་པའི་དོན་བྱེད་རྒྱས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཉིད་ནི་ཐ་  
སྐྱེད་དུ་སྐྱེས་བྱའི་འཇུག་ལྷོག་གི་ལུལ་དུ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་ཡིན་ལ། ། དོན་དམ་ཡོད་པ་དང་  
དངོས་པོ་རང་མཚན་དེ་ཡང་ཕན་ཚུན་གཅིག་ལ་གཅིག་རྗེས་སུ་འགྲོ་བ་མེད་པར་རང་གི་ངོ་  
བོས་ཐང་དང་པར་གནས་པ་ཡིན་ནོ། ། ཞེས་དང་། ལེན་གསུམ་པའི་.....དོན་དམ་དོན་བྱེད་རྒྱས་  
པ་གང་། ། དེ་འདིར་དོན་དམ་ཡོད་པ་ཡིན། ། གཞན་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཡོད་པ་སྟེ། ། དེ་དག་རང་  
སྤྱི་མཚན་ཉིད་བཤད། ། ཅེས་པའི་འགྲེལ་པ་ལས་: ཐ་སྐྱེད་དཔྱོད་པའི་ཚད་མ་གཏན་ལ་  
དབབ་པའི་སྐབས་འདིར་སྐྱེས་བྱས་འཇུག་ལྷོག་གི་ལུལ་ཉིད་གཟུང་བ་དེ་ལ་དོན་དམ་པར་  
རང་འབྲས་སྐྱེད་པའི་དོན་བྱེད་རྒྱས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་སྐབས་འདིར་དོན་དམ་ཡོད་པ་ཡིན།

ལ། གཞན་དོན་བྱེད་མི་རུས་པ་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། དེ་འདྲའི་ཡུལ་དེ་དག་ནི་  
 རང་མཚན་དང་སྤྱི་མཚན་ཞེས་བྱ་ལ། དོན་བྱེད་རུས་མི་རུས་དེ་དག་ནི་རང་དང་སྤྱིའི་ཚོས་དེའི་  
 མཚན་ཉིད་ཡིན་པར་བཤད་དོ། ཞེས་དང་། འདིར་ཡང་དོན་དམ་པར་དོན་བྱེད་པར་ཞེས་པ་  
 བྱིདོན་ལ་དབྱུང་པའི་སྐབས་སུ་དོན་རང་མཚན་ཡོད་པ་དེ་ལ་བརྟུན་བཞུགས་པ་ཡིན་ན་དེ་ཁྱོད་གྱིས་  
 ཇི་ལྟར་འགོག་པར་རིགས་པ་མ་བསམ་པར་གྱིས་ཤིག་ ཅེས་དང་། རོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་སྒྲི་  
 བས་རང་མཚན་ཡོད་པ་ཟླ་གཅིག་དང་མེད་པ་ཟླ་གཉིས་སྟུང་བའོ་མཉམ་པར་འདོད་ཆེ་རང་  
 མཚན་ཡོད་པ་ཟླ་གཅིག་དང་མེད་པ་ཟླ་གཉིས་ལྟ་བུ་ཐ་སྟངས་དུ་གོ་མཉམ་པར་འགྱུར་བའི་  
 རིགས་པ་བརྟུན་དགོས་སོ། ཞེས་གསུངས་ནས་གོ་མཉམ་མིན་པར་སྒྲིབ་པར་མཛད་དོ། །  
 མདོར་ན་རང་ལུགས་ཐ་སྟངས་དཔྱོད་པ་མདོ་སྟེ་པའི་སྐབས་འདིར་དོན་དམ་དང་དངོས་པོ་རང་  
 མཚན་དོན་གཅིག་ཡིན་ནོ། །འོ་ན་བྱེ་སྤྱོད་ཀུན་རྫོབ་ཡིན་པར་རྟོགས་པའི་བུམ་པ་དེ་མདོ་སྟེ་  
 པས་དོན་དམ་པར་འདོད་པས་ལྟ་བའི་མཐོང་མཉམ་གོ་ལྟོག་པར་འགྱུར་རེ་ཞིན། མི་འགྱུར་ཏེ་  
 འཛོག་བྱེད་ཐ་དད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། གཞན་དུ་ན་ཐལ་འགྱུར་པ་ཡང་མདོ་སྟེ་པ་ལས་ལྟ་བ་  
 དམན་པར་ཐལ་ཏེ། མདོ་སྟེ་པས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཤེས་པའི་ཆོས་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད་དེ་ཁྱོད་གྱིས་  
 དོམ་དམ་པར་འདོད་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་ལྟ་བའི་མཐོང་མཉམ་ནི་འདིའི་སྒྲོན་ནས་འཛོག་པ་མ་ཡིན་  
 ལ་བྱེ་བྱག་སྒྲིབ་པས་ཤེས་བྱ་གཞི་ལྟ་ཆས་སུ་འདོད་པ་ལ་མདོ་སྟེ་པས་འདུས་མ་བྱས་དང་ལྟ་  
 མིན་བཏགས་ཡོད་ཙམ་དུ་རྟོགས་པས་ལྟ་བ་ཁྱད་པར་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ། འཇམ་མགོན་མི་  
 པམ་པས་མདོ་སྟེ་པའི་གྲུབ་མཐའ་བཤད་པའི་ཆོ་མཁས་འཇུག་ལས་མ་དེ་དག་ནི་བྱིདོན་  
 གཞལ་བ་ལ་དངོས་སྟོབས་ཀྱི་རིགས་པ་དང་ལྟན་ཞིང་། བཏགས་པ་རྣམས་ལ་ཆས་སུ་གྲུབ་  
 པའི་རོ་བོ་མེད་པར་རྟོགས་པ་སོགས་གྱིས་དངོས་པོའི་དོན་ལ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་གཞལ་བའི་  
 རྒྱལ་འགའ་ཞིག་གིས་བྱེ་སྤྱོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་ལས་འཕགས་སོ། ཞེས་དང་། བཀའ་བརྒྱུད་  
 རྣམ་བཤད་དངོས་གྲུབ་སྤྱིར་པོ་ལས་མ་ཉན་ཐོས་དེའི་གྲུབ་པའི་མཐའ་བདེན་བཞི་དང་གང་  
 ཟག་གི་བདག་མེད་འདོད་པ་དང་ཆ་མེད་གཉིས་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པར་འདོད་པ་ལྟུང་ཡང་།  
 ལྟན་མིན་འདུ་བྱེད་དང་འདུས་མ་བྱས་རྣམས་བྱེ་སྤྱོད་ལྟར་ཆས་སུ་མི་འདོད་པར་བཏགས་པ་ཙམ་

དུ་འདོད་པ་དང་། ཕྱི་དོན་གྱི་རྣམ་པ་ཤེས་པ་ལ་ཤར་བ་ཉིད་ཀྱི་སྒྲོན་པ་ཡུལ་རིག་པ་ལས་ཕྱི་  
 དོན་སྒྲོག་ན་མའི་ཚུལ་དུ་འདོད་པ་སོགས་ཐ་སྐད་ཀྱི་ཚུལ་ལ་དངོས་སྒྲོབས་ཀྱི་རིགས་པ་དང་  
 མཐུན་པའི་ཁས་ལེན་འགའ་ཞིག་གིས་འཕགས་པ་ལ་མདོ་སྒྲེ་པའི་གྲུབ་མཐའ་ཞེས་ལོགས་  
 སུ་བཟོད་ཀྱི། ལྷ་སྒྲོམ་སྒྱུད་འབྲས་རྣམས་ཉན་ཐོས་དང་ཁྱད་པར་མེད་པའོ། །ཞེས་གསུངས་  
 སོ། །

༥ ཡུལ་ལ་ངོ་མོའི་སྒྲོན་པ་ཇས་ཡོད་བཟགས་ཡོད་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་བཤད་པ། རང་དབང་དུ་སྒྲུང་རུས་  
 པའི་དངོས་པོ་ཇས་ཡོད་ཀྱི་མཚན་ཉིད། རང་དབང་དུ་སྒྲུང་མི་རུས་པར་རྟོག་པས་བཞག་པའི་  
 ཚོས་བཟགས་ཡོད་ཀྱི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི་དཔེར་ན། བུམ་པ་ལྷ་བུ་དང་པོ་དང་།  
 རྣམ་མཁའ་ལྷ་བུ་གཉིས་པའོ། །དབྱེ་ན་གཉིས་གཉིས་ཡོད་དེ། ཇས་ཡོད་ལ་ཤེས་པའི་ཇས་  
 སུ་གྲུབ་པ་དང་། བེམ་པའི་ཇས་སུ་གྲུབ་པ་གཉིས། བཟགས་ཡོད་ལ་དངོས་པོར་གྱུར་པའི་  
 བཟགས་ཡོད་ལྷ་མ་མིན་འདུག་དང་། དངོས་མེད་དུ་གྱུར་པའི་བཟགས་ཡོད་རྟག་པ་ཐམས་  
 ཅད་དོ། །སྒྱུར་ཇས་ཡོད་ལ། རྟག་ཅིང་བརྟན་པའི་ཇས། དོན་གྱེད་རུས་པའི་ཇས། རང་རྒྱ་  
 ཐུབ་པའི་ཇས་གསུམ་ལས་འདིར་གསུམ་པ་རང་རྒྱ་ཐུབ་པའི་ཇས་དེ་ཡིན། བཟགས་ཡོད་  
 ལ། ཀུན་ཏུ་བཟགས་པ། གནས་སྐབས་ལ་བཟགས་པ། ཆ་ལ་བཟགས་པ་གསུམ་ལས་  
 འདིར་མཐའ་མ་གཉིས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་པ་ཡིན། ཁ་ཅིག་མདོ་སྒྲེ་པའི་ལུགས་ལ་དངོས་པོ་  
 དང་ཇས་དོན་གཅིག་ཏུ་འདོད་དོ། །དེ་ནི་མི་རིགས་ཏེ། གང་ཟག་དང་མིང་ཚིག་ཡི་གེའི་  
 ཚོགས་པ་སོགས་ལྷན་མིན་ཐམས་ཅད་ཇས་སུ་གྲུབ་པ་ཡིན་པར་ཐལ། དངོས་པོ་ཡིན་པའི་  
 ཕྱིར་། འདོད་ན། རྣམ་འགྲེལ་མཁའ་པོས་མིང་ཚིག་ཡི་གེའི་ཚོགས་རྣམས་དོན་ལ་ཡོད་པ་  
 བཀག་པ་དང་འགལ་ཞིང་། མདོ་སྒྲེ་པའི་ལུགས་ལ་ཇས་ཡོད་ཀྱི་གང་ཟག་གི་བདག་ཁས་  
 སྲུང་དགོས་པར་འགྱུར་རོ། །

༦ ཡུལ་ཚན་བཤད་པ། རང་ཡུལ་ལ་འཇུག་པའི་དངོས་པོ་ཡུལ་ཅན་གྱི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེ་  
 བ་སྒྲུ་སྒྲོ་གང་ཟག་གསུམ་ཡོད། དེ་རེ་རེ་ལ་འང་གཉིས་གཉིས་ཏེ། སྒྲོ་ཚད་མ་དང་ཚད་  
 མིན། དག་ཚད་མ་དང་ཚད་མིན། སྒྲེས་བྱ་ཚད་མ་དང་ཚད་མིན། དེ་དག་ཡིན་ན་ཡུལ་ཡུལ་

ཅན་གཉིས་སུ་སྐྱེས་ཕྱེ་བའི་ཡུལ་མ་ཡིན་པས་བྱབ་ལ། ཡུལ་ཡུལ་ཅན་གཉིས་སུ་སྐྱེས་ཕྱེ་  
བའི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་པས་བྱབ།

༥ ཡུལ་ཅན་སྐྱེ་བཤད་པ། མིང་ཚིག་མཛོད་པ་རྣམས་ཀྱི་ཚུམ་གཞིར་གྱུར་པའི་སྐྱབ་གདངས་མཛོད་  
བྱེད་སྐྱེའི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་སྐྱེས་པ་བཅའ་དེ་གིས་ཀྱི་སྒྲོན་ནས་དབྱེ་ན། མིང་ཚིག་ཡི་གེ་སོ་གས་  
ཡོད་པ་གོང་དུ་བཅའ་དབྱེད་བྱེད་མཛོད་བྱེད་བརྟག་པའི་སྐྱབས་པ་ཤད་ཅིན་ལ། འདིར་བཀའ་དང་  
བསྟན་བཅོས་གཉིས་སུ་དབྱེ་ན། སྟོན་པའི་བདག་རྒྱུན་ལས་བྱུང་བའི་ལུང་གི་ཚེས་བཀའི་  
མཚན་ཉིད། གཞུང་གཞན་དུ་མིང་ཚིག་ཡི་གེའི་ཚོགས་སུ་སྤང་བའི་རྣམ་རིག་ཅེས་གསུངས་  
པ་ནི་གྲུབ་མཐའ་གོང་མའི་དབང་དུ་བྱས་པ་ལོ། །བཀའ་ལ་དབྱེ་ན། རྒྱུས་པར་ཚོས་ཀྱི་སྤང་པོ་  
བརྒྱུད་ཁྱིམ་གྱི་སྤང་དང་། འབྲིང་ལ་གསུང་རབ་ཡན་ལག་བརྟག་གཉིས་དང་། བསྐྱེས་ན་ལུང་  
སྤྲེ་སྤྲེད་གསུམ་ཡོད། བཅའ་དབྱེད་ཉིང་དེ་འཛིན་གྱི་བསྐྱབ་པ་གཙོ་བོར་སྟོན་པའི་ལུང་གི་ཚེས་  
མདོ་སྤྲེའི་མཚན་ཉིད། བཅའ་དབྱེད་ཉིང་དེ་འཛིན་གྱི་བསྐྱབ་པ་གཙོ་བོར་སྟོན་པའི་ལུང་གི་ཚེས་  
འདུལ་བའི་མཚན་ཉིད། བཅའ་དབྱེད་ཉིང་དེ་འཛིན་གྱི་བསྐྱབ་པ་གཙོ་བོར་སྟོན་པའི་ལུང་གི་ཚེས་  
མདོན་པའི་མཚན་ཉིད། ཡང་བཀའ་ལ་དབྱེ་ན། ཞལ་ནས་གསུངས་པའི་བཀའ་རྒྱུ་ལ་  
ཁྱིམ་ས་ཡང་དག་པར་ལྷན་པའི་མདོ་ལྟ་བུ། ཁྱིན་གྱིས་བརྒྱབས་པ་ལ། སྐྱེས་ཁྱིན་གྱིས་  
བརྒྱབས་པ་ས་བརྟུ་པའི་མདོ་ལྟ་བུ། གསུང་གིས་ཁྱིན་གྱིས་བརྒྱབས་པ་མ་སྐྱེས་དགའི་  
འགྲོད་པ་སེལ་བའི་མདོ་ལྟ་བུ། ཐུགས་ལ་ཐུགས་ཉིང་དེ་འཛིན་གྱིས་ཁྱིན་གྱིས་བརྒྱབས་པ་  
ཤེར་སྤྲིང་ལྟ་བུ། ཐུགས་ཐུགས་རྗེས་ཁྱིན་གྱིས་བརྒྱབས་པ་གཙོ་བོར་སྟོན་གྱིས་སྐྱེས་པ་སངས་  
རྒྱུས་ཀྱིས་ཁྱིན་གྱིས་བརྒྱབས་པ་ལྟ་བུ། ཐུགས་བདེན་པས་ཁྱིན་གྱིས་བརྒྱབས་པ་ལྟའི་རྩ་བོ་  
ཆེ་ལས་བྱུང་བའི་སྟོན་བཞི་ལྟ་བུ། རྗེས་སུ་གནང་བའི་བཀའ་ནི་སོ་སོར་ཐར་པའི་མདོའི་གྲུང་  
གཞི་ལྟ་བུ་ལོ། །

བསྟན་བཅོས་ལ། རང་གི་བསྟན་དོན་ཅི་རིགས་པ་དང་ལྷན་པའི་གཞུང་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་  
མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེ་ན་ཡང་དག་དང་ཡང་དག་མིན་པ་གཉིས་དང་། རང་སྤྲེལ་པ་  
སངས་རྒྱུས་པའི་བསྟན་བཅོས་དང་དེ་མིན་པའི་བསྟན་བཅོས་གཉིས། དགོས་འབྱེལ་ཡན་

ལག་བཞི་མ་ཚང་བའི་གཞུང་བསྟན་བཅོས་ཡང་དག་མིན་པའི་མཚན་ཉིད། དགོས་འབྲེལ་  
 ཡན་ལག་བཞི་མ་ཚང་བའི་གཞུང་བསྟན་བཅོས་ཡང་དག་གི་མཚན་ཉིད། འཆོས་སྐྱོབ་ཀྱི་  
 ཡོན་ཏན་གཉིས་དང་ལྷན་ཞིང་ཕྱག་རྒྱ་བཞི་དང་མཐུན་པའི་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་རིགས་སུ་གནས་  
 པར་ད་ལྟོ་ནང་པའི་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། འཆོས་སྐྱོབ་ཀྱི་ཡོན་ཏན་གཉིས་དང་མི་ལྷན་  
 ཞིང་ཕྱག་རྒྱ་བཞི་དང་མི་མཐུན་པའི་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་རིགས་སུ་གནས་པ་ནང་པ་ལས་གཞན་  
 པའི་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། དེ་ལྟར་ཡིན་པ་ཡང་སྐྱོབ་དཔོན་སངས་རྒྱུས་གཉིས་པ་  
 དབྱིག་གཉེན་གྱི་ཞལ་ནས་: ཉོན་མོངས་དག་རྣམས་མ་ལུས་འཆོས་པ་དང་། །དན་འགྲོ་  
 སྤིང་ལས་སྐྱོབ་པ་གང་ཡིན་པ། །འཆོས་སྐྱོབ་ཡོན་ཏན་ཕྱིར་ན་བསྟན་བཅོས་ཏེ། །གཉིས་པོ་  
 འདི་དག་གཞན་གྱི་ལྷགས་ལ་མེད། །ཅེས་གསུངས་སོ། །འོ་ན་བཀའ་ཡང་བསྟན་བཅོས་སུ་  
 འགྱུར་རེ་ཞེས། སྐབས་འདིར་འདོད་པ་ཡིན་ཏེ། རྣམ་བཤད་རིགས་པ་ལས་: སངས་རྒྱུས་  
 ཀྱི་གསུང་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་འཐད་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་དང་། དེ་ལྟར་ནས་སངས་  
 རྒྱུས་ཀྱི་གསུང་ཁོ་ན་དོན་དམ་པར་བསྟན་བཅོས་ཡིན་པས་འཆོས་པ་དང་སྐྱོབ་པའི་ཡོན་ཏན་  
 གྱི་ཕྱིར་ཡང་དོན་གཟུང་བ་ལ་འབད་པ་དང་ལྷན་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ ཡུལ་ཅན་སྒོ་བཤད་པ། རང་ཡུལ་འཛིན་པ་ཡུལ་ཅན་སྒོ་ཡི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེ་ན་ཚད་མ་  
 དང་ཚད་མིན་གཉིས་དང་། སེམས་སེམས་བྱུང་གཉིས་ཡོད་པ་འོག་ནས་འཆད་པར་འགྱུར་  
 ལ། འདིར་རྟོག་བཅས་རྟོག་མེད་འབྲུལ་པ་དང་མ་འབྲུལ་པ་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་ལས། སྒོ་  
 རྟོག་པ་བཤད་པ་ལ། སྤྱིར་སངས་རྒྱུས་པ་ལ་རྟོག་པའི་ཐ་སྐད་དུ་མ་བྱུང་སྟེ། རོ་བོ་ཉིད་རྟོག་  
 བྱི། དབུས་མཐའ་རྣམ་འབྱེད་ལས་: ཡང་དག་མ་ཡིན་ཀླན་རྟོག་ནི། །སེམས་དང་སེམས་  
 བྱུང་ཁམས་གསུམ་པ། །ཞེས་དང་བདེན་གཉིས་ལས་: སེམས་དང་སེམས་བྱུང་ཁམས་  
 གསུམ་པ། །སྐྱོབ་ཏུ་གས་རྣམ་པ་ཅན་རྟོག་ཡིན། །ཞེས་ཁམས་གསུམ་གྱི་སེམས་སེམས་བྱུང་  
 ཐམས་ཅད་ཡུལ་གཟུང་བར་རྟོག་ཅིང་འཛིན་པ་ཅོམ་ལས་རྟོག་པར་བཤད་པ་དང་། ཕྱིང་བའི་  
 རྟོག་པ་ནི། མཐོན་པ་མཛོད་ལས་: རྟོག་དང་དབྱེད་པ་ཕྱིང་ཞིབ་ཉིད། །ཅེས་དང་། རྟོག་  
 དང་དབྱེད་དང་བཅས་པ་ནི། རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་ལྟ་ཡིན། །ཞེས་པས་ཕྱིང་བའི་རྣམ་

པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་ལ་རྟོག་པར་བཤད་པ་དང་། སྤྱོད་ཅན་འདྲེས་འཛིན་གྱི་རྟོག་པ་ནི། ཚད་  
མ་མདོ་ལས་། མིང་དང་རིགས་སོགས་སྒྲིབ་བ་ཡི། རྟོག་དང་བྲལ་བ་མདོན་སུམ་མོ། །  
ཞེས་དང་། རྣམ་འགྲེལ་ལས་། ཤེས་གང་གང་ལ་སྤྱོད་ཅན་འཛིན། །དེ་ནི་དེ་ལ་རྟོག་པ་  
ཡིན། ཞེས་པས་སྤྱོད་ཅན་བསྐྱེད་ཅན་འཛིན་པ་འཇམ་འཛིན་རུང་བ་ལ་རྟོག་པར་བཤད་པ་  
དང་། དེས་པར་རྟོག་དང་རྩིས་བྱམ་གྱི་རྟོག་པ་ཡང་མདོན་པ་མཛོད་ལས་། དེས་པར་རྟོག་  
དང་རྩིས་བྱམ་པའི། རྣམ་པར་རྟོག་པས་རྣམ་མི་རྟོག་ །དེ་དག་ཡིད་གྱི་ཤེས་རབ་  
གཡེང་། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་དེས་པར་རྟོག་པ་ནི། ཡིད་ཤེས་དང་མཚུངས་ལྡན་གྱི་མིང་  
ལ་ལྟོས་ནས་དམིགས་པའི་ཤེས་རབ་གཡེང་བ་དང་། རྩིས་བྱམ་གྱི་རྟོག་པ་ནི། ཡིད་ཤེས་  
དང་མཚུངས་ལྡན་གྱི་མིང་ལ་མི་ལྟོས་པར་དམིགས་པའི་བྱམ་པ་སྟེ། གཉིས་ཀ་སྤྱོད་ཅན་འདྲེས་  
འཛིན་གྱི་རྟོག་པའི་བྱེད་བྲག་ལ་བཤད་པ་དང་། ཡང་དག་པའི་རྟོག་པ་ནི། མདོན་པ་ཀུན་  
བདུས་ལས་། ཡང་དག་པའི་རྟོག་པ་ནི་གཞན་གོ་བར་བྱེད་པའི་ཡན་ལག་གོ་ ཞེས་དག་  
ཀུན་ནས་སྤོང་བྱེད་ཅིང་བའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་རྟོག་པ་དེའི་བྱེད་བྲག་ཞིག་ལ་བཤད་པ་དང་། སོ་  
སོར་རྟོག་པ་ནི། མདོ་སྟེ་རྒྱུན་ལས་། སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་ནི། ཤེས་བྱ་ཀུན་ལ་རྟག་མི་  
ཐོགས། ཞེས་རང་གི་ཡུལ་ཤེས་བྱའི་ཚོས་ལ་རྟོག་པ་སྟེ་བརྟག་བྱ་རྟོག་བྱེད་བརྟགས་པའི་  
བདག་གི་ཚིག་ལ་རྟོག་པ་ཞེས་བཤད་ཡོད་པ་ལས་འདྲིར་རྣམ་འགྲེལ་ལས་གསུངས་པའི་སྤྱོད་  
ཅན་འདྲེས་འཛིན་གྱི་རྟོག་པ་ལ་བྱས་པ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ལ་རྟོག་པའི་མཚན་ཉིད་ནི། སྤྱོད་ཅན་འདྲེས་རུང་དུ་འཛིན་པའི་སྤྱོད་ཅན་པའི་མཚན་ཉིད། དེ་  
ལ་སྤྱོད་ཅན་ཞེས་པ་སྤྱི་སྤྱི་དང་དོན་སྤྱི་ཡིན་ལ། ཡུལ་གང་འཛིན་ཀྱང་སྤྱི་སྤྱི་དང་དོན་སྤྱི་གང་  
རུང་འདྲེས་ནས་འཛིན་པ་འཇམ་འདྲེས་རུང་བའི་སྤྱོད་ཅན་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། སྤྱང་བརྟག་གཅིག་ཏུ་  
བསྐྱེད་ནས་འཛིན་པས་སོ། །སྤྱང་བ་དོན་སྤྱི་དང་བརྟག་བྱའི་དོན་གཅིག་ཏུ་འབྲུལ་པ་ལ་སྤྱང་  
བརྟག་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེད་ཞེས་བཛོད་པ་འཇམ་སྤྱང་བ་རང་མཚན་དང་བརྟགས་པ་དོན་སྤྱི་གཅིག་  
ཏུ་འབྲུལ་པ་ལ་སྤྱང་བརྟགས་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེད་ཞེས་བཛོད་པ་འདྲེས་ཡོད་དོ། རྟོག་པ་ལ་དབྱེར་  
སྤྱོད་ཅན་འདྲེས་ནས་འཛིན་པ་བརྟག་པའི་གང་ཟག་གི་རྟོག་པ་དང་། སྤྱོད་ཅན་འདྲེས་རུང་བ་

ཙམ་ཡིན་པ་བརྟེན་ལ་མ་བྱུང་བའི་གང་ཟག་གི་རྟོག་པ་གཉིས་དང་། རོན་སྐྱེར་རྟོག་པ་དང་མིང་  
སྐྱེར་རྟོག་པ་གཉིས་ཏེ། འདྲེས་པ་དང་འདྲེས་རུང་བ་ཡང་རྣམ་ངེས་ལས་མེད་པ་རྟོག་པ་དེ་ཡང་  
གང་ཞེན། རྟོག་པ་མཛོན་པར་བརྟེན་པ་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་རྟོག་པ་ནི་བརྟེན་པ་དང་འདྲེས་རུང་བ་  
སྤང་བའི་ཤེས་པ་སྟེ། ཞེས་དང་། མིང་སྐྱེར་དང་རོན་སྐྱེར་ནི་མཛོན་པར་འགྲེལ་ལས་མེད་པ་  
རྟོག་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཇི་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན་ཞེ་ན། མིང་དང་རིགས་སོགས་སུ་སྐྱེར་བའོ། ཞེས་  
གསུངས། རོན་སྐྱེར་རྟོག་པ་ནི་རོན་གྱིས་བྱུང་པར་དུ་བྱས་ནས་རོན་འཛིན་པ་སྟེས་བྱ་དབྱུག་པ་  
ཅན་འཛིན་པ་ལྟ་བུ་དང་། མིང་སྐྱེར་རྟོག་པ་ནི་མིང་གིས་བྱུང་པར་དུ་བྱས་པའི་རོན་འཛིན་པ་  
མིག་གིས་བྱུམ་པ་མཐོང་བའི་ཆོ་འདི་ནི་བྱུམ་པ་འོ་ཞེས་རང་མཚན་དང་ཐ་སྐྱོད་བསྟེས་ནས་  
འཛིན་པ་འོ། ། གློ་རྟོག་མེད་ལག་དཔལ་ལ། སྒྲ་དོན་འདྲེས་རུང་མ་ཡིན་པའི་གློ་རྟོག་མེད་གྱི་  
མཚན་ཉིད། རྟོག་མེད་ལ་དབྱེན་དབང་ཤེས་རྟོག་མེད་དང་ཡིད་ཤེས་རྟོག་མེད་གཉིས་དང་།  
རྟོག་མེད་མ་འབྲུལ་བ་མཛོན་སུམ་ཚད་མ་ལྟ་བུ་དང་། རྟོག་མེད་འབྲུལ་པ་མེད་པ་གསལ་  
སྤང་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་ལྟ་བུ་གཉིས་ཡོད།

གློ་ལ་འབྲུལ་མ་འབྲུལ་གཉིས་སུ་བཤད་པ་ལ། རང་གི་སྤྱང་ཡུལ་རྩལ་བཞིན་འཇལ་བའི་གློ་  
མ་འབྲུལ་པའི་གློ་ཡི་མཚན་ཉིད། རང་གི་སྤྱང་ཡུལ་རྩལ་བཞིན་འཇལ་བ་མིན་པའི་གློ་འབྲུལ་  
ཤེས་གྱི་གློ་ཡི་མཚན་ཉིད། འབྲུལ་མ་འབྲུལ་ནི་རང་གི་སྤྱང་ཡུལ་ལ་འབྲུལ་མ་འབྲུལ་བ་ལྟ་  
དགོས་པ་དང་། བསྐྱུ་མི་བསྐྱུ་ནི་རང་གི་འཇུག་ཡུལ་ལ་བསྐྱུ་མི་བསྐྱུ་བ་ལྟ་དགོས་པ་ཡིན། དེ་  
ཡང་ལེགས་ལག་དཔལ་སྤང་བའི་གཏེར་ལས་མེད་པར་བཞག་པ་ནི་ཞེན་ཡུལ་ལ་མ་འཇུག་  
ཡུལ་རང་མཚན་ལ་འབྲུལ་པའི་དོན་མིན་ཏེ། སྤྱང་ཡུལ་ལ་རང་མཚན་དུ་འབྲུལ་པའི་ཆ་ནས་  
དེ་ལྟར་བཤད་པ་ཡིན་ནོ། ཞེས་གསུངས། མཛོན་སུམ་ཡིན་ན་མ་འབྲུལ་པས་བྱུང་། མཛོན་  
སུམ་མ་ཡིན་པའི་གློ་ཡིན་ན་འབྲུལ་ཤེས་ཡིན་པས་བྱུང་བོ། །

ལྟ་ ཡུལ་ཅན་གང་ཟག་བཤད་པ། གང་གསལ་གཞི་ཕུང་པོ་བཞི་འཇལ་ལྟ་བུ་གསལ་བའི་སྟེས་བྱ་  
གང་ཟག་གི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་མཛོན་ལས་མེད་པར་ཇི་ལྟར་ཡན་ལག་ཚོགས་རྣམས་ལ། ཤིང་རྩ་  
ཞེས་ནི་བརྟེན་པ་ལྟར། དེ་བཞིན་ཕུང་པོ་ཚོགས་རྣམས་ལ། ཀླུ་རྩེ་བ་ཏུ་ནི་སེམས་ཅན་

བརྗོད་། ཁྱེས་སོ། །དེ་ལ་དབྱེན་སངས་རྒྱས་དང་སེམས་ཅན་གཉིས་དང་། འཕགས་པ་  
 དང་སོ་སྟེ་གཉིས་ཡོད། སྤངས་རྟོགས་མཐར་མཁྱིན་པའི་གང་ཟག་སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཚན་  
 ཉིད། སྤངས་རྟོགས་མཐར་མཁྱིན་པའི་གང་ཟག་སེམས་ཅན་གྱི་མཚན་ཉིད། བདེན་པ་  
 མཐོང་བའི་ལམ་ཐོབ་པའི་གང་ཟག་འཕགས་པའི་མཚན་ཉིད། བདེན་པ་མཐོང་བའི་ལམ་མ་  
 ཐོབ་པའི་གང་ཟག་སོ་སོ་སྟེ་ཐོབ་པའི་མཚན་ཉིད། ཡང་གང་ཟག་ལ་དབྱེན་ལྟ་སྤྱད་དང་སྟེན་སྤྱད་  
 གཉིས། དབང་པོ་ནི་རྟུལ་གཉིས། ཞི་གནས་ལྷག་པར་སྟོད་པ་དང་ལྷག་མཐོང་ལྷག་པར་  
 སྟོད་པ་གཉིས། གསུམ་དུ་དབྱེན་པོ་མོ་མ་ནིང་གསུམ། སྟེ་གནས་ཀྱི་སྟོན་ས་དབྱེན་མང་ལ་  
 སྟེས། རྟོད་གཤེར་སྟེས། སྟོང་སྟེས། རྩས་སྟེས་བཞི་ཡོད། རྩད་ཀྱི་སྟོན་ས་དབྱེན་ལམ་  
 རྩད་ལ། གནས་རིས་ཀྱི་སྟོན་ས་དབྱེན་འགོ་བ་རིགས་དུག་སོགས་དབྱེན་བ་མང་ངོ་། །  
 སེམས་ཅན་ཡིན་ན་ལུས་ཅན་ཡིན་པས་བྱབ་ཀྱང་ལུས་ཅན་ཡིན་ན་གཟུགས་ཅན་ཡིན་པས་མ་  
 བྱབ་སྟེ། སེམས་ཅན་གྱི་ལུས་ལ་དབྱེན་རིག་པ་ཉིང་འཛིན་གྱི་ལུས། སྟོང་པ་ལྟར་སྤང་གི་  
 ལུས། སྤང་བ་འོད་གྱི་ལུས། བག་ཆགས་སྒྱུ་མའི་ལུས། འགྲུབྱེད་ཡིད་གྱི་ལུས། མྱོང་  
 རིག་སྤྱག་བསྐྱེད་གྱི་ལུས། གདོས་བཅས་གྲག་གི་ལུས་བཅས་ཡོད་ངོ་། །  
 ཚད་མའི་བསྟན་བཅས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྐྱས་ལས་ཡུལ་དང་ཡུལ་ཅན་བརྟག་པ་སྟེ་གང་གྱུ་  
 བརྟུ་བཞི་པའོ། ། །



ཚད་མ་དང་ཚད་མིན་བརྟག་པ།

༥ ཚད་མ་བཤད་པ། ཚད་མ་ལ་ཚད་མའི་མཚན་ཉིད། ཚད་མའི་ངེས་ཚིག་ ཚད་མའི་སྤྱོད་  
ཡུལ། ཚད་མའི་གྲངས་ངེས། ཚད་མའི་དབྱེ་བ། ཚད་མའི་འབྲས་བུ་བཤད་པ་བཅས་ཡོད་  
པ་ལས།

༥ ཚད་མའི་མཚན་ཉིད་བཤད་པ། རང་སྟོབས་ཀྱིས་མི་བསྐྱུ་བའི་རིག་པ་ཚད་མའི་མཚན་ཉིད།  
བྱུང་དང་པོ་རང་སྟོབས་ཞེས་པས་བཅད་ཤེས་ཚད་མ་ཡིན་པ་བཅད་དེ་བཅད་ཤེས་དེ་ཡུལ་ལ་  
མི་བསྐྱུ་བ་ཙམ་གྱི་སྒོ་དོན་མཐུན་ཡིན་ཀྱང་རང་སྟོབས་ཀྱིས་མི་བསྐྱུ་བ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ།  
ཚད་མ་སྐྱུ་མས་རྟོགས་ཟིན་བྱེད་པ་མ་ཉམས་པའི་སྟོབས་ལས་དེས་ཀྱང་རྟོགས་པ་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར། དེ་ཡང་རྣམ་འགྲེལ་ལས་ཅུང་བ་འཛིན་ཕྱིར་ཀུན་རྫོབ་ནི། ཁྱིའདོད་..... ། བཅས་  
སོ། རྒྱུ་གཉིས་པ་མི་བསྐྱུ་བ་ཞེས་པས་ཡུལ་མ་རྟོགས་པའི་སྒོ་དོན་མཐུན་མ་ཡིན་པ་ཐམས་  
ཅད་ཚད་མ་ཡིན་པ་བཅད་དེ། ཚད་མ་ཡིན་ན་རང་ཡུལ་རྟོགས་པའི་སྒོ་དོན་མཐུན་ཡིན་དགོས་  
པའི་ཕྱིར། དེ་ཡང་རྣམ་འགྲེལ་ལས་ཅུང་བ་ཚད་མ་བསྐྱུ་མེད་ཅན་ཤེས་པ། ཞེས་གསུངས་  
སོ། ཁྱིའདོད་བཅས་པ་འདི་མི་བསྐྱུ་བྱེད་པར་གསུམ་དང་ལྷན་པ་ཞིག་དགོས་པར་འཇམ་  
མགོན་རྒྱུ་མ་མེ་ཐམས་གསུངས་ཏེ། ལེགས་བཤད་སྤྱད་བའི་གཏེར་ལས་ཅུང་བ་ཡུལ་གང་ལ་མི་བསྐྱུ་ན།  
ཇི་ལྟར་བཅད་པའི་དོན་རང་མཚན་དེ་ལོ། བྱེད་པ་པོ་  
གང་གིས་མི་བསྐྱུ་ན། ཚད་མ་གཉིས་གྱི་སྒོ་དེས་སོ། ཇི་ལྟར་མི་བསྐྱུ་ན་དེས་ཡོད་པར་བཅད་  
ན་ཡོད་པར་མི་བསྐྱུ་བ་དང་། མེད་པར་བཅད་ན་མེད་པར་མི་བསྐྱུ་བ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་ཡིན་  
པའམ་མིན་པར་བཅད་པ་ལྟར་དོན་ལ་དེ་ལྟར་གནས་པར་གྱུར་པའི་ཕྱིར་རོ། ཞེས་གསུངས་  
སོ། འདི་ནི་མི་བསྐྱུ་བའི་དོན་བཤད་པ་ཙམ་ཡིན་གྱི་མི་བསྐྱུ་བྱེད་པར་གསུམ་ལྷན་ཚད་མའི་  
མཚན་ཉིད་དུ་གསུངས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་མཚན་ཉིད་དུ་བཞག་ན་ཚད་མའི་མཚན་ཉིད་མ་  
རྟོགས་པའི་སྟོན་དུ་མཚོན་བྱ་ཚད་མ་དང་དེ་ཡི་དབྱེ་བ་ཡང་རྟོགས་དགོས་པར་ཐལ་བའི་ཕྱིར་  
རོ། སྤྱིར་མི་བསྐྱུ་བ་ཡིན་ན་མི་བསྐྱུ་བྱེད་པར་གསུམ་ལྷན་ཡིན་པས་མ་ཁྱེད། ཚད་མ་ཡིན་ན་

མི་བསྐྱེད་བྱུང་པར་གསུམ་ལྟ་ཡིན་པས་བྱུང་། བཅད་ཤེས་སམ་ངེས་ཤེས་ནི་མི་བསྐྱེད་བཅོས་  
པའོ། ། རྒྱུར་གསུམ་པ་རིག་པ་ཞེས་པས་དབང་པོ་གཟུགས་ཅན་པ་དང་འཇལ་བྱེད་སྤང་  
སོགས་དང་ཡུལ་དོན་དུ་གྲུབ་པ་རྣམས་ཁ་ཅིག་གིས་ཚད་མར་བཤད་པ་རྣམས་ཚད་མ་ཡིན་པ་  
བཅད་དེ། ཚད་མ་ཡིན་ན་སྒྲིལ་ན་གོས་པའི་ཕྱིར་ཉེ་སྤང་དོར་བྱི་དངོས་པོ་ལ་འཇུག་པ་ལ་སྒྲི་  
གཅི་བོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། སྒྲིལ་སྤྱོད་གསུམ་པའི་སྒྲིལ་ཡུལ་བྱི་དབྱེ་བ་འཇོག་པའི་ཕྱིར།  
དེ་ཡང་རྣམ་འགྲུལ་ལས་: སྒྲིལ་ཚད་མ་ཉིད། སྤང་དང་དོར་བྱི་དངོས་པོ་ཡི། འཇུག་  
ལ་དེ་གཅི་ཡིན་ཕྱིར་དང་། ཡུལ་རྣམ་ཅན་ནི་ཐ་དད་པས། སྒྲིལ་སྤྱོད་གསུམ་པ་ཐ་དད་ཕྱིར། དེ་  
ཡོད་ན་འདི་ཡོད་ཕྱིར་རོ། ། ཞེས་སོ། །

ཚད་མའི་མཚན་ཉིད་སྟོན་པའི་གཞུང་ལ། ཚད་མ་བསྐྱེད་ཅན་ཤེས་པ། ཞེས་དང་། མ་  
ཤེས་དོན་གྱི་གསལ་བྱེད་ཀྱང་། ཞེས་གཉིས་ཡོད་པ་ལ་རྒྱུན་མཁན་པོ་ཤེར་འབྱུང་སྒྲོ་གྲོས་ནི་  
མི་བསྐྱེད་བའི་རིག་པ་ཐ་སྐྱེད་ཚད་མའི་མཚན་ཉིད་དང་། མ་ཤེས་དོན་གསལ་བ་དོན་དམ་ཚད་  
མའི་མཚན་ཉིད་དུ་འཇོག་པར་མཛད་པ་དང་། སྒྲིབ་དཔོན་ཆོས་མཆོག་རྗེས་འབྲངས་དང་  
བཅས་པས་མི་བསྐྱེད་བའི་ཤེས་པ་དང་མ་ཤེས་དོན་གསལ་བ་གཉིས་བསྒྲུ་མས་ནས་ཚད་མའི་  
མཚན་ཉིད་ཡོངས་སུ་རྒྱུགས་པར་བཞེད་པ་དང་། སྒྲིབ་དཔོན་ལྷ་དབང་སྒྲོ་རྗེས་འབྲངས་དང་  
བཅས་པས་ནི་མཚན་ཉིད་གཉིས་པོ་རྣམ་གྲངས་པར་བཞེད་པ་བཅས་འཕགས་ཡུལ་དུ་ཕྱོགས་  
གསུམ་བྱུང་ལ། བོད་དུ་ཆོས་རྗེས་པ་ཆ་ནས་མཚན་ཉིད་གཉིས་རྣམ་གྲངས་པ་དང་། རྒྱལ་  
ཚབ་རྗེས་དེ་གཉིས་བསྒྲུ་མས་ནས་མཚན་ཉིད་ཆ་ཚང་བར་འདོད་པ་དང་། མཐས་གྲུབ་རྗེས་  
མི་བསྐྱེད་བའི་རིག་པ་མཚན་ཉིད་དང་མ་ཤེས་དོན་གསལ་བ་མཚན་ཉིད་བསྐྱེད་པའི་གཞུང་མིན་  
པར་བཞེད་པ་དང་། ཀམ་པ་ཆོས་གྲགས་རྒྱུ་མཚོས་ལོག་རྟོག་སེལ་བ་དང་རིགས་མི་མཐུན་  
སེལ་བའི་མཚན་ཉིད་གཉིས་སུ་བཞེད་པ་སོགས་བྱུང་ལ། རང་ལུགས་འཇམ་མགོན་མི་པམ་  
པས་ལེགས་བཤད་སྤང་བའི་གཏེར་ལས་: དེ་ལ་མཚན་ཉིད་གཉིས་པོ་འདི་ཐ་སྐྱེད་དང་དོན་  
དམ་དཔྱད་པའི་ཚད་མའི་མཚན་ཉིད་སོ་སོ་ལ་སྟུར་བ་དང་། གཉིས་ཀ་ཆོགས་ནས་ཚད་མའི་  
མཚན་ཉིད་ཆ་ཚང་བར་འདོད་པ་དང་། དོན་གཅིག་དུ་འདོད་པའི་ཕྱོགས་གསུམ་བྱུང་ཡང་ཕྱི་

མ་འདི་ཁོ་ན་ལྟར་གཟུང་བར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །ཁ་ཅིག་བྲམ་ཟེ་ཆེན་པོའི་ལུང་  
 དང་ས་ནས་གསར་དུ་མི་བསྐྱུ་བའི་རིག་པ་ཚད་མ་འི་མཚན་ཉིད་དུ་འདོད་ཅིང་ཚད་མ་ཡིན་ན་  
 རང་ཡུལ་གསར་དུ་རྟོགས་པ་ས་བྱབ་པར་འདོད་དོ། །དེ་ལྟར་ན་རྣམ་མཁུན་སྐད་ཅིག་གཉིས་  
 པ་ཆོས་ཅན། ཚད་མ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། གསར་དུ་མི་བསྐྱུ་བའི་རིག་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།  
 དེར་ཐལ། རང་ཡུལ་གསར་དུ་རྟོགས་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེར་ཐལ། རྣམ་མཁུན་སྐད་  
 ཅིག་དང་པོས་རྟོགས་ཟིན་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན། རྣམ་མཁུན་སྐད་ཅིག་དང་པོས་ཆོས་ཐམས་  
 ཅད་མ་རྟོགས་པར་ཐལ། སྐད་ཅིག་གཉིས་པའི་ཡུལ་མ་རྟོགས་པའི་ཕྱིར། རྣམ་མཁུན་སྐད་  
 ཅིག་དང་པོའི་དུས་སུ་མ་སྐྱེས་པའི་ཆོས་གཉིས་པའི་དུས་སུ་གསར་དུ་སྐྱེས་པས་དེ་རྣམ་  
 མཁུན་སྐད་ཅིག་གཉིས་པས་གསར་དུ་རྟོགས་སོ་སྐྱེས་ནའང་། རྣམ་མཁུན་སྐད་ཅིག་དང་པོ་  
 ཆོས་ཅན། དུས་གསུམ་གྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཐོགས་པ་མེད་པར་མི་གཟིགས་པར་ཐལ། དེ་མ་  
 ཐག་དུ་སྐྱེ་ངེས་པའི་མ་འོངས་པའི་ཆོས་དེ་མ་རྟོགས་པའི་ཕྱིར།  
 དེ་བཞིན་འཕགས་ལམ་གྱིས་བདག་མེད་རྟོགས་པ་ཡིན་ན་ཚད་མས་རྟོགས་པ་མ་ཡིན་པས་  
 བྱབ་པར་ཐལ། རང་ཡུལ་བདག་མེད་གསར་དུ་རྟོགས་པའི་འཕགས་ལམ་མེད་པའི་ཕྱིར།  
 དེར་ཐལ། ཡུལ་བདག་མེད་སྲུང་ནས་སོ་སྐྱེའི་ལམ་གྱིས་རྟོགས་ཤིང་གོམས་པ་ལས་  
 འཕགས་ལམ་གྱིས་མཛོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། རྣམ་ངེས་ལས་  
 ཐོས་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཞེས་པས་གཟུང་བ་ངེས་པའི་དོན་རིགས་པ་སེམས་པ་ལས་བྱུང་བས་  
 རྣམ་པར་གཞག་ནས་སྒྲོམ་པར་བྱེད་པའི་རྣལ་འབྱོར་པ་རྣམས་ཀྱིས་དེ་རྟོགས་པ་ན། འཛིགས་  
 པ་ལ་སོགས་པ་བཞིན་དུ་གསལ་བར་སྤང་ཞིང་རྣམ་པར་རྟོག་པ་མེད་པ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པའི་  
 ཡུལ་ཅན་གང་ཡིན་པ་དེ་ཡང་མཛོན་སུམ་གྱི་ཚད་མ་ཡིན་ནོ། །འཕགས་པའི་བདེན་པ་མཐོང་  
 བ་བཞིན་ཏེ། ཇི་ལྟར་ཁོ་བོས་ཚད་མ་རྣམ་འགྲེལ་དུ་གཏན་ལ་ཐབ་པ་བཞིན་ནོ། །ཞེས་  
 གསུངས་པ་དང་འགལ་ལོ། །ཁོ་ན་མདོ་དང་རྣམ་འགྲེལ་ལས་ཚད་མ་གསར་རྟོགས་ཡིན་  
 པར་གསུངས་པ་དང་། རྣམ་ངེས་ལས་འདི་ཚད་མ་སྲུ་མའི་ཡུལ་འཛིན་པ་ཡང་མ་ཡིན་  
 ཏེ། ཚད་མ་ནི་མ་རྟོགས་པའི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ཏེ་གཞན་དུ་ན་ཏེ་ཅང་ཐལ་བའི་

ཕྱིར་ཏེ། མཐོང་བའི་འདུ་བྱེད་མ་ཉམས་པའི་གཟུང་བ་འཛིན་པའི་བློ་པ་ལས་བྱུང་པར་མེད་  
པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་པ་ཇི་ལྟར་ཡིན་སྒྲུབ་ན་འདི་ནི་ཚུར་མཐོང་སོ་སོ་སྐྱུ་བོའི་ཚད་མའི་དབང་  
དུ་བྱས་ནས་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ་ཚུར་མཐོང་སོ་སྐྱུ་བོའི་ཚད་མ་ཡིན་ན་རང་ཡུལ་གསལ་དུ་རྟོགས་  
པས་བྱུང་པའི་ཕྱིར། འོ་ན་རྣམ་འགྲེལ་ལས་མ་ཤེས་དོན་གྱི་གསལ་བྱེད་ཀྱང་། །ཞེས་  
ཚད་མ་ཡིན་ན་སྤར་མ་ཤེས་པ་གསལ་དུ་ཤེས་དགོས་པ་དང་། དེ་ལྟར་བཅོམ་ལྟན་ཚད་མ་  
ཉིད། །ཅེས་མ་ཤེས་དོན་གསལ་དེ་རྣམ་མཁུན་ལྟ་བུ་ཚུར་མཐོང་མིན་པ་ལའང་བྱུང་པར་  
གསུངས་པ་མིན་ནམ་ཞེས། འདི་ནི་སྤར་རྩ་བ་ནས་མ་ཤེས་པ་ཞིག་རྟོགས་དགོས་པའི་དོན་  
མིན་ཏེ། སྤར་གྱི་དུས་གང་ཡང་རུང་བ་ཞིག་གི་ཚེ་མ་ཤེས་པ་དེ་གསལ་བར་བྱེད་པ་ལས།  
ཚད་མ་ལ་མ་ཤེས་པ་ཤེས་པའི་རྒྱས་པ་ཡོད་པ་ལ་དགོངས་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་འདིར་གསལ་  
དུ་རྟོགས་ཞེས་པ་ཚད་མ་སྤར་མའི་ཡུལ་རྟོགས་པའི་བྱེད་པ་ཉམས་ནས་རྟོགས་པ་སྤེམ་ཉམས་  
པར་རྟོགས་ན་བཅད་ཤེས་སུ་འགྱུར་རོ། །

༥ གཉིས་པ་ཚད་མའི་ངེས་ཚིག་བཤད་པ། སྤར་མ་ཞེས་པ་སྤྱི་འོད་ཟེར་དང་དང་པོ། རབ་དང་  
སོ་སོ། གཙོ་བོ་དང་ཐབས་ལ་སོགས་པ་ལ་འཇུག་པ་དང་། སྤར་འཇུག་བའི་དོན་དང་ཡིད་  
སོགས་ལ་འཇུག་པ་ཡིན་ལ། སྤར་འདི་བྱིངས་ལ་ཉེར་བསྐྱར་སྤྱི་གསུལ་སྤྱི་བྱིན་པས་དང་  
པོར་འཇུག་བཤམ། རབ་དུ་འཇུག་བཤམ། གཙོ་བོར་འཇུག་བཤམ་གྱི་སྟེ། ལོ་རྒྱ་བས་དོན་  
བསྐྱར་མཛད་དེ་ཚད་མ་ཞེས་བཤེད་དོ། །ཚད་མའི་སྤྱོད་རང་སྟོབས་ཀྱིས་མི་བསྐྱུ་བའི་རིག་  
པ་ཚད་མ་དངོས་དང་། དེའི་རྗེས་འབྲངས་རྟོག་གའི་ཚིག་དོན་གཞན་རྣམས་དང་། གཞུང་  
ཚད་མ་ཀུན་བརྟུས་དང་རྣམ་འགྲེལ་སོགས་ཐམས་ཅད་ལ་འཇུག་པ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་མཛོན་  
པའི་སྤྱོད་དོན་དམ་པའི་ཚོས་མཛོན་པ་དྲི་མ་མེད་པའི་ཤེས་རབ་དང་། དེའི་རྗེས་འབྲངས་  
དང་། བརྟུང་བརྟགས་པ་ཀུན་ལ་འཇུག་པ་བཞིན་ནོ། །

༦ གསུམ་པ་ཚད་མའི་སྤྱོད་ཡུལ་བཤད་པ། རིགས་ཐེགས་སུ་མཛོན་སུམ་བཤད་པའི་རྗེས་སུ་  
དེའི་ཡུལ་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་དེ། དོན་གང་ཉི་བ་དང་མི་ཉི་བ་དག་ལས་ཤེས་པ་ལ་སྤར་བ་  
ཐད་དཔ་དེ་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་དོ། །དེ་ཉིད་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་སྤྱོད་དངོས་པའི་མཚན་ཉིད་

ནི་དོན་གྱི་དམ་ཚན་ཉིད་ཁོ་ན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་ནི་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་དེ། དེ་ནི་ཆེས་སུ་  
དཔག་པའི་ཡུལ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་མངོན་སུམ་གྱི་སྤྲང་ཡུལ་རང་མཚན་དང་  
ཆེས་དཔག་གི་སྤྲང་ཡུལ་སྤྱི་མཚན་ཡིན་ནོ། །ཆེས་དཔག་ལ་གཟུང་ཡུལ་མེད་ཅིང་མངོན་  
སུམ་ལ་ཞེན་ཡུལ་མེད་དོ། །མངོན་སུམ་དང་ཆེས་དཔག་གཉིས་ཀའི་འཇུག་ཡུལ་ལ་རང་  
མཚན་དང་སྤྱི་མཚན་གཉིས་ཀ་ཡོད་དོ། །ཚད་མའི་ཡུལ་བཞི་པོ་གང་རུང་ཡིན་ན་ཡོད་པས་  
བྱུང་ཅིང་རང་མཚན་དང་སྤྱི་མཚན་གང་རུང་ཡིན་པས་བྱུང་བོ། །ཚད་མ་དེའི་ཡུལ་ཡིན་ན་  
དེའི་ཡུལ་བཞི་པོ་གང་རུང་ཡིན་པས་མ་བྱུང་སྟེ། སྤང་པོ་ལྷ་ལས་ཉོན་གྱི་འབྲས་བུ་ཡིན་པར་  
རྟོགས་པའི་ཚད་མའི་དམིགས་ཡུལ་སྤང་པོ་ལྷ་པོ་དེ་དེའི་ཡུལ་བཞི་གང་ཡང་མ་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར་།

༥ ཚད་མའི་གངས་རེས་བཤད་པ། ལྷ་སྟེགས་ཕུར་བུ་པ་རྣམས་མངོན་སུམ་ཁོ་ན་ཚད་མ་ཡིན་  
པར་འདོད་པ་དང་། གྲེ་བྲག་པས་མངོན་སུམ་དང་ཆེས་དཔག་གཉིས་སུ་འདོད་པ་དང་།  
སེར་སྐྱ་པས་མངོན་སུམ་དང་། ཆེས་དཔག་དང་། སྐྱ་ལས་བྱུང་བའི་ཚད་མ་གསུམ་དུ་  
འདོད་པ་དང་། ལྷ་ལ་འབྱོར་གྱི་གྲུབ་མཐའ་སྐྱ་བས་མངོན་སུམ་དང་། ཆེས་དཔག་དང་།  
ལུང་ཚད་མ་བཅས་གསུམ་འདོད་པ་དང་། རིགས་པ་ཅན་པས་མངོན་སུམ་དང་། ཆེས་  
དཔག་དང་། དཔེ་ཉེར་འཇུག་དང་། སྐྱ་ལས་བྱུང་བའི་ཚད་མ་བཞིར་འདོད་པ་དང་། རིག་  
གྱུང་མཐའ་པས་མངོན་སུམ་དང་། ཆེས་དཔག་དང་། དཔེ་ཉེར་འཇུག་དང་། སྐྱ་ལས་བྱུང་  
བ་དང་། དོན་གྱི་གོ་བ་བཅས་ཚད་མ་ལྟར་འདོད་པ་དང་། རྒྱལ་དཔོགས་པ་རྣམས་ནི་མངོན་  
སུམ་དང་། ཆེས་དཔག་དང་། དཔེ་ཉེར་འཇུག་དང་། སྐྱ་ལས་བྱུང་། དོན་གྱི་གོ་བའི་ཚད་  
མ་བཅས་ལྟར་འདོད་པ་དང་། ཁ་ཅིག་དེའི་སྤྱིང་དུ་དངོས་པོ་མེད་པའི་ཚད་མ་བཅས་དུག་ཏུ་  
འདོད་པ་ཁག་གཉིས་དང་། གཅེར་བུ་པས་མངོན་སུམ་དང་རྟོག་གྲུར་གཉིས་ལས་དབྱེ་བའི་  
ཚད་མ་བཅུ་གཉིས་སུ་འདོད་པ་ཡིན་ནོ། །

རང་ལུགས་མངོན་སུམ་ཚད་མ་དང་ཆེས་དཔག་ཚད་མ་གཉིས་སུ་གངས་རེས་པ་ཡིན་ཏེ།  
ཚད་མའི་དངོས་ཀྱི་གཞལ་བྱ་སྤྲང་ཡུལ་དེ་ལ་རང་མཚན་དང་སྤྱི་མཚན་གཉིས་སུ་ཁ་

མཚམས་ཚད་པའི་ཕྱིར་དང་། རང་གི་འཕྲུག་ཡུལ་རང་ལ་མངོན་གྱུར་དང་ལྷོག་གྱུར་གཉིས་  
གང་རུང་དུ་ངེས་པའི་ཕྱིར། དེ་ཡང་ཚད་མ་མངོན་ལས་མངོན་སུམ་དང་ནི་ཆེས་སུ་དཔག་  
ཚད་མའོ་མཚན་ཉིད་གཉིས་གཞལ་བུ། །ཞེས་དང་། རྣམ་འགྲེལ་ལས་གཞལ་བུ་གཉིས་  
ཕྱིར་ཚད་མ་གཉིས། །ཞེས་དང་། མངོན་སུམ་ལྷོག་ཏུ་གྱུར་པ་ལས། །གཞལ་བུ་གཞན་ནི་  
ཡོད་མ་ཡིན། །དེ་ཕྱིར་གཞལ་བུ་གཉིས་ཉིད་གྱིས། །ཚད་མ་གཉིས་སུ་བཞེད་པ་དང་། །  
གཞལ་བུ་གཉིས་ནི་མ་ཐོང་བའི་ཕྱིར། །གསུམ་གཅིག་སོགས་ནི་བསལ་བ་ཡིན། །ཞེས་  
སོ། །ཚད་མ་ལ་རང་གི་སྤྱང་ཡུལ་རང་མཚན་དང་སྤྱི་མཚན་གཉིས་སུ་ངེས་པ་ལས་སྤྱང་  
ཡུལ་རང་མཚན་ཡིན་པ་མངོན་སུམ་དང་སྤྱང་ཡུལ་སྤྱི་མཚན་ཡིན་པ་ཆེས་དཔག་བཞག་གོ།  
ཡང་ཚད་མ་ལ་རང་གི་འཕྲུག་ཡུལ་རང་ལ་མངོན་གྱུར་ཡིན་པ་དང་ལྷོག་གྱུར་ཡིན་པ་གཉིས་  
སུ་ངེས་པ་ལས་འཕྲུག་ཡུལ་རང་ལ་མངོན་གྱུར་ཡིན་པ་མངོན་སུམ་དང་ལྷོག་གྱུར་ཡིན་པ་  
ཆེས་དཔག་བཞག་གོ། །

༥ ཚད་མའི་དབྱེ་བ་བཤད་པ། ཚད་མའི་དབྱེ་བ་ལ་མངོན་སུམ་དང་ཆེས་དཔག་གཉིས་སུ་དབྱེ་  
བ། རང་ངེས་དང་གཞན་ངེས་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ། དོན་དམ་དང་ཐ་སྲིད་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་  
བཅས་གསུམ་ལས། མངོན་སུམ་དང་ཆེས་དཔག་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་ནི་རྣམ་ངེས་ལས་  
ཡང་དག་པའི་ཤེས་པ་དེ་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། མངོན་སུམ་དང་ནི་ཆེས་སུ་དཔག་ །ཅེས་  
བྱའོ། །འདི་དག་གི་དོན་ཡོངས་སུ་བཅད་ནས་འཕྲུག་པ་ན་དོན་བྱ་བ་ལ་བསྐྱེད་བཅོས་པའི་ཕྱིར་  
རོ། །ཞེས་པ་ལྟར་རོ། །དེས་ན་དབྱེ་བའི་གཞི་ནི་ཡང་དག་པའི་ཤེས་པ་འཇམ་ཚད་མ་ཡིན་ལ་དེ་  
ལ་དབྱེ་ན་གཉིས་སུ་གྱུར་པའོ། །

༦ མངོན་སུམ་ཚད་མའི་མཚན་ཉིད་བཤད་པ། རྟོག་བྱལ་མ་འབྲུལ་པའི་རིག་པ་མངོན་སུམ་གྱི་  
མཚན་ཉིད། དེ་དང་མངོན་སུམ་ཚད་མ་དོན་གཅིག་ ཟུར་དང་པོ་རྟོག་བྱལ་ཞེས་པས་གསལ་  
སྤྱང་ཅན་མ་ཡིན་པའི་ཡིད་རྟོག་རྣམས་མངོན་སུམ་ཡིན་པ་བཅད། ཟུར་གཉིས་པ་མ་འབྲུལ་  
བ་ཞེས་པས་གསལ་སྤྱང་ཅན་ཡིན་ཡང་མི་བསྐྱེད་བཅོས་པའི་རབ་རིབ་དང་ཟླ་གཅིག་ཟླ་  
གཉིས་སུ་སྤྱང་བའི་ཤེས་པ་མངོན་སུམ་ཡིན་པ་བཅད། ཟུར་གསུམ་པ་རིག་པ་ཞེས་པས་

དབང་པོ་གཟུགས་ཅན་པ་སོགས་ཤེས་པ་མིན་པ་མངོན་སུམ་ཡིན་པ་བཅད། མ་འབྲུལ་བའི་  
 རིག་པ་ཡིན་ན་རྟོག་བྱལ་ཡིན་པས་བྱུང་གྱུར་མུ་སྟེགས་པས་དབང་ཤེས་རྟོག་བཅས་འདོད་  
 པའི་ལོག་རྟོག་གི་གཉེན་པོར་རྟོག་བྱལ་སྒྲིམ་པ་ཡིན་ནོ། །མ་འབྲུལ་པ་ཞེས་པ་སྟོབྱར་དུ་རྒྱུན་  
 གྱིས་མ་འབྲུལ་པ་ཡིན་གྱི་གནས་ལུགས་དེ་བོ་ཉིད་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་པ་ན་མདོ་སྟེ་པའི་ལུགས་  
 ལ་དབང་ཤེས་མངོན་སུམ་ཡང་སྤང་བ་དང་སྤང་ཡུལ་གཅིག་དུ་འབྲུལ་ནས་འཛིན་པ་ཡིན་  
 ཏེ། འཇམ་མགོན་མི་པམ་པས་རྒྱན་འགྲེལ་ལས་ཤེ་དེ་ལྟར་རང་གི་སྟོང་ལ་སྤང་བའི་རྣམ་པ་  
 དང་། རྣམ་པ་གཏོད་བྱེད་ཀྱི་བྱི་དོན་གཉིས་གཅིག་དུ་འབྲུལ་པ་ཡིན་གྱི། དོན་དུ་སྤང་དེའི་འདི་  
 རྣམ་པ་ཡིན་གྱི་དོན་དངོས་མིན་པས། བྱི་དོན་དངོས་ནི་རྟོག་ན་མའི་ཚུལ་ཏེ་རྣམ་པ་དཔེ་པག་  
 དུ་ཡིབ་པ་ལྟ་བུའི་ཚུལ་གྱིས་མཐོང་བ་མེད་པར་འདོད། ཅེས་གསུངས། མངོན་སུམ་ཚད་མ་  
 ལ་སྟོབྱར་རྒྱུན་གྱིས་བསྐྱེད་པའི་འབྲུལ་པ་མེད་དགོས་ཏེ། རྣམ་དེས་དང་རིགས་ཐིགས་  
 གཉིས་ཀ་ལས་ཤེ་རབ་རིབ་དང་། ལྷུང་དུ་བསྐྱོར་བ་དང་། ལྷུང་ཞུགས་པ་དང་། འབྲུག་པ་  
 ལ་སོགས་པས་འབྲུལ་པ་མ་བསྐྱེད་ཅིང་རྣམ་པར་རྟོག་པ་མེད་པའི་ཤེས་པ་ནི་མངོན་སུམ་  
 མོ། ། ཞེས་གསུངས་སོ། །

ཁ་ཅིག་མངོན་སུམ་ཡིན་ན་ཚད་མ་ཡིན་པས་མ་བྱུང་པར་མངོན་སུམ་བཅད་ཤེས་ཡོད་པར་  
 འདོད་དོ། །དེ་ཡང་གཟུགས་འཛིན་དབང་མངོན་སྟངས་ཅིག་གཉིས་པ་ལྟ་བུ་དེ་བཅད་ཤེས་ཡིན་  
 པར་སྒྲིམ། དེ་ཆོས་ཅན། བཅད་ཤེས་མ་ཡིན་པར་ཐལ། རྟོགས་ཐིན་རྟོགས་པའི་རིག་པ་མ་  
 ཡིན་པའི་ཕྱིར། བྱུང་པ་ཁམས་སྤངས། རྟགས་མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ།  
 གཟུགས་འཛིན་དབང་མངོན་སྟངས་ཅིག་གཉིས་པ་རང་གི་ཡུལ་གསར་དུ་རྟོགས་པ་ཡིན་པའི་  
 ཕྱིར། ཁྱོད་ཀྱི་ཡུལ་གཟུགས་འཛིན་དབང་ཡུལ་སྟངས་ཅིག་དང་པོས་རྟོགས་སོ་ཞེ་ན།  
 གཟུགས་འཛིན་དབང་མངོན་སྟངས་ཅིག་གཉིས་པའི་ཡུལ་ཆོས་ཅན། གཟུགས་འཛིན་དབང་  
 མངོན་སྟངས་ཅིག་དང་པོས་མ་རྟོགས་པར་ཐལ། གཟུགས་འཛིན་དབང་མངོན་སྟངས་ཅིག་དང་  
 པོའི་དམིགས་རྒྱུན་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། གཟུགས་འཛིན་དབང་མངོན་སྟངས་ཅིག་གཉིས་པའི་  
 དམིགས་རྒྱུན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་བཞིན་དུ་གཟུགས་འཛིན་དབང་མངོན་སྟངས་ཅིག་གཉིས་པའི་

ཡུལ་ཚོས་ཅན། གཟུགས་འཛིན་དབང་མངོན་སྐད་ཅིག་དང་པོས་མ་རྟོགས་པར་ཐལ།  
 གཟུགས་འཛིན་དབང་མངོན་སྐད་ཅིག་དང་པོ་དང་དུས་མཉམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ལྷབ་སྟེ།  
 རྣམ་ངེས་ལས་ཤེས་པའི་འཇུག་ཡུལ་ནི་ལྟན་ཅིག་འབྱུང་བར་འགལ་ལོ། ཞེས་གསུངས་  
 སོ། རྟེན་འཛིན་མངོན་སུམ་དང་བཅད་ཤེས་གཞི་མཐུན་ཁས་ལེན་པ་འདི་ལ་བྲན་པ་དང་མངོན་  
 སུམ་གཞི་མཐུན་འདོད་དགོས་པར་ཐལ་བ་སོགས་རིགས་གཏྲར་ལས་གསུངས་པའི་གཞི་དང་  
 པའང་འཇུག་གོ། རིག་པའི་དབང་ཕྱུག་ལ་བ་སྒྲུབ་གྱི་གཞུང་དང་ཡང་འགལ་ཏེ། དེ་དག་ཏུ་  
 རྟོག་བྱལ་མ་འབྲུལ་བའི་ཤེས་པ་མངོན་སུམ་ཚད་མའི་དོན་དུ་གསུངས་བའི་ཕྱིར་ཏེ། རིགས་  
 པ་ལ་འཇུག་པ་ལས་མངོན་སུམ་དང་རྗེས་སུ་དཔག་པ་ཚད་མ་གཉིས་ཁོ་ནར་རིག་པར་  
 བྱའོ། འདིར་མངོན་སུམ་ཚད་མ་ནི་རྟོག་པ་དང་བྲལ་ཞིང་མ་འབྲུལ་བ་སྟེ། གཟུགས་ལ་  
 སོགས་པའི་དོན་ལ་ཐ་སྐད་ལ་སོགས་པའི་རྟོག་པ་དང་བྲལ་བ་སོ་སོར་མངོན་གྱུར་མཐོང་  
 བས་མངོན་སུམ་ཚད་མར་བརྟེན་དོ། ཞེས་དང་། རྣམ་ངེས་ལས་ཤེས་པ་ལ་སོགས་  
 པ་བཞིན་དུ་གསལ་བར་སྤང་ཞིང་རྣམ་པར་རྟོག་པ་མེད་པར་བྱིན་ཅི་མ་ལོག་པའི་ཡུལ་ཅན་  
 གང་ཡིན་པ་དེ་ཡང་མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མ་ཡིན་ནོ། འཕགས་པའི་བདེན་པ་མཐོང་བ་བཞིན་  
 ཏེ། ཇི་ལྟར་ཁོ་བོས་ཚད་མ་རྣམ་འགྲེལ་དུ་གཏན་ལ་ཐབ་པ་བཞིན་ནོ། ཞེས་གསུངས་སོ། །  
 རང་ལུགས་མངོན་སུམ་ལ་བཅད་ཤེས་མི་བཞེད་དེ། ལེགས་བཤད་སྤང་བའི་གཏྲར་  
 ལས་ཤིང་འགའ་ཞིག་མངོན་སུམ་དང་བཅད་ཤེས་གྱི་གཞི་མཐུན་པ་ཁས་ལེན་པ་ལྟར་ན་  
 ཡང་མངོན་སུམ་སྐད་ཅིག་གཉིས་པ་སོགས་ནི་ཚད་མར་མི་འདོད་པ་ཡིན་ནོ། རྟེན་ལ་དབྱུང་  
 པར་བྱ་བ་མང་ཡང་སྐབས་འདིར་མི་སྤྱོའོ། ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ མངོན་སུམ་ཚད་མའི་ངེས་ཚིག་བཤད་པ། རྒྱ་གར་ལེགས་སྤྱར་གྱི་སྐད་དུ། བྱ་རྒྱུ་ཞེས་བྱ་  
 སྟེ། བྱ་རྟི་ནི་སོ་སོ་དང་། དང་པོ་དང་། ཐབས་སོགས་དུ་མ་ལ་འཇུག་ལ། ཡུལ་དབང་པོའི་  
 སྐད་དོད་ཡིན་ཞིང་། ཡུལ་ལ་ཉར་བསྐྱར་བྱ་རྟི་བྱིན་པས་བྱ་རྒྱུ་ཞེས་པ་དབང་པོ་སོ་སོ་ལ་  
 བརྟེན་པའམ་དབང་པོ་ལ་བརྟེན་པ་ཞེས་པར་འགྱུར་རོ། སྤྱོ་བཤད་འཇུག་གི་དབང་དུ་བྱས་ན་  
 ལུ་བཞི་སྟེ། དབང་མངོན་དང་ཡིད་མངོན་ལ་གཉིས་ཀ་ཡོད་པ་དང་། རང་རིག་དང་རྣལ་

འབྱོར་མའོན་སུམ་ལ་འབྲུག་པ་ཡོད་ཀྱང་བཤད་པ་མེད་པ་དང་། དབང་ཤེས་འབྲུག་པ་ལ་  
བཤད་པ་ཡོད་ཀྱང་འབྲུག་པ་མེད་པ་དང་། རྗེས་དཔག་སོགས་རྟོག་པ་ལ་གཉིས་ཀ་མེད་  
དོ། །

༥ མའོན་སུམ་ཚད་མའི་དགོས་པ་བཤད་པ། དེ་ཡང་དོན་རྣམ་ངེས་ཤེས་རབ་རལ་གྱི་ལས་  
གལ་ཉེ་མའོན་སུམ་མེད་པ་ན། རྟགས་མེད་དེ་སྤྱིར་རྗེས་དཔག་མེད། རྒྱུ་ལས་སྤྱི་དང་དེ་  
དགག་སོགས། སྤྱང་ཚོང་འདི་ཀུན་མི་སྤིང་ལ། དེ་ལྟ་ན་ནི་དེ་ཉིད་ཀྱི། སྤྱིང་སོགས་གང་  
ལ་བརྟེན་ནས་ཤེས། ཞེས་དང་། དེ་སྤྱིར་རྟོག་བྱལ་མ་འབྲུག་པའི། མའོན་སུམ་དག་ལ་  
བརྟེན་ནས་སུ། མའོན་དུ་གྱུར་པའི་ཚོས་རྣམས་ལ། སྤྱོད་དོགས་རྣམ་པར་སེལ་བར་  
བྱེད། ཁྱེས་སོ། །

༥ མའོན་སུམ་ཚད་མའི་དབྱེ་བ་བཤད་པ། མའོན་སུམ་ལ་དབྱེ་ན་བཞི་ཡོད་དེ། རིགས་ཐེགས་  
ལས་། དེ་ལ་མའོན་སུམ་ནི་རྟོག་པ་དང་བྲལ་ཞིང་མ་འབྲུག་པའོ། ཞེས་དང་། དེ་ནི་རྣམ་པ་  
བཞི་སྟེ། དབང་པོའི་ཤེས་པ་དང་། རང་གི་ཡུལ་གྱི་དེ་མ་ཐག་པ་ཡུལ་ལྟན་ཅིག་བྱེད་པ་ཅན་  
དབང་པོའི་ཤེས་པ་མཚུངས་པ་དེ་མ་ཐག་པའི་རྟེན་གྱིས་བསྐྱེད་པའི་ཡིད་གྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་  
དང་། སེམས་དང་སེམས་བྱུང་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རང་རིག་པ་དང་། ཡང་དག་པའི་དོན་བསྟོམ་  
པའི་རབ་གྱི་མཐའ་ལས་བྱུང་བ་རྣམ་འབྱོར་པའི་ཤེས་པའོ། ཞེས་པ་ལྟར་དབང་པོའི་མའོན་  
སུམ། ཡིད་གྱི་མའོན་སུམ། རང་རིག་མའོན་སུམ། རྣམ་འབྱོར་མའོན་སུམ་བཅས་  
བཞི་འོ། །

༥ དབང་པོ་མའོན་སུམ་བཤད་པ། དབང་མའོན་གྱི་མཚན་ཉིད་ནི། རྟོག་བྲལ་མ་འབྲུག་པའི་  
རིག་པ་གང་ཞིག་ རང་གི་བདག་རྟེན་དབང་པོ་གཞུགས་ཅན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱེས་པ་དབང་  
པོ་མའོན་སུམ་གྱི་མཚན་ཉིད། ཟུར་དང་པོས་མའོན་སུམ་མ་ཡིན་པ་མཐའ་དག་བཅད། ཟུར་  
གཉིས་པས་མའོན་སུམ་གཞན་གསུམ་བཅད། དབང་མའོན་གྱི་ངེས་ཚིག་ནི། བདག་རྟེན་  
དབང་པོ་སྟོན་ལས་སྤྱེས་པའི་མའོན་སུམ་ཡིན་པས་དབང་པོའི་མའོན་སུམ་ཞེས་བྱའོ། འོ་  
ན་དབང་མའོན་འདི་ཡུལ་གཞུགས་དང་རྟེན་དབང་པོ་དང་མཚུངས་པ་དེ་མ་ཐག་རྟེན་ཡིད་བྱེད་

གསུམ་ལས་སྒྲིལ་པ་ཡིན་ན་ཅིའི་ཕྱིར་དབང་པོའི་མངོན་སུམ་ཞེས་དབང་པོའི་མིང་བཏགས་  
 ཤེས། ཚད་མ་མངོན་ལས་མཉམ་མེད་མ་ཡིན་ཀྱི་ཡི་ཕྱིར། །དེ་ཡི་ཐ་སྐད་དབང་པོས་བྱས། །  
 ཞེས་དང་། རྣམ་འགྲེལ་ལས་གཤམ་ཏེ་མངོན་སུམ་ཤེས་སྐྱེད་ལ། །དབང་པོ་བཞིན་དུ་  
 ཡུལ་རྒྱས་ཡིན། །འོ་ན་ཅི་ཕྱིར་གཉིས་རག་ལས། །སྒྲིབ་འདི་ནི་དེས་མི་བཟོད། །གོ་བར་བྱ་  
 བ་ཉིད་མཐོང་ནས། །ཐ་སྐད་དེས་པར་སྒྲུབ་བ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་པ་དང་། རིགས་  
 གཏེར་ལས་དབང་པོ་སྐྱམ་མེད་མིན་ཀྱི་ཕྱིར། །དེ་ཡི་ཐ་སྐད་དབང་པོས་བྱས། །ཞེས་པ་  
 ལྟར་ལུལ་པ་སྤངས་ཏེ་བདེ་སྒྲག་ཏུ་གོ་བའི་ཕྱིར་བྱེད་གཤམ་གི་མིང་སྒྲིལ་བཏགས་པ་ཡིན་ཏེ།  
 དཔེར་ན། ར་སྒྲ་དང་ནས་ཀྱི་སྒྲུ་གུ་ཞེས་པ་བཞིན་ནོ། །  
 དབང་མངོན་གྱི་བདག་རྒྱུན་ནི། དབང་པོ་ལྟ་སྟེ། དབང་པོ་གཟུགས་ཅན་པར་བཤད་པ་དེ་བྱེད་  
 བྲག་སྒྲུབ་དང་མི་མཚུངས་ཏེ། མངོན་པའི་ལྷགས་འདིར་དབང་པོ་ནི་རང་གི་བདག་འབྲས་  
 ཤེས་པ་སྐྱེད་པའི་རྒྱས་པ་ལ་འཛོག་གོ། །དབང་མངོན་གྱི་ཡུལ་ནི། གཟུགས་རང་མཚན་པ་  
 ཡིན་ལ། དེ་ཡང་རྩལ་སྤྲན་ཆ་མེད་དང་འཛིག་རྟེན་པས་བཞག་པའི་གཟུགས་རིལ་བྱ་རགས་  
 པ་གང་ཡང་མིན་པར་མངོན་པའི་ལྷགས་འདིར་རྩལ་སྤྲན་རྣམས་མ་རེག་མ་འབྱུར་ཡང་བར་  
 མེད་པར་འདབ་འབྱོར་དུ་གནས་པར་འདོད་ཅིང་། དེ་ལྟར་རྩལ་སྤྲན་དུ་མ་འདུས་པའི་ཆོ་རྟེན་  
 འབྲེལ་གྱི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་མཐུས་དབང་པོའི་ཤེས་པ་སྐྱེད་རྒྱས་སུ་འབྱུར་པ་སྟེ། དེ་ལ་བསགས་  
 རྩལ་ལམ་དབང་རྩལ་ཞེས་སམ་བསྟན་བཅོས་ལ་གྲགས་པའི་སྒྲིམ་ཆེད་ཀྱི་རྩལ་ཞེས་བྱ་  
 ཞིང་། དེ་ནི་དབང་མངོན་གྱི་ཡུལ་ཡིན་པར་འདོད་དོ། །འདི་ལ་རྩུར་མཐོང་དབང་མངོན་གྱི་  
 ཡུལ་རྒྱང་མཐའ་ཉི་ཟེར་གྱི་རྩལ་ལ་འཛོག་པར་སྒྲུབ་དོ། །དེ་ཡང་རྣམ་འགྲེལ་ལས་དོན་  
 གཞན་དང་ནི་མངོན་འབྲེལ་ཕྱིར། །རྩལ་སྤྲན་གཞན་གང་སྐྱེ་འབྱུར་བ། །དེ་དག་བསགས་  
 བཤད་དེ་དག་ནི། །ཤེས་པ་སྐྱེ་བའི་རྒྱུ་མཚན་ཡིན། །ཞེས་དང་། དབུ་མ་རྒྱན་ལས་རྣམ་  
 ཤེས་ལྡི་ཁམས་རྣམས་ནི། །བསགས་ལ་དམིགས་པའི་རྣམ་པ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་པ་  
 ལྟར་རོ། །དབང་མངོན་གྱི་དབྱེ་བ་ནི། དབང་པོའི་སྒྲོ་ནས་ལྟོ་ཡོད་དེ། མིག་ཤེས་མངོན་  
 སུམ། རྣེ་ཤེས་མངོན་སུམ། སྒྲུ་ཤེས་མངོན་སུམ། ལྟུ་ཤེས་མངོན་སུམ། ལུས་ཤེས་མངོན་

སུམ་མོ། རྟོག་བྱལ་མ་ལུལ་བའི་རིག་པ་གང་ཞིག་རང་གི་སྤྱོད་མཛད་མ་ཡིན་པའི་བདག་  
 རྟོག་མིག་དབང་ལས་དངོས་སུ་སྐྱེས་པ་མིག་ཤེས་མངོན་སུམ་གྱི་མཚན་ཉིད། རྟོག་བྱལ་མ་  
 ལུལ་བའི་རིག་པ་གང་ཞིག་རང་གི་སྤྱོད་མཛད་མ་ཡིན་པའི་བདག་རྟོག་དབང་དབང་པོ་ལས་  
 དངོས་སུ་སྐྱེས་པ་རྣམས་མངོན་སུམ་གྱི་མཚན་ཉིད། རྟོག་བྱལ་མ་ལུལ་བའི་རིག་པ་གང་  
 ཞིག་རང་གི་སྤྱོད་མཛད་མ་ཡིན་པའི་བདག་རྟོག་སྣ་དབང་ལས་དངོས་སུ་སྐྱེས་པ་སྣམས་  
 མངོན་སུམ་གྱི་མཚན་ཉིད། རྟོག་བྱལ་མ་ལུལ་བའི་རིག་པ་གང་ཞིག་རང་གི་སྤྱོད་མཛད་མ་  
 ཡིན་པའི་བདག་རྟོག་ལྟ་དབང་ལས་དངོས་སུ་སྐྱེས་པ་ལྟེ་ཤེས་མངོན་སུམ་གྱི་མཚན་ཉིད།  
 རྟོག་བྱལ་མ་ལུལ་བའི་རིག་པ་གང་ཞིག་རང་གི་སྤྱོད་མཛད་མ་ཡིན་པའི་བདག་རྟོག་ལུས་  
 དབང་ལས་དངོས་སུ་སྐྱེས་པ་ལུས་ཤེས་མངོན་སུམ་གྱི་མཚན་ཉིད། ཟུར་བཅད་སྤྱོད་མཚན་  
 གཞི་བུམ་འཛིན་མིག་ཤེས་ལྟ་བུ་དང་པོ། ཚེས་མཉམ་པའི་མཉམ་ཤེས་ལྟ་བུ་གཉིས་པ།  
 ཅོ་རྒྱུ་གྱི་དྲི་ཚོར་བའི་སྒྲུ་ཤེས་ལྟ་བུ་གསུམ་པ། ལུ་རམ་གྱི་རྩེ་མཚོར་བའི་ལྟེ་ཤེས་ལྟ་བུ་བཞི་  
 པ། གོས་འཇམ་པའི་རིག་བྱུ་འཛིན་པའི་རིག་ཤེས་ལྟ་བུ་ལྔ་པའོ། །དབང་མངོན་གྱི་དགོས་  
 པ་ནི། དེ་ཡང་དོན་རྣམ་ངེས་ཤེས་རབ་རལ་གྱི་ལས་ཅི། དབང་པོ་ལས་སྐྱེས་སྟོག་གིས། །  
 རང་ལུལ་གསལ་བར་ཉམས་མྱོང་བ། །དབང་པོ་མངོན་སུམ་དེ་མེད་ན། །ལོང་སོགས་  
 བཞེན་དུ་དོན་མི་མཐོང་། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

ལྟ་ ཡིད་གྱི་མངོན་སུམ་བཤད་པ། ཡིད་མངོན་སུམ་གྱི་མཚན་ཉིད་ནི། རྟོག་བྱལ་མ་ལུལ་བའི་  
 རིག་པ་གང་ཞིག་རང་གི་སྤྱོད་མཛད་མིན་པའི་བདག་རྟོག་ཡིད་དབང་ལས་སྐྱེས་པ་ཡིད་མངོན་  
 སུམ་གྱི་མཚན་ཉིད། ཟུར་དང་པོས་མངོན་སུམ་མིན་པ་ཐམས་ཅད་བཅད། ཟུར་གཉིས་པས་  
 མངོན་སུམ་གཞན་གསུམ་བཅད། དེ་ཡང་རྣམ་ངེས་ལས་ཅི། དབང་ཤེས་དེ་མ་ཐག་རྟོག་  
 ལས་ཅི། ལྟ་ཞིང་དེ་དོན་དེ་མ་ཐག །འཛིན་པར་བྱེད་པ་མེད་ཀྱང་ངོ་། །ཞེས་གསུངས་ཏེ།  
 བདག་རྟོག་གྱི་ཁྱད་པར་རྣམས་ཤེས་པ་ཐག་པ། ལུལ་གྱི་ཁྱད་པར་དབང་ཤེས་སྐྱད་ཅིག་  
 གཉིས་པའི་ལུལ་ཉེར་ལོན་གྱི་ཁྱད་པར་ཡིད་གྱི་རྣམས་སོ། །ཁ་ཅིག་ཡིད་མངོན་སུམ་གྱི་  
 མཚན་ཉིད་ལ། རང་གི་སྤྱོད་མཛད་པའི་བདག་རྟོག་ཡིད་དབང་ལས་དངོས་སུ་སྐྱེས་པའི་རྟོག་

བྲལ་མ་འབྲུལ་བའི་གཞན་རིག་ཅེས་བཟྩོད་དོ། །འོ་ན་དབང་པོའི་མངོན་སུམ་སྐྱད་ཅིག་  
གཉིས་པ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ཡིད་མངོན་ཡིན་པར་ཐལ། མཚན་ཉིད་དེའི་ཕྱིར། རང་གི་བདག་  
རྒྱུན་ཡིད་དབང་ལས་དངོས་སུ་སྒྲེས་པ་མ་གྲུབ་ཅེན། དེ་ཆོས་ཅན། བདག་རྒྱུན་ཡིད་དབང་  
ལས་དངོས་སུ་སྒྲེས་པར་ཐལ། ཁྱོད་ཀྱི་སྤྲོ་ལོགས་འདས་མ་ཐག་ཏུ་བྱུང་བའི་རྣམ་ཤེས་དུག་  
པོ་ཁྱོད་ཀྱི་བདག་རྒྱུན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེར་ཐལ། ཁྱོད་ཀྱི་ཐུན་མོང་བའི་བདག་རྒྱུན་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར་ཏེ། བྱེད་རྒྱུ་ཞེས་བྱ་བདག་པོར་བཤད། ཅེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར། ཡིད་མངོན་གྱི་ངེས་  
ཆོག་ནི། བདག་རྒྱུན་ཡིད་དབང་ལ་བརྟེན་ནས་སྒྲེས་པའི་མངོན་སུམ་ཡིན་པས་ན་ཡིད་མངོན་  
སུམ་ཞེས་བྱའོ། །

ཡིད་མངོན་གྱི་བདག་རྒྱུན་ནི་ཡིད་དབང་སྟེ། དེ་ཡང་མཛོད་ལས་ཤུག་པོ་དེ་མ་ཐག་པ་  
ཡི། རྣམ་ཤེས་གང་ཡིན་དེ་ཡིད་དོ། །ཞེས་དང་། རྣམ་འགྲེལ་ལས་ཤེས་ཕྱིར་དབང་པོའི་  
རྣམ་པར་ཤེས། །དེ་མ་ཐག་རྒྱུན་ལས་བྱུང་ཅན། །ཡིད་ནི་ཡུལ་གཞན་ཉིད་འཛིན་བྱེད། །དེ་  
ཕྱིར་ལོང་ལོགས་མཐོང་བ་མེད། ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར། རྣམ་ཤེས་གཞན་གྱིས་བར་མ་  
ཚོད་པར་རང་གི་སྤྲོ་ལོགས་མ་ཐག་ཏུ་བྱུང་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དུག་ནི་ཡིད་མངོན་རང་ལ་  
བལྟོས་ནས་ཡིད་དབང་འཛོགས་སྟེ། སྐྱད་ཅིག་དང་པོའི་གནས་སྐབས་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་དུག་པོ་དེ་  
སྐྱད་ཅིག་གཉིས་པའི་སྐབས་ཀྱི་ཡིད་མངོན་སྐྱོད་པའི་ཡིད་དབང་ཡིན་པ་ལྟ་བུའོ། །དེས་ན་  
རང་གི་བདག་འབྲས་ཡིད་ཀྱི་ཤེས་པའི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་རྒྱུན་དུ་གྱུར་པའི་རྣམ་  
ཤེས་ཡིད་དབང་གི་མཚན་ཉིད་དོ། །

ཡིད་མངོན་གྱི་ཡུལ་ནི། སྔ་འཛིན་དབང་ཤེས་ལྟ་བུ་སྐྱད་ཅིག་དང་པོའི་ཡུལ་དེ་ཡིད་མངོན་  
གྱིས་ཡུལ་དུ་མི་བྱེད་ལ། སྔ་འཛིན་སྐྱད་ཅིག་གཉིས་པ་རྒྱུན་ཆད་ཀྱི་ཡུལ་དེ་ཡིད་མངོན་གྱི་  
ཡུལ་ཡང་ཡིན་ཏེ། རྣམ་འགྲེལ་ལས་ཤེས་ཕྱིར་འདི་གཞན་འཛིན་ན་ཡང་། །དེས་པར་འཛིན་  
པར་འདོད་པ་ཡིན། །ཞེས་པའི་འགྲེལ་པར་ལེགས་བཤད་སྤང་བའི་གཏེར་ལས་ཤེས་ཕྱིར་  
ན་ཡིད་མངོན་དེ་དག་གི་གཟུང་ཡུལ་ནི་སྔ་འཛིན་དབང་མངོན་སྐྱད་ཅིག་དང་པོའི་གཟུང་བ་དེ་  
མ་ཡིན་ཏེ། སྔ་འཛིན་སྐྱད་ཅིག་དང་པོ་རང་དང་དུས་མཉམ་པའི་སྔོན་པོའི་སྐྱད་ཅིག་དེ་ཡིན་

པས་རང་གི་དེ་མ་ཐག་རྒྱུན་དབང་མངོན་གྱི་ཡུལ་ལས་གཞན་པའི་སྐད་ཅིག་མ་འཛིན་པ་ཡིན་ན་ཡང་། དབང་མངོན་གྱི་ཡུལ་རིགས་འདྲ་དེ་ལ་དེས་པ་ཉིད་དུ་འཛིན་པར་འདོད་པ་ཡིན་ཏེ། དབང་མངོན་ལ་ནམ་པ་གཏོད་བྱེད་གྱི་ཡུལ་དེ་ལ་ཡིད་ཀྱང་སྤྲུགས་ནས་སྐྱེ་བའོན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་སྤྱོད་འཛིན་སྐད་ཅིག་དང་པོ་དང་དུས་མཉམ་པ་སྤྲོན་པོ་སྐད་ཅིག་མ་དེ་ནི་སྤྱོད་འཛིན་དབང་མངོན་སྐད་ཅིག་གཉིས་པ་དང་། ཡིད་མངོན་སྐད་ཅིག་དང་པོ་གཉིས་ཀས་བཟུང་བ་ཡིན་ཀྱང་། ཞེས་སོགས་གསུངས་སོ། །

དེ་ལྟར་ཡུལ་རྟོགས་པ་ལས་ཡིད་མངོན་སྐྱེ་ཚུལ་བཞེད་པ་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་བྱུང་སྟེ། རྒྱན་མཁན་པོ་ཆེས་འབྲངས་དང་བཅས་པས་དང་པོ་དབང་མངོན་སྐད་ཅིག་གཅིག་སྐྱེས། དེ་ནས་ཡིད་མངོན་སྐད་ཅིག་གཅིག་སྐྱེས། དེ་ནས་དབང་མངོན་སྐད་ཅིག་གཅིག་སྐྱེས་ཏེ་མགོ་དབང་མངོན་གྱིས་བཅུམས་ཤིང་མཆུག་ཡིད་མངོན་གྱིས་བསྐྱུ་བར་འདོད་པས་དབང་མངོན་དང་ཡིད་མངོན་སྐུལ་མར་བཞེད་པ་དང་། སྤྱོད་དཔོན་ཆོས་མཆོག་ཆེས་འཇུག་དང་བཅས་པས་དབང་མངོན་སྐྱེས་ནས་རྒྱན་འགགས་པའི་ཆེས་སུ་ཡིད་མངོན་སྐད་ཅིག་གཅིག་ཁོ་ན་སྐྱེ་བར་ཁས་བླངས་པས་དབང་མངོན་གྱི་རྒྱན་མཐར་ཡིད་མངོན་བཞེད་པ་དང་། བོད་སྤྱི་རབས་ཀྱི་ཚད་མ་སྤྱོད་པ་ཁ་ཅིག་སྐད་ཅིག་དང་པོ་དབང་མངོན་ཁོ་ན་དང་དེ་ཕན་ཆད་ཡིད་མངོན་ཁོ་ན་འདོད་པ་དང་། ཚད་མ་སྤྱི་རབས་པ་ནམས་བུམ་ཟེལ་དང་ཀར་ནན་དཔེ་ཆེས་སུ་འབྲངས་ནས་སྐད་ཅིག་དང་པོ་དབང་མངོན་ཁོ་ན་དང་། དེ་ཕན་ཆད་དབང་མངོན་ཡིད་མངོན་གཉིས་ཀ་རྒྱན་འགོགས་ནས་སྐྱེ་བས་དབང་ཡིད་མངོན་སུམ་རྒྱན་འགོགས་ནས་སྐྱེ་བར་བཞེད་དོ། །

རང་ལུགས་ནི་སྤྱི་མ་ལྟར་ཞལ་གྱིས་བཞེས་པ་ཡིན་ཏེ། ལེགས་བཤད་སྤྱང་བའི་གཏེར་ལས་དེས་ན་དབང་ཡིད་ཀྱི་མངོན་སུམ་འདི་ལ་སྐུལ་མར་སྐྱེ་བ་དང་། དབང་མངོན་སྐད་ཅིག་དང་པོ་ཕན་ཆད་ཡིད་མངོན་ཁོ་ན་ཡིན་པ་དང་། དབང་མངོན་གྱི་རྒྱན་མཐར་སྐྱེ་བ་དང་། དབང་མངོན་སྐད་ཅིག་དང་པོ་ཕན་ཆད་རྒྱན་འགོགས་ནས་སྐྱེ་ཞིང་མཐར་དབང་མངོན་སྐད་ཅིག་མཐའ་མའི་དུས་སུ་ཡིད་མངོན་སྐད་ཅིག་མཐའ་མ་སྐྱེ་བར་འདོད་པའི་ལུགས་བཞི་ལས་སྤྱི་མ་འདི་ཁོ་ན་ལྟར་ཁས་བླངས་བར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་དབང་མངོན་

དང་ཡིད་མངོན་རྒྱུ་འགྲོགས་ནས་སྒྲུབ་པ་ལ་སྤྱིར་བཏགས་དབང་མངོན་དང་ཡིད་མངོན་གཉིས་དང་ནང་བཏགས་དེ་དག་ཉམས་སུ་སྒྲུབ་བའི་རང་རིག་མངོན་སུམ་བཅས་དུས་མཉམ་པར་སྒྲུབ་དང་བས་མངོན་སུམ་འགྲོགས་གསུམ་པ་ཡིན་ནི་ཞེས་ཆོས་རྒྱུ་པ་ཆ་བཞེད་ལ། རང་ལུགས་འགྲོགས་གཉིས་པ་ཡིན་ཏེ། ལེགས་བཤད་སྤང་བའི་གཏེར་ལས་དེས་ན་དབང་ཡིད་མངོན་སུམ་འགྲོགས་གཉིས་པ་ཅན་དུ་ཁས་སྤྲང་བར་བྱ་ལ། དུས་མཉམ་པའི་དབང་ཡིད་དེ་དག་གསལ་རིག་གི་ཤེས་པ་གཅིག་གིས་དུས་མཉམ་པར་སྒྲུབ་བའི་རང་རིག་གི་ཆ་ནས་མངོན་སུམ་འགྲོགས་གསུམ་པའི་ཞེས་སུ་འང་བཞེད་མོད། རང་རིག་ནི་ཤེས་པ་ཀུན་ལ་ཡོད་པས་དེའི་འགྲོགས་མ་བཅུས་ཀྱང་འགལ་བ་མེད་མོད་དབང་ཡིད་མངོན་སུམ་ནི་འགྲོགས་གཉིས་པ་ཅན་དུ་སྒྲུབ་བར་གཞུང་གིས་གྲུབ་ལ། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །

ཡིད་མངོན་གྱི་དབྱེ་བ་ནི། ཡུལ་གྱི་སྒྲོམ་ནས། གཟུགས་འཛིན་ཡིད་མངོན། སྤྱི་འཛིན་ཡིད་མངོན། རྒྱུ་འཛིན་ཡིད་མངོན། རོ་འཛིན་ཡིད་མངོན། རིག་འཛིན་ཡིད་མངོན་དང་ལྔ་ཡོད་དོ། རྒྱུ་འཛིན་ཡིད་མངོན་དེར་དབང་ཤེས་ལྟས་དངས་པའི་ཡུལ་གཟུགས་སོགས་ལྔ་ལ་དམིགས་པའི་ཡིད་མངོན་རིགས་མི་མཐུན་པ་ལྔ་ཅིག་ཅར་དུ་འབྱུང་དུང་བ་ཡིན་ནོ། ཡིད་མངོན་གྱི་དགོས་པ་ནི། རོན་རྣམ་པེས་ཤེས་རབ་རལ་གྱི་ལས་ཡིད་དབང་ལས་སྒྲུབ་སྤྱི་ནང་ཡུལ། གསལ་བར་གཅོད་པ་ཡིད་མངོན་སུམ། རྒྱུ་འཛིན་ཆོས་ཀུན་ཐུན་མོང་དུ། ཤེས་པའི་རྣམ་རིག་མེད་པར་འབྱུང་། ཞེས་གསུངས་སོ། རོན་ལོང་བས་ཀྱང་ཡིད་མངོན་སུམ་ལ་བརྟེན་ནས་གཟུགས་མཐོང་བར་ཐལ་ལོ་ཞེས། སྒྲུབ་མེད་དེ། ཡིད་མངོན་སྒྲུབ་ནི་བདག་རྒྱུན་དབང་ཤེས་མེད་པར་མི་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །

༥ རང་རིག་མངོན་སུམ་བཤད་པ། རང་རིག་གི་མཚན་ཉིད་ནི། རྟོག་བྱལ་མ་ལྟུང་བའི་རིག་པ་གང་ཞིག་རང་གི་ངོ་བོ་ཡོངས་སུ་གཅོད་པའི་འཛིན་རྣམ་རང་རིག་གི་མཚན་ཉིད། རང་རིག་དང་རང་རིག་མངོན་སུམ་དོན་གཅིག་ཟུར་དང་པོས་མངོན་སུམ་མིན་པ་ཐམས་ཅད་བཅད། ཟུར་གཉིས་པ་རང་གི་ངོ་བོ་ཡོངས་སུ་གཅོད་པའི་འཛིན་རྣམ་ཞེས་པས་མངོན་སུམ་གཞན་གསུམ་བཅད། དེ་ཡང་ཚད་མ་མཛོད་ལས་ཆགས་ལ་སོགས། རང་རིག་རྟོག་པ་མེད་

པ་ཡིན། ཞེས་དང་རྣམ་འབྲེལ་ལས་པ་བདེ་སོགས་བདག་ཉིད་གཞན་མི་བརྟེན། བརྟེན་པ་རི་རྩུ་མ་ཡིན། རྟེན་མི་རྟེན་དེ་དག་རང་རིག་ནི། བརྟེན་དང་རྟེན་པ་འབྲེལ་ཅན་མ་ཡིན། ཞེས་པས་བསྟན་ཏོ། །ཡང་ན་མྱོང་བ་གསལ་པ་རིག་གི་བདག་ཉིད་དུ་སྐྱེས་པ་འོ་ཚོ་རྣམ་རང་རིག་གི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་དབུ་མ་རྒྱན་ལས་པ་རྣམས་ཤེས་བཅའ་པའི་རང་བཞིན་ལས། བརྟེན་པ་རབ་དུ་སྐྱེས་པ་སྟེ། བཅའ་མིན་རང་བཞིན་གང་ཡིན་པ། རྟེན་འདི་བདག་ཉིད་ཤེས་པ་ཡིན། ཞེས་དང་། དེ་སྟེར་འདི་ནི་ཤེས་པ་ཡི། རང་བཞིན་ཡིན་པས་བདག་ཤེས་རུ་དོ། ཞེས་གསུངས་སོ། །

ཁ་ཅིག་རང་རིག་གི་མཚན་ཉིད་ལ། རང་གི་བདག་ཉིད་དུ་གྱུར་པའི་ཡུལ་དངོས་སུ་རིག་པའི་རྟོག་བྱལ་མ་འབྲེལ་བའི་ཤེས་པ་ཞེས་བརྟེན་ན། དབང་མངོན་ཆོས་ཅན། རང་རིག་མངོན་སུམ་ཡིན་པར་ཐལ། མཚན་ཉིད་དེའི་སྟེར། མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། རྟོག་བྱལ་མ་འབྲེལ་བའི་རིག་པ་གང་ཞིག་རང་གི་བདག་ཉིད་དུ་གྱུར་པའི་ཡུལ་དངོས་སུ་རིག་པའི་སྟེར། རྟོག་པ་གཉིས་པ་མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། རང་གི་བདག་ཉིད་དུ་གྱུར་པའི་ཡུལ་དངོས་སུ་རིག་པར་ཐལ། རང་གི་ངོ་བོ་དངོས་སུ་རིག་པའི་སྟེར་ཏེ། ཤེས་པ་ཡིན་པའི་སྟེར། ལྷན་སྟེ། རྣམ་ངེས་ལས་པ་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བདག་ཉིད་རིག་པ་ནི་མངོན་སུམ་ཡིན་པའི་སྟེར་རོ། ཞེས་སོགས་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་རང་རིག་པ་ཡིན་པར་ཡང་ཡང་བཤད་པའི་སྟེར་རོ། །ཡང་ཁ་ཅིག་རང་རིག་གི་མཚན་ཉིད་ལ། རང་མྱོང་རྟོག་བྱལ་མ་འབྲེལ་བའི་རིག་པ་ཞེས་འདོད་ན། དབང་མངོན་ཆོས་ཅན། མཚན་བྱུང་ར་ཐལ། མཚན་ཉིད་དེའི་སྟེར། རྟོག་པ་གྲུབ་སྟེ། དེ་མངོན་སུམ་ཡིན་པ་གང་ཞིག་རང་གི་བདག་ཉིད་མྱོང་བ་ཡང་ཡིན་པའི་སྟེར། ཁ་ཅིག་རང་གི་ངོ་བོ་རིག་ན་རང་རིག་ཡིན་པས་ལྷན་པར་འདོད་ན། སྤྱི་མི་རྟོག་རྟོགས་པའི་རྟེན་དཔག་ཚད་མ་ཆོས་ཅན། རང་རིག་ཡིན་པར་ཐལ། རང་གི་ངོ་བོ་རིག་པའི་སྟེར། འདོད་ན། དེ་ཆོས་ཅན། མངོན་སུམ་ཡིན་པར་ཐལ། རྟོག་བྱལ་ཡིན་པར་ཐལ། སོགས་སྟོན་མཐའ་ལས་ཤིང་མཐར་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་རང་རིག་ཚད་མར་ཁས་བླང་དགོས་པས་ཚད་མ་ཚད་མིན་གྱི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་ལྷ་ལམ་གྱི་པརྟེན་རྟེན་སུ་བསྟེན་པར་འགྱུར་

རོ། རྟོན་ཚད་མ་མཛོལ་སེམས་རྟོག་པ་འདུ་རུ་རིག་ཉིད་དུ་འདོད། ཅེས་གསུངས་པ་མིན་  
ནམ་ཞེན། བདེན་མོད་འདི་ནི་དོ་བོ་རང་རིག་ཡིན་པ་ལ་དགོངས་པ་ཡིན་གྱི་གཞན་དུ་ན།  
རང་རིག་རྟོག་པ་མཛོད་པ་ཡིན། ཞེས་ཅི་སྟེ་གསུངས། དེས་ན་འཇམ་མགོན་མི་པམ་པས་  
དབུ་མ་རྒྱུ་འགྲེལ་ལས་ཤིང་། དེས་ན་རྟོག་བཞགས་ལ་རིག་གི་དོ་བོར་སྐྱེས་པ་ལ་རང་རིག་ཅེས་  
བཏགས་པ་ཡིན་ཏེ་སྤྱིར་ཤེས་པ་ཡིན་ན་དོ་བོའི་དབང་དུ་བྱས་ཏེ་རང་གིས་རང་རིག་པ་ཡིན་  
པས་བྱུང་གྲུང་། གཟུང་འཛིན་གཉིས་སུ་བྱེ་བའི་འཛིན་ནམ་ལ་རང་རིག་ཏུ་བཞག་པའི་ལྟོག་  
ཆ་ནས་དེ་ཡིན་པས་མ་བྱུང་པ་ལྟ་བུར་སྤྱང་བ་སོགས་ཤེས་པར་བྱའོ། ཞེས་གསུངས་སོ།  
དེ་ལྟར་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་ལ་རང་གི་དོ་བོ་ལ་རང་རིག་ཡིན་པས་བྱུང་གྲུང་རང་རིག་ཡིན་  
པས་མ་བྱུང་པ་དང་། ཁྱོད་ཀྱི་དོ་བོ་མཛོད་སུ་ཡིན་ན་ཁྱོད་མཛོད་སུ་ཡིན་པས་མ་བྱུང་པ་  
ནམས་ཤེས་པར་བྱའོ། རང་རིག་གི་དེས་ཆོག་ནི། ཁ་ནང་དུ་བལྟས་ནས་རང་གི་དོ་བོ་རང་  
ཉིད་ཀྱིས་ཁྱོད་ཞིང་རིག་པས་ན་རང་རིག་ཅེས་བྱའོ། །

རང་རིག་གི་བདག་རྒྱུན་ནི། ལོགས་སུ་མ་བཤད་ལ་རང་རིག་དེ་དང་གྲུབ་བདེ་ཐུག་གཅིག་  
པའི་དབང་ཤེས་དང་ཡིད་ཤེས་ཀྱི་བདག་རྒྱུན་ནི་རང་རིག་གི་ཐུན་མོང་པའི་བདག་རྒྱུན་ཙམ་  
བཞག་རུང་ཡང་ཐུན་མོང་མིན་པའི་བདག་རྒྱུན་མི་བཞག་གོ། རང་རིག་གི་ཡུལ་ནི། ཁ་ཅིག་  
རང་རིག་གི་ཡུལ་མཛོད་པར་བཤད་ན། རང་རིག་ཆོས་ཅན། རྟོག་མཛོད་ལོག་ཤེས་ཡིན་པར་  
ཐལ། ཡུལ་མཛོད་པའི་ཤེས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་བཞིན་དུ་དེ་ཆོས་ཅན། མཛོད་སུ་མ་ཡིན་  
པར་ཐལ། རང་ཡུལ་ལ་མི་བསྐྱུ་བ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། སོགས་རིགས་པའི་གནོད་པ་འབྱུང་  
བས་རང་རིག་ནི་རང་ཡུལ་ཤེས་པ་རང་མཚན་པ་ཁྱོད་བ་ཡིན་ལ་ཡུལ་མཛོད་རང་རིག་རང་  
གསལ་ཞེས་ཡུལ་མཛོད་པར་གསུངས་པ་ནི་ཡུལ་ཡུལ་ཅན་གཉིས་དང་གཟུང་འཛིན་གཉིས་སུ་  
རྒྱས་བྱེ་བའི་ཡུལ་དང་གཟུང་བ་མཛོད་པ་ལ་དགོངས་པ་ཡིན་ནོ། རང་རིག་མཛོད་སུ་མ་གྱི་  
དབྱེ་བ་ནི། གཉིས་སྤྱང་དང་བཅས་པའི་ཤེས་པའི་རང་རིག་བྱམ་འཛིན་དབང་ཤེས་ཉམས་སུ་  
ཁྱོད་བའི་རང་རིག་ལྟ་བུ་གཟུང་འཛིན་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་དང་ཐུག་གཅིག་པ་དང་། གཉིས་སྤྱང་  
མཛོད་པའི་ཤེས་པའི་རང་རིག་ནི་འཕགས་པའི་སོ་སོ་རང་རིག་པའི་ཡེ་ཤེས་ལྟ་བུ་གཟུང་འཛིན་

གྱི་སྒྲིམ་པ་དང་བྲལ་བའི་ཤེས་པ་དང་རྣམ་གཅིག་པའི་རང་རིག་གོ། ། རང་རིག་མངོན་སུམ་གྱི་དགོས་པ་ནི། དོན་རྒྱུ་ངེས་ཤེས་རབ་རལ་གྱི་ལས་མངོན་སུམ་གཞན་གྱིས་ཉམས་མྱོང་གང་། མངོན་སུམ་ཉིད་དེས་བྱེད་པ། རང་རིག་ལས་ཡིན་དེ་མེད་ན། ཚུལ་གཞན་གང་གིས་འགྲུབ་མི་འགྱུར། ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་བཤད་པ། རྣལ་མངོན་གྱི་མཚན་ཉིད་ནི། རྟོག་བྲལ་མ་འབྲུལ་པའི་རིག་པ་གང་ཞིག་རང་གི་སྤྱན་མོང་མིན་པའི་བདག་སྐྱེན་སྒྲིམ་བྱུང་གི་ཉིང་དེ་འཛིན་ལ་བརྟེན་ནས་སྒྲིམ་པ་རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་གྱི་མཚན་ཉིད། ཡང་ན་རྟོག་བྲལ་མ་འབྲུལ་པའི་རིག་པ་གང་ཞིག་བསྒྲིམས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་སྒྲིམ་པ་རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་གྱི་མཚན་ཉིད། ཟུར་དང་པོས་མངོན་སུམ་མིན་པ་ཐམས་ཅད་བཅད། ཟུར་གཉིས་པས་མངོན་སུམ་གཞན་གསུམ་བཅད། དེ་ཡང་ཚད་མ་མདོ་ལས་རྣལ་འབྱོར་པ་ཡིས་སྒྲུམས་བསྟན། མ་འདྲེས་པ་ཡི་དོན་ཅམ་མཐོང་། ཞེས་དང་རྣམ་འགྲེལ་ལས་རྣལ་འབྱོར་ཤེས་པ་སྤར་བཤད་པ། དེ་དག་གི་དེ་བསྒྲིམས་བྱུང་ཡིན། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །

ཁ་ཅིག་བསྒྲིམས་པ་ལས་བྱུང་བའི་མི་རྟོག་པའི་ཤེས་པ་རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་གྱི་མཚན་ཉིད་ཅེན། མི་སྤྱད་པ་བསྒྲིམས་པ་ལས་ས་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ཀེང་རུས་གསལ་བར་མཐོང་བའི་སྒྲོ་ཆོས་ཅན། མཚན་བྱུད་རེ་ཐལ། མཚན་ཉིད་དེའི་ཕྱིར། རྟགས་མ་གྲུབ་ན། དེ་ཆོས་ཅན། བསྒྲིམས་པ་ལས་བྱུང་བའི་མི་རྟོག་པའི་ཤེས་པ་ཡིན་པར་ཐལ། བསྒྲིམས་པ་ལས་གསལ་སྤར་ཐོབ་པའི་ཤེས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ལྟར་ཐོབ་པ་ཡོད་དེ། རྣམ་འགྲེལ་ལས་མི་གཙང་བད་པར་ས་ལ་སོགས། ཡང་དག་མིན་པའང་བསྒྲིམས་པ་ཡི། སྒྲོ་བས་གྱིས་སྤྱུལ་པ་རྟོག་མེད་དང་། གསལ་བར་སྤར་བ་ཅན་དུ་མཐོང་། ཞེས་སོ། རྩ་བར་འདོད་ན། དེ་ཆོས་ཅན། རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། རྟོག་བྲལ་མ་འབྲུལ་པའི་རིག་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འབྲུ་སྟེ། རྣམ་འགྲེལ་ལས་དེ་ལ་སྤར་བཤད་དངོས་པོ་བཞིན། ། བསྐྱུ་བ་མེད་ཅན་གང་ཡིན་དེ། བསྒྲིམས་བྱུང་མངོན་སུམ་ཚད་མར་འདོད། ལྟག་མ་ཉེ་བར་བསྐྱེད་པ་ཡིན། ཞེས་གསུངས་སོ། རྣལ་མངོན་གྱི་ངེས་ཆོག་ནི། རྣལ་མའི་དོན་ལ་ཡང་

དག་པར་འབྱོར་བའི་མངོན་སུམ་ཡིན་པས་རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་མཁུ་གཙོ་བོར་གང་ཟག་  
འཕགས་པ་རྣལ་འབྱོར་པའི་རྒྱུད་ཀྱི་མངོན་སུམ་ཡིན་པས་ན་དེ་སྐད་ཅེས་བྱའོ།

རྣལ་མངོན་གྱི་བདག་སྟེན་ནི། ཐོས་བསམ་གྱི་ཤེས་རབ་ཀྱི་རྩེ་སུ་བྱངས་པའི་སྒྲོམ་བྱུང་གི་  
ཉིང་དེ་འཛིན་ཡིན་ཏེ། ཚོགས་ལམ་དང་སྦྱོར་ལམ་གྱི་སྐྱབས་སུ་བསྒྲོམས་པ་ལས་བྱུང་བའི་  
སྦྱོར་ལམ་ཚོས་མཚོག་སྐད་ཅིག་མཐའ་མའི་ནི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་བྱུང་དུ་འབྲེལ་བའི་  
ཉིང་དེ་འཛིན་དེ་མཐོང་ལམ་སྐད་ཅིག་དང་པོའི་བདག་སྟེན་ཡིན་པ་ལྟ་བུའོ། །དེ་ཡང་རྣམ་  
ངེས་ལས་མེད་ཐོས་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེས་པས་གཟུང་བ་ངེས་པའི་དོན་རིགས་པ་སེམས་པ་  
ལས་བྱུང་བས་རྣམ་པར་གཞག་ནས་སྒྲོམ་པར་བྱེད་པའི་རྣལ་འབྱོར་རྣམས་ཀྱིས་དེ་རྫོགས་པ་  
ན། ཞེས་སོགས་གསུངས་སོ། །ཁ་ཅིག་རྣལ་མངོན་གྱི་བདག་སྟེན་ལ་ནི་ལྷག་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་  
ཉིང་དེ་འཛིན་དགོས་པར་བཤད་པ་མི་རིགས་ཏེ། སོ་སྐྱེའི་རྒྱུད་ཀྱི་ཟག་བཅས་གྱི་གཞན་  
སེམས་ཤེས་པའི་མངོན་ཤེས་སོགས་རྣལ་མངོན་མ་ཡིན་པར་ཐལ་ལ། དེ་དག་རྣལ་མངོན་མ་  
ཡིན་ན་མངོན་སུམ་གཞན་གསུམ་ཡང་ཡིན་མི་རུང་བས་མངོན་སུམ་མ་ཡིན་པར་ཁས་སྲུང་  
དགོས་སོ། །དེས་ན་རང་ལུགས་ལ་རྣལ་མངོན་གྱི་བདག་སྟེན་ནི་ལྷག་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་ཉིང་དེ་  
འཛིན་ཡིན་པས་བྱུང་བ་མེད་ཅིང་ཕྱི་རོལ་པའི་རྒྱུད་ལའང་རྣལ་མངོན་ཡོད་པར་ཀུན་མཁྱེན་  
རོང་ཐོས་པས་ལྟ་སྟངས་འགྲེལ་པར་གསུངས་སོ། །རྣལ་མངོན་གྱི་ཡུལ་ནི། གཙོ་བོར་བདེན་  
པ་བཞི་དང་རྣམ་པ་མི་རྟག་པ་སོགས་བཅུ་དྲུག་དང་། འདུས་བྱས་དང་འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ཚོས་  
གཞན་ཡང་བཞག་རུང་ངོ། །ཚུར་མཐོང་གི་མངོན་སུམ་གྱི་འཇུག་ཡུལ་ཡིན་ན་རང་མཚན་  
ཡིན་པས་བྱུང་གྱང་འཕགས་པའི་རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་གྱི་འཇུག་ཡུལ་ཡིན་ན་རང་མཚན་  
ཡིན་པས་མ་བྱུང་སྟེ། བདག་མེད་པ་དང་། འགོག་བདེན་དང་། སྦྱོང་པ་ཉིད་དང་། ཚོས་  
ཉིད་སོགས་ཀྱང་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ནི་སྤར་ཡང་བཤད་མོད་རྟོགས་དཀའ་བར་འདུག་  
པས་སྒྱུར་དུ་སྒྲོས་པའོ། །

རྣལ་མངོན་གྱི་དབྱེ་བ་ནི། རིགས་གཏྲར་ལས་མེད་འཕགས་པ་གསུམ་གྱི་མངོན་སུམ་  
གསུམ། སྒྲོབ་དང་མི་སྒྲོབ་སྒྲོན་ལ། ཞེས་ལྟར་གསུངས་པ་དང་མཐུན་པར་འཇམ་

མགོན་མི་པམ་པས་ཀྱང་བཞེད་དེ། དབུ་མ་རྒྱན་འགྲེལ་ལས་ཀྱི་གཉིས་པ་སྤྱི་རིགས་ཙམ་དུ་  
 དབྱེན། ཉན་རང་ཐེག་ཆེན་འཕགས་པ་གསུམ་གྱི་མངོན་སུམ་གསུམ་མཁུ། ཉན་ཐོས་དང་  
 ཐེག་ཆེན་ལ་སློབ་མི་སློབ་གཉིས་སུ་བྱེ་བའི་ལྷར་ཡང་འགྱུར་ཏེ། རང་རྒྱལ་ནི། བསམ་  
 གཏན་མཐའ་སྒྲན་གཅིག་ལ་ཀུན། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཡིན་པས་སློབ་པ་ལོགས་སུ་མི་  
 བཅྱེ་ལ། གྲུབ་མཐའ་འགའ་ཞིག་ན་ཡོད་པར་འདོད་པ་དེའང་ཉན་ཐོས་དང་ཐེག་ཆེན་གང་  
 རུང་ལས་མི་འདའ་བས། འདིར་རང་རྒྱལ་མི་སློབ་པ་གཅིག་ཏུ་བཅྱེ་འོ། ཇི་ལྟ་ལའང་མེས་  
 ཐོབ་སྤྲུང་བཅས་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་དང་། མཉམ་གཞག་སྤྲུང་མེད་ཀྱི་དབྱེ་བས་བཅུར་  
 འགྱུར་རོ། ཇི་འདྲ་སངས་རྒྱས་ལ་མཉམ་མེས་ཐ་དད་དུ་མེད་ཀྱང་ཇི་ལྟ་ཇི་སྟེད་གཟིགས་པའི་  
 ལྷོག་ཆ་ནས་བྱེ་བའོ། ཇི་ལྟ་སྤྲུང་བཅས་ནི་མངོན་པར་ཤེས་པས་མཐོང་བ་སྟེ། དག་བཅོམ་  
 བསེ་རུ་སྟོན་རྣམས་ཀྱིས། སྟོང་གཉིས་གསུམ་དང་གངས་མེད་མཐོང་། ཞེས་པ་ལ་  
 སོགས་པ་བཞིན་ནོ། སྤྲུང་མེད་ནི། ཉན་ཐོས་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་གཅིག་དང་། རང་  
 རྒྱལ་གཟུགས་རང་བཞིན་མེད་པར་རྟོགས་པའི་བདག་མེད་སྟེད་གཉིས་དང་། ཐེག་ཆེན་  
 བདག་མེད་གཉིས་ཀ་རྟོགས་པ་དང་། སངས་རྒྱས་བག་ཆགས་ཀུན་སྤངས་པའི་ཡེ་ཤེས་  
 སོ། ཞེས་གསུངས་པ་གོ་བདེའོ། རྣལ་མངོན་གྱི་དགོས་པ་ནི། དོན་རྣམ་ངེས་ཤེས་རབ་  
 ར་ལ་གྱི་ལས་ལྟར་ལུང་བཞིན་ལེགས་པར་བསྟོམས་པ་ཡིས། མཐར་ཐུག་རང་ཡུལ་གསལ་  
 གྱུང་བ། རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་དེ་མེད་ན། ཤལ་པའི་ཡུལ་འདས་དོན་མི་མཐོང་། ཞེས་  
 གསུངས་སོ། །

༥ བཞྌ་གཞུགས་མངོན་སུམ་ལྟར་སྤྲུང་བཤད་པ། འབྲུལ་པའི་ཤེས་པ་མངོན་སུམ་ལྟར་སྤྲུང་གི་  
 མཚན་ཉིད། འབྲུལ་པ་ཞེས་པས་མ་འབྲུལ་པ་མངོན་སུམ་རྣམས་བཅད། ཤེས་པ་ཞེས་པས་  
 སྟོམ་ཡིན་པ་རྣམས་བཅད། དེ་ཡང་རིགས་གཏེར་ལས་ཀྱི་འབྲུལ་པའི་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་  
 ནི། མངོན་སུམ་ལྟར་སྤྲུང་ཉིད་དུ་འདོད། ཁེས་གསུངས་སོ། མངོན་སུམ་ལྟར་སྤྲུང་  
 མངོན་སུམ་མ་ཡིན་ན་རྟགས་ལྟར་སྤྲུང་རྟགས་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་རེ་ཞིན། མི་མཚུངས་ཏེ།  
 མངོན་སུམ་ལྟར་སྤྲུང་ལ་མངོན་སུམ་གྱི་མཚན་ཉིད་མི་ལྟན་པའི་ཕྱིར་དང་། རྟགས་ལྟར་སྤྲུང་

ལ་རྟགས་གྱི་མཚན་ཉིད་ལྟན་པའི་ཕྱིར།

མངོན་སུམ་ལྟར་སྤང་ལ་ཚད་མ་མདོ་ལྟར་དབྱེ་བཞི། ཚད་མ་མདོ་ལས་འབྱུང་དང་ཀུན་  
རྫོགས་ཤེས་པ་དང་། རྗེས་དཔག་རྗེས་སུ་དཔག་ལས་བྱུང་། དབྱེ་དང་མངོན་འདོད་ཅེས་བྱ་  
བ། མངོན་སུམ་ལྟར་སྤང་རབ་རིབ་བཅས། ཞེས་ནམ་པ་བདུན་གསུངས་སོ། དང་པོ་  
འབྱུང་པའི་ཤེས་པ་ནི་ཐག་པ་ལ་སྤྱུལ་དང་སྒྲིག་སྤྱུལ་རྒྱུར་འཛིན་པ་ལྟ་བུ་དང་། གཉིས་པ་  
ཀུན་རྫོགས་ཤེས་པ་ནི་མཐོང་བའི་ཡུལ་ལ་མིང་དང་རིགས་སོགས་སྤྱར་ནས་འཛིན་པའི་རྟོག་པ་  
ཐམས་ཅད་དང་། གསུམ་པ་རྗེས་དཔག་ནི་རྟགས་འཛིན་པའི་སེམས་དང་། བཞི་པ་རྗེས་  
དཔག་ལས་བྱུང་བཞི་རྟགས་ཅན་འཛིན་པའི་སེམས་དང་། ལྷ་པ་དབྱེ་བཞི་འདས་པའི་ཆོས་  
ལ་དམིགས་པའི་རྟོག་པ་དང་། རྟག་པ་མངོན་འདོད་ནི་མ་འོངས་པའི་ཆོས་ལ་དམིགས་པའི་  
རྟོག་པ་དང་། བདུན་པ་རབ་རིབ་ལ་སོགས་པ་ནི་དབང་པོ་ཉམས་པ་ལས་བྱུང་བའི་མེད་པ་  
གསལ་སྤྱང་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་བཅས་བདུན་ནོ། །

མངོན་སུམ་ལྟར་སྤང་ལ་ཚད་མ་རྣམས་འགྲེལ་ལྟར་དབྱེ་བཞི། ཚད་མ་རྣམས་འགྲེལ་བྱ་བདུན་པོ་  
དེ་དག་བཞེར་བསྐྱུས་ནས་གསུངས་ཏེ། རྣམས་འགྲེལ་ལས་མངོན་སུམ་ལྟར་སྤང་རྣམས་  
བཞི། རྟོག་པའི་ཤེས་པ་རྣམས་གསུམ། རྟོན་བསྐྱེད་པ་ལས་བྱུང་བ་ཅན། རྟོག་པ་མེད་པ་  
གཅིག་ཡིན་ནོ། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ན་དང་པོ་འབྱུང་ཤེས་ལ་དོན་གཞན་དུ་སྒྲོ་འདོགས་  
པའི་ཤེས་པ་ཞེས་བྱ་བ་དང་། གཉིས་པ་ཀུན་རྫོགས་ཤེས་པ་ལ་བརྟེན་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་ཞེས་བྱ་  
བ་དང་། གསུམ་པ་བཞི་པ་ལྷ་པ་དབྱེ་བཞི་གཅིག་དུ་སྐྱུས་ཏེ་སྒྲིག་གྲུར་དོན་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་  
ཞེས་བྱ་བ་དང་། བདུན་པ་རབ་རིབ་ལ་སོགས་པ་རྟོག་མེད་འབྱུང་ཤེས་རྣམས་ལ་རྟོན་བསྐྱེད་  
པ་ལས་བྱུང་བ་ཅན་ཞེས་བྱ་ཏོ། །

མངོན་སུམ་ལྟར་སྤང་ལ་ཚད་མ་རྣམས་ལྟར་དབྱེ་བཞི། མངོན་སུམ་ལྟར་སྤང་བདུན་པོ་  
དང་བཞི་པོ་དེ་དག་གཉིས་སུ་བསྐྱུས་ནས་གསུངས་ཏེ། རྣམས་ལས་མེད་རྟོག་དངོས་  
མི་སྤང་ཕྱིར་དང་། རྟེན་བར་བསྐྱེད་པ་སྤྱི་བའི་ཕྱིར། མངོན་སུམ་ལྟར་སྤང་རྣམས་པ་གཉིས་སུ་  
བརྫོད་དོ། ཞེས་དང་པོ་དབྱེ་བཞི་གྱི་ཡུལ་གསལ་བར་མི་སྤང་བའི་ཕྱིར་མངོན་སུམ་མིན་

པ་དང་། བདུན་པ་རབ་རིབ་སོགས་དབང་པོ་ཉི་བར་བསྐྱད་པས་བསྐྱུ་བའི་ཕྱིར་མངོན་སུམ་  
 མིན་པའོ། །ཁ་ཅིག་མགལ་མེ་ལའོར་ལོར་སྤང་བ་དང་ལྷོན་ཤིང་འགོར་སྤང་མངོན་སུམ་  
 ལྟར་སྤང་བདུན་པ་རྟོག་མེད་འབྲུལ་ཤེས་རྟེན་བསྐྱད་པ་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་ཡིན་པར་བཤད་པའོག་  
 དུ་ཚད་མིན་བཤད་པའི་སྐབས་དགག་ལ། རང་ལུགས་ཐག་བྱ་སྤྱུལ་འཛིན་དང་། མགལ་མེ་  
 ལའོར་ལོར་འཛིན་པ་དང་། སྤྱིག་སྤྱུལ་རྩུར་འཛིན་པ་རྣམས་མངོན་སུམ་ལྟར་སྤང་དང་པོའི་  
 ཁོངས་སུ་བཞག་གོ། མངོན་སུམ་ལྟར་སྤང་བཤད་པའི་དགོས་པ་ནི། རྣམ་འགྲུལ་ལས་  
 དབང་སྐྱེས་མིན་པར་གྲུབ་དོན་དུ། གཉིས་བཤད་འབྲུལ་པ་མཐོང་ཕྱིར་རོ། །རྗེས་དཔག་  
 སོགས་གྲུབ་བརྗོད་པ་ནི། སྤྱུ་མ་གཉིས་ཉིད་བསྐྱུ་བ་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་དང་། འདིར་ནི་བཞི་པ་  
 དམིགས་བསལ་ལྟེ། །དེ་ནི་ཉེར་གཞི་དུ་ལས་སྐྱེས་བརྗོད། །ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །  
 ༥ གཉིས་པ་རྗེས་དཔག་ཚད་མ་བཤད་པ། ཚུལ་གསུམ་ཚད་བའི་རྟགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པའི་  
 རང་སྟོབས་ཀྱིས་མི་བསྐྱུ་བའི་གཞན་རིག་རྗེས་དཔག་ཚད་མའི་མཚན་ཉིད། ཟུར་དང་པོ་  
 ཚུལ་གསུམ་ཚད་བའི་རྟགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེས་པ་ཞེས་པས་མངོན་སུམ་ཚད་མ་བཅད།  
 ཟུར་གཉིས་པ་རང་སྟོབས་ཀྱིས་མི་བསྐྱུ་བའི་རིག་པ་ཞེས་པས་ཚད་མ་མ་ཡིན་པ་ཐམས་ཅད་  
 བཅད། གཞན་རིག་ཅེས་པས་རྗེས་དཔག་དང་གྲུབ་བདེ་གཅིག་པའི་རང་རིག་བཅད། ཡང་  
 བ་རང་གི་གཞལ་བྱ་ལྟོག་གྱུར་རྟོགས་པ་ལ་རང་སྟོབས་ཀྱིས་མི་བསྐྱུ་བའི་ཞེན་རིག་རྗེས་  
 དཔག་ཚད་མའི་མཚན་ཉིད། རྗེས་དཔག་དང་། རྗེས་དཔག་ཚད་མ་དང་། རང་དོན་རྗེས་  
 དཔག་ རྟགས་ཅན་རྗེས་དཔག་རྣམས་དོན་གཅིག་ རྗེས་དཔག་ཚད་མ་ནི་ཚད་མ་མ་དོ་  
 ལས་། རྗེས་དཔག་རྣམ་གཉིས་རང་དོན་ནི། ཚུལ་གསུམ་རྟགས་ལས་དོན་མཐོང་བ། །  
 ཞེས་དང་རྣམ་ངེས་། མཚན་ཉིད་གསུམ་པའི་རྟགས་ལས་རྗེས་སུ་དཔག་པར་བྱ་བ་རྟོགས་པ་  
 གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་རང་གི་དོན་རྗེས་སུ་དཔག་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་དང་། རིགས་ཐིགས་ལས་  
 རང་གི་དོན་གྱི་རྗེས་སུ་དཔག་པར་བྱ་བ་ལ་ཚུལ་གསུམ་པའི་རྟགས་ལས་ཤེས་པ་གང་ཡིན་  
 པའོ། །ཞེས་དང་། གཏན་ཚིགས་ཐིགས་པ་ལས་། དོན་ལྟོག་དུ་གྱུར་པ་སྐྱུ་བ་ནི་རྗེས་སུ་  
 དཔག་པར་བྱ་བ་ཉིད་ཡིན་པས་དེ་བྱེ་བྲག་དུ་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར། ཞེས་གསུངས་པ་

དང་། རྣམ་འགྲེལ་ལས་མ་རྟོག་མེད་པ་ཉིད་ཀྱིས་ན། རང་གི་མཚན་ཉིད་ལ་མངོན་  
 སུམ། རྣམ་རྟོག་མེད་པར་འཛིན་པ་མིན། དེ་ཕྱིར་དེ་ལ་ཆེས་དཔག་ཉིད། ཅེས་སོ། ཆེས་  
 དཔག་ཚད་མ་ནི་རྟོག་བཅས་ཡིན་པས་འབྲུལ་ཤེས་ཡིན་ཀྱང་ཚད་མ་ཡིན་པར་བཞག་རུང་  
 རྟོ། རྣམ་ཡུལ་དོན་སྤྱི་ལ་འབྲུལ་ཡང་འཇུག་ཡུལ་ལ་མི་བསྐྱབ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། རྣམ་  
 འགྲེལ་ལས་མ་བསམ་པ་ལ་ནི་བསྐྱེད་མེད་ཕྱིར། འབྲུལ་པ་ཡིན་ཀྱང་ཚད་མ་ཉིད། ཅེས་  
 སོགས་རྒྱ་ཆེར་གསུངས་པ་དང་། རྣམ་ངེས་ལས་མ་དེ་མ་ཡིན་ལ་དེ་འཛིན་ཕྱིར། འབྲུལ་  
 ཀྱང་འབྲེལ་ཕྱིར་ཚད་མ་ཉིད། ཅེས་སོ། །

ལ། ཆེས་དཔག་ཚད་མའི་ངེས་ཚོགས་ལག་དཔ། རྟགས་མཐོང་ཞིང་འབྲེལ་བ་དྲན་པའི་ཆེས་སུ་རང་གི་  
 བསྐྱབ་བྱ་དཔོག་པའི་ཚད་མ་ཡིན་པས་ན་ཆེས་དཔག་ཚད་མ་དང་། རང་གིས་མ་རྟོགས་པའི་  
 དོན་རྟོགས་པའི་ཆེད་དུ་བསྐྱབ་བྱ་ཆེས་སུ་དཔོག་པས་ན་རང་དོན་ཆེས་དཔག་དང་། རྟོན་  
 རྟགས་དང་ལྷན་པའི་སྒྲོ་ནས་རང་གི་གཞུགས་བྱ་ཆེས་སུ་དཔོག་པས་ན་རྟགས་ཅན་ཆེས་དཔག་  
 ཅེས་བྱ་ལོ། འདི་ཡི་རྒྱ་རྟགས་འཛིན་སེམས་དང་། འབྲས་བུ་སྐྱབ་དག་དང་སུན་འབྲིན་ལ་  
 ཆེས་དཔག་ཅེས་བཏགས་པ་ནི་འབྲེལ་བ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་ཏེ་འབྲས་མིང་རྒྱ་ལ་བཏགས་པ་  
 དང་། རྒྱ་མིང་འབྲས་ལ་བཏགས་པ་ཡིན་ནོ། །

ལ། ཆེས་དཔག་གི་རྒྱ་རྟགས་འཛིན་སེམས་ལག་དཔ། སློབ་དཔོན་རྒྱུན་མཁན་པོ་ནི་རྟགས་འཛིན་  
 སེམས་དུ་བ་ལྟ་བུ་རྟགས་ཀྱི་ངོ་བོ་འཛིན་པའི་སློབ་ཡིན་པ་དང་། རང་བཞིན་རྟགས་ཀྱི་རྟགས་  
 དང་རྟགས་ཅན་ངོ་བོ་ཐད་མེད་པས་རྟགས་འཛིན་སེམས་རྟགས་ཅན་ཆེས་དཔག་ཡིན་པ་  
 དང་། འབྲས་རྟགས་ཀྱི་རྟགས་དང་རྟགས་ཅན་ངོ་བོ་ཐད་པས་རྟགས་འཛིན་སེམས་དང་  
 རྟགས་ཅན་ཆེས་དཔག་ཀྱང་ཐད་པ་དང་། རྟགས་འཛིན་སེམས་ལ་མངོན་སུམ་དང་ཆེས་  
 དཔག་གཉིས་ཀྱི་ཡོད་པར་བཞེད་དོ། སློབ་དཔོན་ཚོས་མཚོག་ནི་རྟགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་འཛིན་  
 པ་ལ་རྟགས་འཛིན་སེམས་སུ་བཞེད་པ་དང་། དེ་ཡང་རྟགས་ཚོས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དཔེའི་སྤྱང་དུ་  
 ངེས་པ་དང་། ཚོས་ཅན་གྱི་སྤྱང་དུ་ངེས་པ་གཉིས་དང་། ཕྱི་མ་དེ་རྟགས་ཅན་ཆེས་དཔག་ཀྱང་  
 ཡིན་པ་དང་། རྟགས་འཛིན་སེམས་ཆེས་དཔག་ལ་བཞེད་པར་སྤྱང་ངོ། །

སློབ་དཔོན་ལྟ་དབང་སློབ་མེ་དུ་དང་བྱས་མི་ཏྲག་ལྟ་བུ་ཏྲགས་འཛིན་གྱི་རྒྱ་ཡིན་པ་དང་།  
 ཏྲགས་འཛིན་སེམས་ནི་བྱས་པ་དང་དུ་བ་ལྟ་བུ་ཚོས་ཅན་དང་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་བྱབ་པའི་སྤྱི་  
 ཅམ་དུ་འཛིན་པ་དང་། དུ་བ་མེ་ལས་སྤྱི་བ་དང་བྱས་པ་མི་ཏྲག་པ་ཡིན་པར་འཛིན་པའི་སློབ་  
 ཏྲགས་འཛིན་སེམས་སུ་བཞེད་པར་སྒྲུབ་སྟེ། སྟོང་ཕྱག་བཅུ་གཉིས་པ་ལས་༖ དཔེར་ན་མེ་  
 ནི་དུ་བ་ལ་སོགས་པ་སྐྱེད་པའི་རྒྱས་པ་དང་ལྡན་པ་ལྟ་བུ་འཇམ་དཔེར་ན་སྤྱི་མི་ཏྲག་པ་ལ་སོགས་  
 པའི་རྣམ་པ་དང་ལྡན་པ་ལྟ་བུ་འོ། །དེ་ནི་རྒྱ་དང་རྣམ་པར་ངེས་པའི་རང་བཞིན་མེ་ལ་སོགས་  
 པའོ། །དེ་འབྲུབ་པ་ཡི་ཏྲགས་སེམས་ཀྱི་རྒྱ་ཡིན། ཞེས་དང་། དུ་བ་ལ་སོགས་པ་དེའི་འབྲས་  
 བུའམ་དེའི་རང་བཞིན་སྤྱི་ལ་སོགས་པ་ཅམ་དུ་ཡོད་པ་ཉིད་ལ་སོགས་པ་དང་། བྱང་པར་  
 གཞན་དུ་སློབ་ཏྲགས་པ་སྟེ། སྤྱི་བ་ལྡན་པ་ཉིད་དང་བྱས་པ་ཉིད་ལ་སོགས་པ་རྟོགས་པར་བྱེད་  
 པ་ཉིད་ཡིན་ལོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །འཇམ་མགོན་སྤྱི་མའི་དགོངས་པ་ཡང་འདི་དང་མཐུན་  
 པ་འོག་ཏུ་གསལ་ལ་བར་བྱའོ། །ཚད་མ་རིགས་རྒྱན་ལས་ནི། རང་འབྲས་རྗེས་དཔག་གི་རྒྱར་  
 བྱུར་པའི་ཏྲགས་ཀྱི་རྒྱ་ལ་འཇམ་པའི་སློབ་ཏྲགས་འཛིན་སེམས་སུ་འདོད་ཅིང་། དེ་ཕྱོགས་  
 ཚོས་འཇམ་པ་དང་བྱབ་པ་འཇམ་པ་གཉིས་དང་། དེ་ལ་རང་ཚད་མ་དང་བཅད་ཤེས་གཉིས་  
 སུ་བཞེད་དོ། །ཚད་མ་སྟེ་བདུན་ཡིད་ཀྱི་མུན་སེལ་ལས་ནི། དེ་སྤྱི་བ་ཀྱི་རྒྱ་ལ་གསུམ་འཇམ་  
 པའི་ཚད་མས་བྲངས་ནས་སྤྱི་པའི་དེ་སྤྱི་བ་ཀྱི་རྒྱ་ལ་གསུམ་ཀ་དུས་གཅིག་ཏུ་བྲན་པའི་ཤེས་  
 པ་ཏྲགས་འཛིན་སེམས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དུ་གསུངས་ཤིང་རྒྱ་ལ་འཇམ་པའི་ཚད་མ་ཏྲགས་འཛིན་  
 སེམས་མིན་པར་། རྒྱ་ལ་གསུམ་དུས་གཅིག་ཏུ་འཇམ་པའི་སློབ་དེ་ནི་ཚད་མའི་སློབ་ས་ལས་  
 སྤྱི་པའི་བྲན་པ་ལ་བཞེད་དོ། །

རིགས་གཏེར་རང་འབྲེལ་ལས་ནི། ཁོ་བོ་ཅག་ཏྲགས་སུ་འགོད་བྱའི་རོ་བོ་དུ་བ་དང་བྱས་པ་  
 ལ་སོགས་པ་ལས་ཏྲགས་འཛིན་སྤྱི་བར་འདོད་ཀྱི་ཏྲགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་རྒྱ་ལ་གསུམ་ངེས་པ་  
 ལས་སྤྱི་བར་མི་འདོད་དེ། ཞེས་གསུངས་པས་ཏྲགས་འཛིན་སེམས་ཏྲགས་ཀྱི་རོ་བོ་འཛིན་  
 པར་བཞེད་དོ། །ཚད་མ་རིགས་གཞུང་རྒྱ་མཚོ་ལས་ནི། ཏྲགས་འཛིན་སེམས་ཏྲགས་དུ་བ་  
 དང་བྱས་པ་ལྟ་བུ་འཛིན་པའི་སེམས་ལ་བཞེད་པ་དང་། ཏྲགས་འཛིན་སེམས་དང་ཏྲགས་ཅན་

སྒྲོ་གཉིས་ཀ་རྟོག་པར་གསུངས་པ་ནི་གཙོ་ཆེ་བའི་དབང་དུ་བྱས་པ་ཡིན་གྱི་རྟོག་པ་དང་མངོན་  
སུམ་གཉིས་ཀ་ཡོད་པར་སེམས་སོ། ། ཞེས་གསུངས་ནས་རྟོག་པ་དང་མངོན་སུམ་གཉིས་ཀ་  
ལ་བཞེད་དོ། །

རང་ལུགས་ནི་རྣམ་འགྲེལ་གྱི་ཅུ་ཆོག་དངོས་གང་ཅི་ལྟ་བུར་གྱུར་པ། ། དེ་འདྲ་དེ་ནི་རྟགས་  
སེམས་ཀྱི། ། རྒྱ་ཡིན་དེ་ལས་དེ་ལྟ་ཡི། ། དངོས་ལ་དེས་བསྐྱེད་རྟགས་ཅན་སྒྲོ། ། དེ་ལྟར་  
རྟགས་དང་རྟགས་ཅན་སྒྲོ། ། བརྒྱད་པ་ཡིས་ནི་དངོས་པོ་ལ། ། འགྲེལ་ཕྱིར་དེར་སྒྲུང་བ་ཡི་  
ནི། ། རྟོང་ཡང་སྤྱི་བྱེད་ཉིད་མ་ཡིན། ། ཞེས་པའི་འགྲེལ་པར་ལེགས་བཤད་སྒྲུང་བའི་གཏེར་  
དུ་གསུངས་པ་ལྟར་བྱས་ན། ། རྟགས་ཀྱི་དེ་པོ་དུ་བ་དང་བྱས་པ་མཐོང་ཙམ་གྱི་སྒྲོ་ནི་རྟགས་  
འཛིན་སེམས་མིན་པར་དེས་བྱངས་པའི་དེས་ལེགས་རྟོག་པ་ཞིག་ལ་འཛིག་སྟེ། དེ་ཡང་ལེགས་  
བཤད་སྒྲུང་བའི་གཏེར་ལས། དགག་པ་འམ་སྒྱུབ་པའི་རྟགས་ཀྱི་དངོས་པོ་གང་ཞིག་དེས་  
དགག་པ་འམ་སྒྱུབ་པར་རྣམས་པའི་རང་བཞིན་ཅི་ལྟ་བུར་གྱུར་པ་དེ་དང་འདྲ་བར་བཟུང་བའི་སྒྲོ་  
དེ་ནི་ཆོས་གང་ལ་དེ་སྒྱུབ་ཀྱི་རྟགས་སུ་འཛིན་པ་ཡི་སེམས་ཀྱི་རྒྱུ་མཚན་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་དུ་  
བ་དེ་མེ་ལས་ཕྱུང་བའི་འགྲེལ་བ་ཅན་ཡིན་པ་དང་། བྱས་པ་དེ་མི་རྟག་པ་དང་དེ་པོ་འགྲེལ་བ་  
ཡོད་པ་ནི་དོན་རང་མཚན་གྱི་རང་བཞིན་དེ་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། དེ་དེ་ལྟར་ཡིན་པ་ལེས་པ་ལས་དུ་  
བ་དང་བྱས་པ་འདི་ནི་མེ་དང་མི་རྟག་པ་སྒྱུབ་པའི་རྟགས་ཡིན་ནོ་སྟེ། དེ་དེ་སྒྱུབ་ཀྱི་རྟགས་  
སུ་འཛིན་པའི་སེམས་འབྱུང་བ་ཡིན་གྱི། ཞེས་དང་། དེ་ལྟར་རྟགས་འཛིན་གྱི་སེམས་དེ་ལས་  
རྟགས་དང་འགྲེལ་བ་ཅན་དུ་གྱུར་པ་དེ་ལྟ་བུ་ཡི་དངོས་པོ་བསྒྱུབ་བྱ་ལ་རྟགས་འཛིན་དེ་བསྐྱེད་  
པ་སྟེ། དེ་ལ་བལྟས་ནས་རྟགས་ཅན་སྒྲོ་སྒྲེབ་ཡིན་ཏེ། ཞེས་དང་། དེ་ལྟར་རྟགས་དང་  
རྟགས་ཅན་གྱི་སྒྲོ་དེ་ནི་སྤྱི་མཚན་གྱི་སྒྲོ་དུ་ཡུལ་ཡིན་ཀྱང་དེ་ལྟ་བུའི་སྒྲོ་སྒྲེབ་དེ་དངོས་པོ་ལ་དེ་  
འདྲའི་རྒྱུ་མཚན་མེད་ན་མི་འབྱུང་བའི་ཕྱིར། ཞེས་སོགས་གསུངས་སོ། །

དེས་ན་གོང་གི་ཆོག་རང་བཞིན་ཅི་ལྟར་བྱུར་གྱུར་པ་དེ་འདྲ་བར་བཟུང་བའི་སྒྲོ་དེ་ནི་ཆོས་  
གང་ལ་དེ་སྒྱུབ་ཀྱི་རྟགས་སུ་འཛིན་པ་ཡི་སེམས་ཀྱི་རྒྱུ་མཚན་ཡིན་ཏེ། ཞེས་དང་། དེ་དེ་ལྟར་  
ཡིན་པར་ལེས་པ་ལས་དུ་བ་དང་བྱས་པ་འདི་ནི་མེ་དང་མི་རྟག་པ་སྒྱུབ་པའི་རྟགས་ཡིན་ནོ་

སྐྱམ་དུ་དེ་དེ་སྐྱབ་གྱི་རྟགས་སུ་འཛིན་པའི་སེམས་འབྱུང་བ་ཡིན་གྱི་.....ཞེས་པས་རྟགས་  
མཐོང་བའི་མངོན་སུམ་དང་རྗེས་དཔག་ཚད་མ་ལས་རྟགས་འཛིན་འབྱུང་བ་ཡིན་པར་  
གསུངས་པ་དང་། རྟགས་དང་རྟགས་ཅན་སྒོ་སྒྲིམ་ཚན་གྱི་སྒྲིབ་ཡུལ་ཡིན་པར་གསུངས་པས་  
རྟགས་འཛིན་སེམས་ཡིན་ན་ཚད་མས་བྱངས་པའི་བཅད་ཤེས་ཡིན་པས་བྱབ་པར་དགོངས་པ་  
ཤེས་ཀྱས་སོ། །དེ་ནི་གཞུང་དང་ཡང་མཐུན་ཏེ། ཚད་མ་མངོན་དང་རྒྱས་པ་སོགས་ནས་རྟགས་  
འཛིན་སེམས་རྟོག་པ་མངོན་སུམ་ལྟར་སྤྲང་ཡིན་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

རྟགས་འཛིན་སེམས་མངོན་སུམ་ལ་འདོད་པ་རྣམས་ནི་རིག་པའི་དབང་ཕྱུག་གི་གཞུང་རྣམས་  
ལས་རྟོག་པར་བཤད་པ་དང་འགལ་ཞིང་། རིགས་པ་དང་ཡང་མི་མཐུན་ཏེ། རྟགས་འཛིན་  
སེམས་རྟགས་ཅན་རྗེས་དཔག་གི་རྒྱ་ཡིན་ལ། དེ་ལ་རྟགས་གྱི་དོ་བོ་སྤང་བ་ཙམ་གྱིས་རྟགས་  
ཅན་རྗེས་དཔག་སྐྱེད་མི་རྣམས་པར་རྟགས་ཚོས་ཅན་གྱི་སྤྱང་དུ་མི་ལྟན་རྣམ་གཅོད་དང་རྟགས་  
དང་ཚོས་གྱི་འབྲེལ་བ་དེས་དགོས་པ་ཡིན་ཞིང་། དེ་འབྲེལ་བ་དེས་པ་མངོན་སུམ་ལ་མི་སྲིད་  
དེ། མངོན་སུམ་སྐྱབ་འཇུག་ཡིན་པས་མི་ལྟན་རྣམ་པར་གཅོད་མི་རྣམས་པའི་ཕྱིར་དང་།  
འབྲེལ་བ་ཡང་བརྟགས་ཡོད་ཡིན་པས་མངོན་སུམ་གྱི་ཡུལ་དུ་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་།

རྗེས་དཔག་ཚད་མར་གྱུར་པའི་རྟགས་འཛིན་སེམས་ཀྱང་འཐད་པར་མ་མཐོང་སྟེ། རྗེས་  
དཔག་ནི་རང་ཡུལ་གསར་རྟོགས་ཡིན་པས་སྐྱད་ཅིག་མ་གཅིག་ཁོན་དང་དེ་སྐྱད་ཅིག་གཉིས་  
པར་བཅད་ཤེས་སུ་འབྱུར་པར་ཀུན་གྱིས་མཐུན་པར་བཞེད་ལ། དེ་ལྟར་ན་བྱས་པ་ལྟ་བུ་  
འཛིན་པའི་རྟགས་འཛིན་སེམས་རྗེས་དཔག་དེ་རྒྱལ་གསུམ་གྱི་རྟགས་ལ་བརྟེན་ནས་བསྐྱབ་བྱ་  
རྟོགས་པ་ཡིན་ནམ་མིན། མིན་ན་རྗེས་དཔག་རྒྱལ་གསུམ་པའི་རྟགས་ལས་རང་གི་བསྐྱབ་བྱ་  
རྟོགས་པར་འདོད་པ་དང་འགལ། ཡིན་ན་རྒྱལ་གསུམ་པའི་རྟགས་ལས་བསྐྱབ་བྱ་བྱས་པ་ལྟ་  
བུ་རྟོགས་པའི་རྗེས་དཔག་དེས་བྱས་པ་དེ་བསྐྱབ་བྱ་གཞན་སྐྱུ་མི་རྟག་པར་སྐྱབ་པའི་རྟགས་སུ་  
ཇི་ལྟར་གཟུང་སེམས་པར་གྱིས་ཤིག། རྗེས་དཔག་སྐྱད་ཅིག་གཅིག་གིས་བྱས་པ་དེ་གཞན་ལ་  
བྱར་བཟུང་ནས་གསར་དུ་རྟོགས་པ་དང་དེ་བསྐྱབ་བྱ་གཞན་གྱི་རྟགས་སུ་བཟུང་མི་རྣམས་སོ། །  
སྐྱད་ཅིག་གཉིས་པར་རྟགས་སུ་གཟུང་དོ་སྐྱམ་ན་འད་དེའི་ཚོ་བཅད་ཤེས་སུ་གྱུར་པས་རྗེས་

དཔག་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་རྟགས་འཛིན་སེམས་ཆེས་དཔག་ཚད་མ་ཡིན་པ་མེད་པས་སྒོ་བ་  
དཔོན་གྱིས་ཀྱང་ཆེས་དཔག་དང་ཆེས་དཔག་ལས་བྱུང་བ་གཉིས་སུ་བྱེད་ཀྱང་བ་ཡིན་ནོ། །  
དེས་ན་རང་ལུགས་ལ་རང་འབྲས་ཆེས་དཔག་གི་རྒྱར་གྱུར་པའི་རྟགས་ཀྱི་ཚུལ་འཇལ་བའི་  
བྲན་ཤེས་རྟགས་འཛིན་སེམས་ཀྱི་མཚན་ཉིད།

དེ་ལ་དབྱེ་ན་ཕྱོགས་ཆོས་འཇལ་བའི་རྟགས་འཛིན་སེམས་དང་། བྱབ་པ་འཇལ་བའི་རྟགས་  
འཛིན་སེམས་གཉིས། རྟགས་ལྟར་སྒྲུང་གི་ཕྱོགས་ཆོས་དང་བྱབ་པ་འཇལ་བའི་སྒོ་རྟགས་  
འཛིན་སེམས་མཚན་ཉིད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །རྟགས་འཛིན་སེམས་ཡིན་ན་རྟགས་ཡང་དག་གི་  
ཚུལ་འཇལ་བས་བྱབ་སྟེ། རྟགས་ཅན་ཆེས་དཔག་གི་རྒྱ་ཡིན་དགོས་པའི་ཕྱིར། དེ་ལྟར་ན་  
རྟགས་དུ་བ་ལྟ་བུ་ལས་དེ་མཐོང་བའི་སྒོ་འབྱུང་ལ། དེ་ལས་དུ་བ་མེ་སྒྲུབ་པའི་རྟགས་སུ་  
བཟུང་བའི་རྟགས་འཛིན་སེམས་འབྱུང་། དེ་ལས་རྟགས་ཅན་ཆེས་དཔག་བྱུང་བས་རྟགས་  
ཅན་ཆེས་དཔག་རྟགས་འཛིན་སེམས་ལ་འབྲེལ། རྟགས་འཛིན་སེམས་རྟགས་མཐོང་བའི་  
ཚད་མ་ལ་འབྲེལ། དེ་རྟགས་ལ་འབྲེལ། རྟགས་བསྐྱབ་བྱ་ལ་འབྲེལ་བས་རྟགས་ཅན་ཆེས་  
དཔག་སྒྲུང་ཡུལ་ལ་འབྲུལ་ཤེས་ཡིན་ཀྱང་འཇུག་ཡུལ་བསྐྱབ་བྱ་ལ་ཚད་མ་ཡིན་ནོ། །

༥ ཆེས་དཔག་གི་རྟེན་བཤད་པ། ཆེས་དཔག་ཚད་མ་གང་ལ་བརྟེན་ནས་སྒྲེས་པའི་རྟེན་ནི་ཚུལ་  
གསུམ་ཚད་བའི་རྟགས་ཡང་དག་ཡིན་ཞིང་དེ་དག་གི་རྣམ་གཞག་གོང་དུ་རྟགས་ཡང་དག་  
དང་ལྟར་སྒྲུང་བ་རྟག་པའི་སྐབས་སུ་བཤད་ཟིན་ཏོ། །

༦ ཆེས་དཔག་གི་དགོས་པ་བཤད་པ། དཔལ་ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པས་རྒྱས་པའི་རང་འབྲེལ་ལས་  
དོན་དང་དོན་མ་ཡིན་པ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ནི་ཆེས་སུ་དཔག་པ་ལ་བརྟེན་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།  
ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རང་དོན་སྒྲུང་དོར་གྱི་གནས་རྟོགས་པ་ནི་ཆེས་དཔག་ཚད་མ་ལ་རག་  
ལས་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་བཞིན་དབུ་མ་རྒྱན་ལས་ཀྱང་། དེ་ལ་སྒྲོ་འདོགས་གཅོད་བྱེད་པ། །  
ཤེས་པར་བྱེད་པའི་གཏན་ཚིགས་ཀྱིས། ཆེས་སུ་དཔག་རྣམས་ཤེས་པར་བྱེད། །རྣལ་འབྱོར་  
དབང་རྣམས་མཛོན་སུམ་གསལ། ཞེས་དང་། དོན་རྣམ་དེས་ཤེས་རབ་རལ་གྱི་ལས་  
རྟོག་བཅས་ཆེས་དཔག་མེད་འགྱུར་ན། བཅས་ཅད་བཅོས་མ་ཐག་བཞིན་འགྱུར། ཞེས་

གསུངས་སོ། །

ལྷ རྩེས་དཔག་གི་དབྱེ་བ་ལག་དཔ། སྒྲིམ་བཤེད་རིགས་ཀྱི་སྒྲོམ་པ་རང་དོན་རྩེས་དཔག་དང་གཞན་  
དོན་རྩེས་དཔག་གཉིས། དེ་ཡང་རིགས་ཐེགས་ལས་ཤིག་རྩེས་སུ་དཔག་པ་ནི་རྩམ་པ་གཉིས་  
ཏེ། རང་གི་དོན་དང་གཞན་གྱི་དོན་ནོ། །ཞེས་སོ། །ཡང་ན། དངོས་སྟོབས་རྩེས་དཔག་  
གྲགས་པའི་རྩེས་དཔག་ ཡིད་ཆེས་རྩེས་དཔག་གསུམ། ཡང་ན། འབྲས་རྟགས་ལ་བརྟེན་  
པ། རང་བཞིན་རྟགས་ལ་བརྟེན་པ། མ་དམིགས་པའི་རྟགས་ལ་བརྟེན་པ་གསུམ། ཡང་  
ཚད་མ་མཛོད་ལས་རྩེས་དཔག་དང་རྩེས་སུ་དཔག་པ་ལས་བྱུང་བ་གཉིས་སུ་གསུངས་པ་ནི་སྒྲི་  
མ་རྟགས་འཛིན་སེམས་ལ་བརྟགས་པ་ཡིན། དེ་ལས་བྱུང་བ་ནི་རྩེས་དཔག་དངོས་ཡིན་ནོ། །

ལྷ རྩེས་དཔག་ལྟར་སྒྲུང་བཤད་པ། ཚུལ་གསུམ་ཚད་བའི་རྟགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྒྲིམ་པའི་རང་  
སྟོབས་ཀྱིས་མི་བསྐྱབ་པ་ཡིན་པའི་རིག་པ་རྩེས་དཔག་ལྟར་སྒྲུང་གི་མཚན་ཉིད། དེ་ལ་དབྱེ་  
ན་མ་གྲུབ་པའི་རྟགས་ལས་སྒྲིམ་པ། མ་ངེས་པའི་རྟགས་ལས་སྒྲིམ་པ། འགལ་བའི་རྟགས་  
ལས་སྒྲིམ་པ་གསུམ་ཡོད་དེ། རིགས་པ་ལ་འཕུག་པ་ལས་ཤིག་ཏེ་གཏན་ཚིགས་ལྟར་  
སྒྲུང་སྟོན་དུ་སོང་བ་ལ་སོགས་པ་དེའི་རྩེས་སུ་དོན་ལྟ་བུར་སྒྲུང་བའི་ཤེས་པ་སྒྲིམ་པ་དེ་རྩེས་  
དཔག་ཚད་མ་ལྟར་སྒྲུང་བ་སྟེ། སྒྲུང་བཤད་པ་བཞིན་དུ་གཏན་ཚིགས་ལྟར་སྒྲུང་དུ་མ་རྟགས་  
སུ་བཟུང་ནས་དོན་ལྟ་བུར་སྒྲུང་བ་དཔག་པ་ལས་སྒྲིམ་པའི་ཤེས་པ་དེ་རྩེས་དཔག་ཚད་  
མ་ལྟར་སྒྲུང་བའོ། །

ལྷ ཚད་མ་ལ་རང་ངེས་དང་གཞན་ངེས་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་ལག་དཔ། ཚད་མ་གང་ཞིག་ རང་ཡུལ་གཏོ་  
བོལ་རང་སྟོབས་ཀྱིས་ངེས་ཤེས་འབྱེད་ཀུས་པ་རང་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མའི་མཚན་ཉིད། ཚད་  
མ་གང་ཞིག་ རང་ཡུལ་གཏོ་བོལ་རང་སྟོབས་ཀྱིས་ངེས་ཤེས་འབྱེད་མི་ཀུས་པ་གཞན་ལས་  
ངེས་ཀྱི་ཚད་མའི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་རིམ་པ་བཞིན་རྩམ་འགྲེལ་ལས་ཤིག་ འབྲུལ་རྒྱུ་མེད་ན་དེ་  
ཡིས་ནི། རང་གི་ཉིད་ཀྱིས་རང་དང་ནི། རྩེས་སུ་མཐུན་པའི་སྒྲོ་སྒྲིད་བྱེད། ཁྱེས་དང་། འབྲ་  
བ་གཞན་ནི་ཡོད་པའི་ཕྱིར། ལཱ་ལཱར་ཡོངས་སུ་མི་ཤེས་ཏེ། འབྲུལ་ཕྱིར་སྒྲོང་གི་ཐ་དང་  
བཞིན། ཐུང་དང་མཐོང་བ་མེད་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་པས་བསྟན་ཏོ། །མཚན་གཞི་ནི། ཉིན་མོར་

ཐག་ཁྲག་ལ་པོར་མཐོང་བའི་དབང་མངོན་ལྟ་བུ་དང་པོ་དང་། ལུན་པ་ཚུལ་ཚུལ་ལ་ཐག་ཁྲ  
མཐོང་བའི་དབང་མངོན་ལྟ་བུ་གཉིས་པའོ། ཐག་ཁྲ་མཐོང་བའི་མིག་ཤེས་དེའི་ཡུལ་གཙོ་བོ་  
ནི་ཐག་ཁྲ་ཡིན་ལ། དེ་ལ་ངེས་ཤེས་འདྲན་རྩལ་ན་ཐག་ཁྲའི་སྤྲོད་གི་མི་རྟག་པ་སོགས་ལ་ངེས་  
ཤེས་འདྲན་མི་རྩལ་གྱང་ཁྱོད་རང་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་བཞག་རྩལ་པ་དང་། ཐག་ཁྲ་མཐོང་བ་  
ན་འབྲུལ་སྐྱེད་གྱིས་ཐག་ཁྲ་ལ་ངེས་ཤེས་འདྲན་མ་རྩལ་ན་དེའི་ཁྲ་བོ་ཚུལ་ལ་ངེས་ཤེས་འདྲན་  
རྩལ་གྱང་ཐག་ཁྲ་འཛིན་པའི་མིག་ཤེས་རང་ལས་ངེས་སུ་མི་འབྱུང་བ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་ཉ་  
སྤྱིས་མཐོང་བ་ན་ཡུལ་གྱི་གཙོ་བོ་ཉ་སྤྱིས་ལ་ངེས་ཤེས་འདྲན་རྩལ་ན་ཉ་སྤྱིས་དང་གྲུབ་བདེ་རྩལ་  
གཙོ་བོ་པའི་སྒྲུབ་ཅིག་མ་ལྟ་བུ་ལ་ངེས་ཤེས་འདྲན་མ་རྩལ་གྱང་ཚད་མ་དེ་རང་ལས་ངེས་སུ་  
འབྱུང་བ་དང་། ཉ་སྤྱིས་ལ་ངེས་ཤེས་འདྲན་མ་རྩལ་ན་དཀར་སིང་དེ་བལ་ལ་ངེས་ཤེས་འདྲན་  
རྩལ་གྱང་དེ་རང་ངེས་སུ་མི་འབྱུང་བ་སོགས་ཤེས་པར་བྱའོ། དེས་ན་ངེས་པ་འདྲན་མ་འདྲན་  
ནི་རང་ཡུལ་གཙོ་བོ་ལ་ངེས་ཤེས་འདྲན་མ་འདྲན་ལ་བྱ་སྟེ། ལུམ་འཛིན་མིག་ཤེས་ཀྱི་ཡུལ་  
བུམ་པ་ལྟ་བུ་དང་། བདག་མེད་རྟོགས་པའི་སྒྲོ་ལ་བདག་མེད་ལྟ་བུའོ། །

རང་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་ལ་མངོན་སུམ་དང་རྩལ་དཔག་གཉིས་ཀ་ཡོད་ཅིང་། གཞན་ལས་  
ངེས་ལ་མངོན་སུམ་ཁོ་ན་ཡིན་ཏེ། རྩལ་དཔག་ཡིན་ན་རང་ལས་ངེས་ཡིན་པས་བྱུང་པའི་  
སྤྱིར། དེ་ཡང་ལེགས་བཤད་སྤྲོད་བའི་གཏེར་ལས་མངོན་སུམ་ལ་རང་ངེས་དང་གཞན་  
ངེས་གཉིས་ཡོད་དེ། ཞེས་དང་། རྩལ་དཔག་ཐམས་ཅད་ནི་རང་ལས་ངེས་པ་ཡིན་ནོ། །  
ཞེས་གསུངས་སོ། དེ་ལ་མངོན་སུམ་ནི་རང་གི་ངོ་བོ་ངེས་པ་མ་ཡིན་ལ། རྩལ་དཔག་ནི་ངོ་  
བོ་ངེས་པ་ཡིན་ནོ། །འཕྲིན་མངོན་སུམ་ཡིན་ལ་ངེས་པ་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་འདོད་ཅིང་  
མངོན་སུམ་ཡིན་ན་སྤྲོད་ལ་མ་ངེས་པའི་བྱུང་བ་མེད་པར་སྤྱའོ། དེ་དག་མི་རིགས་སྟེ། རྣམ་  
འབྲེལ་རང་འབྲེལ་ལས་དེ་ནི་ཇི་ལྟར་མ་ངེས་པ་མངོན་སུམ་གྱིས་གཟུང་བ་ཡིན་ཞེ་ན།  
མངོན་སུམ་ནི་གང་གི་ཡང་ངེས་པར་བྱེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། དེས་གང་ཞིག་འཛིན་པ་དེ་ཡང་ངེས་  
པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །འོ་ན་ཅི་ཞེ་ན། དེར་སྤྲོད་བས་སོ། དེ་བས་ན་ངེས་པ་དང་མ་ངེས་པའི་  
དབང་གིས་མངོན་སུམ་གྱིས་འཛིན་པ་དང་མི་འཛིན་པ་དག་མ་ཡིན་ནོ། ཞེས་དང་རྣམ་ངེས་

ལས་: མངོན་སུམ་དོན་ལ་ལྟ་བུ་ཅམ་ཡིན་ཡང་ཉམས་སུ་མྱོང་བའི་མཐུ་ལས་བྱུང་བ་  
 མཚམས་སྦྱོར་བའི་བྲན་པ་ལས། དེ་མཐོང་བ་ཉིད་ན་མཐོང་བ་རྣམས་ལ་མངོན་པར་འདོད་པ་  
 དང་ཅིག་ཤོས་དག་གིས་ཐ་སྐད་དུ་འགྱུར་བ་ཡིན་ནོ། ། ཞེས་གསུངས་པ་དང་འགལ་ཞིང་།  
 གཞན་ཡང་འབྲུལ་རྒྱུ་མེད་པར་སྒྲིགས་ལ་པོར་ཐོས་པའི་མཉམ་ཤེས་དེ་རང་ཡུལ་མཐའ་  
 དག་ངེས་དང་མ་ངེས། ངེས་ན་སྒྲིའི་མི་རྟག་པ་ཡང་ངེས་པར་འགྱུར་ཞིང་སྒྲིག་ཏུ་རྟག་འཛིན་  
 རེགས་པར་ཐལ་ཏེ། རྒྱས་པའི་རང་འགྲེལ་ལས་: གང་ལ་རྟོགས་པ་པོའི་འབྲུལ་པའི་རྒྱ་  
 མཚན་མེད་པར་དེ་ཁོ་ན་ལ་དེ་མཐོང་བ་བྱུང་པར་མེད་ཀྱང་འདིའི་བྲན་པ་ངེས་པར་འགྱུར་ཏེ།  
 སྒྲོ་འདོགས་པ་དང་ངེས་པ་དག་གཞོད་པར་བྱ་བ་དང་གཞོད་པར་བྱེད་པའི་ངོ་བོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་  
 རོ། ། ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། ། འདོད་ན་སྒྲི་ཐོས་པའི་གང་ཟག་སུ་ལ་འང་སྒྲི་མི་རྟག་པར་  
 སྒྱབ་མི་དགོས་པར་འགྱུར་རོ། ། མ་ངེས་ན། འབྲུལ་རྒྱུ་མེད་པའི་སྒྲི་འཛིན་མངོན་སུམ་རང་  
 ཡུལ་སྤང་ལ་མ་ངེས་པར་ཁས་ལེན་ན་མངོན་སུམ་ཐམས་ཅད་སྤང་ལ་མ་ངེས་པར་ཁས་  
 གྲངས་པ་ལས་འོས་མེད་པས་རྩ་བའི་དམ་བཅའ་ཞིག་གོ། ། ཡང་སྐབས་འགའ་ཞིག་ཏུ་རྣལ་  
 འབྱོར་མངོན་སུམ་ལ་སྤང་ལ་མ་ངེས་པ་མེད་པའི་སྒྱབ་བྱེད་དུ་སྒྲོ་གྲོས་ཆེན་པོས་མཐོང་ཉིད་  
 ལས། རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ངེས་པར་བྱེད། ཅེས་བྲངས་ནས་བཤད་དོ། ། དེ་ཡང་ཐ་ཆད་པ་  
 ཡིན་ཏེ། འཕགས་པའི་རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་ལ་ངེས་པ་ཡོད་པ་གོང་གི་ལུང་གིས་བཀག་  
 ཅིང་དེ་བཞིན་ཚད་མ་མཛད་ལས་: རྣལ་འབྱོར་རྣམས་ཀྱི་སྒྲི་མས་བསྟན། མ་འདྲེས་པ་ཡི་  
 དོན་ཅམ་མཐོང་། ཞེས་དང་དེའི་རང་འགྲེལ་ལས་: རྣལ་འབྱོར་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་ལུང་  
 ལས་རྣམ་པར་རྟོག་པ་དང་མ་འདྲེས་པའི་དོན་ཅམ་མཐོང་བ་ནི་མངོན་སུམ་མོ། ། ཞེས་པའི་  
 ཅམ་དང་ཀྱང་སྒྲི་རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་ལ་ངེས་པ་མེད་པར་གསལ་སྤང་ཅམ་ཡིན་པར་  
 རྟོགས་ནུས་མོ། ། སྒྲོ་གྲོས་ཆེན་པོས་མཐོང་ཉིད་ལས། རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ངེས་པར་བྱེད། །  
 ཅེས་གསུངས་པའི་དོན་ནི་རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་ཐམས་ཅད་རང་སྤྱོད་སྒྲི་མ་ངེས་པ་འདྲེན་  
 རུས་པས་རང་ལས་ངེས་ཀྱི་ཚད་མ་ཡིན་པས་བྲུབ་པ་སྟོན་པ་ཡིན་ནོ། ། འོན་ཀྱང་རྣལ་འབྱོར་  
 མངོན་སུམ་ཡིན་ན་ངེས་པ་འདྲེན་པས་མ་བྲུབ་སྟེ། རྟོག་པའི་བྲ་བ་དང་བྲལ་བའི་རྣམ་མཁྱེན་

མངོན་སུམ་བཞིན་ནོ། །

འདིས་མངོན་སུམ་ཡིན་ན་སྒྲུབ་ལ་མ་དེས་པས་བྱབ་པ་གྲུབ་ནས། དེ་ནི་མངོན་སུམ་ལ་རང་  
དེས་དང་གཞན་དེས་ཀྱི་བྱུང་པར་ཅི་ཡོད་ཅི་ན། མཐུན་རྒྱུན་ཚད་བ་དང་འགལ་རྒྱུན་མེད་པའི་  
མངོན་སུམ་ནི་རང་སྟོབས་ཀྱིས་དེས་ཤེས་འདྲེན་རྒྱས་པ་ཡིན་ལ། མཐུན་རྒྱུན་མ་ཚད་ལ་  
འབྱུལ་པའི་འགལ་རྒྱུན་ལྡན་པའི་མངོན་སུམ་རྣམས་རང་སྟོབས་ཀྱིས་དེས་པ་འདྲེན་མི་རྒྱས་  
པར་རྒྱ་མཚན་གཞན་ལ་བརྟེན་ནས་དེས་ཤེས་འདྲེན་པ་ཡིན་ཏེ། རྒྱས་པའི་རང་འགྲེལ་  
ལས་ཡང་ཅིའི་ཕྱིར་ཐམས་ཅད་པས་ཐ་དད་པའི་དངོས་པོའི་ངོ་བོ་ལ་ཉམས་སུ་བྱུང་བ་  
སྤྱིས་ཀྱང་དེ་ཁོ་ན་བཞིན་དུ་བྲན་པའི་དེས་པ་མི་འབྱུང་ཞེ་ན། ལྷན་ཅིག་བྱེད་པ་མ་ཚད་བའི་  
ཕྱིར་རོ། །དེ་བས་ན། བྱུང་པར་ཆ་ཤས་རྣམས་སྤངས་པ། མངོན་སུམ་གྱིས་ནི་གཟུང་  
བའམ། བྱུང་པར་གང་ལ་རྟོགས་པ་ཡི། རྒྱུན་ཡོད་དེ་ནི་རྟོགས་པར་འགྱུར། ཐམས་ཅད་  
ལས་ཐ་དད་པ་ཆ་ཤས་དང་བྲལ་བའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཉམས་སུ་བྱུང་མོད་ཀྱི། འོན་ཀྱང་དེ་ཙམ་  
གྱིས་བྱུང་པར་ཐམས་ཅད་དེས་པར་མི་འགྱུར་ཏེ། རྒྱ་གཞན་ལ་བསྟོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་  
གསུངས་སོ། །

མཐུན་རྒྱུན་ཚད་བ་ནི། རང་གི་སྒྲོགས་ལ་བསྟོབ་པའི་རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་ལས་དེས་པ་  
འདྲེན་པ་ལྟ་བུ། རང་གི་སྒྲོགས་ལས་པ་བྱུང་མེད་ཀྱི་རོ་འཛིན་པའི་མངོན་སུམ་ལས་ཕལ་པས་  
བྱུང་མེད་ཀྱི་རོ་ལ་བྱུགས་པ་དང་། ཆགས་ལྡན་གྱིས་ཉལ་པོ་བྱ་བ་དང་། བྱིས་བཟའ་བྱུར་  
བསམ་པ་ལྟ་བུ། སྐབས་སུ་བབ་པ་ནི་སྤྲན་གྱི་གཏམ་བཤད་སྐབས་ཆོས་གཞན་དུ་མ་མཐོང་  
ཡང་སྤྲན་ལ་དེས་པ་འདྲེན་པ་ལྟ་བུ། དོན་དུ་གཉེར་བ་ནི་མི་མང་པོའི་ཁྱོད་དུ་འགའ་ཞིག་  
བཅའ་སྐབས་གཞན་མང་པོ་མཐོང་ཡང་དེ་ཁོ་ན་ལ་དེས་པ་འདྲེན་པ་ལྟ་བུ། དོན་གྱི་ལྷགས་ནི་  
ལྟ་དམོ་སྤྲོ་ཆོགས་མཐོང་ཡང་ཡལ་མཚན་པ་དང་ཆོས་གསལ་བ་སོགས་ལ་དེས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་  
ནོ། །དེ་དག་ལས་དེས་པའི་རྒྱ་ཆེས་ཉེ་བ་དང་པོར་དེས་སྟེ། ཕ་ཡང་ཡིན་ལ་མ་ཁན་པོ་ཡང་  
ཡིན་པ་མཐོང་བའི་ཆོ་ཕ་འོང་ངོ་སྤྲོམ་པ་ལྟ་བུའོ། །འོ་ན་ཚད་མ་མདོ་ལས་ཡང་ན་རང་  
རིག་འབྲས་བུ་སྟེ། དེ་ཡི་ངོ་བོ་ལས་དོན་དེས། ཞེས་མངོན་སུམ་གྱིས་དེས་པར་བཤད་པ་

མིན་ནམ་ཞེ་ན། འདི་ནི་མངོན་སུམ་གྱིས་དངས་པའི་ངེས་ཤེས་གྱིས་ངེས་པ་ལ་མངོན་སུམ་གྱིས་ངེས་ཞེས་བརྟགས་པ་སྟེ། རྒྱལ་པོའི་ཕོ་ཉལ་གཞོན་པ་ལ་རྒྱལ་པོས་གཞོན་ཅེས་པ་དང་། སྤྱིས་བྱས་འཛིན་པའི་སྤྱ་རེས་བཅད་པ་ལ་སྤྱིས་བྱས་བཅད་ཅེས་པ་བཞིན་ནོ། །དེས་ན་རྗེས་དཔག་ནི་སེལ་འདུག་ཡིན་པས་ཡུལ་ཆ་གཅིག་ལས་མི་རྟོགས་པས་དེ་ལ་ངེས་པའང་རང་སྟོབས་གྱིས་འབྲེན་ཀྱས་ལ། མངོན་སུམ་རྣམས་ནི་སྤྱབ་འདུག་ཡིན་པས་རང་ཡུལ་སྤྱུ་ལྟ་བུ་མཐོང་ཆེ་དེ་དང་གྲུབ་བདེ་རྗེས་གཅིག་པའི་ཡོན་ཏན་མི་རྟག་པ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་མཐོང་བ་ཡིན་ཏེ། དོན་གྱི་རང་གི་ངོ་བོ་གཅིག་ །བདག་ཉིད་མངོན་སུམ་ཡིན་པ་ལ། ཁྲོད་མ་རྣམས་གྱིས་བརྟག་བྱ་གང་། །མ་མཐོང་ཆ་གཞན་ཅི་ཞིག་ཡོད། །ཅེས་དང་། དེ་ཕྱིར་དངོས་པོ་མཐོང་བ་ཡིས། །ཡོན་ཏན་མཐའ་དག་མཐོང་བ་ཉིད། །ཅེས་སྤར་བཤད་པ་ལྟ་བུའོ། །ཁོ་རྟག་པ་སོགས་ཡོན་ཏན་མཐའ་དག་མཐོང་ཡང་འདྲ་བ་ལ་སོགས་འབྲུལ་རྒྱས་དེ་ལ་ངེས་པ་འབྲེན་མི་རྣམས་ཕྱིས་ཚུལ་གསུམ་ཚང་བའི་རྒྱུ་མཚན་གཞན་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་མི་རྟག་པར་ངེས་པ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ཡང་མངོན་སུམ་གྱིས་སྤྱད་སྤྱི་མི་རྟག་པ་དང་བྱས་པ་སོགས་མཐོང་ཡང་སྤྱི་མི་རྟག་པར་དང་བྱས་པ་ཡིན་པར་མི་མཐོང་ལ། རྗེས་དཔག་དང་དེ་དག་གིས་དངས་པའི་ངེས་ཤེས་གྱིས་སྤྱི་མི་རྟག་པ་ཡིན་པར་དང་བྱས་པ་ཡིན་པར་ངེས་པའོ། །ཁ་ཅིག་སྤྱི་འཛིན་མངོན་སུམ་གྱིས་སྤྱད་སྤྱབ་བདེ་རྗེས་གཅིག་པའི་ཡོན་ཏན་མཐའ་དག་མཐོང་ཡང་ཡོན་ཏན་མཐའ་དག་མི་རྟོགས་ཞེས་མཐོང་རྟོགས་སོ་སོར་བྱེ་ཡང་ཆོག་ཙམ་ལས་དོན་ལ་འགལ་འདུམ་མང་ཞིང་། ཤིང་རྩ་རྣམས་གཉིས་ཀྱི་དགོངས་པ་དང་ཡང་འགལ་ཏེ། ཚད་མ་མདོ་ལས་ཅིག་གལ་ཏེ་མཐོང་བ་བཞིན་གཏན་ཆོག་ས། །སྤྱབ་པའི་སྟོན་སྤྱུ་ལ་འདུག་ནི། །ཐམས་ཅད་རྟོགས་པར་མི་འགྱུར་བའམ། །ཡང་ན་ཐམས་ཅད་རྟོགས་པར་འགྱུར། །ཞེས་དང་། རྣམ་འགྲེལ་རང་འགྲེལ་ལས་ཅིག་འདི་ལ་ཆོས་ཅན་རྟོགས་ན་ཐ་མི་དད་པའི་ཕྱིར་ཐམས་ཅད་རྟོགས་པར་འགྱུར་རོ། །འོན་ཏེ་ཐ་དད་ན་མ་འབྲེལ་བ་ནི་དེ་ལ་རྟོགས་པ་མེད་དོ། །ཞེས་དང་། དཔེར་ན་མི་རྟག་པ་སྤྱབ་པར་བྱ་བ་ལ་སྤྱུ་ལྟ་བུ་སྟེ། དེའི་མངོན་སུམ་ཁོ་ནས་གྲུབ་པས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་གྲུབ་

སྒྲོ་ དེ་ལས་གཞན་པ་མ་གྲུབ་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །འོན་ཏེ་ཡོད་ན་ནི་དེའི་ངོ་བོ་ཉིད་མ་ཡིན་  
ནོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །འོན་རྒྱས་པའི་རྩ་བ་ལས་། རྒྱད་པར་གང་ལ་རྟོགས་པ་ཡི། །  
རྒྱུན་ཡོད་དེ་ནི་རྟོགས་པར་འགྱུར། །ཞེས་པ་ཅི་ཞེན། འདི་ནི་གང་ཟག་གིས་ངེས་པ་འདྲེན་  
ནས་རྟོགས་པ་ལ་བྱས་པ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ལྟར་དབང་མཛོན་གྱིས་མཐོང་བའི་སྤྱད་དང་གྲུབ་བདེ་ཆས་གཅིག་པའི་མི་རྟག་པ་དེ་སྤྱེ་ཡིན་  
ནས་མིན་ཞེན། སྤྱེ་ཡིན་ཏེ། རྣམ་ཤེས་ཀྱི་མཉམ་བྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། གཞན་དུ་སྤྱེ་ཡི་རྟག་པ་དེ་  
སྤྱེ་མ་ཡིན་ན་དེ་ལྟར་མིན་བཞག་པ་ལས་འོས་མེད་ལ། དེ་ལྟར་ན་སྤྱེ་འཛིན་པའི་མཉམ་ཤེས་  
གྱིས་གཟུང་མི་རྣམས་པ་དང་། ལྟར་མིན་ལ་རྒྱས་མེད་པས་སྤྱད་དང་གྲུབ་བདེ་ཆས་གཅིག་བཞག་  
མི་རུང་བ་དང་། གེ་སྤྱེས་མཚན་གཞི་དང་འདུས་བྱས་སུ་མཚན་པའི་མཚན་ཉིད་རྒྱས་ཐང་དང་  
དུ་འདོད་པ་ལས་ལྷག་པའི་མདོ་སྤེལ་ས་མཚན་མཚན་རྒྱས་གཅིག་པའི་རྩལ་ཡང་བཞག་མི་  
རྣམས་། །དབང་པོའི་མཛོན་སུ་མ་གྱིས་སྤྱེ་མི་རྟག་པ་ལ་སོགས་པ་རྟོགས་ཀྱང་དེ་རྒྱུད་ལྟར་གྱི་  
གང་ཟག་གིས་རྟོགས་པའི་རྒྱབ་པ་མེད་དེ། རྒྱུར་མཐོང་གང་ཟག་གིས་རྟོགས་མ་རྟོགས་དུག་  
པ་ཡིད་ཤེས་རྟོག་བཅས་ཀྱིས་རྟོགས་མ་རྟོགས་ཀྱི་སྒྲོ་ནས་འཛོག་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་དུ་  
དེའི་རྒྱུད་ཀྱི་མཛོན་སུ་མ་གྱིས་རྟོགས་ན་དེས་རྟོགས་དགོས་ན་གེ་སྤྱེས་རང་རིག་རྟོགས་པ་  
དང་། རྒྱུད་འཕེན་པས་རྗེས་དཔག་ཚད་མ་རྟོགས་པར་འདོད་དགོས་ལ། དེ་དག་གིས་  
རྟོགས་ན་དེ་དག་གིས་ཁས་ཀྱང་སྤྱང་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་བཞིན་མཐོང་བ་ལ་འང་མཚུངས་  
ཏེ། དེའི་རྒྱུད་ཀྱིས་མཛོན་སུ་མ་གྱིས་མཐོང་ན་དེས་མཐོང་དགོས་ན་ལུ་སྤྲེགས་ཀྱི་བྲག་པས་  
ཀྱང་སྤྱེ་མི་རྟག་པ་མཐོང་དགོས་ལ། དེ་ལྟར་ན་བྱས་རྟགས་ཀྱིས་སྤྱེ་མི་རྟག་པར་སྤྱབ་པའི་  
རྩལ་བ་སུ་ཡང་མི་རྟེན་དོ། །

རྩལ་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་སོ་སོ་སྤྱེ་བའི་རྒྱུད་ལ་ཡང་སྤྱེ་བའི་མི་རྟག་པ་དང་སྤྱེ་བའི་སྤྱད་ཅིག་མ་  
རྟོགས་པའི་སྒྲོ་ཡོད་པར་འཛོག་དགོས་ཤིང་། འོན་ཀྱང་སོ་སྤྱེས་ལ་བྱས་བསྐྱེད་ནས་དེ་མི་  
ངེས་པས་སྤྱེ་བའི་མི་རྟག་པ་རྟོགས་པའི་སོ་སྤྱེ་ནི་མེད་དོ། །དེ་ཡང་འཇམ་མགོན་མི་པམ་པས་  
ལེགས་བཤད་སྤྱང་བའི་གཏེར་ལས་། དེ་བཞིན་སྤྱད་ཅིག་སྤྱེ་བྱེད་ཅོན་ལ་མ་འདྲེས་ཤིང་དབང་

མདོན་གྱིས་ཀྱང་འདྲེས་པར་མཐོང་མི་ཤེས་ནའང་། ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་འདྲ་བ་བར་མ་ཆད་དུ་  
བྱུང་བ་དང་། རང་གི་སློ་མི་གསལ་ཞིང་གྲུབ་མཐའ་དན་པས་བསྐྱེད་པ་སོགས་ཕྱི་ནང་གི་  
འབྲུལ་རྒྱས་གོགས་བྱས་ཏེ། ལོག་པར་འཛིན་པ་ཡིན་ནོ། ། ཞེས་དང་། དེས་ན་སྐྱེད་ཅིག་མ་  
ཉིད་དུ་མདོན་སྤུམ་གྱིས་མཐོང་བས་རྒྱུ་ཡོད་ལ། བདག་མེད་པ་གོ་མས་པ་སོགས་ལྟ་ན་ཅིག་  
བྱེད་རྒྱུ་ཡོད་དུ་ཟིན་ཀྱང་། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མ་ཐོང་བ་རྣམས་ལ་མདོན་སྤུམ་ཁོ་ནས་སྐྱེད་ཅིག་  
མར་དེས་པ་འདྲེན་མི་རྩལ་པ་ནི་འབྲུལ་པ་གོ་མས་པས་བསྐྱེད་ནས་གོགས་བྱས་པ་ལས་ཡིན་  
ནོ། ། ཞེས་དང་། ཡིད་བཞིན་མཛོད་དཀའ་འགོལ་ལས་། གྲུས་པས་སྐྱེད་ཅིག་མ་དངོས་སུ་  
མཐོང་བ་མེད་པ་ཡིན་ནོ། ། ཞེས་པ། འབྲུལ་རྒྱས་བསྐྱེད་པ་དང་བྲལ་ནས་དོན་དེས་པའི་རྩལ་  
གྱིས་མཐོང་བ་མེད་ཅེས་པའི་དོན་ཏེ། རྟོག་མེད་ཤེས་པས་སྐྱེད་ཅིག་མ་མཐོང་མ་མེད་ཞེས་  
པའི་དོན་དུ་གཟུང་བར་མི་བྱའོ། ། ཞེས་གསུངས་པ་སོགས་ལོགས་པར་བཤད་པ་དུ་མའི་སྒོ་  
ནས་དཀའ་བའི་གནད་རྣམས་འགྲེལ་ཞིང་རྩ་འགྲེལ་གྱི་དགོངས་པ་རྣམས་མེད་པ་གསལ་བར་  
བྱས་པ་ནི་སློ་གསལ་རྣམས་ལ་ཤེས་རབ་ཀྱི་མིག་རབ་དུ་འབྱེད་པའི་ཐུར་མའོ། །

༥ ཚད་མ་ལ་དོན་དམ་དང་ཐ་སྐྱོད་གཉིས་སུ་བྱེད་བཤའ་བ། རང་ཡུལ་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་  
ཡོངས་སུ་གཙོད་པའི་རང་སྟོབས་གྱིས་མི་བསྐྱེད་པའི་རིག་པ་དོན་དམ་ཚད་མའི་མཚན་ཉིད།  
རང་ཡུལ་ཐ་སྐྱོད་ཀྱི་བདེན་པ་ཡོངས་སུ་གཙོད་པའི་རང་སྟོབས་གྱིས་མི་བསྐྱེད་པའི་རིག་པ་ཐ་  
སྐྱོད་ཚད་མའི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི་ལུགས་འདིར་བྱམ་པ་མཐོང་བའི་སློ་ལྟ་བུ་དང་པོ་  
དང་། རྣམ་མཁའ་རྟོགས་པའི་སློ་ལྟ་བུ་གཉིས་པའོ། ། དོན་དམ་འཇལ་བའི་སློ་ཡིན་ན་དོན་  
དམ་ཚད་མ་ཡིན་པས་མ་ཁྲུབ་སྟེ། ཚད་མ་དེས་བྱངས་པའི་དེས་ཤེས་ལྟ་བུའོ། ། དེ་བཞིན་ཐ་  
སྐྱོད་འཇལ་བའི་སློ་ཡིན་ན་ཐ་སྐྱོད་ཚད་མ་ཡིན་པས་མ་ཁྲུབ་པ་གོ་སྟེ། ། གང་དག་ལུགས་  
འདིར་རྣམ་མཁའ་གཉིས་ཁོ་ན་དོན་དམ་དུ་འདོད་པ་ལྟར་ན་དོན་དམ་རྟོགས་པའི་རྩུར་མཐོང་མ་དོན་  
སྤུམ་འཛིན་དཀའ་བར་གོང་དུ་བཤད་ཟིན་ཏོ། །

༦ འདིར་མཁའ་ཆེན་ཆེས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་དང་འཇམ་མགོན་སྐྱེམས་གྲུབ་མཐའི་རྩེ་མོ་ན་བཤད་  
པའི་ཚད་མ་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་བཞག་རྩུང་བྱང་བཤད་ན། དོན་དམ་ཚད་མ་ལ་རྣམ་གྲངས་དང་

རྣམ་གྲངས་མ་ཡིན་པའི་དོན་དམ་གཅོད་པའི་ཚད་མ་གཉིས་དང་། ཐ་སྟོང་ཚད་མ་ལ་མ་དག་  
ཚུར་རོལ་མཐོང་བ་དང་དག་པའི་གཟིགས་པ་ཀུན་ཏུ་ཐ་སྟོང་པའི་ཚད་མ་གཉིས་སོ། །

༥ དོན་དམ་ཚད་མ་བཤད་པ། རང་གི་གཞལ་བྱ་མཐའ་གསུམ་མཆི་རིགས་པ་དང་བྲལ་བའི་ཆོས་  
ཉིད་ལ་ཡོངས་སུ་གཅོད་པའི་རང་སྟོབས་ཀྱིས་མི་སྟོབ་པའི་རིག་པ་རྣམ་གྲངས་པའི་དོན་དམ་  
གཅོད་པའི་ཚད་མ་འཛིན་ཅིང་། རང་གི་གཞལ་བྱ་མཐའ་བཞི་ཀུན་དང་བྲལ་བའི་ཆོས་ཉིད་  
ལ་ཡོངས་སུ་གཅོད་པའི་རང་སྟོབས་ཀྱི་མི་སྟོབ་པའི་རིག་པ་རྣམ་གྲངས་མ་ཡིན་པའི་དོན་དམ་  
གཅོད་པའི་ཚད་མ་འཛིན་ཅིང་། མཐའ་བཞི་ནི་ཡོད་མེད་གཉིས་གཉིས་མིན་བཞི་ཡིན་ལ།  
ཇི་ལྟར་ཡོད་མཐའ་བཀག་པ་ཙམ་རྣམ་གྲངས་པའི་དོན་དམ་ཡིན་པར་ཡོངས་སུ་གྲགས་པ་  
ལྟར་མཐའ་གཉིས་པ་དང་གསུམ་པ་བཀག་པ་ཡང་རྣམ་གྲངས་པའི་དོན་དམ་ཡིན་པར་ཤེས་  
དགོས་ཤིང་། བྱི་མ་ནི་སྟོས་པའི་མཐའ་ཀུན་དང་བྲལ་བ་ཡིན་ནོ། །དབྱུ་པ་པ་ལ་ཅིག་རྣམ་  
གྲངས་པའི་དོན་དམ་དོན་དམ་མཚན་ཉིད་པར་མི་བཞེད་པས་དེ་ལ་གཅོད་པའི་ཚད་མ་ཡང་  
དོན་དམ་ཚད་མ་མཚན་ཉིད་པར་མི་བཞེད་དོ། །དོན་དམ་ལ་གཉིས་སུ་བྱེ་བའི་དགོས་པ་ནི།  
དོན་རྣམ་ངེས་ཤེས་རབ་རལ་གྱི་ལས་ཤིང་། དོན་དམ་དཔྱོད་བྱེད་གཉིས་མེད་ན། །བདེན་གཉིས་  
ཟུང་འཇུག་མི་ཤེས་ཤིང་། །དོན་དམ་སྟོས་པའི་མཐའ་ལྟར་ལ། །དེ་ཡང་རང་ཉིད་རང་གིས་  
འཇིག་ཅིས་གསུངས་སོ། །

༦ ཐ་སྟོང་ཚད་མ་བཤད་པ། ཐ་སྟོང་ཚད་མ་གཉིས་ལ་ངོ་བོའི་བྱུང་པར། རྒྱུའི་བྱུང་པར།  
འབྲས་བྱུའི་བྱུང་པར། བྱེད་ལས་ཀྱི་བྱུང་པར་བཞི་ཡོད་པ་ལས། དང་པོ་ངོ་བོ་འམ་མཚན་  
ཉིད་ཀྱི་བྱུང་པར་ནི། རང་ཡུལ་ཉི་ཆོ་བའི་དོན་ཁོན་ལ་ཡོངས་སུ་གཅོད་པའི་རང་སྟོབས་ཀྱིས་  
མི་བསྟོབ་པའི་རིག་པ། མ་དག་ཚུར་རོལ་མཐོང་བ་ལ་བརྟེན་པའི་ཀུན་ཏུ་ཐ་སྟོང་པའི་ཚད་མ་འཛིན་  
ཅིང་། རང་ཡུལ་རྒྱ་ཆོ་བའི་དོན་ལ་ཡོངས་སུ་གཅོད་པའི་འཕགས་རྒྱུད་ཀྱི་རང་སྟོབས་  
ཀྱིས་མི་བསྟོབ་པའི་རིག་པ། དག་པ་འཕགས་པའི་གཟིགས་པ་ལ་བརྟེན་པའི་ཀུན་ཏུ་ཐ་སྟོང་  
པའི་ཚད་མ་འཛིན་ཅིང་། མཚན་གཞི་ནི་དཔེར་ན་ཚུར་མཐོང་གི་བྱུམ་འཛིན་མངོན་སུམ་ལྟ་  
བྱུང་དཔོ། འཕགས་པའི་སྒྲུང་བཅས་རྣམ་འབྱོར་མངོན་སུམ་ལྟ་བུ་གཉིས་པའོ། །དེ་གཉིས་

ཀའི་ཡུལ་ལ་ཐ་སྐྱད་བདེན་པ་བཞག་ཀྱང་དག་གཟིགས་ཚད་མ་འི་ཡུལ་ཡིན་ན་ཐ་སྐྱད་བདེན་པ་ཡིན་པས་མ་ཁྲབ་པ་དང་། དག་གཟིགས་ཚད་མ་ཡིན་ན་ཐ་སྐྱད་ཚད་མ་ཁོ་ན་ཡིན་པས་མ་ཁྲབ་སྟེ། ཇི་སྟེད་པའི་མ་ཁྲབ་པ་དང་། དེའི་ཡུལ་དུ་གྱུར་པའི་དོན་དམ་བཞིན་ནོ། །

རྟེན་གང་ཟག་གི་ཁྱད་པར་ལ་དག་གཟིགས་ཡིན་ན་འཕགས་པའི་རྒྱུད་ཀྱི་ཚད་མ་ཡིན་པས་ཁྲབ་སྟེ། རྒྱུ་ཇི་ལྟ་བུའི་ཆོས་ཉིད་མཐོང་བ་ལས་སྐྱེས་དགོས་པའི་ཕྱིར། རྒྱུར་མཐོང་ཚད་མ་ཡིན་ན་སོ་སྐྱུའི་རྒྱུད་ལ་ཡོད་པས་མ་ཁྲབ་སྟེ། དག་བཅོམ་པའི་རྒྱུད་ཀྱི་བུམ་པ་ཅམ་དང་སྐྱ་ཅམ་འཛིན་པའི་མངོན་སུམ་ལྟ་བུ་དེ་མ་དག་རྒྱུར་མཐོང་ཚད་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྒྱུར་མཐོང་གི་རྒྱུད་ཀྱི་ཚད་མ་ཡིན་ན་རྒྱུར་མཐོང་ཚད་མ་ཡིན་པས་མ་ཁྲབ་སྟེ། སོ་སྐྱུའི་རྒྱུད་ཀྱི་དོན་དམ་རྟོགས་པའི་ཚད་མ་དེ་རྒྱུར་མཐོང་ཚད་མ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ཐ་སྐྱད་ཚད་མ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ལྟར་ཞིབ་ཏུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །

རྒྱུའི་ཁྱད་པར་ནི། རྒྱུར་མཐོང་ཚད་མ་ནི་རང་རང་གི་དབང་པོ་ལ་བརྟེན་ནས་རང་རང་གི་ཡུལ་དེ་ཚུལ་བཞིན་བཟུང་བ་ཅམ་ལས་སྐྱེས་པ་ཡིན་པས་རྒྱུ་ཡུལ་དབང་ཡིད་བྱེད་གསུམ་མོ། །དག་གཟིགས་ཚད་མ་ནི་རྒྱུ་ཇི་ལྟ་བུའི་ཆོས་ཉིད་བདག་མེད་པ་དང་སྟོང་པ་ཉིད་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་མཉམ་གཞག་གིས་འབྲེན་པ་ཡིན་པས་ཡུལ་དབང་ཡིད་བྱེད་གསུམ་ཅམ་ལས་མི་སྐྱེ་བར་ཆོས་ཉིད་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་རྗེས་སུ་ཐོབ་པ་ཡིན་ནོ། །

བྱེད་ལས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ནི། རྒྱུར་མཐོང་ཚད་མས་ཉི་ཆོ་བ་རྒྱུར་མཐོང་གི་ཡུལ་ལ་སྒྲོ་འདོགས་སེལ་བར་བྱེད་དེ། སྐྱ་མི་རྟག་པར་རྟོགས་པའི་རྗེས་དཔག་གིས་སྐྱ་རྟག་འཛིན་ཀྱི་སྒྲོ་འདོགས་སེལ་བ་ལྟ་བུའོ། །དག་གཟིགས་ཚད་མ་ནི་རྒྱ་ཆེ་བ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྲབ་པའི་ཡུལ་རྒྱུར་མཐོང་གི་སྟོད་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ལ་སྒྲོ་འདོགས་སེལ་བར་བྱེད་དེ། རུལ་གཅིག་གི་སྟེང་དུ་རུལ་སྟེད་ཀྱི་སངས་རྒྱས་འཇུག་པས་རུལ་གཅིག་ལ་རུལ་སྟེད་ཀྱི་སངས་རྒྱས་མི་ཤོང་སྐྱམ་པའི་སྒྲོ་འདོགས་སེལ་བ་ལྟ་བུའོ། །

འབྲས་བུའི་ཁྱད་པར་ནི། རྒྱུར་མཐོང་ཚད་མས་རང་གི་སྐྱབས་སུ་བབ་པའི་གཞལ་བྱ་དེ་འཛིན་ཅིང་རྟོགས་པར་བྱེད་པས་དོན་རྟོགས་པ་དེའི་འབྲས་བུ་ཡིན་ལ། དག་གཟིགས་ཚད་

མས་མཐར་ཐུག་ཤེས་བྱ་ཐམས་ཅད་ཆགས་ཐོགས་མེད་པར་མཆེན་པའི་རི་སྒྲིབ་མཆེན་པའི་  
རྣམ་མཆེན་སྒྲུབ་པས་དེ་ཡི་འབྲས་བུ་དང་ལྷན་པའོ། །ཐ་སྐྱོད་ཚད་མ་ལ་གཉིས་སུ་སྤྱོ་བའི་  
དགོས་པ་ནི། རོན་རྣམ་ངེས་ལས་: ཐ་སྐྱོད་ཚད་མ་གཉིས་མེད་ན། དག་པའི་གཟིགས་  
པའང་རྩུན་འཁྱར་ཞིང་། །མ་དག་མཐོང་བའི་དྲང་ལ་ཡང་། །དཀར་སེར་བདེན་རྩུན་མི་  
འབྲད་དོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་སྤྱང་ཚོད་དང་གནས་ཚོད་ཀྱི་རྩོམ་དང་རོན་དམ་  
པའི་ཆོས་མ་ལུས་པ་ཚད་མ་རྣམ་པ་བཞིའི་སྒྲོ་ནས་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་ཚུལ་འདི་ནི་གསང་ཆེན་  
སྤྱེ་འཁྱར་བའི་བྱུང་ཆོས་ཐུན་མིན་ཞིག་དང་འཇམ་མགོན་ཐུ་མའི་ལེགས་ལའད་ཀྱི་སྒྲིབ་པོར་  
མཐོང་བས་ཁར་ལ་མདོ་ཅམ་སྒྲོས་པ་ཡིན་ནོ། །

༥ ཚད་མའི་འབྲས་བུ་ལག་དཔ། ལུ་སྤྲེགས་དཔྱོད་པ་པ་དག་ནི་རོན་ལ་ལྷ་བའམ་མཐོང་བའི་ཤེས་  
པ་རྟོག་མེད་ཚད་མ་དང་། དེའི་འོག་ཏུ་རོན་གྱི་རོ་བོ་དང་སྤྱི་སོགས་ངེས་པའི་རྟོག་པ་ཚད་མའི་  
འབྲས་བུར་འདོད་པ་ཡིན། རིགས་པ་ཅན་པས་དབང་པོ་དང་རོན་པུད་པ་ཚད་མ་དང་། དེ་  
ལས་རོན་རྟོགས་པ་ཚད་མའི་འབྲས་བུར་འདོད། གྲེབ་གཤམ་ཡུལ་གྱི་བྱུང་པར་ལྷ་བའི་ཤེས་  
པ་ཚད་མ། དེ་ལས་བྱུང་པར་དང་ལྷན་པའི་རྩལ་སོགས་ངེས་པ་ཚད་མའི་འབྲས་བུ་ཡིན་པར་  
སྤྱོདོ། །རྒྱལ་དཔོགས་པས་ནི་དབང་པོ་གཟུགས་ཅན་ཚད་མ། དེ་ལས་གཟུགས་སོགས་  
རྟོགས་པ་ཚད་མའི་འབྲས་བུའོ་ཞེས་ཟེར། རང་སྤྱེ་བྱེ་སྒྲུབ་ཀྱང་དབང་པོ་ཚད་མ་དང་།  
གཟུགས་སོགས་སྤྱད་པའི་རོན་གཞལ་བྱ། དེ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེས་པ་ཚད་མའི་འབྲས་བུ་ཡིན་  
པར་འདོད་དོ། །

༥ མདོན་སུམ་ཚད་མའི་འབྲས་བུ་ལག་དཔ། ཚད་མ་མདོད་གོངས་འབྲེལ་རྣམས་ལས་གཅོ་བོར་  
མདོན་སུམ་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ཏེ། ཚད་འབྲས་གཞལ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་གཉིས་གསུངས་  
ཏེ། མ་བརྟགས་པར་འཛིག་རྟེན་གྲགས་པ་དང་མཐུན་པའི་ཚད་འབྲས་གཞལ་གསུམ་དང་།  
བརྟག་ཅིང་བསྐྱེད་བཅོས་དང་མཐུན་པའི་ཚད་འབྲས་གཞལ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་གོ། །

༥ མ་བརྟགས་འཛིག་རྟེན་དང་མཐུན་པའི་ཚད་འབྲས་ལག་དཔ། དེ་ཡང་ཚད་མ་མདོད་ལས་: ལུ་རང་  
བཅས་པར་རྟོགས་པའི་ཕྱིར། །འབྲས་བུ་ཅིང་ཡིན་འཇམ་བྱེད་ལ། །ཚད་མ་ཅིང་དུ་འདོགས་

པ་སྟེ། གྲུབ་མེད་པ་འང་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་དང་། རྣམ་འགྲེལ་ལས་། གྲུབ་སྐྱབ་པར་བྱེད་  
 ཅེས་དེ། ཁོགས་ནས། བྱ་དང་འདས་པའི་དེང་སྐྱམས་ལ། སྟོ་འདོགས་པས་ནི་འདུག་  
 ཕྱིར་རོ། །ཞེས་པའི་བར་གྱིས་བསྐྱན་པ་ལྟར་གྲུབྱེད་ལས་གསུམ་གྱིས་ཕྱེས་ནས་འཛིག་པ་  
 སྟེ། ལས་སུ་གྲུབ་པའི་ཡུལ་གཞུགས་སོགས་གཞལ་བྱ། རྟོགས་པར་བྱེད་པའི་སྟོ་གཞུགས་ཀྱི་  
 རང་བཞིན་སྣང་བའི་དོན་འདྲ་ཚད་མ། ཡུལ་ཅན་དེས་ཡུལ་རྟོགས་པའི་ལས་དོན་རྟོགས་དེ་  
 ཚད་མའི་འབྲས་བུ་ཡིན་ནོ། །

༥ བརྟག་ཅིང་བསྐྱན་བཅོས་དང་མཐུན་པའི་ཚད་འབྲས་བཤད་པ། བརྟག་ཅིང་བསྐྱན་བཅོས་དང་མཐུན་  
 པ་ལ། གཞུང་འཛིན་སྤྲ་བ་གནས་ཚུལ་སེམས་ཅམ་པ་དང་མཐུན་པའི་ཚད་འབྲས་དང་། ཕྱི་  
 རོལ་དོན་བཏོས་སྣང་ཚུལ་མདོ་སྟེ་པ་དང་མཐུན་པའི་ཚད་འབྲས་གཉིས་ཡོད།

༦ གཞུང་འཛིན་སྤྲ་བ་གནས་ཚུལ་སེམས་ཅམ་པ་དང་མཐུན་པའི་ཚད་འབྲས་བཤད་པ། དེ་ཡང་ཚད་མ་  
 མདོ་ལས་། གང་ཆོ་སྣང་བ་དེ་གཞལ་བྱ། ཚད་མ་དང་ནི་དེའི་འབྲས་བུ། འཛིན་དང་རྣམ་  
 རིག་དེ་ཡི་ཕྱིར། །དེ་གསུམ་ཐད་དུ་འབྱས་བྱས། ཞེས་དང་། རྣམ་འགྲེལ་ལས་། དོན་རིག་  
 གང་ཡིན་སོ་སོར་རིག་ ཅེས་པ་ནས། དུན་པས་འདི་ཡང་རྣམ་པ་གཉིས། ཟྱོང་བ་ཉིད་ནི་  
 འབྲས་བུ་ཡིན། ཞེས་པའི་བར་གྱིས་བསྐྱན་དོན་ལྟར། གཞུང་རྣམ་གཞལ་བྱ། འཛིན་རྣམ་  
 ཚད་མ། རང་རིག་འབྲས་བུར་འཛིག་པ་ནི་ཐ་སྐད་དཔྱོད་པའི་གྲུབ་དོན་མཐར་ཐུག་ཏུ་གནས་  
 པ་ཡིན་ནོ། །

༧ ཕྱི་རོལ་དོན་བཏོས་སྣང་ཚུལ་མདོ་སྟེ་པ་དང་མཐུན་པའི་ཚད་འབྲས་བཤད་པ། ཚད་མ་མདོ་ལས་།  
 ཡང་ན་རང་རིག་འབྲས་བུ་སྟེ། །དེ་ཡི་ངོ་བོ་ལས་དོན་དེས། །ཡུལ་གྱི་སྣང་བ་ཉིད་དེ་  
 འདིའི། ཚད་མ་དེ་ཡིས་འཇུག་པར་བྱེད། ཅེས་དང་། རྣམ་འགྲེལ་ལས་། གང་ཆོ་རྣམ་  
 རིག་ཀྱི་ཡུལ། འདོད་པ་འཇུག་ནི་མི་འདོད་པ། ཞེས་པ་ནས། དེ་དག་མ་བསྐྱད་མིག་ཅན་  
 གྱིས། །དེ་ལྟར་མཐོང་བ་མེད་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་པའི་བར་གྱིས་བསྐྱན་པ་ལྟར། ཕྱི་དོན་གཞལ་  
 བྱ། གཞུང་རྣམ་ཚད་མ། འཛིན་རྣམ་གྱིས་གཞུང་རྣམ་ཟྱོང་བའི་རང་རིག་འབྲས་བུར་འཛིག་  
 པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་གོང་དུ་བཤད་པའི་སྐབས་གསུམ་ཀར་ཚད་མ་དང་དེའི་འབྲས་བུ་གཉིས་

ལྷོག་པས་སྒྲེབ་ཅམ་ལས་དོན་དུ་བསྐྱེད་བྱསྐྱེད་བྱེད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་ཐ་དད་པ་མེད་པ་སྟེ། ཚད་མ་  
མདོ་རང་འགྲེལ་ལས་ཤི་ལ་ཕྱི་རོལ་པ་རྣམས་ཀྱི་བཞིན་དུ་ཚད་མ་ལས་འབྲས་བུ་དོན་  
གཞན་དུ་འགྱུར་བ་ནི་མེད་ཀྱི། འབྲས་བུར་གྱུར་པའི་ཤེས་པ་དེ་ཉིད་ཡུལ་གྱི་རྣམ་པ་ཅན་དུ་  
སྐྱེད་པ་དང་བྱ་བ་དང་བཅས་པར་རྟོགས་པ་དེ་ཉིད་བར་སྒྲུང་ས་ནས། ཚད་མ་ཉིད་འདོད་པ་  
སྟེ། བྱ་བ་མེད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །དཔེར་ན་འབྲས་བུ་རྒྱ་དང་རྩེས་སུ་མཐུན་པར་སྐྱེས་པ་ལ་རྒྱའི་  
གཟུགས་འཛིན་ཞེས་བརྗོད་དོ། །ཞེས་དང་། ལེགས་བཤད་སྤང་བའི་གཏེར་ལས་ཚད་མ་  
དང་འབྲས་བུ་འདི་དག་ཕྱི་རོལ་པ་རྣམས་ཀྱིས་བསྐྱེད་བྱསྐྱེད་བྱེད་ཀྱི་རྒྱ་འབྲས་སུ་འདོད་པ་  
རྣམ་ཡང་མི་འཐད་ལ། རང་ལུགས་སུ་རྣམ་པར་གཞག་འཛོག་གི་རྒྱ་འབྲས་ཅམ་ཡིན་  
ཅིང་། ཞེས་དང་། དེད་ཀྱི་ལུགས་ལ་ཚད་མ་དང་འབྲས་བུ་དེ་ནི་ཡུལ་འཇལ་བ་དང་དོན་  
རྟོགས་པའི་བྱ་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ལ་བརྟེན་ནས་ནི་ལྷོག་པའི་ཆ་དག་ལ་བསྐྱབ་བྱ་སྐྱབ་བྱེད་དུ་  
བཞག་པ་ཡིན་ཀྱི། བསྐྱེད་བྱསྐྱེད་བྱེད་ཀྱི་རྒྱ་འབྲས་སུ་ཁས་མི་ལེན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་  
གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །

གནས་ཚུལ་སེམས་ཅམ་པ་དང་མཐུན་པའི་ཚད་འབྲས་ལ་ནི་ཚད་མ་དང་གཞལ་བྱ་དང་  
འབྲས་བུ་གསུམ་ཀ་ངོ་བོ་ཐ་དད་དུ་མེད་དེ། ཚད་མ་མདོ་ལས་དེ་གསུམ་ཐ་དད་དུ་མ་  
བྱས་། ཞེས་དང་། རྣམ་འགྲེལ་ལས་གཟུང་བ་འཛིན་པ་རིག་པ་དག་ཡོད་པ་མིན་གྱང་  
གཞལ་བྱ་དང་། འཇལ་བྱེད་འབྲས་བུར་གནས་པ་འདི། ཇི་ལྟར་རྩེས་སུ་སྤང་བཞིན་  
བྱས་། ཞེས་སོ། །དེ་ལྟར་རང་རིག་ཁས་ལེན་པའི་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་རང་རིག་ཚད་  
འབྲས་སུ་བཞག་པ་མཐུན་པ་ཡིན་ནོ། །མ་ཁས་པ་ཁ་ཅིག་འབྲས་རྟོག་གསུམ་གྱི་སྟོན་མ་ཚད་  
འབྲས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་སྤྱགས་གསུམ་པ་བཞེད་ནས་རྣམ་འགྲེལ་གྱི་དགོངས་པ་འང་དབུ་མར་  
ལ་རྒྱ་ཚུལ་བཤད་པ་དང་། ཡང་ཁ་ཅིག་གིས་ཚད་འབྲས་ལ་བར་ཆད་པའི་འབྲས་བུ་དང་།  
བར་མ་ཚོད་པའི་འབྲས་བུ་འི་ཚུལ་བཤད་པ་སོ་སོའི་གཞུང་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་  
གོང་དུ་བཤད་པ་ནི་གཙོ་བོ་མདོར་སུམ་གྱི་ཚད་འབྲས་གཞལ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་ཡིན་  
ནོ། །

༥ རྒྱུ་དཔག་ཚད་མའི་ཚད་འབྲས་བཤད་པ། མདོ་ལས་འབྲས་བྱ་སྤར་བཞིན། ཞེས་དང་།  
 རང་དོན་རྒྱུ་དཔག་བཤད་པའི་སྐབས་སུ་རྣམ་དཔེ་ལས་འདིའི་འབྲས་བྱའི་རྣམ་པར་རྟོག་  
 པ་ནི་མདོན་སུམ་བཞིན་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ། ཞེས་དང་། རིགས་ཐེགས་ལས་འདིར་ཡང་  
 ཚད་མའི་འབྲས་བྱ་རྣམ་པར་གཞག་པ་ནི་མདོན་སུམ་དང་འབྲའོ། ཞེས་གསུངས་ལ་འོན་  
 །ཀྱང་རིགས་གཏེར་ལས་མེ་ཡི་རང་མཚན་གཞལ་བྱ་ལ། འབྲས་བྱའི་གཞན་སེལ་  
 གྲོ། ཚད་མ་ཉིད་ཡིན་དེ་རྟོགས་པ། འབྲས་བྱ་ཡིན་ཞེས་མཁས་རྣམས་བཞེད། ཁེས་  
 གསུངས་ཏེ། དུ་ལྷན་ལ་ལ་ཡོད་པའི་མེ་དང་དེའི་སྤྱི་སྤྱང་ལྟ་བུ་གཞལ་བྱ། དུ་བའི་རྟགས་  
 ལས་བྱུང་བའི་གཞན་སེལ་བའི་སློག་ལ་མེའི་དོན་སྤྱི་ཤར་བ་དེ་ཚད་མ། དེས་མེ་རང་  
 མཚན་པ་རྟོགས་པ་འབྲས་བྱ་ཡིན་ནོ།

༦ ཞར་ལ་སྡེ་བདུན་མདོད་དང་བཅས་པའི་དགོངས་པ་བྱུང་མཐའ་བཞི་གང་ཡིན་དཔྱད་པ་  
 ལ། འཕགས་པའི་ཡུལ་དུ་རྒྱུན་མཁན་པོ་ཤེས་རབ་འབྱུང་གནས་ཀྱིས་དབུ་མའི་གཞུང་དུ་  
 བཞེད་ཅིང་། གཞན་པ་ལ་ཆེར་མདོ་སེམས་ཐུན་མོང་བའི་གཞུང་དུ་བཞེད་དོ། །  
 བོད་དུ་ཀམ་པ་ཆོས་གྲགས་རྒྱ་མཚོ་དང་ཀུན་མཁྱེན་པ་དང་ཀུན་མཁྱེན་པ་ལྟར་སོགས་ནི་སྡེ་བདུན་མདོད་དང་  
 བཅས་པའི་དགོངས་པ་མཐར་ཐུག་དབུ་མ་པ་ལྟར་བཞེད་དེ། ཚད་འབྲས་ཀྱི་སྐབས་སུ་  
 རིགས་གཞུང་རྒྱ་མཚོ་ལས་སྡེ་བདུན་མདོད་དང་བཅས་པའི་མཐར་ཐུག་གི་དགོངས་པ་ནི་རྒྱེ་  
 བཅུན་བྱམས་པ་ནས་ཐོགས་མེད་སྐྱེ་མཆོད་ལ་བརྒྱུད་པའི་དབུ་མ་པར་གནས་ལ། ལྷ་སྐྱབ་  
 ཡབ་སྐྱབ་ཀྱི་དབུ་མའི་གཞུང་རྣམས་དང་ཡང་མཐུན་ཏེ། ཞེས་དང་། སློབ་དཔོན་ལྟ་བུར་  
 གྲོ་ལ་སོགས་པ་འགའ་ཞིག་གིས་དབུ་མའི་གཞུང་ལུགས་ཆེན་པོ་འདི་ཉིད་རྣམ་པར་ཤེས་པ་  
 སློབ་པའི་ལུགས་སུ་བཀྲལ་བ་ལ། སློབ་དཔོན་ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པ་ཐུགས་སྐྱེ་གནས། ཞེས་  
 དང་། དེས་ན་སློབ་དཔོན་གྱི་གསུང་འདི་ནི་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་མཐར་ཐུག་གི་དགོངས་པ་དབུ་  
 མར་གནས་ཀྱང་རྣམ་པར་ཤེས་པ་སློབ་པའི་ལུགས་སུ་འཆད་པ་རྣམས་ལ་ཐུགས་མ་རངས་  
 པའི་གསུང་དུ་གསལ་ལོ། ཞེས་གསུངས་པས་དབུ་མར་བཞེད་པ་ཡིན་ནོ། འོག་ལོ་ཆེན་  
 པོའི་གསུང་ཀམ་པས་ཏི་ཀཱར་བྱངས་པ་ལྟར་ན། སློབ་དཔོན་གྱི་སྐབས་ཞབས་ཀྱིས་བཞེད་

པའི་ཟབ་མོའི་དོན་རྒྱུ་མས་རིགས་པའི་དབང་ཕྱུག་རྒྱུ་འགྲེལ་མཛད་པའི་གཞུང་ལས་རྟོགས་  
 པ་ཡིན། ཞེས་གསུངས་འདུག་པས་རྟོག་ལོ་ཆེན་པོ་ཡང་སྡེ་བདུན་གྱི་དགོངས་པ་དབུ་མར་  
 བཞེད་པར་སྤང་། ཆོས་རྒྱུ་མ་པ་མེད་ཅི་རིགས་གཏེར་རང་འགྲེལ་ལས་འདི་ལྟར་གསུངས་ཏེ།  
 དེ་ལྟར་གྲུབ་མཐའ་བཞི་ལས་སློབ་དཔོན་ནི་སྤྱི་རོལ་གྱི་དོན་ལས་ལེན་པ་ན་མདོ་སྡེ་པ་ལྟར་  
 མཛད་ལ། ཤེས་བྱ་ནང་ལ་འདུག་པ་ན་རྒྱུ་མེད་ཞལ་གྱིས་བཞེས་སོ། ཞེས་གསུངས་ནས་  
 དགོངས་པ་མཐའ་ཐུག་སེམས་ཙམ་རྒྱུ་མེད་པ་ལྟར་བཞེད་དོ། དག་འཇུག་པ་རྒྱུ་མ་ནི་  
 གཞུང་དེ་དག་གི་དགོངས་པ་སེམས་ཙམ་རྒྱུ་བདེན་པ་དང་། དེ་ཡང་སྤྱི་ཆོག་གས་གཉིས་མེད་  
 པ་ལྟར་བཞེད་པ་ཡིན་ནོ། །

འཇམ་མགོན་མི་པམ་པའི་གཞུང་དེ་དག་གི་དགོངས་པ་སེམས་ཙམ་རྒྱུ་བདེན་པ་གཞུང་  
 འཛིན་གྲངས་མཉམ་པའི་ཚུལ་ལ་གནས་པར་བཞེད་དེ་ལེགས་བཤད་སྤང་བའི་གཏེར་  
 ལས་: དེ་ལ་གཞུང་འདིས་ཐ་སྐྱོད་དཔྱོད་པའི་ཚད་མ་གཙོ་བོར་སྟོན་པ་ཡིན་པས་སྤང་བ་  
 ཐབས་ཀྱི་ཆ་འཆད་པ་ལ་གཉིས་སྟོང་གི་རྒྱུ་མ་རིག་ཙམ་འཁོར་འདས་ཀྱི་སྤང་གཞི་དང་འཆར་  
 གཞིར་གྲུབ་པས་དེ་ཙམ་གཙོར་བཏོན་ནས་སེམས་ཙམ་གྱི་གྲུབ་མཐའི་རྒྱུ་གཞན་གསལ་  
 བོར་སྟོན་པ་ནི་གཞུང་ཉིད་གྱིས་གསལ་བས་བསྟོན་དུ་མེད་ལ། སེམས་ཙམ་དེ་ལ་འད་དོན་  
 དམ་པར་གཉིས་སྟོང་གི་རྒྱུ་མ་ཤེས་གྲུབ་པར་སྤྱི་བ་ལ་སུ་ཡང་མི་མཐུན་པ་མེད་པས་གཉིས་  
 སྟོང་དུ་སྤྱི་བ་པ་ཙམ་གྱིས་རྒྱུ་མ་རྒྱུ་མ་པ་ཡིན་པར་མི་གྲུབ་ཅིང་། རྒྱུ་བདེན་རྒྱུ་མ་ནི་གཉིས་སྤང་  
 བཅས་པ་ཐ་སྐྱོད་ཀྱི་སྤྱི་བས་སུ་ཤེས་པ་ལ་རྒྱུ་མ་ཡོད་མེད་དུ་བཞེད་པའི་བྱུང་པར་ཙམ་ཡིན་  
 ཅིང་ཐ་སྐྱོད་དུ་རྒྱུ་མེད་དུ་ཉམས་སུ་སྟོང་བ་མི་འཐད་པས་གཞུང་འདིར་རྒྱུ་བཅས་སུ་བཞེད་  
 པ་ནི། ཡོངས་གཙོ་ནང་ཡིན་སྤྱི་རོལ་ལྟར། གནས་པ་འདི་ནི་ཆ་གཞན་ཡིན། ཞེས་  
 དང་། ཤེས་ལས་ཐ་དང་མ་ཡིན་ན། རྩི་ལྟར་དོན་གཞན་འབྲང་བར་འཇུག། ཞེས་དང་།  
 གལ་ཏེ་སྤྱི་ནི་ཤེས་དོ་བོའི། རྟོན་ཉིད་ཡིན་ན་ཐལ་བར་འཇུག། རྩི་ལྟར་འདོད་ཤིང་སྟོན་ཡོད་  
 མིན། ཞེས་དང་། ལྟན་ཅིག་དམིགས་པ་ངས་པའི་ཤིར། རྩི་དང་དེ་སྟོན་གཞན་མ་ཡིན། །  
 ཞེས་སོགས་གཞུང་གི་སྤྱི་བས་ཀུན་ཏུ་གསལ་ལོ། རྩི་ལྟར་སློབ་དཔོན་སྟོགས་ཀྱི་སྤང་པོས་

ཀྱང་། རང་གི་ཤེས་བྱའི་ངོ་བོ་ནི། བྱིར་རེལ་ལྟར་སྤང་གང་ཡིན་ཏེ། རྟོན་ཡིན་མཁས་ཤེས་ངོ་བོའི་བྱིར། ཞེས་གསུངས་སོ། རྣམ་བཅས་པ་དེ་ལ་བཞེད་པ་གསུམ་ཡོད་པའི་ཐ་སྐད་དུ་སྒྱུ་མེད་པར་དངོས་པོའི་སྒྲིབས་ཀྱིས་འོང་བ་ནི་གཟུང་འཛིན་གྲངས་མཉམ་པ་ཡིན་ཏེ་གཞན་དུ་བཤད་ཟིན་པའི་བྱིར་འདིར་རྒྱས་པར་མི་སྤོའོ། ཞེས་གསུངས་པ་དང་། དབུ་མ་རྒྱན་འགྲེལ་དུ་ཡང་ཐ་སྐད་རྣམ་བཅས་སུ་ལས་ལེན་པའི་སྒྲིབས་ཐ་སྐད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་རྣམ་ཤེས་གྲངས་མཉམ་པའི་ལུགས་འདི་ཁོ་ན་འཐད་པར་གསུངས་སོ། རྟོན་ན་རང་ལུགས་ལ་སྤང་ཚུལ་བྱེད་ན་ལ་དཔྱོད་པའི་ཆོ་མདོ་སྡེ་པ་གཟུང་འཛིན་གྲངས་མཉམ་པ་དང་། གནས་ཚུལ་སེམས་ཙམ་ལ་དཔྱོད་པའི་ཆོ་སེམས་ཙམ་གཟུང་འཛིན་གྲངས་མཉམ་པ་ལྟར་བཞེད་དོ།

༥ ཚད་མིན་གྱི་སྒྲོ་བཤད་པ། རང་སྒྲིབས་ཀྱིས་མི་བསྐྱུ་བ་མ་ཡིན་པའི་རིག་པ་ཚད་མིན་གྱི་སྒྲོ་ཡི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི། རྟོན་དཔག་གིས་བྲངས་པའི་བཅད་ཤེས་ལྟ་བུ་རྟོག་པ་དང་། གངས་རི་སེར་འཛིན་ལྟ་བུ་རྟོག་མེད་དོ། ཚད་མིན་གྱི་སྒྲོ་ལ་བོད་སྤྱར་བས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ལྟར་དབྱེ་སྟེ། བཅད་ཤེས། ཡིད་དཔྱོད། སྤང་ལ་མ་ངེས་པ། ཐེ་ཚོམ། ལོག་ཤེས་བཅས་བཞེད་པ་ལ་རིགས་གཏེར་རྩ་འགྲེལ་ལས་ཡིད་དཔྱོད་རྟགས་ལ་ལྟོས་མ་ལྟོས། རྟོན་བཅའ་ཙམ་ཡིན་ཐེ་ཚོམ་འགྱུར། ཞེས་སོགས་རྒྱ་ཆེར་བཀག་ནས་རང་ལུགས་མ་རྟོགས། ལོག་རྟོག་ཐེ་ཚོམ་གསུམ་དུ་ཞུལ་གྱིས་བཞེད་དོ། རྟོན་ལ་རིགས་གཏེར་ལས་མ་རྟོགས་ལོག་རྟོག་ཐེ་ཚོམ་སྟེ། ཚད་མའི་འགལ་ཁྱེན་པ་གསུམ། འཕྲུག་ཚུལ་སྒྲོ་ནས་བྱེ་བ་ཡིན། རྟོན་པོའི་སྒྲོ་ནས་བསྐྱུ་ན་གཅིག། ཞེས་གསུངས་སོ། རྟོན་ལ་ཀླུ་པ་ཆོས་གྲགས་རྒྱ་མཚོས་ཤིག་ཆེན་རིགས་གཞུང་རྒྱ་མཚོར་མ་རྟོགས་པའི་སྒྲོ་དབྱེ་གཞི་དང་དབྱེ་ངོ་གཉིས་ཀ་ཡིན་པ་མི་འཐད་པའི་དགག་པ་མཛད་ནས་རང་ལུགས་ཚད་མིན་གྱི་སྒྲོ་ལ་ལོག་ཤེས་དང་ཐེ་ཚོམ་གཉིས་སུ་གྲངས་ངེས་པར་བཞེད་དོ། །

དེ་ལ་རྩུང་བྱད་དཔྱད་ན། སྤྱར་བས་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྤང་ལ་མ་ངེས་པ་ཐམས་ཅད་ཚད་མིན་དུ་བཞེད་པ་མི་འཐད་དེ། མདོ་ན་སུམ་ཚད་མ་ཡང་ཚད་མིན་དུ་ཐལ་བའི་བྱིར། མདོ་ན་སུམ་བཅད་ཤེས་འདོད་པ་མི་འཐད་དེ། བཅད་ཤེས་འདས་པ་བྲན་པའི་རྟོག་པ་ཡིན་པར་སྟེ་བདུན་

མདོ་དང་བཅས་པ་ལས་གསུངས་པའི་ཕྱིར། རྟོགས་ཟིན་རྟོགས་པའི་རིག་པ་བཅད་ཤེས་ཀྱི་  
 མཚན་ཉིད་དུ་འདོད་པ་མི་འཐད་དེ། །ཐུམ་མཁུན་སྐད་ཅིག་གཉིས་པ་བཅད་ཤེས་སུ་ཐལ་བ་  
 དང་། གང་ཟག་གཞན་གྱིས་རྟོགས་པ་ལ་བཟློན་མཚན་མ་ཐམས་ཅད་བཅད་ཤེས་སུ་ཐལ་བ་  
 དང་། རང་གིས་རྟོགས་པ་ལ་བྱས་ན་གང་ཟག་གཅིག་ལ་བུམ་འཛིན་མཚན་མ་གཅིག་ལས་སྒྲུ་  
 བཅེད་པར་ཐལ་ལོ། །ཚད་མ་ཚད་མིན་གྱི་སྒྲོ་ཐམས་ཅད་རྟོགས་པ་དང་མ་རྟོགས་པར་མ་  
 བསྟུས་པར་འདོད་པ་མི་འཐད་དེ་སྒྲོ་ཐམས་ཅད་རང་ཡུལ་རྟོགས་མ་རྟོགས་གཉིས་སུ་ཁ་  
 མཚམས་ཚེད་པའི་ཕྱིར། ཚས་རྗེ་ས་པཎ་ནས་ཚད་མིན་གྱི་སྒྲོ་རིགས་ལྟར་ངེས་པ་ལ་དགག་  
 པ་མཛད་དེ་གསུམ་དུ་གསུངས་ཀྱང་ཁ་ཅིག་གིས་ཚད་མིན་རིགས་ལྟ་བུ་དེ་དག་བསྟུན་  
 གསུམ་དུ་མི་བསྟུབར་ཁས་ལེན་པ་ནི་མི་སྤྲོད་ཞིང་། བྱང་གསེས་དབྱེ་བ་ལ་སྒྲིན་གང་ཡང་མ་  
 མཐོང་ངོ་། །ཚད་མིན་ཐམས་ཅད་ངོ་བོའི་སྒྲོ་ནས་མ་རྟོགས་པར་བསྟུན་གསེས་ན་དེ་མི་འཐད་  
 དེ། ཚད་མིན་ཡིན་ན་རང་ཡུལ་དེ་དང་དེ་མིན་གྱི་འཛིན་པས་སྟོང་དགོས་པར་ཐལ་བའི་ཕྱིར་  
 རོ། །དེ་ཡང་། དེ་དང་དེ་མིན་འཛིན་པས་སྟོང་། ཞེས་མ་རྟོགས་པའི་སྒྲོའི་མཚན་ཉིད་རང་  
 ཡུལ་དེ་དང་དེ་མ་ཡིན་པ་གང་ཡང་མ་འཛིན་པ་ལ་འཛིག་ལ། སྒྲུ་མི་རྟག་པར་རྟོགས་པའི་  
 ཚད་མས་དངས་པའི་ངེས་ཤེས་དང་སྒྲུ་རྟག་འཛིན་གྱི་ལོག་རྟོག་གཉིས་ཡུལ་སྒྲུ་མི་རྟག་པ་དེ་  
 ཡིན་པ་དང་མ་ཡིན་པར་འཛིན་པས་མ་རྟོགས་པའི་སྒྲོ་མ་ཡིན་མོ། །དེ་བཞིན་མ་རྟོགས་པ་དབྱེ་  
 གཞི་དང་དབྱེ་བའི་ཡ་གྲུལ་གཉིས་ཀ་འཛིག་པ་མི་རིགས་ཏེ། མ་རྟོགས་པ་ལ་ངོ་བོའི་སྒྲོ་ནས་  
 དབྱེ་ན་མ་རྟོགས་ལོག་རྟོག་ཐེ་ཚོམ་ཞེས་བཟློན་ཆོད་ཆོད་དབྱེ་གཞི་དང་དབྱེ་ངོ་ལ་བྱབ་ཆེ་ཆུང་མེད་པ་  
 མི་འཐད་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་ཚོས་རྗེའི་དགོངས་པ་ལ་དབྱེ་གཞི་མ་རྟོགས་པ་དེ་རང་ཡུལ་ཚུལ་  
 བཞིན་མ་རྟོགས་པ་ཙམ་དང་དབྱེ་ངོའི་མ་རྟོགས་པ་དེ། དེ་དང་དེ་མིན་འཛིན་པས་སྟོང་། །  
 ཞེས་པའི་སྐབས་ནས་ལག་དང་པ་དེ་ཡིན་པས་དབྱེ་ན་འབྱེད་དགོས་པར་སྤྲོད་ངོ་། །  
 ཡང་ཚད་མིན་ཐམས་ཅད་ལོག་ཤེས་དང་ཐེ་ཚོམ་གཉིས་སུ་བཞེད་པ་མི་འཐད་དེ། རྟོགས་ལ་  
 མ་བརྟེན་པའི་རྟོག་པ་ཐམས་ཅད་ཐེ་ཚོམ་དུ་བཞག་འདུག་ཅིང་དེ་ལྟར་ན་སྒྲུ་རྟག་པར་མཐའ་  
 གཅིག་དུ་འཛིན་པའི་ལོག་པར་རྟོག་པ་འང་ཐེ་ཚོམ་དུ་ཐལ་བ་དང་། རྗེས་དཔག་གིས་དངས་

པའི་ངེས་ཤེས་ཚད་མར་བཞེད་འདུག་པ་དེ་ཡང་མི་རིགས་ཏེ། སྤར་ཚད་མས་རྟོགས་ཟེན་  
 པའི་ཡུལ་དྲན་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ཡང་མདོའི་རང་འགྲེལ་ལས་ཤིང་། དེ་ལ་རེ་ཞིག་གྱེ་བྲག་  
 མཐོང་བཞི་རྩེས་སྤྲད་པག་པ་ཉིད་དུ་མི་འདོད་དོ། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། དེ་དྲན་པར་འདོད་པའི་  
 ཕྱིར་རོ། ཞེས་སོགས་དྲན་པ་ཚད་མ་ཡིན་པ་ལུགས་ཆེར་བཀག་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་བཞིན་དུ་  
 མཛོན་སྤུམ་གྱིས་དྲངས་པའི་ངེས་ཤེས་ཀྱང་ཚད་མར་ཐལ་ཏེ། ཚད་མིན་གཉིས་པོ་གང་ཡང་  
 མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། །

རང་ལུགས་ཚད་མིན་གྱི་རྣམ་གཞག་ལ་འཇམ་མགོན་མི་ཕམ་པས་མཁས་འབྲུག་སྤྱོམ་བྱང་  
 ལས་ཤིང་། ཡུལ་ཅན་སློའི་དབྱེ་བ་ལ། སྤྱང་ལ་མ་ངེས་ཡིད་དཔྱོད་དང་། མ་རྟོགས་ལོག་རྟོག་  
 ཐེ་ཚོམ་དང་། མཛོན་སྤུམ་རྩེས་དཔག་ཚད་མ་གཉིས། བཅད་ཤེས་དང་ནི་བདུན་དུ་དབྱེ། །  
 ཞེས་སློའི་རིགས་བདུན་དུ་གསུངས་པའི་ནང་ནས་མཛོན་སྤུམ་དང་རྩེས་དཔག་གཉིས་གཅིག་ཏུ་  
 བཅེས་པ་དེ་ནི་མཐའ་གཅིག་ཏུ་ཚད་མ་ཡིན་ལ། གཞན་དུག་ཚད་མིན་ཡིན་པས་ཚད་མིན་ལ་  
 སྤྱང་ལ་མ་ངེས། ཡིད་དཔྱོད། མ་རྟོགས་པ། ལོག་རྟོག་ ཐེ་ཚོམ་དང་བཅད་ཤེས་བཅས་  
 དུག་ཏུ་དབྱེ་བར་མཛད་དོ། །

༥ སྤྱང་ལ་མ་ངེས་པ་བཤད་པ། རང་ཡུལ་གསལ་པར་སྤྱང་ཡང་ངེས་མི་རྣམས་པའི་རིག་པ་སྤྱང་  
 ལ་མ་ངེས་པའི་སློའི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི། ཉ་ཕྱིས་གསལ་པོར་སྤྱང་ཡང་དེ་ཉ་ཕྱིས་  
 ཡིན་པར་ངེས་མི་རྣམས་པར་དདུལ་དུ་འབྲུལ་པའི་གང་ཟག་གི་རྒྱུད་ཀྱི་ཉ་ཕྱིས་མཐོང་བའི་མིག་  
 ཤེས་ལྟ་བུའོ། །དེ་ལ་དབྱེ་ན་ཚད་མར་གྱུར་པའི་སྤྱང་ལ་མ་ངེས་པ་དང་། ཚད་མིན་དུ་གྱུར་  
 པའི་སྤྱང་ལ་མ་ངེས་པ་གཉིས། དང་པོ་ནི་མཛོན་སྤུམ་ཚད་མ་ཐམས་ཅད་དང་། གཉིས་པ་ནི་  
 རྟོག་མེད་ལོག་ཤེས་ཐམས་ཅད་དོ། །དེས་ན་སྤྱང་ལ་མ་ངེས་པ་ཚད་མིན་གྱི་སློའི་དབྱེ་བར་  
 འཇོག་ཀྱང་སྤྱང་ལ་མ་ངེས་པ་ཡིན་ན་ཚད་མིན་ཡིན་པས་མ་ཁྲུབ། སློའི་རྟོག་མེད་ཡིན་ན་སྤྱང་  
 ལ་མ་ངེས་པ་ཡིན་པས་ཁྲུབ་པོ། །

༦ ཡིད་དཔྱོད་བཤད་པ། རྒྱུ་མཚན་ཡང་དག་མེད་པར་རང་ཡུལ་ལ་ཞེན་པའི་སློའི་རྣམས་ལྟར་ཡིད་  
 དཔྱོད་ཀྱི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི། རྒྱུ་མཚན་གང་ཡང་མེད་པར་སྤྱི་མི་རྟག་པར་འཇོན་པ་

དང་། རྒྱུ་མཚན་ལྟར་སྤང་གི་ཡིད་དཔྱད་ནམ་མཁའི་ཡོན་ཏན་མིན་པའི་རྟགས་ལས་སྦྱ་མི་  
རྟག་པར་འཛིན་པ་ལྟ་བུའོ། །ཁ་ཅིག་གིས་ཡིད་དཔྱད་ལ་ལྟར་དབྱེ་བ་ཡང་དེ་དག་གི་གཞུང་  
ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

༥ མཛྙགས་པའི་སྒོ་ལགད་པ། རང་ཡུལ་དེ་དང་དེ་མིན་གང་དུ་འང་མ་ཤེས་པའི་རིག་པ་མ་  
ཛྙགས་པའི་སྒོའི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི། བུམ་པ་མི་རྟག་པར་ཡང་མ་ཤེས། རྟག་པར་  
ཡང་མ་ཤེས་པའི་སྒོ་ལྟ་བུའོ། །དབྱེ་ན་ཡུལ་ལ་མ་ཞུགས་པ་ཚུལ་གསུམ་མ་ཤེས་པས་དེ་  
འཛིན་པ་ལྟ་བུ། ཞུགས་ཀྱང་དབྱེད་པ་མ་ཛྙགས་པ་ཚུལ་གསུམ་ལ་དཔྱད་ཀྱང་དེའི་དོན་མ་  
ཤེས་པའི་སྒོ་ལྟ་བུ། དབྱེད་པ་ཛྙགས་ཀྱང་མ་རྟོན་པ་རི་བོང་རྩ་འཛིན་རྟོག་པས་རི་བོང་རྩ་མ་  
ཐོབ་པ་ལྟ་བུའོ། །

༦ ལོག་རྟོག་ལགད་པ། རང་ཡུལ་ལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་ཞུགས་པའི་སྒོ་ལོག་ཤེས་ཀྱི་མཚན་ཉིད།  
མཚན་གཞི་ནི། སྦྱ་རྟག་འཛིན་ལྟ་བུའོ། །དེ་ལ་དབྱེ་ན། རི་བོང་རྩ་འཛིན་དང་སྦྱ་རྟག་འཛིན་  
ལྟ་བུ་རྟོག་པ་ལོག་ཤེས་དང་གངས་རི་སེར་འཛིན་ལྟ་བུ་རྟོག་མེད་ལོག་ཤེས་གཉིས་ཡོད།  
རྟོག་མེད་ལོག་ཤེས། མེད་པ་གསལ་ལ་སྤང་ཅན་གྱི་ཤེས་པ། རྟོག་མེད་འབྲུལ་ཤེས། ཚད་  
མིན་དུ་ཁྱུར་པའི་སྤང་ལ་མ་ངེས་པ་རྣམས་དོན་གཅིག་ རྟོག་པ་ལོག་ཤེས། ལོག་རྟོག་ རྟོག་  
པ་དོན་མི་མཐུན་རྣམས་དོན་གཅིག་ རྟོག་མེད་ལོག་ཤེས་ལ་དབང་ཤེས་སྒྲ་བ་གཉིས་སྤང་གི་  
ཤེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཡིད་ཤེས་མི་ལམ་གྱི་རྟ་གྲང་འཛིན་པའི་ཤེས་པ་ལྟ་བུ་གཉིས་སོ། །  
ཁ་ཅིག་རྟོག་མེད་ལོག་ཤེས་ལ། དབྱིབས་ལ་འབྲུལ་པ། ཁ་དོག་ལ་འབྲུལ་པ། བྱ་བ་ལ་  
འབྲུལ་པ། ཁྱངས་ལ་འབྲུལ་པ། རོ་བོ་ལ་འབྲུལ་པ། དུས་ལ་འབྲུལ་པ། ཚད་ལ་འབྲུལ་  
པ་བདུན་དུ་དབྱེ་ཞིང་། མགལ་མེ་འཁོར་ལོར་སྤང་བ་དང་ལྷོན་གིང་འགྲོ་བར་སྤང་བའི་ཤེས་  
པ་རྟོག་མེད་འབྲུལ་ཤེས་སུ་འདོད་དོ། །དེ་ལྟར་འདོད་པ་མི་རིགས་ཏེ། མགལ་མེ་འཁོར་  
ལོར་སྤང་བའི་ཚོད་བང་ཤེས་རྟོག་མེད་ལ་མགལ་མེ་རང་མཚན་པ་གསལ་བར་སྤང་བས་  
འབྲུལ་པ་མིན་ལ། མགལ་མེ་འབྲ་བ་རྣམས་འཁོར་ལོར་གཅིག་ཏུ་འབྲུལ་པ་ནི་ཡིད་རྟོག་  
བཅས་ཡིན་ཏེ། མཁན་ཆེན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔལ་དབུ་མ་རྒྱན་ལས་། མགལ་མེ་ལ་ཡང་

གཅིག་ཅེར་དུ། འཁོར་ལོར་སྤང་བའི་འབྲུལ་པ་འབྱུང་། གསལ་བར་རབ་ཏུ་སྤང་བའི་  
 ཕྱིར། མཐོང་བས་མཚམས་སྒྱུར་མ་ཡིན་ནོ། འདི་ལྟར་མཚམས་ལྡན་སྒྱུར་བ་ནི། འདྲ་  
 པས་བྱེད་པ་ཉིད་ཡིན་ཕྱིར། མཐོང་བས་མ་ཡིན་འདས་པ་ཡི། ཡུལ་ལ་འཛིན་པ་མིན་ཕྱིར་  
 རོ། ཞེས་དང་། ལྷ་མ་འགེལ་ལས་མགལ་མེལ་སོགས་སྤྱར་འཇུག་པ་འི། རྗེས་སུ་  
 འགོ་བས་གཞོད་པ་ཅན། མིག་ལས་འཁོར་ལོར་འབྲུལ་སྒྱུ་ཡི། རྟེན་མཐོང་མཚམས་སྒྱུར་  
 ལས་མ་ཡིན། ཞེས་གསུངས་སོ། མགལ་མེལ་འཁོར་ལོར་འཛིན་པ་དང་ལྷོན་ཤིང་འགོར་  
 སྤང་དེད་བར་ཤེས་འབྲུལ་པ་ཡིན་ན་ཉ་ཕྱིས་དངུལ་དུ་འབྲུལ་པ་དང་ཐག་བྱས་སྤྱུལ་དུ་འཛིན་པ་  
 ཡང་དབང་ཤེས་འབྲུལ་པར་ཐལ་ཏེ། མཚུངས་པ་འི་ཕྱིར། དེས་ན་ཉ་ཕྱིས་དངུལ་དུ་འཛིན་  
 པ། མགལ་མེལ་འཁོར་ལོར་འཛིན་པ། ཐག་བྱས་སྤྱུལ་དུ་འཛིན་པ་ལྡན་སྤྱུལ་ཁྱེད་ཡུལ་ལ་  
 ཡོད་པས་ཡིད་རྟོག་འབྲུལ་པ་དང་། ལྷོན་ཤིང་འགོར་སྤང་དང་སྤྱུ་རྟག་འཛིན་སོགས་འགལ་  
 ཞིག་འབྲུལ་ཁྱེད་ཡུལ་ཅན་ལ་ཡོད་པས་ཡིད་རྟོག་འབྲུལ་པ་འོ། །

འོན་ཀྱང་གསལ་གྱིས་དང་ལྷ་མ་དེས་ལས་རབ་རིབ་དང་། སྤྱར་དུ་བསྐྱོར་བ་དང་། གྱུར་  
 རྟགས་པ་དང་། འབྲུག་པ་ལ་སོགས་པས་འབྲུལ་པ་མ་བསྐྱེད་ཅིང་ལྷ་མ་པར་རྟོག་པ་མེད་  
 པའི་ཤེས་པ་ནི་མངོན་སུམ་མོ། ཞེས་མགལ་མེལ་སྤྱར་དུ་བསྐྱོར་བ་དང་། གྱུར་རྟགས་པས་  
 ལྷོན་ཤིང་འགོར་སྤང་བའི་མིག་ཤེས་མངོན་སུམ་མིན་པར་གསུངས་པ་མིན་ནམ། དེད་བར་  
 མངོན་དུ་ཇི་ལྟར་འཛིན་ཅེན། སྤྱར་དུ་བསྐྱོར་བ་དང་གྱུར་རྟགས་པ་དང་འབྲུག་པ་མངོན་སུམ་  
 མིན་པར་གསུངས་པ་ནི་མགལ་མེལ་འཁོར་ལོར་འཛིན་པ་འི་རྟོག་པ་དང་། གྱུར་རྟགས་ལྷོན་  
 ཤིང་འགོ་བར་འཛིན་པ་འི་རྟོག་པ་མངོན་སུམ་མིན་པར་གསུངས་པ་ཡིན་གྱི། མགལ་མེལ་  
 མཐོང་བ་དང་ལྷོང་ཤིང་མཐོང་བའི་མིག་ཤེས་ལ་གསུངས་པ་མ་ཡིན་ནོ། རྟེན་འདྲའི་མིག་  
 ཤེས་ཀྱིས་འཁོར་ལོ་དང་འགོ་བར་མི་མཐོང་སྟེ། མཚམས་སྒྱུར་མི་རུས་པ་འི་ཕྱིར། དེས་ན་  
 རབ་རིབ་ཅེས་པས་རྟོན་དབང་པོ་བསྐྱད་པའི་རྟོག་མེད་འབྲུལ་ཤེས་མངོན་སུམ་མིན་པ་དང་།  
 སྤྱར་དུ་བསྐྱོར་བ་དང་གྱུར་རྟགས་པ་དང་འབྲུག་པ་ལྡན་སྤྱུལ་རྟོག་པ་འབྲུལ་པ་མངོན་སུམ་  
 མིན་པར་བཤད་པ་སྟེ། ཇི་ལྟར་མངོན་སུམ་ལྟར་སྤང་བཤད་པའི་སྐབས་བཞིན་ནོ། །

༥ ཐེཛོམ་བཤད་པ། རང་ཡུལ་ལ་རང་སྟོབས་ཀྱིས་དོགས་པའི་སྟོ་ཐེཛོམ་གྱི་མཚན་ཉིད།  
 མཚན་གཞི་ནི། སྤྱི་རྒྱལ་པ་ཡིན་ནམ་མིན་སྐུལ་པའི་ཡིད་ཤེས་ཀྱི་འཁོར་དུ་བྱུང་བའི་སེམས་  
 བྱུང་ཐེཛོམ་ལྟ་བུའོ། དེ་ལ་དབྱེ་ན། དོན་འགྱུར་གྱི་ཐེཛོམ་སྤྱི་རྒྱལ་པ་ཡིན་ལས་ཆེ་སྐུལ་  
 པ་ལྟ་བུ་དང་། དོན་མི་འགྱུར་གྱི་ཐེཛོམ་སྤྱི་རྒྱལ་པ་ཡིན་ལས་ཆེ་སྐུལ་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཆ་  
 མཉམ་པའི་ཐེཛོམ་སྤྱི་རྒྱལ་གམ་མི་རྒྱལ་སྐུལ་པའི་ཐེཛོམ་ལྟ་བུའོ། ཐེཛོམ་དང་མཚུངས་  
 ལྡན་དུ་བྱུང་བའི་སེམས་སེམས་བྱུང་གཞན་རྣམས་རང་ཡུལ་ལ་དོགས་པའི་སྟོ་ཡིན་ཀྱང་རང་  
 ཡུལ་ལ་རང་སྟོབས་ཀྱིས་དོགས་པའི་སྟོ་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་ཐེཛོམ་གྱི་སྟོབས་ལས་དོགས་  
 པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

༥ བཅད་ཤེས་བཤད་པ། ཡུལ་གང་ལ་ཚད་མ་སྤྲོམས་རྟོགས་པའི་བྱེད་པ་མ་ཉམས་པར་  
 བསྐྱར་དུ་དམིགས་པའི་བཅད་ཤེས་དོན་མཐུན་བཅད་ཤེས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། མཚན་གཞི་ནི་རྗེས་  
 དཔག་སྐྱད་ཅིག་གཉིས་པ་ལྟ་བུ། དེ་ལ་དབྱེ་ན་མངོན་སུམ་ཚད་མས་བྱངས་པའི་བཅད་ཤེས་  
 དང་རྗེས་དཔག་ཚད་མས་བྱངས་པའི་བཅད་ཤེས་གཉིས་ཡོད། སྤྱིར་བཏགས་པ་ལ་འདས་པའི་  
 ཡུལ་བྱན་པའི་བྱན་པ་དང་། ཡུལ་ངེས་ལྟ་ཡི་ནང་ཚན་དུ་གྱུར་པའི་རང་ཡུལ་མི་བརྗེད་པའི་  
 བྱན་པ་དང་། སྟོན་གནས་རྗེས་བྱན་ལྟ་བུའི་མངོན་སུམ་དུ་གྱུར་པའི་བྱན་པ་དང་། སྤང་དོར་གྱི་  
 གནས་མི་བརྗེད་པའི་བྱན་པ་བཅས་ཡོད་པ་ལས་དང་པོ་དེ་ཡིན།

༥ སྟོ་རིགས་བཞིར་བསྟན་ལྟ་བཤད་པ། དེ་ལྟར་ཚད་མིན་དུག་དང་ཚད་མ་བཅས་སྟོ་རིགས་  
 བདུན་པོ་དེ་དག་ཚུར་བསྟར་ནས་སྟོ་རིགས་བཞིར་འགྱུར་ཏེ། མཁས་འཇུག་སྟོམ་བྱང་ལས་སྟོ་  
 ཀུན་མ་རྟོགས་ལོག་རྟོག་དང་། ཐེཛོམ་ཡང་དག་རྟོགས་བཞིར་འདུ། ཞེས་གསུངས་  
 འོང་། བསྟན་ཚུལ་ཡང་མཁས་འཇུག་ལས་ཡང་ཡུལ་ཅན་སྟོ་རིགས་བཞི་སྟེ། མ་  
 རྟོགས་། ལོག་རྟོག་ཐེཛོམ། ཡང་དག་པར་རྟོགས་པའོ། མ་རྟོགས་པའི་བྱེད་བྱལ་  
 མངོན་སུམ་སྤང་ལ་མ་ངེས་པ་དང་། རྗེས་དཔག་ཚད་མ་ལ་བརྟན་པའི་ཡིད་དཔྱད་གཉིས་  
 གོ། ཡིད་ཤེས་ལ་ངེས་པ་འབྲེན་མི་རྒྱས་པའི་ཆ་ནས་བཞག་པའོ། ལོག་རྟོག་ནི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་  
 ཏུ་འཛིན་པའོ། ཐེཛོམ་ནི་ཆེ་གཉིས་སུ་འཇུག་པ་ཕྱོགས་སུ་མ་ཚད་པའོ། ཡང་དག་པར་

རྟོགས་པ་ལ་རྒྱ་མཐོན་སྤྱུ་མ་ཚད་མ་དང་། རྟོགས་དཔག་ཚད་མ་གཉིས་སོ། དེ་གཉིས་ཀྱི་  
འབྲས་བྱ་བ་ཅད་ཤེས་ཏེ་ངེས་ཤེས་སོ། ཞེས་གསུངས་སོ། མཐོན་སྤྱུ་གཞན་ལས་ངེས་  
རྣམས་མ་རྟོགས་པའི་ཁོངས་སུ་བཞག་པ་ནི་ཡུལ་ལ་ངེས་པ་འདྲན་རྣམས་པས་ཡིན་ལ་ངོ་པོ་  
ལ་འདི་ཡང་ཡང་དག་པར་རྟོགས་པའི་སློབ་ཡིན་ནོ། བཅད་ཤེས་ནི་མི་བསྐྱུ་བ་ཡིན་པས་ཚད་  
མ་མིན་ཡང་ཡང་དག་པར་རྟོགས་པའི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་ཡིན་ནོ། །

༥ གཉིས་སུ་བསྐྱུ་ཚུལ་ལྟར་པ། སློབ་རིགས་བདུན་པོ་དང་རིགས་བཞི་པོ་ཐམས་ཅད་མཐར་ཡང་  
དག་པར་རྟོགས་པ་དང་ཡང་དག་པར་མ་རྟོགས་པའི་སློབ་གཉིས་སུ་བསྐྱུ་འོ། །རང་ཡུལ་ལ་མི་  
བསྐྱུ་བའི་རིག་པ་ཡང་དག་པར་རྟོགས་པའི་སློབ་མཚན་ཉིད། རང་ཡུལ་ལ་མི་བསྐྱུ་བ་མ་  
ཡིན་པའི་རིག་པ་ཡང་དག་པར་མ་རྟོགས་པའི་སློབ་མཚན་ཉིད། ཚད་མ་གཉིས་དང་བཅད་  
ཤེས་དང་པོ་དང་། ཚད་མིན་གཞན་རྣམས་གཉིས་པ་ཡིན་ནོ། །

ཚད་མའི་བསྐྱུ་བཅོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྐྱུ་ལས་ཚད་མ་དང་ཚད་མ་མིན་པ་བརྟག་པ་སྟེ་  
གདང་བྱ་བཅོ་ལྔ་པ་འོ། ། །



སེམས་དང་སེམས་བྱུང་བརྟག་པ།

༥ སེམས་བཤད་པ། རང་ཡུལ་དུ་གྱུར་པའི་དོན་གྱི་ངོ་བོ་རང་སྟོབས་ཀྱིས་རིག་པའི་སྟོ་སེམས་  
 གྱིམ་ཚན་ཉིད། དེ་ལ་གཙོ་སེམས་ཀྱང་ཟེར། དེ་ཡང་དབྱུང་མ་ཐའ་རྣམ་འབྱེད་ལས་ཤིང་ དེ་ལ་  
 དོན་མཐོང་རྣམ་པར་ཤེས། །དེ་ཡི་བྱུང་པར་སེམས་ལས་བྱུང་། །ཞེས་གསུངས་སོ། །རང་  
 ཡུལ་གྱི་ངོ་བོ་རྣམ་པར་རིག་པའི་ཆ་ནས་འཛིན་པའི་སྟོ་རྣམ་ཤེས་གྱིམ་ཚན་ཉིད། དེ་ལ་རྣམ་  
 རིག་ཀྱང་ཟེར། དེ་ཡང་མངོན་པར་མཛོང་ལས་ཤིང་ རྣམ་ཤེས་སོ་སོར་རྣམ་རིག་པ། །ཞེས་  
 དང་། བྱུང་པོ་ལྔ་པ་ལས་ཤིང་ རྣམ་པར་ཤེས་པ་གང་ཞེན། དམིགས་པ་རྣམ་པར་རིག་པའོ། །  
 །ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་བཞིན་དབྱུང་མ་འཕྲུག་པ་ལས་ཤིང་ ཡུལ་ལ་སོ་སོར་རྣམ་རིག་པ། །རྣམ་  
 ཤེས་དག་གི་མཚན་ཉིད་དོ། །ཞེས་གསུངས། རང་གི་བདག་འབྲས་ཡིད་གྱི་ཤེས་པའི་ཐུན་  
 མོང་མིན་པའི་བདག་རྟེན་དུ་གྱུར་པའི་རྣམ་ཤེས་ཡིད་གྱིམ་ཚན་ཉིད། དེ་ལ་ཡིད་དབང་ཡང་  
 ཟེར། དེ་ཡང་མཛོང་ལས་ཤིང་ བྱག་པོ་འདས་མ་ཐག་པ་ཡི། །རྣམ་ཤེས་གང་ཡིན་དེ་ཡིད་  
 དོ། །ཞེས་དང་། མཐས་འཕྲུག་སྟོམ་བྱུང་ལས་ཤིང་ བྱག་པོ་འདས་ ཐག་པ་ཡི། །རྣམ་ཤེས་  
 གང་ཡིན་དེ་ཡིད་དབང་། །ཞེས་གསུངས་སོ། །སེམས་དང་ཡིད་དང་རྣམ་ཤེས་གསུམ་དོན་  
 གཅིག་ཡིན་ཏེ། མཛོང་ལས་ཤིང་ རྣམ་ཤེས་སོ་སོར་རྣམ་རིག་པ། །ཡིད་གྱི་སྟོ་མཆོད་ཀྱང་དེ་  
 ཡིན། །ཐམས་པ་བདུན་དག་ཏུ་འང་འདོད་པ་སྟེ། །ཞེས་དང་། སེམས་དང་ཡིད་དང་རྣམ་ཤེས་  
 གི། །དོན་གཅིག་ཤིང་། །ཤེས་གསུངས་སོ། །

འོན་ཏེ་ལྟར་རྣམ་གྲངས་གསུམ་དུ་ཅིའི་ཐུར་གསུངས་ཤིན། བྱེད་གསུམ་བས། དགེ་མི་དགེ་  
 ལ་སོགས་པར་འབྱེད་པས་ན་སེམས་ཀྱི་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ཤེས་པས་ན་ཡིད། དམིགས་  
 པ་རྣམ་པར་ཤེས་པས་ན་རྣམ་ཤེས་ཞེས་བྱ་བར་འདོད་དོ། །མདོ་སྟེ་པས་ནི། དགེ་མི་དགེ་  
 བག་ཆགས་བསགས་པས་ན་སེམས་ཀྱི་རྟེན་དུ་གྱུར་པས་ན་ཡིད། བརྟེན་པར་གྱུར་པས་ན་  
 རྣམ་ཤེས་ཞེས་བཤད་དོ། །ཡང་བྱེད་པ་གསུམ་དང་དུས་གསུམ་དང་གདུལ་བྱ་ལ་བསྟན་པའི་  
 བྱེད་གསུམ་གྱིས་གསུམ་དུ་བཞག་སྟེ། དང་པོ་བྱེད་པ་ལ། རིང་དུ་འགོ་བར་བྱེད་པས་ན་

སེམས་། སྟོན་དུ་འགྲོ་བར་བྱེད་པས་ན་ཡིད། ཉིང་མཚམས་སྟུར་བར་བྱེད་པས་ན་རྣམ་ཤེས་  
 ཞེས་བཞག་པ་དང་། གཉིས་པ་དུས་ཀྱི་སྟོན་ས་བཞག་པ་ལ། མ་འོངས་པ་ནི་སེམས་།  
 འདས་པ་ནི་ཡིད། ད་ལྟར་འབྱུང་བ་ནི་རྣམ་ཤེས་དང་། གསུམ་པ་གདུལ་བྱ་ལ་བསྟན་པའི་བྱེ་  
 བྲག་ལ། ཁམས་བསྟན་པར་སེམས་ཁམས་བདུན་ཞེས་སེམས་། སྟེམ་ཆེད་བསྟན་པར་ཡིད་  
 ཀྱི་སྟེམ་ཆེད་ཅེས་ཡིད། སྤང་པོ་བསྟན་པར་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་སྤང་པོ་ཞེས་རྣམ་ཤེས་བཟོད་པ་ཡིན་  
 རོ། རྣལ་འབྱེད་སྟོན་པ་རྣམས་ནི། སེམས་ཀུན་གཞི། ཡིད་ཉོན་མོངས་པའི་ཡིད། རྣམ་  
 ཤེས་འཇུག་པའི་རྣམ་ཤེས་དུག་ལ་བཞེད་དེ། རྒྱན་སྒྲུག་པོ་བཀོད་པའི་མདོ་ལས་། སེམས་  
 ནི་ཀུན་གཞི་རྣམ་ཤེས་ཏེ། ་དེ་ལ་ངར་འཛིན་ཡིད་ཡིན་རོ། །ཡུལ་ལ་རྣམ་པར་རིག་པ་  
 གང་། ་དེ་ནི་འཇུག་པའི་རྣམ་ཤེས་འདོད། ་ཅེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

༥ སེམས་ཀྱི་བྱེ་བ་བཤད་པ། སེམས་ལ་དབྱེ་ན། མིག་གི་རྣམ་ཤེས་། རྣ་བའི་རྣམ་ཤེས་།  
 སྤྱི་རྣམ་ཤེས་། ལྟེ་རྣམ་ཤེས་། ལུས་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་། ཡིད་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་དུག་ཡོད། རང་གི་  
 སྤྱན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་རྒྱུན་མིག་དབང་ལས་སྟེས་པའི་གཙོ་བོའི་རིག་པ་མིག་གི་རྣམ་  
 པར་ཤེས་པའི་མཚན་ཉིད། རང་གི་སྤྱན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་རྒྱུན་དབང་ལས་སྟེས་པའི་  
 གཙོ་བོའི་རིག་པ་རྣ་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་མཚན་ཉིད། རང་གི་སྤྱན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་  
 རྒྱུན་དབང་ལས་སྟེས་པའི་གཙོ་བོའི་རིག་པ་སྤྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་མཚན་ཉིད། རང་གི་  
 སྤྱན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་རྒྱུན་ལྟེ་དབང་ལས་སྟེས་པའི་གཙོ་བོའི་རིག་པ་ལྟེ་རྣམ་པར་  
 ཤེས་པའི་མཚན་ཉིད། རང་གི་སྤྱན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་རྒྱུན་ལུས་དབང་ལས་སྟེས་པའི་  
 གཙོ་བོའི་རིག་པ་ལུས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་མཚན་ཉིད། རང་གི་སྤྱན་མོང་མ་ཡིན་པའི་  
 བདག་རྒྱུན་ཡིད་དབང་ལས་སྟེས་པའི་གཙོ་བོའི་རིག་པ་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་མཚན་  
 ཉིད། ཁ་ཅིག་རང་གི་སྤྱན་མོང་མིན་པའི་བདག་རྒྱུན་མིག་དབང་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བའི་རང་  
 ཡུལ་དུ་བྱུར་པའི་གཟུགས་ཀྱི་སྟེམ་ཆེད་ཀྱི་དོ་བོ་རང་སྟོབས་ཀྱིས་མཐོང་བའི་རིག་པ་དེ་མིག་  
 གི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་མཚན་ཉིད་ཅེས་བཟོད་དོ། ་དེ་ལ་འདི་བཟོད་པར་བྱ་སྟེ། གངས་རི་  
 སེར་འཛིན་གྱི་མིག་གི་རྣམ་ཤེས་ཆོས་ཅན། མིག་གི་རྣམ་ཤེས་མ་ཡིན་པར་ཐུལ། རང་གི་

ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་ཚུན་མིག་དབང་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བའི་རང་ཡུལ་དུ་གྱུར་པའི་གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་ངོ་བོ་རང་སྟོབས་ཀྱིས་མཐོང་བའི་རིག་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འཁོར་གསུམ་མོ། །དེ་བཞིན་རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བདག་ཚུན་དབང་ལ་བརྟེན་ནས་རང་ཡུལ་དུ་གྱུར་པའི་སྒྲིབ་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་ངོ་བོ་རང་སྟོབས་ཀྱིས་མཐོང་བའི་རིག་པ་སོགས་བརྟེན་པ་ལ་འང་སྐྱེན་མཚུངས་སོ། །

ནལ་འབྱོར་སྟོང་པ་དང་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་སྒྲིབ་ནམས་ཀྱིས་དེ་དུག་གི་སྟེང་དུ་ཉོན་མོངས་པའི་ཡིད་དང་ཀུན་གཞི་གཉིས་བསྐྱར་ནས་བརྟུན་དུ་བཞེད་དེ། རྒྱན་སྒྱུག་པོ་བཀོད་པའི་མདོ་ལས་། ཇི་ལྟར་ཁྱེད་ཀྱི་ཚོགས་དང་། །ལྷན་ཅིག་མཁའ་ལ་གནས་པ་ལྟར། །དེ་བཞིན་ཀུན་གཞི་རྣམ་ཤེས་ཀྱང་། །རྣམ་ཤེས་བདུན་དང་ལྷན་ཅིག་གནས། །ཞེས་བྱུང་ལ་སོགས་པ་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རེ་ཞེས་བརྟེན་དོ། །སྟོབ་དཔོན་ཡང་དག་བདེན་པས་ནི་དེ་དག་གི་སྟེང་དུ་བྱི་མ་མེད་པའི་ཡིད་བསྐྱར་ནས་རྣམ་ཤེས་ཚོགས་དགུར་ཡང་བཞེད་དོ། །སྟོགས་སུ་མཆད་པའི་གསལ་རིག་ཀྱི་ངོ་བོ་གང་ཞིག་བག་ཆགས་འཛིན་པའི་རྟེན་དུ་གྱུར་པ་ཀུན་གཞི་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། དེ་དང་ལེན་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དོན་གཅིག་དེ་ཡང་ངོ་བོ་ལུང་མ་བསྐྱར་གསལ་རིག་ཅུམ། རྒྱན་སྐྱད་ཅིག་མར་འབྱུང་བ། འཁོར་རིག་སོགས་ཀུན་འགོ་ལྟ་དང་ལྷན་པ། དམིགས་པ་མི་གསལ་ཞིང་སྟོད་བཅུད་རྒྱ་ཆེན་པོ་ལ་དམིགས་པའོ། །དབྱེན་རྣམ་སྟོན་དང་ས་བོན་གྱི་ཀུན་གཞི་གཉིས་སོ། །དམིགས་པ་ཀུན་གཞི་ལ་དམིགས་ནས་རྣམ་པ་བདག་ཀྱང་འཛིན་པའི་གཙོ་བོའི་རིག་པ་ཉོན་ཡིད་ཀྱི་མཚན་ཉིད། འདི་ནི་ཡིད་ཤེས་ཀྱི་བྱེ་བྲག་ཏུ་བཞག་པ་འང་ཡོད་ལ་དམིགས་པ་ཀུན་གཞི་ལ་དམིགས་པ་དང་། འཁོར་བདག་ཏུ་ལྟ་བ་དང་། ང་ལོ་སྟུང་པའི་ད་རྒྱལ་དང་། བདག་ཏུ་ཆགས་པ་དང་། མ་རིག་པ་སྟེ་ཉོན་མོངས་པ་བཞི་དང་ཀུན་འགོ་དང་མཚུངས་པར་ལྷན་པ་དང་། གནས་སྐབས་འཕགས་ལམ་མངོན་གྱུར་དང་འགོག་པའི་སྟོམས་འཕྲུག་དང་མི་སྟོབ་པའི་ས་མ་གཏོགས་པར་ཀུན་ཏུ་ཡོད་པའོ། །

༥ སེམས་བྱུང་བཤད་པ། རང་ཡུལ་དུ་གྱུར་པའི་དོན་གྱི་ཁྱད་པར་རང་སྟོབས་ཀྱིས་རིག་པའི་སྟོ་སེམས་བྱུང་གི་མཚན་ཉིད། གཙོ་སེམས་དང་མཚུངས་པར་ལྷན་པའི་སྟོ་སེམས་འཁོར་གྱི་

མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་དབྱུང་མཐའ་ལས་: དེ་ཡི་བྱུང་པར་སེམས་ལས་བྱུང་། ཞེས་དང་།  
 བྱུང་པོ་ལྔ་པ་ལས་: དེ་ལ་སེམས་ལས་བྱུང་བའི་ཚོས་རྣམས་ཀྱང་གང་ཞེ་ན། ཚོས་གང་  
 དག་སེམས་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པ་རྣམས་སོ། ཞེས་གསུངས་སོ། སེམས་བྱུང་དང་།  
 སེམས་འཁོར་དང་། སེམས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འཕྲུག་པའི་སྒོ་དང་། ས་མང་པོ་རྣམས་དོན་གཅིག  
 དེས་ཆོག་ནི་སེམས་ལས་འབྲུལ་འབྲུལ་དུ་སྐྱེས་པས་ན་སེམས་བྱུང་ཞེས་བྱ་བ་དང་། སེམས་  
 དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པའི་སྒོ་ནས་བརྟེན་ཅིང་བྱུང་བས་སེམས་འཁོར་དང་། སེམས་ཀྱི་  
 རྗེས་སུ་འགྲོ་ཞིང་ལྷོག་པའི་ཤེས་པ་ཡིན་པས་ན་སེམས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འཕྲུག་པའི་སྒོ་དང་།  
 སེམས་ཀྱི་ལྷོག་པའི་ཆ་རབ་དུ་མང་པོ་བ་དག་ཡིན་པས་ས་མང་པོ་ཞེས་བྱའོ། །

༥ མངོན་པ་ཀུན་བརྟུས་ལྟར་དབྱེ་བ། མངོན་པ་གོང་མ་ལྟར་ན་སེམས་བྱུང་ལ་ལྔ་བརྟུང་གཅིག་  
 ཡོད་དེ། ཀུན་འགོ་ལྔ་དང་། ཡུལ་ངེས་ལྔ་དང་། དགེ་སེམས་བརྟུང་གཅིག་དང་། ཚ་ཉོན་  
 རྟུག་དང་། ཉེ་ཉོན་ཉི་ཤ་དང་། གཞན་འགྲུར་བཞི་རྣམས་སོ། །

༥ ཀུན་འགོ་ལྔ་ནི། མཁས་འཕྲུག་སྒྲིམ་བྱུང་ལས་: ཚོར་འདུ་སེམས་པ་ཡིད་བྱེད་དང་། །  
 རེག་པ་ལྔ་ནི་ཀུན་འགོ་འོ། ཞེས་པ་ལྟར། རང་སྟོབས་ཀྱིས་ཉམས་སུ་སྒྱུར་བའི་སྒོ་ཚོར་བ་  
 དང་། རང་སྟོབས་ཀྱིས་མཚན་མར་འཛིན་པའི་སྒོ་འདུ་ཤེས་དང་། རང་ཡུལ་ལ་རང་སྟོབས་  
 ཀྱིས་གཡོ་ཞིང་འཕྲུག་པའི་སྒོ་སེམས་པ་དང་། ཡུལ་དབང་ཤེས་གསུམ་འདུས་ནས་རང་  
 ཡུལ་རང་སྟོབས་ཀྱིས་ཡོངས་སུ་གཙུག་ཅིང་པའི་སྒོ་རེག་པ་དང་། དམིགས་པ་ལ་རང་སྟོབས་  
 ཀྱིས་སེམས་འཛིན་པའི་སྒོ་ཡིད་བྱེད་དང་ལྔ་འོ། །དེ་དག་གཙོ་སེམས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྗེས་སུ་  
 འགོ་བས་ཀུན་འགོ་ཞེས་བྱའོ། །

༥ ཡུལ་ངེས་ལྔ་ནི། མཁས་འཕྲུག་སྒྲིམ་བྱུང་ལས་: འདུན་པ་མོས་པ་བྲན་པ་དང་། ཁྱིང་  
 འཛིན་ཤེས་རབ་ཡུལ་ངེས་ལྔ། ཞེས་པ་ལྟར། བྱེད་ལས་བརྩོན་འགྲུས་རྩོམ་པར་བྱེད་ཅིང་  
 རང་ཡུལ་རང་སྟོབས་ཀྱིས་དོན་དུ་གཉེར་བའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སྒོ་འདུན་པ་དང་། བྱེད་ལས་མི་  
 འཕྲོག་པར་བྱེད་ཅིང་རང་ཡུལ་རང་སྟོབས་ཀྱིས་དེ་བཞིན་འཛིན་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སྒོ་མོས་པ་  
 དང་། བྱེད་ལས་མི་གཡེང་བར་བྱེད་ཅིང་རང་ཡུལ་འབྲིས་པའི་དོན་ལ་རང་སྟོབས་ཀྱིས་མི་

བརྟེན་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སྒོ་བྱེད་པ་དང་། བྱེད་ལས་སེམས་མི་གཡོ་བར་བྱེད་ཅིང་རང་ཡུལ་  
ལ་རང་སྟོབས་ཀྱིས་ཆེ་གཅིག་ཏུ་དམིགས་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སྒོ་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་། བྱེད་  
ལས་སེམས་ཉི་བརྒྱུག་པར་བྱེད་ཅིང་བརྟག་བྱའི་ཆོས་རང་སྟོབས་ཀྱིས་རྣམ་པར་འབྱེད་པའི་རྣམ་  
པ་ཅན་གྱི་སྒོ་ཤེས་རབ་ལྟེ། །འདུན་པ་བསམ་པའི་དངོས་པོ་ཁོ་ན་དང་། མོས་པ་ངེས་པའི་  
དངོས་པོ་ཁོ་ན་དང་། དྲན་པ་འདྲིས་པའི་དངོས་པོ་ཁོ་ན་དང་། ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་ཤེས་རབ་  
བརྟག་པའི་དངོས་པོ་ཁོ་ན་ལ་འཕྲུག་གི་གཞན་ལ་མི་འཕྲུག་པས་དེ་དག་ཡུལ་སོ་སོར་ངེས་  
པ་ཡིན་ལ། དེས་ན་དེ་དག་ལ་ཡུལ་ངེས་ལྟེ་ཞེས་བརྟེན་དོ། །ཁ་ཅིག་དེ་དག་འཁོར་དུ་འགྲོ་  
ཡུལ་གྱི་སེམས་དག་སེམས་ཁོ་ནར་ངེས་པས་ཡུལ་ངེས་ཞེས་སྒྲ་བཤད་ཀྱང་དེ་དག་ཉོན་  
མོངས་ཅན་ཡང་ཡོད་པས་འཐད་པར་མ་མཐོང་ངོ་། །

༥ དག་བའི་སེམས་བྱུང་བརྟག་གཅིག་ནི། མ་ཁས་འཕྲུག་སྒྲིམ་བྱུང་ལས་ཤིང་དང་བག་  
ཡོད་ཤིན་ཏུ་སྤངས། །བྱང་སྒྲིམས་ངོ་ཚ་བྲེལ་ཡོད་དང་། །མ་ཆགས་མ་སྤང་གཏི་མུག་  
མེད། །རྣམ་པར་མི་འཆོབ་ཅོད་འགྲུས་ནི། །དག་བའི་སེམས་བྱུང་བརྟག་གཅིག་སྟེ། །ཞེས་པ་  
ལྟར། །འདུན་པའི་རྟེན་བྱེད་ཅིང་ཡང་དག་པའི་གནས་ལ་དང་འདོད་ཡིད་ཆེས་པའི་རྣམ་པ་ཅན་  
གྱི་སེམས་བྱུང་དང་པ་དང་། སྤྲིད་ཞིའི་ལེགས་པ་སྤྱོད་པར་བྱེད་ཅིང་སྤྲོད་དོར་གྱི་གནས་ལ་  
གཞོབ་པ་ལྟར་ལེན་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་བག་ཡོད་དང་། །ལུས་སེམས་ཀྱི་གནས་  
ངན་ལེན་འཛུམས་པར་བྱེད་ཅིང་ལུས་སེམས་དག་བ་ལ་ལས་སུ་རུང་བའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་  
སེམས་བྱུང་ཤིན་སྤངས་དང་། ཉོན་མོངས་པའི་སྐབས་མི་བྱེད་ཅིང་སེམས་རྣལ་དུ་གནས་  
པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་བྱང་སྒྲིམས་དང་། ཉེས་སྤྱོད་སྒྲིམ་པའི་རྟེན་བྱེད་ཅིང་རང་  
དང་ཆོས་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་ཏེ་ཁ་ན་མ་ཐོབ་འཛུམས་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་ངོ་ཆ་ཤེས་པ་  
དང་། ཉེས་སྤྱོད་སྒྲིམ་པའི་རྟེན་བྱེད་ཅིང་གཞན་དང་འཇིག་རྟེན་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་ཏེ་ཁ་ན་མ་ཐོ་  
བ་འཛུམས་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་བྲེལ་ཡོད་དང་། ཉེས་སྤྱོད་ལ་མི་འཕྲུག་པར་བྱེད་  
ཅིང་སྤྲིད་པ་དང་སྤྲིད་པའི་ཡོ་བྱེད་ལ་མ་ཆགས་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་མ་ཆགས་པ་  
དང་། ཉེས་སྤྱོད་ལ་མི་འཕྲུག་པར་བྱེད་ཅིང་སེམས་ཅན་དང་སྤྱག་བསྡུལ་གྱི་ཆོས་ལ་ཀུན་ནས་

མཁར་སེམས་པ་མེད་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་མ་སྤང་བ་དང་། ཉེས་སྦྱོད་ལ་མི་  
 འཇུག་པར་བྱེད་ཅིང་སོ་སོར་བརྟག་པའི་སྒྲོ་ནས་དོན་ལ་མི་མྱོང་ས་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་  
 བྱུང་གཉི་ལྟག་མེད་པ་དང་། གཞན་ལ་ཐོ་འཆོམས་པར་མི་བྱེད་ཅིང་སྤྱག་བསྐྱལ་ཅན་ལ་སྤྱིང་  
 རྒྱུ་བའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་རྣམ་པར་མི་འཆོ་བ་དང་། དགེ་བའི་ཕྱོགས་སྤྱོད་པར་བྱེད་  
 ཅིང་དགེ་བ་ལ་སྦྱོ་བའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་བརྩོན་འགྲུས་བཅས་བརྩུ་གཅིག་གོ། །  
 དུ་འབྱུང་དགེ་སེམས་ཁོ་ནའི་འཁོར་དུ་འབྱུང་བའམ་དེ་དག་ངོ་བོ་དགེ་བ་ཡིན་པས་གང་གི་འཁོར་  
 དུ་འབྱུང་བའི་སེམས་དེ་ཡང་དགེ་བར་བསྐྱར་བས་དགེ་བའི་སེམས་བྱུང་ཞེས་བྱའོ། །  
 ༥ ཅུ་བའི་ཉོན་མོངས་པ་དྲུག་ནི། མཁས་འཇུག་སྒྲོམ་བྱུང་ལས་མ་རིག་འདོད་ཆགས་  
 ཁོང་ཁྲོད་དང་། །ད་རྒྱལ་ཐེ་ཆོམ་ལྟ་བུ་ལ། ཅུ་བའི་ཉོན་མོངས་དྲུག་ཅེས་བྱ། ཞེས་པ་  
 ལྟར། ཀུན་ཉོན་འབྱུང་བར་བྱེད་ཅིང་ལས་འབྲས་དང་བདེན་པ་སོགས་དོན་གྱི་རྩལ་མི་ཤེས་  
 པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་མ་རིག་པ་དང་། སྤྱིད་པའི་སྤྱག་བསྐྱལ་སྦྱེད་པར་བྱེད་ཅིང་  
 ཡུལ་ལ་རྒྱུ་སྤྱུ་ཆགས་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་འདོད་ཆགས་དང་། བདེ་བ་ལ་རེག་  
 པར་མི་བྱེད་ཅིང་སྤྱག་བསྐྱལ་དང་དེའི་གཞི་ལ་ཀུན་ནས་མཁར་སེམས་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་  
 སེམས་བྱུང་ཁོང་ཁྲོད་དང་། གཞན་ལ་མ་གུས་པར་བྱེད་ཅིང་སེམས་ཁེངས་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་  
 སེམས་བྱུང་ད་རྒྱལ་དང་། དགེ་བ་ལ་མི་འཇུག་པར་བྱེད་ཅིང་བདེན་པའི་དོན་ལ་ཡིད་གཉིས་  
 ཟ་བའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་ཐེ་ཆོམ་དང་། ལྟ་བུ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྟེན་བྱེད་ཅིང་ཉོན་  
 མོངས་ཅན་གྱི་ངེས་པར་འཛིན་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་ལྟ་བུ་དང་། ལྟ་བུ་ལ་ནང་  
 གསེས་འཛིག་ལྟ། མཐར་ལྟ། ལོག་ལྟ། ལྟ་བུ་མཆོག་འཛིན། རྩལ་ཁྱིམས་བརྟུལ་ལྟགས་  
 མཆོག་འཛིན་བཅས་ལྟར་དབྱེ་ན་ཅུ་བའི་ཉོན་མོངས་པ་བརྩུ་འོ། །ལྟ་བུ་གཞན་གྱི་རྟེན་བྱེད་ཅིང་  
 སྤང་པོ་འཛིག་པའི་ཆོགས་ལ་དམིགས་ནས་ང་དང་ང་ཡིར་འཛིན་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་  
 བྱུང་འཛིག་ལྟ་དང་། དབུ་མའི་ལམ་གྱི་བར་དུ་གཙོད་པར་བྱེད་ཅིང་སྤང་པོ་རྟག་ཆད་དུ་འཛིན་  
 པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་མཐར་ལྟ་དང་། དགེ་ཅད་གཙོད་པར་བྱེད་ཅིང་ལས་འབྲས་  
 སོགས་ཡོད་པའི་དོན་ལ་མེད་པར་འཛིན་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་ལོག་ལྟ་དང་། ལྟ་

ངན་ལ་མངོན་པར་ཞེན་པར་བྱེད་ཅིང་ལྟ་ངན་དང་དེའི་གནས་མཆོག་ཏུ་འཛིན་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་ལྟ་བུ་མཆོག་འཛིན་དང་། ངལ་བ་འབྲས་བྱུང་དང་པར་བྱེད་ཅིང་འདག་གྲོལ་གྱི་རྒྱུ་མ་ཡིན་པ་དང་དེའི་གནས་ལ་འདག་གྲོལ་ངེས་འབྱེན་དུ་འཛིན་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་ཚུལ་ཁྲིམས་བརྟུལ་ཞུགས་མཆོག་འཛིན་ཡིན་ནོ། །དེ་དག་དུག་ནི་ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་ཀྱི་རྩ་བ་དང་སེམས་ཉོན་མོངས་པར་བྱེད་པས་ན་རྩ་བའི་ཉོན་མོངས་པ་ཞེས་བྱའོ། །

༥ ཉེ་བའི་ཉོན་མོངས་པ་ཉི་ཤུ་ནི། མཁས་འཕྲུག་སྒྲིམ་བྱུང་ལས་། ཁྲོ་བོ་འཁོན་འཛིན་འཆོག་པ་དང་། རྣམ་འཆོ་ཕྲག་དོག་གཡོ་དང་སྟུ། རྩོ་ཆ་མེད་དང་ཁྲེལ་མེད་དང་། འཆབ་པ་སེར་སྟུ་རྒྱགས་པ་དང་། མ་དད་པ་དང་ལོ་ལོ་དང་། བག་མེད་བཟླེད་ངེས་ཤེས་བཞིན་མིན། རྒྱགས་པ་རྟོད་པ་རྣམ་གཡེང་བཅས། ཉེ་བའི་ཉོན་མོངས་ཉི་ཤུ་འོ། །ཞེས་པ་ལྟར། ཁོང་ཁྲོ་འཕེལ་ནས་བརྟེན་པ་སོགས་གཞོད་པ་བྱེད་པར་འདོད་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་ཁྲོ་བོ་དང་། ཁྲོ་བའི་ཡུལ་ལ་གཞོད་པའི་སེམས་རྒྱུ་མི་གཏོང་བར་མི་བཟོད་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་འཁོན་འཛིན་དང་། ཡུལ་སེམས་ཅན་ལ་སྤྱིང་བརྟེན་མེད་པར་ཐོ་འཆོམས་པར་འདོད་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་རྣམ་འཆོ་དང་། རང་ཆོས་ལ་ཆགས་ནས་གཞན་གྱི་ཕུན་ཚོགས་ལ་མི་བཟོད་པར་ཁོང་ནས་འབྲུག་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་ཕྲག་དོག་དང་། རྟེན་བཀྲར་ལ་ཆགས་ནས་རང་གི་ཉེས་པ་སྤྱི་བའི་ཐབས་འཆོལ་ཞིང་ཉེས་པ་རྒྱུན་སྤྱོད་བའི་སེམས་བྱུང་གྱུ་བའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་གཡོ་དང་། རྟེན་བཀྲར་ལ་ཆགས་ནས་རང་ལ་མེད་པའི་ཡོན་ཏན་ཡོད་པ་ལྟར་འཆོས་ནས་བདེན་པ་མིན་པས་གཞན་བསྟུ་བའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་སྟུ་དང་། རང་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་ཏེ་སྤྲིག་པའི་སྤྲིགས་ལ་མི་འཛོམ་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་ངོ་ཆ་མེད་པ་དང་། གཞན་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་ཏེ་སྤྲིག་པའི་སྤྲིགས་ལ་མི་འཛོམ་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་ཁྲེལ་མེད་པ་དང་། ལེགས་པར་བསྟུལ་བ་ལ་མི་འཕྲུག་ཅིང་རང་གཞན་གྱི་ཉེས་པ་སྤྱི་བར་བྱེད་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་འཆབ་པ་དང་། འདོད་ཆགས་ཀྱི་རྒྱུ་ལས་བདོག་པ་ལ་དམ་དུ་འཛིན་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་སེར་སྟུ་དང་། ཟག་བཅས་ཀྱི་ཕུན་ཚོགས་ལ་དག་འཁོང་ཆགས་པས་སེམས་

སྤྱིང་བའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་རྒྱགས་པ་དང་། ཡང་དག་པའི་དོན་དང་དག་ཆོས་ལ་  
 དང་འདོད་ཡིད་ཆེས་མེད་པར་མི་མོས་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་མ་དད་པ་དང་། བདེ་  
 བ་དང་བྱ་བ་ངན་པ་ལ་ཞེན་ནས་དག་བའི་ཕྱོགས་ལ་མི་སྟོབའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་ལེ་  
 ལོ་དང་། སྤང་དོར་གྱི་གནས་ལ་གཞོན་པ་ལྟར་མི་ལེན་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་བག་  
 མེད་དང་། དག་བའི་དམིགས་པ་མི་གསལ་བར་བརྟེན་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་  
 བརྟེན་དེས་དང་། སྒོ་གསུམ་གྱི་སྤྱོད་པ་ལ་མ་བརྟག་པར་བབ་ཅོལ་དུ་འཕྱག་པའི་རྣམ་པ་ཅན་  
 གྱི་སེམས་བྱུང་ཤེས་བཞིན་མིན་པ་དང་། དམིགས་པ་ལ་འཕྱག་མི་རུས་པར་ནང་དུ་སྤྱད་ཅིང་  
 སེམས་ལས་སྤུ་མི་རུང་བར་ལྷུ་བའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་རྒྱགས་པ་དང་། སེམས་  
 ལས་སྤུ་མི་རུང་ཞིང་མ་ཞིབར་སྤྱག་པའི་ཡུལ་ལ་འཕྲོ་བའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་རྟོན་པ་  
 དང་། སེམས་ཡུལ་ལ་འཕྲོ་ཞིང་འཕྱུར་ཏེ་དག་བའི་དམིགས་པ་ལ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་མི་གནས་  
 པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་རྣམ་གཤེད་དང་བཅས་ཉི་ལྟོ། །དེ་དག་རྣམས་ནི་རྩ་ཉོན་གྱི་  
 ཆར་གཏོགས་ཤིང་རྩ་ཉོན་དང་ཉེ་བ་དང་སེམས་ཉོན་མེད་ས་པར་བྱེད་པས་ན་ཉེ་བའི་ཉོན་  
 མོངས་པ་ཞེས་བྱའོ། །

ལྷ་གཞན་འགྱུར་བཞིན། མཁས་འཇུག་སྒྲིམ་བྱང་ལས་། གཉིད་དང་འགྲོད་དང་རྟོག་དང་  
དཔྱིད། གཞན་འགྱུར་བཞི་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན། ཞེས་པ་ལྟར། དབང་ཤེས་ཀྱི་འཇུག་པ་རང་  
དབང་མེད་པར་ནང་དུ་སྤྱད་པར་བྱེད་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་གཉིད་དང་། སྤར་བྱས་  
པ་ལ་ཡིད་མི་དགའ་བའི་སྒྲོ་ནས་ཡིད་ལ་བཅགས་པའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་འགྲོད་པ་  
དང་། སེམས་པ་དང་ཤེས་རབ་ལ་བརྟེན་ནས་དངོས་པོ་ཀུན་ཏུ་འཛོལ་བའི་ཕྱིང་བའི་རྣམ་པ་  
ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་རྟོག་པ་དང་། སེམས་པ་དང་ཤེས་རབ་ལ་བརྟེན་ནས་དངོས་པོ་ཞིབ་ཏུ་  
དཔྱིད་པའི་ཞིབ་མོའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སེམས་བྱུང་དཔྱིད་པ་བཅས་བཞིའོ། །དེ་དག་བཞི་ནི་ཉོན་  
མོངས་ཅན་དང་ཉོན་མོངས་ཅན་མ་ཡིན་པ་དང་། དག་མི་དག་ལུང་མ་བསྟན་གང་དུ་ཡང་མ་  
ངེས་པར་གཞན་ཅི་རིགས་པར་འགྱུར་བས་ན་གཞན་འགྱུར་བཞི་ཞེས་བྱའོ། །དེ་ལྟར་གཞུང་  
ལས་དངོས་སུ་ལྟ་བུ་དང་གཅིག་གསུངས་ལ་གཞན་ཡང་སྟོབ་དང་མི་སྟོབ། དཀའ་བ་དང་

མི་དགའ་བ་སོགས་སེམས་བྱུང་མཐའ་ཡས་པ་ཡོད་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་དག་གིས་ལྷ་  
བརྩེ་བ་གཅིག་གི་ངོ་བོ་འཕམ་མཚན་ཉིད་བསྟན་པ་ཡིན་ལ་ནང་གསེས་གྱི་དབྱེ་བ་རྣམས་ཀྱང་  
བདུས་སོགས་གཞུང་གཞན་ལས་རྟོགས་པར་བྱའོ། །

༥ མཛོན་པ་འོག་མ་ལྟར་བཤད་པ། མཛོན་པ་མཛོད་ལྟར་དབྱེ་ན་སྡེ་ཚན་ལྟར་ངེས་པ་སུམ་ཅུ་ཙུ་  
བརྒྱད་དང་། སྡེ་ཚན་ལྟར་མ་ངེས་པ་གཞན་སུམ་ཅུ་སོ་དགུ་ཡོད། སྡེ་ཚན་ལྟར་ངེས་པ་  
རྣམས་ལས་སྡེ་ཚན་དང་པོ་སེམས་གྱིས་མང་བརྩེ་ནི། མཛོད་ལས་ཆོར་དང་སེམས་པ་  
འདུ་ཤེས་དང་། འདུན་དང་རེག་དང་སློ་གྲོས་བྲན། ཡིད་ལ་བྱེད་དང་མོས་པ་དང་། ཉིང་  
ངེ་འཛིན་སེམས་ཐམས་ཅད་ལ། ཞེས་པ་ལྟར། ཆོར་བ། སེམས་པ། འདུ་ཤེས། འདུན་  
པ། རེག་པ། སློ་གྲོས། བྲན་པ། ཡིད་ལ་བྱེད་པ། མོས་པ། ཉིང་ངེ་འཛིན་བཅས་  
བརྩེ་ནི། བརྩེ་པོ་དེ་དག་སེམས་ཐམས་ཅད་གྱི་འཁོར་དུ་བྱུང་བས་སེམས་གྱིས་མང་པོ་ཞེས་  
བྱའོ། །

སྡེ་ཚན་གཉིས་པ་དག་བའི་ས་པ་བརྩེ་ནི། མཛོད་ལས་དང་དང་བག་ཡོད་ཤིན་ཏུ་  
སྤངས། བཏང་སྟོམས་ངོ་ཚ་ཤེས་བྲེལ་ཡོད། རྩ་བ་གཉིས་རྣམས་མི་འཆོ་དང་། བརྩེ་ཆ་  
འགྲུས་རྟག་ཏུ་དག་ལ་བྱུང་། ཞེས་པ་ལྟར། དད་པ། བག་ཡོད། ཤིན་སྤངས། བཏང་  
སྟོམས། ངོ་ཚ་ཤེས་པ། བྲེལ་ཡོད། འདོད་ཆགས་མེད་པ། ཞེས་པ་མེད་པ། རྣམ་པར་མི་  
འཆོ་བ། བརྩེ་ཆ་འགྲུས་བཅས་བརྩེ་ནི། བརྩེ་པོ་དེ་དག་རྟག་ཏུ་དག་སེམས་ཐམས་ཅད་གྱི་  
འཁོར་དུ་བྱུང་བས་དག་བའི་ས་པ་མང་པོ་ཞེས་བྱའོ། །

སྡེ་ཚན་གསུམ་པ་ཉོན་མོངས་པ་འཛིས་པ་བྱུག་ནི། མཛོད་ལས་ཆོངས་དང་བག་མེད་ལེ་ལོ་  
དང་། ཁ་དད་པ་དང་ལྷགས་དང་ཚོད། ཉོན་མོངས་ཅན་ལ་རྟག་ཏུ་བྱུང་། ཞེས་པ་ལྟར།  
ཆོངས་པ། བག་མེད། ལེ་ལོ། ཁ་དད་པ། ལྷགས་པ། ཚོད་པ་བྱུག་གོ། བྱུག་པོ་དེ་དག་  
ནི་རྟག་ཏུ་ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་སེམས་ཐམས་ཅད་གྱི་འཁོར་དུ་བྱུང་བས་ཉོན་མོངས་པ་འཛིས་པ་  
པོ་ཞེས་བྱའོ། །སྡེ་ཚན་བཞི་པ་མི་དག་བའི་ས་པ་གཉིས་ནི། མཛོད་ལས་མི་དག་ལ་ནི་  
བྲེལ་མེད་དང་། ངོ་ཚ་མེད་པའོ་། ཞེས་པ་ལྟར། ངོ་ཚ་མེད་དང་བྲེལ་མེད་ས་པ་གཉིས་

སོ། ། རྟོག་ཉིས་རྟག་ཏུ་མི་དགོ་བའི་སེམས་ཐམས་ཅད་ལ་བྱུང་བས་མི་དགོ་བའི་ས་མང་པོ་  
ཞེས་བྱའོ། །

སྡེ་ཚན་ལྔ་པ་ཉོན་མོངས་རྒྱུད་དུ་འི་ས་པ་བཅུ་ནི། མཛོད་ལས་། ..... ཁྱོབ་དང་། འཁོན་དུ་  
འཛིན་དང་གཡོ་དང་ནི། སྤྲག་དོག་འཛིག་འཆབ་སེར་སྒྲ་དང་། སྒྲུ་དང་རྒྱགས་དང་རྣམ་  
འཛོལ་ནི། ཉོན་མོངས་རྒྱུད་དུ་འི་ས་པ་རྣམས། ཞེས་པ་ལྟར། ཁྱོབ་པོ། འཁོན་འཛིན།  
གཡོ། སྤྲག་དོག་ འཛིག་པ། འཆབ་པ། སེར་སྒྲ། སྒྲུ། རྒྱགས་པ། རྣམ་འཛོལ་བཅས་  
བཅུ་དོ། ། རྟོག་དག་བཅུ་པོ་མ་རིག་པ་ཅོམ་དང་། སྒྲོམ་སྒྲུང་དང་། ཡིད་ཤེས་ཁོན་དང་  
མཚུངས་པར་ལྷན་པའི་ཉོན་མོངས་པ་ཡིན་པས་ཉོན་མོངས་རྒྱུད་དུ་འི་ས་མང་པོ་ཞེས་བྱའོ། །  
སྡེ་ཚན་ལྔ་པ་མ་དེས་པ་གཞན་སོ་དགུ་ལས་དང་པོ་མ་དེས་པའི་སྡེ་ནི། སྒྲོབ་དཔོན་གང་སྟེལ་  
དང་དབྱིག་པཤེས་ཀྱི་མཛོད་རྟིག་ལས་། རྟོག་དང་དཔྱོད་དང་འབྱོར་པ་དང་། གཉིད་དང་  
ཁོང་ཁྱོད་ཆགས་རྣམས་དང་། རང་རྒྱལ་ཐེ་ཚོམ་ཞེས་བྱ་བ། བརྒྱུད་ནི་དེས་པ་མིན་པར་  
བཤད། རྟེན་གསུངས་པ་ལྟར། རྟོག་པ། དཔྱོད་པ། འབྱོར་པ། གཉིད། ཁོང་ཁྱོད།  
ཆགས་པ། རང་རྒྱལ། ཐེ་ཚོམ་བཅས་བརྒྱུད་དོ། རྟོག་སེམས་ཐམས་ཅད་དང་དགོ་བ་དང་  
ཉོན་མོངས་ཅན་སོགས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འཁོར་དུ་བྱུང་དེས་པ་མིན་པས་མ་དེས་པ་ཞེས་བྱའོ། །  
གཉི་མུག་མེད་པ་སོགས་བདུན་ནི། གཉི་མུག་མེད་པའི་དགོ་ཆ། ཅུ་ཉོན་གྱི་ལྟ་བུ། ཤེས་  
བཞིན་མ་ཡིན་པ། བརྟེན་དེས། རྣམ་གཡེང་། རྩལ་བཞིན་མིན་པའི་ཡིད་བྱེད། ལོག་པར་  
མོས་པ་བདུན་ནོ། གཞི་སྤུང་ཆོགས་ལས་འབྱུང་བའི་མི་དགའ་བ། སྤྲལ་བྱེད་པ། སེམས་  
ལུས་པ། སྒྲུབ། ཟས་ཀྱི་དྲོད་མི་ཟེན་པ། ཐང་དཔའི་འདུ་ཤེས། ཡིད་ལ་མི་བྱེད་པ། ལུས་  
ཀྱི་གནས་ངན་ལེན། རུག་དུག་པ། འཕྱ་སྒྲོད། གནམ་པ་ཉིད། མི་གནམ་པ་ཉིད། རང་  
བཞིན་དུ་མི་འདུག་པ། འདོད་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་པ། འཛོལ་བའི་རྣམ་པར་རྟོག་པ། ཉེ་དུ་འི་  
རྣམ་པར་རྟོག་པ། ཡུལ་མིའི་རྣམ་པར་རྟོག་པ། མི་འཛི་བའི་རྣམ་པར་རྟོག་པ། བརྣམས་པ་  
ལྷན་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་པ། རིགས་སྟེམས་པ་དང་ལྷན་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་པ། ལྷ་ངན།  
སྤྲུག་བསྐྱེད། ཡིད་མི་བདེ་བ། འཕྲུག་པ་བཅས་ཉི་ཤུ་ཅུ་བཞི་གསུངས་པ་འང་འདིར་བཞག་

ཀྱང་གོང་དུ་ཅི་རིགས་པར་བསྐྱབ་པར་སྤྲོད་པར་བྱའོ། ། རྟེན་མཛོད་པ་མཛོད་ཀྱི་  
དགོངས་པ་ལྟར་སེམས་བྱུང་ལ་བསྐྱུན་བདུན་ཅུ་དོན་བདུན་ཡོད་དོ། །

༥ རྟེན་བརྟགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་བཤད་པ། མཛོད་པ་གོང་མ་ལྟར་བྱེད་ན། ཀྱན་འགྲོ་ལྔ་དང་། ཡུལ་  
རེས་ལྔ་དང་། དགེ་སེམས་ལས་དང་པ། འིན་སྦྱངས། རོ་ཆོ་ཤེས། ཁྲེལ་ཡོད། མ་  
ཆགས་པ། མ་སྤང་བ། བརྩོན་འགྲུས་བཅས་བདུན་དང་། ཅུ་ཉེན་ལས་འདོད་ཆགས།  
ཁོང་ཁྱོ། མ་རིག་པ། ང་རྒྱལ། ཐོ་ཆོ་མ་ལྔ་བཅས་བསྐྱེམས་པས་ཉི་ཤུ་ཅུ་གཉིས་ནི་རྟེན་ཡོད་  
ཡིན་ཏེ། རྟེན་བྱེད་སྦྱང་དང་རྒྱུ་མཚན་གཞན་ལ་མ་ལྟོས་པར་སྒྲོ་ཡུལ་དུ་བྱུང་བའི་ཕྱིར། དགེ་  
སེམས་ལས་གཏི་མུག་མེད་པ། བག་ཡོད། བཏང་སྟོམས། རྣམ་པར་མི་འཆོ་བ་བཞི་  
དང་། ཅུ་ཉེན་ལས་ལྟ་བུ་དང་། ཉེ་ཉེན་ཉི་ཤུ་ གཞན་འགྱུར་བཞི་བཅས་བསྐྱེམས་པས་ཉི་ཤུ་  
ཅུ་དགུ་ནི་བརྟགས་ཡོད་ཡིན་ཏེ། རྟེན་བྱེད་སྦྱང་དང་རྒྱུ་མཚན་གཞན་ལ་ལྟོས་ནས་སྒྲོ་ཡུལ་དུ་བྱུང་  
དགོས་པའི་ཕྱིར།

མཛོད་པ་འོག་མ་ལྟར་ན། རྣམ་འཆོ་དང་རྣམ་པར་མི་འཆོ་བ་གཉིས་མིན་པའི་སྡེ་ཆོན་དུ་རེས་  
པ་སོ་དྲུག་དང་། མ་རེས་པ་བརྒྱད། གཞི་ཕྱན་ཆོགས་ལས་གསུངས་པའི་མི་དགའ་བ།  
ཡིད་སེམས་ཁུམ་པ། ཡིད་ལ་མི་བྱེད་པ། ཟླ་ངན། སྦྱག་བསྐུལ། ཡིད་མི་བདེ་བ། འཁྲུག་  
པ་བདུན་མ་གཏོགས་པ་བཅུ་བདུན་རྟེན་ཡོད་ཡིན་ཏེ། རང་གི་ངོ་བོ་ལོགས་སུ་གྲུབ་པ་ཡིན་  
པའི་ཕྱིར། རྣམ་འཆོ། རྣམ་པར་མི་འཆོ་བ། གཏི་མུག་མེད་པ་སོགས་བདུན། གཞི་ཕྱན་  
ཆོགས་ལས་གསུངས་པའི་མི་དགའ་བ། ཡིད་སེམས་ཁུམ་པ། ཡིད་ལ་མི་བྱེད་པ། ཟླ་  
ངན། སྦྱག་བསྐུལ། ཡིད་མི་བདེ་བ། འཁྲུག་པ་བདུན་བཅས་བསྐྱེམས་པས་བཅུ་དྲུག་  
བརྟགས་ཡོད་ཡིན་ཏེ། རང་བཞིན་ལོགས་སུ་གྲུབ་པ་མེད་པར་ལོགས་སུ་བརྟེན་པ་ཡིན་པའི་  
ཕྱིར།

༦ མཚུངས་པ་ལྟ་མཚུངས་བཤད་པ། མཛོད་པ་ཀྱན་བདུས་ལྟར་ན་དམིགས་པ་མཚུངས་པ།  
དུས་མཚུངས་པ། རོ་བོ་མཚུངས་པ། རྟེན་མཚུངས་པ། ཁམས་དང་ས་མཚུངས་པ་  
ལྟའོ། ། སེམས་གང་ལ་དམིགས་པའི་ཡུལ་ལ་སེམས་བྱུང་ཡང་དམིགས་པས་དམིགས་པ་

མཚུངས་པ་དང་། སེམས་སྐྱེ་འགག་གནས་པ་དང་དུས་མཉམ་དུ་སེམས་བྱུང་ཡང་སྐྱེ་  
འགག་གནས་པར་བྱེད་པས་དུས་མཚུངས་པ་དང་། སེམས་ཉོན་མོངས་ཅན་དང་ཟག་བཅས་  
སོགས་གང་ཡིན་པ་སེམས་བྱུང་ཡང་ཉོན་མོངས་ཅན་དང་ཟག་བཅས་སོགས་ཡིན་པས་དེ་བོ་  
མཚུངས་པ་དང་། སེམས་རིགས་མཐུན་པ་གཅིག་གི་འཁོར་དུ་སེམས་བྱུང་ཡང་རིགས་  
མཐུན་པ་གཅིག་ལས་མི་འབྱུང་བས་ཐུས་མཚུངས་པ་དང་། སེམས་འདོད་པའི་ཁམས་དང་  
ས་སོགས་གང་གི་བསྐྱུས་པ་སེམས་བྱུང་ཡང་ཁམས་དང་ས་སོགས་དེ་ཡིས་བསྐྱུས་པ་  
ཁམས་དང་ས་མཚུངས་པའོ། །མངོན་པ་འོག་མ་ལྟར་ན་དམིགས་པ་མཚུངས་པ་དང་། རྟེན་  
མཚུངས་པ་དང་། རྣམ་པ་མཚུངས་པ་དང་། དུས་མཚུངས་པ་དང་། རྣམ་མཚུངས་པ་  
ལྟོད། དམིགས་པ་མཚུངས་པ་ནི། སེམས་ཀྱི་གང་ལ་དམིགས་པའི་ཡུལ་ལ་སེམས་བྱུང་  
གིས་ཀྱང་དམིགས་པ་དང་། རྟེན་དབང་པོ་མཚུངས་པ་ནི། སེམས་གང་ལ་བརྟེན་པའི་དབང་  
པོ་ལ་སེམས་བྱུང་ཡང་བརྟེན་པ་དང་། རྣམ་པ་མཚུངས་པ་ནི། སེམས་སྟོན་པོ་ལྟ་བུའི་རྣམ་  
པ་ཅན་དུ་སྐྱེན་སེམས་བྱུང་ཡང་སྟོན་པོ་ལྟ་བུའི་རྣམ་པ་ཅན་དུ་སྐྱེས་པ་དང་། དུས་མཚུངས་པ་  
ནི། སེམས་དང་སེམས་བྱུང་གཉིས་སྐྱེ་འགག་གནས་གསུམ་དུས་མཉམ་པ་དང་། རྣམ་  
མཚུངས་པ་ནི། སེམས་རིས་མཐུན་རྣམས་འཛིན་པ་ལྟར། སེམས་བྱུང་ཡང་རིས་མཐུན་  
རྣམས་འཛིན་པའོ། །

གང་ཟག་གཅིག་གི་རྒྱུད་ཀྱི་དུས་མཉམ་པའི་སེམས་སེམས་བྱུང་། ཚད་མ་ཚད་མིན། རྟོག་  
རྟོག་མེད། དབང་ཤེས་ཡིད་ཤེས་ཐམས་ཅད་དེ་བོ་གཅིག་དང་རྣམས་གཅིག་ཡིན་ཏེ། ཁན་  
བལྟས་རང་རིག་གཅིག་གིས་ཉམས་སུ་སྒྱུང་བའི་ཕྱིར། དེ་ཡང་ལྟས་བྱིན་གྱི་རྒྱུད་ཀྱི་རྣམས་  
དཔག་ཚོས་ཅན། ལྟས་བྱིན་གྱི་རྒྱུད་ཀྱི་མངོན་སུམ་དང་རྣམས་གཅིག་ཡིན་ཏེ། ཁྱེད་ཉམས་སུ་  
སྒྱུང་བའི་རང་རིག་དང་གྲུབ་བདེ་རྣམས་གཅིག་ཡིན་པ་གང་ཞིག། དེ་མངོན་སུམ་དང་རྣམས་  
གཅིག་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

ཚད་མའི་བསྟན་བཅོས་རིག་པའི་ཐེམ་སྐུལ་ལས་སེམས་དང་སེམས་བྱུང་བརྟག་པ་སྟེ་གདང་  
བྱ་བཅུ་དྲུག་པའོ། ། །

རིགས་པ་རྣམ་པ་བཞི་བརྟག་པ།

༥ རིགས་པའི་ངོ་བོ་བཤད་པ། འཕྲད་པ་དང་ལྷན་པ་རིགས་པའི་མཚན་ཉིད།

༥ རིགས་པའི་ངོ་བོ་ཚིག་བཤད་པ། ཀུན་མཁྱེན་རིང་ཚོམ་པ་སེམས་པའི་རྣམ་པ་ཞེས་བྱ་བ་རྣམས་སྟེ། རང་བཞིན་རྣམ་པ་དང་རྩིས་པ་ལའང་འཇུག་པ་སེམས་པའི་རིང་བཞིན་ཇི་ལྟར་གནས་པ་ལ་རིགས་པ་ཞེས་བྱའོ། །ཡང་ཡུ་གཏི་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ་ལྟ་ཆོས་དང་ལྷན་པ་སེམས་པ་ཞེས་བྱའོ། །ཞེས་དང་། མི་པམ་རིན་པོ་ཆེས་མཁས་འཇུག་ལས་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་རང་བཞིན་དེ་ལྟར་དུ་གནས་པ་ནི་འོས་ཤིང་རིགས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རིགས་པ་ཞེས་བརྗོད་པ་འཇུག་པ། དེ་དང་མཐུན་པར་གཞལ་བ་ལ་རིགས་པ་ཞེས་བརྗོད་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ རིགས་པའི་བྱེད་བཤད་པ། རིགས་པ་ལ་དབྱེན་གནས་པ་ཡུལ་གྱི་རིགས་པ་དང་། སྐྱབ་བྱེད་ཡུལ་ཅན་གྱི་རིགས་པ་འོ། །གནས་པ་ཡུལ་གྱི་རིགས་པ་ནི། མེ་ཆ་བ་དང་རྩུ་ལས་བྱུང་བ་དང་འབྲས་བྱ་འབྱེན་པ་སོགས་ཇི་ལྟར་གནས་པ་འོས་ཤིང་རིགས་པ་ལ་བརྗོད་པ་དང་། སྐྱབ་བྱེད་ཡུལ་ཅན་གྱི་རིགས་པ་ནི། དེ་ལྟར་གནས་པ་དང་ཡིན་པ་མ་རྟོགས་པ་ལ་སྦྱོང་དང་གཏན་ཆོག་སྤྱོད་པར་བྱེད་པའི་རིགས་པ་ལ་བརྗོད་དོ། །དེ་ཡང་ཀུན་མཁྱེན་རིང་ཚོམ་པ་སེམས་པའི་དེ་ལྟར་ན་དོན་རང་རང་གི་དང་རྩིས་ཇི་ལྟར་གནས་པ་དང་། དེ་དང་མཐུན་པའི་སྒྲོ་གཉིས་ཀ་ལའང་རིགས་པའི་སྒྲུ་འཇུག་པས། ཆོས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དང་དེ་དང་མཐུན་པའི་སྒྲོ་གཉིས་ཀ་ལའང་འཇུག་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །ཞེས་དང་། མི་པམ་རིན་པོ་ཆེས་མཁས་འཇུག་ལས་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་རང་བཞིན་དེ་ལྟར་དུ་གནས་པ་ནི་འོས་ཤིང་རིགས་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རིགས་པ་ཞེས་བརྗོད་པ་འཇུག་པ། དེ་དང་མཐུན་པར་གཞལ་བ་ལ་རིགས་པ་ཞེས་བརྗོད་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་པས་རིགས་པ་ལ་ཡུལ་གྱི་གནས་རྒྱུ་དང་དེ་འཇུག་བྱེད་གཉིས་སུ་ཡོད་པར་བསྟན་ནོ། །འཕྲད་པ་དང་བཅས་པའི་རྟོན་འབྲེལ་གྱི་དང་རྩིས་ཀུན་པ་ཡུལ་གྱི་རིགས་པའི་མཚན་ཉིད། འཕྲད་པ་དང་བཅས་པའི་རྟོན་འབྲེལ་གྱི་དང་རྩིས་ཇི་ལྟར་བཞིན་སྐྱབ་པར་བྱེད་

པའི་ཚོས་སྐྱུ་བ་བྱེད་ཡུལ་ཙན་གྱི་རིགས་པའི་མཚན་ཉིད། དེ་གཉིས་ཀ་ལ་ནང་གསེས་སུ་བྱེད་  
ན་རིགས་པ་བཞི་བཞི་ཡོད། རིགས་པ་བཞི་ནི། མདོ་སྡེ་དགོངས་པ་ངེས་འགྲེལ་ལས་  
རིགས་པ་ནི་རྣམ་པ་བཞིར་རིག་པར་བྱ་སྟེ། ལྷོས་པའི་རིགས་པ་དང་། བྱ་བ་བྱེད་པའི་  
རིགས་པ་དང་། འཐད་པ་སྐྱུ་བ་པའི་རིགས་པ་དང་། ཚོས་ཉིད་ཀྱི་རིགས་པ་འོ། ། ཞེས་དང་  
དེ་དང་རྩུལ་མཐུན་པར་མདོན་པ་ཀུན་བདུས་དང་ཉན་ཐོས་ཀྱིས་ལས་ཀྱང་གསུངས་སོ། །

༥ དང་པོ་ཡུལ་ལ་གནས་པའི་བྱ་བ་བྱེད་པའི་རིགས་པ་ནི། རྒྱ་ཚོགས་ཚང་བཅའ་བསྟན་སུ་  
སྐྱེད་པའི་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་ངང་རྩུལ་དེའི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་མདོ་སྡེ་དགོངས་པ་ངེས་འགྲེལ་  
ལས་  
བྱ་བ་བྱེད་པའི་རིགས་པ་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། རྒྱ་གར་དག་དང་རྒྱེན་གར་དག་གིས། ཚོས་  
རྣམས་འཐོབ་པ་འཇམ། འབྱུང་པ་འཇམ། སྤྱིས་པ་རྣམས་ལ་ལས་བྱེད་པར་འབྱུང་བ་གང་ཡིན་  
པ་དེ་ནི་བྱ་བ་བྱེད་པའི་རིགས་པ་ཞེས་བྱ་འོ། ། ཞེས་དང་། མི་མམ་རིན་པོ་ཆེས་དོན་རྣམ་ངེས་  
ཤེས་རབ་རལ་གྱི་ལས་  
རྒྱུ་ཡི་ཚོགས་པ་ཚང་བསམ་ན། འབྲས་བུ་སྐྱེད་པའི་བྱ་བ་བྱེད། །  
ཅེས་དང་། མཁས་འཇུག་ལས་  
མདོར་ན་རྒྱ་གར་གིས་འབྲས་བུ་གང་སྐྱེད་པའི་བྱ་བ་བྱེད་  
པ་ཐམས་ཅད་ལ་ནི་བྱ་བ་བྱེད་པའི་རིགས་པ་ཞེས་བྱ་ཞིང་། ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ གཉིས་པ་ཡུལ་ལ་གནས་པའི་ལྷོས་པའི་རིགས་པ་ནི། འབྲས་བུ་སྐྱེད་པར་གི་རྒྱུ་ལ་  
ངེས་པར་ལྷོས་པའི་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་ངང་རྩུལ་དེའི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་མདོ་སྡེ་དགོངས་པ་  
ངེས་འགྲེལ་ལས་  
ལྷོས་པའི་རིགས་པ་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། རྒྱ་གར་དག་དང་རྒྱེན་གར་དག་གིས་  
འབྲས་བུས་རྣམས་སྐྱེད་དང་། ཐ་སྐྱོད་འདོགས་པ་འབྱུང་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ལྷོས་པའི་  
རིགས་པ་ཞེས་བྱ་འོ། ། ཞེས་དང་། དོན་རྣམ་ངེས་ལས་  
ཇི་སྐྱོད་འབྲས་བུའི་བདག་ཉིད་  
ཀུམ་། །རང་རང་རྒྱུ་ལ་ལྷོས་པ་ཉིད། ཅེས་དང་། མཁས་འཇུག་ལས་  
ལྷོས་པ་ལ་ལས་བྱེད་པར་འབྱུང་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ལྷོས་པའི་  
རིགས་པ་ཞེས་བྱ་འོ། ། ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ གསུམ་པ་ཡུལ་ལ་གནས་པའི་ཚོས་ཉིད་ཀྱི་རིགས་པ་ནི། ཚོས་རྣམས་རང་གི་ཐུན་མོང་  
དང་ཐུན་མོང་མིན་པའི་དོ་བོར་གནས་པའི་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་ངང་རྩུལ་དེའི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་

མདོ་སྡེ་དགོངས་པ་ངེས་འགྲེལ་ལས་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་རིགས་པ་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་སྤར་འཇིག་རྟེན་དུ་བྱུང་ཡང་རུང་། མ་བྱུང་ཡང་རུང་སྟེ། ཆོས་ཉིད་གནས་པ་དང་། ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་གནས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་རིགས་པ་ཞེས་བྱའོ། ། ཞེས་དང་། དོན་རྣམས་ངེས་ལས་ཆོས་ཀྱན་རང་རང་ངོ་བོ་ཡིས། ལྷན་མིན་གནས་པའི་མཚན་ཉིད་ཅན། ལྟ་གཤེར་བློ་མཉམས་ཐ་སྐྱད་ཀྱི། ཆོས་ཉིད་འདི་ལ་བསྟོན་དུ་མེད། ཅེས་ཐུན་མོང་མིན་པའི་ངོ་བོ་དང་། ཆོས་གཅིག་ལ་ཡང་ཆོས་སྐྱེ་ཚོགས། ཞེས་ཐུན་མོང་གི་ངོ་བོ་དང་། རང་རང་ངོ་བོའི་སྤྱང་བ་ཡང་། རོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་སྤྱང་བ་ཉིད། ཅེས་དོན་དམ་པའི་ངོ་བོ་བསྟན་པ་དང་། མ་ལས་འཇུག་ལས་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་རིགས་པ་ནི། ཐ་སྐྱད་དུ་ཆོས་རྣམས་རང་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་སྤྱང་བ་དང་ཆུ་གཤེར་བ་དང་ནམ་མཁའ་མི་སྒྲིབ་པ་སོགས་སུ་གནས་པ་སྟེ། ཞེས་དང་། གཅིག་དུ་བྲལ་སོགས་ཀྱི་རིགས་པ་མང་དུ་དན། ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་གང་ཡང་མི་འགྲུབ་པས། རྒྱུ་མཚན་མ་མེད་པ། འབྲས་བུ་སྟོན་པ་མེད་པ། རོ་བོ་སྤྱང་བ་ཉིད་དེ། རྣམ་ཐར་སྟོན་གསུམ་གྱི་རང་བཞིན་དུ་གནས་པ་ནི་དོན་དམ་པའི་ཆོས་ཉིད་དོ། ། ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ བཞི་པ་ཡུལ་ལ་གནས་པའི་འཐད་པ་སྐྱབ་པའི་རིགས་པ་ནི། རྟེན་འབྲེལ་གྱི་རང་ཚུལ་དངོས་པོའི་སྟོབས་ལས་ཇི་ལྟ་བུ་བཞིན་སྐྱབ་པར་བྱེད་པའི་རིགས་པ་དེའི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་མདོ་སྡེ་དགོངས་པ་ངེས་འགྲེལ་ལས་འཐད་པ་སྐྱབ་པའི་རིགས་པ་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། རྒྱ་གང་དང་རྒྱུན་གང་དག་གིས་དམ་བཅས་པ་དང་། ཤེས་པ་དང་། སྟོན་པའི་དོན་སྐྱབ་པ་དང་། ཡང་དག་པ་ཁོང་དུ་རྒྱུད་པར་འགྱུར་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་འཐད་པ་སྐྱབ་པའི་རིགས་པ་ཞེས་བྱའོ། ། ཞེས་དང་། དོན་རྣམས་ངེས་ལས་དེ་ལྟར་བདེན་གཉིས་ཆོས་ཉིད་ལ། རྩེས་སུ་མཐུན་པར་གང་གཞལ་བ། དངོས་པོའི་སྟོབས་ལས་གྲུབ་པས་ན། འཐད་པ་སྐྱབ་པའི་རིགས་པ་ཡིན། ཞེས་དང་མ་ལས་འཇུག་ལས་དེ་ལྟར་གཞལ་བྱ་བ་དེན་པ་གཉིས་ཀྱི་དོན་ཇི་བཞིན་མ་ཞོར་བར་རྩེས་སུ་གཞལ་བ་ནི་དངོས་པོའི་སྟོབས་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཡིན་པས་དེ་ལ་འཐད་པ་སྐྱབ་པའི་རིགས་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། སྐྱབ་བྱེད་གང་ཞིག་ཡང་དག་པའི་འཐད་པ་དང་

བཅས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ སྐབས་བྱེད་ཡུལ་ཅན་གྱི་རིགས་པ་ལས་དང་པོ་རྒྱ་བྱུང་བྱེད་པ་སྐབས་པར་བྱེད་པའི་རིགས་པ་  
ནི། འབྲས་བུའི་སྒྲོན་མ་རྒྱུ་འོ་ཚོགས་པ་ཚང་བ་ན་རང་གི་འབྲས་བུ་སྐྱེད་པའི་བྱ་བ་བྱེད་ཀྱས་  
པར་སྐབས་པའི་རིགས་པ་དེའི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་ཚོས་རྒྱལ་བྱིས་པ་ལྟེ་བཅོན་གྱི་བཀའ་  
ཡང་དག་པའི་ཚད་མ་མདོ་བདུས་ལས་མེད་ཀྱི་བྱུང་བའི་རིགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི། ལས་དང་  
རྒྱུའི་སྒྲོན་མ་བརྗོད་པ་ཡིན་ཏེ། གང་དང་གང་གི་བྱ་བ་དེ་དང་དེ་ལ། བྱེད་པ་གང་དང་གང་གི་  
རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་དེས་པ་ནི་དེ་དང་དེའི་འབྲས་བུའི་བྱ་བ་བྱེད་པར་བསྟན་པ་ལོ། ཞེས་དང་ཀུན་མཁུ་  
རོང་ཐོམ་པའི་ཐེག་ཆེན་ཚུལ་འདུག་ལས་མེད་ཀྱི་འབྲས་བུའི་སྒྲོན་མ་སྐབས་པར་བྱེད་པ་ནི་བྱ་བ་བྱེད་  
པའི་རིགས་པ། ཞེས་གསུངས་སོ། མཚན་གཞི་ནི། རས་ཀྱིས་བོན་ཚོས་ཅན། མཐུན་རྒྱུ་  
འཛོམས་ཤིང་འགལ་རྒྱུ་མེད་ན་རང་འབྲས་ནས་ཀྱི་རྒྱ་བྱུང་བའི་བྱ་བ་བྱེད་ཀྱས་པ་ཡིན་  
ཏེ། རས་ཀྱི་རྒྱ་བྱུང་བྱེད་ཀྱི་འབྲས་བུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་ལོ། །

༦ གཉིས་པ་འབྲས་བུ་ལྟོས་པ་སྐབས་བྱེད་ཀྱི་རིགས་པ་ནི། རྒྱུའི་སྒྲོན་མ་འབྲས་བུ་སྐྱེད་པར་  
གི་རྒྱུ་རྒྱུ་ལ་ལྟོས་པ་སྐབས་པར་བྱེད་པའི་རིགས་པ་དེའི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་བཀའ་ཡང་དག་  
པའི་ཚད་མ་མདོ་བདུས་ལས་མེད་ཀྱི་བྱུང་བའི་རིགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི། ཚོས་དང་འབྲས་བུའི་  
རིགས་པ་བརྗོད་པ་ཡིན་ཏེ། འདུ་བྱེད་རྣམས་གང་དང་གང་ལ་ཐ་སྐྱོད་དུ་གདགས་པར།  
གང་དང་གང་གི་འབྲས་བུ་སྐྱེད་པ་ཡང་དེ་དང་དེའི་རྒྱ་བྱེད་ཀྱི་རྒྱུ་ལ་ལྟོས་པར་བསྟན་པ་ལོ། །  
ཞེས་དང་། ཐེག་ཆེན་ཚུལ་འདུག་ལས་མེད་ཀྱི་སྒྲོན་མ་སྐབས་པར་བྱེད་པ་ནི་ལྟོས་པའི་རིགས་  
པ། ཞེས་གསུངས་སོ། མཚན་གཞི་ནི། རྒྱ་བྱུང་ཚོས་ཅན། རྒྱུ་སྐྱེད་པ་སྐྱེད་པ་སྐྱེད་པ་སྐྱེད་པ་  
ལྟོས་དགོས་ཏེ། ས་བོན་ཚུལ་འདུག་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་ལོ། །

༧ གསུམ་པ་དེ་བོ་ཚོས་ཉིད་སྐབས་བྱེད་ཀྱི་རིགས་པ་ནི། ཚོས་རང་གི་དོ་བོ་གང་ཡིན་པ་སྐབས་  
པར་བྱེད་པའི་རིགས་པ་དེའི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་བཀའ་ཡང་དག་པའི་ཚད་མ་མདོ་བདུས་  
ལས་མེད་ཀྱི་རིགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི། ཚོས་རྣམས་ཀྱི་རང་བཞིན་གྱི་སྒྲོན་མ་བརྗོད་པ་  
ཡིན་ཏེ། ཚོས་རྣམས་ལ་ཀུན་རྗེས་ཀྱི་བདེན་པ་དང་། དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་གང་དང་གང་གི་

རང་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་དང་དེ་བསྟན་པ་ལོ། །ཞེས་དང་། ཐེག་ཆེན་ཚུལ་འཕྲུག་ལས་མེད་ཅིང་གྱི་སྒྲོ་ནས་སྐྱབ་པར་བྱེད་པ་ནི་ཚོས་ཉིད་གྱི་རིགས་པ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །མཚན་གཞི་ནི། བྱས་པ་ཚོས་ཅན། མི་རྟག་པ་ཡིན་ཏེ། བྱས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་ལོ། །

༥ བཞི་པ་འཐད་སྐྱབ་སྐྱབ་བྱེད་གྱི་རིགས་པ་ནི། རྟེན་འབྲེལ་གྱི་རང་ཚུལ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་འཇུག་པའི་རིགས་པ་དེ་ཉིད་རིགས་པ་ཡིན་པར་སྐྱབ་པའི་རིགས་པ་དེའི་མཚན་ཉིད། དེ་ཡང་བཀའ་ཡང་དག་པའི་ཚད་མ་མཛོད་བརྟན་ལས་གཏན་ཚིགས་སྐྱབ་པའི་རིགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི། གུན་ཏུ་འགྲོ་བ་ཡིན་ཏེ། གང་དང་གང་སྐྱབ་པའི་མཚན་ཉིད་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་དང་། ཐེག་ཆེན་ཚུལ་འཕྲུག་ལས་རིགས་པ་ཉིད་དེ་མ་མཛོད་པར་བྱས་ཏེ་སྐྱབ་པར་བྱེད་པ་ནི་འཐད་པ་སྐྱབ་པའི་རིགས་པ་ལོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །མཚན་གཞི་ནི། བྱས་པ་ཚོས་ཅན། སྐྱམ་རྟག་པར་སྐྱབ་པའི་རིགས་པ་ཡང་དག་ཡིན་ཏེ། དེ་སྐྱབ་པ་ལ་ཚུལ་གསུམ་ཚད་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལྟ་བུ་ལོ། །

༦ རིགས་པ་བཞི་ཚན་གཉིས་པོའི་བསྟན་བཤད་པ། རིགས་པ་བརྒྱུད་ལས་སྐྱབ་བྱེད་ཡུལ་ཅན་གྱི་རིགས་པ་བཞི་པོ་ཐམས་ཅད་ཡུལ་ལ་གནས་པའི་འཐད་པ་སྐྱབ་པའི་རིགས་པའི་ཁོངས་སུ་བསྟར་སྟེ། དེ་དག་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་རང་ཚུལ་སྐྱབ་པར་བྱེད་པའི་རིགས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། གནས་པ་ཡུལ་གྱི་རིགས་པ་བཞི་པོ་ཡང་རོ་བོ་ཚོས་ཉིད་གྱི་རིགས་པའི་ཁོངས་སུ་བསྟར་སྟེ། རྒྱ་བྱ་བ་བྱེད་པ་རྒྱའི་ཚོས་ཉིད་དང་། འབྲས་བུ་རྒྱུ་ལ་ལྟོས་པ་འབྲས་བུའི་ཚོས་ཉིད་དང་། རྟེན་འབྲེལ་གྱི་རང་ཚུལ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་སྐྱབ་པར་བྱེད་པ་འཐད་སྐྱབ་རིགས་པའི་ཚོས་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་རིགས་པ་ཐམས་ཅད་ཚོས་ཉིད་གྱི་ཁོངས་སུ་བསྟར་བ་ཡིན་ཏེ། དོན་རྣམས་ངེས་ལས་བྱ་བ་བྱེད་དང་ལྟོས་པ་ཡང་། །དངོས་པོའི་ཚོས་ཉིད་ཡིན་པས་ན། །རིགས་པའི་མ་ཐའ་ནི་ཚོས་ཉིད་ལ། །ཐུག་ནས་རྒྱུ་མཚན་འཛོལ་དུ་མེད། །ཅེས་གསུངས་སོ། །

༧ རིགས་པ་བཞིའི་སེལ་བ་བཤད་པ། རྒྱ་བྱ་བ་བྱེད་མི་བྱེད་དང་། འབྲས་བུ་ལྟོས་མི་ལྟོས། རོ་བོ་ཐ་སྟོང་དང་དོན་དམ་པའི་ཚོས་ཉིད་གང་ཡིན་མིན། རིགས་ཤིང་འཐད་པའི་རིགས་པ་ཡིན་

མིན་སྐྱེས་པའི་ཐེཛོམ་བཞི་སེལ་བར་བྱེད་དེ། ཐེག་ཆེན་ཚུལ་འཕྱུག་ལས་མ་འདྲི་རྒྱུ་སྐྱེས་ཀྱི་  
སེལ་བ་བཞི་ནི། དེ་བོ་ཉིད་ལ་ཐེཛོམ་ཟ་བ་དང་། བྱེད་པ་ལ་ཐེཛོམ་ཟ་བ་དང་། མངོན་པར་  
འགྲུབ་པ་ལ་ཐེཛོམ་ཟ་བ་དང་། རིགས་པ་ལ་ཐེཛོམ་ཟ་བ་རྒྱུ་སྐྱེས་གོ་རིམ་བཞིན་དུ་སེལ་བར་  
བྱེད་དོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ རིགས་པ་བཞིའི་ཡུལ་དང་ཚད་བཤད་པ། རིགས་པ་བཞི་པོ་གང་ཡིན་ཀྱང་དེ་དང་མཐུན་པར་  
ཡུལ་དངོས་པོའི་སྟེང་ན་གྲུབ་དགོས་ལ། དེ་ལྟར་ཡུལ་ལ་གྲུབ་ན་དངོས་གཞི་དྲི་མ་མེད་པ་  
ཞེས་བྱ་ཞིང་དེའི་ངང་ཚུལ་དང་དེའི་སྐྱབ་བྱེད་གཉིས་ཀ་རིགས་པ་ཡིན་ནོ། །དཔེར་ན་མེ་ཤེལ་  
ལ་ཚ་བ་བཞིན། གལ་ཏེ་ཡུལ་ལ་མ་གྲུབ་ན་དངོས་གཞི་ལོག་པ་ཞེས་བྱ་ཞིང་། དེའི་ངང་  
ཚུལ་དང་དེའི་སྐྱབ་བྱེད་ཀྱང་རིགས་པ་མ་ཡིན་ནོ། །རི་དྲགས་མེ་ཡི་གཙང་སྒྲ་ཅན་ལ་མེ་ཚ་བ་  
ཡིན་པ་ནི་མི་རིགས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ཡང་ཐེག་ཆེན་ཚུལ་འཕྱུག་ལས་མ་འདྲི་རྒྱུ་སྐྱེས་ཀྱི་ཡུལ་  
དང་ཚད་ནི། ཆོས་ཉིད་ཀྱི་དངོས་གཞི་ལ་དྲི་མ་མེད་ཅིང་། དངོས་གཞི་མ་ལོག་ན་ཆོས་ཉིད་  
ཀྱི་རིགས་པར་གཞག་ཏུ་རུང་ངོ་། །དེ་བཞིན་བྱེད་པ་དང་། མངོན་པར་འགྲུབ་པ་དང་།  
རིགས་པའི་དངོས་གཞི་རྒྱུ་སྐྱེས་ལ་དྲི་མ་མེད་ཅིང་དངོས་གཞི་མ་ལོག་ན་དེ་རྒྱུ་སྐྱེས་རིགས་པར་  
གཞག་ཏུ་རུང་ངོ་། །དེ་ལ་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་དངོས་གཞི་ལ་དྲི་མ་མེད་པ་ནི། མེ་ཤེལ་ལ་ཚ་བའི་  
རིགས་པ་ཡོད་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་ལ་དངོས་གཞི་ལོག་པ་ནི། རི་དྲགས་མེ་ཡི་གཙང་སྒྲ་ཅན་ལ་  
མེ་ཚ་བའི་དངོས་གཞི་ལོག་པ་ལྟ་བུའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

༦ རིགས་པ་བཞིའི་ཐམས་པུ་བཤད་པ། ཐེག་ཆེན་ཚུལ་འཕྱུག་ལས་མ་འདྲི་རྒྱུ་སྐྱེས་ཀྱི་རིགས་པས་  
བསྐྱབས་པ་ཐམས་པུ་གསལ་ན། དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་མི་ལྟོག་སྟེ་མཐར་རང་བཞིན་རྒྱུར་སྒྲུབ་  
འགྱུར་རོ། །བྱུ་བ་བྱེད་པའི་རིགས་པ་ཐམས་པུ་གསལ་ན། བྱེད་པ་དང་ཚུལ་བ་ཐམས་ཅད་མི་  
ལྟོག་སྟེ། མཐར་བྱེད་པ་པོ་སྒྲུབ་འགྱུར་རོ། །ལྟོས་པའི་རིགས་པ་ཐམས་པུ་གསལ་ན། དབང་  
ཐམས་ཅད་མི་ལྟོག་སྟེ། མཐར་དབང་ལྷན་རྒྱུར་སྒྲུབ་འགྱུར་རོ། །འཐད་པ་སྐྱབ་པའི་  
རིགས་པ་ཐམས་པུ་གསལ་ན་རིགས་པ་གནས་སྐབས་ཐམས་ཅད་དུ་དྲི་མ་མེད་པར་འགྱུར་ཏེ།  
མཐར་མངོན་པའི་ང་རྒྱལ་ཅན་དུ་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ རིགས་པ་བཞི་ཡི་དགོས་པ་བཤད་པ། རྒྱ་བྱ་བ་བྱེད་པ་དང་། འབྲས་བུ་ལྟོས་པའི་རིགས་པ་  
 དང་། རོ་བོ་ཚོས་ཉིད་ཀྱི་རིགས་པ་གསུམ་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱ་དང་འབྲས་བུའི་ཚུལ་དང་།  
 གནས་དང་གནས་མ་ཡིན་པ་དང་། ཐ་སྐད་དང་དོན་དམ་པའི་གནས་ལུགས་རྣམས་ཤེས་  
 པས་ཡུལ་ལ་སྒྲུང་དོར་འཇུག་ལྟོག་ཚུལ་བཞིན་བྱ་རུས་ཞིང་། དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་ལྟ་བ་དང་  
 གྲུབ་མཐའི་རྣམ་གཞག་ཀྱང་དག་ཅིང་བཟང་བར་འགྱུར་ཏེ། ཐུན་མོང་བཟོའི་གནས་སོགས་  
 དང་། ཐུན་མིན་ཐར་པ་དང་ཐམས་ཅད་མ་ཁྱེན་པའི་ལམ་སོགས་འཛིག་རྟེན་དང་འཛིག་རྟེན་  
 ལས་འདས་པའི་དོན་ཐམས་ཅད་འདི་དག་གི་རྩ་བ་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །འཐད་པ་སྤྱབ་པའི་  
 རིགས་པས་ནི། རིགས་པ་དང་པོ་གསུམ་གྱི་གནས་ལ་སྒྲོ་འདོགས་གཙོད་དེ་ཡང་དག་པའི་  
 དེས་ཤེས་སྐྱེད་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཡང་དོན་རྣམས་དེས་ལས་། དེས་ན་རྒྱ་དང་འབྲས་བུ་  
 དག་གཞན་དང་གནས་མིན་ཚུལ་ཤེས་པ། འཇུག་དང་ལྟོག་པར་བྱེད་པས་ན། བཟོ་  
 སོགས་དང་ནི་གྲུབ་པའི་མཐའ། །ཀུན་གྱང་དེ་ཡི་རྩ་བ་ཅན། དེ་ཕྱིར་དེ་ནི་འཛིག་རྟེན་  
 དང་། འཛིག་རྟེན་འདས་པའི་བསྐྱབ་བྱ་བསྐྱས། ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་བཞིན་རིགས་པ་  
 དང་རིགས་པ་མ་ཡིན་པའི་ཚུལ་ལ་མཁས་ན། གསུང་རབ་ཀྱི་བསྐྱན་དོན་ལ་གཞན་གྱིས་དཀྱི་  
 བར་མི་རུས་པ་དང་གཞན་གྱི་བྱིང་མི་འཛིག་པའི་སྒོ་གྲོས་བྱི་མ་མེད་པའི་མིག་བཟང་བསྐྱབ་  
 སྟེ། སྒྲོབས་པ་སོ་སོ་ཡང་དག་པའི་རིག་པ་ལ་མངའ་དབང་བསྐྱར་བར་གདོན་མི་བཟོ། །  
 ཚད་མའི་བསྐྱན་བཙོས་རིགས་པའི་ཐེམ་སྐྱས་ལས་རིགས་པ་རྣམས་པ་བཞི་བརྟག་པ་སྟེ་གདང་  
 བྱ་བཅུ་བདུན་པའོ། ། །

༥ འཇུག་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་གདམས་པ་བཤད་པ། དེ་ལྟར་རྟོག་གའི་ཚིག་དོན་བརྒྱུད་པོ་ཆ་ལག་  
 དང་བཅས་པ་རྒྱས་པར་བཤད་ཟིན་ཅིང་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་གནས་སྐབས་རྒྱུར་མཐོང་གི་  
 ཡུལ་ལ་སྒྲོ་སྒྲུར་གྱི་གོ་ལ་སྤང་ལས་གོ་ལ་ཏེ་ངེས་པ་ལག་མཐིལ་བཞིན་དུ་གསལ་ཞིང་།  
 མཐར་ཐུག་དོན་དམ་པའི་ཆོས་ཉིད་ལ་བདེ་བླག་ཏུ་འཇུག་པ་རུས་པ་ཡིན་ཏེ། རྣམ་འགྲེལ་  
 ལས་: དེ་བཞིན་ཁོ་ནར་བརྟེན་ནས་ནི། བསྐྱབ་བྱ་སྐྱབ་པ་ཀུན་བཞག་པ། དམ་པའི་དོན་ལ་  
 འཇུག་བྱའི་ཕྱིར། མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བྱས་པ་ཡིན། ཞེས་དང་སྒྲོ་བ་དཔོན་གྱི་སྐྱབ་  
 ཞབས་ཀྱིས་ཀྱང་: བསྐྱད་ལ་ནི་མ་བརྟེན་པར། དམ་པའི་དོན་ནི་རྟོགས་མི་འགྱུར། ཞེས་  
 དང་ཐུག་བཞགས་པས་: བསྐྱད་བདེན་པ་ཐབས་སུ་གྱུར་པ་དང་། རྟོན་དམ་བདེན་པ་ཐབས་  
 བྱུང་གྱུར་པ་སྟེ། ཞེས་སོགས་གསུངས་སོ། སྤྱིར་རྟོག་གའི་གྲུབ་མཐའི་རྟོག་གའི་དངོས་སྤྱུ་  
 བ་རྣམས་དང་། ས་མཚམས་ཀྱི་རྟོག་གའི་སོ་སྟེ་ཐམས་ཅད་བཅས་གཉིས་ཡོད་ཅིང་། འགའ་  
 ཞིག་རྟོག་གའི་རྩལ་ཀུན་ཆོས་ལ་མི་མཁོ་བའི་གཏམ་ངན་དུ་བརྟེན་པ་དང་འགའ་ཞིག་ཆོས་  
 ཡུག་རྟོག་གའི་རིགས་ལམ་ཅམ་ལ་བཅའ་བ་གཉིས་ཀའང་ལམ་གྱི་རིམ་པ་ཐེབ་བཞིན་མ་ཤེས་  
 པར་ཟད་དེ། ཐོག་མར་རྟོག་གའི་རྩལ་འདི་རྣམས་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱུར་མཐོང་གི་ཡུལ་གྱི་དེ་ཁོ་  
 ཉིད་ལ་ཐོས་བསམ་གྱི་མིག་བཟང་བསྐྱབས་སྟེ། གདོད་དོན་དམ་པའི་གནས་ལུགས་ལ་  
 འཇུག་པ་ནི་ལྟའི་རིང་ལུགས་འཛིན་པ་རྣམས་ཀྱི་འཇུག་དོགས་མ་ཞོར་བ་ཡིན་པར་གསུངས་  
 སོ། རྟོས་ན་འདི་དག་ལ་བརྟེན་ནས་བསྐྱད་རིགས་པ་དང་རིགས་པ་མིན་པའི་རྩལ་རྣམས་  
 ཁོང་དུ་རྒྱབ་ཅིང་རྒྱུར་མཐོང་གི་ཡུལ་ལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་པའི་འཛིན་པ་སྟུག་པའི་ཆང་ཆིང་ལས་  
 བཟུལ་ཏེ། སྤྱོད་བཞག་གི་གོ་འཕང་མཐོན་པོར་སོན་ཡང་དེ་ཅམ་གྱིས་ཆོག་པར་མི་འཛིན་པར་  
 སྤྱད་ནས་ངེས་དོན་སྤྱིང་པོའི་གནས་ལུགས་ཆོས་དབྱིངས་རབ་ཏུ་མི་གནས་པའི་དོན་ལ་རིམ་  
 གྱིས་གཞོལ་དགོས་ཏེ། རྟོག་གའི་གནས་ཁོ་ན་ལ་བརྟེན་ནས་དངོས་པོའི་ཆོས་ཉིད་ཐེབ་བཞིན་  
 དུ་མི་ཤེས་པའི་ཕྱིར་རོ། རྟེ་ཡང་མདོ་སྟེ་དགོངས་པ་ངེས་འགྲེལ་ལས་: ཆོས་འཕགས་།  
 ངན་མི་ཡང་དག་པར་རྟོག་གའི་ཐམས་ཅད་ལས་འདས་པར་སངས་རྒྱས་སོ། སངས་རྒྱས་ནས་  
 རྣམ་པར་བྱེདོ། གསལ་བར་བྱས་སོ། རྟོན་དམ་པ་ནི་འཕགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་སོ་སོར་ང་

རིག་པར་ངས་བཤད་ལ། སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ་རྣམས་ཀྱིས་རིག་པར་བྱ་བ་ནི་རྟོག་གའི་ཡུལ་ཡིན་  
 རོ། རྟོག་གའི་མཚན་མའི་སྐྱོད་ཡུལ་ཡིན་རོ། འོན་ཏེ་མ་པ་ནི་བཟོད་དུ་མེད་པ་ཡིན་རོ། རྟོག་གའི་རྩྱུང་པ་མངོན་པར་འཕེལ་བ་ཡིན་རོ། འོན་ཏེ་མ་པ་ནི་རྩྱུང་པ་ཉེ་བར་ཞིབ་ཡིན་རོ། ཡང་དག་པ་ནི་རྟོག་གས་བརྟག་པའམ། རྗེས་སུ་དཔག་པའམ། གཞལ་བར་མི་རུས་སོ། སོ་སོར་ང་རིག་མཚན་མེད་སྐྱོད་ཡུལ་ནི། བཟོད་དུ་མེད་ཅིང་ཐ་སྐྱོད་ཡོངས་ཆད་པས། རྩྱུང་དང་བྲལ་བ་དོན་དམ་ཆེས་ཡིན་ཏེ། འོན་ཏེ་རྟོག་གའི་ཡུལ་ལས་འདས་པའོ། ཞེས་  
 གསུངས་པ་དང་། མགོན་པོ་བྱམས་པས་ཆོག་གའི་རྟོག་གའི་མཚན་མའི་མ་ངས་ལ། མ་ཁྲུབ་ཀུན་རྫོབ་  
 སྐྱོབ་ཅན། ཞེས་དང་ཕྱོགས་ཀྱི་གྲང་པོས་ཀུན་བདུས་ཀྱི་མཐུག་ཏུ་གང་ཞིག་རྟོག་གའི་  
 ལམ་ནས་ཆོས་ཉིད་ལ་འབྲིང་ན། འོན་ཏེ་བྱུང་པའི་བསྐྱེད་ལས་ཆོས་བསྐྱེད་རྣམས་པར་བྱེད་པ་  
 ཡིན། འོན་ཏེ་འདྲ་བའི་བཞེད་པའི་ཆོས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་རྣམས། གཤམ་ཏེ་གཞན་དུ་འགྲོ་  
 བ་དཔྱད་པར་བྱ་བའི་རིགས། ཞེས་གསུངས་སོ། །

དེ་ལྟར་གནས་སྐབས་སུ་བམ་ཐའི་དགག་གཞག་དང་། ཐོས་བསམ་པའི་རྟོག་དཔྱད་  
 མཁས་པའི་འཆད་རྩྱུང་ལ་མེད་དུ་མི་རུང་བས་རྟོག་གའི་གནས་ལ་རྩོམ་པ་རྒྱ་ཆེར་བཞུགས་ཀྱང་  
 སྤྱད་མར་ཐུབ་ཤིང་ཐེན་པའི་སྐུ་ལྟར་སྤངས་ཏེ། དགག་སྐབས་བསལ་བཞག་དང་བྲལ་བའི་  
 རིག་པའི་གྲོང་དུ་འཁྲུབ་པ་ནི་རྒྱལ་བ་གོང་མ་རྣམས་ཀྱི་གཤེགས་ལུལ་དམ་པ་ཡིན་རོ། །  
 ༥ སྤྱར་སྤྱས་པ། ཆད་མ་ཆད་མིན་དག་ནི་རྣམ་ཐུན་སྤྱོད་མཚན་སྤྱོད་ཡི་མིག་པ་བཟང་  
 བསྐྱེད་པས་གྱུར་པས། ལེགས་བཤད་ལེགས་པའི་སྤྱིང་པོ་ཀུན་བདུས་དང་། རྣམ་དག་རྣམ་  
 འགྲུལ་མཁན་པོའི་ལེགས་འདི་མཐོང་། འོན་ཏེ་གཙམ་བུའི་དགག་གི་སྤྱོད་སྤྱར་དང་། ཕྱོགས་  
 འཛིན་ཕྱོགས་རིས་དུག་གིས་མ་བསྐྱེད་པར། བཟེགས་དུང་དམ་ཆོག་མཐུད་པ་མི་སྤོང་པའི། ལེགས་  
 གཉེན་དག་གིས་བསྐྱེད་པོར་གྱིས་པ་ཡིན། བདག་གིས་འདི་ན་རུང་ཟད་གང་བཞུགས་  
 པ། འདི་ནི་ལྟ་དང་སྒྲུ་མའི་བྱིན་ལས་ཡིན། འོན་ཏེ་འདི་ན་ལེགས་པ་ཅི་མཆིས་པ། ལྟ་  
 དང་སྒྲུ་མ་དཔྱེས་པའི་མཚན་པར་སྤོང་། འདྲ་སངས་ལ་ཆེར་འདོད་པའི་ཕྱོགས་བསྐྱེད་ཏེ། བསྐྱེད་པའི་པ་  
 བྱིས་འཁྲུལ་ལ་ཐུག་པའི་ཆོ། སྤྱིང་པོའི་སྤྱོད་པའི་བཤད་སྐབས་ལ་མ་ལག་

བཅས་། རྒྱུད་ལ་དཔའ་བ་ལྷུ་བ་དབང་སྒྲུ་མ་ཙམ། །སྒྲིགས་དུས་འདྲེན་བ་རྒྱ་སྒྲར་གྲེབ་  
 བརྒྱས་། རྒྱལ་བསྐྱན་བརྒྱེད་ལ་འབྱེད་པར་སྒྲིགས་མེད་ཀྱང་། །ལྷག་པའི་ཐུགས་བསྐྱེད་  
 འབྱུངས་པའི་འོད་སྤང་གིས། སྤྱིང་པའི་གོ་སར་གསལ་ལུས་ཁྱེད་ཁོ་ན། །གང་གི་ཟབ་  
 ཡངས་ཐུགས་མཚོ་ལས་འཁྱུངས་པའི། །བཤད་སྐྱབ་བརྒྱའི་ཆལ་གྱི་དོར་འདིར། །སྒྲིག་  
 སྤྱོད་འཕུར་ལྱིང་རིག་རྩལ་ངོམ་བཞིན་དུ། །ཟག་མེད་བདད་རྩིའི་སྟོན་མེ་ཅིང་གར་ལྷངས། །  
 དེ་སྤྱད་ཁྱེད་ཀྱི་སྤྱི་འཛིན་ནམ་མཁའི་མཐའ། །བདག་འདྲ་ཉམས་རྒྱུང་མཆིལ་པས་གཅོད་དཀར་  
 ཡང་། །འདི་དང་གཞན་དུ་བཞུགས་པའི་རྣམ་དཀར་ཀུན། ཁྱེད་ཐུགས་ཡོངས་སུ་རྒྱུགས་པའི་  
 རྒྱར་གྱུར་ཅིག །དེ་བཞིན་བདག་གི་ལེགས་བཤད་སྟོན་མེ་ལ། །བརྟེན་ནས་མོངས་པས་  
 འཐུམས་པའི་ཡིད་ཅན་ཀུན། །ལེགས་ཉེས་འབྱེད་པའི་ཤེས་རབ་མིག་གསལ་ཏེ། །ཡང་  
 དག་དོན་གྱི་རྒྱལ་རྣམས་མཐོང་བར་ཤོག །ཡང་དག་དོན་སྟོན་ཆད་མ་རིག་པའི་ལམ། །  
 ཡར་ངོའི་རྒྱ་ལྷར་ཀུན་དུ་རྒྱས་གྱུར་ཅིག །དེ་ཡི་མཐུ་ལས་རྒྱལ་བའི་བསྐྱན་པ་ཡང་། །ཀུ་  
 ལུང་ཆལ་ལྷར་འཕེལ་ཞིང་རྒྱས་གྱུར་ཅིག །སྤྱོ་ཞིང་སྤྱོ་བ་དག་ནི་ཐམས་ཅད་དུ། །བདག་  
 ཀྱང་འཇམ་དཔལ་དགེས་པས་རྗེས་གཟུང་སྟེ། །ཀམ་ངན་རྒྱུང་འཁྲིགས་པའི་སྤྲུག་འཇོམས་  
 ཏེ། །ཕུན་ཚོགས་འོད་གསལ་དབྱིངས་སུ་གྲོལ་གྱུར་ཅིག །མདོར་ན་དཔལ་ལྷན་སྤྲུ་མའི་  
 ཐུགས་བསྐྱེད་དང་། རྒྱལ་དང་རྒྱལ་སྤས་ཀུན་གྱི་བཞེད་པ་ལྷར། །མཁའ་བྱུང་སེམས་ཅན་  
 སེམས་ཀྱི་རྩུན་རིས་ཀུན། །སློའདས་ཆོས་སྤྱིའི་སློང་དུ་ཞི་བར་ཤོག །

ཅེས་པའདུལྱེལ་ ༡༩༧༧ ལ་རང་ཉིད་སློང་རྟགས་སྒྲུབ་གཞན་ལ་བཤད་སྐབས་ཡོད་མེད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་དང་།  
དངོས་དངོས་མེད་དང་སྤྱི་བྱེད་སྒྲུབ་ཅུང་ཟད་གྲིས་པ་དེ་ཉིད་ཅོས་གྲོགས་དུ་མ་ནས་མ་གོ་ཡན་ཆེ་བར་གཟིགས་ཏེ།  
སློང་རྟགས་རིགས་ལམ་སྒྲུབ་པར་འབྲི་དགོས་པའི་བཀའ་མཆིད་ཡང་ཡང་སྤྱི་བོར་སོན་པ་བཞིན། ཕྱི་ལོ་  
༡༩༩༦ རང་ཉིད་རྒྱུད་སྡེ་གོང་མའི་འཛོལ་རིམ་དགུ་པ་ལ་སློབ་གཉེར་གྱི་དུས་བསྐོས་ལོར་ལས་སུ་གཤོལ་བར་ཆོད་མ་  
མདོད་དང་སྡེ་བདུན་རྩ་འགྲེལ་བཅས་ལ་ཁུངས་བཅེལ་བྱས་ཏེ་སྤེལ་བྱུང་བསྐྱབས་པའི་ཤིང་རྩ་ཆེན་པོ་འཇམ་མགོན་མི་  
ལམ་རྣམ་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོའི་བཞེད་པ་གཞིར་བཟུང་ནས་ཆོད་མའི་གནད་རྣམས་བརྟགས་པ་བརྒྱ་བདུན་དུ་ཕྱི་ལེ་གྲེགས་པ་  
འདི་ཉིད་སྟོན་པའི་འདས་ལོ་ ༡༩༩༧ ལ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ ལ་རྣམ་འགྲེལ་ལེ་ལུ་དང་པོ་འཇད་པའི་ཁུངས་  
སྐབས་དོན་གཉེར་ཅན་ཅོས་གྲོགས་དུ་མ་ནས་དཔལ་དུ་བསྐྱབས་པའི་རེ་འདུན་བཞིན་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ རབ་བྱུང་བརྒྱ་  
བདུན་པའི་རབ་གནས་དབང་སྐུ་གཅེས་པ་མོ་གླུང་གི་ལོ་འདི་དཀྱིལ་རྒྱུ་རྒྱུད་། མཉམ་མེད་ཐུབ་པའི་དབང་པོའི་

མཚན་དཔེ་གཟུགས་སྐྱའི་བཀོད་པས་ལན་མང་བྱིན་གྱིས་སྐབས་པའི་དུས་བྱང་པར་ཅན་ས་ག་ཟླ་བའི་ཉ་ལ།  
 ༡ ཤར་རྒྱལ་བ་དཔལ་ཡུལ་བའི་གདན་ས་གཉིས་པ་ཐེག་མཆོག་ནཱ་གྲོལ་བཤད་སྐབ་དར་རྒྱས་སྤྱིང་གི་ཡན་  
 ལག་སྤྱེའུར་མཐོ་སློབ་མདོ་སྤགས་རིག་པའི་འབྱུང་གནས་སྤྱིང་དུ་རྫོགས་པར་བྱེད་པ་པོ་ནི། འབྲུག་ཡུལ་བུམ་  
 ཐང་གི་ཆའོག་ཨུ་རྒྱན་པ་སྤྱི་ལོ་སྤུས་གནས་སུ་སྤྱེས་ཤིང་། ༢ སྐབས་མཆོག་འཁོར་ལོའི་མགོན་པོ་གྲུབ་དབང་  
 ཟླ་མ་མཚན་བཟོད་པར་དཀའ་བ་གང་གི་ཞབས་དུལ་སྤྱི་བོར་རིག་པའི་སྒྲུབ་བཟང་ཐོབ་པ་བཅུན་པའི་རྟགས་ཅཱ་  
 འཛིན་པའི་ཆོས་སྤྱོད་ཀྱི་མཐུན་ལྷན་ཆོག་ནས་སྤྱིར་བཤད་པའི་བསྟན་འགྲོར་མཆོག་ཏུ་སྤྲན་པའི་རྒྱུར་གྱུར་ཅིག། ॥

༡༣། །ཁྱུང་མཐའ་དང་བདེན་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་མདོར་བསྡུས། །

[illegible]

ལྷ་དང་པོ་བྱེ་བྱག་སྒྲུབ་ནི། ཐེག་དམན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་སྒྲུབ་པའི་གང་ཟག་གང་ཞིག་རང་རིག་  
ཁས་མི་ལེན་པ་བྱེ་བྱག་སྒྲུབ་པའི་མཆོད་ཉིད། སྒྲུབ་ཤད་ནི། བྱེ་བྱག་བཤད་མཛོད་ཆེན་མོའི་  
རྩེ་མུ་འབྲངས་པས་སམ་དུས་གསུམ་རྩེ་བྱེ་བྱག་ཏུ་སྒྲུབ་སྒྲུབ་བྱེ་བྱག་སྒྲུབ་པོ། །དབྱེ་མ།  
ཁ་ཆེ་དང་། ཉི་འོག་ ཡུལ་དབུས་ཀྱི་བྱེ་བྱག་ཏུ་སྒྲུབ་གསུམ་ཡོད། བྱེ་བྱག་སྒྲུབ་པའི་བདེན་  
གཉིས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ལ། བཅོམ་པ་འཕམ་གྲོལ་གཞན་བསལ་ན་རང་འཛིན་གྱི་གྲོ་མི་འཇུག་  
པ་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པའི་མཆོད་ཉིད། བཅོམ་པ་འཕམ་གྲོལ་གཞན་བསལ་ན་རང་རང་འཛིན་གྱི་གྲོ་  
འཇུག་པ་དོན་དམ་བདེན་པའི་མཆོད་ཉིད། ཀུན་རྫོབ་ལ་དབྱེ་ན། ཀུན་རྫོབ་གཞན་ལ་བརྟེན་པ་  
དང་། རྩས་གཞན་ལ་བརྟེན་པའི་ཀུན་རྫོབ་གཉིས། བུམ་ཚུ་ལྟ་བུ་དང་པོ་དང་བུམ་པ་ལྟ་བུ་  
གཉིས་པའི་མཆོད་གཞི། དོན་དམ་ལ། གཟུང་བ་རྒྱལ་སྤེལ་ཆམ་དེ། ཤེས་པ་སྤྲད་ཅིག་ཆ་

མེད། འདུས་མ་བྱས་རྣམས་སོ། ། དེ་ཡང་མདོན་པ་མཛོད་ལས། གང་ལ་བཅོམ་དང་སྒོ་  
ཡིས་གཞན། ། བསལ་ན་དེ་སྒོ་མི་འཇུག་པ། ། བྱམ་ཆུ་བཞིན་དུ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ། ། ཡོད་དེ་དོན་  
དམ་ཡོད་གཞན་ནོ། ། ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ གཉིས་པ་མདོ་སྒྲེ་པ་ནི། ཐེག་དམན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་སྤྲོ་བའི་གང་ཟག་གང་ཞིག་རང་རིག་  
ཁས་ལེན་པ་མདོ་སྒྲེ་པའི་གྲུབ་མཐའ་སྤྲོ་བའི་མཚན་ཉིད། སྤྲོ་བཤད་ནི། གཙོ་བོར་བཅོམ་  
ལུན་འདས་གྱི་མདོ་སྒྲེ་ལ་བརྟེན་ནས་གྲུབ་མཐའ་སྤྲོ་བས་ན་མདོ་སྒྲེ་པ་དང་། ཆོས་ཐམས་ཅད་  
དཔའི་སྒོ་ནས་སྟོན་པས་དཔའི་སྟོན་པའོ། ། དབྱེན་ལུང་གི་རྗེས་འབྲངས་དང་རིགས་པའི་རྗེས་  
འབྲངས་གཉིས། མདོ་སྒྲེ་པའི་བདེན་གཉིས་ལ། ལུང་གི་རྗེས་འབྲངས་བྱེ་སྤྲོད་པ་མཐུན་ལ།  
རིགས་པའི་རྗེས་འབྲངས་གྱི་ལྷགས་ནི། དོན་དམ་པར་དོན་བྱེད་རྩལ་པ་དོན་དམ་བདེན་པའི་  
མཚན་ཉིད། དོན་དམ་པར་དོན་བྱེད་མི་རྩལ་པའི་ཆོས་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པའི་མཚན་ཉིད།  
མཚན་གཞི་ནི། བྱམ་པ་དང་ནམ་མཁའ་ལྟ་བུའོ། ། དེ་ཡང་རྣམ་འགྲེལ་ལས། དོན་དམ་དོན་  
བྱེད་རྩལ་པ་གང་། ། དེ་འདིར་དོན་དམ་ཡོད་པ་ཡིན། ། གཞན་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཡོད་པ་སྟེ། ། དེ་  
དག་རང་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་བཤད། ། ཅེས་གསུངས་སོ། །

༦ གསུམ་པ་སེམས་ཅོམ་པ་ནི། ཐེག་ཆེན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་སྤྲོ་བའི་གང་ཟག་གང་ཞིག་  
གཉིས་སྟོང་གི་ཤེས་པ་དོན་དམ་པར་ཁས་ལེན་པ་སེམས་ཅོམ་པའི་གྲུབ་མཐའ་སྤྲོ་བའི་མཚན་  
ཉིད། སྤྲོ་བཤད་ནི། ཆོས་ཐམས་ཅད་སེམས་ཀྱི་བདག་ཉིད་ཅོམ་ལས་ལོགས་སུ་མེད་པར་  
འདོད་པས་སེམས་ཅོམ་པའོ། ། དབྱེན། རྣམ་བདེན་རྒྱུན་གཉིས། བྱང་གསེས་དབྱེན་དུ་མ་  
ཡོད། དེའི་བདེན་གཉིས་ལ། གང་ལ་དངོས་སུ་དམིགས་ན་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་རྒྱས་སུ་  
རུང་བའི་ཆོས་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པའི་མཚན་ཉིད། གང་ལ་དངོས་སུ་དམིགས་ན་རྣམ་པར་བྱུང་  
བ་རྒྱས་པའི་ཆོས་དོན་དམ་བདེན་པའི་མཚན་ཉིད། ཀུན་བདུས་ལས། གང་ལ་དམིགས་  
ནས་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་འཕེལ་བར་འགྱུར་བའི་དམིགས་པ་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པའོ། །  
གང་ལ་དམིགས་ནས་རྣམ་པར་བྱུང་བ་འཕེལ་བར་འགྱུར་བའི་དམིགས་པ་ནི་དོན་དམ་དུ་  
ཡོད་པའོ། ། ཞེས་སོ། །

༥ བཞི་པ་དེ་བོ་ཉིད་མེད་པར་སྒྲ་བ་ལ། ཐེག་ཆེན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་སྒྲ་བའི་གང་ཟག་གང་  
ཞིག་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པའི་ཆོས་རྒྱལ་ཙམ་ཡང་ཁས་མི་ལེན་པ་དབྱུང་པའི་མཚན་ཉིད།  
སྒྲ་བཤད་ནི། རྟག་ཆད་གྱི་མཐའ་གཉིས་ལ་མི་གནས་པས་དབྱུང་པ་དང་། ཆོས་ཐམས་  
ཅད་དེ་བོ་ཉིད་གྱིས་སྤོང་པར་སྒྲ་བས་དེ་བོ་ཉིད་མེད་པར་སྒྲ་བའོ། །དབྱེ་ན། ཐལ་རང་  
གཉིས་སོ། །

༥ དེ་ལས་དང་པོ་རང་རྒྱུད་པ་ནི། དབྱུང་པ་གང་ཞིག་ནམ་གངས་པའི་དོན་དམ་ཁས་ལེན་  
དང་བཅས་པ་རྩལ་དུ་བརྟོན་ནས་འཆད་པ་རང་རྒྱུད་པའི་མཚན་ཉིད། སྒྲ་བཤད་ནི། དེ་ཁོ་ན་  
ཉིད་གཙོ་བོར་གཏན་ཆོག་པས་རང་རྒྱུད་ལ་བརྟོན་ནས་གཏན་ལ་ཕབ་པས་རང་རྒྱུད་པའོ། །དབྱེ་  
ན་གོང་འོག་གཉིས། དེའི་བདེན་གཉིས་ལ། ཆོས་ཅན་གང་ཞིག་དོན་དམ་རིགས་པས་དབྱུང་  
མི་བཟོད་པ་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པའི་མཚན་ཉིད། ཆོས་ཉིད་གང་ཞིག་དོན་དམ་རིགས་པས་དབྱུང་  
བཟོད་དུ་གྲུབ་པ་དོན་དམ་བདེན་པའི་མཚན་ཉིད། ཀུན་རྫོབ་ལ་ཡང་། སྤྲང་ལ་སྤྲང་བ་ལྟར་  
དོན་བྱེད་རྩལ་པ་ཡང་དག་དང་། སྤྲང་ལ་སྤྲང་བ་ལྟར་དོན་བྱེད་མི་རྩལ་པ་ལོག་པའི་ཀུན་རྫོབ་  
གཉིས་ཡོད་དེ། བདེན་གཉིས་ལས། སྤྲང་དུ་འདྲ་ཡང་དོན་བྱེད་དག །རྩལ་པའི་ཕྱིར་དང་  
མི་རྩལ་ཕྱིར། །ཡང་དག་པ་ཡང་དག་མ་ཡིན་ཏེ། ཀུན་རྫོབ་གྱི་ནི་དབྱེ་བའང་བྱས། །ཞེས་  
གསུངས་། མཚན་གཞི་གནམ་རླ་དང་རྒྱ་རླ་ལྟ་བུའོ། །དོན་དམ་ལ་འང་ཡོད་མཐའ་ཙམ་  
བཀག་པའི་ཆོས་ཉིད་ནམ་གངས་པ་དང་། མཐའ་ཀུན་དང་བྲལ་བའི་ཆོས་ཉིད་ནམ་གངས་  
མིན་པའི་དོན་དམ་གཉིས་ཡོད་དེ། བདེན་གཉིས་ལས། སྒྲེ་བ་ལ་སོགས་བཀག་པ་ཡང་། །  
ཡང་དག་པ་དང་མཐུན་ཉིད་བཞིན། སྒྲེ་མེད་སྒྲོས་ཀུན་ཞིབ་ལ། །དོན་དམ་ཞེས་པའི་བརྟ་  
མཛད་དོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ མཚན་ཉིད་ཐེག་པའི་རྩེ་མོ་དབྱུང་པ་ཐལ་འགྱུར་པ་ནི། དབྱུང་པ་གང་ཞིག་ནམ་གངས་མ་  
ཡིན་པའི་དོན་དམ་ཁས་ལེན་ཀུན་བྲལ་རྩལ་དུ་བརྟོན་ནས་འཆད་པ་ཐལ་འགྱུར་པའི་མཚན་  
ཉིད། སྒྲ་བཤད་ནི། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་གཙོ་བོར་གཏན་ཆོག་པས་ཐལ་འགྱུར་གྱི་སྒྲོ་ནས་གཏན་ལ་  
ཕབ་པས་ཐལ་འགྱུར་པ་ཞེས་བྱའོ། །ཐལ་འགྱུར་པའི་བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་ནམ་གཞག་ལ།

༥ བདེན་གཉིས་ཀྱི་དབྱེ་གཞི་ལ། ཤེས་བྱ་དང་བདེན་པ་དང་རང་བཞིན་མེད་པ་ཙམ་འཛོག་སྟེ། འཇུག་པ་ལས། བདེན་པ་གཉིས་སུ་འང་རང་བཞིན་མེད་པའི་ཕྱིར། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ བདེན་པའི་དབྱེ་བ་ལ། བདག་མེད་བྱི་བའི་མདོ་ལས། ཀུན་རྫོབ་དང་ནི་དོན་དམ་པ། །དབྱེ་བ་གཉིས་སུ་ཡང་དག་བཤད། །ཅེས་དང་། ཞི་བ་ལྷས། ཀུན་རྫོབ་དང་ནི་དོན་དམ་པ། །འདིར་ནི་བདེན་པ་གཉིས་སུ་འདོད། །ཅེས་དང་། ཅུབ་ཤེས་རབ་ལས། སངས་རྒྱུ་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་བསྟན་པ། །བདེན་པ་གཉིས་ལ་ཡང་དག་བརྟེན། །འཛིག་རྟེན་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པ་དང་། །དམ་པའི་དོན་ཀྱི་བདེན་པ་འོ། །ཞེས་པ་ལྟར་དོན་དམ་དང་ཀུན་རྫོབ་གཉིས་སོ། །

༥ བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ལ། གཟུང་འཛིན་སྒྲོས་དང་བྲལ་བའི་དོ་བོ་དོན་དམ་བདེན་པའི་མཚན་ཉིད། ཡང་ན། སྒྲོ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་ཆོས་ཉིད་དམིགས་པ་ཉེ་བར་ཞི་བའོ། །དེ་ཡང་ཅུ་ཤེར་ལས། གཞན་ལས་ཤེས་མིན་ཞི་བ་དང་། །སྒྲོས་པ་རྣམས་ཀྱིས་མ་སྒྲོས་པ། །རྣམ་རྟོག་མེད་དོན་ཐ་དད་མེད། །དེ་ནི་དེ་ཉིད་མཚན་ཉིད་དོ། །ཞེས་དང་། རྒྱན་ལས། ཡང་དག་ཏུ་ན་སྒྲོས་པ་ཡི། །ཆོག་ས་རྣམས་ཀུན་ལས་དེ་གྲོལ་ཡིན། །ཞེས་སོ། །གཟུང་འཛིན་སྒྲོས་པ་དང་བཅས་པའི་རྣམ་པར་སྣང་བ་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པའི་མཚན་ཉིད། ཡང་ན། སྒྲོ་ཡུལ་ལས་མ་འདས་པའི་ཆོས་དབྱུང་མི་བཟོད་པའོ། །དེ་ཡང་འཇུག་པ་ལས། མཐོང་བ་རྒྱན་པ་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པར་གསུངས། །ཞེས་དང་། སྒྲོད་འཇུག་ལས། དོན་དམ་སྒྲོ་ཡི་སྒྲོད་ཡུལ་མིན། །སྒྲོ་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཡིན་པར་འདོད། །ཅེས་སོ། །

༥ བདེན་གཉིས་ཀྱི་མཚན་གཞི་ལ། དོན་དམ་བདེན་པའི་མཚན་གཞི་སྟོང་པ་ཉིད་དང་། ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་མཚན་གཞི་བྱམ་པ་སོགས་སྣང་རྒྱལ་གྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་དོ། །

༥ བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་སྒྲུབ་ཤད་ལ། པ་རམ་ཨ་ཐཱ་ཞེས་པ་དོན་དམ་སྟེ། སྒྲོད་མ་པ་འཕགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྟེན་དོན་ཡིན་པས་ན་དམ་པའི་དོན་དང་། སྤྱི་ཉི་མེ་ཡང་དག་པ་

སྒྲིབ་བྱེད་དེ། ཡང་དག་པའི་གནས་ལུགས་སྒྲིབ་པས་ན་ཀུན་རྫོབ། རྟེན་པས་ན་ཀུན་རྫོབ།  
བཏགས་པས་ན་ཀུན་རྫོབ་ཅེས་བྱ་སྟེ། འཇུག་པ་ལས། གཏི་མུག་རང་བཞིན་སྒྲིབ་ཕྱིར་ཀུན་  
རྫོབ་སྟེ། ཞེས་སོ། །སྤྱི་མཐུན་བདེན་པ་ཞེས་པ་ལོ། །

༥ བདེན་གཉིས་ཀྱི་གྲངས་ངེས་ལ། སྒྲོས་པ་ལས་གྲོལ་མ་གྲོལ་གཉིས་དངོས་འགལ་ངེས་  
པས་དང་། ཡུལ་ཅན་སྒྲོལ་ཐར་མ་ཐུག་པ་འབྲུལ་པ་དང་མཐར་ཐུག་མ་འབྲུལ་པ་གཉིས་ཀྱི་  
ཡུལ་ཡང་གཉིས་སུ་ངེས་པས་བདེན་པ་གཉིས་སུ་ངེས་ཏེ། འཇུག་པ་ལས། དངོས་ཀུན་  
ཡང་དག་རྒྱན་པ་མཐོང་བ་ཡིས། དངོས་ཉིད་དོ་བོ་གཉིས་ནི་འཛིན་པར་འགྱུར། ཞེས་དང་།  
མདོ་ལས། འཛིན་རྟེན་མཁྱེན་པས་བདེན་པ་འདི་གཉིས་ཏེ། བྱེད་ཀྱིས་གཞན་ལས་མ་  
གསན་རང་གིས་རིག་ །དེ་ནི་ཀུན་རྫོབ་དང་ནི་དོན་དམ་སྟེ། བདེན་པ་གསུམ་པ་གང་ཡང་མ་  
མཆིས་སོ། ཞེས་གསུངས་སོ། །

༦ བདེན་གཉིས་ཀྱི་དབྱེ་བ་ལ། དོན་དམ་ལ་ལུགས་འདིར་དབྱེ་བ་མེད་ཅིང་། ཀུན་རྫོབ་ལ་  
ཐ་སྐད་ཚད་མས་གཞོད་པ་དང་བཅས་པ་ལོག་པའི་ཀུན་རྫོབ་དང་། ཐ་སྐད་ཚད་མས་གཞོད་  
པ་མེད་པ་ཡང་དག་ཀུན་རྫོབ་གཉིས་ཏེ། འཇུག་པ་ལས། མཐོང་བ་རྒྱན་པ་འང་རྣམ་པ་  
གཉིས་འདོད་དེ། །དབང་པོ་གསལ་དང་དབང་པོ་སྒྲིམ་ལྡན་ལོ། ཞེས་སོ། །མཆོན་གཞི་  
བུམ་པ་མཐོང་བ་དང་སྒྲུབ་པ་མཐོང་བ་ལྟ་བུ་ལོ། །

༧ བདེན་གཉིས་གཅིག་ཐ་དད་ལ། དོན་དམ་པར་བདེན་གཉིས་གཅིག་ཐ་དད་དང་བྲལ་བ་  
ཡིན་ལ། ཐ་སྐད་དུ་དོ་བོ་གཅིག་ལ་རྟོག་པ་ཐ་དད་དེ། སེམས་འགྲེལ་ལས། ཀུན་རྫོབ་སྟོང་  
པ་ཉིད་དུ་བཤད། །སྟོང་ཉིད་ཁོན་ཀུན་རྫོབ་སྟེ། བྱས་དང་མི་རྟག་ཇི་བཞིན་དུ། མེད་ན་མི་  
འབྱུང་ངེས་ཕྱིར་དོ། ཞེས་སོ། །

༨ ངེས་བྱེད་ཚད་མ་ལ། དོན་དམ་བདེན་པ་དམིགས་པ་ཉེ་བར་ཞི་བའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་དངོས་  
ཡུལ་དང་། ཀུན་རྫོབ་དམིགས་པ་དང་བཅས་པའི་སྒྲོ་ཡི་ཡུལ་དུ་གྱུར་པ་ལོ། །

༩ བདེན་གཉིས་མི་ཤེས་པའི་ཉེས་དམིགས་ལ། བདེན་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་མ་ཤེས་ན་  
སྒྲིམ་མང་སྟེ། འཇུག་པ་ལས། ཐ་སྐད་བདེན་པ་ཐབས་སུ་གྱུར་པ་དང་། །དོན་དམ་བདེན་པ་

ཐབས་བྱུང་བྱུར་པ་སྟེ། བདེན་གཉིས་རྣམ་དབྱེ་གང་གིས་མི་ཤེས་པ། རྟོན་རྣམ་རྟོག་ལོག་  
པའི་ལམ་དུ་ཞུགས། ཁྱེད་དང་། རྩ་ཤེས་ལས། གང་དག་བདེན་པ་འདི་གཉིས་  
ཀྱི། རྣམ་དབྱེ་རྣམ་པར་མི་ཤེས་པ། རྟོན་གསང་ས་རྒྱས་བསྟན་པ་ཡི། ཟབ་མོའི་དེ་ཉིད་  
མི་ཤེས་སོ། ཁྱེད་གསུངས་སོ། །

༥ བདེན་གཉིས་ཤེས་པའི་ཕན་ཡོན་ལ། གཞི་བདེན་གཉིས་ཀྱི་གནས་ལུགས་ཇི་བཞིན་དུ་  
ཤེས་ན་ལམ་ཚོགས་གཉིས་དང་འབྲས་བུ་སྟེ་གཉིས་ཀྱང་རིམ་བཞིན་མདོན་དུ་འགྱུར་བ་  
སོགས་ཕན་ཡོན་དུ་མ་དང་ལྡན་ཏེ། བདེན་གཉིས་ལས། བདེན་གཉིས་རྣམ་དབྱེ་ཤེས་པ་  
དག་ ཟུབ་པའི་བཀའ་ལ་མི་རྟོང་ས་ཏེ། རྟོན་མ་ལུས་ཚོགས་བསལ་གསུམ་ནས། ལུན་  
ཚོགས་པ་རོལ་འགོ་བཙུག་ཏེ། ཁྱེད་གསུངས་སོ། རྣམ་པའི་བདུད་རྩི་ལ་མོས་པས་ལྷག་པའི་སྟོབས་བུ་  
རྣམས་ལ་ཕན་པའི་སྤྱད་དུ་རབ་གནས་ན་ཚོད་ལྡན་གྱི་རིག་པ་རྒྱ་བའི་དཀར་ཕྱོགས་བཟང་པོ་གསུམ་པར་སྤྱེ་འགྱུར་མཐོ་སྟོབས་  
ཚོན་པོར་ཤུགས་ཀྱི་དགོས་པ་ཀླུ་ཕུན་ཚོགས་ནས་བྱིས་པ་དགོའོ། །

༥ དཔལ་ལྷན་ཐཱ་བ་གྲགས་པའི་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པ་འགོག་པའི་སུན་འབྲིན་གསུམ། །

༄༅། །འཇམ་དཔལ་མ་ཁྱེན་བརྩེའི་ཁྱ་གཏེར་ལས་འབྱུངས་པའི། །མི་འཕྲོགས་མ་ཁྱེན་རབ་སྒྲུང་བ་འབྲུམ་གྱི་དབྱིང། །ལོག་རྟོག་སུན་འཛུམས་ཙྰལྟེ་ཟེར་སྤང་གིས། །བདག་སྒྲིའི་ཀུམ་དཔེ་ཕའི་དགེ་ལེགས་རྩོལ། །ཡུང་གི་སྤྱིན་ཕུང་རིགས་པའི་སྒྲོག་སྤང་དག། །བལ་ཡང་བདག་རྒྱུད་ལྷ་ལམ་སྟོང་པའི་ངོས། །ཡོངས་འཛིན་གསུང་གི་དབྱུར་རྩས་ལེགས་བསྐྱལ་ཆོ། །ལེགས་བཤད་གྲུ་ཆར་མི་སྟོ་རང་དབང་ཅི།

༼སྤྱིབཤད༽

༥ དེ་ཡང་ཐལ་འགྱུར་ཞེས་པ་ཐལ་འགྱུར་དུ་བཀོད་པའི་དག་སྟེ། །སྟོབ་དཔོན་ཕྱོགས་གྱི་སྤང་པོས། །རང་གིས་མཐོང་དོན་རབ་གསལ་གྱིང། །ཅེས་གསུངས་པའི་སྤྱིབ་དག་དང་སུན་འབྲིན་གཉིས་ལས་སུན་འབྲིན་དུ་བཀོད་པའི་གཞན་དོན་རྩེས་དཔག་གོ། །དེ་ལ་འང་ཡང་དག་ལྷར་སྒྲུང་གཉིས་ལས་ཡང་དག་ནི་ཁས་སྤངས་རྟགས་སུ་བཀོད་ཅིང་མི་འདོད་པའི་ཐལ་བ་འཕེན་པའི་སྟོན་སྟོན་ཆོལ་བའི་དམ་བཅའ་སྟོན་ཅན་ཆར་གཙོད་པའོ། །སྤྱབས་འདིར་གང་དབྱུང་པར་བྱ་བ་ནི་དཔལ་ལྷན་ཐཱ་བ་གྲགས་པས་གཞན་སྟེ་འགོག་པའི་ཐད་དུ་ཐ་སྐད་དུ་འང་རང་གི་མཚན་ཉིད་གྱིས་གྲུབ་པ་འགོག་གྱིང་གྱི་སུན་འབྲིན་རྣམ་པ་གསུམ་བཀོད་ཡོད་པ་དེ་དག་གང་ལ་བཀོད་པའི་སྟེ་ཆོལ། །གང་དགག་པའི་དགག་བྱ། །གང་གིས་འགོག་པའི་འགོག་གྱིང་རྣམས་སོ།

༼སྟེ་ཆོལ༽

༥ ཐལ་འགྱུར་གསུམ་པོ་འདི་དག་གི་ཆོལ་བ་ཡང་དག་ནི། །དོན་དམ་པར་སྟེ་བ་མེད་པར་རང་བཞིན་གྱིས་སྤྱང་པ་ཉིད་དང་། །ཐ་སྐད་དུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་གྱིས་གྲུབ་པའི་སྟེ་བ་ཁས་སྤངས་པ་ཞིག་དགོས་ཏེ། །ཐལ་འགྱུར་འདི་དག་གི་རྟགས་བྱུང་ཁས་སྤངས་དང་ཚད་མས་གྲུབ་པ་དགོས་པས་སོ། །དེ་ལྷར་ན་རྒྱུ་མཚན་དང་པོས་ཐལ་བ་འདི་དག་གི་སྟེ་ཆོལ་ནི་ཆོས་ཐམས་ཅད་དོན་ཉིད་མེད་པར་སྟེ་བའི་དབྱུང་པ་ཡིན་པར་སྟེ་བ་ཅིང་དེར་མ་ཟད་ཐལ་བས་ཐལ་

འགྱུར་འདི་དག་གི་ཚོལ་བ་ངོས་འཛིན་པའི་སྐབས་སུ། དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་མེད་པས་བདག་  
དང་གཞན་ལས་སྐྱེ་བ་དག་གི་ལ་རག་མོད། གཟུགས་དང་ཚོར་བ་ལ་སོགས་པ་གང་དག་  
མངོན་སུམ་དང་རྗེས་སུ་དཔག་པ་དག་གིས་དམིགས་པ་དེ་དག་གི་རང་བཞིན་ནི་གདོན་མི་བ་  
བར་གཞན་ལས་སྐྱེ་བར་གྱུར་པོ། ཞེས་དངས་འདུག་པས་འདི་རྣམས་ཀྱི་སྤྱོད་ཚོལ་ནི་དབུ་མ་  
པ་ཡིན་པར་གྲུབ་པོ། །

དབུ་མ་པའི་ནང་ནས་ཀྱང་ཐ་སྐྱོད་དུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་སྐྱེ་བ་ཁས་བླངས་པ་  
དག་སྟེ། དེ་ཡང་སློབ་དཔོན་ལེགས་ལྷན་འབྲེད་ཀྱིས། ཆོས་རྣམས་ཡང་དག་ཉིད་མིན་  
ཕྱིར། ཁྱེད་དག་ཀུན་རྫོབ་སློབ་དང་སྤྱོད། སྤྱོད་ཚོགས་རང་སྤྱིའི་སྤྱོད་ཡུལ་དུ། བྱུར་བ་ལ་ནི་  
འགལ་བ་མེད། ཅེས་པའི་འགྲེལ་པར། དེ་དག་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་སློབ་དང་སྤྱོད་ཚོགས་ཀྱི་རང་གི་  
མཚན་ཉིད་ཀྱི་སྤྱོད་ཡུལ་དང་། ཞེས་དང་། ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ནི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་དང་།  
མཚན་ཉིད་རྣམ་པར་གཞག་པར་མཛད་ལ། ཞེས་དང་། མ་ཁན་ཆེན་ཞི་འཚོས་ཀྱང་། དོན་  
བྱེད་རྒྱས་པའི་དངོས་པོ་ཉིད་ཡང་དག་པའི་ཀུན་རྫོབ་ཅེས་བྲམ་སྟེ། གང་ཟག་ལ་སོགས་ལྟར་སྤྱོད་  
ཙམ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། ཞེས་སོགས་གསུངས་ནས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཞལ་གྱིས་  
བཞེས་འདུག་པས་འདི་རྣམས་ཀྱི་ཚོལ་བ་ནི་དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པའི་སློབ་དཔོན་དག་དང་བྱུང་  
པར་དུ་འང་སློབ་དཔོན་ལེགས་ལྷན་འབྲེད་ཡིན་པར་ཞེས་རྒྱས་སོ། །

## ༼དགག་བྱེ༽

ལྟ་ དེ་ཡང་དཔལ་ལྷན་རྒྱ་བས། གལ་ཏེ་རང་གི་མཚན་ཉིད་བརྟེན་འགྱུར་ན། ཞེས་དགག་  
བྱེ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་དངོས་སུ་གསུངས་ཏེ། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་  
ཞེས་པའི་དོན་ནི། རང་གི་ཐ་སྐྱོད་བརྟགས་པའི་བརྟགས་དོན་བཅའ་བའི་ཚོན་རྟེན་པ་ལ་  
བཞག་པ་གྲུབ་མཐའ་སྤྱོད་པ་ཐམས་ཅད་མཐུན་ཀྱང་གྲུབ་མཐའ་འོག་མ་དག་གིས་བདེན་པ་  
གཉིས་ཀར་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཡོད་པར་བཞེད་ཅིང་། དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པས་ཐ་སྐྱོད་དུ་  
རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་བཞེད་ལ། ཐལ་འགྱུར་པས་ནི་བདེན་པ་གཉིས་ཀར་རང་གི་  
མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་རྟལ་ཙམ་ཡང་མེད་པར་བཞེད་པ་ཡིན། སློབ་དཔོན་ལེགས་ལྷན་

འབྱེད་ནི་ཐ་སྐྱོད་མངོན་ཤེས་ཀྱི་ཚད་མར་བསྐྱེད་དུ་སྒྲུབ་བའི་ཚེས་འདི་ཀུན་དོན་དམ་པར་  
མེད་ཀྱང་ཐ་སྐྱོད་དུ་རང་གི་དོ་བོ་ཡོད་དགོས་དགོངས་ནས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་  
བཞེད་དེ་སློབ་དཔོན་རང་ཉིད་ཀྱིས། གཟུགས་ཀྱི་བདག་ཉིད་མངོན་སུམ་གྱི་སྒྲོ་ལ་སྤྲང་བ་  
བཟྃ་དུ་མེད་པ་དེ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་དེ། དེ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རི་ལྟར་མངོན་པར་བཟྃ་དཔ་ཅམ་  
དུ་བད་དེ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་གཟུགས་སྤྲང་དོ་ཞེས་བྱ་བར་རིགས་པར་འགྱུར། ཞེས་  
གསུངས་ཤིང་རྒྱ་མཚན་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་ཐ་སྐྱོད་དུ་གཞན་ལས་སྐྱེ་བའང་བཞེད་དེ། ཐ་སྐྱོད་  
དུ་གཞན་ཉིད་ཡོད་དུ་བྱིན་ཀྱང་། དོན་དམ་པར་དེ་ལས་སྐྱེ་བ་མེད། ཅེས་དང་། བརྟན་པ་  
སྤྱན་རས་གཟིགས་བརྟུ་ལ་ཞུགས་ཀྱིས། ཁོ་བོས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡང་དངོས་པོ་རྣམས་གཞན་  
ལས་སྐྱེ་བ་མེད་དེ་ཞེས་ཁས་མ་སྤངས་ཏེ། ཞེས་གསུངས་ཤིང་ཐ་སྐྱོད་མཛད་སྤེལ་དང་མཐུན་  
པར་བཞེད་པ་དང་། གཏན་ཚིགས་རང་རྒྱུད་དང་། དགག་བྱ་ལ་དོན་དམ་པའི་ཁྱད་པར་  
སྤྱར་བ་ཀུན་རྩ་བའི་གནད་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་འདི་ལ་ཐུག་པའོ། །  
དེ་ལ་དཔལ་ལ་ལྷན་ཐླབས་ནི་གནས་ཚུལ་དོན་དམ་པར་རང་བཞིན་གྱི་གྲུབ་པ་ཅུང་བད་ཀྱང་  
མེད་པའི་སློབས་ཀྱིས་སྤྲང་ཚུལ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་རང་མི་ལམ་སྤྱུ་མ་ཅམ་ལས་དོན་ལ་གྲུབ་པ་ཞིག་  
མེད་ཅིང་། གལ་ཏེ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་རང་ཐ་སྐྱོད་བཏགས་པའི་བཏགས་དོན་རིགས་པས་དབྱུད་  
ཅིང་བཅལ་བའི་ཚོ་སྟེད་ན་དེ་རིགས་པས་དབྱུད་ཀྱང་མི་ཁེགས་པས་བདེན་གྲུབ་ཏུ་འགྱུར་  
བས་རང་ལུགས་འཇིག་རྟེན་པ་དང་མཐུན་པར་མ་བཏགས་མ་དབྱུད་པར་རྟེན་འབྲེལ་རྒྱུན་  
ཉིད་འདི་པ་ཅམ་མ་གཏོགས་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པ་མེད་པར་བཞེད་དེ། སློབ་དཔོན་དེ་  
ཉིད་ཀྱིས། རིགས་དེ་ཐ་སྐྱོད་དུ་ཡང་རིགས་མིན་ན། ཁྱེད་ཀྱི་སྐྱེ་བ་གང་གི་ཡིན་པར་  
འགྱུར། ཞེས་དང་། བདེན་པ་གཉིས་སུ་འང་རང་བཞིན་མེད་པའི་ཕྱིར། ཞེས་གསུངས་  
ཤིང་། དེས་ན་ཐ་སྐྱོད་གྲུབ་མཐའ་འོག་མ་དང་མཐུན་པར་འདོད་པ་སོགས་དགག་པར་མཛད་  
དེ། ཁཅིག་གིས་མདོ་སྤེལ་རྣམས་ཀྱི་ལུགས་གང་ཞིག་དོན་དམ་པར་སྤྱིས་པ་དེ་ཉིད་དབུ་མ་  
པ་རྣམས་ཀྱི་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་འདོད་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་དབུ་མའི་བསྐྱེད་བཅོས་ཀྱི་དོན་གྱི་དེ་ཁོན་  
ཉིད་མངོན་པར་མ་ཤེས་པ་ཁོན་སྤྱིས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། ཞེས་གསུངས་། དེས་ན་

གང་དགག་པར་བྱ་བ་ནི་དབྱེ་མ་ཐལ་རང་གཉིས་ཀྱི་བཞེད་རྩལ་མི་མཐུན་པ་ཀུན་གྱི་རྩལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་འདོད་པ་དེའོ།།

### ༼འགོག་བྱེད་རིགས་པ༽

༥ དེ་ལྟར་ཐ་སྐད་དུ་འང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་འགོག་བྱེད་ནི། བསྟན་བཅོས་དབྱེ་མ་འབྲུག་པའི་རྩལ་བའི་རིགས་པ་གསུམ་དང་འགྲེལ་པར་ལུང་གི་འགོག་བྱེད་བཅས་ཡོད་པ་ལས།

༥ དང་པོ་སྟོང་ཉིད་དངོས་པོའི་འཛིག་རྒྱར་ཐལ་བ་ནི། གཟུགས་སོགས་ཐ་སྐད་ཀྱི་དངོས་པོ་རྣམས་ཚོས་ཅན། སྟོང་པ་ཉིད་ཚུད་འཛིག་པའི་རྒྱ་ཡིན་པར་ཐལ། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་གང་ཞིག་སྟོང་ཉིད་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་མཉམ་གཞག་གི་ངོར་མེད་པའི་ཕྱིར། རྟགས་གྲུབ་སྟེ། གཟུགས་ཚོར་སོགས་དངོས་པོ་རྣམས་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པ་དང་། སྟོང་ཉིད་མངོན་སུམ་དུ་གཟིགས་པའི་འཕགས་པའི་མཉམ་གཞག་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་དེ་མ་དམིགས་པར་འདོད་པའི་ཕྱིར། རྩབ་པ་གྲུབ་སྟེ། གཟུགས་ཚོར་སོགས་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པའི་དངོས་པོ་རྣམས་སྤར་ཡོད་ཅིང་ཕྱིས་སྟོང་ཉིད་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཚོ་མ་དམིགས་པས་དེ་མེད་པར་འགྱུར་ལ། དངོས་པོ་སྤར་ཡོད་ཕྱིས་མེད་པར་བྱེད་ན་བུམ་པ་ཐོབ་ས་བཅོམ་པ་ལྟར་དུ་དེ་འཛིག་པའི་རྒྱར་འགྱུར་ཞིང་། སྟོང་ཉིད་དངོས་པོའི་འཛིག་རྒྱར་ནམ་དུ་འང་མི་རིགས་པས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཁས་སྒྲུང་བར་མི་བྱ་སྟེ། ཐཱ་བའི་ཞབས་ཀྱིས། གལ་ཏེ་རང་གི་མཚན་ཉིད་བརྟེན་འགྱུར་ན། །དེ་ལ་སྤྱར་བས་དངོས་པོ་འཛིག་པའི་ཕྱིར། །སྟོང་ཉིད་དངོས་པོ་འཛིག་པའི་རྒྱར་འགྱུར་ན། །དེ་ནི་རིགས་མིན་དེ་ཕྱིར་དངོས་ཡོད་མིན། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ གཉིས་པ་ཐ་སྐད་བདེན་པ་རིགས་པས་དབྱུང་བཟོད་དུ་ཐལ་བ་ནི། གཟུགས་སོགས་ཐ་སྐད་ཀྱི་དངོས་པོ་རྣམས་ཚོས་ཅན། དོན་དམ་རིགས་པས་དབྱུང་བཟོད་དུ་ཐལ། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ཕྱིར། རྟགས་ཁས་སྒྲུངས་ཀྱིས་གྲུབ། རྩབ་པ་གྲུབ་སྟེ། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་ན་ཐ་སྐད་བཟགས་པའི་བཟགས་དོན་རིགས་པས་རྣམ་པར་དབྱུང་ཅིང་།

བཅའ་བའི་ཆོ་རྒྱུད་དགོས་ལ། རིགས་པས་བརྟགས་ཤིང་དབྱེད་ནས་གྲུབ་པ་ནི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་  
དམ་པ་ལས་གཞན་མེད་ཅིང་། གལ་ཏེ་ཡོད་ན་དོན་དམ་རིགས་པས་དབྱེད་ནའང་རྒྱུད་པར་  
འགྱུར་པས་རིགས་པས་དབྱེད་བཟོད་དུ་ཐལ་ལོ། །དེ་ཡང་རྒྱབ་ས། གང་ཕྱིར་དངོས་པོ་འདི་  
དག་རྣམས་དབྱེད་ན། དེ་ཉིད་བདག་ཅན་དངོས་ལས་ཚུ་རོལ་དུ། །གནས་རྒྱུད་མ་ཡིན་དེ་ཕྱིར་  
འཇིག་རྟེན་གྱི། །ཐ་སྐད་བདེན་ལ་རྣམས་པར་དབྱེད་མི་བྱ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

༥ གསུམ་པ་དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་མི་ཁེགས་པར་ཐལ་བ་ནི། གཟུགས་སོགས་ཐ་སྐད་ཀྱི་  
དངོས་པོ་རྣམས་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ཀྱི་སྐྱེ་བ་དོན་དམ་རིགས་པས་མི་ཁེགས་པར་ཐལ། མཐའ་  
བཞི་གང་ལས་སྐྱེ་དབྱེད་ནའང་རང་གི་མཆོན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ཕྱིར། རྟགས་ལས་སྒྲུངས་  
ཀྱིས་གྲུབ། འབྲེལ་གྲུབ་སྟེ། གལ་ཏེ་དངོས་པོ་རྣམས་བདག་གཞན་སོགས་གང་ལས་སྐྱེ་  
དབྱེད་པའི་ཆོ་སྐད་དུ་རང་མཆོན་གྱི་གཞན་ལས་སྐྱེ་བ་མི་ཁེགས་པར་གྲུབ་ན། དེ་དོན་དམ་  
པའི་ཁྱེད་པར་སྐྱར་ནས་འགོག་ནའང་དགག་མི་རུས་པར་དོན་དམ་པར་ཡང་གདོན་མི་ཐབར་  
རང་གི་མཆོན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཡོད་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟར་པས་ན་དོན་དམ་པར་མཐའ་བཞི་  
ལས་སྐྱེ་བའི་རང་མཆོན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཞིག་མེད་པས་ཐ་སྐད་དུའང་རང་གི་མཆོན་ཉིད་ཀྱིས་  
གྲུབ་པ་བཀག་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཡང་རྒྱབ་པའི་ཞབས་ཀྱིས། དེ་ཉིད་སྐྱབས་སུ་རིགས་པ་  
གང་ཞིག་གིས། །བདག་དང་གཞན་ལས་སྐྱེ་བ་རིགས་མིན་པ། །རིགས་དེས་ཐ་སྐད་དུ་  
ཡང་རིགས་མིན་པས། །ཁྱོད་ཀྱི་སྐྱེ་བ་གང་གིས་ཡིན་པར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་སོ། །  
དེ་ལྟར་རིགས་པས་འགོག་པ་མ་ཟད་བསྐྱེད་ཆུལ་བའི་ལུང་གིས་ཀྱང་རང་གི་མཆོན་ཉིད་  
ཀྱིས་གྲུབ་པ་མེད་པར་བསྟན་ཏེ། རིགས་པ་དང་པོའི་འགྲེལ་པའི་ཐད་དུ། འོད་སྐྱེད་ས་  
གཞན་ཡང་དབུ་མའི་ལམ་ཆོས་རྣམས་ལ་ཡང་དག་པར་སོ་སོར་རྟོག་པ་ནི། གང་སྟོང་པ་  
ཉིད་ཀྱིས་ཆོས་རྣམས་སྟོང་པར་མི་བྱེད་དེ། ཆོས་རྣམས་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད་དང་། གང་མཆོན་  
མ་མེད་པས་ཆོས་རྣམས་མཆོན་མ་མེད་པར་མི་བྱེད་དེ། ཆོས་རྣམས་ཉིད་མཆོན་མ་མེད་པ་  
དང་། ཞེས་སོགས་འཕགས་པ་དཀོན་མཆོག་བརྟེན་པའི་མདོ་ལུང་དྲངས་ནས་འགོག་  
པར་མཇུག་དོ། །

# འཇུག་བསྟེ།

༥ འོན་ལུང་རིགས་དག་གིས་མེད་པར་འགོག་པའི་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པ་འདོད་ན་ཉེས་  
 པ་ཅི་ཡོད་སྟུང་ན། ཐ་སྙད་དུའང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཞིག་ལས་སྤངས་ན། རང་  
 གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མི་སྟོང་པས་བདེན་གྲུབ་ཀྱིས་མི་སྟོང་པར་འགྱུར་ལ། བདེན་པས་མི་  
 སྟོང་བའི་ཆོས་ཞིག་ཡོད་ན་དབུ་མ་པས་ཀུན་ཇོབ་རྩུན་པ་ཙམ་དུ་བཞེད་པ་ལས་ཉམས་པར་  
 འགྱུར་ཞིང་། བདེན་གཉིས་རིས་སྤུ་ཆད་ཅིང་འགལ་འདུར་འགྱུར་བས་ནམ་དུའང་བྱུང་  
 འཇུག་རྟོགས་པའི་དུས་མེད་པ་དང་། དངོས་པོ་རྣམས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མི་སྟོང་ན་  
 རང་སྟོང་དུ་མིང་བཏགས་པ་ཙམ་ལས་དོན་ལ་གཞན་སྟོང་དུ་འགྱུར་བ་གཏོན་མི་བཟོ། །དེ་  
 ལྟར་ན་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ནི་ཐ་སྙད་དུའང་རྟུལ་ཙམ་ཡང་མི་དམིགས་པས་རྟག་  
 ཆད་ཀྱི་མཐའ་སྤྱོད་པ་ཡང་བྱུང་། བདེན་པ་གཉིས་ཀར་ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་གྱིས་  
 སྟོང་པའི་ངེས་ཤེས་བརྟན་པོ་ཞིག་རྟེན་ནས་དེ་བསྟོམ་པས་དབུ་མའི་འཆར་རིམ་བཞི་ཇི་བཞིན་  
 མཐོང་སྟེ། རྣམ་ཐར་སྟོ་གསུམ་གྱི་རང་བཞིན། སྤྱོད་པས་བཞེད་འདས་ཀྱི་ཆོས་ཉིད།  
 འཁོར་འདས་མཉམ་པ་ཉིད་ཀྱི་གནས་ལུགས་མངོན་སུམ་དུ་ཁོང་དུ་རྒྱུད་པ་ནི། ཡབ་རྗེ་འགྲོ་  
 བའི་མགོན་པོ་དཔལ་ལྷན་འཕགས་པ་སྤྱོད་ཀྱི་རིང་ལུགས་བྱུང་མོད། །

སྤྱོད་སྤྱོད་པ།

སྤྱོད་སྤྱོད་པ་རིག་པའི་སྟོབས་རྩལ་བྱལ་ཡང་ལྷག་བསམ་སྤྱོད་རིས་རབ་མཛེས་པའི། །  
 གྲོ་རྒྱུད་གཞན་གསེས་མགྱིན་པའི་རྒྱུད་སྤྱོད་ལེགས་བཤད་དབྱངས་སྟན་ཆ་ཤས་ཙམ། །  
 བསྐྱགས་ལ་འགལ་འདུའི་ཉེ་ཞོག་མཆིས་བཤེས་གཉེན་ཡོངས་ཀྱི་སྤྱན་སྤར་འཆགས། །  
 འདིས་བསྐྱན་རྣམ་དཀར་རྒྱུད་བྱང་གང་དེས་འགྲོ་ཀུན་བདེ་ལེགས་དཔལ་འཕྲོག་ཤོག།  
 ཅས་པའང་སྤྱོད་འགྱུར་མཐོ་སྟོབས་དུ་ལོ་རིམ་གསུམ་པའི་སྤྱོད་པས་བསྟོ་སྟོང་གི་དམ་བཅའ་བཞག་པའི་ཆེད་དུ་  
 འགྲོ་བུ་མ་ན་ཀུན་ལུན་ཆོག་ཀྱིས་སྟོན་པའི་འདས་ལོ་ ༡༧༣༧ ལྷོ་ལོ་ ༡༧༤༡ ལྷོ་ལྷོ་ལོ་དམར་ཕྱགས་  
 བཟང་པོ་གཉིས་པར་སྤྱོད་བཟོ། །

༼ལུང་རྣམས་ཀྱི་གཞུང་ཁུངས་༽

- ༡༽ ཚད་མ་ཀུན་བདུས།  
༢༽ འཇུག་པ་རང་འགྲེལ། ཨ་ར་ཅའི་དཔར་མ། ཤོག་གངས་ ༡༡༢།  
༣༽ དབུ་མ་སྒྲིང་པོ། ཀམ་པའི་བསྟན་འགྱུར་ཇ། ཤོག་གངས་ ༡༡།  
༤༽ རྟོག་གོ་འབར་བ། ཀམ་པའི་བསྟན་འགྱུར་ཇ། ཤོག་གངས་ ༡༡༦།  
༥༽ རྟོག་གོ་འབར་བ། ཀམ་པའི་བསྟན་འགྱུར་ཇ། ཤོག་གངས་ ༡༦༠།  
༦༽ དབུ་མ་རྒྱ་རང་འགྲེལ། རྣམ་སྒྲིང་དཔར་མ། ཤོག་གངས་ ༡༣།  
༧༽ དབུ་མ་འཇུག་པ་རྩ་བ།  
༨༽ རྟོག་གོ་འབར་བ། ཀམ་པའི་བསྟན་འགྱུར་ཇ། ཤོག་གངས་ ༡༡།  
༩༽ ཤེས་རབ་སྒྲོན་མེ། ཀམ་པའི་བསྟན་འགྱུར་ཇ། ཤོག་གངས་ ༡༤།  
༡༠༽ ཤེས་སྒྲོན་རྒྱ་ཆེར་འགྲེལ། ཀམ་པའི་བསྟན་འགྱུར་ཇ། ཤོག་གངས་ ༡༤།  
༡༡༽ དབུ་མ་འཇུག་པ་རྩ་བ།  
༡༢༽ འཇུག་པ་རང་འགྲེལ། ཤོག་གངས་ ༡༡༤།  
༡༣༽ ༡༢༽ ༡༣༽ དབུ་མ་འཇུག་པ་རྩ་བ།  
༡༤༽ འཇུག་པ་རང་འགྲེལ། ཇ་ས་དཔར་མ་ཤོག་གངས་ ༡༡༢། །མཆོལ། ༥༥ ༥༥

## གལ་ཆེད་ཚིག་ཐོན་པ་གོད། །

## TABLE OF INDEX

|                       |             |                     |             |
|-----------------------|-------------|---------------------|-------------|
| ༼ག༽                   |             | བསྐྱལ་བ།            | 131 131     |
| ཀམ།                   | 161 204 202 | བསྐྱལ་དོན།          | 131 131     |
| ཀུན་འགྲོའི་ཀླ།        | 30 31       | ༼ཁ༽                 |             |
| ཀུན་འགྲོ་ལ།           | 272 271     | ཁ་དོག               | 1 71        |
| ཀུན་ཐོབ།              | 74 74       | ཁམས།                | 3           |
| ཀུན་ཐོབ་ཤེས་པ།        | 76          | ཁས་སྒྲུངས།          | 73 73       |
| ཀུན་སྤྱོད།            | 70          | ཁས་ལེན་པ།           | 73          |
| ཀུན་གཞི།              | 272 272     | བྱད་པར།             | 44 60       |
| ཀུན་གཞིའི་རྣམ་ཤེས།    | 276 272     | བྱད་པར་ལྟོས་པ།      | 21          |
| དཀར་པོ།               | 1 74        | བྱད་པར་དག་པ།        | 21 21       |
| བཀའ།                  | 76 76       | བྱབ་པ།              | 3 70 70 73  |
| སྐལ་མཉམ་གྱི་ཀླ།       | 30 31       | བྱབ་པ་སྤོང་འགྲོ།    | 77          |
| སྒྱ།                  | 67          | བྱབ་མཉམ།            | 71 27       |
| སྒྱེ་མཆེད།            | 3 1 77      | བྱབ་བྱེད་འགལ་གཞིགས། | 100         |
| སྒྱེ་མཆེད་གྱི་ཐུགས།   | 76          |                     | 72 73       |
| སྒྱེ་གནས།             | 76          | བྱབ་བྱེད་དུ་འཕྱག་པ། | 100 77      |
| སྒྱེས་བྲ།             | 77 77 76    | བྱབ་བྱེད་མ་དམིགས་པ། | 21 11       |
| སྒྱེས་བྲའི་བྱེད་འབྲས། | 36 36       | མཁས་གྲུབ་ཐེ།        | 76          |
| སྒྲིག་གྲུར།           | 13 74 74 74 | མཁས་ཆེན་ཞི་འཛོ།     | 200 100 21  |
| སྒྲིག་གྲུར་དོན་ཅན།    | 76          | འབྲུལ་པ།            | 76 77 74    |
| སྒྲིག་ནམོ།            | 76 76 77    | འབྲུལ་ཤེས།          | 76 74 76 76 |

འབྲུག་རྒྱུན། ༡༩༧༡-༡༩༧༢ ༢༡༡

།ག།

གང་ཟུག་ ༡༧༡ ༡༩༡ ༡༩༧༡

གངས་ཅན་པ། ༡༡༣༡ ༡༢༡༡ ༡༡༣༡

གཤགས་པའི་རྒྱུ་དཔག་ ༩༩༡༡༠༠༡༡༩༣

གྲུབ་བདེ། ༡༠-༡༡༡ ༡༩༧༡-༡༩༧༡

གྲུབ་བདེ་རྒྱུ་གཅིག་ ༡༠-.....༡༡༡

༡༩༧༡-༡༩༧༡

རྒྱུ་འཕེན་པ། ༡༠༧༡༡༡༡ ༡༠༧༡ ༡༩༧༡

རྒྱུ་མ་ལན་པོ། ༡༩༧༡ ༡༢༡༡ ༡༠༧༡

རྒྱུ་དཔོགས་པ། ༡༢༡༡ ༡༠༧༡

རྒྱུ་པམ། ༡༣༧༡ ༡༣༧༡

རྒྱུ་ཚབ་རྒྱུ། ༡༩༧༡

རྒྱུ། ༣༣-༣༩༡ ༡༠༡ ༢༧༡ ༡༩༧༡

རྒྱུ་རྒྱུན། ༣༧༡

རྒྱུ་རྒྱུ་དཔོགས་པ། ༢༧༡

རྒྱུ་དཔོགས་པ། ༢༧༡

རྒྱུ་རྒྱུ་པོ་དཔོགས་པ། ༢༧༡

རྒྱུ་ཚོས་རྒྱུ་དཔོགས་པ། ༢༧༡ ༢༧༡

རྒྱུ་མ་ལན་པོ་འབྲུག་པ། ༣༧༡

རྒྱུ་རྒྱུ་པ། ༢༧༡

རྒྱུ་བྲུ་བྲུ་དཔོགས་པ། ༡༡༡༡༡༡༡

རྒྱུ་མ་དཔོགས་པ། ༡༧༡ ༡༡༡

རྒྱུ་རྒྱུ་དཔོགས་པ། ༡༩༧༡-༡༩༧༡

རྒྱུ་རྒྱུ་པ། ༡༡༧༡ ༡༡༧༡

རྒྱུ་མ་དཔོགས་པ། ༡༩-༡༩༧༡

རྒྱུ་རྒྱུ་པ། ༡༠༡༡

རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་པ། ༡༠༡༡

རྒྱུ་པོ་རྒྱུ་མ་ལན་པོ། ༣༡ ༧༡

རྒྱུ་པ། ༧༧༡ ༧༧༡ ༢༧༡

རྒྱུ་པ་དཔོགས་པ། ༡༡༧༡

རྒྱུ་པ་དཔོགས་པ་ལྷན་པ། ༡༡༧༡-༡༡༧༡

རྒྱུ་པ་དཔོགས་པ་ལྷན་པ། ༡༡༧༡-༡༡༧༡

རྒྱུ་པ་དཔོགས་པ་ལྷན་པ། ༡༡༧༡

རྒྱུ་པ་དཔོགས་པ་ལྷན་པ། ༡༡༧༡

རྒྱུ་པ་དཔོགས་པ་ལྷན་པ། ༡༠༡ ༡༧༡ ༡༩༧༡

རྒྱུ་པ་དཔོགས་པ། ༢༧༡-༡༧༡

རྒྱུ་པ་དཔོགས་པ། ༧༧༡ ༧༧༡ ༡༧༡

རྒྱུ་པ་དཔོགས་པ། ༡༧༡ ༡༧༡ ༡༧༡

རྒྱུ་པ་དཔོགས་པ། ༡༧༡ ༡༧༡ ༧༧༡

རྒྱུ་པ་དཔོགས་པ། ༡༧༡ ༡༧༡

རྒྱུ་པ་དཔོགས་པ། ༡༧༠༡ ༡༧༠༡ ༡༧༠༡

རྒྱུ་པ་དཔོགས་པ། ༡༩༧༡

དགག་པ། ༧༧-༧༧༡ ༢༧༡

དགག་རྒྱུ་པ། ༢༧༡ ༡༧-༧༧༡

དགག་རྒྱུ་པ། ༧༧༡ ༧༧༡

དགག་བྱ། ༩༡ ༣༥༥  
 དགག་བྱའི་ཆོས། ༩༠ ༤༡ ༤༦་་་་་  
 དགོ་བ། ༣༥ ༣༡༩ ༣༣༣  
 དགོ་བའི་ས་མང། ༣༣༣  
 དགོ་བའི་ས་པ། ༣༣༣  
 དགོ་ས་པ། ༣༡ ༩ ༡༢༥  
 ༡༩༡ ༣༣༣  
 མགལ་མ། ༡༥༢ ༣༡༠་་་་་  
 མགོ་གཅིག་པ། ༡༣༡  
 འགལ་བ། ༥༠་་་་་ ༤༤་་་་་  
 འགལ་བ་ལྷག་ལྷན། ༩༡ ༡༡༡  
 འགལ་རྟགས། ༡༡༡་་་་་  
 འགལ་ཁྱེད་མིགས་པ། ༤༤་་་་་  
 འགོག་པ། ༡༠ ༡༣  
 འགོག་བདེན། ༥ ༡༣  
 བརྒྱད་འགལ། ༥༡  
 བརྒྱད་རྒྱ། ༣༣  
 བརྒྱད་འབྲས། ༣༩  
 བསྐྱབ་བྱ། ༩༠ ༡༡༥  
 བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས། ༩༠ ༢༣  
 རྒྱུ་རྒྱུ་  
 དག ༥༩ ༡༡༥ ༡༣༠ ༡༥༡  
 དག་སྒྲ ༩༡

དག་དོན་མཐུན། ༥༩  
 དག་དོན་མི་མཐུན། ༥༩  
 དེས་པ། ༩༥ ༩༤ ༩༩  
 ༡༩༥་་་་་  
 དེས་ཤེས། ༡༥༡ ༡༩༣ ༣༡༣  
 དེས་པར་རྟོག་པ། ༩༥  
 དོ་བོ་བསྐྱལ་བ། ༤༡  
 དོ་བོ་གཅིག ༡༤་་་་་ ༥༡  
 ༥༠ ༢༤ ༡༩༢  
 དོ་བོ་གཅིག་འབྲེལ། ༢༤་་་་་  
 དོ་བོ་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་རིགས་པ། ༣༣༤་་་་་  
 དོ་བོ་ཐ་དད། ༡༤་་་་་  
 དོ་བོ་ཉིད་རྟོག ༡༩༣  
 དོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་སྒྲིབ། ༣༥༠ ༡༥༩  
 དེས་པོ། ༤་་་་་ ༡༥༥  
 དེས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱའི་ཆོས། ༩༠ ༢༣  
 དེས་ཀྱི་བརྗོད་བྱ། ༥༣  
 དེས་ཀྱི་རྗོད་བྱེད། ༥༣  
 དེས་ཀྱི་མ་དེས་པ། ༡༠༩་་་་་  
 དེས་འགལ། ༥༡ ༢༡  
 དེས་རྒྱ། ༣༣ ༢༩  
 དེས་རྟོགས། ༥༢ ༡༥༡  
 དེས་སྒྲིབ་སྒྲེས་དཔག ༩༩ ༡༩༣

དངོས་འབྲས། ༣༦།  
 དངོས་འབྲས་མ་དམིགས་པ། ༡༡།  
 དངོས་མིང་། ༥༧། ༤༦། ༤༧།  
 དངོས་མེད། ༡༡།  
 དངོས་ཡུལ། ༡༧༧།  
 མཛོན་པ། ༡༤༡། ༡༡༡། ༡༡༣།  
 མཛོན་གྱུར། ༡༤༣། ༡༤༤། ༡༧༣།  
 མཛོན་འདོད། ༡༤༦།  
 མཛོན་སུམ། ༡༤༣། ༡༧༣། ༡༤༧།  
 ༡༤༧། ༡༥༠།

མཛོན་སུམ་འགྲོས། ༡༥༠།  
 མཛོན་སུམ་ལྟར་སྒྲུང་། ༡༤༣། ༡༤༧། ༡༤༧།  
 རྒྱུ་ལོ་ཆེན་པོ། ༡༥༤།  
 སྒྲ་ཆོལ། ༡༣༧། ༡༣༤། ༡༣༧།  
 སྒྲ་རབས་པ། ༧༤། ༡༣༧།  
 ༡༣༤། ༡༥༧།

༼ཅ༽

གཅིག་ ༡༤༣༠།  
 གཅིག་པ་བཀག་པའི་ཐད་དང་། ༡༤༣།  
 གཅིར་བྱ་པ། ༤༤། ༣༤། ༡༧༡།  
 བཅད་ཤེས། ༡༡༣། ༡༤༧། ༡༧༣།  
 ལྷེ་དབང་། ༣། ༡༠།  
 ལྷེ་ཤེས། ༤། ༡༡། ༡༡༧།

ལྷེ་རྣམ་ཤེས། ༣། ༡༡༦།  
 ༼ཆ༽  
 ཆ། ༡༤། ༤༠། ༤༡། ༡༤༧།  
 ཆ་ལག་ ༡༣༧།  
 ཆ་ཤས། ༤༤། ༡༤༦།  
 ཆུ། ༤།  
 ཆོས། ༣། ༤།  
 ཆོས་ཀྱི་སྒྲུ་མ་ཆེད། ༣། ༡༡།  
 ཆོས་ཅན། ༤༤། ༤༤།  
 ཆོས་མཆོག་ ༡༤༤། ༡༧༤། ༡༤༤།

ཆོས་བརྗོད་པའི་སྒྲ། ༤༤།  
 ཆོས་ཅན་བརྗོད་པའི་སྒྲ། ༤༤།  
 ཆོས་ཉིད། ༡༥༠། ༡༣༤། ༡༣༥།  
 ཆོས་མཐུན་སྒྱུར། ༡༡༦།  
 ཆོས་མི་མཐུན་སྒྱུར། ༡༡༦།  
 ཆོས་ལུགས། ༤།  
 ཆོས་ལོག་ ༤༤། ༤༠། ༡༣༦།  
 འཆོས་སྒྲུབ། ༡༤༣།

༼ཇ༽

རྒྱུ་ལྟུང་། ༤༤། ༤༧། ༤༤།  
 ༧༠། ༡༡༣། ༡༡༣།  
 རྒྱུ་འགྲོ། ༤༤། ༧༠།  
 རྒྱུ་ཅེར། ༡༤༣། ༡༤༧།





རོན་སྒྲོན། ༡༡༥།  
 རོན་འགལ། ༩༠།  
 རོན་སྒྲུབ་གྱི་རྟགས། ༡༠་་་༡༡།  
 རོན་གཅིག་ ༡། ༡༥།  
 རོན་དམ་བ། ༡༤༥་་་༡༦༠། ༡༤༤། ༡༡༤།  
 རོན་དམ་བ་དེན་བ། ༡༤༥། ༡༤༤། ༡༣༠།  
 རོན་དམ་ཆོད་མ། ༡༤༤་་་༣༠༠།  
 རོན་ལྷོག་ ༣༡་་་༣༥། ༡༠།  
 རོན་སྒྲི། ༡༤། ༩༣། ༡༩༦།  
 ༡༤༡། ༡༤༣། ༡༦༣།  
 རོན་སྒྱུར་རྟགས། ༡༦༩།  
 རོན་རང་མཆོན། ༩༦། ༡༤༥།  
 རོན་རང་མཆོན་གྱི་གཞན་སེལ། ༩༦།  
 དམ་བ། ༣༡༣། ༣༡༥། ༣༡༣།  
 དམ་ཤེས། ༡༤༣། ༣༡༣།  
 དྲི་བ། ༡༣༥།  
 དྲི་འཁྱེད་མཆོད། ༣། ༤།  
 ལྷོག་ཁྱུང། ༤༤་་་༤༤། ༥༡། ༡༠༣།  
 ལྷོག་པ་གཅིག་ ༡༥།  
 ལྷོག་པ་རང་རྟགས་འཕེན་བ། ༡༣༥་་་༡༣༥།  
 ལྷོག་པ་གཞན་རྟགས་འཕེན་བ། ༡༣༥།  
 ༡༣༥་་་༡༣༥།  
 ལྷོག་མེན་འབྲུག་བྱེད། ༡༠།

ལྷོག་སྒྲོན། ༡༦༡།  
 ལྷོག་བསྐྱེད། ༡༡། ༣༦།  
 བདག་རྒྱུན། ༣༥།  
 བདག་ཉིད་གཅིག་ ༡༥།  
 བདག་གཅིག་འབྲེལ། ༣༠། ༩་་་༩་་་༣།  
 བདག་ཉིད་ཐད་དུ། ༡༥།  
 བདག་འབྲེལ། ༡༠། ༣༦།  
 བདག་འཛིན། ༣༤། ༩༠། ༡༤༠།  
 བདེ་བ། ༡༡། ༥༥།  
 བདེན་པ་གཉིས། ༡༤༥། ༡༣༥་་་༣༥༥་་་  
 བདེ། ༤༣། ༤༩། ༤༦། ༥༤།  
 བདེ་རྟེན་ཅན། ༡༥༦།  
 མདོ་སྒྲི། ༡༦༡།  
 མདོ་སྒྲི་བ། ༡༤༦། ༡༤༥། ༡༤༤།  
 ༡༤༤། ༣༠༣། ༣༣༤།  
 འདུལ་བ། ༡༦༡།  
 འདུལ་ཤེས། ༡༡།  
 འདུལ་བྱེད། ༡༡།  
 འདུལ་བྱས། ༩། ༡༤༥།  
 འདུལ་མ་བྱས། ༡༣།  
 འདུལ་པ་འདི་དངོས་པོ། ༣༡༤།  
 འདུལ་བ། ༡༤༣། ༡༦༣། ༡༦༩།  
 རྟོན།

ནང་གི་སྒྲུ་མཆེད། ༣།

ནམ་མཁའ།      ༡༣། ༡༡༦།

ནོདབང་།                      ༣། ༡༠།

ན་བའི་རྒྱལ་ཤེས། ༣། ༢༡༦།

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय । ८॥ १०॥ ११॥

ॐ स्वस्ति ॥ ११ ॥ ३३५ ॥

ཕྱི་མཁའ་ལ།                      ཉེ་ཆེ་ཉེ་དུ།

ॐ नमः शिवाय ॥ १७९ ॥

རྒྱལ་གྲངས་པའི་དོན་དམ། ༣༠༠༣༥༠།

རྣམ་གྲངས་མིན་པའི་དོན་དམ།

300 | 300 |

རྣམ་གཟིང་དུ་གྲུབ་པ། ༧༥།

རྣམ་གཟིང་རྣམ་པ་གསུམ།    ༡༩་་་༢༠།

201 271

ॐ नमः शिवाय ॥ ३०६ ॥ ३०७ ॥

རྣམ་པར་འཛིན་གྱིད་ཚེས་གསུམ། ༢༦།

རྒྱལ་ཁོག་མི་དམངས་པའི་གཞུགས། ༡༡༡༤།

[illegible]

ལྷ་པ་གཏོང་བྱེད།      ༡༤༥།    ༡༤༦།

རྒྱལ་པར་གཞག་བྱའི་ཆོས་གསུམ། ༢༩

རྒྱལ་མེད་པ། ༣༠༦།

ནམ་མཁའ་ཀྱི་ཀློང་། ༣༧། ༣༨།

ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་འབྲས་བུ།      ༢༩    ༣༠

ནམ་ཐུན་པ།      ༣༠༦། ༣༣༩།

རྒྱལ་འབྱོར་པ། ༡༥༡།

རྒྱལ་འབྱོར་མངོན་སུམ། ༡༩༣་་་༡༩༥།

ནལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ། ༣༡༥།

ལྷ་དབང་།                      ༣། ༡༠།

॥ १० ॥ ११ ॥

སྒྲ་བའི་རྣམ་ཤེས།                      ༣། ༢༡༦།

སྒྲུ་ཚོགས་གཉིས་མེད་པ། ༣༠༦།

ལྷན་པ།                      ༣༥། ༡༤༥།

སྒྲུང་བརྟན།                      ༣༥། ༦༣།

སྒྲུང་རྒྱུང་མ་དམིགས་པ། ༡༦།

སྒྲུང་ལ་མ་དེས་པ། ༡༩༦།༣༠༩། ༣༡༣།

སྒྲུང་ཡུལ།      ༡༩༤༦   ༡༩༤༧

३५-३३।

॥३॥ ॥३॥ ॥३॥

ཡེ་ཤིང་ཡུལ།      ༡༩༥།   ༡༩༥༠།   ༣༠༡།

དཔག་བྱ།                      ༩༠། ༡༡༥།

དཔང་པོ།                      ༡༣༥།    ༡༣༦།

དཔག་གཞི་ཚེས་ཅན། ༥༩།

དཔེ་བརྗོད་པ། ༡༡༩།

དུལ་པ་བ། ༣༠༣།

དབྱུང་གསུམ།      ༩༥།    ༡༠༠།



༼མ༽

|                            |                      |
|----------------------------|----------------------|
| མ་འབྲུལ་པ།                 | ༡༩༥། ༡༢༣།            |
| མ་གྲུབ་པ།                  | ༡༠༣་་་༡༠༤།           |
| མ་ངེས་པ།                   | ༡༩༥། ༡༠༩་་་༡༡༡།      |
| མ་ངེས་པ་བརྒྱད།             | ༡༡༥།                 |
| མ་རྟོགས་པ།                 | ༡༠༩། ༡༡༠།            |
| མ་དག་པ།                    | ༡༠༠། ༡༠༡།            |
| མ་བྱས་པ།                   | ༡༡།                  |
| མ་དམིགས་པ།                 | ༥། ༡༩། ༡༣༡།          |
| མ་དམིགས་པ་འེད་ཀྱིས།        | ༡༩། ༩༥།              |
| མ་རིག་པ།                   | ༣༩།                  |
| མ་ཡིན་དགག།                 | ༥༩། ༢༣།              |
| མ་ཡིན་དགག་གི་གཞན་སེལ།      | ༥༩།                  |
| མི་དགེ་བའི་ས་མང་གཉིས།      | ༡༡༡།                 |
| མི་རྟག་པ།                  | ༩། ༡༩། ༢༣། ༢༩།       |
|                            | ༡༤༤། ༡༩༥། ༡༩༦།       |
| མི་སྤང་བ་མ་དམིགས་པ།        | ༡༩། ༡༩།              |
| མི་བསྐྱུ་བ།                | ༩༥། ༡༩༥། ༡༩༦།        |
| མི་བསྐྱུ་བྱེད་པར་གསུམ་ལྟན། | ༡༩༦།                 |
| མི་མཐུན་སྤྱོད་ཀྱིས།        | ༩༡་་་་་༡༠༢་་་་་༡༡༡།  |
| མི་མཐུན་དཔེ།               | ༩༡་་་་་༡༡༡།          |
| མི་ལྟན་རྣམ་གཅོད།           | ༡༡༡་་་་་༡༢༠་་་་་༡༡༡། |
| མི་སྤྱི་དུ་རྣམ་གཅོད།       | ༡༡༡་་་་་༡༢༠་་་་་༡༡༡། |

|                     |                 |
|---------------------|-----------------|
| མིག་དབང་།           | ༣། ༡༠།          |
| མིག་ཤེས།            | ༩། ༡༠། ༡༡༢།     |
| མིག་གི་རྣམ་ཤེས།     | ༣། ༡༡༢།         |
| མིང་།               | ༤༥། ༤༤། ༡༩༥།    |
| མིང་སྤྱིར་རྟོག་པ།   | ༡༩༥།            |
| མུ།                 | ༡༡། ༡༢། ༣༠།     |
| མུ་ཅིས་ཚུལ།         | ༡༡། ༡༢།         |
| མེ།                 | ༩།              |
| མེད་པ།              | ༥།              |
| མེད་པ་གསལ་སྤང་།     | ༡༩༥། ༡༩༥།       |
|                     | ༡༡༠།            |
| མེད་དགག།            | ༥༩་་་་་༡༡༡།     |
| དམིགས་པ།            | ༣། ༡༡༡་་་་་༡༡༢། |
| དམིགས་རྟོག།         | ༣༤།             |
| དམིགས་ལུལ།          | ༡༡༡།            |
| ༼ཙ༽                 |                 |
| རྩ་བའི་ཁ་དོག།       | ༩།              |
| རྩ་བའི་ཉེན་མོངས།    | ༡༡༡།            |
| རྩེད་བའི་རྟོག་པ།    | ༡༩༡།            |
| རྩོད་པའི་གང་ཟག།     | ༡༡༥།            |
| རྩོད་པའི་ཀུན་སྤྱོད། | ༡༩༠།            |
| རྩོད་པའི་རྒྱུ་འབྲས། | ༡༩༡།            |
| རྩོད་པའི་བྱི་བ།     | ༡༡༤།            |

ཚུད་པའི་ལན། ༡༣༧ ༡༣༨།

ཚུད་གཞི། ༡༤།

གཙུག་པོ་མཆོད། ༡༡། ༡༣༧ ༡༣༨།

བཙུན་འགྲུལ། ༡༤༠། ༡༣༠།

ཁྲི་ཆོ།

ཆོད་མ། ༣། ༡༤༧ ༡༤༨།

ཆོད་མཆོད་གྲུབ་པ། ༣། ༡༤། ༡༥།

ཆོད་མཆོད་འཇུག་པ། ༣།

ཆོད་མཆོད་གཞི་འགྲུལ། ༡༤། ༡༥།

ཆོད་མཆོད་འགྲུལ་བ། ༡༠༣། ༡༠༤།

ཆོད་མཆོད་དམིགས་པ། ༣།

ཆོད་མཆོད། ༡༠༣། ༡༠༤།

ཆོད་གཞི། ༡༣༧ ༡༣༨།

ཆོད། ༡༤། ༡༤༧།

ཆོད་མཆོད། ༡༠༠། ༡༤༧།

ཆོད་མཆོད་ཆོད་མ། ༡༤༧ ༡༠༠། ༡༣༧།

ཆོད་མཆོད། ༡༤༧།

ཆོད་མཆོད། ༡༤༧ ༡༤༧། ༡༤༧།

ཆོད་མཆོད། ༡༡། ༡༣༧ ༡༣༨།

ཆོད་མཆོད། ༡༣།

ཆོད་མཆོད་ཆོད་པའི་སྒྲུ། ༡༤།

ཆོད་མཆོད་ཆོད་པའི་སྒྲུ། ༡༤།

མཆོད་མཆོད། ༣༧། ༣༧། ༡༣༧།

མཆོད་མཆོད་ཆོད་པའི་སྒྲུ། ༣༧།

མཆོད་མཆོད་ཆོད་པའི་སྒྲུ། ༣༧། ༣༧།

མཆོད་མཆོད་ཆོད་པའི་སྒྲུ། ༣༧། ༡༣༧།

མཆོད་ཆོད། ༣། ༡༣། ༡༤། ༡༥།

མཆོད་ཆོད། ༡༣༧ ༡༣༧། ༡༥།

མཆོད་ཆོད། ༡༣། ༡༤།

མཆོད་ཆོད་ཆོད་པའི་སྒྲུ། ༡༣། ༡༤།

ཁྲི་ཆོ།

ཆོད། ༡༤༧། ༡༤༧། ༡༣༧།

ཆོད་ཆོད། ༡༤༧། ༡༤༧། ༡༣༧།

ཆོད་ཆོད་ཆོད་པའི་སྒྲུ། ༡༣། ༡༤༧། ༡༤༧།

ཆོད་ཆོད། ༡༣།

ཆོད་ཆོད། ༡༣། ༡༤།

ཆོད་ཆོད། ༡༣། ༡༤།

ཆོད་ཆོད། ༡༣༧། ༡༣༧།

ཆོད་ཆོད། ༡༣༧། ༡༣༧།

ཆོད་ཆོད་ཆོད་པའི་སྒྲུ། ༡༣།

ཁྲི་ཆོ།

ཆོད། ༡༤༧། ༡༤༧།

ཆོད་ཆོད་ཆོད་པའི་སྒྲུ། ༡༣།

ཆོད་ཆོད། ༡༣༧ ༡༣༧།

ཆོད་ཆོད། ༡༣༧ ༡༣༧།

ཆོད་ཆོད་ཆོད་པའི་སྒྲུ། ༡༣།

གལ་ཆེད་ཆོག་ཐོན་པོད། །

ཞེན་པའི་བརྗོད་བྱ། ༥༣།

གཞན་ལས་ངེས། ༡༩༣...༡༩༩།

གཞན་དོན་རྗེས་དཔག་ ༡༡༥། ༡༢༣།  
༡༩༣།

གཞན་འགྱུར་བཞི། ༢༢༣།

གཞལ་བྱ། ༣། ༡༥༣། ༡༥༧།  
༡༥༥། ༢༠༣།

གཞི་གྲུབ། ༣། ༥༩། ༡༥༥།

གཞི་ལྡོག་ ༢༢།

གཞི་མཐུན། ༡༢།

གཞི་སྤྱན་ཆོག་སྤྱོད་ལས་བྱུང་། ༢༢༧།

བཞག་དུ་ཡོད་པ། ༧། ༥།

༼ཟ༽

གཟུགས། ༡༠། ༡༧།

གཟུགས་ཀྱི་སྤྱོད་མཆོད། ༩། ༡༥།

གཟུགས་ད་ལྟ་བ་ ༢༥། ༢༢།

གཟུང་བ། ༡༥། ༡༥༠།

གཟུང་བ་རྒྱལ་སྤྱན་ཆེད། ༡༥།

གཟུང་དོན། ༡༧༩།

གཟུང་བྱ། ༩།

གཟུང་རྣམ། ༢༠༣།

གཟུང་འཛིན། ༢༠༣། ༢༠༢།

གཟུང་འཛིན་གྲངས་མཉམ་པ། ༢༠༦།

༢༠༢།

བསྐྱོག་དོན། ༢༠། ༡༢༥།

བསྐྱོག་སྤྱོད་པ། ༡༠༢། ༡༥།

༼འ༽

འོལ་སྤྱི། ༢༩།

༼ཡ༽

ཡང་དག་པའི་རྟོག་པ། ༡༦༣།

ཡང་དག་པར་རྟོག་པ། ༡༠། ༢༡༢།

༢༡༢།

ཡང་དག་ལྷག་ལྷན། ༩༩། ༡༡༠།

ཡན་ལག་གསུམ་ལྷན། ༡༡༩།

ཡན་ལག་ལྷ་ལྷན། ༡༡༩། ༡༡༩།

ཡན་ལག་གཉིས་ལྷན། ༡༢༠།

ཡིག་ ༥༣། ༥༢།

ཡིད། ༣། ༡༥༠། ༢༡༥།

ཡིད་མཛོན། ༡༢༢...༡༥༠།

ཡིད་ཆེས། ༧༣། ༩༩། ༩༦། ༩༡།

ཡིད་ཆེས་རྗེས་དཔག་ ༩༦། ༡༩༣།

ཡིད་བདེ། ༡༡།

ཡིད་མི་བདེ། ༡༡།

ཡིད་དབང་། ༣། ༡༢༥།

ཡིད་དཔྱོད། ༢༠༩...༢༡༠།

ཡིད་ཀྱི་རྣམ་ཤེས། ༧། ༢༡༦།

ཡིད་ཤེས། ༣། ༢༡༠། ༢༡༣།

༡༥༥...༡༥༩། ༡༢༠།

ཡིན་པ་སྲིད་པའི་ཤེས་བྱ། ༧།

རང་ལས་ངེས། ༡༩༣...༡༩༩།

ཡིན་པ་མི་སྲིད་པའི་ཤེས་བྱ། ༧།

རང་བཞིན་རྟགས། ༢༥...༩༡། ༡༡༣།

ཡུལ། ༣། ༥། ༡༤༥།

རང་བཞིན་མ་དམིགས་པ། ༩༢...༩༩།

ཡུལ་ཅན། ༦༠...༦༥།

རང་རིག། ༡༩༠...༡༩༣། ༡༤༦།

ཡུལ་གྱི་བསྐྱལ་བ། ༩༣།

རགས་པ། ༩། ༡༢༩།

ཡུལ་ངེས་ལྷ། ༢༡༩།

རག་ལུས་པ། ༢༥།

ཡུལ་མེད་གྱི་ཤེས་པ། ༡༩༣།

རབ་རིག། ༡༢༣། ༡༩༦། ༢༡༡།

ཡུལ་ལ་གནས་པའི་རིགས་པ།

རིག་པ། ༩། ༡༤། ༡༩༠།

༢༢༢...༢༢༩།

རིག་བྱེད་པ། ༡༠༥།

ཡུལ་ཅན་གྱི་རིགས་པ། ༢ ༢ ༢།

རིགས་པ། ༡། ༢༢༢།

༢༣༠...༢༣༡།

༡༤༡...༡༤༣།

ཡོད་ཤེས། ༡༩༥།

རིགས་པ་ཅན་པ། ༢༠༢། ༡༢༡། ༡༡༩།

ཡོད་པ། ༣...༢། ༦༥། ༦༢། ༢༩།

རིགས་པ་བཞི། ༢༢༢...༢༣༣།

ཡོངས་གཙོ། ༧...༢། ༢༠༦།

རིགས་སྤྱི། ༢༩། ༢༩།

ཡོངས་བརྟག་གསུམ། ༩༩། ༡༠༠།

རིགས་བརྗོད་པའི་སྤྱ། ༥༥།

ཁྲོད།

རིགས་ཅན་བརྗོད་པའི་སྤྱ། ༥༥།

རང་རྒྱུད་པ། ༢༤༠། ༢༤༥།

རིགས་ལམ། ༡། ༡༤༡།

རང་རྒྱུད་འཕེན་པ། ༡༢༤།

རེ་འགའ་བ། ༢༢། ༡༡༣།

རང་རྒྱུད་མི་འཕེན་པ། ༡༢༣།

རོའི་སྤྱི་མཆེད། ༧། ༩།

རང་དོན་རྒྱུ་དཔག་ ༥༩། ༡༩༣།

རོད་ལྷ་བ། ༢༥། ༢༢།

རང་ལྟོག་ ༢༡...༢༣། ༡༡༣།

རྒྱུད། ༩།

རང་མཚན། ༩། ༡༩༣།

ཁྲོད།

ལན། ༡༣༥ ༡༥༠།  
 ལས། ༣༤། ༤༥།  
 ལུང་བསྟན་པ། ༤།  
 ལུང་མ་བསྟན་པ། ༤། ༣༤།  
 ༡༣༤། ༣༡༥།  
 ལུང་ཆོག་ ༤༥།  
 ལུང་གི་ཁྱད་པར་གསུམ། ༡༠༠།  
 ལུས། ༣། ༥། ༡༦༥།  
 ལུས་ཅན། ༤༥། ༡༦༥།  
 ལུས་དབང་། ༡༠། ༡༡༥།  
 ལུས་ཀྱི་རྣམ་ཤེས། ༣། ༣༡༤།  
 ལུས་ཤེས། ༡༠། ༡༡༥།  
 ལོག་རྟོག་ ༣༡། ༣༡༠།  
 ལོག་ཤེས། ༣༡༠། ༣༠༥། ༣༠༥།  
 གྲྲི།  
 ལྷ་ལྷོ། ༡༥༣།  
 ལྷ་ཏུ་ལྷོག་གྲུར། ༤༥། ༡༠༠།  
 ལྷ་ས་རྟོག་ས། ༡༥༥།  
 ལྷ་ས་ཀྱི་བསྟན་བུ་འཛིན་ཆོས། ༤༠།  
 ཤེས་པ། ༤༥ ༡༠། ༡༥༤།  
 ༡༥༡། ༡༥༣། ༡༥༥།  
 ཤེས་བྱ། ༣། ༥། ༡༥། ༥༤། ༡༥༥།  
 ཤེས་པ་སྐད་ཅིག་ཆ་མེད། ༡༥།

ཤེས་རབ། ༣༡༤། ༡༥༣།  
 ཤེས་འདོད་ཆོས་ཅན། ༥༤། ༤༥།  
 གྲྲི།  
 ས། ༤། ༡༥། ༡༤།  
 ས་མང་པོ། ༣༣༣ ༣༣༥།  
 ས་པ་ཤ། ༤༥། ༡༣༤། ༡༤༥།  
 ༡༥༠། ༣༠༤། ༣༠༥།  
 སངས་རྒྱལ། ༡༤༥།  
 སུན་འབྱིན། ༡༣༥ ༡༣༥།  
 སུན་འབྱིན་ལྟར་སྤང་། ༡༣༣ ༡༣༥།  
 སུན་འབྱིན་ཡང་དག་ ༡༣༣ ༡༣༥།  
 སེལ་ངོ། ༣༥། ༥༠། ༥༡།  
 སེལ་འདུག་ ༥༠ ༥༡། ༡༤༥།  
 སེམས། ༣༡༥ ༣༡༥། ༡༡།  
 སེར་སྐྱ་པ། ༡༥༡།  
 སེམས་ཀྱི་ས་མང་། ༣༣༣།  
 སེམས་འཁོར་། ༣༡༥ ༣༡༥།  
 སེམས་ཅན། ༡༤༥།  
 སེམས་བྱུང་། ༣༡༥ ༣༣༤།  
 སེམས་ཅོམ་པ། ༤༥། ༣༠༣།  
 ༣༠༤། ༣༣༤།  
 སོ་སྐྱ། ༡༤༥། ༡༤༥། ༣༣༥།  
 སོ་སོར་རྟོག་པ། ༡༤༣།

གསལ་བ། ༣༣། ༣༠། ༣༡།

བསལ་བ། ༦༠། ༦༡། ༡༣༣།

བསགས་རྒྱལ། ༡༢༦།

༼༩༽

ལྷ་དབང་ལྷོ། ༡༥༣། ༡༦༤། ༡༥༤།

༣༠༥།

ལྷག་ལྷན་མ་ངེས་པ། ༡༡༠།

ལྷན་སྐྱེས། ༩།

ལྷན་ཅིག་བྱེད་རྒྱུ། ༣༣། ༣༤།

ལྷན་ཅིག་འབྱུང་རྒྱ། ༣༥། ༣༦། ༣༧།

ལྷན་ཅིག་མི་གནས་འགལ། ༤༠། ༤༩།

# གཞུང་ཁྲུང་ས་ཀྱི་མཆོན་ཐོ། ।

## BIBLOGRAPHY

- ༡༽ ཕྱོགས་ཀྱི་སྒྲུང་པོའི་ཚད་མ་ཀུན་བདུས། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཅེ།
- ༢༽ ཕྱོགས་ཀྱི་སྒྲུང་པོའི་ཀུན་བདུས་རང་འགྲེལ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཅེ།
- ༣༽ ཕྱོགས་ཀྱི་སྒྲུང་པོའི་དམིགས་པ་བརྟག་པ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཅེ།
- ༤༽ ཕྱོགས་ཀྱི་སྒྲུང་པོའི་དམིགས་པ་བརྟག་པའི་འགྲེལ་པ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཅེ།
- ༥༽ ཕྱོགས་ཀྱི་སྒྲུང་པོའི་དིགས་པ་ལ་འདུག་པ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཅེ།
- ༦༽ ཕྱོགས་ཀྱི་སྒྲུང་པོའི་གཏན་ཆོགས་འཁོར་ལོ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཅེ།
- ༧༽ ཕྱོགས་ཀྱི་སྒྲུང་པོའི་དིགས་པ་ལ་འདུག་པའི་སྒྲོ། སྒྲུང་ཐང་བསྟན་འགྱུར། ཅེ།
- ༨༽ ཆོས་གྲགས་ཀྱི་ཚད་མ་རྣམས་འགྲེལ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཅེ།
- ༩༽ ཆོས་གྲགས་ཀྱི་ཚད་མ་རྣམས་འགྲེལ་རང་འགྲེལ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཅེ།
- ༡༠༽ ཆོས་གྲགས་ཀྱི་ཚད་མ་རྣམས་རེས། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཅེ།
- ༡༡༽ ཆོས་གྲགས་ཀྱི་ཚད་མ་དིགས་ཐིགས། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཅེ།
- ༡༢༽ ཆོས་གྲགས་ཀྱི་རྒྱུད་གཞན་སྒྲུབ་པ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཅེ།
- ༡༣༽ ཆོས་གྲགས་ཀྱི་འགྲེལ་བ་བརྟག་པ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཅེ།
- ༡༤༽ ཆོས་གྲགས་ཀྱི་འགྲེལ་བརྟག་རང་འགྲེལ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཅེ།
- ༡༥༽ ཆོས་གྲགས་ཀྱི་ཚྱོད་པའི་དིགས་པ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཅེ།
- ༡༦༽ ཆོས་གྲགས་ཀྱི་གཏན་ཆོགས་ཐིགས་པ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཅེ།
- ༡༧༽ མ་ལན་ཆེན་ཞི་འཁོར་ཚད་མ་དེ་ལོན་ཉིད་བསྟུས་པ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཟེ།
- ༡༨༽ མ་ལན་ཆེན་ཞི་འཁོར་ཚྱོད་དིགས་འགྲེལ་པ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཞེ།
- ༡༩༽ མ་ལན་ཆེན་ཞི་འཁོར་དབུ་མ་རྒྱུ། རྣམ་སྒྲིང་དཔེ་མཛོད་དཔར་མ། ༡༩༩༡
- ༢༠༽ མ་ལན་ཆེན་ཞི་འཁོར་དབུ་མ་རྒྱུ་རང་འགྲེལ། རྣམ་སྒྲིང་དཔེ་མཛོད་དཔར་མ། ༡༩༩༡
- ༢༡༽ དུལ་བ་ལྟའི་དིགས་ཐིགས་རྒྱ་ཆེར་འགྲེལ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར། ཟེ།

- ༡༢༽ དུལ་བ་ལྷའི་གཏན་ཆོག་ས་ཐིགས་པའི་རྒྱ་ཆེར་འགྲེལ། སྡེ་དགོ་བསྟན་འབྱུར། བེ།  
 ༡༣༽ དུལ་བ་ལྷའི་འགྲེལ་བཟླ་གྱི་ཆེར་འགྲེལ། སྡེ་དགོ་བསྟན་འབྱུར། ཞེ།  
 ༡༤༽ དུལ་བ་ལྷའི་རྒྱུད་གཞན་སྟུང་པའི་འགྲེལ་བཤད། སྡེ་དགོ་བསྟན་འབྱུར། ཞེ།  
 ༡༥༽ ལྷ་དབང་སྟོན་རྣམ་འགྲེལ་འགྲེལ་པ། སྡེ་དགོ་བསྟན་འབྱུར། ཆེ།  
 ༡༦༽ འཁྱུ་སྟེན་རྣམ་འགྲེལ་འགྲེལ་པ། སྡེ་དགོ་བསྟན་འབྱུར། ཇེ།  
 ༡༧༽ ཤེས་རབ་འབྱུང་གནས་ཀྱི་རྣམ་འགྲེལ་གྱི་རྒྱུ། སྡེ་དགོ་བསྟན་འབྱུར། ཉེ།  
 ༡༨༽ ཆོས་རྒྱལ་ཁྱིའི་སྤོང་གི་བཀའ་ཡང་དག་པའི་ཚད་མ། སྡེ་དགོ་བསྟན་འབྱུར། ཅེ།  
 ༡༩༽ རིང་བོམ་ཆོས་བཟང་གི་སྤྱང་བ་ལྷ་སྟུབ། རྣམ་སྤྱིང་དཔེ་མཛོད་དཔར་མ། ༡༩༤༦  
 ༢༠༽ རིང་བོམ་ཆོས་བཟང་གི་ཐེག་ཆེན་རྒྱལ་འདུག དར་ཐང་དཔར་མ། ༡༩༤༧  
 ༢༡༽ རིང་བོམ་ཆོས་བཟང་གི་ལྷ་སྟེང་འགྲེལ་པ། རྣམ་སྤྱིང་དཔེ་མཛོད་དཔར་མ། ༡༩༤༦  
 ༢༢༽ གློང་ཆེན་པའི་ཡིད་བཞིན་མཛོད། འབྲུག་གཞུང་དཔེ་མཛོད་དཔར་མ།  
 ༢༣༽ གློང་ཆེན་པའི་ཡིད་མཛོད་རང་འགྲེལ། འབྲུག་གཞུང་དཔེ་མཛོད་དཔར་མ།  
 ༢༤༽ གློང་ཆེན་པའི་གྲུབ་མཐའ་མཛོད། འབྲུག་གཞུང་དཔེ་མཛོད་དཔར་མ།  
 ༢༥༽ གློང་ཆེན་པའི་ངེས་དོན་ཤིང་རྟ་ཆེན་མོ། འབྲུག་གཞུང་དཔེ་མཛོད་དཔར་མ།  
 ༢༦༽ ས་པར་གྱི་ཚད་མ་རིགས་གཏེར། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ༡༩༤༧  
 ༢༧༽ ས་པར་གྱི་རིགས་གཏེར་རང་འགྲེལ། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ༡༩༤༧  
 ༢༨༽ མཁས་གྲུབ་ཇེ་འེའི་ཤིག་ཆེན་རིགས་པའི་རྒྱ་མཚོ། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ༡༩༤༨  
 ༢༩༽ མཁས་གྲུབ་ཇེ་འེའི་སྡེ་བདུན་ཡིད་གྱི་མུན་སེལ། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ༡༩༤༩  
 ༣༠༽ རྒྱལ་ཚབ་ཇེ་འེའི་ཐར་ལམ་གསལ་བྱེད། འབྲས་སྤྱངས་དཔར་མ། ༡༩༤༧  
 ༣༡༽ དགོ་འདུན་གྲུབ་གྱི་ཚད་མ་རིགས་རྒྱུ། འབྲས་སྤྱངས་དཔར་མ། ༡༩༤༧  
 ༣༢༽ ཀམ་པའི་ཚད་མའི་འགྲེལ་པ་རིགས་གཞུང་རྒྱ་མཚོ། རུམ་ཉེག་དཔར་མ། ༡༩༤༩  
 ༣༣༽ མི་ཕམ་པའི་རྣམ་འགྲེལ་འགྲེལ་པ། རྟི་ལི་མཁྱེན་བརྩེ་དཔར་མ། ༡༩༥༡  
 ༣༤༽ མི་ཕམ་པའི་རིགས་གཏེར་འགྲེལ་པ། རྟི་ལི་མཁྱེན་བརྩེ་དཔར་མ། ༡༩༥༡

- ༤༥༽ མི་ཕམ་པའི་དབུ་མ་རྒྱ་གྱི་རྣམ་བཤད། རྟི་ལི་མ་ཁྱེན་བཙེ་དཔར་མ། ༡༣་པ།
- ༤༦༽ མི་ཕམ་པའི་བསྐྱལ་ཚན་སྤྲ་བའི་སྤྲོ་འབྱེད། རྣམ་སྤྱིང་དཔེ་མཛོད་དཔར་མ། ༡༤་པ།
- ༤༧༽ མི་ཕམ་པའི་མཁས་འཇུག་སྤྲོ་མ་བྱང་། རྣམ་སྤྱིང་དཔེ་མཛོད་དཔར་མ། ༡༥་པ།
- ༤༨༽ མི་ཕམ་པའི་མཁས་འཇུག། རྟི་ལི་མ་ཁྱེན་བཙེ་དཔར་མ། ༡༦་པ།
- ༤༩༽ མི་ཕམ་པའི་དོན་རྣམ་ངེས་ཤེས་རབ་རལ་གྱི། རྟི་ལི་མ་ཁྱེན་བཙེ་དཔར་མ། ༡༧་པ།
- ༥༠༽ མི་ཕམ་པའི་ཤར་འབྲེལ་ཀེ་ཏ་ཀ། རྟི་ལི་མ་ཁྱེན་བཙེ་དཔར་མ། ༡༨་པ།
- ༥༡༽ མི་ཕམ་པའི་ཀུན་བདུས་མཚན་འབྲེལ། རྟི་ལི་མ་ཁྱེན་བཙེ་དཔར་མ། ༡༩་པ།
- ༥༢༽ མི་ཕམ་པའི་བཀའ་བརྒྱུད་རྣམ་བཤད། རྣམ་སྤྱིང་དཔེ་མཛོད་དཔར་མ། ༢༠་པ།
- ༥༣༽ མི་ཕམ་པའི་ཡིད་བཞིན་མཛོད་བཀའ་འབྲེལ། རྟི་ལི་མ་ཁྱེན་བཙེ་དཔར་མ། ༢༡་པ།
- ༥༤༽ མི་ཕམ་པའི་ཡིད་བཞིན་མཛོད་གྲུབ་བསྐྱལ། རྟི་ལི་མ་ཁྱེན་བཙེ་དཔར་མ། ༢༢་པ།
- ༥༥༽ མི་ཕམ་པའི་བརྟུན་འབྱེད། རྣམ་སྤྱིང་དཔེ་མཛོད་དཔར་མ། ༢༣་པ།
- ༥༦༽ མཁན་པོ་བརྟུན་འབྲེལ་གྱི་རྟགས་རིགས། རྣམ་སྤྱིང་དཔེ་མཛོད་དཔར་མ། ༢༤་པ།
- ༥༧༽ མཁན་པོ་བརྟུན་ཤེས་རབ་གྱི་རྟགས་རིགས། རྣམ་སྤྱིང་དཔེ་མཛོད་དཔར་མ། ༢༥་པ།
- ༥༨༽ མཁན་པོ་བརྟུན་ཤེས་རབ་གྱི་སྒྲི་རིག། རྣམ་སྤྱིང་དཔེ་མཛོད་དཔར་མ། ༢༦་པ།

With bad advisors forever left behind,  
From paths of evil he departs for eternity,  
Soon to see the Buddha of Limitless Light  
And perfect Samantabhadra's Supreme Vows.

The supreme and endless blessings  
of Samantabhadra's deeds,  
I now universally transfer.  
May every living being, drowning and adrift,  
Soon return to the Pure Land of Limitless Light!

**\* The Vows of Samantabhadra \***

I vow that when my life approaches its end,  
All obstructions will be swept away;  
I will see Amitabha Buddha,  
And be born in His Western Pure Land of  
Ultimate Bliss and Peace.

When reborn in the Western Pure Land,  
I will perfect and completely fulfill  
Without exception these Great Vows,  
To delight and benefit all beings.

**\* The Vows of Samantabhadra Avatamsaka Sutra \***

# DEDICATION OF MERIT

May the merit and virtue  
accrued from this work  
adorn Amitabha Buddha's Pure Land,  
repay the four great kindnesses above,  
and relieve the suffering of  
those on the three paths below.

May those who see or hear of these efforts  
generate Bodhi-mind,  
spend their lives devoted to the Buddha Dharma,  
and finally be reborn together in  
the Land of Ultimate Bliss.  
Homage to Amita Buddha!

## NAMO AMITABHA

南無阿彌陀佛

《藏文：量論・理路階梯》

財團法人佛陀教育基金會 印贈

台北市杭州南路一段五十五號十一樓

Printed and donated for free distribution by

**The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation**

11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.

Tel: 886-2-23951198, Fax: 886-2-23913415

Email: [overseas@budaedu.org](mailto:overseas@budaedu.org)

Website: <http://www.budaedu.org>

**This book is strictly for free distribution, it is not for sale.**

ཐུག་དཔེ་འདི་ཚོས་སྤྱིན་དུ་འབྲུལ་རྒྱུ་ལས། ཚོར་བསྐྱར་མི་ཚོགས་པ་དགོངས་འཇགས་ལུ།

Printed in Taiwan

5,500 copies; September 2013

TI926 - 11707